

بسم الله الرحمن الرحیم

یسبح لله ما فی السموات وما فی الارض الملک القدوس العزیز الحکیم هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلو علیهم آیاته ویزکیهم ویعلمهم الکتاب والحکمة وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین واخرین منهم لما یلحقوا بهم وهو العزیز الحکیم ذالک فضل الله یوتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم

۰ یا رب صل وسلم دائما ابدا ❊ علی حبیبک خیر الخلق کلهم وعلی آله واصحابه وازواجه واهل بیته اجمعین الطاهرین خصوصاً علی خلیفه صدیق الاکبر وفاروق الاعظم وعثمان المکرم وعلی الافهم صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین الی یوم الدین اما بعد

این برگزیده نامه ایست **لاوات ترکی** بنام از تاب تا بائے برچیده واز برهان مترجم ترکی ساو برگرفته هر واژه اردو بنگری در فارسی وعربی وترکی در نوشته هر واژه ترکی بینی در فارسی بیچ آک کرده شمار را در انجام واژه فارسے بهگر واگزاشته

وبالله التوفیق وعلی الله التکلان

باب الف ممدوده

آباد — ضد ویران و آبادانش آفرین و تحسین
و ستایش هم العامر المعمور العامرة شن
آباد کرنا — شن ایتمک
آبانوز — آبنوس
آبحیات — آب جاویدان آب خضر آب زندگانی
آبخوره — آبخوره آبجامه بالا ور نگرده آسکره
الکوب الکوز دستی و بردق
آبدست — وضو آبدست ایتمک وضو کردن
آبرنگ — مصور لرک قبل التصویر هولائی
چکمک گذاریدن گبی
آبرو — العرض وقار
آبریز — مصب المیزاب اولوق
آبله — سیولجه قبارجق
آبنوس — الشیز الشیزاء ابانوز
آبه — وکپنگ کبه لباس اون که ارکک
وشال سدرباشد
آبی رنگ — ماوی بترکی
آپارمق — قوجاقده گتورمک رفع ایتمک
وقالدرمق پرداختن گبی
آپس — خویشی و خویشاوندی القربة القرابة
یقینلق و خصملق
آپس — یکدیگر فیما بین الوسط الوسیط الواسطة
اورته وهر نسنه ارا سنده واورتاسنده اولان نسنه
آپسمین باتین کرنا — باهم سخن کردن المکالمة سوزلشمک
آپسمین جهگرنا — باهم جنگیدن خصومت کردن
دورهم افتادن المخاصمة خصومت ایدشمک
آپسمین دوستی کرنا — باهم دوستی کردن المحابة سوشمک
آپش — دوری میان دو پا که خواه فرش باشد
آپلاق — تو قزل قناد و صاری توی سنجیر
آپوق — وزنبلق گال پهلی که زبغر باشد
آپهی بارے آپهی چلاوے — دیگر را زند وخود فریاد
کند فلان یضرب و یصیح کند وسیلی در زکند و نسه بانغره
آت — اسپ و اسپ شطرنج
آت اوغریسی — دزد اسپ
آت چولتار — جل اسپ که جلیل باشد
آت سورمک — دوانیق تاختن اسپ
آتش بوجکی — ویلدز بوجکی کرم شب تاب
آتش پرست — گبر عابد النار
آتشدان — آتشگاه و گلخن انچه دران غله بریان
کنند هکذ و دکش دیکدان آتشدان حمام گو گلخن
توشکان آتشدان حمام الکانون حمام گلخنی
آتش ده اوتوپ — در آتش بریان کرده چو کرکن
آتش قوری — و آتش گذری اخگر
آتش گیجه — شب سده
آت قوپرمق — بران افسردن که اویلق صقق
و هجاز اوپرتمک و تحریک ایتمک ویرندن قوپرمق
خاصة آت قوپ مقده دیور
آت قولاغی — قدح بزرگ که ساتگینی باشد
مانند بادیه و دوده طلبانی
آتک ارشمه سی — تسمه لگام که مانند مهار شتر

آتجہ - پرندہ شکاری کہ باشہ باشد
آتمق - انداختن آہنجیدن
آت میدانی - آت قوشیجق یرا سریس گیسے
آت وآدم خارلنیسی - وگورلتیسی آواز
بلند لشکر سواران واسپان ہناہین گیسے
آت وبارگیر -
آتیلجی نسنہ - چیزہائی افگندنی کہ آقال باشد
آت یلیسی - یال اسپ کہ پیش باشد
آٹا - آرد وتوک الدقیق والطحین اون
آٹھہ - ہشت ثمان وثمانیہ سکز
آٹھہ آٹھہ آنسو رونا - بسیار گریستن وزار
گریستن جار فلان وحیناہ تدمعان باربعۃ
چوق اغلق
آٹھوان - ہشتم ہشتمین الثامن سکزنجی
آٹھوان دن - دیبادر
آج - امروز الیوم بوگون
آجمتراق - تلخک کہ مصغر تلخ باشد
آجی ایلمنین - کزماز وحب الاثل
آجی بادام - بادام تلخ بجرک معناسنہ
آجی بقلہ - غالالوطا کہ بیان بقلہ نک غیریدیر
باقلای قبطی دخی دینور
آجی بلبین - واورن یاوشنی بوئی مادران
کہ فسنطین باشد
آجی قطران - کرفش جبلی کہ قماشیر باشد
آجی مارول - نام دوائے

آجیق - وپارہ ضرلق وپارہ لنمق ومجروح
ایلمک خستن وکشاد لازم ومتعدی
آچق طوری - مخصوص رنگ اسپ اسمر
بسرخی مائل چہرہ دمعناسنہ
آچقلق - آشکار ایلمک پردہ برگرفتن
آخ تھو - تفو وآخ تفو آخرمق
آخر - انجام وفرجام اسپیری با قدم تباوا
العاقبۃ صوک
آخرمق - اخ تفوقس معناسنہ
آخلاد - جنگلی میوہ الغباریہ وعنب الدب
مردار اغاجی کہ غالبش باشد
آختہ - الخصی الدبیج وایلنمش
آداب رسوم ولادت - کلگجہ النسیکۃ العقیقۃ
آداش - ہمنام
آدلمق - وایا غیلہ آدلمق بپا گام زدن یازیدن گیسے
آدلی صانلی - مشہور نام بردار
آدمی - مرد وکاک الرجل والمرء اردکشی مردم گیسے
آدمیت - آزرم مردمی المروۃ الانسانیت
آدمی طارات - اول آیۃ دینور کہ مشی جالندرہ
الثک باصدیغی یرہ ایاغی پشتنیہ یکیران معناسنہ
آدہا - نیم ونیمہ النصف یارم ہر نسنہ نک یاریسی
آدہاسیسی - درد نیم سر الشقیقۃ یارم باش و
یوزاغریسی
آدہا کوٹا خوشہ - کفۃ القصادۃ کسمک
آدمی صانلی یاتمش - وایزہ بلور سزاولمش

بی نام ونشان اولمش گمکرده بی

آدیم - خطوه وگام

آراسته - ویپدرام وآوایانه التجمل بزه مش و

دوزه وطونامش

آراسته کرنا - آراستن التجمیل طونامقش بزمک

دوزمک

آراسته کرنا درخت کا - پیراستن پرداختن

وپازشی مخصوص بکاه فزونی ورود کردن

پرخو التجمیل التفصیل اغاج بوداق والمق درخمک

آرام پانا - آرمیدن آرامیدن آسودن

رامش آرامش آسایش آسودگی الاستراحة

بسلانمک

آرام دینا - آرامیدن آسودن العطلة

والتفریح سوندرمک

آرام طلب - ارمندار مند اهل فرحان تنگرکه

آرام گاه - آستان وکنام جانوران المستراح

اویقوادیپیرجق دوکلوب راحت اولجق یر

آرایش - زنند الزینة بزک

آرایش - کاغذین باغ وآرایش

آرایش - گلگونه الغونه الزینة بزک مخفف [illegible] زنان

آرزمق - وآرزمق پالائیدن زیاده شدن کردن

آرتق ویش - دندان زیاده کهتاپرنیاز ند

اسپ علامة نتوان خورد وهر باره مناسنه

آرتیق - اه طعام وشراب که سور باشد

آردیچ اغاجی - درخت عرعر ابهل

آردیچ یمشی - ثمرة الاثل

آرزو - سیوبه یاسه بدیه التمنی الترجیة ایوه مود

آرزو کرنا - ارمانیدن الترجیة التمنی آرزو

ایتمک آرزو چکمک

آرسی - آبینه المرآة السجنجل گوزگو

آرسی - انگشتر آئینه دار

آرق - وچاپ جوئی آب ہرگی

آرکاٹی - صویولیجی ہرگی

آره - المنشار وستره

آره چلانا - آره کشیدن انشر کیمک

آره مق - جستن

آری - وستره وستره المنشار دستره

آری - زنبور ہرگی

آری اوتی - نام گل بکمبرکه زنبور آنش [illegible]

ودوائیکه درشانه آن یابند درترکی دوال [illegible]

آریق - نحیف نزار وزار

آری قوشی - سبزقبا الشقراق سبزک باشد

آریه - کاورک انجبار القثار کبیره [illegible]

آزط - پناه اندرخس الحماة الاصون الحصن [illegible]

المحیط الحصن التواری [illegible] تترقه پناه پشت پناه اند [illegible]

صحنق وحمایة المق دپشت پناه اولمق طرفگیر [illegible]

آزل - آسیب الانحراف التحریف السوج اکری

وقاچاق دوب

آزو - شفتالو اطلس شفتالو تنگ باشد الخوخ ورسته

اقرع دیرلر الفرسک چکردک دن آیرلیجه شفتالو

آز - اندک
آز آز بکدربک - وارگگ حاصل کردن
اندک اندک توزیدن گیبی
آزار - پاشخ التعب الزحمة المشقة الکلفة
والزحام ایکلتی
آزار پہنچانا - تشل التکلیف التکلف التشدید التحکم
وکوتک چالق وطیاق اورمق و دکنک ایلہ دوگمک
آزمش - تشنج اولمش زخم سرما خوردہ ستیم مناخ
آزغین چہرہ لی - بدخو دژخیم گبی
آزق - توشہ
آزمانا - آزمودن التجربة التجریب الامتحان
المخبرة صنامق تجربہ ایتمک
آزمایش - آزمودن الخبر المخبرة ضنہ مق
دنہ مک تجربہ امتحان
آزوائی - صبرچیدروا گیبی
آسان - کواسمہ ہلا ہلا السہل الیسیر الخف الخفة
الاہون قولائی
آسانی - کسہ السہولة قولایلق
آسایش - الروح الراحة الرحمة النسیم آرامیہ شناخ
آس پاس - گرداگرد الحولة الحوالة الحوالیة
چوپرہ وچیپ چورہ دائرہ مادار
آستانہ - قپو اشیکی
آستین - الکم ینک کاف صاغ
آستین چڑھانا - آستین برزدن بر شکستن
بشکستن وبرزدن پیچیدن برپیچیدن دست
نوردیدن برمالیدن التشمیر یک صنغہ مق
برایشہ مستعد اولوب حاضر لنمق
آسرا - امید چشم التوقع الترجیة الرجاء الامل
امو اومود
آسمان - سپہر چرخ الجبر بار الخضراء السماء
الفلک گوک
آسمانی زبان - فراتین نوا ولسان السماء
آسودہ ہونا - دکلنمک راحت اولمق
آسیبی - پری و دیو گرفتہ دزدہ دیوزدہ
ذی جنة معناسنہ
آش - سالن کہ قوا او آبا باشد
آش انگور - گوداب العصر العصارہ اوزوم
صقندیسی و وشاب معناسنہ کہ پکمز و دبس باشد
آشچی - خوردہ پز
آشچی باشی - سفرہ جی باشی چاشنیگیر و توشمال
باشد وبکاول حاکم مطبخ
آشیجلر اوتی - قنبیل اوتی برنباتدر قنبیل گبی
آشفتہ - آلفتہ شیدا کالفتہ کالفة المتنشر
والنشر داغلش
آشفتہ ہونا - آشفتن آلفتن النشوز التشویش
شوریدہ اولمق طارلمق جراتلنمک دلورمک
آشلمہ - آبشار سرواپہ گیبی
آش ماہچہ - سوبین ماہچہ گبی
آشندرمق - وچلنمک تیمک اسکتمک محو دنابود
ایلمک فرسودن فرسائی

آشمق - آزرده شدن عیبدار شدن
آشی - گل سرخ که قرمزی چاموره لگا و گردنا گبی
آش یرمه - خواهش زنان حامله کیار او تا سه پے گے
آشیق - استخوان کعب که بجول و بژول باشد
آشی قلمی - شاخ درخت که بدرخت پیوند کنند
تازه دال که بر آغاجدن آلوب آخر اغاجه آشی
ایدرلر فرمانج گبی
آشیق - وصولوق و چوروک و اسکی پارچہ جیسا
کہنہ لائق استعمال نمانده سرب گبی
آصقی - ایک قوزلغنه دینور گلی باشد و ہندی میں بیلہ
آصمه - تاک انگور
آصمه چارداغی - انچه بران شاخ انگور
دوانند و اوتیج گبی بعض ہرگ دیرلر
آصمه چاموری - گلیکه در اول برگ بر تاک
انگور چسپاند تاکرم نشیند در استانبول قفیر گوید
آصمه قولی - شاخ انگور ز تاک
آصیلو - وصارقق آویخته آونگان
آطیلال - قوزغون بنالی حقیقی قازایاغید
آطلمق - آتیلمق برجستن
آطه - جزیره
آطه صوغانی - بصل الفار که سفا دیکوشر باشد
آغاج قاونی - پپیہ یا انگ فی و آله آیست باشد
آغنجی - مویه گر شومار مند
آغر بصمه - کابوس استنفیه
آغرشق - بادریسه خیمه که کماج باشد چرخ تکلوی دوک

آغرکمه - لگام سنگین ور زین اسپ سرکش
کنند مخ گبی
آغرلق - انچه دماد بخانه عروس فرستند
وست پیمان معناسنه
آغری - درد و حرقت که پوازی یا چوا معنا سنه
آغز بوچاغی - گوشه دہان زفر
آغز چوره سی - تبغوز
آغز دادلی قاچرمق - وصفایه بیمون
صیقمق و جنبشه جلق الملک تلخ عیش اتیماک ہر کردن
آغز طنبوره - سازیکه بدہن نیم از نار مسکل گبی
آغز قوقوسی - بخر دہان
آغز مسکی - ومسک پیراغی تخمی مشکدانه
فلک کوکب گبی
آغزنک صوآقار - رال ٹپکتی ہی برفاب گبی
آغزی - جائی تیزی خنجر و تیغ تیزنا گبی
آغستوس گلی - دیبائی گل نسترن بیابانی
آق گل سفید باشد بیابانی صاری گل زرد
آغمیرق - اشنوسه
آغنجی - موشگر
آغنمق - مراغه اسپ یوزرک گبی
آغواغاجی - درخت حنظل علقم باشد
آغواوتی - وایو قوندزی نیج گیا ہی که
قندس و کندس باشد
آغوز - فلپہ یوسی
آغوش - قوجاق و قول و قولتق

آغولی کلر — وزغہ سام ابرص گوندا زچلپاسہ
آغیل — وماندرہ جائی بودن جانوران
آفت — آزار آسیب آک گزند پتیارہ العقاب

العقوبۃ العذاب بلا
آفتاب — خور خورشید مہر ہور ربز باآف
شہر وگوکمالیو الشمس گونش
آفتابہ — آفتاوہ آبدستان آبدستدان
المطہرۃ الاداوۃ القمقمہ قمقمہ ومتارہ وابریق
آفت ٹالنا — دور کردن بلا ازالۃ الآفۃ
والداہیۃ آفت ورحمت گیدک بلا دفع اتمک
آفرین — مرحبا آفرین
آفرین کہنا — آبادانیدن الترحیب آفرین بکسہ
آق آصمہ — کرمۃ البیضا کہ سفید تاک
باشد خسرو دارو نیز
آق بابا — کرکس وژکاک
آق توت — سفید توت فرصاد
آق تیکن — شوکۃ البیضا کہ کو الف باشد
بوغہ تیکنی وشوکت نیز یاد آور معناست
آق چیل گوگردی — گوگرد سفید کہ بز گوگردی
گویند وچبوق گوگردی زرد آن کہ بہتر باشد
آقدارمق — وینیمق وکومہ لندرک
انبار دن کہ یکی بر دیگرے نہادن باشد
آق سلیغہ — وسموز لکلاوی قشر دوا کہ بلہ باشد
آق قطوشان — . . . .
آق قواق — درخت پدہ دردار

آقلق — واستو یج اسفیداج است کہ زنان
بر رو مالند ومصوران بکار برند
آگیز — ساق درخت جو وگندم بعد درو
آتش دہقان وسپاری گیی
آگ — آتش آتیش آویش آذر کاغ وزرم
الآو السعیر النار اشواظ الفرمۃ الاقلی الحرق آتش واود
آگ بجھانا — آتش فرونشانیدن فرو کردن
کشتن میرانیدن الاخما والاطفا سوندیرک
آگ دبانا — آتش بخاکستر پوشیدن پنہان
کردن نہفتن نگہداشتن الطمن آتش خاکستر کردہ کومک
آگ کا شعلہ — زبانہ الشعلۃ یالک یانگی
آگ کی مانند — آذرگون آذریون آتش گیی
آگ لگانا — آتش زدن الحرق التحریق یاندرمق
آگ لگانا — آتش افروختن جنگ انداختن
الایقاد والتوقد تیز درمق
آگ لگنا — آتش افتادن گرفتن الوقد الوقدان
الوقود اوریانق وطوتشمق
آگ لینے آنا — زود آمدن وشتاب رفتن برای
آتش بردن آمدن وآمدن بہ آتش بردن
چابک گیلوب اردندہ ونکہ
آگو — الشقر بہ کنلو بیر اقلو بر شجر در
آگی — پیش التقدم اوگ ایلرو
آگی — رو بہ والحضرۃ الحضور یوزہ یوز
آل — مکر ونفاق ریا ریواس ریباس
آلا بندہ وبرک — کیمہ او زرینہ عضبل

چیقرمق تشنیع کردن ستنبه

آلات ـ ضروری خانه بفارسی خنور و

وسپار الاثاث البیت بترکی مستعمل

آلاچه ـ الاچه بیاض و قره لق که عود گلابی

باشد بهندی کبرا

آلاجهره ـ ویمن زعفرانی الورس سپرک بفارسی

آلاچغی ـ ــ ــ ــ ــ ــ

آلاچق ـ وقولو چوب علفدن یاپلمش مختصر خانه

آلارغه ـ صداو لاصداول که بر دابرد باشد

یولدن صداول و اوزاق اول وچکل قو آچیله

آچل آواز یوبداراق سرهنگان درسواری امرا

آلارغه اولمق ـ یولدن بر طرفه چکلمک

صادلمق بردیدن

آلاقوری ـ پاشش نسنه نک ی بکزر

قورو مسنه دیو راتدک خشکی بعدازتری

بهرسا بهندی پرهراهفت گبی

آلایش ـ آلودگی و دستن و دشن الوسخ الدرن کیر

آل باسمه ـ مرض مهلک نفسا در هفته اول آل

آلت تناسل ـ کیر و خرازه و فشلنگ نیمو الذکر سیک

آلتقلق ـ کاتبلرک زیر دست پی سپر

آلتی پالتی مار کر بیٹھنا ـ مربع نشستن مربع

اوتورمق و بغداش قورمق سرین افگندن

آلچ ـ ی تاج تفاح البری زعرور که از درخت

و کوچ باشد

آلچی ـ آهک و نوره کلس

آلچی ـ پانسه قمارکه یک طرف آن الچی

و یک طرف را قیت و یک طرف راچیک و

یک طرف راتوک گویند یک معناسنه

آلقش ـ آواز چاوشان بانگ رواردو

آلکسی ـ سستی تنبل تنبلی الکسل گوشک و

تنبل گوشکلک سستی

آل والا ـ یکی گلبن باش لرینه دواق

ایدرلر روپاک سرخ سرعروس چبین معنا

آلو بخارا ـ وشیر زردک آلوئی کوهی

زعرور و تفاح البری الاجاصة ارک مشتی

آلوده ـ جبترة اللطخ والتلطخ بیلاشق

آلوده کرنا ـ آغشتن آلائیدن الالش

اللطخ التلویث بولاشمق قارشمق بولشدرمق

آلوده هونا ـ آلائیدن آلودن آلودگی

التلوث بولاشمق

آله ـ افزار السلاح اهل صنعت آلتی

آله ـ سیم تراشیدن گاز المقراض مقص

آلیقومق ـ برایشدن منع ایلمک تاخیرایتمک

دست در آستین کردن

آم ـ فرج زن

آماده ـ آنر بستعده اسعده بسغدیدن

معد التهیه والصنیع حاضرلق

آمد رفت کرنا ـ رفت آوری

آمین ـ تیراج

آنا ـ آمدن الاتیان واتجی گلمک

آنا جانا — آمد و رفت و آمد التردد
التراد گیلوب گیتمک
آنب — انبہ و نغزک
آنت — رودہ جمع انداف الامعاء بغارسق
آنچلین — اویلچہ و آنگ گبی چپان
آند — قسم سامد
آندز — زنجبیل شامی غرسا
آندن او توری — و یو یوزدن آنگچون
دیچون زیرا کہ وا ز برائے آن جا اولدیغی
دا اولہ کہ وا ویا ریم بعل و عسی اندیک
آندن گیرو — دینہ و یر وجی بازو فراز
آندن نیچہ — چند باشد بفتح گبی و ہر نقدر
و ہر قچجن ہر چند
آندن یا شیچہ — و یا شرق ترک مصغر تر
آندہی — تندباد گرد باد الہبوۃ الزوبعۃ قشقرغہ
آندہی اوٹھنا — باد تند برخاستن الثوران توز نبلور
آنسو — اشک سرشک آرس الدمع الدمعۃ
قطرۃ گوز یاشی
آنسو بہنا — اشک از دیدہ روان شدن
الذرف الذرفان الہوع الہمل الہملان
الہمول گوزدن یاش اقمق و گوز یاشی اقمق
آنسو ٹپکنا — فرو ریختن فرو چکیدن اشک
الاسبال الارسال گوزدن یاش قمق
آنقطہ — و آنکیت سرخاب چنوکرڈوک گبی
آنکمڑا — آہن سرکج

آنکڑی — چوب میوہ چیدن بفارسی کلا
المحجن چتال و بر نوعنہ قراغجی دیرلر
آنکس — کجک آنکش کژک چنگک المقمع مرکوفہ
آنکہہ — دیدہ چشم کاسہ آیو من ملک العین
النظر الناظر الناظور البصر گوز
آنکہہ پہڑکنا — چشم پریدن الاختلاج الخلج
سکرتمک حرکت ایتمک چلکمک
آنکہہ پہوڑنا — چشم کور کردن الفقئ السمل
گوز چیقارمق
آنکہہ دکہانا — چشم نمودن چشم نمائی کردن
آتش از چشم برگرفتن التہدید التخویف قورقمق
آنکہہ مارنا — چشم زدن نرگسی زدن
کرشمہ الغمز گوز لہ و قاشلہ اشارت ایتمک
آنکہہ کی تیوری بدلنا — کلاپیسہ الشخوص
گوزی یر ندل اوینا یوب دونمک
کہ قرہ سی بالکلیہ غائب اولہ
آنکہہ مچول — سرمانک چشم نیدک ابہ باشی
کہ قرچیہ چیش دینور
آنکہہ میچنا — چشم بستن الاغماض التغمیض
الغض گوز مزنک و گوز اشتمہ طوتمق
آنکہہ نیچی کرنا — چشم فرو کردن و انداختن
الغض گوز اشتمہ طوتمق
آنکیت — و آنقطہ سرخاب و شنوات
آن لطیف — طرفۃ العین نفس تنگ
آنولہ — آملہ الاملوج ہندستاندہ بردہ واور

آواز انلق قوطوسی — دُرج زیور زنان
پیرایه دان
آواز — آوازے بانگ و شنه اد و وای نجّا
الصدا، سس
آواز آدمی کی پاؤن کی — چھچھه شلپوتی شرفه
شرفاک شرفالنگ شرفانک شرفنگ
شنکاشنک ایاق طوشی
آواز انزال — انزال وقتنده ماغدن
ظهور ایدن خشلدی
آواز بادام واخروٹ — ترغرغ بترکی
چاقردی
آواز بلند — غیو غیلسه توفه توفیدن
غرّیدن غنگ خرویله الهرا آهر شماطه وخا
لتی وجیغلتی وقرقشه
آواز بوسه — چپچاپ اوپوش صداسی
آواز سیل — جنج الخوار بوکوریک
آواز پائی ستور — کبکبه بترکی کیبردی کیوردی
آواز پرندونکی — چیک چیک طیور
اصواتندن حکایه در چیک چیک گیبی
آواز پڑجانا — آواز گرفتن خراشیدن
نشستن البحّ آواز طوتلمق و بوغاز قسلمق
آواز تلوارکی — چاک چاک و چرنگ
آواز توٹنی کسی چیزکی — ترک پرتته
غیر مطلوب و یا چتلا وقده ظهور ایدن صدونده حکایه در
آواز جماع — خنج و ماغ خشلدی

آواز چله کمان — ترناس ترنگ ترنگانیدن
مصدر طنکلمق طنکلمسی و طنقردسی
آواز چوپدار ونکی — جار کردن زدن
آلار غه و صاو لاصاو دل آچله آچیل
آواز دانتونکی — انشتم و سرما و خائیدن
ترغرغ بترکی قچردی
آواز درندونکی — بھریتنگی جانور آواز سے
آواز رعد — ترک گوک گورلتیسی
آواز رگرنی دوچیزکی — جرت دیشلری قچردتو
و بز وقماش وکاغذ قچردی وجیرلتی
آواز رونیکی — نوسته و نوسه بکا ایدرکن
بوغازده منعقد اولان صوت
آواز طاس — سغو ده هوز جانقردی سنا
آواز غمناک — زیر زار و زرو
آواز فتیله — که در سوختن کند چلپک بترکی چتردی
آواز کاغذ و کپڑیکی — خشخشه بترکی تقردی
وقتردی و خشردی قچردی معناو جرلدی جرست معنا
آواز کباب نهنگی — برست
آواز کرنا — و رائیدن آژیریدن
لقلقه ایلیک ده و برالمق
آواز کشتی کرنیوالونکی — ہو
آواز کوه — صدا ریا نقو
آواز کھودنی کی — کم کم
آواز کوئیکی — کاغ کاغ النعق قارغه آوازی
آواز گدھیکی — آواز خر النهاق اونهیق

اشتک اگرمق

آواز گریه — خرویله صوت بلند بکا و اولیسی بکایه یا تقرپا نقرا علق و مطلق موشش و بیب

آوازه دنجی دیرلر

آواز گلی کی — زلیل

آواز گہوڑیکی — شیہہ شنبه الصهال الصہیل آت کشنمه ترکیده کشردی دیرلروم وحدو گور دکده آہسته سسلنمه سنه اوقمه دیرلر

آواز سانپ کی — فشت الفیح یلان آوازی

آواز مہیب — ہرا

آواز مینڈک کی — وغ غوغ النقیق قوربغه صوتی

آواز نرم — دمدمه دیواش صوت

آواز ورق وجامه — خشت خشت وخش خشت تقردی و قترردی و خشردی

آواز ہتوڑیکی — کدکده

آوه — حمدان داش الاتون والاتون

کمتیح اوچاغی

آوگیر — کوچی جولاه که پشنجه باشد

آہا — وابشته اشاره تقریبا اینک گبی

آہار — انچه برکاغذ وجامه مالند بر تروانچه برکاغذ مالند آہار وانچه برجامه مشیل بترکی

آہٹ — شکپوی شلپوی شیپوئی حچم الحس الحسیس اوقش الخشفة الهمس اماق طوشی

آہسته — بواش و یا بجه زم معناسنه یا بجه و یا یاب یاب زمزم معناسنه

آہستگی — یُوَدَه السهولة والسهل یابجه لق دیواشلق آسانلق

آہسته چلنا اور سہولت سی کام کرنا — کیا تحن التدریج آہسته وتانی ایله یورمک و ملایمت و نزاکتله آغر آغر ایش بجرمک وایشه قیافت ومتانت ویرمک

آہ مظلوم — یا بیج و بیست و حسرت و بیست

آہ سرد — دوریاش و آه نیم کش

آه وافسوس — آوخ التاوه التاسف اوخ دیمک

آہوئی مشک — آف

آیاق یولی — ومشی اونجاشه وآبریز

آی آیدین — وآئی آشنغ ماہتاب آیشم چاندنی

آی باشی — نماز سزاولمق مدت حیض زنان بی نمازی گبی

آیت — چراس علامة معناسنه

آی چچکی — وچناق چچکی اردم معناسنه

آید آغاجی — وربش پرموقف خمسة الاصابع اشاره گبی

آی دموری — بیرم وولکرک آلتی اسکنه

آیرق بجمه — بیدگیا کنگر قسمندن آیرق نباتیدر

آیرق قوجی — آہو وطاغ قوچی شباننگ

آیرق قیوفی — وآیرق قوچی بیان قیونی

پیش دشتی لو بره گیبی
آیرمق ـ جدا کردن آیرو جدا آیرولق با
آیریق ـ حرشف نو عند ندر فارسید بیدگیا
و کرذ نا نک عربید تمرة الطرفا و اغرسطس
آیریق اوتی ـ گیاه خوشبو چاپیچ چمن نیز گویند
آیریلق ـ افتراق
آیغر ـ وحشاری یا وزآت اسپ تنا بر بوون
آیقلق ـ سرخوشلق صحو بیاد معناسنه
وا و یا تقلق معناسنه وخی کلور
آیی کیوکی ـ حجر القمر مهره گیبی
آیلاق چادری ـ خیمه یا سایبان نو بتی
آیلمق ـ صحو بیهوش راهوش آوردن هوش
آیو ـ خرس تمتا
آئینه ـ آبگینه وگینه المراة گوزگو و آئینه
آئینه پرپانی ڈالنا ـ آب از پی ریختن
وگریستن و چشم تر کردن آئینه و آئینه
از پی داشتن التفاول فال طوتمق
آیین و روش ـ ینک

باب الف مقصوره

آب ـ کنون اکنون ایدون همیدون
ایدر اهرون الوقت الزمان شمدی آیا دانشته
آبابیل ـ پرستوک فرستوک فراستوک
پرستک گونه از آن ستو نو باشد الخطاف
التوار طاغ قرلنغجی کافر قرلنغجی قرلنغج قلیج قرلنغجی

آبال ـ سرجوش الطبخ الطفوح لطافح الطفاحة تکی
ابتدا ـ فلخ آغاز آغازیدن مصدر البدء
البدءة البداءة ابتدا معناسنه
ابد ـ انجام جاوید پیوند دائم و همکدر
ابداع ـ نو آوردن نو ساختن شعر نو گفتن
عجباد الایجاد دورتمک
ابدی ـ هرگزی لایزال
ابتنا ـ گنجاره گلگونه غنجار غازه گل غنچه قرمز
ابراهیم دیکنی ـ شمشیر دیکنی قرصنه
ابرش ـ بهق سرچپ
ابرک ـ ستاره زمین الطلق الکوکب
الارض الجوا ورن پولی
ابرمرده ـ غمام غمیم اسفنج سونگر معناسنه
ابره ـ ورد والظهاره قفتان یوزی بچاوز
ابریق ـ کوکوم آبدستان
ابریقدار ـ بتر کی هم آفتابچی آبدستاندار
ابستا ـ متغیر شدن طعام و مزه التغیر
الخلف المخلوف الخشم برای گوشت
ابعاد ثلثه ـ سه دوری
ابکائی ـ شوریدگی بهم برآمدگی طبیعت
التهوع التقیئ قوصمق
ابلق ـ ماغ و ابلک پیسه خلنج و خلنگ
الابلقاق الاجبر والاحبرا ولمق
ابلنا ـ جوشیدن الغلی الغلیان الجیش
الجیشان الکثح قینامق

اَبلہ — نادان فغاک السفلہ الفاہہ تنقلتسز

آبپاشی — قرچہ وجلپش ویوش سر پاک معتاشم

آنکا ہمجول ہندی

اَبلیس طرنقی — تاختن پریان

آبہ — ماما مجہ قابلہ وسدا ناسی پازاج صعمہ

آبہ قادین — ماناف وپیش نشین

آبہ کوچی — گل آفتاب پرست ورتاج

وبنات کلاغ وپنیرک گیبی

ابہی تک — نوز ہنوز البعد شمدی گین

آپ کمیش — مضمحل وہمراو از ہم پاشیدہ لیہ

آپلا — پاچک خوشاک خوشائی انجشی

صغر ترسی وصغر ترکی

اپلک یومغی — کلکڑی دوک فرموک وتنکی

آپلی جلانا — پاچک سوختن الاختاء صغر

ترسی یاقمق

اپنا پیالہ دوسرکو دینا — دوستکانی

دوستکاہی الاعطاء الایثار دیرکا واختیار

اپنا ہی — فلانی از خود است شو بزرند

اُتار — نشیب الصبب چقور انش یوقش سقاپلکد

اُتار — صدقہ

اُتار — کفارہ گناہ

اُتارا — گذرگاہ آب المعبر اسکلہ

اُتارا — فرود آمدن سواران و رسیدن

برائی پیادہ جنگ کردن النزال المنازلہ

اُتارنا — فرود آوردن الانزال ایندرک

اِتراتی چال — خرام وناز وتبخ التبرصماشمو

اِترانا — خود نمائی البطر الاشر ساد تمک

وتکبر لنمک وصالنمق

اُترآنا — برآمدن چیزی بالائی آب الطفو

الطفوّ والطافی صفتہ یوقار وکلمک اوستنہ

چیقمق

اُترائی — مزد عبور دریا النول

اُترائی — تنخواہ الحوالۃ آیلک

اُتر سون — پیستر پرید و زگذشتہ باشد

وپستر پس فردا آیندہ البارحۃ گچان گیجہ

دونکی گونک گیجہ سی الامس دونکی گون

اُترنا — فرود آمدن فرو کش شدن

بہ نشیب آمدن النزول اینمک

اُترنا — از دریا عبور کردن وگذشتن

واز آب گذشتن العبر صوودن گچمک

اُترنگ — کرارا کوارا کرا دو چوب پائین

را آستانہ وچوب فرودین گویند الاسکفۃ

قپونک الت اشکی یا خود اوست ایشکی

اُترہری — باد شمال وشمالی وبالا الشمال

السیح النسع الیہر

اتصال — سنگم سنگمبر الوصل التوصیل ولاشمو

اتفاق — یراغ التوافق اویمق

اتفاق پڑنا — افتادن

اتفاق کرنا کسی چیز پر — بر نہادن التوفیق

التوافق یولداش اولمق

اتقا ــ مانند پستان صاقمق

اتمچہ ــ پرندہ شکاری سیچنہ صغاسنہ

اتمک آشی ــ طعام فرزدقہ زوالہ

اتمک طوغرہ مق ــ ثرید کردن تریت

اتمک قرندیسی ــ نان ریزہ شدہ کلچ

اتو ــ باکشیدن کردن آرند اتوکش صفہ

اتوکشیدہ موصوف

اتوار ــ یکشنبہ الاحد پازار گونی

اتہلا ــ پیالہ بی تہ اندہ ہرہیتہ ازدیبی قدح

اتنا جہوٹ کیون کہا ــ چندین دروغ

درہم چرا گفت

اثالا ــ بارخانہ رخت خانہ الاثاثہ الاثاث

الثقل الثقال الثقلة التقیل متاع اداثوابی وقماش

اٹکل ــ اندازہ اشتباہ و کرالقیاس التخمین خیالی

اٹھہ ــ برخیز یا مرزقم قالق

اٹھا دینا ــ ازجا برانگیختن برخیزانیدن

الترفیع قالدرمق یوقار وقالدرمق

اٹھانا ــ انگیختن برداشتن الرفع قالدرمق

اٹیا ــ کلاوہ کلابہ وتنیدہ ریسمان تیزکی

کلبہ قنال وتغہ وطورہ وایپلک حمارہ

جق نسنہ یہ الممیہ برنوعہ کلابچہ کلبچک دیرلر

اٹیرن ــ چنکلوک وغیرہ ترکی المیہ کلبچک

اثاثة البیت ــ بارخانہ رخت خانہ

کاچال کاچارا واثوابی

اٹرہ ــ تخم ہنگ تیزکی ایزر

اجابت ــ جواز القبول التقبل

اجارہ ــ بمزد دادن یا کردن بارش

مزد گرفتن

اجاڑ ــ ویران الخراب یقلمش یر

اجازت ــ دستوری ولہی دستور ویرمک

اجالا ــ فروغ روشنی بازدن دادن

گرفتن دمیدن فروچیدن الضیاء

الفلوہ آیدنلق

اجالا کرنا ــ فروغ تر دادن دادن

گرفتن دمیدن فروچیدن التنور التنویر

نورلندرمق روشن ایتمک

اجر ــ واشاد داشن المکافات

اجرت ــ مزد وبارنج

اجڑنا ــ ویران شدن درگردیدن

درگشتن رہیدن الخراب یقلمق

اجزا ــ لختان پارہا الجزء واحدة

اجگر ــ چیزگرانتر التقیل الثقال اغرنسنہ

اجگر ــ اژدرا اژدرہا الثعبان التنین

بیوک یلان

اجلا ــ سفید سپید الابیض اللہق

اللہاق الوضاح الناصع الہجان آق

اجلاپن ــ سپیدی البیاض اقلق

اجلاف ــ تنک شنک الجلف ہیچ

اجمود ــ تخم کرفس الکرفس کربسد فارسیدہ

ترکیدہ کرد دیزہ دیرلر

اجواین ـ زنیان نانخواه نینیاز کیده
کمون ملوکی و نخوه ہندی
اجیرن ـ ہیضہ زدن تخمہ کشیدن التخمۃ
الہیضۃ قوسمق
اچار ـ آچار ریچار ریچال ریچالہ ہرکی
ریچل وطر الطور وسلطہ
اچانک ـ ناگاہ ناگہان بیکبار ناگاہ
یکبارگی ہوازی البغت البغتۃ المفاقلۃ
المفاجاۃ المفاجۃ الفجا الفارۃ اکسز آن انسزین
اچانک پکڑنا ـ بیکبار ناگاہ گرفتن لمعاقۃ
اکسزین طوتمق
اچٹ جانا ـ برجستن شمشیر از چیزی و
کار نکردن النبو چاومق
اچکا ـ بردار و بردار المختلس حیدود
اچک لیجانا ـ در ربودن ربودن
کپیدن الخطف الاختطاف التخلف قاپمق
قاپش قاپچیلق
اچھا ـ خوب خوش بہتر خوشا بسا بختی
در زبان تجار الحسن الزین گوزل
اچھا ـ بلی ہاں آری بہم نعم وبلی اوت
گوزیل بیکی
اچھا حال ـ نو النعاء عال آیواولمق
اچھا ہونا ـ بہ شدن دور وزی
یافتن تندرستی یافتن البرء الصحۃ
صاغلق واپوا ولمق

اچھل جانا ـ برجستن الوثب الوثوب
الوثیب الوثبۃ الشدۃ اراق اولمق
اچھوتا ـ ناپسودہ طوقنمش اوزسلنمش
اچھو ہونا ـ آب در گلو و در حلق شکستن
و گرہ شدن الغصص الغصان
اچھوانی ـ طعام زچہ الخرس الخرستہ
لوخسہ سیہ جک نسنہ
اچھی طرح آئی ـ خوش آمدی در جواب
خوش یافتم اہلا وسہلا خوش گلدنگ صفا گلدنگ
در جواب خوش بولدق
احاطہ ـ فرا و گرفتہ الحوطۃ پردہ دیوار
احتراز ـ صاقنمہ وصاقنمہ
احتراز کرنا ـ یکسو رفتن تحاشی کردن
کپیدن الاحتماء صاقنمق پرہیز اتمک
برپر ون آخر بر دہ چکلک صاولمق سمن اقمق
احتلام ـ گوشاسپ گوشتاسب دہش ازمق
احتیلاج ـ شپاز
احتیاط ـ نگہداشت واحتیاط بتفسہ ضبط
احمق ـ بیخرد گاودی کون خر گاو گون
گاوریش غرجک خوبلہ کالیوہ کملہ گہبل
گہسلہ گول لرہرک شنغک شنقک گاون
کنذر الاخرق الاہوج الرقیع البوہ لعبا
العفنج الالفک لعفک بجح غدنگ گبی
احوال پوچھا ہوا ـ پانشند صور بلوب
سوال اولنمش احوالی طلبمش

آختراع کرنا — دوزتمک

اختراع کرنیوالا — سرچشمہ وار الایجاد

الابداع دوزتمک

آخ تفو — آخرمق

اختلاط و انبساط — لابہ ولاغ الانبساط آجوق

یوزلو اولمق و خورطہ

آختہ — الخصی الکیج واینمش

اختیار کرنا — ورزیدن گزیدن الاصطفاء

اوروند ولمک اد یوزتلمک

آخذ وجر — گازورنگ طوت گیرودار استخبار

آخروٹ — گردگان چارمغز گوز الجوز قوز

اخلاط — امرود بیلدت وگونہ ازان

طاشلو جوارمود گویند کلوخ وثل معنا

آخیر — پسین الآخر صوگ

ادا — آن وناز الدل الدلال انج

ناز وشیوہ

ادا — گزار گزاردن الاداء التادیۃ

اوودہ تکی دیرمک

ادا کرنا — گزاردادن القضاء التادیۃ اوودہ تیمک

ادب — فرہنگ عادت معناسنہ

ادبدانا — دست وپاچہ شدن الاضطراب

ادب کہانا — فرہیختن فرہختن فرہنجیدن

التادیب ادبلمک ادب اوگرتمک

ادراک — دریافتن الفہم کلاموق تیشمک بلقنش ارش

ادرک — ازنجبیل تارہ زنجبیل

ادریس علیہ السلام — ارمس ہرمس

ادکہچا کہانا — زندہ انٹی چیک خام کہی

ادکچہ انگور — باغچ کشتو دیکلمش ویک

ودوشمش باغچ معناسنہ

ادکچہ ہونا — بود ادن

ادکچہ شوربا — سرجوش یاغلی صو

ادکچہ میوہ — چغالہ بترکی مستعمل

ادہار — پساوست النسیۃ دیرہ سی یہ

دینور کہ طرنغی و بندہ دیرمک مقابلیدر

دستادست معناسنہ

ادہار — وام القرض الدین ادنج وبورج

ادہار دینا — وام دادن الاقراض ودنج ویرمک

ادہار لینا — وام گرفتن الاستقراض بورج الماق

ادہار مانگنا — وام خواستن الاستقراض

بورج وقرض الیمک

ادہرادہرسی جمع کرنا — ازہرسو

فراہم کردن الخفش ہر یردن طوپلق

ادہ گلا — نیم خام ونیم زندہ انٹی چیک

ادہموا — نیم جان نیم بسمل نیم کشتہ الشرع

یوغزلنمش بسمل کہی

ادہیڑ — میانہ سال العوان الکہل

النصف اورتہ یاشلو

ادہیڑنا — پوست کشیدن الکشط بوز

ادہیم — گورگانی و اپرنداخ تیماج سختیان

وبلغار او پیہ پرنداخ الادیم سختیان بترکی

آڈا ـ ادہ تیواز پیدواز چلش الیقعۃ الجثوم کنند
آذخر ـ فرہز عرشنہ گوم گوم الاذخر بو یہ
اوتی ونکہ ایرنغی ومکہ صمانی کبجلس گبی
آر ـ وکیشی مرد
ارادہ کرتا ـ یازیدن الارادہ دیلمک
ارادی ـ خواستی واخواستی غیرارادی
آراستہ ـ منڈھی کہ پنیلو باشد بترکی
آرپہ جق ـ وایت دیرسگی بیماری چشم کہ
گوشت زیادہ درگوشہ پیدا شود سرخ سیاہ
گاہ توت مانا بیرون آید
آرپہ لق ـ جاگیر کہ سلاطین در وجہ
معیشت کسی مقرر کنند یازمعناسنہ
ارتفاع ـ الثناء والنتوء الرفعۃ بلندی
یوجہ لک یوکسکلک اولولق
آرتورمق ـ وزیادہ قیلمق افزاییدن
آرداوہ ـ بلغور ولیدہ کبیدہ قرشیک
الجشیش الجریش بلغور ـ یارمہ سمید ہندی بہار
اردیج اغاجی ـ سرو کوہی عرعر معناسنہ
ارذل ـ بیزوی اصلسز وصوسنہ
ارزان ـ شفت الرخیص اوجوز
آرشش ـ تار وپود ارغاج
ارشتہ آشی ـ گونہ از طعام اگرا معناسنہ
ارشون ـ واندازہ گز
ارغاج ـ پود
ارغاد ـ اجیر درسمعناسندر

آرغج ـ ضد ارتش فوو گبی
ارغلنمق ـ ودیرتمک ودوار وگلمک جنبیدن
ارغمق ـ حرکت ایلمک ودوترمک نویدن
کہ لرزیدن وجنبیدن باشد
ارقہ دوکمجکی ـ مہرہ پشت
ارقہ لق ـ نیمتنہ کہ عجم کوملکی وزیبون
وایچلک باشد بیشتک معناسنہ
آرقہ لی ـ قالین واری نسنہ خصوصًا
لباس جلسندلشا ولہ پشتدار معناسنہ
آرگجہ ـ پرگنہ الخلوق الغالیۃ
آرگن ـ ارغن ارغون ارغنون
ارمان ـ آرزو والامنیۃ امید داد موز
ارمن شیانی ـ دوائی مفید نقرس
موش در ہندی معناسنہ
آرنڈ ـ بیدانجیر الخروع کنہ اغاجی
ارنڈکی بیج ـ کینتو حب الخروع کنہ کرچک
اروہ ـ آردیکہ خمیرنان بدان بندند
ہندی خشکی برسم معناسنہ
آروی ـ بیخ درختیکہ میخورند
آرہ ـ بوسہ المنشار دسترہ کہ دولکڑی کو چیریں
ارہر ـ وشمر شمر وشاخول کشاغل
مصر بغدائی معناسنہ
آری ـ غبارہ غنچہ دروش شت الجز
اوکندرہ ـ طوبیقہ وصوبہ صوبیانی غبارہ
آری ـ کلمہ ندا در فارسی نیز ایشتہ معناسنہ

آریتی ــ وایرتی عاریت ایرمان گبی
اریٹھا ــ رشتہ و بندقہ ہندی
اریک ــ آلو
اریک ــ گدا ختن
آڑانا ــ پر وازدادن آوردن التطییر
اوچورمق
آڑانا ــ تعریف بیجا کردن پرانیدن التطییر اوچورمق
آڑانا ــ ستون پہلوی دیوار الطئر دیرک
آڑانا ــ ستون عمارت العماد العمود دیرک
اڑسنا ــ فرو کردن وزدن الرکز
الغرز سونگو صانجمق و اکنہ اویلغار مق
اڑنا ــ کہگیری الحران یا وزلق ایتمک
اڑنگا ــ لنگہ کشیدن وسرندپای ہیچیک
نہادن الشغربۃ صارمہ ایاق بغدمق معنا
اڑیل ــ کہگیر الحرون یاوزآت
ازاربند ــ شلوار بند بند تنبان زیر بند
التکۃ اوچقور
ازار بند ڈالنا ــ ازار بند در شلوار
کردن الاستکاک اوچقور قویمق
ازدحام ــ خرہ صقشدرمق معناسنہ
ازسر نو بات کی تکرار کرنا ــ انگارہ کردن
التکریر حکایہ لی سوزیلو بیب گید رکن
بینہ باشدن باشلمق
ازل ــ تا آغاز روز القدیم
ازوای ــ صبر الوا گبی

اژدہا ــ اژدر اژدرہا رغماں التنین
بیوک ییلان
اژدہات ــ ہفت جوش الصفر توج
اساڑھ ــ خرداد
اساتا ــ کاہ خرمن بباد دادن التذریۃ
صاورمق
اسباب ــ رخت وکالا دینہ و نوا وکاچال
وکاچار ومان وآخریان وآرد وش المتاع
السلعۃ اسباب ومتاع
اسباب تجمل وشوکت ــ بار نامہ ورنگ
ودول الاہبۃ ادولوق اسبابی
اسپغول ــ اسپغول اسفیوش سغیوش
اسپیوش القطونا قارنی یاریق
اسپچیار ــ خردہ فروش بازار
اسپند ــ سپند سپند الحرمل یوزرلک اوتی
اسپنق ــ اسپانج اسفناخ سبزی باشد
کہ در آش کنند
اسپنوس ــ پرندہ تیز پر خول گبی
استاد ــ ودو بکیتا آخوند آسیم الاستاذ
اتابک ولالا
استانی ــ آتون
استبرق ــ تافتہ براق ایو اطلس
استدعا ــ ایسقۃ الابتغا و استماک
استر ــ البطانۃ چیار شقت
استراق السمع ــ نیوشا و غفریلق

استرہ — و تیغ موتراشی و سرتراشی الموسی
استسقا — مرضی خشکا ر خشک آمار
استعداد — آمادگی یراقلمق
استعمال — دست خوش
استف ایتمک — بری بری اوزرینہ
دوشوروب قومق بہ بالای ہم چیدن ایبوبن
استقبال — پیشواز و پزیرہ
استقبال کرنا — پزیرہ شدن پیشباز و
پیشواز الاستقبال قارشولمق
استک — خواہش و طلب خمارہ و سہر استکسر ناخواست
استکلی — خواہش چیزے بدیہ گبی
استمک — خواستن توختن
استوبیج — اتلق سفید آگوزے نان بر والند
سپتاک و باروق گبی
استیش — خواہش
استیمان — مدارا نوا معناسنہ
استہزا — ریشخند فیرلاغ فیریدن خورلمق
و مسخرہ یہ الموغ خورطہ
اسرار — سیج کیزلک وکیزلی سوز
اسرار — وحشیش دبنک ورقا لیقیال کبی گبی
اسسز — وشسلکسز جائی ویران دور
ازآبادی آب یولاخ گبی
اسرکک — بخشودن ولم معناسنہ
اسرمش قورد — گرگ مست
اسرہ — زیرہ

اس سی — ازوی ازلیش از دہننداندن
استطرف — ورآنیز آنسو الطرف الجانب بان
اسطج — جزدان حجام تکی
اسطوخودوس — کیشنہ قرہ باش معناسنہ
اسقاط — آفگانہ فگانہ آبکانہ کفانہ
دوشوک و دوشرنک گبی
اسقوریت — جانور بحری [illegible] گزدم سقنقور
اسکتی قوشی — مرغی خوش آواز نال معناسنہ
اسکلہ — میمون وچیزو ہم بندر دریا [illegible]
اسکلہ — کرسی زیرگاہ
اسکی — وپیرک جامہ کہنہ رشاشہ گبی
اسکی — وکوسکی چوب نیم سوختہ اسغدہ
اسکی بسکی بز — وبچادرہ و پیرمیش [illegible]
اسکی ساتہمہ کیاو دشمنی ہی — با فلانی
چہ داری مالک بہ انکلہ بدر
اسکیلی چپانی — مرد کہنہ پوشی دی سہریلہ
اسلہ تمک — ودکانک ایشتمک شنفتن
اسلی — آندن او توری و بوبوزدن
وانکیجون و نیچون
اسنک — وکر نمک باسک کہنہ آہنتیا
اسنک — وصاغلق سلامت
اسلمک — پدر و مصدر رستلا ماندن
اسمہ — فازہ خمیازہ
اسوقت — اکنون آہژدن ایدون
ہمیدون ایدر الآن شمدی بودقتہ [illegible]

اسہال ـ ترایمان ایچی کچک
اسی ـ صاحب مال اسی صاحب مال
اسی ـ گرم بترکی
اسیلک ـ وقزغنلق حرارت تف
اش ـ فرد جفت بترکی
اشاق ـ وچوجوق طفل
اشاره ـ وندمش الایماء اشاره ایتمک
اشته ـ وشوایله اشاره بقریب بیچ
اشتر ـ وسرکن سپید برگ گیاه معناسنه
اشتیاق ـ ایاسه آرزو اولق
اشراق ـ گشپ وگشپی اشراقی
اشربه ـ ایچه جک
اشرفی ـ فلوری دینار معناسنه
اشراق ـ یلدراسق وضیا ویرمک
اشقین آت ـ واشکین اسپ استر تیز رو
اشک طورپی ـ ویلان اوتی بیخ دوای
عوام جنیتیانه وخی دیرلر کوشاد معناسنه
اشک سینکی ـ مگس بزرگ خرمنج
اشک قولنی ـ دوائی قنطوریون
اشکنسز ـ اسپ کند چمند
اشک ماروبی ـ وجواجواکلک دوای
اشکین ـ ویورغه راه گستر تیزرو جانور
اشمز ـ واشکنسز چیالغین تاهموار دونک
کند اسپ سکسک معناسنه
اشمش یوتمش ـ جهان بین نه بین پیمانی

اشمق ـ وجفتلشمک گشنی یونغور دوده به
وآیغر آته گشنی ویدکلری یوملابسه ایله در
اشمک ـ وقازمق ویارمق کابیدن
کاویدن کولیدن قنجیدن
اشمه ـ تالاب وکوزی کول
اشنان ـ کنستو کنشتوک الاشنان الحرض
شام چوغانی وطلکوزاغز شقی وچوغان
اشیق ـ طیوق کمکی وخود ومفتقرکه پژول
وسرنگ وسرپایان معناسنه در
اصپور ـ کاویشه واصپور چکلی گل کابیشه
بعربی خرفع وعشر
اصرمق ـ گزیدن
اصقی ـ پیله که ابریشم از آن گیرند ایپک
قوزسید رفلیق معناسنه
اصلاق ـ واصلتمش تر
اصلتمق ـ خوسانیدن بهگونا یاشارمق
ترفیدن فرغاریدن واصلمق لازم شاشنه
اصمرلمق ـ وصیت کردن سپردن
اصلح ـ تویل ووخ چکاد باشک تپه سنده
واوگنده قیل اولمیان
اصل کائنات ـ انبوذن
اصل وبنا ـ واوه بنند والبناء البنیات دیوار تملی
اصل وفرع ـ سره اصل پایه فرع الاصل
گوگ وهرنسنه نک اسفلی وحسب الفرع بوداق
واغاج باشی وهرنسنه نک اعلاسی

آصل ونسب — پروز نژاد والنسب اصل الحسب شرف
آصل السوس — بیخ سوس اهول آسنه درخت آنرا انگرکوپند
آصلی — گوهری وصولی واصیل ونجیب کمسنه
آصول — شکن وشکنج القانون
آصمق — وقرمق وحرارتلمک گرم شد تلبسید تاپنا
آصی — منفعت آمرنغ
آصیجق — وقرغین گرم و دمنعاسنه
آصیر دیغی — گزیده شخص سقنقس کبی
آصیرمق — گزیدن سکنجیدن
آصیل ونجیب — کاذوس ونژاده صوی
پاک النجابة ایوجومرد
اضطراب وبیقراری — تاسه واشه غلغله
وگراز القلق طار غنوب مضطرب اولمق
اطاله — اوزاتمق
اطاعة — مطیع اولمق
اطباق — اورتمک پوشیدن یوزسک وکلشدرمک
اطراد — قندرمق
اطفال — عورت اوغلانن گوتورمک
اطلاع — طلوع ایتدرمک
اطلاع — یوقارودن اشغه نظر ایتمک
اطلاق — آچمق وصالیویرمک
اطلس — اسکی وقره یه مائل یوزرنگلونسنه
اطمینان — دوتمق وساکن اولمق
اطمه — جزیره
اظهار اخلاص کرنا — لایه التواد دالتود

سویمک الخلوص اویور تلمش التجب دوست ایتمک
اعتبار — سنگ ووربسنگ وکت آلمق
اعتبار پیدا کرنا — نقش نشستن الافتخار
الوجاهة یوز لولک منصب ومرتبه اسی اولمق
اعتدال — برابرلک هرنسنه نک اندازه سن صاقلامق
اعتدال حقیقی — لهراسپ
اعتراض کرنا — گرفت سوز سوقمق
اعتراف — اقرار ایتمک
اعراض کرنا — شانه گردانی سرازدن
وایوسیدن شکستن شلست وبکست کاشتن
الاعراض کوجنک اعراض ایتمک شکن معنا سنه
اعراف — جنتله جهنم اراسنده برمقابلر
اعسار — فقیر اولمق ودشوار اولمق
اعشار — عشر آلمق
اعضا — اندام
اعظم وبزرگ — غراورنگ وبگ بزرگ
العظمة الکبریا العظم اولوق وبیکلک
اعیان — پهلوارکانلر العوان الناصر الاعوان
اغاج اوزدک — اوزدک جای از درخت
که از زمین بالاتا جائی شاخ رستن که بزنا
اغاج بوداندیسی — اتغ باشلد جلمه بعبری
کونپل هندی
اغاج یوصی — صمغ درخت که از وبا شد وکوچ
اغاج سدلکنی — گیاهی شیردار احلب وبا
اغاج قاوونی — ترنج باتس کبی

آغاج قره سی ـ دوای سادا وران که قنطا
یا شله از درخت جوز حاصل شود
آغاج قوقان قوشی ـ داربروان پرند
ایست که درخت را بمنقار سوراخ کند
آغارتمق ـ سفید کردن ریش بدروغ
سفید کردن صقالی یوغرت ایله اغارتمق
کصقالی دگرمنده اغارتمق مفهوم منه
قریبدر بیوقوف شخص باشد
آغرشق ـ چرم مدور و وک دستون خیمه بسته بند
آغزی آچق ـ دانه خوشبو فاغره
آغزی بوزوق ـ اسپ سرکش بدلگام
اغستوس بوجکی ـ جانوری بلند آواز
جراسک بعربی صرار او راق بوجکی و
جرلایق وحی دیبور زنگی چیز دوه دیرلر
آغمق ـ وطو یال لنگ
آغمق ـ وطو یالانمق لنگیدن ملنگ
اغلامی ـ تازباز غلام باره
اغوا ـ طاریتمه تهورلندرمه
افراط ـ گربزیحی تفریط را خمود گویند
افسانه ـ سرگذشت انگاره انگارش السمر حکایة
افسردگی ـ جمعندی
افسرده وغمگین ـ دژم ژند الکلفة الکلو
الکلال الکلالة الملول چوغکلب کسمرا و لمق
افسوس ـ وائی آوخ آوخ فیر الحسرة التلهف الاغتنام
افشائی راز ـ زبیور فجچه الایضاح الافشا آشکاره ایتمک

افطار ـ پیشگهی درروزکشا الفطر الافطار
اوروج اچاچق شمه
افق ـ کران وکرانه آسمان گوک کناری
افلاس ـ درویشی و فلاکت و بینوا التحلة
الفقر الفاقة فقیرلق
افواه مین بات پڑنا ـ تخچیچ بحچیچ التشهیر
شهرتلو ایتمک بللو ایتمک آشکاره ایتمک
افواه مین بات پهری هوئی ـ چکا چک
الاشتهار شهرت بولمق
افیم ـ افیون مهانکل مهانول التریاق
افورمق ـ وصولومق دمیدن پهونکنا
اقامت کرنا کسی جگهه ـ فروکش کردن
الاقامة طورغرمق مقیم اولمق
اقرار کرنا ـ خستوشدن الاعتراف اقرار ایتمک
اقرار کروانا ـ زیرپاسے کشیدن و
ودرزیر پاکشیدن و درزیر پا نشستن
الاقرار قرار ایندرمک
اقرار کرنیوالا ـ خستو المقر قرار ایدیجی
اقربا ـ کس وکوی القرابة قینلق و
خصملق قربان گیبی
اقچه اوتی ـ وسلطان اوتی وقلیچ اوتی
بر نباتدر نیمه معناسنه که فیل دارد و در
اقسام کهانیکی ـ توت پوت وتوت
اقط ـ پنیر وکشک ترکیده کش دپنیر
اقل ـ بسیار اندک وتام القلة الاقل آزلق وچوقلق

اقلغ — ایاقلی کمانی رباب رواوبکہی
اقلیم — کشور کشور
اِک — بند انگشت بانگبی پرمق بغوی بگ باشد
اکا ده دیبک — انچه دران گندم کوبند از سنگ باشد جهراس
اکتا نا — دل گرفتن و برخاسته خاطری السأمۃ السآمۃ طارلمق
اکترا — گون آشوری طوتن استره ورافکن
اکدی — داویوتی وطال قاوق بهمان طفیلی ناخوانده ایرمان
اکیچ — وانیمش اسپ خصی جرده
اکریم — وتکلتو نمد زین آدرم
اکڑاهوا — شجید شخیدن معتد المنشنج کوترم
اکڑنا — تازیدن و برخود پیچیدن العجب التبختر الاختیال الزهو ولنمق وصالنمق تکبرلنمک
اکڑنا عضو کلہ ترغده شد التشنج یورشمق
اکڑکی چلنا — به تبختر رفتن تازیدن خرامیدن جمیدن التشمر الاختیال الرمل الرملۃ الرامۃ الهرولۃ صالنو صالنو یوروک صالنمق
اکڑو — چنگ پا الفصاء القرفصۃ
اکسک چلان گمسنہ — نقش کم باز زند در قمار گویند
اکسلمک — کاهیدن کاستن
اکسورنک — کہانسنا سکنجیدن
اکسیلمک — واریمک نهارنبا گه گداختن و کاستن پیلیدن باشد

اکش — چنگال شکلنده بر دمور در که آنو کلمه تنجره دن اتمک وایت چقارر لرسکار آنج
اکشی آش — سرکه لو آش سکبا گبی
اکک — زنج
اکلمک — خمیدن چام گبی
اکلمه — باتشدرمه وصل و وصاله فراز
اکلیل الملک — قوچ بونوزی نام دوا و گیاه زر واسپرک وزریر بیدک بسک
اکلیل شمالی — کاسه درویشان منازل قمر ودن برمنزلدر
اکلنمک — وطورمق ویرشمک فرار گرفتن کث
اکنتی — دتوپال وکواسه ریزه های زر وسیم که در کوفتن ریزد دتوبال النحاس سنا دبی
اکندرک — پارچه کوچک که بپشت جامه دوزند زروزیم
اکهاڑا — چرک وکشتیگاه تعلیمگاه ترک المصیح کردش طوتجق یر
اکونی — دوشابدلی ودوشاپدل صفت آن الوحام بوکلو فاریلرک آرزو ایدوب استدکلری نسنه
اکهٹا — بهم آمده فراهم آمده وجمع شده غند مجموع معتاسنه که برکمش دینور طاغنق مقابلیدر کو دکبی
اکهراکیڑا — یک تهی السحل برقات اولان بز
اکهری رتی — رسن یکتا السحیل برقات بوکلمش ایپ

اکھیڑنا — از بیخ برکندن و برآوردن برکندن برکشیدن القلع النزع قوپرمق

اکیر — عود الوج اقاروان اگر باشد

اکیز — و ایکیز توام جنانچه

اکیلک — خمیدن جفت

اکیلا — جریده تنها تن تنها الفرد الفرید یالکز و یالکز نسته

اکین بجیک — کشت درودن

اکینلک — کشت زار

اگاڑی — تاتوره و چدار و اکیل و شکیل و شکل و آنچه در گردن کنند چلوکا الطول الطیل کوستک پاپوند چدار معناسنه اورک و اورکن چلوک گبی

اگال — فضله دهن

اگر — فریج العرو المندل

اگرمق — و چاغرمق و چیقرمق و صیحه اورمق غرنیدن

اگری بوگری — کج مج نشفت و مشر

اگلا — پیشین پیشینه المقدم السبق السلف السلیف الاستقبال اوگ اوگی

اگلیڑنا — بیکشش بر آمدن شمشیر از نیام اندلاق چیقمق

اگلنا — بیرون انداختن چیزی از دهن القذف اتمق

اگنا — روئیدن رستن و میدن النبت بتمک

اگن چڑنا — سمندر و آذرشین السمندل

اگوائی — پزیره شدن الاستقبال الاستقدام قارشو لمق

اگھن — تقریباً آمان ماه

آگہانا — سیر نشیع لشیعان طلوقلق و توافی طویمش کشی

ال آیاسی — هیکسه هتیلی کفدست

آلاپ — آهنگ

آلاچه — ابلق

آلاچهره — اسپرک

آلاشه لق رتمسی — آلیزیدن

آلاشه طوار — اسپ سرکش که بی یواشه تعلیمند راکار کردن نه هلبیش گبی

ال انکی — دستنج شغل و حرفه و کسب کار

آلاؤ — الاطیمه ترکیده دخی الاو دینور

ال اوراقی — دستر دستره ال بجقی و خرده و ندرانه لوبه ورپی و اوراغه دخی دینورکه ال اوراغی تعبیر اولنور

الایچی — هیل و شوشمیر و هال و هل و لاچی

آل ایلدا وغمق و سوریک و سیلک — مالیدن و مشتن

التفات و توجه — پروا و نغی آن بلفظ نا و بیچ چیز الالتفات التیجه التوجیه بوتلمک بوزن دوتمک و چوره باقمق

التماس — درخواستن درخواست درخوا الطلب استمک

التون اوقی — و طلاق اوقی نام دوای عنبر بان

الٹانا — باژگونه و اژگونه و اژدون اژدون و سرپائین کرده را انگون و سرنگون سرازیر و آستن جامه اژدون پوشیده المنکوس العکس ترس

اُلٹا جننا - بازگونہ زادن الیتن الںکس النکون ترس طوغرمق

اُلٹا سوار ہونا - از پس دم نشستن التشدر ترس طوارہ بنمک

اُلٹ پلٹ کرنا - زیر و زبر کردن القلب التقلیب دوندرمک طرطغان وطاغتق ایتمک و صاچق ایتمک

اُلٹ پلٹ ہونا - تہ و بالا شدن القلب دونمک طاغنق اولمق

اُلٹنا - چیزے را از سوئی بسوئی گردانیدن القلب دوندرمک ترس ایتمک

اُلٹی پاؤں پھرنا - بر قفا برگشتن سپسا یگی رفتن الرجوع الرجعة العود گیرو دونمک

اُلٹی پیدائش - نگونسار زادہ المنکدس ترس طوغرلمش کشی

اُلجھنا - درہم شدن درہم رفتن پریشان گردیدن ژولیدن التشتیت الانزجار طاغتمق بری برینہ اولمق بری برینہ گیرمک تارشمق مورشمق اولمق وطارطغان اولمق

الحاق - آمیختہ آمیزش اللحق اللحاق اللحوق الادراک ایرشمق یتشمک ولاشمق

الدانمق - دم خوردن فریب خوردن

الدن اباقدن گتمک - وسراسیمہ ولمق بیدست و پا شدن

الدوان - بہلہ کہ زکاب باشد

الزام دینا - الزام دادن

آل سورنک - دیوقلمق والالکا ورسلک ودلکہ بیسودن برچیدن و لمس ایتمک

السی - زغیر و بزرک الکتان مشہور در

آل صونمق نازیدن

الغم سالغم - سراب و کثیر و گویرو آل

الغوزہ - تونک الزمار دودک

الف آنا - شاخلتمق چیراغ و چراغپا شدن سیخپا شدن سکیزیدن وجست و خیز کردن وجفتہ و آلیزانداختن بنشاط باشد سکرفیدن القمص و القماص الشباب طوارفیچ آتمق وجفتہ اورمق وایکی اوک ایاقلرین یردن قالدروب آتیلمق وقالقیوب صچرامق

الفنسر پاس - پاسا

الفت و موانست - اونس انس طوتمق و دوستلق

القاب - سرنامہ النبز اللقب

الک - غربال غرویزن

ال کسمک - وقطع علاقہ ایلک دست بردن کردن

آل قاقمق - دستک زدن در سرود و غیرہ زنک

الکسی - شبل تنبل و تنبلی و شبلی الکسل گوشکلک

الکم صاغمہ - قوس قزح آدینیدہ

الکی باشمہ قو - دست تو بر سر من باکاف صباغ

الگنی - آونگ و آوندوا و شنگ و زآوند ورشۃ المعلاق المعلوق اوزنگو قاشی و اورو مہ تاونگی و چنگال و سیجیم و قنب

اللہ ـ تعالی جل جلالہ وعم نوالہ وعظم برہانہ
وکبر شانہ بعظمتہ وکبریاءہ ایزد ویزدان وپروردگار
خدائی دادار داور وجان شنیذ رشیذ کردگار
لرلیہان گر وگر گرالالوہیۃ تنگری یلق اللہ
تنگری تعالی
الک ـ لمس کردن
الکنبا ـ باغرہ وباگرہ ودبیلہ الغدۃ بزبترکی
الکنج ـ بد دعا ونفرین بسور گہی
الو ـ چغد کوکن البوم الفیا والصدی البوۃ بیقوش
الوپ انکھیں ـ سرمہ خفاد سرمہ از چشم ہا
بانہان گشتن الکحل سورمہ
الینٹنا ـ فرو ریختن الکب النکب وکمک
الم وآسیب پہنچانا ـ کوستن کوفتن طوقتمق
وچاتمق ویان باشی کلک مصادمہ معناسنہ
طارلق دیرمک انجنک لتالم التضجر التعذیب
التقلیق الدق الاقۃ
الی اتکی بوش ـ بادر کفد اشتن بیفائدہ
وبیحاصل اولمق
الی اچق ـ کریم کسنہ دست کشادن گی
الی اوزن ـ وہر شیئہ الی یاقشور چیرہ دست
الی وایاغی بوزلمش ـ شل وچنگوک
الی چولق ـ شل کہ لنج باشد
اما ـ مادر وماما نک الام انا
امام ـ پیشوا پیرہ وہیرہ وخشور اویلان کیمسہ
امام بارہ ـ حسینیہ وروضۂ محرم کیدن کیرن

امام تسبیح ـ سرگرہ وامام تسبیح ومقری و
گل سجہ وگل تسبیح
امام عادل ـ خسرو الملیک الملک المالک
پادشاہ متصرف
امانت رکہنا ـ سپردن طاپشورمق
تسلیم ایتمک واصمرلمق
امان ومہلت ـ زنہار وزنہار داراماں
ومہلت دہندہ الامان المہلۃ قورتوسرلق
امت ـ برپروشان برفروشان
برشان فرستداج وزرستان ہاوش ہاذ شت
بربولک برطاقم
امتحان ـ آزمودن آزمایش کردن
صنامق تجربہ گہی دنہ مک وصنہ مق
امداد ومدد ـ ہمزید اعانت معناسنہ
امر ـ فرمان فرگفت فرازمان بویرق معناسنہ
امرآخور ـ میرآخور بترکی
امر بیل ـ فرغند صار مشیق معناسنہ
امرت ـ آب زندگانی وآب حیات آبحیوان
امرد ـ چہرہ رنگ کلوک صقالسز پاک یوزلو
امرد شوار ـ لجدار ومریز دشت ذرش
الاہم الاعظم اولو وبیوک نسنہ زیادہ کرکلو
امر معروف ونہی منکر دہ ودسیو پدرد ہادہ
امر نمک ـ وآش ایریک میل کردن جاملہ
باشباواشک کہ یاسہ باشد
امرود ـ ومرود وکومر الکمثراۃ ارمود

امر و نہی - کن مکن حکومت معناسنہ
امر غنق - چشم گرم کردن غنودن
امرک - بولہ بتر گی
امس - گرمی واحتباس باد العک برک
وقاقی نسنہ صحاق معناسنہ العکاک العکیک
اسی قاقی اولق
امک - سعی ارمان انغنده
امکا ڈھمکا - بہمان و فلان و باستار
بیستار الفلان فلان فستکنہ
امکان - بوسیر قدرت معناسنہ
املتاس - خیار شنبر خیار چنبر قثار الہندی
خیار شنبہ
امنگ - وصورمق مزیدن ملکیہ جلکیدن پچھنا
امن و آسوده - در حال الامن قور قوسوزلق
امید - سوبرا تخت اوس الرجا او مو
امید رکھنا - امید واشتن چشم داشتن
بیوسیدن الترجیۃ امید طوتمق
امید واری - تخت سوبرا الاُمنیۃ امید
و آرزو ایتمک
امیدی سکیرلمک - مایوس و ناامید اولمق
پی کردن امید معناسنہ
امیر اعظم - تومین الامیر بویرق ایدیجی بیگ معناسنہ
امین و معتمد - ستوار ستوان
انابت - باز گردیدن از گناه مولیدن
رجوع ایتمک و پشیمان اولمق

انار - ونار قسمی از آن گلنار و گلنار
فارسی و ناردن الرمان الاملس انار
انار کا پانی - نار دانگ
انار کا پوست - ناسپال قشر الرمان نار قبوغی
انالق - مارندر و ما بندر سوتیلی ما
انبار - و بتک و صرپوں از گل باشد شکیبنہ معناسنہ
انبار کرنا - اقدارمق بیغمق کومہ لندرمک
انبلی - انبلہ خنجہ
انبوه - گشن غول دریش الہجوم ازدحام معناسنہ
انتاری - قپاچاری و قپامہ یکتا معناسنہ
جامہ یکتا برقات ثوب یکدر ساده تعبیر اولنور
انتخاب کرنا - سچمک
انتظار - یرمر و پرموز پرمور الترقب
الترصد یول گوزلمک
انتظار کھینچنا - انتظار کشیدن گوش داشتن
انتظار کرنا - گوبمک و گوزتمک
انتظام - دوزمک
انتظام و سہولت کا کام - پچیم النسق ترتیب
واحد و نظام واحد اوزرینہ اولان التنسیق
سوزی و غیری تنسیری بزی بری اردنجہ
دیرذب نظم ایتمک التناسق
انتقام و کینہ - زلیفن الانتقام کین المق
انتہا - کراه و پیشان نہایت بولمق آخر اولمق
انتیسوان دن - مارا سفند از ہر ماه شمسی
انٹی - کنتاگی میان انگشتان الفوت ایکی

پر منمک اراسندغی فرجه
انٹی باز۔ آنکه دراهم درمیان انگشتان
کرده بدزدی برد القفاف پارمنمک اراسند
انٹھیویا غری نسنه کز لیوب اوغرلیان کشی
انٹی کرنا۔ دراهم بمیان انگشتان کرده
دزدیدن القف پارمق اراسنده نسنه کنیزلمک
انجام۔ صوگ
انجان۔ الاجنبی یا وکسنیکه آشنوغ باشد
انجرق۔ انجرق ہچکی اسکرکه غلو گلیچه بکه باشد
انجل۔ بہم آوردن هر دو دست برائے چیزی
برداشتن الحثیة الحفنة ال ایله طوتمق
انجن۔ سرمه توتیا الکحل سورمه
انجو چکلی۔ لالا انباتی که از مکه آرند بواسیر
راسودمند است ویرا انجوسی دخی دیرلر
انجه اغری۔ دقانیج باریک
انجیر۔ التین انجیر
انجیل۔ اگلیون
انختر۔ کلید گنجی
انداز وادا۔ آن الغنج ناز وکرشمه
اندازه وحساب۔ چهار القیاس التقدیر
الخرص تقدیراتمک وانلمق
اندر۔ اندرون وتوی درون الداخل
ایچ ایچینه ایچنده ایچی
اندراین کا پہل۔ کبست وخربزه تلخ وخربزه تنگ
الحنظلة قارغه دوکلکی

اندرجو۔ زبان گنجشک لسان العصافیر
والسنة العصافیر قوش دلی
اندر منه کا۔ آوردہتر کی داخل دہان
اندنسنر۔ بغیر آن
اندن ہرنقدر۔ گرچند
اندہا۔ کورنا بینا وکورمادرزاده
القریرالاعما رکوزسز الاکمه اول کمه اناسندن
کوز سوز طوغه
اندہڑ۔ باد تند سیهوج العاصف قاتی اسن یل
اندہ قوقو۔ دقره یونچه دیبالی ترفیل
وکیک یونجه سی نام دوائے دیوا سپست
اندہیرا۔ تاریکی تاریک تار تیره تار و
تور بسیار تیره تارون الدیجوج الغیهب الدجنة قراکولق
اندہیری رات۔ شب تاریک تار وتیره
وسیاه الظلما قراکولق گیجه
اندہیری چشم بند النقاب یوزاورتوسی
اندیشه۔ صفقتمه
اندیشه کرنا۔ اندیشیدن نہیدن
سگالیدن التفکر التفکیر اندیشه ایلمک
انڈا۔ آستینه تاغ گوانه خیم برشته بیضه
ہاک البیض یومورطه
انڈواسی۔ ماکیان آماده بیضه دادن البایض
انڈی دینا۔ تخم نهادن بیضه دادن
البیض یمورطلمق
انڈی سینا۔ بیضه پروردن بال بر

بیضہ کشیدن الحصن الحضانۃ

انڈیکی کباب — ترگیے

انڈی گندی کرنا — بلغندہ کردن خایہ الفہانۃ توقمش و توفلنمش چچکلنمش و فاسد اولمش نسنہ مطلق دیرلر ایکیدین یمورطہ و پوصالمش قاون وقارپوز و آجیمش جوزہ و باداممکبی بلغندہ معناسنہ

انسان — مردم مردمان و مرد البشر کشی

انسان مقناطیسی — و آدم کولدیرن طاشی نسنہ جاذب استک است

آنش — شیب یوقش مقابلیدر

آنشتہ — یزکہ قنز قرنداش قوجہ سیدر

انشی — ویوقشی زمین شیب و فراز شیب معناسنہ

انصاف — آزرم عدل معناسنہ

انعام — جلبلہ الصلۃ الاحسان عطا

انقطاع — گسست وبی سکست بچیم بی انقطاع

القطع کسمک

انکار کرنا — کیبیدن و اسرنگینا الاباء امتناع

انکار ہ حاشا — ارندان بریکا اولمق

انگل — مانع وصال عاشق معشوق خرسنک

انگولنا — لجح وعناد ایتمک استہیدن

انگارا — انگر الجمرۃ اودکوزی آتش قوری

انگریزی زبان — لتین

انگرائی — خمیازہ و پاسک کہترہ و لیسک و بیاستو المطو استک

انگڑائی لینا — خمیازہ کردن زدن کشیدن پاسک کردن آساکردن فاثیدن المطی المطیطا و التمطیط التمطط استمک

انگشتانہ — انگشتیانہ دشست رانہ یگیر دیرلر زہگیر معناسنہ الخشبعۃ

انگلی — انگشت انگشت کہین خنصر انگشت میانہ وسطی انگشت شہین ابہام بیلستہ انگشتان دست و پا الاصبع پرمق باش پرمق ابہام شہادت پرمغی سبابہ کچکہ پارمق خنصر

انگلی چٹخانا — دریہم جنبانیدن انگشتان و بانگ برآوردن الصرقعۃ الفرقعۃ پارمق چاتلمق

انگلی چوسنا — انگشت مکیدن و لیسیدن اللحث الاوک العلک المضغ المضاغ المضاغۃ چینیک اتمک صورمق مص کبی

انگلی کا پھوڑا — گشدمہ

انگنائی — پیش ایوان و پیش طاق و پیشگاہ و فراخنای خانہ و اندام الساحۃ الفناء آولو

انگوٹھا — نرانگشت وشست الابہام باش پرمق

انگوٹھی — انگشتر انگشتری الخاتم یوزک

انگوٹھی پہننا — انگشتر پوشیدن و در انگشت کردن التختم یوزک واقمق

انگور — ارتکۃ الجرح

انگور — انجمن العنب یاشل اوزم تاک
ورزا اوزم اغاجی کہ آصمہ دینور تکنزو
تکنس اوزم چکرہ وکنہ دینور رز مطلق اوزم
اغاجیدر گرک آصمہ ولسون گرک اولسون
تکلمہ دوہ کدوخی وبر لرغرب وغرشم دانہ کلنمش
لنمش تازہ اوزم رزغاک آصمہ قولنہ دینور
کشتو وکفشتو بر خوشہ یاشامش اوزمہ دیرلر
انگیا — سامانچہ شامانچہ ساماکچہ شاماکچہ
شاماخ شاماخی بربند ویاز رنگ سماچہ
باژ رند باژ رنگ گوکسلک معناسنہ
انگیٹھی — آتشدان منقل کلک کولخ
مرزغان ہرزغن الکانون ودیقابحق اوجاق
انتا — دابہ الظہر سداناسی پاپازاج معناسنہ
انوکہی چیز — نامیش العجب طلسق
انی — نوک تیرہ السنان یلمان
انیش — نشیب وافراز
انیک — بچہ سگ تولہ معناسنہ
اوبہ — وچار طاق اراوٹی کہ چارطاق شہ
اوبہی — گوشہ گرفتن گوشہ وگوشہ الزینہ
اوجہی کوملتہ سی ویصولنہ جق چقور
اوپر — بالا الفوق اوست
اوپر — برالعلی بوجہ بوکسک علی اوستنہ
اوپر چڑہنا — بالا برآمدن بہ بالا رفتن
وامیدن الصعود یوقاری اچمق
اوپر نیچی رکہنا — غزیدن الاطباق بری

بری اوزرہ ییغمق واستف ایلمک مطلق دزمک
اوپری بوجہہ — سربار ی العلاوہ سربوکسی
اوپوش صداسی — آواز بوسہ چپچاپ
اوتامجی — صاحب شرم گین گبی
اوتاغ — بارگاہ بارجاگبی
اوتاق — خیمہ مخصوص شاہ گروک وہوارگہ
اوتراق تیمہ سی — کہ برکیمسنک وتراق
یرینہ اوریلان تیمہ ورزہ گونی معناسنہ
اوتکی گون — دوندن اول اولان گون
اوتمک — وچکرمک وطلکہ مق اسم صوتدر
اوق آتلمہ قدرہ یرائی کرشک اوتوب چکر
مسی دبر محلہ اوق وقلج مثللو آلات داہلہ
طوقند قدرہ طلکلہ مسی طقرمسی گبی ترکیبتہ
اوکی گیجہ — پریدوار گیجن گیجہ دن اول گیجن
گیجہ بارجہ الاولی معناسنہ
اوتمر — قریب وقیرک ہولا کرن معنانہ
اوتوراق تختہ سی — قپو اوکندہ نصب
اولنان تختہ شرف گبی
اوتولمش — بریان اولمش قیون کلہ سی لفحہ
اوست — مردبیزن القربال کیمسہ دارکن
اوٹ — پردہ الستر الحجاب الستارہ الحجزہ
اوٹ میں ہوجانا — دروں شدن اندر
رفتن گوہ الستر اورتک کیزلمک پکھرتی
اوٹنا — قلخیدن قلخمودن قلخیدن قلخودن
غارہ الخلیج اولوک نہپوق المحق بہوق اتمق

اوٹنی — چوبکلین و لوهنین المحلاج چیر چیر و چر چر
اوٹلی تهونی روی — فلخمید فلخیده و پیشه گران
را فلخود گویند قطلان الحلیج آتلمش یموق
آوج — واکدول شرط و رهن چال گبی و چناب
آوج اودشدیرن کسنه — کینه کش
آوج بش گون — سپنج اصل مدت قلیله معنا سنه
آوچلمق — و بیتمک و برایشنک رقه سین
المق و باشه وارمق و آخر و تمام انتها کسیری یا قنید
آوجار — نوروز
آوجه — و پوچ سرین و کفل اوتوراق
یرنیک ایکی طرفید رانساند ه اوجه و پوشاق
یرینه قیناق و اوست طرفنه پوچ تعبیر اولنور
و جیواند ه صغری دیور سرون دلنبر گبی
آوجهه — شکنبه هزار خانه الکرش
آوجهرطی — مجموعه شکنبه و شت پودی که
هزار خانه باشد القبه قرق بایر
آوچاغ — چولها الاوه گبی
آوچاق — قاون و قرپوز و سائر بستان
مقوله سنگ دوده کید جانک گبی
آوچاق چکرکه — بخت گبی جانوری شبیه ملخ
آوچپا — بزباغره گبی
آوچقور — نیفه که از ازاربند باشد
آوچقوراوی — نیفه شلوار که جائی ازاربند است
آوچکاک — گرو بردن در قمار خصل و ندب
معناسنه که نرد اویننده بهت اوزره اوچکاک دیر

اوچورم — از کوه و کنار رود جائی که از
بالا تا پائین برابر و هموار باشد که اسپ
و آدم بالا و پائین نتواند رفت
آوچورمه — بالاخوانی که تعریف بیحد باشد
آوچوق — تبخال
آوچوق طوتمش — و جن چاپلمش و جن طوتمش
جن گرفته و سایه دار و سایه زده
اوچی هواده — و اوچی الشده یکی در هوا یکی در
دست گویا زکه چند گو بیهانیچه در هوا کند
آوخشامق — و تلطیف و تطییب ایتمک نوازش
آود — آتش و زهره
آود — هر دبترکی قند زهره و هر دگند جند
بیدسترکه قند زخایه سپید ر
آودرکی — و بورغو بهرمه برماشقب
آودن بیقنی — پشته هیزم آمده گبی
آوده لک — اداایلمک گذاردن و انده خلتن
آودهی — کلینگا گوله آوجی کومله سی پیدولنه چقوس
آوراق — جاخسوک هنسیا
آور — گره گردن تچخ و چکن و غر
اوراق بوجکی — جهنگر چراسک
اوراقچی — اکین تچچی دردگر
آوراغر — سفاله بیتنا کیت بچه جک آلت
آوریر لک بر دمیدن اقشعرار معناسنه
آورتق — شریک نبانه
آورتق — و قومه و لوکرا موسنی سوت

اوردک یاغی — سپیه مرغابی زغار کرم
اورس — سپتک آهنگ سندان وغنچ وسنده
اورسلنمک — واشمق فرسوده پژمرده اولمق
صولمش متغیر کهنه و مستعمل پژمان بودن
اورغون — وچابل روز خوت تاراج
اورکتمک — راندن و دور نمودن ومع کیش
اورکچ — خرپشته کوهان شتر اول تپه یه
خرپشته دیرلر کیم اورته سی یوهری ایکی
طرفی چوکک و یسی طولاقی اوله و مطلق
بویا یوده اولان نسنه لره اطلاق اولنور
کمر و قبر و چادر و دوده اورکچی و حمال سمری و
تابوت تخته سی گبی
اورکمک — نفرت کردن رم
اورکه — وکلان چوب مدور که سیخ در ان
کرده پشم و ابریشم بران تابند
اورو — وکوزهش رفو که در جامه کنند
اورغون یول — راه مخفی اندر آمدن خانه بام
اورک — وطوله ایپی رسن پای ستور
اورکچه — کوهان
اورکمه — نفرت آهو
اورکن — واورک ریسمان گردن اسپ چلوک
اورومجک آغی — تار عنکبوت ابر کبیا
اورن — مار پژ رگ
اورن کلی — سیاه دار و دور آق احمه
واق صدار شقق وحسن یوسف دی دیرلر

فاشتر اصناسنه و بیک قولاج گوکنه سوزقی دیرلر
اورن پولی — تلک زر ورق و طلق شتا
زمین کوکب الارض
اورندولمک — شیچک گزیدن انتخاب و
اختیار ایتمک
اورنگ — نمونه دستور گبی
اوردیوهری — چخش که درگردن بادنجان
قدر باشد
اورب — قاچق و بعضلر ورب دیرلر
ورب معناسنه بقاسی آیرپودا سیب
العوج العوجاء اگریلیکس و اگری و قیقلق
اوریب — فریب و دغا الخدع الخدیعة
الخدعة الدامق
اوزبگس — سبز سرخی مائل غوریگس
اوزار — وست اقرار و انکار الادات الق
اوزامق — وبیولکش شدو نما کردن نشو و نما بولمق گرنا
اوزان — ویکشاق دراز نفس
اوزدک — آغاچک بدنی بر زگبی
اوزرلک — سپند
اوزره — واوزرنده بر
اوز قرنداش — خالو برادر مادر و پدر باد
اوزلک — پژ کستن قویمق وقیرلمق شکستن
اوزلی — وساقرلی لائی سیاه که با ازان
بد شوار می بدر آید غرلیخ
اوزم چهره — چشم گبی ثقل انگور شیره گرفته

اوزم زنبیلی — ویا غانه زنبیلی حراز
اوزم صالی سچنج که اوزم صیقه جق تکنه
ورسار معناسنه
اوزنک — واوزلک بکسلانیدن
اوزمه لک — وساقر اوزی غنچه درخت
عوسج که خار دار باشد
اوزن بوبر — دراز فلفل
اوزم تکنه سی — واوزم صالی اوزمی
ایاقله چکنیوب شیره سنی چیقاره جق حوض چاست
اوزنکی — رکاب
اوزنمک — وشق وادمان ایتمک و مواظبت
ایلمک وجبالمق ودوشمک ورزیدن بزیدن
اوزی — وکنده وسی خود
اوژانات — بباد دادن چیزی غلغلاج
التطییر اوجورمق
اوژهنات — لحاف بر سر افکندن کشیدن
انداغتن التغطیة الالتحاف یورغان اورتمک
واورتمک
اوژهنی — سر انداز ودامنی باشامه
باشومه باشام ترکوئی کوا شمه المعجر المقنع
المقنعة باش اورتوسی النصیف الخفارة
اوژنی پرستعد هونا — بشکستن الاستعداد
پراقلمق
اوست قولان — وطبقور وآشورمه قولان
تنک ودوم تریوپ اسب زیر تنک کبی

استنون — فتحه وزیر
اوسر لریه بتکتی ابن البغدادی وسرلرسکه وجی
اوسون — افسون
اوشاق — وشاق واوشر نکسه بادینی
اوشنکن تنبل وکودن آدم چمند
اوشور — وصوغوقلار سرما خورده شجاند
اوشومک — وبوشمق وصوغومق سرد
شدن وسرما خوردن سجیدن
اوتنمه — تکاسل وتهاون فرخوک
اوشمک — کسالت وبطالت سستی فرنعیش کیا
اوشومک — موبر بدن برخاستن غراخیدن
اوشونتی — هاجوم خرانبار
اوشونتی ایتمک — هاجوم ایتمک ادا اقتادن
اوشه — برنبات در یبسی کلکیک دیبنو آز نو
بیری دخی نوعندندر وبستانیسی غرزه در که
خالیا سعتر دینور
اوصانمق — وبیقمق سیر آمدن ولتغک اولمق
اوصانوق — وبیقغین ملول وتتنک آمده ستوه
اوصراوتی — بدبو برکیاهدر کزرت
اوصلی — مودب کامل وادبلی کیمسه فرهنجیده
اوطه — حجره کازه ویاخته وبیتا
اوطه یاغلوق — واوطه یاغلمه وغوتیکه در
خانه جدید کفند بوریا کوبی
اوغرلی — مبارک قدم
اوغلاق — بزغاله

اوغلان آتشی — گاو شیر پر مقدر

اوغلان یتاغی — و مذره رحم

اوغلاوق — باد رنگبویه و کزوان بالنگو

خوشبو بر نباتدر

اوغلق — بزغاله بیرک

اوغلق — پسند و بیمر اندر

اوغمق — بدست مالیدن و سورتمک نیز

مالیدن فشانیدن و باد انگیز معناسنه

اوغورطوتمق — فال گرفتن تفأل بالخیر شگون

اوغورسز — شوم قدم سبز پا

اوغورلو — مبارک و میمون فرخ

اوغوز — و بون گول و ساده دل و احمق

اوغونمق — مدهوش شدن ز خود شدن

کندودن کچمک

اوغه رق — بدست مالیده پشمه

اوفاتمق — ریزه ریزه کردن خشخاش کردن

اوفام اوفام — ذره ذره ریگ ریگ

اوفاز — شعله سی آز اولان چراغ دیرتنک

اوفنتی — و قرنتی ریزه و فتات

اوفندی — خرده و ریزه تحلّه

اوفورک — پهوتک فوب و پوک

اوق — سنگ عصار که برائی وزن بر سر

چوب عصاری نصب کنند عن گبی

اوق قبوری — ترکش و تیردان بتکیش

معناسنه در

اوقلاغو — بیلن نان پهن کردن سوبه

و بیواره و نبواره و چوبه گبی

اوقلی — و بیوک کرپی بزی سینئی

اوق یارشمق — تیر انداختن خطر

اوکچه — ایدی پاشنا

اوکدول — هفدیه

اوکدون — تقدمه و پیشیداد اجرت

اوکدین — و ایلک نخست اقدم آوند سبقانه کد

اوکسریک — سرفه کردن اوکسرک نام آن

اوکسلر وغلان چکدی سور شیجان لیعت

یه پری ودهکنه باشد

اوکسریک —

اوگندره — چوب خرگاو راتدن خرگوئم

وشکنیره و قاوشنگ و غبازه گبی

اوکدی و تمدی — دعا اولدیغی صوتیده

اوکسید یهسون دیمک ولورهمان دمعناسینه

اوکه — و یوغو بوم کلان و کوچکنا بایقوش

که جغد باشد کوف و بوم گبی

اوکوت — وعظ و نصیحت و پند

اوکوت دیرمک — پند یدن

اوکورغه — مازن و پشماره استخوان پشت

اوکوجیلک — عیبلولک معیوب اولق متوحش آهو گبی

اوکولمق — به شدن زخم شهار معناسنه

اوکولک — به شدن زخم ستیح استیم و کچلی گبی

اوکونمک — فخر و مباهات کردن نابیدن

اوکولتمق — بہ کردن جراحت بنہ گبی

اوکہاڑنا — قوپرمق

اوکھلی — چوبین را جواز جوازہ وسنگین را جوغز

کا بیلہ ہاون ہاون المہراس دیبک کا بیلہ معتا

اوکیک — فاختہ کہ کالنجہ وکوکو باشد

اوگ — وایلدہ پیش

اوگاک — آبادانیدن بج کردن

اوگندرہ — چوب خرگاو راندن گزایش وگاو شنگ

اوگھنا — رستن ویدن میدن تنگ الفت تیمک

اوگھہ — […] الغضب شکر قامشی

اوگی — ویوغو کوف معناسنہ کایک گبی

اوگیر — واگیر جولاہیکی کوچی غرواش وپیتارہ

اوگی قرنداش — برادراند

اول — کرد شانلگ ونوالرہن یرغمال

اولا — آبلوج الابلوج لوبت شکری وقند مکرر

اولا — سنگچہ تنگرک ژالہ بیخچہ شخکا شنہ تہندگا

البرد طلو

اولاق — وتاتارہ قاصد باخط وخبر کہ سوار

باشد اگر پیادہ بود ساعی گویند واسپ ڈاک

نیز کہ منزل آتی ومنزل بازگیر باشد الاغ

اولچرمہ — وقسقرتمہ ویلتمہ وقندرمہ تحریک

واغرا افزول

اولچک — کفیز پیمانہ

اولچہ — اندازہ ومقدار بلنچ

اولچوانمک — دوپا چنمق مشت زدن کشیدہ

اولدریک و تیپہ لک — کشتن

اولدیغی گبی — حق وصحیح وراست فی طوغری بستو

اول سرارات کا — بازیرہ اول وبازیرہ

آخر پارہ آخر شب ابتدا گیجہ سی

اولقدر — ویوقدر وا ولدکلو ویودکلو

چندین اند گبی

اولک — وترلاوطح پلنڈ کھیت کی سامان

اولکر — ثریا پروین

اولک سلمش — کیاری سنڈیر بندہی ہوئی ورزگہی

اول ملاقات مین رنج پیدا ہوا اب پہر وہی

معاملہ درپیش ہی — اول کاسہ در دباز

ہمان آش در کاسہ

اولمہ — رو دور ودہ بترکی یولمہ السمیط

بغرسق وامعا معناسنہ ذر واینجق صوودہ

حاشلنمش قوزی یہ وقوشہ دینور کہ باغدہ

قزار در لر رودہ کردہ دخی دیر لیہ آشام

اولیہ جک قدر یہ جک — قوت لایموت

اولنمیہ رق — خشک بافتن میاندہ بج

واوکدول عقدا ولنمیہ رق تجار اویناتق

ومالک تعبیر اولنان اموال واشیا یہ دفعۃً

اوینامقدن دخی کنایہ اولور

اولو — والیشلک شاہراہ

اول وابتدا — آغاز کار آوند نخز نخزین

نخست نخستین لا اول ہر نسنہ نک اوگی البدء

البدءۃ البداۃ

اولوق — ناودان
اولومق — نالہ سگ ولہ وزنو پیدن
اولوقلنش — بازن سموز وششمان گسنہ
ارقہ سندہ اولان پیو درکہ اولوقلنمش
تعبیر اولنور طاولی آتلرک صغریلیدہ دخی
پیدا اولور
اولوم — مرگ
اولی — مردہ بہتوک میت
اولی یکار رقدن — وا وتہ رکدن آنسو ترمعناسنہ راستر
اوماج — ترتی کہ از نان خشک باروغن
وودوشاب کنند بہلکس گہی
اوماریم کہ — وا ولہ کہ وا اولیدی یعنی تعشی لہ ندیکہ
اومق — آرزو معناسنہ تمنی کردن یوجہ
اوموز — موندڈ ہا کفت
اون — شیجہ آواز بلند
اون — پشم الصوف الوبر یوک
اون ایکی قبولی کوشک — قصر دوازدہ
دری بارہ دری کہ مراد فلاک البروج دہ
اونٹ — شتر وشتر نسل ازنگ سار وجناسن
بوتہ آن کہ ہیرک باشد البعیر الجمل البکر
الابل البرک الحتیم الناجیتہ القرم ددہ
اونٹ بٹھانا — شتر خوابانیدن الابراک
الاناخہ چوکرمک
اونٹ کٹارا — اشتر خار اشتر غار دودہ تیکنی
وودہ طبانی

اونٹ کی سینی کی چکتی — خردگاہ
اونٹ گاو — اشتر گاو پلنگ الزرافہ سرنا
اونٹنی — شتر مادہ چچار الناقہ دیشی دوہ
اونچا — بلند وبالا فراز العلی یوجہ یوکسک العلیا
اونچا کرنا — یوکسلتمک یوقری قالدرمق
اونچی نیچی نشیب وفراز آچار الکسور انخفاض
کہ یوقش مقابلیدر
اوندہا — نگون وبازگون بازگونہ بآنگونہ
باشگون واژگون واژگونہ واژدون واژدونہ
سرنگون درواندرو واواژون العکس ترس
اوندہانا — نگون کردن الکفا رالنکس النکوس
باشی آشغہ ایلمک
اوندہی منہ گرنا — بررو افتادن الانکباب
الاکباب یوزا وستندہ دوشمک
اونکی — ژکارہ لجوج معاند وسمرد
اونگی آغاجی — ودیکمیاپا دیرہ کہ چتیلامش
سقفنہ وبل ویرمش دیوارہ طیارلر
اونگہہ — پینکی السنتہ ایوقلق الوسن النعاس
امرغنمق النعوس بترکی بخار چرت اوبقوسنا
اونگہنا — ناویدن غنودن النعاس مرغنمق
اووہ — وا ورمان چیسلقی تیما قیماس دت
اوہی — وخ جان ووخ وچگی جگی الواہ
اویہ کلمہ تعجب وکلمہ قلندرستی
اویاز — پشنج . . . . د
اویانمق — وطوہمق وکلمہک توقف کردن بازماندن

آویدرمق - ویاقشدرمق ویراشدرمق و
دوزن ویرمک ودوزلاک قیلمق ودوزلتمک
خوب وزیبا نمودن برازیدن وکوک وسازیدن
یراشمق وموافق وچسپان گلمک
آویدی - ویراشدی وچسپان گلدی بزید
آویز - وبوولک سارنجک گبی
آویصال - تهزاک گبی آنکه زود بازی خورد
آویغون - ویراشق موافق ودوزنلو
سازوار اندرخور واندرخورد دیرآرو
برآشور وآویار ومناسب
آویغونلق - ودیراکک دوزنلک وخوش
کیچنک سازواری
آویغون گلمک - واویمق ویراشمق لایق
ومناسب وموافق اولمق لایق ومناسب
بودن بدندان بودن
آویقون - ویراشقلو ویاقشقلو مناسب
وبره وساخته رنگ
آویکن - شش پهپیپڑا وسولپوک وگوشک
وصارقق ممه دن کنایه درتفس آباد
آویکنمک - تقلید کردن برآورده
آویکونمک - سپڑانا واتوچانیدن خمانیدن
آویکلنمک - خشم وغضب ایتمک تندیدن
آویلجه - واویله صغورسن همان اودررو
یکذرچیان اچینین
آویلق - ران

آویله صبیالم واویله دیه لم - وطوت که
وصمای که بالفرض والتقدیر شمرشش
آویمق - ویراشمق واویغون گلمک ولایق
ومناسب وموافق اولمق بدندان بودن
آوینائش - زن معشوقه مول
آوینامق - بازیدن قماربار قمار اویناپیچی
اوینجاق - وقوقله بازیچه
آویوز - جرب گرگبی
آویوزلی - خارشتی گرگن
آویوشق - خوابیده عضو اویوشقال
واویوشق ایاق خیره وکرخت
آویوق - صورت کشت زار مترس افچه
وتوبل وتندلیه
آویوقلق - واویومق نوم خفیف واهل
کیف شکر ایتمک ویرلر بکلمه یومدن ماخوذ ودر
یومدن یه درجه زیاده سنه امرغنمق دیو پلنکی
ایومق - نوم سات گبی
آویون - کهیل بازی
آویونتی - وطال قاوق طفیلی بنتالم
آویجق - وقوقله چوجقلری صوصدرد
آودمق واشتغال ایتمک ایچون مومدن
وخمیردن سائرنسنه لردن دوزدکلری
صورته دیرلر تاگبی گڑیا بهندی
آویه لنمک - وطورمق وکجیکمک درنگ کردن
وتاخیر نمودن مولیدن

آبار — آبار وشوی بترکی خیل
اہل حرفہ — اہمو خوشی پیشہ وران الحرفۃ الصنعۃ
اہل وعیال — زہ وزراد العیال کشینک
نفقہ وقوت ویرہ جک کیمہ لری زن فرزند
معناسنہ دول دوشش تعبیر اولنور
آہیر — گاؤبان البقار صغر تماج
ایاغ سورچوب دوشمک — پہلنا سورچمک
وقایمق رم خنک گبی
ایاغ اوغورلی — مبارک قدم سپید پا
ایاغی صیویق — مرد گریز پا
ایازمہ — برکہ زری گبی
ایاغہ صوانمہ — بیماری پای اسپ بہندی
رس وخش معناسنہ اوفہ دخی دینور
ایاق — پا
ایاق اولطہ سی — ترد معناسنہ درکہ برپا
اورتہ گید وب گلکدر گوی معناسنہ وایاق
سپیری معناسنہ درکہ چوبی بارو چمنزار کنارلرینہ
بری اوتہ گشت وگزار شدن عبارتدر سراسر گر
ایاق پاطردی — آواز پا در آمدن ورفتن
سگ پوی
ایاق تری — پارنج کہ خوانندہ وسازندہ بوری گرنو دمہ
و مداح وقاصد را دہند
ایاقداش — رفیق وشریک تاخت تاراج
ہمتا زیانہ معناسنہ
ایاق سورچک — وقایمق ویوز اوزہ

قپانمق وییقلوب دوشمک شخیدن معنا
ایاق طاوشی — آواز نرم خصوصاً رفتن شتر وگ
ایاق طویشی — پچپچہ دسکلمک
ایاق طپردیسی — وایاق طوشی آواز پا
در رفتن گمار گبی
ایاقلق — تختہ کوچک جولاہہ کہ چون پاہاران
نہد نصف رشتہ ہا پائین رود پا افشار گبی
ایال — فش ویال العرف آت یلیسی
ایبک — تاج خروس خوج وہم آرش
ہد ہد کہ چاوش قوشی وتخی دیرلر بدبدک گبی
ایپک — ابریشم
ایپک وجی الدجہک — سر رسن یافتن بر
امر دہ سر رشتہ مسک بولمق
ایپک وجی الدن گتمک — مشوش اولمق سر رشتہ
از دست رفتن
ایپک قوشی — ہد ہد کہ مرغ سلیمان درسکوکا گبی
ایت الی — اسپ کج واکج پا کلیچ گبی
ایت اوزمی — عنب الثعلب اوزج
ایت بالغی — شبلان
ایت بران — وقور یغان وطولامہ وطنہ
ایت بوغچی — مہرہ وکم سفید کم قیمت گچ
ایت خایہ سی — خصی الکلب دواکہ دو
دانہ باشد خرد وبزرگ گند سگ
ایت درسکی — ناخنہ

ایتر ــ خودنما وکم ظرف الوح الاشر البطر
کندین گوستریجی
ایت سیه گی ــ ویبان پراصه سی گندنامی
کوهی شنان وقوقاز وطاغ گندنه سی و
ایت سیکی شربت
ایت کلی ــ گیاهی بدبو کلیکان
ایت منکشه ــ بنفسج الکلاب غا بانگ
ایثار ــ برمان الانتیار الاصطفا اوزندن ولک
واو یوتلک
ایچ قلعه ــ ارک
ایچ آغا ــ کربته مستعد وآماده خدمت
ونوکر وملازم
ایچاک ــ وزیر یون تمتمه شرداغ
ایچلیو ــ ویلن وده کینلو شتر ول
ایچیری گتتک ــ اندرون رفتن گونج
ایچی گوزشت آشام
ایچیچک ــ اشربه
ایچ یاغی ــ بیری
ایچ یوزی ــ باطن خلاف ظاهر راه
ایراق ــ دور
ایراقلشدرمق ــ طرد وتبعید ایلک افرو لیدن
ایراقلشمق ــ وآرالشمق بعید اولمق فاقوریدن
ایرپهیرکرتا گیبیدن التراد والتردد والترددة
دونذرمک وبربره دن آخریره چلملک
ایرته ــ ویارینکی گون فردا پرداوماهرگبی

ایرته یلدزی ــ ستاره صبح چراغ سحر
ایرتی ــ عاریت ایرمان
ایرخانه ــ میان زین اسپ که خانه زین باشد
ایرشمک ــ یتشمک ولاشمق رسیدن رس
وصول وبلوغ معناسنه
ایرقاشی ــ کوهه زین اسپ که بلندی پیش
زین باشد
ایرلامق ــ تغنی وترنم زمر ونتن
ایرلیتی ــ وکیلداره وقوزغون اوقی و
نماز یورا وقی سخن وکیلکان دوا باشد
ایرقوچی ــ وایرصاوراغی جناغ زین
تبنوک وکفچک دامن زین اسپ
ایری بوکری ــ ناهموار چاوله صحیح
ایری ــ وقالین یاقشقمر کرتله گنده ودرشتی
ایزلگانا ــ پاشنه زدن کردن الرکض
الرکل ایاغیلا اورمق وسکرتمک ــ واسپ
انگیزوهمیز وتحمیز با همیز معناسنه
ایزی ــ پاشنه وپاشنا وپل العقب وپیچه
ایز ــ نقش قدم پی
ایزسورک ــ ونشان بولمق پی بردن
نشان یافتن
ایزلیه رک بولمق ــ پی بردن یافتن رفوشته
ایزیتورک ــ وغایب ایتمک بلوسزو
بی نشان ایلمک پی گم کردن
ایزینی باصه رق گلمک ــ درعقب گلمک

انرپی درآمدن تنج تنج
ایس — وودہ سیاہی
ایسا — ہچنین ہمیدون ہاہچو انجلیں اویلجہ
آنک گبی بونجلین بو یلجہ بونک گبی بو یلہ شو یلہ
ایش — جفت تُورَدَہ
ایش اتوابی — اہل صنعتک ایش وقندہ
کیند کلری چوک ثو بہ دیر لر شا ناک گبی
ایشتہ — اقرب وحضورہ اشارتدر ہا
ایشسز — وکو جیز جہل وبیکار معطل اژکان
ایشک — ویا پوشلق ویا پوجلق آستان
ایشک صوگی — عاقبت کار سرانجام
ایشلامق — ویلابمق ویارلمق ویار لمدا
وضیا پاش اولمق تابیدن
ایشلک یول — واولو یول شاہراہ فج
ایشہ مک — شاشیدن
ایضًا — ہم ونیز وہاس جترکی دخی وودہ
ایک — دوک آلہ ریسمان ریسیدن ایلکپ
ایکیلدکدہ صارہ جق آلتہ دیشور
ایکا غرشقی — بادریسہ دوک شو کل
ایک بار — یکرہ المرۃ برکرہ
ایکبارگی — یکبارگی جہار الفجا ءو الفجاۃ
الفجاءۃ الفتل الفتول الکسرن وطور صز
واکسزدہ ناگاہ آنسزین ویکبار معناسنہ
کہ بردن وبراوخوردن آنسزن بردن
گلدیلر ناگاہ آمدہ اند دیشور

ایک خاوند والی عورت — نامو یہ یکار
ایک دوسری پہ چلنا — انبودن تُرہ نہادن
الاطباق التطبیق الوضع بری بری اوزرینہ
دوشوروب اتومق واستف اتمک
ایکدین — تخم مرغ فاسد نع وکیر وبلغدہ
ایک دوسری سے جدا کرنا — ازہم جدا کردن
واخیدن المفارقۃ الفرقۃ الفراق التفریق
بری برندن آیرمق
ایک دوسری کی گہر کوئی چیز بہیجنا — کاسہ
ہمسایہ کاسہ انتہادی بری برینہ ہدیہ دیرمک
ایک دین سی دوسرا دین اختیار کرنا —
نغوشا ونغوشاک ونغوشاکیدن التدین
الاسلام الارتداد الایمان الصبو الصباء
الصبارۃ بردیندن بردینہ چیقمق
ایکرنگ — یکرنگ جامہ وغیرہ المصمت
بر بویا اوربہ معناسنہ
ایکرنگ — دوست یکرنگ خلاف دورنگ
کہ منافق باشد الصمیم الخالص المحبیب
الحباب سو ثبکت المحبۃ دوستلق
ایک طرف پیشانیکی — تجرلیہ الناصیۃ
ایکلتی — تالش وزاری پاشخ وچیغز
ایکلک — آونا چپہ رشتہ نہادن دوکدان
ایکلک — نالہ وزاری قیلمق نالہ فریاد
کردن چیغیردن گبی
ایک لوتا — یکتا پسر

ایک منزله - خانه یک آشیانه و دو آشیانه
دو سقفه الطبقه
ایکنانش کاغذ - کاغذ سوزن زده وخاکه
نقاشان گرده
ایکنه - وجوالدوز یوردیسی سوراخ سوزن
وجوالدوز چشمه گبی
ایکنه صانجمق - واثواب نگنده لکک گوره یک
دکللاک ایکنه باتورمق آژدن
ایکنه لک - سوزندان عقربجانه
ایکنه لق - کیسه خیاط وحجام تلی بربر جزدانه
دایلیچ ظرفه دیور وترزی طوربه سنه و
وایکنه قویجق ظرفه که ایکنه لک دینور
ایکنه یوردی - سوراخ سوزن شفت
ایکو - پهلو بیله معناسنه که تهیگاه
ایکهر - دو دوپی چوبسای سوهان معناسنه سوهان
ایکیز - توام غول گبی
ایل - دوست وموافق ومطیع وجماعت
وعشیرت ایل گبی
ایلتمک - وگوتورمک بردن
ایلتی - زنان دو برادر که دیورانی
وجهانی یاری گبی باشد
ایلچی - میانجی والچیگری رامیانجی گری
ومیانجی عاشق ومعشوق راشاو والقاصد
الرسیل المرسول الرسول
ایلتین اغاج - گز هندی جهاد

ایلشک - متعلق ومرتبط چمٹا ہوا ایلک گبی
ایلاک ولاد - فرزند اولین نخری گبی
ایلک حلواسی - حلوای مغزیات مغزین گبی
ایلکمن - وچراقمه چراغدان چراغ
قونیلان ظرف مرزه گبی
ایلک - حلقه رسن سرند گبی
ایلمه - ٹانکا که دوردور دو پارچه
زنند تاکم وبیش نگردد کوک
ایلنج - سب ونفرین لعنت شتمه گبی
ایلوا - شیبار والوا الصبر از دوای
ایلی - یاری ایصنمش صوبک گبی لکنایانی
ایلیجه - حمام گرمابان گبی
ایما واشاره - کوندشش ونماره وکوس
وپرخیده واپرخیده صح الایماء اشاره
ایمان لانا اور محبت سی مطیع ہونا - گرویدن
الایمان الاعتقاد والاطاعة اینانمق
ایکلیه کیدیورک - بدست وپا نشسته
راه رفتن طفلان وشل مردم
این - آشیانه وحوشش وتووه آشیان
طیور تیغال وکنام ولانه وغال گبی
اینٹ - خشت وآگور وبزرگ را تابه
اللبنة الآجر الطابق کرپیچ وکرمد طوغله تابه گبی
اینٹوں کی دیوار - نواسته الجدر دیوار
اینٹیں ایکدوسری پر چننا - خره نهادن
وانبودن الاطباق التطبیق الوضع بر جای

بری اوزرینه دوشوروب قومق واسلیف ایجمک

ایجمک - لازم وایجمک متعدی آزاریدن

ایجمه - میازار آزردن نهی درمازارگبی

ایندهن - هیمه وهیزم الحطب آودن

اینک - کوپک یاوریسی بچه سگ سگ گبی

اینک قاطری قسمی از استر ملی بارگیرگبی

خرده اولور کاوک گبی

اینمش - واکدش اخته جانور

اینهان - اکول ورژد وشاکلول

ایواڑ - آغل الحظیرة قیوت آغلی

ایواه - دریغ

ایومک - شتاب وسرعت رفتن

ایوقولغی - آلوقولغی اذان الدب نباتدر قلوس گبی

ایوه طنه - وجوان پرچمی ودلبر کاکلی بویی

بادران نباتدر اطمیسا گبی

باب بای موحده

باپ - بابا وپدر ورنگ پیر الاب آتا

بابالق - پدر اندر

بابافنقو - ستون جهاز دیدبان گی

بابا - قبه سر علم وچتر مهر گبی

بابرنگ - برنگ کابلی

بابری - بوینگ الریحان

بابولق - خرابات وقحبه خانه زغاروگبی

بابونه - البابونج باپادیه

بات - سخن وگفت وگفتگو وحکایت لنگاکی

سخن زشت الکلام الکلمة سوز ولاقردی

بات بدلنا - حرف دوتاشدن وسخن

برگردانیدن وزبان برگردانیدن

التبدیل التبادل التبدل دل چویرمک

باتورمق - وکومک سانجمق توختن و

شخایدن وخلانیدن چبهانا

باتیں کرنا - حرف زدن وگفتن وسخن

کردن وگفتن وزدن زبان ترکردن

التکلم التفوه سوز سویلمک

باتیں طنز کی کہنا - تواخوانی الطنز التسخر

الاستهزاء خورلق ومسخره لغه آلمق ومسخره

یه آلمق ومسخره لق

باٹ - سنگ ترازو الصنجة ترازو طاشی پرسنگ

ودنک طاشی یا سنگ معناسنه

باجا - ساز ارغنون ارغنون ارغن

المزمار دودک چالغی ولهو آلاتنه دینور

باچه - منفذ وسوراخ

باجره - گاورس

باجی - همشیره

باچهر - کنجشک الشدق الصماغ

بادرنیه - بادرنگ خمار ترکی آغز شدق

بادهور - بادغرور دین بادبرین الدبور

مغرب یلی ولادوس

بادسموم - بادگرما وبهران السموم والحر اسی یل

بادشمال ـ بالا و باد شمال الشمالی
باد صبا ـ پویراز
باد انہ ایلک ـ و دیواری باپقلہ صیوامق
گل بدیوار بالیدن سیح گبی
بادل ـ ابر و میغ السحابۃ الغمام الغمامۃ
العارض الکنہور الدجن الدجنۃ الدجون
الہیدب القنیف بلوط
بادل ـ ابر مردہ ابر کہن الاسفنج البحر الباحجۃ سونگمر
بادیگر ـ مار افسا و افسونگر الساحر سیلانچی
و سیلان افسونچی
بادیا ـ کاسہ القصعۃ الجفنۃ الجام الکاس
الغش القعب الغمر چناق
بادیان ـ رازیان رازیام بادنجم
الرازیانج رازیانہ
بار ـ در الکرۃ المرۃ بر کرہ
باران ـ منڈو اخنبہ
بارانی ـ اللبادۃ یغمورلق و باشلق
باربرداری ـ الحمولۃ یوک چکن دوہ
بارتنگ ـ و خر غولہ و خر غول اللسان
الحل باغ بر باغی و سکرلی پیراق
بارشمق ـ صلح و سلم
بارشمق طعامی ـ آشتی خوارہ
بارک اللہ ـ آفرین و چناہن و چناہن
و فریش التبریک بارک اللہ دیمک
بارگاہ ـ ہواری الحضرۃ بحضرتہ بشہد او تاغ

باروت ـ ہیسو باروت
بارہ بانی ـ دہ دہی و دہ دہنی و زرشش
سری و زر کامل العیار و زر جعفری النفر
النفیر النقار خالص و صافی اقچہ
بارہ سنگہا ـ گوزن و نخچیر الایل الوعل صغن
و گیک و برنوعنہ چوپر و برنوعنہ یغیمور جہ گیک
و برنوعنہ طاغ او کوزی
بارہ سنگہار ـ ہر ہفت و نُہ و دہ تیز کی دوزگون
بارہواں دن ـ بادراز ہرماہ شمسی
باری ـ ہنگام و بنا بہ النوبۃ العقبۃ نوبت
باریک کپڑا ـ سمینہ الثوب بزقماش رقیق
باریک کمر والا ـ چنگال الخصرۃ الخصر بکور
دبلی انجہ کمسنہ
باڑہ ـ ردہ و راستۃ الابنوبۃ السکۃ
الطر الصف صرہ و صف و طابور و یول
باڑہ ـ آب دم تیغ و آبگری و آبگیری الحدید
الحدادۃ آغزی
باڑہ ـ برچین خارچین خاربست خاربند
و خاربست کشیدن کردن خارچین بستن
خاربند کردن الوشیج سیج
باڑہ ـ ترشند الذ الطغیان الطغوان
الطغوی الطم
باڑہ ـ بالیدگی النمو الربا الزکا و الزکوۃ
اوزامق
باڑہ رکہنا ـ برسنگ راندن بسنگ تیز کردنا

تیغ را آب دادن دم دادن بر فسان
کشیدن الشحذ السن بسکین ایتمک
باڑ کہر جانا ـ رخنہ دار شدن دم شمشیر
و پریدن و ریختن و خندیدن دم شمشیر
الفل التفلل کلرک اولمق
باڑہیا ـ فسان کش
باز ـ الصقر چاقر و طوغان
بازار کا دن ـ روز بازار یوم السوق
بازار گونی
بازاری ـ و چمری و تلنگی السوقۃ یوز تنسز
بازدار ـ چاقرجی باشی
باز رہنا ـ باز ایستادن لا امتناع الانقباض
انحصر القبض دورک اولمق خلاف لبسط
باز کی ٹوپی ـ دماغہ بفارسے
باز لاج ـ و باز لاج کاج وچاپاتی
بازو ـ بال و لنگ و آرم العضد قول
از سر انگشت تا دوش
بازو ـ از مرفق تا شانہ رش العضد
الجناح قول
بازو ـ بازوی در و الثنی العضادۃ
قپو سوکہ سی
بازو ـ بال مرغان الجناح قناد
بازو بند ـ الدملج الدملوج
بازو کی لکڑی ـ الثنی العضادۃ قپو سوکہ سی
بازی و ظرافت ـ فسوس و سخر و لاغ

السخر السخریۃ مسخرہ اخہ آلمق مسخرہ لق و
قشمرلک و خورطہ
بازیگر ـ و لوری و یافر المشعبذۃ گوز
بایجی و حقہ باز
باس ـ بوئی و خوشبوی و بدبوی و
گندگی و خنجیر بوی کباب و استخوان سوختہ
و زہومہ بوی چربی الروح النشر العرف
الارج الاریج الشذا الریّا النتن الذفر
الدفار القتار الزہومۃ الوضر قوقو
باسی ـ شبانہ و شبینہ وستہ و شتہ البیتۃ بیات
باشہ ـ الباشق آتجیہ
باش ـ بہ سری
باشاق ـ یسا چین میوہ
باشبوغ ـ سر عسکر پیشوا
باش تپہ شی ـ سبکاد
باش چناغ ـ کاسہ سر آہیانہ
باش خرجی ـ سرزیت
باشدن صاومق ـ و دفع ایادب
یوللمق کسی کی سر سے ٹالنا ہندی
باشدن باشہ ـ و دوبدو و بنشین آمر
باشہ قاقمق ـ طعن و سرزنش سر انکوفتہ بیفنا
باشدن قرہ ـ و کوک قندیل یعنی کجلکین سر خوش زیست
باش دو مسی ـ و باش چکرہ نمسی و دران سر سر گرداں
باش طمری ـ سراردی
باش قازق ـ میخ دو سر طویلہ کہ رسن

بدمان بند ند کرمیخ گبی
باشلق - شروع کردن
باش وقلیق - وکنہ دیم دک باش ودیم
قلیق وصورت
باشہ قاقمہ - طعن وسرزنش تفشل
باشہ وارمق - وبتور یکہ تمام ایتمک
باتہار سانیدن راہ راہ بسربردن
باشی الدہ آت - اغزی یومشق آت نرم لگام
باشی سرد - باشی الدہ دلیمان آت بشک عنان
باشی طاز - اقرع کچل
باصرمق - وباصدرمق واورتمک و
کتم واخفا ایلمک بکل گرفتن
باصمہ کاشی - آشیکہ از آرد بزند سرانگشتی
باطل وضائع - شخ فرشخ البطل البطول
البطلان الباطل
باطن - درون وراہ ہرنسنہ نک ایچی
باطی - بادیکہ از مغرب وزد باد برین
باطیہ - صراحی دریائی لعل گبی
باع - باز وبازو بازہ الباع قولاج
باعث وسبب - دون شوہ شوہ لہ سبب
باغ - وبوستان گلستان آب الال ابہال
آرام وآرام بن الروضۃ بستان گلک وگلزار
باغبان - کدیور الناطر الناطور باغبان
باغ بر باغی - دسکرلی پیراق لسان
الحمل یارتنگ تخم آن خرگوش لغت سندہ

باغداش قورمق - مربع اوتورمق چار
زانو بیٹھنا فگندہ سرین گبی
باغر - کبد وجگر
باغرلق - کبیتو
باغرداق - رسنیکہ درگہوارہ بچہ را
بدان بند ند بر تنگ گبی
باغی ہوتا - برآشفتن البغی ارعونلق
باقلا - فول الباقلا الجبر حیر بقلہ
باقی رہنا - واماند البقاء الیقوی البقیا
باقیلق ودائم اولمق
باک - بیخ بہندی بہنگ
باک تخمی - بذر البیخ شبانگیز
باکرہ - دوشیزہ بالت بویک ترک کنیز
وبکر رفتہ دختر را غرود وغرید وغرید
البکر کنیج وقز اوغلان قز
باگ - جلو ودست جلو وستام العنان
اویان وآت دیزگنی
باگڈور - پالہنگ وچنبور وافسار المقود
جلبیز ودیزگین
باگ ڈہیلی کرنا - سبک کردن عنان و
عنان دادن باسپ وعنان باسپ
سپردن الارخاء اویان صالیویرمک
باگ ڈہیلی دینا - رسن دراز کردن
الارخار صالیویرمک
باگڑ - خاربست خار بند یز فلغند بچہ بین

تواره الحظیرة تیج
باگ کہینچنا ـ عنان را گران کردن کشیدن
و جلوی اسپ کشیدن الکیج اویان کند ویه
چکوب گلز لک ویزگین اوغور لمق و کرونک
وکیرو قالمق
باگ موڑنا ـ عنان گسستن بر شکستن عنان
پیچیدن و گردانیدن معطوف ساختن
العطاف دادن الثنی الگی اویان دوندرک
باگہہ ـ شیر الاسد اللبوة ارسلان و دیشی ارسلان
بال ـ موی الشعر صاچ و شپر پرچم و فوخاک
کاکل فرخال نیز گویند صاچ و قبلده
اولان قیدم و بولکم العقیقة الناصیة و
الذوابة الشعر
بالا ـ شیرخواره الرضیع سود امر اوغلان
والولد اوغل و قز
بالا ـ گوشواره و آویزه گوش القرط کوپه
بالاپوش ـ شادیچه و جامہ خواب زیرپوش
و بالاکش اللحاف الدواج یورغان
بالاخانہ ـ بر وارہ و زنجہ شاہ نشین و در واره
جو سہ طرف یکھین بچھونا ہیم گذارہ و زروشا الغرفة
العلیة المنظر چار داق
بال بدن پر کہڑی ہونا ـ فراخیدن الاقشعرار
اور پرمک
بالدرغان ـ حلقیت اغاجی انجدان
بالدری قاره ـ پرسیاوشان طرحچوماس

بالدیز ـ خواہر زن خاتن گیی
بال صره ـ و بصره بالی و ابلغین بالی
ترنجبین ترنگبین
بال صوفی ـ ما ء العسل
بالق اولته سی ـ شست ماہی گرفتن الشبیل
بالق پولی ـ فلوس ماہی شگ
بالق توتقال ـ سریشم ماہی سریش
بالقچین ـ ماہی خوار و تیمار جانور پرندہ کبود
بالق اولدرن ـ وصغر قوریغی و بالق سد لکینی
و بالق آغوسی لاغیہ بہندی ہنگوش خوانند
بالکل ـ ہمگی ہمہ جا والکل ہپ و ہپسی
و بتون و دوکلی
بال کہولنا ـ و بال بکہیرنا موی کشادن در
ماتم باشد موی بفرادادن و پریشان کردن
السدل الاسترسال الارسال الشعر صالیویرمک
بال جہڑنا ـ ریختن موی و درافتادن افتادن
موی الانحسار صاچ دوکلک
بال جتنا ـ موی بر چیدن النتف المتناقة
النمص النتیف یولق و دیتمک
بالجہڑ ـ بیخ گیاہی السنبل
بالخوره ـ گنگ و خوره النتافة
بال سلجہانا ـ راست کردن موی التسریح قلطر اوق
بالشت ـ بدست گدست اوددس اوددت
وزره الشبر قارش
بالشت سی نا پنا ـ و جب کردن الشبر قارشلمق

بالفرض والتقدیر ۔ شمرش طوت که وصالی
که وا ویله صیالم و اویله دییلم
بال کی رسی ۔ ریسمان موتافته گرشته
قیلدن اورلمش ایپ و اورغان
بال مونڈنا ۔ موتراشیدن استردن
ستردن و پشم را غریز کردن الحلق بیلدمک
بالو ۔ ریگ و ریگدان ظرف ریگ که دوات
ریگ باشد الرمل قم
بالی ۔ خوشه د اس السنبلة بغدای و ارپه
باشی و باشاق
بالی ۔ گوشواره گوشوار آویزه گوش
القرط الطفنة کوپه الشنف سلقم کوپه
بام تلی ۔ طنبوره اولان قالین تل و نور
که تشبیحی تلدر بم ب
بان ۔ تیر چرخ هوا فشنگی گبی دمور دن
براوزنجه بوری در که باروت طولدروب
دشمن طرفنه صالیویررلر
بانا ۔ پود اللحمة ارغاج
بانات ۔ سقرلاط و جامه نخودانی و کندره
گونه از آن بترکی چوقه و چالا سکرلت گویند
سقران معناسنه
بانب ۔ و بام مار ماهی الجریث الجری یلان
بالغی
بانبول اوتی ۔ تنبول بهند خورند
بانبی ۔ سوراخ مار الجحر یره ولوکی

بانٹنا ۔ قسمت آب و بست القسمة بخشش
ایتمک اکنجیلرک بنیلرنده مقسوم اولان صو
بانٹنا ۔ بخش کردن التوزیع التقسیم قسمت ایتمک
بانجھ ۔ سترون و ستاغ و بسته رحم انسان
و تازا حیوان باشد العاقر العقیم قسیر
باندھ ۔ بند اب السکر صو بندی
باندھنو ۔ گلبند و گلبندی
باندھنا ۔ بستن الربط بغلق
بانڈرا ۔ بلنگ الابتر کدوک
بانس ۔ نی القصب القصبة قامش
بانسا ۔ نی بینی و دیوار که بینی دیشوم خیشوم
القصب الانف بورن تکی
بانس کی جڑ ۔ ریشه نی و بن نی العقر
قامش کوکی صپچاغی
بانس کی چھال ۔ پوست نی اللیط اللیطة
قامش قابغی
بانسلی و بانسری ۔ نی نواختن و نیچه
و نیلسته و نائی و نی نواز صفنة مولو و نیشه
و نیچه و گاودم و کرنائی القصاب القصاب
دودک چالیچی و دودکجی بوری و ترمپته
و ناقوس رهبانان را بترکی چاک گویند مولو
بانسلی بجانا ۔ نواختن الزمر دودک چالمق
بانقر بانقر اغلق ۔ بشدت و کثرت گریستن
گرمی خونابه گبی
بانقش اغاجی ۔ درختی در یمن بکمال

باتنیا باتھ — دست چپ الیسار صول

باو — باد الریح یل

باو — آتشک و باد فرنگ آبلہ فرنگ وگل بدنامی بترکی فرنگی

باو بندی — گرہ بباد زدن بل اوزرہ دوکم معتاسنہ در

باورچی — طعام پز چو الگر خوالیگر خوالی تان پز نان بای وسوین آوند مطبخ الطباخ الطباخ آشچی وقاب قاجاق وسوین معنا واوند آب خوردن سگ ایلاق گوبنہ بترکی

باولی — وای الیئر قیو

باولنمق — باولی وادن طیور ستونہ گی

باولی — زن دیوانہ امرۃ حمقاء دیلی قاری

باولی — بولی وہم آورد

باولی پیدو وڑنا — ستو گتیہ باولنمق

باہر کھینچنا — باختن تنجیدن تزیدن بیچیدن الجر الجذب چکمک

باہر لانا — برآوردن باختن ہوچیدن التبر زطشرہ چیقارمق

باہر نکلنا — برآمدن التبر زطشرہ چیقمق

باہم شیر و شکر ہوجانا — باعلی باللی اولمق

باپلغم سونک — دلیر وزہواتمک وناز ونشاطلہ صالنمق وضیافتہ گتمک مدن تیج چہ بعیش ونشاط مرونہی از دنیا پیشہ یسیرو مہانی مرو

باپلش — سرگشتہ وحیران ومدہوش

باپرقوشی — پرند از جنس سرچہ خوش آواز بر سرش زرد بہ چہم باشد داغ سرچہ

باپغین — وکندوون گچش بیہودہ وبیخود وبیخودیش

بالیمق — بیخود شدن از حرارت تباسیدن وکندیدن گچمک

باتین — چپ الیسار صول

ببری — القصۃ آلن صاچی

ببول — مغیلان السمرۃ ساقز اغاجی

بپت — سپش

بت — وشکلہ و قع وشژون الصنم پوست الوثن پوط وپوت

بتاق — وچامورلی پر خلاب

بتانہ — دستینہ دست برنجن دست برنجن السوار بلزک

بت پرست — شمن دشمن العابد الصنم پوط طپرنجی

بتخانہ — بتکدہ وشکوی الکنیسۃ نصاری کلیساسی

بتوتہاک — وتنشاک التیامم خرق تلوگون

بتہوا — سرکاسرق القطفۃ سرکن وقرہ پازی وقیون صارشغی

بتی — پلیتہ آفروزہ وکالہ الذبالۃ والفتیلۃ الشعلۃ بدر کی یعنی فتیلہ اولمش بولق کالہ

بتی — فتیلۃ زخم

بتیسی ـــ سی و دو دندان دهان آدمی
و گوسه و کوسج آنکه بست و هشت دندان
داشته باشد السن دیشی

بٹ ـــ نورد شکم العکنة قارن بوکلمی
که سمز لکدن اولور

بٹا ـــ سنگ صلایه و بشه و بشو الفهر یاوت
الی وطاش هوان النه الصلایة المداک

بٹنا ـــ تافتن الفتل اللوی بوکمک بورمق

بٹیر ـــ پودنه و ورتیج و کرک و ونک السلوی
بلوه قوشی و بلدرچین

بجانا ـــ نواختن کوفتن زدن نقاره
وغیره ساز الدق چالمق ساز چالمق
وبستهاد قومق طرب و تغنی ایلمک واو خشامه
وتلطیف وتطییب ایتمک مراد اید شده یک
نواختن معنالرینه

بجلی ـــ درخش آدرخش آذرگشسپ و
آذرنجک البرق یلدرم صاعقه کبی

بجلی کا چمکنا ـــ درخشیدن آدرخش البرق
شاقمق یلدرامق

بجر کا واولمق ـــ تحریص بودن و کار را
وجلدی نمودن

بجر ہ یلک ـــ والدن کلمک تادر اولمق
وکوچ ایتمک یا رستن

بجتہ ـــ شطر الفرقة الکرسف بر پارہ سی
که جالفص از آنکه حشیش قانی سیلرلر

بجو ـــ کفتار و گورکن الضبع سرطلان

بجہا ہوا پانی ـــ آب داغ

بجھرا ـــ چیزیکه بر سر سبو گزارند خشت خم
وخشت سبو الکرامة کوب اغزینه قودقلری طبق

بجھرا ـــ جو و گندم و گاورس و نخود با هم
آمیخته کشکین کشکینه کشکنه

بجھر یکی روٹی ـــ نان کشک و نان کشکین و
وسیار و سیاه

بچ ـــ اگر ترکی و برج الوج اگر

بچاغہ یون سوریک ـــ وایاغیله قناره
کلمک رگ بسمل خاریدن

بچاق سلمه ـــ ودفتر قیامه عیش عشرت
وصحبت وجمعیت که قریب رمضان کنند
بر غندان وسنگ انداز کبی

بچانا ـــ نگاه بانی و پاس داشتن نگاهداشتن
الحمی الحمایة الحفظ الحرس الحراسة الصون
الصیانة الوقی الوقایة صاقلامق

بچاؤ ـــ پناه جائی گریز گریزگاه گزیر
اللجا الملاذ المفر صغیناجق یر وقچاجق یر

بچاؤ ـــ گنجایش اللدحة کیکلک

بچھی ـــ اره وال بچھی دستره کوچک

بچلغان ـــ جراحت پای اسپ استر
وغیره قلقمه

بچھانا ـــ گستردن الفرش دوشه مک

بچہ دان ـــ بوکان الرحم الشیمة مدرزه

بچھڑا — گوسالہ العجل صغر بوزاغو
بچہ گرا ہوا — فگانہ آبگانہ افگانہ السقط دوشوک
بچھو — گزدم العقرب الشیدع عقرب
بچھونا — بستر بالگندن اندا ختن و
بچیر البساط الفراش دوشک یتاق
بچھیرا — کرہ اسپ ہو لی المہر الفلوۃ
طای و قولون و یوند قلوفی
بچی — ریش بچہ و ریشچہ العنفقۃ طودق
التندہ بتن قیللر
بچیوالی — زن بچہ دارہ گاو گوسالہ
دارہ ماکیان بچہ دار و چوزہ دار المطفل
بچیانا کان کا — بہر چسپانیدن اپ
ہر دو گوش الصر
بحث کرنا کسی مقدمہ میں — در افتادن
الخصومۃ بربری ہرپنہ دو شمک مخاصمت ایلمک
بحث و مباحثہ — نوسیرہ البحث مباحثہ ایتمک
بحر خو طاز — ودکزاو گوزی گاو دریا
اسقو لوقطاس معناسنہ
بخار — تپ وتپ گرفتہ و کردہ و زدہ
وتپ افروز صفۃ الحمی حستمہ استمہ
بخار — نژم خزم خزم الضباب الغبو
دومان و سیس و کوریلمان النبو گبی
بخار آنا — تب کردن و گرفتن و کشیدن
استمہ کلمک
بخاری — پژ خو بتر کی کیلار و بوطروم

وانبار اول موصفدر کہ اولرده غلال
قومق ایچون ہیارلر
بخت وطالع — اختر وتا خیرہ وریگ و
ستارہ البخت حظ
بخشش وعطا — داشاد و داشن و فغیاز
العطاء الانعام الاحسان احسان و کرم معناسنہ
بخشنا — بخشودن بخشیدن آمرزیدن الرحم
الرحم الترحم العفو التجاوز اسرگمک عفو ایتمک
بخل — زفتی و سیمتاخ و آبکو صفت بدجز
مذموم البخل مالنی کیمسہ یہ ویرمیوب صاقلق
بخور — گشنہ الند
بخور اکرا — نباتیکہ در فارسی اہلو و در
عربی حمامہ گویند اماموں
بخیل — زفت و ژکور و شفت و آبکو
بخیل خسیس معناسنہ
بخیہ — کرم آجیدہ الخیاطۃ نکندہ
بخیہ کرنا — آجیدن نگندن نگندہ کردن
الخیاط نگندہ لک و گوزہ مک تکلاک
بد — دشت زشت سلس سلیش اہاشم
وقح ہلاشم السوء السوایۃ القبح القباحت
یرامزو کوتی
بد — خاخج چو جقلر اول چیقور چقورہ
جوز آتماجہ ویرلر
بد — باغرہ و باگرہ بر عقدہ سی کہ بر
عضو دہ برچبان چقیشہ یا بر جراحت

اولسه اگر یا چولتق آتلری وقاسق کبی
بوشی پرده ویا خودباش بیصدقلن
دوشمسه بوغازده وقولق طوزندپیدا اور
بد — گودال بازی مغلاج چو جقلرکچقوره
جوزآتمه جدیدکلری اویونک چقوریه دیرلر
بد اعتقاد — منفیل الانکرقبح دادحش نسنه
اعتقادسز معناسنه
بدبخت — قندتور الشوم یرامز یلدز توشیر کیشی
بدبو — خوسته وگنده عفتا کیشی اسکیج
بخود دهن وگندیدن العفن العفونة النتن
النتانة پوریمق وبیک قوقمق هم اسکیمک
وچوریمک قوقمش آغز قوقوسی
بدحالی — غش الشت الشتانة طاغلمش لمق
بدخو — اتیرو درخم ژغیم الشکس الزعرور
یرامز خویلوکشی
بددعا — الیچ نفرین معناسنه
بددعا کرنا — نفرین ثبوریدن لسولیدن
پشولیدن پسوریدن لعن ایلمک
بددل — بیغ وفلیدن فیدن وارگات
الهیف قلبی قاسکینسه
بدذات — ارگات الخبیث یرامز نسنه
بدر — کوفت مفضض ونقره کوب
بدرژو — آبدرزد السجدول صدواقن آرق
که کو جرکه اوله
بدرگ — پونی روی کی لسک وکاله گبی

بدرنویسی — ابواب وجه مطالبه که بدان
برعمال اخذ کنند
بدرو — تهودر
بدریک — پونی روی کی رشتک
بدزبان عورت — صیرتق معناسنه
بدشگنی — بدشگونی بدشگون بدیمنی
الشوم الطیرة التشاوم التطیر یرامز
گورمک شوم گورمک
بدصحبت — انگل
بدصفتین — جبین
بدطبیعت — آنیرگو توخری وفنا یرامز
وبدطبیعت
بدفعلی — بدکاری ترشت بدخویلق گوبلقه
بدقیافه — آور
بدکار — زن بار ه جهیز المومستة البغی
زانی معناسنه
بدکاری — البغاء الزناء زنا ایتمک
بدگوئی کرنا — شماتت کردن نیغلک زرلی
بغل زدن الشماتة دشمنه غده گوروب
شاد اولوب سونمک
بدل کرنا — رمش وگوهریدن چیزبچیز
التبدل التبادل دکشمک
بدلگام — اغزی یوزوق
بدلی — ابر ومیغ السحابة بلوط
بدلی کا کهلنا — کشوده شدن برقو داشدن

و برطرف شدن ابر الانقشاع التقشع
هوا دن بلوط صویلوب آچلمق
بدمزه — وسمیج العفص ککره لک
بدمست — سیه مست سیاه مست گربست
کلست مست سرشار مست مستان مست
گزاره و گزاره الطفح الطافح السکران سرخوش
بدمعاگی و مفسدی — کج پلاسی الغبن
المخادعة آلدامق
بدن — تن کالبد کالب البدن کوده جسد گبی
بدتام — جارسس گبی
بدنامی — شکریش الاشتهار شهرت بولق
بدن پر ہاتھ پھیرنا — برمجیدن الدلک
ال سورمک الملک
بدن ملنا — بدن مالیدن الدلک اللمک
ولمس ایتمک
بدھ — چہارشنبہ الدیار چہارشنبہ گونی ریعارگی
بدھ — تیر و بیر فلک دبیر چرخ العطارد بلدز
بدھیا — آختہ خایہ کشیدہ الخصی
الینمش و الکدیچ
بدیع — فا فا نغز نیکو البدیع گوزل
بدیع کرنا — نکوہیدن الذمۃ الذام اللوم
اللوام ذم ایتمک عیبلمق و سوابلمق
بدیہہ — نا اندیشہ و زود اندازہ و بادرہ
البدہ الفجاۃ اکسترن البداہۃ گلشانت
بدیہی — فریادی

تبرا — بدوشش دشت زشت سیلش سلیش
نکوہیدہ ننگام ناخوش ارا وین ضد
پراریں القباحۃ یراعز وکوتی وفنا
برآمدہ — سائبان الصفۃ الظلۃ سکی
وگونلک گولکہ لک
براورد — التخمین اورندلک
برابر — ہمتا ہمسر ہمسنگ ہموزن ہمدوش
آزا الکفو المثل النظیر النظر نکیش
برابر برابر — کمر بکمر السواء التسویۃ
برابرلکد برابرلق
برابری کرنا — ہمسری و ہمدوشی کردن
مری المساجلۃ ہمسری ایتمک
براوہ — الفتی معناسنہ
براوہ — سوزش سہالہ نندیشن
البرادۃ تلاشش البرایۃ قلم یونقاسی السحالۃ
برازواند — آہن پارہ دنبال کارد و غیرہ
کہ در قبضہ کنند
برا کہنا چڑ کر بولنا — غنبۃ الذم ضد المدح
برکمسنا ورزینہ غضبلہ چیقرمق و آلابندد
برالدن چیقیش — بجنس و ہمنوع و موافق و
براتا — قرنجک و دیسینہ و سکاچہ و
خنفیج و خفنک و خفنعو برخنفج الکابوس
آغر بصمق
برانا — حرفہا پریشان درخواب زدن
ولجا جیت ہم گویند الہذیان

برائی — بدی السوء السوءة السوائیة
السیئة الذمة الذام العیبة یرامزلق فنالق
برباد دینا — پریشیدن التضیع الضیاع
تلف اولمق برباد و بدحال ایلک و هیچ و قیلمق
بربر — گرا
بربط — قپوز و لا غوته
بربریخانہ — گوسفندخانہ المربط المراح
بغلا یجق یر
برتن — آوند و ند جباہا روسویچ سوغار
وگبیرگی و ظروف الاناء الظرف اوعاتاب و قاب جام
برج — بخش حصار معناسنہ
برجبیدہ — و برنسق او زرہ یک نورد
برچھا — نیزہ الرمح سونگو المران العلان القناة
برچھی — ژوبین برچخ ناچخ الحربة سونگو
برحق — غبا دالخیف حقانیتلو کیمسنہ
برداشت کرنا — نگوداشت و تیمارداری
جانوران الصون حفظ ایتمک
برداشت کرنا — برداشتن الاحتمال التحمل
التحامل یوکلنمک
بردبار — لنگر لو
بردن — و برادخوردن بیک بار آسترلن
کلدیلر ناگاہ آمدہ است ناگاہ معناسنہ
بردہ — الاسیر طوتساق
بردوزدہ — براسلوب نرسق اورزہ یکسان [illegible]
بردہ شیم — گرمی جر سبہ [illegible]

بردی — و قوغ لق گیاہ بوریا بافتن
روغ ولغ ولوغ گیے
برزخ — مانند آباد و گشتاسپ
برس — سال السنة ییل
برسات — برشکال پیشکال المطر یاغمور
برسانا — و برسنا باریدن ال م التمطر
یغمور یاغمق و یغمور یاغدرمق
برسپت — اورمزد اورمزد ارمز
ہرمزد ہرمز البرجیس مشتری بربلند در
برطرف کرنا — برطرف کردن هیچ برطرف
شدہ العزل آیرمق
برطرفہ صاپوپ صا و شمق — ویان حجز
وصاشمق پہلوتہی کردن
برطونلق لباس — یکدست جامہ از شلوار
تا مندیل وست
برف — و شبنم فسردہ و یخ و یخفروش
صدقہ ہاتاک الثلج قار الثلاج قار لو یریخہ
گبی الجمد بوز
برف والا — برف فروش ثلاج باشد
برفی — صابونی گونہ از شیرینی
برق — درخش شمشک ویلدرم
برقع — روبند روپوش نیمہ
النقاب البخنق الوصواص فیہ و دواق مطللا یاشماق
برقع — یازک السلا رشول جادر رقیق کہ
اتاسی قرنندہ ولدانک ایچنہ او اور

برقع اوڑھانا — برقع ونقاب از رخ بر
افگندن برداشتن کشیدن انداختن
برگرفتن برزدن الکشف الرفع قالدرمق واچمق
برقع ڈالنا — برقع افگندن انداختن
پوشیدن وبررخ افگندن بررخ فروهشتن
وگزاشتن التبرقع التنقب یوزنه نقاب
طوتمق ونقاب اورتمک
برکت هونا — برکت شدن تمام شدن
برکراه — یک حصه از ۲۴ حصه گز که تسو باشد
برکدار ہمک — وجمع ایلمک قمر اگرفتن شمل
برکت ہمرا رایه گلمک — دوز طوب اولق بہم آمدن
برگد — درختے است
برگزیدگان حقتعالی — منتخبو
برگشته بخت — دوشگون
برما — سنبه برمه برما اسکنه اسکنک گره
منته منته ماهه البیرم العتله المثقب بورغو
وماثقب وآمی ومورمی وآو درکی
برما کرنا — سنبیدن الثقب دلک
برمچه — مانند سغنقور جانوری باشد در گی
برن — سراپا الحلیة برک
برنج بیری — کشت برنج
برنج جلتکی — مزرعه برنج
برنگا — گدازه پهوار الوشیع طام تاوان
اورتد کلری تخته
برنی — ریتنگاه حزه الشفر کرپک بتدوکی یر

برواهی — درباره گذشت
بروهار — عمارت اندرون بلصق دروازه
الستدّة قپواوستندگی گولکه لک
برونجک — وچاره کسانی باشامیح
بروندرق — چوب پیچی شتر زین عبار
بروندلی — لوله دار جام که بدان دارو
درگلوی بچگان ریزند جرعه جرغانو وچرغتو
برهاء — آبراه آبراهه الغیس صوبولی
بره لک — وطر ملامق وساپنجمق و
دورتمک شخالیدن خلانیدن وخراشیدن
بره لنمک — قرت مناسنه خشک شدن
خون در اعضا
برہم ہونا — شوریدن الصخب الصیحان
الصیحة الصیح تهییج وشتر ایلمک
برہنه مادرزاد — غوش غوشت العریان جیلاق
بری — تیر بها ساچو که آغرلق نامیله
وامادطرفندن عروس خانه سنه گوندریلان
بری بری اوزرینه یغمق — واستفت
ایلمک مطبق دیزمک بریکدیکره نشستن بسبب
جنبیت وطبقه طبقه برروی انداشتن
وچیدن غژیدن سگبے
بری برینه طوقنمق — ویان باشی
بہم خوردن دوچیز سخت وپهلو به پهلو
خوردن دوکس وآت بری برینه چاپمق
دو دسپ بہم سخت خوردن وکلمی دقایق

چاتمق بهم خوردن دوکشتی سپوختن کیے
بڑی چیز ـ آدا رین ادا رین پرشکوه
المستقبح قنا اولان نسنه
بڑیول وایکی پول ـ یکره و دوره و برکره
بڑـ نام درختے
بڑابہای ـ برادر مہتر الاخ بیوک قرنداش
بڑاجہوٹا ـ بسیار دروغ گو و بسیار دروغ
زن الافک الافاک الطمرس الطمروس یلانجی
بڑاکام ـ کار عظیم اولوق و بویکلک
بڑائی ـ ستایش و ستودگی التعریض
الثناء المدح اوگمک اوگش
بڑائی مارنا ـ خودستائی کردن و خود
ستائی صفة الفخر نازلنمق و فخرلنمق
بڑباگل ـ تجج بخش خنبر توز خربوزا
چرک حق قوشی و اسحق قوشے و
دیراسه قوشے
بڑاچلنی والا ـ بسیار رو الماشی یوروجی
بڑبڑانا ـ سخن زیرلب و سخن پنہان گفتن
واگر بخشم باشد ژکیدن منگیدن الدندنة
الجمجمة التغمغم کنادی کنا یسنه صرلدامق و دیرلدامق
و صو قرلمق و مومورلمق ژکیدن معنا
کیندی کندینه سویلنمک که صو مورلمق در
ژکیدن معناسنه هرلدامق و دیرلدامق و ناندیدن
بڑبہس ـ فرتوتی الخرف یشامقدن عقل
فساده وارمق خرفت و قنده صفه بوناش
وجود یشامقدن قوجه معناسنه
بڑہنکا ـ درازبینی و بلندبینی الاشم العقاب
الاتا فی بیوک بورنلو
بڑہاپی مین عقل جانا ـ فرتوتی
بڑہانا ـ افزودن دراز کردن التطویل
اوزتمق التطول الاطالة الاطراء بویلنمک
بڑہنا ـ افزودن دراز شدن التطول
بویلنمک التطاول اوزون اولمق بیومک
و بوی بوس سورمک نشو و نما بولمق
بڑہنا ـ بالیدن گوالیدن النما رالنمو
بیومک بوی بوس سورمک نشو و نما
بولمق و اوزامق
بڑہوتٹا ـ لغچن الشفة قالین و داق
بڑہی ـ کنکار کتکر درودگر درگر درودگر
النجار دولکر
بڑہیا ـ زال پیرزال پیرزن گنده پیر
زن نہایت درجه پیر شده گنده پیر پارا و
سا بوته العجوز الشہبرة الخیزبون یشامش عورت
بڑی خصیہ والا ـ عرالفتق قاولوج مسنه
و و یه طشاق
بڑی مکہی ـ منج آشک سیلنکی ویوه لک
بڑ ـ و دوکم غدو دیو مری بیلی باکره و
بڑا ـ بزرگ صو قوزغونی ویکلمه
بزرگ ـ فرزو کشور زوگت ولنیر
دوم و الاو سر غنه و جیلاج بزرگی ولنا

و ربّنا العظیم بیوک واولو شریف گبی
بزرک — وطوناتمه زیب و آرایش آسما
برنلنج — چاردوال
بزریاغی — روغن کتان یاغنه
بس — یتر و بتشور
بستاو قومق — و ساز چالمق طرب و تغنی ایلمک نواختن
بسته سویلمک — و طرب و تغنی قیلمق نواختن
ساز و خواندن نغمه پرداختن
بسرک — شتر بزرک بیون
بسر کرنا — دستلغی و آدیلکی باشه دار درمق
بسیلی — درخانه پرورش یافته جانور پرورد
بش پیراق — وآیداغاجی ذو خمسة الاصابع و
ذو خمسة الاوراق فنجنگشت
بشارت — مژده میلاوه البشرو البشری
والبشارة مشتلق
بشاق — و هر بر میوه قاچامن و پسارینه
بش پرمق — وآیداغاجی فلوفل بری
و تخم آنرا آیداغاجی تخمی گوینه
بشقه — واوزکه غیر دیگر و آخر
بشک — کاخواره گبی گهواره و مهد
شکافه گبی
بشک اورتوسی — گهواره پوش شادوی
مغربیده معروف دیرلمه
بش گوشه — سنگی است دررم
هرجا بشکنند مخمس منکسر شود ارمیون

بشلر — هفت تنان گبی در اولیا مرتبه
بشمق — وایاق قابی کفش پاپوج وخی موزه
بشیر — هیراد مژده جی مبشر گبی گولر یوزلو
بشوش وطلق الوجه اولمق
بصره بالی — و بال بصره ترنجبین شیرخشت
شیرخشک گبی
بصمق — و بصمق نردبان عامه مردوان
دیرلمه باشیب لاتو و هیینه معناسنه
بصمق اباغی — زینه پایه نردبان پغنه
بصیر — گوز نوری و ادراک فهم
بصیرة — گورسکلک و ادراک ایتمک
بضاعت مزجات — لک یکی چیز لیز
آز نسنه معناسنه خرت مرت و افق تفک
و پارچه پورچه و قریق صریق معناسنه
بضع — اندواینند دیپنامسیچه معناسنه
بطال — و شناه متصور و کرفت و چیز تمه
و سیسی و قوال از اقسام هزار است ثانی
بطانه — تریچ و زیریچ
بطی — اپلی انچه درخانه پرورند و ماغ سیا
باشد البط قاز قره بتاق باغ معناسنه
بطلان — باطل اولمق
بطمان — من که وزن معروف باشد
بطر — فرخنده اولان ولاق
بطار — شت اولمق بیوک ولاقلی عورت
بعد — آرد و اوک و صکره رق

بعض — لخت برغ برآنه و بر مقدار و بر
پارچه معناسنه
بعید — دور و نغول و سمهد البعید اراق
بعینه — گت و بحت العین عین الشی
بغبغا — غبب و غبغب لفظ عربی مستعمل
سقق معناسنه
بغدا — لخت السکین بچاق
بغداش قورمق — چارزانو زدن سرین
انگلندن
بغدادی — کبوتر سیاه قرقار
بغدای قیپوسی — و تخل قیپوسی چاه غله
نهادن که بران خاک و خاشاک اندازند تنورا
بغرا — و خمه الشقشقه دوه سر یوب کوکره دیکی
و قتده آغزندن چیقان طغارجق گبی
قرمزی دری
بغرتلق قوشی — و باغرتلق قوشی باغری
قاره سنگخوارک و اسفرود
بغشلمق — بخشیدن
بغل — و کش و تهیگاه آغوش کنار بر بغل
تهو بر الابط قولتق و قول و قوجاق
بغل — خشتک شتبه سوجه بغلک اللبنه خشتک
قولتق النته اولور وچاپوک طون تشلوار اوده
بغلبلائی — بغلک کوپک مهدی عروسک معنی
بغلگیر هونا — در آغوش گرفتن المعانقه
العناق قوجمق قوجقلمق و سینه چیکوب قوجمق

بغلین داب لینا — در بغل گرفتن زیر
بغل گرفتن در بغل نهادن در بغل زدن
در بغل کردن و بغل و شهتن التابط قولتقلمق
بغلو — مرد مردی بسته افراز و بسته
بغلین بجانا — بغل زدن بغلک زدن
الشماتته شماتت ایتمک و شمنه بلا و غم و
غصه یتشدیکینه شاد اولوب سونمک
بغه — پوست لاک پشت هندی ذبل
بقا — سبوسه الهبریه الخرارة قوناق قوناق
بقتری — آلات بافتن جولاه کارچوب
بقا و قیام — و اماند البقار و الملق
القیام طورمق
بقچه — بسته رزمه ربیقه بر بنده الصوان
گیجک اثواب حفظ ایتدکلری قاب
بقدر دسترس کام کرنا — پا بقدر گلیم
دراز کردن
بقعه و مکان اونکا — سرزمان عرز مان
بقلوا — حلوای لابرلا وکولانج ولولانج
بقم اغاجی — و بوبیا اغاجی تبرخون
بقنق — سبل شتر و فیل شتقل گبی
بقیار — طعام و بهائی طعام که در وقت
جامه تو پوشیدن بخش کنند بغیار گبی
بک — بسیار گوئی و دراز نفسی البقا
البقاقه البقباق چوق سویلیجی یکشاق
بک — الحمه البازی هسته معناسنه

بکاول — چاشنیگیر
بکٹ کی فوج — یزک المقدمۃ قراول
بکرا — بز نر نہاز نخجراز التیس الغنم المعز کوسیم
بکری — بز مادہ العنزۃ الماعزۃ دیشی کچی
بکری کا بچہ — بچہ گوسفند الجفر العتود
العناق کچی اوغلاغی
بکری کی بال اتارنا — فرز کردن القص یولمق
بکری کا گلا — سر گوسفند بچہ القیہ قیون کلہ سی
بکل — پوست درخت اللحا اغاج قابی
بکل چھیلنا — باز کردن پوست اللحو پوست ناک
قابی صویمق
بکلمش — وبکشمش نیم پختہ انگور
بکنک — پسند کردن
بکواس — درازنفسی بیہودہ گوئی ہرزہ
چاوی ہرزہ درای وہرزہ شاکلول
الثرثرۃ اللغو والہذر الہذیان چوق سوزلو
اوزان ویکشاق
بکواسن — زن بیہودہ گو ہرزہ گو وبسیار
حرف زن اللغوا چوق سوزلو اوزان قاری
بکھیرنا — پراگندہ و پریشان کردن بیختن
التشتیت صاچمق وطاغتمق
بکھیڑا — ہنگامہ بلا وشر خلا وشر خرخشہ
النزاع غوغا وچیغلتی
بکھیڑا — درازی کار الطول اوزنلق
بکی — وبکو بسیار گو دراز نفس بیہودہ گو

یاوہ گو ہرزہ گو شاکلول المہذار البقباق
الثرثار یکشاق
بکینی — مادہ گاو وغیرہ کہ کم شیر شدہ
باشد البکی البکو والبکی سودی آز اولان [illegible]
بگڑنا — دل دگر کردن ساختن بہم آمدن
التغیر التغایر برہم زدن مخالف اولمق
بگل — غندر رود الصور الناقور البوق بوری
بگلا — بوتیمار و غمخوارک غمخورک غمخور الیمام
بالتحیین قوشی قزل اوکیک الا اوکیک قوشی
بگولا — گردباد دیو باد و دوالہ و شنگدولہ
الاعصار الزوبعۃ قاصرغہ
بگھار — سیر داغ و روغن جوش بترکی تجار تجیر
بگھیلا — بچہ شیر الشبل الشبع الفرا ارسلان بچہ
بگھی — کالسکہ
بل — سوراخ الثقبۃ الجحر دلوکی
بل — کجی العوج العوجاج اگریلک و اگریی
بل — کس شاقیقہ شلیقہ الفرج الحرا الشقر
الجوم القلندر الکنب القاہم الہبلبر الرخۃ القبقاب
بلا — رنج و بیچارہ و جنگ النقمۃ المحنۃ
المحن یازغی بلا و داہیہ
بلا — گربہ نر القیون ارکک کدی
بلا — آزمایش الامتحان صنامق
بلارک — پشمینہ وابریشمن
بلاغ اولی — گیا سیکہ بعربی حرف الا گویند
سیسنبرون مثانہ

بل اغریسی — مازه در دشت درد باشد
بُلاق — الخزامة
بُلاق — دیوارک بلبنی الوترة بورن دلکلری که اراسنده غی پرد
بلائین لینا — بلاگردان وقربان وصدقه شدن بلاچین شدن وبلاگردان گشتن وسرکردیدن الفداء فدا اولمق
بلانا — خواندن طلبیدن الدعاء الطلب استکمه چاغرمق وقغرمق
بلبان — خوش منظر پرنده در زنج گبی
بلبل — هزار آوا هزار آواز هزار دستان زندخوان زندوان زندباف زندواف مرغ بستان مرغ زندخوان مرغ چمن مرغ گلشن چواف الکعیت العندلیب بلبل
بلبلاتا — دست وپاچه شدن التقفز چاغرمق وفریاد ایتمک
بلبلانا — آواز کردن اشتر از مستی الشقشقه کوکره مک
بلبل چشم — جامه کردانا بچشم بلبل بافند چشم بلبل نیز
بلبلا — افراسیاب کوپله الحباب النفاخة الفقاقیع قبارجق
بلدیتا — یوکمک تافتن ورسیدن وبولمق واکا ایلکمک
بلدرچین اوتی — بیخ بیش اجل گیا

بل سانپ کا — حیه جفتی درشاه اسپرغم
بلصوقلی — مرض سوزاک پرمیوه گبی
بلغم — گشن بفارسی
بلغور — دلیا افشه
بلک — هراس وبلکلک هراسیدن وقاپیره بارش باک
باکلک — هراسیدن
بلکه — وبل واثره ترقی ون بفارسی
بلکی طاشی — مسن
بللمه — وقصداوکی آچق نیمتنه که جامه پیش باز آستین کوتاه باشد شبیه داغ
بلورسنر — معدوم کشفتن
بلورنک — اوبهرنا نو بر معنا سنده
بلند اپنی مثال ہی — سرکوب بوده و ضابط وحاکم معناسنه
بلند کرنا — افراختن افراشتن التشفیع الرفع یوجه لتمک یوقارو قالدرمق وقالدرمق
بلند ہونا اور بڑہنا — بازیدن الرفعة یوجه لکمه اوزمق وبیوکمک بوی چکمک
بلند وعلو — شتافت العلو یوجه لک رفیع گبی دیوکسک
بلونا — شیرزدن المخض یایمق که ینغوردی یاغ چیقارمق ایچون چلقایوب بری اوته تحریک ایتمکدر
بلیا — تشبیل وشیل القلاب سنگال وبالق اولسنه

بلّی — گربه وتاتو و پوشاک السنّور الخیطل
القط کدی وار کاک کدی

بلّی لوٹن — تره گربه و باد رنگبویه ود
ترنکان الباذرنجبویة ادغل اوتی

بم تلی — و بام تلی سازلرک قالین تا پنه
دینور شهرود

بنا — کرداده و کرداد و کرداده دیوار علی

بنات النعش — هفت اورنگ هفتورنگ یدی یلدز

بنتا — بافتن النسج الناسجة طقومق اورمق

بنا نا — ساختن الفعل ایشلمک

بناوٹ — تصنع

بناوٹ — بافتگی الحیک ایچیا که جولهه لق طقومق

بنت — چاروای سواری آت وقاطر و اوز

بنجر — خشکسار الوعرة الوعر المرة اول زمین
دینور که صوودن بعید اوله ویا خود قطعه ایچمسور

بند — جال و دریغ السد صوبندی

بندا — گوشواره آویزه گوش و اچیک القرط کوپه

بند باشی — جاینکه آب از چشمه یا رود
در آنجا جمع آید مقسم آب معنا سنه سربند

بند پانیکا — بند و دریغ و دریغ السد صوبندی

بندر — میمون حمدونه بوزنه بوزینگی
و عنتر و شنبلاو و جبر القرد القیار ایمون

بند راستہ — راه بریده المنقطع

بند روالا — میمون باز بوزینه باز القراد مایمونجی

بندریا — ماده بوزینه القردة مایمون دیشیسی

بند صندوق وغیره — بشش بندیا غ معناسنه

بند قبا — بند

بند کرنا — گرفتن در و رخنه و زه بر زدن
الربط بغلامق قپامق

بندوق — تفنگ و تفنگ با انداختن افگندن
سر دادن خوردن مستعمل و کمان زنبورک

بند یا ہوا پانی — آب مرده

بند ہوا — بندی زندانی الاسیر المسجون
المحبوس طوتساق

بند ہوڑ — پیش خوردا لسلف میوه و غله نارسیده فروختن

بند ہونا — بند شدن و گرفتن در و رخنه لازم
و متعدی الانقباض طوتق یوزلواولمق

بندیخانہ — زندان بندخانه السجن الحبس
المحبس محبس معناسنه

بندیخانہ میں کرنا — در زندان کردن
انداختن بزندان فرستادن التسجین
زندانه قومق

بندا — کاته بکنگ الابتر کدیک

بندا — کنده والکنده و جمبریون و قوان

بنسلوچن — تباشیر الطباشیر عامه تبه شیر دیرلر

بنسی — شست الشص بالق اولته

بنفشہ — یاسمین کشنه بنفشه کری معروف چیچکدر
البنفسج ..... کاکوشتی فرستگی

بنقلادیق — تا او که بچگان شیرخواره را
بپیچید یا فوج و قنداق کلاک گی

بنگاه – میهن البیت قونان واو
بنانس – دیو مردم النسناس طاغ آدمی
بنولا – پنبه دانه کلچه حب القطن چکیت
بنولی نکالنی کی چرخی – چوبکین لونلینز
زلیفن چیر چیر معناسنه
بنیا – البقال سبزوات صاتیجی
بنیاد – آسال ولاد وشستگانی الاس
الاساس البناء دیوار تملی
بو – خوش و ناخوش بفارسی له و
ناه العطر ایو قوخلو نسنه
بوائی – کفیدگی کفتگی پا انشقاق الفلق
اباق یاریغی یارقلق وچتلاقلغی یارق چتلاغی
بوبر – قفل پلپل گیبی
بوبک – پیرنا بالغ الخرف ایشامقدان
عقل فساده دارمق واول کیمسنه خرف دیرلر
بوتراق دیکنی – ادهیچا پرخار بوته که چونا
برجاسه چسپد دشوار جدا گردد
بوتل – گلاب افشان قاروره شیشه معناسنه
بوته – زرگران در آن سیم و زر ریزند
بترکی پوطه عربیده خلاص دیرلر
بوته – درخت بیساق بزمین کشیده
بترکی تکاک واو یوم وودوک
بوته – شتر بچه بترکی کوشک
بوته – شتر بچه چنگ الفصیل القعود کوشکی
بوٹی سکه الضعة المضغة ات پاره سی

بوجق – کوشه کلبه پغله و فراگبی
بوجو – بهندی هوا صوبتیکه بدان بچگان
را ترسانند
بوجهه – یافت الادراک الفهم یتشماک واکلمق و بیلمک
بوجهه – بار و کوله بار انچه برپشت برداند
الحمل الثقل الثقیل الثقالة العیاء شالک
برونک ویوک
بوجهه کا اونٹ – لوک الحمولة یوک چکن دوه
بوجهل – گران بار هر که باشد الثقل اغرلق
بوجهل – گران چیز مهست الثقیل الوقر
الوقار اغرسنه
بوچهاڑ – ریزش و سرشک باران
الرش الترشش صوصاچمق بهندی معناسنه
بوداکلاک کل الجاموش صوصغری
بوداغ – بوداق غصن و شاک
بودانتی – شاخیکه از درخت بریده باشند
بودانمش و اله و بداغه دینور کرد و گیبی
بودانیسی – ازغ عربیده جلمه دینور
بودور – وقصه بویلی کله دغک
بودرم – نهانخانه و مخزن سغانه گبی
بودینا – بوئیدن الشم قوقمق
بورا – بوسه بوب النشارة تلاش
بورا – کونده هستره جوال گبی برظرف در
آنکه صحان چکرلر
بورانی – معروف

بورتورمق – و بورتمق انقباض تشنج

بورج – وام

بورچق – گونه از غله که مشنگ گویند عربیه ملک و جلبان گویند بسله و برجاب و سطاریون و سلیجه و سنگ اشکن و شنگل بفارسی

بورچک – و بورچک موی چند از زلف بریده و پیچاده که بر خساره آویزند

بورشق – بهندی جهرلی از کبر بر جلد عارض شود از رنگ

بورشدرمق – و بوزمق و آشندرمق و در د و بلا یه اغراتمق در رنج داشتن بخسانیدن

بورشمق – در هم کشیده شدن پوست روی و اندام انجخیدن

بورغاج – چین و شکنج چغل گبی

بورغو – بر ماه و سنبه و ماهه

بورک – و قاوق و قلیق و تقیه و بهیم کلاه

بورک – و قپو دو آیه و کبه لباس برستا یا رانی

بورسه صدف – گونه از صدف یا عربیه و شنج دیر لر بر جامه و کاغذ کشند توتیائی اکبر

بورنجک – و چار و مقنعه و دامنگیر و چار شف شار گبی

بورن یوشغی – تیزه بینی

بوره – انچه در گداز زر بکار برند بار گبی

بوری – در دره عربیه طلق و مخافق بیرزن

بوریا – و فدره سقف انداز باشد کوب گونه از آن که سیتل پاپی باشد بوخ گیاه بوریا بافتن رخ گوخ بوریا باف عقشه

بوڑها – پیر مرد و کهن سال سال خورده پیر فرتوت و فرتوت ابله نیز باشد فرتود گر بزی و کمپیر پیره الشیخ الهرم الیفن المفند توجیه

بوڑها بحقل – سمه و این صفت گرفتن را بونامق و خته گویند خرف

بوز – اسپ کبود سپیدی گرائی طورینه قری نیز بوز و گرگ دیزه گبی

بوز جه آتش – ماستبا و گبر با و کبر ستنی باشد که در سرکه پرورده میخورند

بوزغنلق – هزیمت شکن گبی

بوزغون عسکری – لشکر منهزم قل گبی

بوزه – بگنی آخسمه فوگان الفقاع اخسمه

بوسه وینا – بوسیدن چومنا بوسه دادن البوس ادیک و قبله اوپش و یریک معنا

بوسیده دیوار – قنشق

بوش بوکر – تهیگاه

بوط – چند باکش گبی

بوطلق – پاجامه شلوار و چاغشیر گبی

بوطرم – و کیلا رتقبیکه در زیر زمین باشند خانه کنند برای اشیا نهادن سرداب تنج

بوطور — وقیصہ کوتاہ پاچہ تہنگنا

بوغ — وطوماں میغ وبخار دتف

بوغاز — حلق گلو پلغ

بوغاز قصمق — وبوغمق خبک

بوغاقصلمق — فشردن گلو

بوغبند — الرداء قفتان

بوق بوجکی — جعل سرگین گردان پشک

بوغرتلق — نائی گلو وخشکنائی حنجر

بوغلمق — وصودہ بوغلمق غرق شدن

بوغلمق — بوغاز قصلمق وبوکالمق خفہ نمودن
خفہ کردن

بوغمہ — بوغاز قصلہ ونفس لمق تلمہ بوکالمہ

بوغمق — گردانجلق وگردن باغی
گلو بند زنان رس سگیے

بوغڈ تیکنی — وچاقر تیکنی شوکۃ المبارکہ
وشوکہ بیضا بنروسگیے

بوغہ — گاو میش وگاو نر وصو صغر و
طونباتی وجاموس بہنس باشد بہندی

بوقاغی — نزا ولانہ

بوقاغیلق — خردہ گاہ اسپ کہ چیدار
بران بندند خردہ

بوق بوجکی — سرگین گردان پشک
پشتغانہ وکستل

بوقلمون — شوات شوار شوال شوالک
انگلیون

بوقلیجہ — پرندہ مانا بہ بلبل گوزار

بوک — درخت خار دار ہراس

بوکالتمق — بیک خفہ کردن

بوکرلجہ — غلہ لوبیا ازاز دم

بوکرتلق — بردیکنلی شجرور تو تہ مشابہ
ثمری اولور عشقہ گبی بر درخت پیچیدہ گیہہ

بوکلم — وقیورم پیچ وتاب نہجیز

بوکمک — وبورمق تافتن بیل گبی سرافیا

بوکوجی — سحر وافسونلہ خلائقی بند وتسخیر ایدن

بوکوجیلک — سحر وجادو فرست

بوکورمک — آواز کردن گاو وعرببیدہ خوار ونبور جنیج

بوکولدی — پیچ وتاب سر زلف گیچہ

بول — سخن گفت گفتار گفتگو القول سوز

بول — بگو قل سویلہ

بول — صمغی تلخ الطرہ برا نماجک صمغ بدر

بولادو مورقیہ — اسپ آبی رنگ کیک

بولاشمق — بولاشق بولاشمہ آلودن
آلایش بیلاشمق خیز

بولاندرمق — مکدر ایتمک سنگ قندیل زدن

بولامج — ڈولی گیچہ

بولت — ابر

بولکم — وقیورم پیچ وتاب موی کورس

بولماج آشی — طعام فقرا

بولنا — گفتن زبان تر کردن القول سویلمک

بولنتی — لقطہ رائگان زرب گبی

بوک و براز — شاباش و چامین چامیدن
شاشیدن البول سدکے ایشامک
بولی — زبان اللسان اللهجة دل
بون — و شاشقین گاورلش خلیاجی نیز
واوغوز احمق سندل گبی
بونا — مرد کوتاه باچه و پاچه خرد و خنثا
و کوتاه بینه بالا و پسته قد فربه را گسته بسیار
فربه را غک النعاشی القصیر تودو قصه و بطور
بونا — تخم افشاندن و ریختن کاریدن
کاشتن البذر اکمک
بونامش — کمپیر پیر فرتوت
بونامق — و عته خرف از پیری و در عقل
فساد آمدن
بونجق — کوڑی یلجی و قاطر بونجغی و
اشک بونجغی خرمهره
بوند — قطره چکره و بوجه و چکه و باران
قطره را اثر یک و رشته باران معلوم القطرة
بوند بهر پانی — قطره آب القطرة طامله
بوندن وارلغی — و کندودن ایله
شایسته هستی
بوندی — چکه القطرة طامله
بونی — و ستلاف و دشمن ترکید و سفید دیده
بوه لک — نگس سبز کوچک و سبزی مائل
و سرخ نگس را او زخوانند غوزنگس گبی
بوی — حلیمه بوی تخمی تخم آن شلمیز گبی

بوئی — نگس زهردار که عربیده بتیلا دیر عقیده
بوی — قبیله کوچک و دوده
بویا پوده — ماهی پشت خر پشته
بویانق — رنگ کردن
بوئی بوس سوریک — نشو و نما کردن بالندن بویلنمک
بویلو و بوسلو — متناسب الاعضا و جیه بالاکی
بوئی مادران — قوان چیچکی و ایوا طنه و انقهم
بهاپ — تف دیک و دود دیک تفت دمن
و تم مطلقا باشد الدخان تو تون بخار حرارت
را بوغ گویند
بهابی — زن برادر ینگا زوج الاخ
قرنداشک قاری
بهات — بده و بته البهط پنج شوربا سی
و عند البعض سود لو پنج آشی یا خشر و
طور سبز پشور دکلری لپا پیه بده دیرلر
بهات — باد فروش باد خوان باد پیمان
المطری جندره جی
بهاتی و بهتی — طعام ماتم و شب غریب
نان و حلوائی اول شب مرده الوضیمة
طعام ماتم
بهاتا — جزر و مد باکشیدن آمدن الجزر
دریانک صولی ارد نیه رجوع ایتمکی المد
دکز صولی چوغالوب آرتمق
بهاجی — کاسه همسایه و کاسه
بهادر — نبرده و لاور الشجاع اقتدار یجی

بہادری ۔ تفنّو والنجدہ
بہادون ۔ تقریبا مُرداد
بہار ۔ یاز گوز و قیش کشادہ ہنگامان
بہارات گرم مصالحہ قرنغ گیبہ
بہارنا ۔ رُفتن روفتن جاروب دن
جاروزدن الکنس سوپرمک
بہاری ۔ گران ہیست الثقیل اغر نسنہ
بہاری بھرکم ۔ گران سنگ گران سایہ
اوقور لنگر لو وقار لو
بہاڑ ۔ گلخن ترکیبۂ کاف عربیہ گلخن دیرلر
بہاگنا ۔ گریختن پشت دادن و ہمولنا
پائی بھیپدن بر بالیدن بر لنگ ہے دلت
تولیدن کندن نیز رمیدن گریختن
شبیہم و رمال زدن و رمال کردن
الفر الہرب الاباق الاباقۃ قاچمق
بہال ۔ نوک نیزہ و پیکان تیر السنان
یلمان
بہالا ۔ نیزہ الرمح الاسل سونگو
بہالا مارنا ۔ نیزہ زدن الطعن الرمح
سونگو ایلہ اورمق
بہانا ۔ فرو ریختن ریختن شاریدن شُریدن
الصب دوکمک
بہانت بہانت ۔ گونہ گون الاقسام و
الانواع الاصناف درلو درلو
بہانجا ۔ خواہرزادہ و افدر ابن الاخت
یگان در بخارا انغاجہ گویند
بہانجی ۔ دختر خواہرا
بہان متی ۔ حقہ باز طاس باز و آن شعبدہ
را حقہ بازی و بازی گری گویند الشعبذۃ
گوز بایجی
بہاوج ۔ برادرزن و ینکلہ قین آغا در
بخارا گویند ینگا
بہانہ ۔ الحیلۃ
بہانہ کرنا ۔ بہانہ کردن گرفتن انگیختن
افگندن نہادن ساختن الاعتذار عذر ایتمک
بہاؤ ۔ نرخ و نرخ کردن بستن نہادن
و بالفظ بالا کردن بلند کردن و نرخ شکستن
و کساد ساختن افزایش و کمی آن السعر نرخ و بہا
بہائی ۔ برادر دادر بالو بتر کی آغا و
آگا و خر در را اینی الاخ الصنو الشقیق قرنداش
بھودی و نیکی ۔ شہند الخیرۃ الخیر اولک
و صا غلق
بہپارا ۔ کہتاب و آن دو اہار اکہاب گویند
التبخیر التبخیر بخور لنمق بخور ایتمک بصقہ و بصوق
در ترکی مستعمل
بہت ۔ بسیار فراوان بس بسا بسی
کرا فہ سنا و غلیش غزارہ فروت نہک
الغزیر الکثرۃ چوقلق الکثیر چوق
بہت اچھا ۔ خوشتر گشتر الاحسن و البخ بخ
ایو وگوزل و پک اعلی و ایپی ایی

بہتار — شوہر شوی البعل ار

بہتان — پیغارہ البہتة البہتان باشمہ
قاقمق بہتان گبی

بہتان بندی — شاخچہ بندی البہتة
یلان سویلمک افترا گبی

بہتایت — ستاد غیش الکثرة چوقلق

بہت چلنا — سخت راندن الجشی یوریمک

بہت دور — دورتر بسیار دور واثر
البعد اراقلق

بہت کہانیوالا — بسیار خوار شکم پرست
انبیا قرلت ابنان الاکول اینہان

بہت محبت کرنا — گرم جوشیدن تپاک
نمودن التحابّ التحابب التعاشق و
التوادّ سو شمک

بہتیجا — برادرزادہ آخادر ترکیدیکان دینور

بہٹ — غار الحجرة این کہ طاغلردہ
وحوش آرامگاہ در

بہٹکنا — راہ گم کردن و سرگشتہ شدن
آوارہ شدن راہ غلط کردن التیہ
التایہ الضل الضلال الضلالة یولی آزمق

بہٹنی — سرپستان الحلمة امجک باشی

بہٹی — داش داشہ آتشدان آوہ الکو
الکورة الکوارة الاتون کرج وکہچ و
چناق وچولمک اوجاغنہ دینور

بہٹیارہ — طباخ وبہٹیاری کلطباخة

بہٹیاری سرا — مسافرخانہ مہمان سرائے
الرباط کاروان سرائے

بہدرا — وقت منحوس بحساب نجوم
پس از سہ شبانہ روز آید بست

بہرا — کر و کند گوش و گران گوش
شوا و کلیادہ الصم الاطروش الاصلخ
صاغر

بہراپن — کری و ناشنوائی الطرش صاغرلق

بہرانا کبوتر کا — بچو صلہ ریختن الزق
قوش یوریسنہ اغزندن نسنہ ویرمک

بہرا ہوا — پُر آگنج الممتلی طولو

بہرتی — آگنم گنش آگین آگن الحشو
الحشیة طولدرش

بہردینا — گزاردن الایفاء الاداء بور جینی ویرمک

بہردینا — پر کردن انباشتن الاملاء طولدرمق

بہرلینا — حق خود تمام گرفتن از کسے
الاستیفاء التوفیر حقنی آلمق

بہرم — بزرگی الاعتبار العز العزازة
العظمة العظم اولولق

بہرنا — پر کردن آمودن آگندن
پُر یدن الاملاء طولدرمق الملا رقاب
طلوسی نسندو یوب طولدرمق وطیقماق
وطولدرمق

بہرنا — آلودہ شدن آغشتن التلوث
ملوث اولمق بولشمق بلاشمق واصمق

بھروپیا۔ صورت باز
بھروسا۔ امید وچشم الاتکال الاتکار الاعتماد طیاثمق
بھری۔ زن ناشنوندہ الصما صاغر اولان قاری
بھری ہوئی نہر۔ لب گردان ولب گردان کردن صولن طور لدرلمش اولان ارماق
بھڑ۔ مگیز الزنبور الزنبار آری
بھڑبھونجا۔ نخود پز نخود بریز
بھڑجانا خصیہ کا۔ الفتق قاولوج کمسنہ
بھڑکانا۔ تیز کردن کسے الالہاب اودیاقمق قیزدرمق
بھڑکنا۔ زبانہ زدن کشیدن شعلہ کشیدن زدن الاشتعال الوحش التاہب اودیالکلنمق واودیالکلیوب شعلہ دیرمک
بھڑکنا۔ رم کردن خوردن النفر النفور النفار التنافر اورکمک
بھڑوا۔ کس کش زن جلب قلتبان قرتبان قرمساق تیرآور الدیوث غیر المستر کیمسہ القواد عارسز
بھڑہنا۔ گوالیدن النموا وزامق بیومک دبوئی بوس سورمک نشو ونما بولمق
بھس۔ کاہ التبن صمان
بھستی۔ آبکش السقاء صوارجی
بھستی۔ جنابتی آشتو

بہکانا۔ درگمراہی ونا امیدی انداختن الاغوا آزدرمق
بہکانا۔ ورغلانیدن الغوایۃ الضلالۃ آزغونلق
بہک بہکان۔ آغز قوقوسی
بھکھاری۔ گدا وخواہندہ ودرویش و دریوش گدیہ گرسا سی درویزہ درویژہ دریوزہ دلنجیلک دلنجی فقیر ومسکین
بھگانا وبھگونا۔ ترکردن خیسانیدن فرغاریدن المرث صو بہ اتمکی اصلنمق النقیع النقوع
بھگوڑا۔ گریزپا بسیار گریزان بسیار گریزندہ الاباق لاباقہ قول وجاریہ قاچمق
بہل۔ و بہلی آزآبہ آرآبہ العجلۃ فکلو وطولاب دوخی قیوانغر ندہ ارقہ سی قودقلری اغاج کہ قوغہ کا آصلور
بہلا۔ خوب خوش نیکو نیک بہین بہ گش الطیب خوش قوخلو نسنہ
بہلاوان۔ بلاذر ثمر ہندیدر ویپرا بہ زنان درکہ دوزگون وآواولق تعبیر اولنور خصوصاً قاریلرک باشلرینہ مخصوص اولان آواو انلقدر آقار صو وارستقان وسائرلری گبی
بہلاوادینا۔ فراموش گردانیدن چیزے ہرکسے را الانساد اونتدرمق
بہلائی۔ نیکی وخوبی الخیر الخیرۃ ایلک

وبہر سنہ نک ایوسی
بہلائی – تولو ترکیدہ بوجو واو ماجی
بہلکڑ – فراموش کار و نایاددار نایاد
آور و نیز غلط کار و غلط کن الشیان
ادنتمق اوتوپچی معناسنہ
بہلہ – نکاب نکاف القفا زالدوان
بہن – باجی خواہر ہمشیرہ بترکی کلان را
آپہ وایکاچی الاخت قز قرنداش
بہنا – پلنبہ زن بہینہ الندّاف
یوک ویینوق اتجی حلاج گبی
بہنبہنانا – از بینی سخن گفتن و بدماغ
حرف زدن الخخنۃ سوزی بورن ایچیندن
سویلمک
بہنبہنانا – شور کردن مگس الغنۃ بورن ایچیندن
چیقان صوت
بہنبہیری – گونہ از ملخ کہ رنگہبانسیان دارد
بعربی برقان
بہنچکا – خیر و خیرہ شدن رالحیرۃ سرگردانلق وسمہ
بہنڈی – ترہ ہندی بترکی بامیان
بہنگ – کنب و بنگ و بنگاب شیرہ آن
کنو القنب باک
بہنگی – زنبیلہ کوار و کبارہ بترکی سپلہ
ماہیرہ زنبیلہ باشد از شاخ درخت سازند
وسیلہ جوار از گیاہ حصیر سازند و سپت و کنہ
کبارہ و کفۃ اوزم کوارہ باشد

بہنگہوٹا – بنگ سا
بہنگیرا – بنگاب ساز
بہنگی – کوہ کش و پاکار و پایکار و ہاری
و برآو کناس معناسنہ
بہنگی کاٹوکرا – کلیج کو برہ سپدینہ دیتور
بہنوئی – یزنہ شوہر خواہر الختن الصہر اشتر
بہنور – گرداب چرخاب الدر دو صو چوریکو
بہنورا – شنگر بر جنس سیاہ آری در
بہنی – وشت بامداوان و اول دشت و
دشت فال دست لاف و دشن و شفتنہ
نیز دشن بترکی شفتہ گویند و سیفتہ نیز
بہو – سنار و سنہار و سنہ بترکی کیلن
بہوبل – خزیرا السماۃ عود خاکستر معناسنہ
بہوت – دیو بغامہ غول بیابان بیتیا
بتیارہ الغول السعالی
بہوری – سبوسہ الفخفرۃ النخالۃ کپک خاصہ
بغدائی کپکنہ دینور
بہوک – گرسنگی گشنگی السغب الغرث آچلق
بہوکا – گشنہ گرسنہ الغرثان قارنی آچ
بہوکنا – نالہ و زرزہ اورمک
بہول جانا – فراموش کردن از یاد رفتن
الذہول اونتمق
بہولا بسرا – از یاد رفتہ
بہونا – برشتہ بریان الشواء بریان
ترکیدہ قاورلمش دانہ بہ قاورقہ دانہ

قاوت دیرلر کبیده معناسنه

بهونکنا - بانگ وعف کردن سگ وز توبه تاله آن باموحده در آخر وز تو زنوئیدن وکوک العواء الصیحة الهریر کوپک اولوسی زنوئیدن کوپک اولومق

بهونچال - زمین لرز بوهمن بوچهین الرجفة الزلزله حرکت ارض معناسنه

بهونر - گرداب وزبوز الدردور صوچوریکی وچوریتی وقنال در دور معناسنه

بهونرا - بوز درعف شنگر الزنبور الزنباک سیاه آرے

بهونری - چرخوک بترکی دو منه فرله و فرلدی

بهونری - نان اتگمه پخته الطرموث الالفاد گل ایچینده پشان اتمک

بهوتنا - برشتن الشواء الالفاد پریان ایتمک قاورمق

بهونی گیهون - گندم بریان بترکی بجاره قاورقوج قاورغه معناسنه کبیده گبی

بهی - وبه آبی وتوج السفرجل ایوا

بهی - روزنامه الدفتر یازلمش نسخه

بهی - نیز وهم اندی ایدی هاس ایضا دخی وده معناسنه

بهیا - توجبه السیل سیلاب

بهیجا هوا - فرستاده المرسل گوندرمش اولان کمشنه

بهیجنا - فرستادن گسیل الارسال الرساله گوندرمک ایرشدرمک یولامک

بهیچنا - فشردن فشاردن فشار افشردن العصر صقمق

بهید - راز سر گوتا السر

بهید چهپانا - کیفسام

بهیدی - هامراز النجی سرداش

بهیرون - زیرافگن در نیم شب انچه باشد زیر بزرگ است

بهیر - انبوه انبوهی الزحم الزحمة غلبه وازدحام صقشمق

بهیڑ - میش نر وغرم الران الکبش قوچ وقیون

بهیڑا - بلیله وگیره انچه بدان دباغت کنند

بهیڑکا بچه - بچه میش وگوسفند السخلة البهمة الحمل الخروف قیون وکچی قوزیسی وغلاغی

بهیڑی - ماده میش النعجة قیون دشی

بهیڑیا - گرگ الذئب لالق قورد القه باره گرگ

بهیک - گدیه گدائی الکدوة الکدوح دلنجیلک

بهیک کاٹهیکرا - کاسه گدائی وکچکول و کشکول وطاش گدای دلنجی چناغی کشکل

بهیک منگا - گدا تلنگلی بترکی تیلانجی تساسی السائل دلنجی

بهیگنا - ترشدن خیسیدن ژفیدن الابتلال الاستبلال یاش اولمق صوده اصلنمق

بهیل — الزط
بهیل — شار الغش تارشیق اولمق قالنقی
بهینس — ماده گاو میش الجاموس
صو صغری
بهینسا — گاو کنج ارکک صو صغری
بهنگا — اوج کاژ کاچ شاه کال کلاذه
الاقبل الاحول شاشی گوزلو واگری گوزلو
بیا — کبوتر و گورب باقک کبیو القنوط
باغر تلق قوشی
بی آب ہونا تلوار کا — ریختن دم شمشیر
و خنجر و غیره التلویة الشی د ونمک و
ایکی قات اولمق
بی ابتدا — سرگم ابتدا سز
بیاج — سود الربا راصی
بیاج خور — سود خوار ربا خوار
بی ادب — ناتراشیده نافرہنجی بی اندام
ناتراش ناہموار گستاخ و شوخ نافرہیخته
کلوک لگام بلیتاخ الاساءة — اعزاق
وادب سزلک
بی ادبی کرنا — بی ادبی کردن الاساءة
ادبسزلک
بی استعداد — شکسته ناشی استعداد سز
بی اصل — خام کار خام خیال خام و
سودای خام الکلسز
بیاض — جنگ بیاض بزرگ معناسنه

بیاض قیراشک — کوزه در عربیده
اقر دیر لر
بیاط — باسی چیز شبانه وسته
بیاغی قاری — مرغابی باشد که مانند
زنان حیض آرد سرخاب
بیالاجی — خواہش زنان حامله الوحام
بی التفاتی طبیعت — بید ماغی التفاتسز
بیان — دمیان درخت سوس اصابع
السوس و اصل السوس بیخ آن بیان
شربتی شربت اصل السوس
بیانا — بیعانه وربون سبقا شدآریون
وریمون العربون العربان پشین و ابجکین
بیان کرکے رونا — مویه الندبة سوزلو شیل
اغلمق و نوحه وزاری ایلمک
بی اندیشہ بات کہنا — یاوه البداہة
البدیهة ملاخطه سز صادر اولان کلام
بی باک — شوخ فضول معناسنه
بی بال کا سر — لغ وکچل الاصلع باشی
طاز اقرع معناسنه
بیاه — ومادی عروسی کد خدای بترکی طوی
بیپاری — غله فروش البیاع التجار غله صاتیجی
بی پر کا تیر — تیر گزا قی بیپرشی معناسنه
بی پروا — باسی قورقوسز معناسنه
بی تابل — نرپوده
بی تجربه و ناپخته — خام

بیت — بید انجیر ران سکود اغاجی
بی تعلق — رستار رستگار سبکسار سبکس
بیت المقدس — ڈزہجت ڈزہجت گنگ
ڈزہج ڈزہوست ڈزہوست گنگ
بی توجہی و بی مروتی — ناپروائی و بی آزرمی
بیٹ — پیخال الذرق الزرق قوشش
ترسی و قوشش ساکی
بیٹا — فرزند پسر پور رود الابن اوغل
بیٹھک — نشیم المقعد اوتوره جق مکان
بیٹھنا — نشستن هردم و خفتن و خوابیدن
نشستن القعود اوتورمق البروک دوده چوکمک
بیٹھنی کی جگہہ — نشستنگاه و نشیمن المقعد
اوتوراق یری
بیٹھو — نشین و شین وهانی و بفرمائید
اجلس اوتور
بیٹھی بیٹھی چلنا — غژیدن الزحاف
الزحوف گوت اوستنه سوروننرک
یورومک دینور کوچاک چوجقلرک و کوترم
کمسنه لرک یورومسی گبی
بیٹی — دختر دخت البنت قیز
بی ثبات چیز — ناپایدار بی مدار ناپاینده
گاری الفنا از زوال ثبات و قرار اولمیان نسنه
بیج — تخم باکاشتن افگندن پریشان
کردن بر خاک افشاندن ریختن و سخاک
کردن و فرو کردن در زمین کردن تخم
کردن و باد میدان و بالیدن سبز شدن
مشهور البذر تخم و تخم اگمک پراگنده ایدوب صاچمق
بیجا و بیحساب — زود بود کنایتا
بیج کی ککڑی — شنگ ترکیده تخملق خیار
بیچ — میان میانه الوسط الوسیط اورطه
بیچا بی نکلنا — اوباریدن البلع ابتلع
الابتلاع یوتمق
بیچنا — فروختن البیع صاتمق
بیچون بیچ — میانه هر چیز الجوحة الجوة
اوا ورتاسی
بیچونی حقتعالی — بیرنگی
بی چھینا آتا — خشکاری و خوشکاری
کپکلی اون خشکار معناسنه
بیحاصل — باد در مشت فائده سز
بیحد و بیحساب — بیمر و کرانه حسابسز
و حوق اولان شی
بید — قزل اغاج و قزل سکود طبرخون گبی
بیر — عرب کراسی کنار معناسنه طرانیدن
خرماسی بونک نوعیدر
بیراغور — اوگلدیتا هی هرجان معناسنه
بیرواجی — سنده
بیڑا — سل از خیک باشد مرجاده و شناور
از جوال کاه اگنده الرمث الطوف صال
بتر کی سل باشد و طلوم و کلک گبی
مرجاده اولور

بیڑھا ـ ستور کہ دشمن رانده ببرد
السیاق السوق سورمک
بیڑہ لیجانا ـ راندن دشمن ستوران
را السوق سورمک
بیڑی ـ بند پا و زنجیر پا و سلسله وزاولانه
زولانه بند و پاوند جولان الادهم القید
الکعل المقطرة النکل الصفد الربق بوقاغو
وباغ وبند
بیز ـ درفش ستالی بهندی
بیزوال ـ پاینده نیوساد ابقاء دائم و
ثابت اولمق
بیساکهه ـ فروردین
بی سبب ـ بلا اثر بلاش
بی سلیقه ـ غاش و اسجور
بیش ـ هلاهل و آن نباتی است که در چین
پیدا شود کلیست گبی
بیش قیمت ـ گران مایه الثمین بهالو نسنه
بیعت کرنا ـ دست دادن و سودن
البیعت الـ اومق
بیعلم ـ هیچمدان نادان الجاهل بیلمز اولان
بیعیب ـ سره نژه عیبسز معناسنه
بیغیرت ـ لامه غیرتسز معناسنه
بیغی ییلی ـ متکبر و معجب با دبروت گبی
بیفائده کام کرنا ـ آب در سبد کردن
العبث فائده سز نسنه واویون

بیق ـ شارب سبلت گبی
بیقرار ہوکر کوئی چیز مانگنا ـ سد کام الالحاح
الابرام الالجاء مضطر اولمق
بیقرار ہونا ـ طپیدن تپیدن شکهیدن
الاضطراب دپرنمک چپالمق بیقرار اولمق
بیقفن ـ ممتلی و بلغیغلک گلگک طعام دن
شیع سبیله گیرو چیکلمک بچیرہنا کہانیکا
بیکن و افگندن گبی
بیقیق ـ وتیکلنمک از غایت سیری میل
بطعام نکردن و نخوردن آن تکلندن
بیقید ـ وبیدیانت بلغندر رقید سز کیمسه
بیکار ـ ایشسز کیمسه بوش اولان
بیکار چیز ـ نابنوا و پرکم ایشه یرامیور نسنه
بیک بورکی ـ وخروس کیچی بستان
گوزلی گل یوسف
بیک قولاج ـ وآق آصمه ادرن کلی
تاک صحرایی که هزار جشان هزار کزد و
هزار افشان باشد
بیگار ـ بیجرک شاکار شیکار اسخره چکوندر
دیدکلری نسنه که سخره تعبیر اولنور
بیگار کی سواری ـ اولاغ چپار صطلاخمرده
آتلو و بارگیر ایله گیدنه اولاق وتاتار
وپیاده سنه ساعی دینور منزل آنه دخی دینور
بیگاری ـ سخره اسخر چکوندر دیدکلری
نسنه سخره معناسنه

بیل — بیارہ ویرہ پا بیچان ورکاراسیگ

بیل خربوزہ الیقطین تگک ودوک و
اوچاق وتکاک واویوم بوتہ وبیارہ معنا

بیل — شل ترکیدہ مرور و اغاج مروری
وصغرینہ یرمروری دیرلر شبوقہ گبی

بیل — گاؤ الثور او کوز

بیلاشق — چرکین ملوث فشاک جبترہ ودونا

بیلاشمق — آلودہ شدن پادرگل ولائی پالاش

بیلاک — وبل کرکوہ وکمرگریوہ

بیلچہ — بیل ترکیدہ دخی مستعمل در

بیلش — آشنا ویار

بیل صوقلغی — چیل علتی وچیل سوزاک معنا

بیلاک — ساعد ہندی بہونچا بیلسنر

بیلکیج — عاقل عارف فاضل کامل کیا جوز

بیلکو — سنگ فسان وبیلکی طاشی بیزاو سان

بیل گاڑی — ارابہ گاوکش

بیلالہ — وملتان نیمتنہ برک گبی

بیلچہ — چاپستان گردک گبی

بیلن — بام گلان بام گلام طاشہ لوغ
واول اغاجہ لوغ اغاجی ولوغلمق تعبیر اولنور

بیلن — آلہ نان پہن کردن بتر کے
اوقلغو گویند

بیل ہانکنیکی لکڑی — غبارہ المجن او کندرہ
اشک وصغر سورہ وجاک آلہ دودہ جی و
قلندر مقولہ سناک اللرندہ طاشید قلری طوبقہ

وصوبہ وصو یمانتی دیرلر

بیلہ رک — وگورک عمداً و ستم

بیمار — سوکال یائی رنجور رنجبن چنکلوک
جنکوک مدہ بیمار غنج المرض السقم المریض
السقیم کیفسز وصیرو

بیمارداری — رنجورداری تیمار التمریض
غمخوارلق ومہربانلق ایتمک

بیماری آنکھہ کی — موسرہ

بیماری سفرکی — آب گرفتن آب گردش صدر آن

بیمایسہ — بمہ وقلم نیست

بیمزہ — زفت وکج العفوصۃ کلدہ لک داو

بیمعنی — ہرزہ ولباس یکشاق معنا

بی نام ونشان کرنا — درنورد نہادن
ونوردیدن العدم یوقلق صارمق و
طولامق وکزلمک پنہان ایلمک وبینام
ونشان قیلمق

بلینٹ — دستۃ القصاب المقبض الجزرۃ
قبضہ وقلیچ وبچاق صاپی

بلینڈ — مترس وفدرنگ الشجار قبودکہ سی
وقبویا صرلغی

بلینڈا — پشتارہ الحزمۃ شلک ونیدک
برارقہ لق یوکہ دیرلر

بلین — مویۃ النوحۃ ساغو سغمق سوز شیلہ
اغلمق ونوحہ وزاری ایلمک

بلینگن — بادنگان کہیرک وکہلم الحدق پاطلجان

بلیو تناسـ جامہ بریدن الفصل القطع کسمک
بینی ـ بینی درالرتاج چوب محکم کردن تختہ
در تا باہم سخت خورند
بلینی ـ در ترکی دماغ باشد مشترک معناتے
بلین ہنہا ـ جبیہ الاعسر صولاق
بیوفا ـ دُوبَل و دُور بَل و وفاسز کسہ
بیوفائی ـ لان ولا مان وبی نمکی کردن
داد سزلق ایتمک
بیوقت سونا ـ بی ہنگام خفتن و قتسز اوموق
بیوقت کام کرنا ـ کار بی ہنگام کردن
غیر وقتندہ ایش ایشلمک
بی وقر ـ شلفہ بمیغز معناسنہ
بیوقوف ـ گول و خوچلہ الاخرق الاہوج
الرقیع البوہ عقلسز
بیوہک ـ و بوئی بوس سوربک
نشو و نما بولمق بالیدن گبی
بیون باغی ـ گلوبند رسن معنا گردالچلق
و بوغمق دخی دینور
بیون پوران قوشی ـ پرندہ غایت لطی
الطیر کرانہ گبی
بیون دوکگجی ـ مہرہ گردن جیونات ہای گبی
بیوندرق ـ انچہ بر گردن گاو گزارند لیبا
بیوی ـ حرم بانوئی بزرگ الامرارۃ
الزوجۃ بیوک قادین خانم
بیہڑ ـ چرچر وآچار وزمین ناہموار

الصیدار الجبوب الشلی یوقشلی و اچقلی
یو کسکلی یر
بیہودہ ـ خیرہ سر و فلیو قاشیق طوتق
کوزہ دینور
بیہودہ بات ـ گزاف و لاف و گتم
اللغو اللاغیۃ فائدہ سز سوز
بیہودہ بڑائی مارنیوالا ـ آوردہ ترکی
بیہودہ بکنا ـ لائیدن لندیدن لُندیدن
لافیدن ہرزہ سویلک
بیہودہ فکر کرنا ـ سَفّو العبث بیہودہ
امر دہ استعمال جوہر فکر معناسنہ
بیہوش ـ فراموش و دنگ شاشقین معنا
بیہوش ہونا ـ شمیدن بیخود اولمق

باب بای پارسی

پابند ـ پامُس و پامُس و مُستبند و مُستبند
پاپاویہ ـ پاپوش
پاپو حلق ـ و پاپوشلق صف نعال
مجلس پاپان گبی
پاتابہ ـ پاپیچ و پالیک الخف ایچ اوک
و چارق و پوستال و قلورہ ایاغ
صاریلیق طولاق و لفافہ معناسنہ
پاٹ ـ یک لخت از دو لخت چادر
و یک لخت از دو لخت آسیا را پرۂ آسیا
گویند الفلق الضرۃ الثقال بر قات اور با

پاٹا - جامہ کوب وتختہ گازران وگورب
وسنگ گازران المرحوض المرحاض
طون یویاجق یر
پاٹنا - انباشتن انباریدن انباردن
الطم الکبس طولدرمق
پاٹھا - فیل بچہ الدغفل فیل اینکی
پاجامہ - طون وچاقشیر وشلوار وبطلق
پاجی - دون وفرومایہ ولفترہ الرذل
السفلۃ الطغامۃ الوغد الوغادۃ الفسل
اصلسز صوسیز والچق مرتبہ لوکیمسہ
پاچال - کوجلاہ پاچال گبی
پاچچی - وکومرکچی وتمغاجی وقبرہ
غلک راہداران راقبرہ وغلک مجاوران
وراہداران راپاچچی خوانند
پاچہ - مصغر پاترکیدہ مستعمل پاچہ معناسنہ
پاخانہ - ادبخانہ آبخانہ بیت الفراغ
آفتابہ خانہ وخلاجائی آبشتگاہ آبشتنگاہ
الکنیف المستراح ایاق یولی دمشی
پاد - گوز وتیز وبی آواز راجیس الفراط
الفسوا وصرق واوحرمق دیلنک
پادری - کشیش القسیس پاپاس
پادشاہ - خسرو ریہہ وکیا زند شہریار
وظالم اگر باشد گابن گویند پادشاہ ان
پادشاہ جہان خدیش الملیک الملک
المالک پادشاہ قادر

پادشاہ کاگہر - سپر کوس سرائی سلاطین
پادنا - گوزیدن گوز زدن دادن تیز
دادن وزدن وبادپرانی الفرط
اوصرمق وتیزادلمق
پارا - سیماب جیوہ زیوہ الزیبق جیوہ وسندک
پارچا - کاز کازہ الصد آوجی کوملتہ قماوسیز
پارس - بترکی یوزرا گویند
پارسائی - پرہیزگاری وورع الرہبان
صلاح وزہد معناسنہ
پارسال - پار پیرار السلیف گیچن ییلکہ
ییلدر تعبیر اولنور
پاڑہ - خو وچوب بست وچوب بندی
ودار بست اسکلہ وقرہ چاو
پازی - سلق چقندر صوطلہ گبی
پازیب - پابرنجن پارنجن پااورنجن
الخلخال الخلخل ترکیدہ خلخال
پاسبان - یزک ونیز قراول الشکر الحرس
صقلاجی قراول راچرقچی گویند بکجی پاسبان
پاس خاطر - آزرم اللحاظ ملاحظہ ایتمک
ورعایت ایتمک
پاسنگ - پائی سنگ ترکیدہ دنک طاشی
وپرسنگ پاسنگ ترازو تارہ گبی
پاسی - پاسبان ودرّاجہ دیتاقی العش
العسیس گیجہ گیروب طولنمق گیجہ بکجی سی
ودوار دہ جی حارس اللیل معناسنہ

پاش پاش کرنا — ریزه ریزه و پاره پاره کردن و خرد کردن پاش پاش کردن التفتیت ریزه ریزه ایتمک پارچه پورچه وا ووق تفک و قریق صریق نسنه لره دینور

پاشویه — تختگا و النطول

پاصدرمه — گوشت قدید بهار خوش

پاطلجان — بادنجان

پاطلجان سلکمه سی — مخلا طعام باشد

پاک — روشنا الطهر آری

پاک و لطیف — کاؤوس النظافة انقی پاکلک و آری نسنه

پاکدامن — پاکیزه دامنی پاکیزه دامن العفیف

پاک کرنا — زدودن ازاله کردن پاک ساختن سیلدب پاسلرین آچمق و مصفا و مجلا ایتمک جامه دن کیر ولکه چقارمق و خاطردن ازاله ملال ایلمه تصفیه ایلمک و مملکتی فتنه و فساددن تطهیر قیلمق

پاک کرنا — کشت زار و باغ از گیاه و خاشه نختار فرخو فرخویدن القلم کسمک باغ و مزرعه تی بیگانه او تلردن پاک ایلمک

پاکیزه — سره و کیا رنگ وری نگ النظافة پاکلک

پاگهر — برگستوان و بجیم و تجبین و کریم و کفرین الالتحفاف چوقال و کسمه پاپیچق

پاگل — کالیوه کالیوا الاحمق عقلسز کیمسنه

پال — خیمه کوچک الحفش کوچک چادر

پال — بادبان الشراع کمی یلکنی و سرن انچه بدان شراع بندند

پال — میوه که بخانه رسن کنند

پالا — شبنم و شجام و شجد شجانیدن مصدر شجانیدن متعدی الصر صغوق

پالا — پرورده المربوب بسلمش

پالان — نهوید پیشماکند دوز کوهان شتر الاکاف القتب سمر و اورکج

پالان باندهنا — پالان نهادن کشیدن افگندن انداختن بستن الایکاف و الاقتاب سمر اورمق

پالک — اسپاناخ اسپاناج سپاناج و اسپیناخ اسفناخ اسپیناج بترکی اپنق

پالنا — پروردن پرورش دادن الربی التربیة بسلمک

پالنا — گهواره المهد بشلک

پالیه — وپنپال شمشیر بترکی

پالیز — المبطخة بوستانلق

پاموز — کبوتر پرپا استحام کوکرجین

پان — پانبول

پانا — یافتن الوجود بولمق

پانبول قوردی — بشمقی و آغ قوردی وقد وند بوجکی جانوری زهردار که خربره باشد کاغنو و کادستر کہی

پانچ — پنج الخمس بش

پانچوان پنجم وپنجمین الخامس بشنجی
پانچوان حصہ ملک پارس کا — کورہ
پانڈ — زنبیلہ پستان وشیر ندارد الفہیاء
پانزہر — بادزہر فادزہر
پانس — پلیدی خاک شدہ کہ در زراعت
کنند انبار وکود وکود کش فاعل السماد کبرہ
پانسا — بجول الکعب طوپوق
پانسا پھینکنا — کعبتین غلطانیدن
افگندن انداختن نرد آتمق
پانس ڈالنا — نیرو دادن زمین را
وسرگین زدن زمین را الدبل التسمید
ترلایہ کبرہ دوکمک
پانی آؤ وآب بترکی ارین واہالی خوارزم
آب راسوپ وتاتان راآیگند الماء الحمیم
العذب صوواسی صو پالی دیتور بکرک معناشہ
پانی بھر آنا منہ مین — دہان پرآب گشتن
وآب در دہان گردیدن آب از دہان
رفتن وبدہان گردیدن وآب حسرت
بدہان گردیدن
پانی پینا — آب نوشیدن وخوردن
الشرب الولوغ الجرع اچمک صو ایچمک
پانی بہانا — آب ریختن وشاریدن
الصب صو دوکمک ویوقرودن شاریدی
ایلہ صو دوکمک شاریشار آقمق شاریدن معناشہ
پانی ٹپکائی رچیر صواب صوسولوب ضرمق

پانی پانی ہوتا — از شرم آب شدن و
ترشدن الحیاء او تانمق
پانی ٹپکنا — تراوییدن یغمور اطلام طاملق
پانی چھڑانا — ہوپارہ صوا والمقلہ آزتمق
وتشیخ اولمغہ
پانی سینچنی والا — آبیار صوار یجی صولاہیجی
وصوویریجی
پائینچہ — پایچہ الرجل طوبون وشلوار و
چاقشیر پارچہ سنہ دینور
پائینچی چڑھانا — پاپچہ بالا زدن بالا کردن
برساق مالیدن التشمیر صخانمق وبراقلامق
پانی سوکھ جانا زمین مین — فروشدن
آب در زمین وفروکشیدن زمین آب را
النضب صو یرہ پاتمق وسکمک
پانی گرانا — آب ریختن السکب صو دوکمک
پاؤن — پای لنگ الرجل ایاق
پاؤن پڑنا — برپائے کسے افتادن
یوزاوستنہ دوشمک
پاؤن جھٹانا — بخواب رفتن وخفتن
پا الخدر الخدل اوشمق ایاغی اوشمق
پاؤن چلنا لڑکیکا — پاواشدن وباز
کردن طفل التدرج
پاؤن چپی کرنا — مشتال ومشتالی کردن
الدلک الغمز اوقمق وصیقمق
پاؤن دابنا — مشتالی کردن الدلک اوقمق

پاؤں سو جانا ۔ بخواب رفتن خفتن پا
الخدر اعضا او یشمق
پاؤں کا نشان ۔ چشپر الاثر ایز
پائے ۔ پاچہ و پایہ الکراع پاچہ
پائی ۔ القوائم القوایم دیرگ و طوارک ایاقلری
پائی ۔ پر پرہ و پشی و پشیزہ و پشیز
پول سکہ اور لمش کہ منقور دینور
پایاب ۔ وفرنا دپیادہ بہ پچیت و برن صو
پاتابہ ۔ پاچلہ الخف ایچ ادک
پای تخت ۔ ہمایونگاہ الدار الامارۃ
پائی تراب ۔ نقل مکان التحویل الانتقال
بریردن گتمک و یرندن ایرمق
پایجامہ ۔ شلوار و تنبان و پایچہ و زیر
جامہ و پاجامہ زنان را ہمیان پا و میان
پاچہ گویند زانین پاجامہ السراویل
السروال التطون
پایہ دیوار ۔ دیوار طبانی
پایل ۔ پابرنجن و پارنجن پا اورنجن
الخلخال منگل
پایل ۔ نگونسار زادہ پاز گونہ زادہ
ترس اوغور لمش اوغلان
پایمال ۔ و خوزہ
پایمال کرنا ۔ گرد برآوردن
پپیانا ۔ ریمناک شدن زخم ریم کردن
التقیح التقیح یارہ ایرکلنمک

پپیالی ۔ تو تلاتا تا و پپہ پی گکلی تلندہ و گجہ
پپہ پی سوزی ۔ تو تلا تا کرہ لبی
پپڑی ۔ پوست خشک ہر چیز القشر
ہر نسنہ نک قابی و دری
پپوٹا ۔ بام چشم و پلک الجفن گوزک قپاغی
پپیہا ۔ موسیچہ ترکیدہ بو سفیق قوشی قمری
راگویند و قویرق ہملان قوشی دہوبن
چڑیا را گویند و کافر قرلنقچی و طاغ
قرلنقچی ابابیل را گویند و او کیکہ قاختہ باشہ
پت ۔ تلخہ الصفراء المرۃ اود
پت ۔ آبرو العرض وقار
پتا ۔ زہرہ المرارۃ آجلق و او دزہرہ کیسہ
پتا ۔ برگ درخت الورق یپراق ترا اول
و ترشوال بفارسی
پتا ۔ سراغ و نشان پی السیماء العلامۃ
السمۃ ایز و یاقی داغ و علامت معناسنہ
پت جھاڑ ۔ وہت جہر خزان برگ ریزان
پائیز پاز مہرگان الخریف گوز آیلری
پتر ۔ بند آہن و پتر القبۃ دمور تنگہ سی
پترا ۔ زیگ الزیج التقویم زیج معناسنہ
پتنگ و صرپون ۔ کوٹھی غلہ نہادن انجنہ
و فیچی گبی شخنبہ معناسنہ
پتلا ۔ باریک الدقیق انجہ نسنہ
پتلا ۔ تنک الرقیق یوفقہ
پتلا ۔ پیکر و کنج الورسخۃ التمثال صورت و قالب و جثہ

پتلی – انگورک و مردم چشم و مردمک
و تیلیته بتر کی قرغ و قراموزن اللعب
اللعبة العین و انسان العین گوزببکی
پتلی کا سوانگ – شب بازو لعبت
بازیچہ او یونجیسی
پتنگ – کاغذ ہوائی و کاغذ باد
و کاغذ اطفال و باد پر و باد پرک کاغذ
پتنا – کرانہ فرج زن الاسکہ عورتلر
فرجی کناری
پتنگ – بکم بویہ اغاجی
پتنگا – پرکالہ آتش و پلقتہ و پلقتہ
الشررة الشرارة اود قغلجی
پتنگا – پروانہ الفراشتہ کلبک
پتوار – دنبال کشتی السکان گمی قویرغی
پتواس – پتواز آوہ پرواز ترایا کایند
پتھر – سنگ و یشت الحجر طاش
پتھراؤ کرنا – سنگ باران کردن
پتھر سر پر مارنا – سنگ بر سر کوفتن
پتھر کا مکان – مکان سنگین الرضیم
طاشلہ یا پلمش بنا
پتھر مارنا – سنگ زدن سنگسار کردن
الرجم طاشلن و روب قتل ایتمک
پتھری – سنگ کارد تیز کردن المشحذ
بلکو طاشی
پتھری – سنگ مثانہ و سنگ گردہ

پتھری – سنگ چقماق القداحة القداح
چقماق طاشی
پتھری – سنگریزہ الحصاة اُفق طاش
پتھریا – پشماگند تکلتو اللبد تکلتو کچہ کبی
پتھریلی زمین – سنگلاخ ارض محضاة
طاشلو یر و طاشلق
پتی – برگ الورق الهدب یپراق
پتی – ایزد و دلم الشری قوریت آتشی بدنده
قزل قزل کچشرک ظہور ایدر کچشرچیتا
پتی جھاڑنا – برگ از درخت افشاندن
و شورانیدن و فرو ریختن الہش اغاجلہ
یپراق دکوب دوشرمک
پتی جھڑنا – ریختن برگ از درخت الحتات
دوکلمش و صاچلمش نسنہ اغاجدن یپراقلر
دوشمک
پتیلا – پتیلہ پتیل یا تلہ یا تیلہ القدر چولمک
پتیلی – دیگچہ الکفت کوچرک چولمک
پٹ – نگون الکب ترس
پٹ – تختہ در المصراع قپو قناری
پٹا – گلو بند مردم و جانوران و قلادہ
سگ المخنقة القلادہ بوغمق
پٹارا – السلة چانتا
پٹاری – ساو پن ساویں جھپری الجونة
عطار لرک قطوسی و طاپلاسی بموق سپدی
پٹپٹر – دشت سادہ یا بیابان سادہ ہامون

پاٹمن گویہ الصفصف القفر اوّوہ
پٹپٹھانا۔ فرو نشستن آماس الفش
پٹرا۔ تختہ اللوح تختہ
پٹکا۔ کمر و کمر بند بیلباغ بترکی
المنطقۃ قوشق
پٹکا باندھنا۔ کمر زدن بستن التطیق بلبینہ
قوشاق بغلامق
پٹکنا۔ بر زمین زدن اللبط اللبج کو رشمک
و صرع طوتوب و دشمک الری آتمق
پٹوا۔ علاقہ بند
پٹھاپی واکبیا العصب سکر و بخار بیگر گویند
پٹھا۔ چوزہ و جوجہ الفرخ قوش یاورسی
پٹی۔ سربند و نشتر بند و رگ بند و جراحت
بند و زخم بند و ابریشم و تختہ بند و باشنگ
و باشنگ العصابۃ بند و جبیرہ و عمارق
پٹیا۔ کالارا لحجر بوفقہ و نازک طاش
پٹیلا۔ مالہ دہقان و بتکن و کرا المسافۃ سورکو
پٹیل۔ سردار دہ بیاپید ریش دہ میر دہ
و دہ خدا و کچیرو کلانتر دہ انکہ انکشبۃ
الفرناس کوی رئیسی
پجاوا۔ داشش خشت پختن داش
خشت پزی پزاوہ کورہ فخار خانہ الکور
اینرو او دیقاجق بہ کرج اچاغی و کرج
اوچاغی و چناغ اوچاغی و چوامک
اوچاغی داشش معناسنہ

پچھوڑا۔ فرومایہ کمینہ دون ناکس الطغام
خور ذلیل کمینہ اصلی ایچق و صنیہ کمینہ
پچاس۔ پنجاہ و مربکصد را دو مر
خوانند الخمسین اللی
پچانا۔ شکستن طعام در معدہ گواریدن
الہضم سکرمک
پچاورہ۔ چیتھڑا چندی داسکی بسکی
بز و بیر نمش اثواب رگونی معناسنہ
پچھتانا۔ افسوس خوردن کردن زدن
دریغ خوردن التلہف التفکر ایادیمکہ
و تیغ خوردن محزون اولمق
پچر۔ پانہ فانہ بغاز الشکتہ چوبی قسقی
پچر لگانا۔ فانہ زدن گردن قسقی [illegible]
وچوی صوقمق
پچکاری۔ دستگیر
پچلونا۔ الہاضوم جوارش
پچنا۔ گواریدن الانہضام الہضم سکمک
پچھ۔ نقاب روی چشم آویز
پچھاڑی۔ تاتورہ چدار و پابند و شکیل
و شکیل و چلوک اکاری باشد الشطن
الشکال بوقاغی و نار بند و کوستک پانوی
اورک و اورکن چلوک باشد در ترکی
پچھاڑیں کھانا۔ از درد و غم خود را بر زمین
زدن التجج درد و غم بسبیلہ کندو سنہ
یرا وستمہ ود شرمک

پچھلی پاؤں پھرنا ــ بر قفا بر گشتن سپسایگی رفتن الرجوع القهقری گیرو د ونمک و ار دینه رجوع ایتمک

پچھانہہ ــ و پچھانو ہ پچھم خاور باختر ا مشرق مغرب گون طوغجق یر

پچھلے فوج ــ پس آہنگ و سالہ چنداول الساقۃ چرخچی

پچھنا ــ کلک المبزع المشرط نشتر

پچھنی دینا ــ کلک زدن البزغ نشتر اورمق

چرنمک و خریق خریق ایتمک و استره اورمق

پچھوا ــ باد قبله باد مغربی الدبور مغربیلی

باد صبا را پویراز باد مغرب را باطی باد جنوب را الدوس باد برین گبی گویند

پچھوڑنا ــ غله افشاندن النسف اورمق و نقص ایتمک و سلکک

پچھوڑن ــ النسافة

پچھیاؤ ــ باد مغرب باطی معناسنه

پختہ فرش ــ آثریانه الصحح سدوسکی وقالدیرم بنا طاشدن اولسون طوغله دن اولسولا

پدانا ــ گوزانیدن الاضراط اوصر تمق

پدوڑا ــ گوزن الضارط اوصریجی

پر ــ پن و مگر لکن معناسنه

پر ــ الریش الجناح توشک قنادی قنادیلکی

پیر ــ دلو بزرگ الغرب بیوک قوغه

پیر ــ الملان طولو

پراصمہ ــ گند ناکه تره باشد قرط دکاکی گیجیے

پراگندگی ــ تخذوک بترکی یکرنمه

پراگندہ ــ افتال بترکی طاغنق صباچق ویاریق ویرتوق وچتلاق

پراگندہ کرنا ــ پراگنده کردن شکوفیدن الانتشار طاغلمق و پراگنده اولمق طاغلمه صاچلق یارلمق یرتلمق چتلامق

پرانا ــ کہنہ دیرینه پارینه کناشه کنان وسال خورده مرد کہنه و بنساله و کہن سال نیز القدیم العتیق الرث اسکی

پرانی چیز ــ پاستانی و دیرینه وکہنه سال و دیرینه سال العدمل العدیول اسکی چوقدنکی

پرانے کپڑے ــ سخش کراد کراده کزاد کزاده کراره کراد الخلق اسکی نسنه دیپرک اثواب

پرانہا ــ تفتان وجان جان

پربال ــ موئی دیده موئی چشم

پرتاو ــ جست باشد چون موشک پران که از شاخ بشاخ میجهد بترکی

پرتاو ایتمک ــ جست کردن کنبیدن برجستن وخیز کردن

پر تیر پر لگانا ــ پر بر تیر نشاندن نهادن القذ اوق ایزرینه یلکن طاقمق

پرجہاڑنا ــ پر ریختن کمریز شدن کریج شدن هرغ النقض صاچمق و سلکمک توشلر توینی آتوب یلکیدن توله مک

پرجھڑنا — فرو ریختن پر مرغ و پر افتادن
مرغ قوشلر تویی آتمق

پرچم — کاکل و کوبلہ

پرچھی — کیسہ کرپاس و کلیم کہ سامان
دران کنند الخُرج ہکبہ و دغارجق

پرداختجی — درچیچی طوقمجی کہ رنگ کہ
چوب گازران و دقاقان جامہ باشد

پردادا — فرجد الجداب الاب ابا الام

پردہ — کن کنان ایشک پرس التخدر الستر
الحجاب پردہ

پردہ اٹھانا — پردہ برکشیدن برگرفتن
الکشف الرفع آچمق و قالدرمق

پردہ ڈالنا — پردہ انگندن انداختن
السدل الارخاء الارسال اشتغال
دیرمک صارقتمق

پردہ موسیقی — نوروز عرب نور روز عجم

پردہ کی بی بی — پردگی و پردہ نشین
پوشندگان المخدرۃ خاتون خانم قادین

پردیس — جز جزرہ الغربۃ الغرابۃ سلا

پردیسی — غربت زدہ غربت دیدہ بیوار

پرزہ — انچہ بر سقرلاط بہم رسد انچہ زنان
باخود بردارند ولیفہ دوات بترکی پرزہ

پرس — مقدار قامت مردم

پرسال — پار کچن ییل کہ ییلدر دینور

پرسون — پریروز آشور قبل الامس
اوزگون دونکی گون ال ول ولان گون در

پرندوار و پرندوش شب روز گذشتہ
کہ اوتی تعبیر اولنور

پرسون — پس فردا و ماکر الغد الغداۃ
ایرتہ یارن یارن صباح یارنگی گون
و ایرتہ آشوری گوندر کہ یارن گل ور یکو نندر

پرسون کی رات — پرشب پریدوش
پرندوش پرندوشین پرند و شینہ
البارحۃ اوتی گیجہ کہ گچن گیجہ دن اول گچن گیجہ در

پرسہ — عزا پرسی و ماتم پرسی التعزیہ
سورمق مطلق استخبار معناسنہ در

پرکار — الفرجار پرکل

پرکترنا — بال بریدن پر بریدن القص
کسمک قنادی دیلکن کسمک

پرکٹا — مرغ بریدہ بال و بریدہ پر و
پر بریدہ القص قنادی دیلکی کسلمش طائر

پرکر — پرکار دائرہ چنبرہ جک آلت

پرکرنا — آگندن آگندن آمودن املا طولدرمق

پرکہنا — سرہ کردن النقد سیچمک

پرگنہ — ارض عشر و خراج

پرگیری لگانا — پر بر تیر نشاندن نہادن
الریش اوق یلکلمک

پرگیری — پر تیر القذۃ الریش اوق یلکی

پرلانمق — وا ایدن ایتمک شیدن مروتین

پرلاق — و یک جانوریکہ قریب ام انشاشن

تا شکار قریب خورده بدام آید پرلق نیز و
پادام که از موی دم اسپ سازند و بدان
پرندها گیرند بترکی دوزاق گویند و طور گونه
از دوزاق پادام گبی
پرست — بترکی گمرک گویند و مکاس
و مکلیس و مکس باج راه باشد یفرسی
پرمیو — سوزاک بترکی بلصوقانی
پرنالا — ناودان و آبریز و آبشار ونا وه
المیزاب المزراب اولق
پرنالی — ناو کفل و مازن و مازه اول یوق
پر برلرکه شیشان کسنه نک ارقه سنده اولور
ترکیده اولوقلنمش تعبیر اولنور طاولی آتلرک
صغرلرنده دخی پیدا اولور مازن معناسنه
پرتاتا — فرجد بابانک دده سی جد صحیح اولسون
کرک فاسد اولسون
پرنده — مرغ الطیر الطائر قوش
پرنوچنا — پر برکندن و از بیخ برآوردن
النتف النتافة یولمق و دیتمک
پروانه — المنشور کشادنامه فرمان امیران
و پروانه راهداری را کاغذ روائی و
کاغذ روانی خوانند فرمان پادشاهی معناسنه
پروانه — کرمیکه جان خود را بآتش زند
ترکیده کلبک دینور
پروانه — جانوریکه پیشاپیش شیر فریاد کند
الغضنفر قره قولق

پروائی هوا — باد مشرق الصبا پویراز
پروتا — پسر پور پسر تورن دول
پروردگار — ودارائی و دارای گونه
رب النوع
پرول — پرله نشان سپاهیان عسکر دسته بترکی
پرونا — سفتن السلک و لکی لمک
پره — رده و کوس الصف طابور وچرکه
و صره کرک انسان و سائر حیوان کرک
بیوت و دکاکین و غیره اشیا صره سی اولسون
در بخارا ایسل خوانند
پره باندهنا — صف زدن کشیدن بستن
پره زدن بستن رده کشیدن زدن
الاصطفاف صف اولوب دیزلمک
پرهیز کرانا — پرهیز فرمودن الحمیة پرهیز ایتمک
پرهیز کرنا — احتراز کردن پرهیز کردن
الاجتناب الاحتراز الحذر صاقنمق احتراز ایتمک
پرهیز کرنا — پرهیز کردن از طعام پرهیز کردن
الاحتما صاقنمق و پرهیز ایتمک
پرهیزگار — آزر پر متقی معناسنه
پرهیزی کهانا — آش پرهیز آش تزویره و پرهیز
پری — الجن اوچوق
پریشان حال — شوریده و گیج گیجه گیجیده
الحایر شاشقین ساشرمش
پریشان کرنا — بشولیدن شوراندن
شورانیدن شکولیدن آشفتن طاغتمق

و پریشان ایلمک وتانیمق
پریشان و پراگندہ — شغر تبغر طار طغان
وصاچمہ صپان
پریشان ہونا — بشولیدن آشفتن و
ازہم پاشیدن پریشان اولمق
پڑاؤ — لشکرگاہ فرودگاہ لشکر و کاروان
غوشادیوللردہ اولان خان وکاربانسرای
پڑاؤ مارنا — روزخون وشب خون زدن
التبییت گیجہ باصقنی وگیجہ چاپلی ہوگوندرلین
اولان اوردعون وچاپل وتاراجدر
پڑوتا — نوتدول اوچنجی ورجہ دہ اولان اولاد
پڑدادا — فرجد دہ وبابانک دہ سی
پڑوس — ہمسایہ الجوار قونشولق
پڑوسی — ہمسایہ الجار الجیرہ قونشی
پڑہانا — آموختن ودرس دادن گفتن
وردادن الاقراء اوقتمق التدریس
پڑہنا — خواندن وآموختن درس
خواندن وگفتن نشتن القراۃ اوقومق الدرس
پڑیا — چکسہ توتیابند وخنابند وشکرپیچ
عطارلرک واسپجیارلرک دارو
صبارد قلری کاغذ
پژاوہ — داش وکورہ الکور طوغلہ وکرج
پشوردکلری اوجاغ وچیاق وچوکمک اوجاغی
پژمردہ — بجس الذوی صولمق و
صولوق صولمش نسنہ

پسائی — مزد آرد کردن ترزوہ الطحانۃ
اون اوکتمین اجرتی
پستہ — انچہ بشکر گرفتہ باشند پستہ شکر گرفتہ
وپستہ قند ونقل پستہ چام فستقی معناسنہ
پسلی — دندہ الضلع ایکو کملی
پسند کرنا — پسندیدن گزیدن الاصطفاء
الاختیار اورندولک اویو تلمک
پسندیدہ — تہجیرو ہشریہ المصطفی اوزندولمش
اویو تلمش
پسنہارا — آسیا کش آسیاگردان آرد سا
آردگر الطحان اون اوکویجی دگرمنجی
پسّو — کیک القفزۃ البرغوث پیرہ وپورہ
پسوج — دوخت اول کہ ملا باشد دکش معناسنہ
پسینا — خوی العرق دری
پسیو — سرجوش الفور الغلیان جاشنی
پشتارہ — وپشتوارہ وپشتیارہ الحزمۃ
برقوجق نسنہ شالکہ بندک معناسنہ
پشت پناہ — اندخس واندخسوارہ کارگر
الحمایۃ الحمی صغنہ جق یر
پشت خار — تمورینجہ سی کہ آندن ارقہ قاشیورلر
پشتک مارنا — آلیز انداختن وجفتہ زدن
الرمح دیمہ ورمق وقیچ آتمق جفتہ معناسنہ
پشتہ — ازارہ وپشت وپناہ وپشتیبان زیر
وپشتیبان الاطار دیوارہ استحکام ایچون
اوریلان اغاج وبنا دستگہ وخطل اغاجنہ

دنجی دیرلراللزار قپو دکه سی
پشتی — ھوبه و ھو بر حمایت معناسنه
پشتینونسی — زاد بر زاد و توشه بر توشه گچه
پشت بر پشت آبا عن جدٍّ دول دوشن زه وزاده
پشتینون تک — تخمه بر تخمه نسلاً بعد
نسل و بطناً بعد بطن صوی به صوی
پشم — کلغر الصوف قیون یوکی
پشمینه — اُرتک یوکدن یاپلمش لباس
آبه وکپنگ گبی
پشمین کمبل — کور دین گور دین جولیج
یوکدن واپیدن اولان لباسه دینور
آبه وکبه وکپنگ گبی
پشه دان — جبنلک نامو سیه ستار معناسنه
پشیمان — شرمسار شرمنده ندامت کیش
وچشم پلیش الخجل الخجیل اوتانیجی
پشیمان ہونا — شرمنده شدن پشیمان
شدن چشم پلیش کردن شرمساری
کشیدن ندامت کشیدن پشیمانی خوردن
التندم التفکن التفکه پشیمان اولمق
پصدرمه — وسجوق قدید گوشت خشک فرینه
پصو — کین وپصوپر نخچیر گاه
پصولنوب — نخچیر کرده وکین کرده
پصولنه جق چقور — گوپنہان شدن گوله
پصوله — رسید زر وغیره یافته گبی
پطلجان — بادنجان اہلم گبی

پک — وبرگ سخت
پکّا — پخته ومیوه رسیده را بتری گی پشمش گویند
پکّا — پخته شد ومیوه رسید پشدی پیش پشدی
پکّا — پخته کار وپخته وجہان دیده
پکار کے کہنا — باواز بلند گفتن صریح
گفتن بی پرده گفتن برہنه گفتن فاش
گفتن برہنه حرف زدن الاجهار اشکار
ایلمک العلانیة
پکّا رنگ — رنگ بست
پکانا — پختن نسہانیدن الانضاج پشورمک
پکچه — نارپستان نارممه لی که ہنوز ممه لری
یومشیوب نارگبی پکچه اولان دختر در ممه سی
اغرشقلنمش دیرلر عربیده کاعبه دینور
پکڑنا — گرفتن الاخذ طوتمق
پکلک — صلابت ومتانت وقتیلق برابر
کوشکلک درشاوت ترشارگبی
پکھڑ — دوشاب ودبس گوداب و
انگبین کوشاب دخی پخته
پکنا — پخته شدن ومیوه رسیدن
الادراک پیشمک
پکھال — خیک کتیم وانبره شترواسپ
آبکش الشنة القربة قربه وطلوم
پکھاول — مندل الطبل طاول
پکھیرو — پرنده الطیر قوش
پگڑی — دستار وشلوب ومیزر وشو به

العامة دلبند وصارق در بخارا چالمه
و قولون گویند
پگڑی باندہنا — دستار زدن بستن
الاعتمام عمامه صارنمق ور
پگڑی رکہنا — دستار زدن لاعتمام
عمامه صارنمق عمامه باشنه قویمق
پگہلانا — گداختن الذوب اریتمک و
اریتمک متعدی
پگہلنا — گداختن الذوبان اریمک
پل — وخدک دہلہ الجسر القنطرة کوپری
پل — چشم زد الدقیقه درجه
پلا — سگ بچه الجرو ایت انکی
پلا — بار سر وپشت الحمل آرقه یوکی
پلا — جفت مقراض الجلم
پلا — دوری البعد المسافة ارا قلق
پلا — تیررس پرتاب تیر پرتاب تفنگ
و تیررس گلوله المسافة اراقلق
پلاز — پلاس
پلاموری — و پیلا موری نباتی سبز
و تلخ که در ابتدای استسقا هند کما در [illegible]
پلاموط — ومازی انچه بدان دباغت
کنند موغیلان نو عندن عربیده قرظ
دینور گره گبی
پلانقه — حصار وقلعه تیشلنگ وا ورا
معناسنه در و دژ ولا دگبی

پلپڑنا — بزور و زبردستی درآمدن
الدسور دستور سزاده گیرمک
پلپلا — آمخت المضمحل خشیر لنمش و
پوصللنمش و فاسدا ولمش
پلپلانا — چیزیرا بلشه خائیدن و نرم
کردن اللوک چینمک
پلتنگ — ہکلا که تمند وکلاج ولجلاج وباکره باشد
پلتہ — پالوده و آثار را بسبب لرزش
آن گویند گرآنجان گبی
پلچکر بانگفیوالا — شلائین الالحاج
الالحاف ابرام ایتمک مبرم معناسنه
پلڑا — پله ترازو الکفة ترازو کفه سی
پلصراط — جنیور و چنود پل چینود چنیور
صراط کپریسی
پلسنگ اغاجی — بلسان سعد قورسیا گبی
پلسنگ یاغی — روغن بلسان روغن مصری
پلک — مژ و مژه و مژگان الهدب کرپک
پلک لگنا — مژه بر مژه خوردن الطباق
الاهداب الجفون آزاو یومق
پلک مارنا — مژه بر مژه سودن چشم زدن
مژگان بهم سودن و بهم آوردن و مژگان
برهم زدن و بهم بستن مژگان بر مژگان
کشیدن مژه خوابانیدن طرفة العین الطرف
گوز قپاغنی پرتمک نازایله کرپک سوزمک
پلنگ — السریر تخت

پلنگ پوش — غاشیہ پلنگ و قنوک
پلو — تان بقاری
پلہ منجنیق — ہلک و کہک گون پارہ سنہ
دینور ہلک کبی
پلیتہن — پرسشم در بخارا اور باغ اللواث
اللواشہ اروہ
پلیتہن لگانا — اروہ اکرمک پرسشم
آلودن التدمیق اروہ باپشموق
پلید — و دیج و ریمن و فز و فژاک و
فژاکن و فژاگین فژغند فرغند فژغن
فژگند ارجس نجس و پلیس
پلین — افسنتین مستار کبی
پموق سپدی — تفت پنبہ نہادن ہاوین
پموق کولہ سی — گلولہ پنبہ حلاجی کردہ پنجش
پموق یومغی — پاغندہ و گروہہ گلولہ پنبہ
حلاجی کردہ
پناہ — العوذۃ صغنمق
پناہ خدا کی — برکس و برست و معاذ اللہ حاشا مسعنہم
پنبی — پنبکی المضرب لگندہ لوقتان
پنبہ — پیشہ فیار فیا وار فیا ور فیدار
الحرفۃ الصناعۃ
پنجارا — پنبہ زن و پہینہ الباد الحلاج
پموق آتیجی
پنجرہ — و کوفجان القفص قفس قوش قفسی
پنجری — قفس صیاد المقنب

پنجہ — و پنجہ مرغان شکاری را چنگل و
چنگال چنگ و جنگ عام است البرثن
الانسان پنجہ سی و قوش قیناغی دیہ پنجہ
جانور لرک طرنغی
پنجہ کرنا — پنجہ کردن و پنجہ در پنجہ کسے
زدن التشبک پرمقلری بری برینہ کیر شدرمک
پنجہ لیجانا — پنجہ افشردن بردن پیچیدن
تافتن تابیدن
پنچ — داور الحکم حاکم
پنچا — چار شاخ و چک و بواشہ دہشتون
العضم المذارۃ یبا
پنچار — چغندر
پنچایت — داوری
پنچکی — آسیاب و آسیائی آب الطاحونۃ
صودگرمنی
پنچورا — آبدزد
پنڈبکی — ماہی خوار الغواص النورس طالقیج
پنڈٹ — ہیربد
پنڈلی — کلک پا الساق بالدیر
پنڈکہجور — خرمائی ترالرطب یاش خرما
پنساری — دارو فروش عقاقیر فروش
پنسلہ ور پسلور چرچی و خردہ چی وذی
قیمت صاتان کسنہ تحتجی دیرلر پسلہ و مسعنہم
پنسن — کلاک فرنگی
پنکہا — بادزن بادزنہ بادبیزن بابیزن

دراز سقف آویخته را باد فره باد و
پرباد پرک خشت باد باد کش المروحة کشالکات یلپنز
پنکها کرنا ـ مروحه جنبانیدن باد زن
جنبانیدن الترویح یلپازه ایله یل ایتمک
پنیر ـ الارنة پنیر
پنیر والا ـ پنیر فروش و ماست بند
پنیر صاتیجی پنیرپایجی
پوپٹا ـ پلک الجفن گوز قپاغی
پوپلا ـ دندان ریخته دندان کنده
وافتاده دندان الادرد اغرز دیشی اولیان
پوپھٹنا ـ صبح دمیدن الفلق صبح اچیق
پوتا ـ نبیره نواده نوازاده نوا توندول
السبط کشینک وغلندن قزندن حاصل
اولان اولاد
پوتا ـ سیم گل ترکیده بیاض صیواق ویرلیه
پوتراق تیکنی ـ اجهره که بجامه چسپد خاز
پوته ـ طبله و پوته نشانه تیر آماج اوق
نشانه سی
پوتهه ـ شبهه الشبه پرنج
پوتی ـ نواده
پوٹا ـ چینه دان و چاغر زاغر شکانک
کرا تنچ شانک الحوصلة قورساق طاوشلق
در طیور و کرش در جانوران
پوٹ ـ پشتواره برا رقه یوک ترکیده
شلک و بندک دیرلر

پوٹلی ـ گرهچه و پدرزه العقدة چیقی
پوجا ـ بندگی خدا العبادة قوللق و
طاعت ایتمک
پوجنا ـ پرستیدن العبادت طاپمق
پوچهنا ـ پرسیدن السؤال صورمق و دلک
پودا ـ نونهال و نهاله نوگند و نورسته
الفسیل الاشائکی و بکلمش فدان و
خرما اغاجنک چورکی
پودینه ـ پودنه النعنع نعنا
پور ـ بندنی و بند نیشکر الانبوبة قامش بوغمی
پور ـ پک و بند انگشت البنانة پرمق بوغمی
پور ـ و پک زمین درشت شمنشار
که قابلیت زراعت نداشته باشد
پورا ـ همگی التمام بتون و دوکلی و هپسی هپ
پورا بات ـ سنگ ترازو الصنجة ترازو طاشی
پورا تولنا ـ کم نکردن در وزن الایفاء
دوکلی طارتمق
پورب ـ باختر و مغرب را خاور المشرق
گون طوغاجق یر
پورچاک ـ و کسمه کاکل پیچه گبی
پورد ـ پاره زمین اباد المعمورة
پورسوق ـ جانوری از قسم شغال شلون گبی
پوری ـ چیز پک جوش بیره گلند غرماک
چاپیل و چاپاک بقسمات و چوراک و چوراک
در ترکی بکسمات و تاده بوری چاپاک معناسنه

پوزجه آتش — یونغرد آتشی در سپید پا معناسنه
پوزبال — کواشه ولیشه ولبیش ترکیده یواشه
پوزی — افسار و فسار ترکیده یولاز نزام
پوس — آوز
پوسالا — سبیل کردن کشادن السقایة صوارمق
پوست — کوکنار و پوست خشخاش تخم
آن را خشخاش گویند القشر خشخاش قوزه لغو
پوست بدن — چرمه الجلد دری
پوستال — چاچله یا افزار چرمی معتاتان کلکه کبی
پوستین — وگرگینه گول کتل وت دونگر
ترکیده کورک
پوشیده — پنهان و نهفت برگسه کنغال
المستور اورتمش وکزلی نسنه
پوصالمش قاون — گند یده تبر بوزلغه
کبی وخشیر لنمش وفاسد اولمش کوشش
کبی پوصلمق الخبث معناسنه فاسد شدن
پوصولنمق — وپوصی به کیرمک کمین کردن
تپیدن کبی
پوصه — ارده کنجاره که کسبه باشند بزرشته
پوصله — کاغذ زره که رسید بهندی گویند
پوصو — کمین
پوطوق — توشان یا دیسی خرگوشک کیچه
پوطه — هدف وفک کبی
پوغوز — شتر بکه برائی نسل پرورند نر
پوکنا — پیچ زدن الشرط قارن کورلدمک

پولا — تخره وپوچ واپچی بوش قوش
معناسنه کاواک کبی
پولات — دسته کاه الخرمة برقوجق نسنه
دومه وربط وخرمه
پولا — نرم الین واللینة اللیان یومشق
پولاد — چلیک
پولیچه — وپولیصه هندوی
پولی — گزّان وتبسارک الجبرزة ذکر
پونجی — مایه وسرمایه ودستمایه الفعته
والخفة البضاعة الربح سرمایه واصی
پونهه — دنبه ودنب الذنب قویرق
پونچهاهوا — پاتسند المسئول صورلمش
پونکنا — شکم رفتن الثلاط قارن کورلدمک
ورقیق نجس تغیط ایتمک
پوتی — پاغند یا غنده کاله بنبک
السیبخ العمة الضربة پموق یومغی
که بدرک ونستک تعبیر اولنور
پوتی کرنا — العمة پموق یومغی اتمک
پوپراز — باد صبا باد برین
پوئی — گرگ دو الخیب یلک ویله
پوئیون جانا — پویه رفتن وپویه زدن
الخبب العدو یلک
پهاتک — باب کلان ودر کلان دروازه
کلان در بخارا ایرکنة الرتج الرتاج بیوک
قاپو

پہارٹ ۔ از کاک و باران ریزہ الرذاذ
الطل چسندی و سپندی
پہاڑ ۔ کوہ پژم و شورم الطود الجبل
الطور طاغ
پہاڑنا ۔ دریدن و شگافتن پارہ کردن
کرشاریدن الخرق القلع البیج پارمق الرق
دورتمک شق ایتمک پارہ لمق و العطّ
التمزیق
پہاڑی ۔ کوہچہ الظرب کوچرک دپہ
پہاڑی گاؤں یا قلعہ ۔ کلات
پہاگن ۔ بہمن
پہال ۔ آہن گاؤ و آہن جفت و آہن
آماج و گاؤ آہن آہنجفت المقلب السکہ
صبان دموری
پہانا ۔ پانہ و فانہ و بغازچوی معنانسہ
پہاندنا ۔ برجستن الوثب الطفر و الطفور صیچرامق
پہاندی ۔ بند نیشکر بستہ و بند الی الحزمۃ
الطنۃ برقوجق نسنہ قامش یوکی
پہانس ۔ خس الشلیۃ یرپارہ نسنہ
پہانسی ۔ کندیل و کمند و چاتو و سرگوتا
و گلوکش نیز بترکی سرتمق الخنق بوغمق
الخناق بوغاز بوغد قلری اسپ
پہانک ۔ لاہورہ و کرج و تراشہ و برین
و برش و کرچ و لفظ ترکی قاشو قاج
نیز مستعمل کرچ قاون و قرپوز و لیمی

پہانکنا ۔ کف خوردن و بکف کردن
کن کردن الاستفاف سحق اولمش قوری
نسنہ یی اوچنہ آلوب یمک
پہاورا ۔ کلند و کلنگ المنسف قازمہ و کلنگ
پہاوڑی ۔ پارو المجرفۃ المسحاط تیمور
کورک کیبیل دیشور
پہاہا ۔ یاتی ملجم گبے
پہپس ۔ کترہ السکین و السمانۃ سمز لک
و یا غلولق
پہپوند ۔ کرہ و سپیچہ و بوزک جامہ غوک
الکرج کوف و چپک کرہ معنانسہ
پہپوند لگنا ۔ کرہ برآوردن التکرج
فاسدا ولمق
پہپولا ۔ النفاخۃ النفطۃ قبارجق
پہپہی ۔ خواہر پدر العمۃ بابا قز قرداشی
پہٹ ۔ طاق و یکہ و تنہا الفرد یالکز
پہٹ پہٹ ۔ آواز کفش و صدائی
کفش الخفق نعلین آوازی
پہٹکارنا ۔ دور نمودن و راندن از
پیش خود الخسار و الخسوء الطرد ایراق اتمک
پہٹکری ۔ شب یمانی و زاج بلور و
زاک سفید زمہ الزاج قرہ بویہ
پہٹکن ۔ افشاندہ النسافۃ طعامے
قورتار کن بیانہ دوشن نسنہ
پہٹکنا ۔ غلا افشاندن النسف انفضی اتمک

پھٹکنا ـ انچہ دران بندقہ نہادہ ازکمان اندازند

پھٹکی ـ قفس صیاد المقنب قفس

پھٹکی ـ پارہ خون بستہ العلقۃ وشیمشقان

پھٹنا ـ شگافتن کفیدن ترکیدن کفتن الانشقاق یارلمق

پھٹنا ـ ازہم پاشیدن شیرالافد قرار کسلمک

پھٹیل ـ یکہ وتنہا وطاق الفرد یاالکز الفرید یالکزنسنہ

پھچارا وپچارا ـ پارہ خرقہ یاپشم کہ بدان روغن بر شتران وغیرہ مالند

پہچاننا ـ شناختن العرفان بلمک

پہر ـ پاس وپہر

پہر ـ الثم بتری آمدن گیرودینہ وبردخی بازمعنا سنیم

پہرا ـ باتش ویاتشخانہ جائی شان الحفظ الحراس صاقلا یجبلیر

پھرکنی ـ وکلان بدان رشتہ سن تابند

پھرکی ـ بادفر وفرفرہ الخذرُ دف فرلدق و پیرپیرہ پرلاغاج وفیرفیری وفیرلاق

پھرکی ـ از کاغذ سازند آسیائی کاغذ وکاغذ آسیاء

پھڑکنا ـ جنبیدن عضو بدن الخلج الخلوج چلماک وچکلک

پھڑکنا ـ جنبیدن کودک درشکم الارتکاض

وپرنمک

پھرنا ـ گشتن وگردیدن الطوف الدور الدوران ودونمک

پھرنا ـ بازآمدن وبازگشتن وبرگشتن ازجائے الرجع والرجوع گیرودونمک

پھرنا ـ برگشتن ازسفرکبیدن القفول سفردن رجوع ایتمک

پھریرا ـ بیرق شبیہ چم ترکیدہ طوزاق پرہ ہرامعناسنہ العلم الرایۃ وسنجاق

پھریری ـ فراخیدن فراشا فراشیدن وفنجیدن القشعریرہ وترتمہ

پھریری لینا ـ خودرا افشاندن پرند وچرند فراخیدن فنجیدن التنفش قیللرا ودرپروب قبارمق

پھڑکنا ـ تپیدن اضطراب القشیح مقتول قان ابچندہ یوارلنمق

پھڑیا ـ الخرج القرحۃ چبان

پھسکی ـ حبس الفسو یلنمک واصورمق

پھسلانا ـ لغزانیدن ولخشانیدن الاستزلال الازلاق طیاندرمق

پھسلانا ـ فریب دادن کرشیدن الختل الخدعۃ الداتمق ویلداقلنمق ویلداقلنمہ آلداتمہ

پھسلکر گرنا ـ اشکوخیدن سوسپچکمہ وایاق قایمق ویوزاوزہ قپانمق و

توکرمک تپه اوزره تلر لنوب تقیلمق

پہسلن - لغزش چپچله لخشک الدحض الزلة طیانجق نسنه ترترک و قزاق معناسنه

پہسلنا - لغزیدن لخشیدن چخیدن و شخشیدن و شخیدن شخشم الزلقة المزلقة الزلق الزلاقة الدحض قاییانجق یر

پہسلنی جگہہ - لغزش گاه و جای لغزش الزلاقة قاییانجق یر

پہسنا - گرفته شدن چیز در چیز التشبک پرقارین بری برینه کرشدرمک

پہسنا کنٹے کا جفتی مین - قفل شدن و پنبه بستن سک التعقد باغلانمق

پہکنا - بول دان و کمیز دان و پیشاب دان المثانة قاوق

پہکنی - آتش افروز و دمه و دم المنفخ الحلاج کورک

پہل - بار و بر و میوه الفاکهه و الثمرة یمش

پہلا - نخستین و فلخ الاولی اوگی

پہلا پہل - نوباوه و نوبر و ثمر بیش رس و نورس الباکورة ترفنده

پہل توڑنا - بار چیدن و بار از درخت شکستن الجنی الصرم یمش دوشرمک

پہلجہڑی - گلریز گل فشان و گلفشان و گلریز آتشبار

پہلڑا - النصل اوق دموری قلیج و بچاق و شکو دموری

پہل کہانا - برخوردن التفکه یمشلنمک

پہل لگنا - ثمر بستن و بار و میوه بستن و شدن و گرفتن الاثمار اغلاج یمشلو اولمق

پہلو - وبچ الجانب یان وایکو

پہلواری - گلزار الروضة چایر لو چمنلو صولو یر کہ بستان و بیشه نور

پہلوان - گیا و گرد و یل الصرعه پہلوان و بہادر کیمسه

پہلو تہی کرنا - یان جزمک و برطرفه صاپوب صاوشمق و صاقنمق و احترازایتمک

پہلونٹی کا لڑکا - نخری و نخیری الصبی و الغلام اوغلان

پہلی - نخچک و گل چشم و گل دیده البیاض آقلق

پہلی - غلاف ثمر الغلاف هر فسنه تک قابی

پہلی - قسمی ازنمک

پہلی پڑنا آنکہہ مین - گل افتادن بچشم

پہن - کفچه مار آهرم گرزه

پہنچا - از بند دست تا ارنج فیلسته السائد بیلک

پہنچنا - رسیدن ترسیدن الوصول البلوغ اولشمق الادراک اللحاق اللحوق ایرشمک و تیشمک گیبی

پہچانتا - شناختن العرفان بلمک

پہنچی - دستینه و دست بند بلازک معناسنه

پہندا - پادام و دوزاق معناسنه

پہنسی - دمیدگی و جوشش اندام و پرده و شیسا البثرة سوبلجه

پہنکار ــ فشفشت الفحیح بلان آوازی
پہنکی ــ السفوف شول ادویہ کہ غیر معجون اوله
پہنکی ــ نرمہ بینی العربة المروثة العرتمه
الارن بورن اوجی
پہنگی ــ سر شاخ و سر تازیانہ العذبة السوط
پہننا ــ پوشیدن اللبس کیمک
پہننگ ــ سر شاخ درختان و طرف
تازیانہ العذبة ہر نسنہ نک اوجی
پہنی ــ پانہ و فانہ و بغار چوبی و قسقی
پہوٹ ــ نسیان الشقاق الخلاف
الاختلاف مخالفت ایتمک
پہوٹ ــ خیار دشتی القثاءة اشک خیارے
پہوٹ پڑنا آنسوکا ــ روان شدن اشک
ازچشم الانفجار آقمق
پہوٹ پڑنا پانی کا ــ روان شدن آب
ازشکاف الانبثاق صو یاب بندی واریکی
آچلوب آقمق
پہوٹنا ــ شکستہ شدن الانکسار صنمق ویارلمق
پہوٹنا ــ شکافتہ شدن دنبل وغیرہ الانفجار
آقمق ویارلمق
پہوٹ ڈالنا ــ خلاف انداختن میان
مردم التفریق آیرمق و طاغتمق
پہوڑ ــ بجیل الکثیف غلیظ نسنہ
پہوڑا ــ بفارسی بنا و بنا ورودہن وا
کردہ ارشس و دہن انگرہ را دانہ گویند

الدمل الجرح الجراح الجراحة الخراج
القرحة قان چبانی گبی و یارہ و چبان
پہوسڑا ــ ریشہ و پرزہ جامعہ الہلب
سچاق گبی
پہوک ــ کنجارہ گرہ بہ کسبہ آر العصارة
ہر نسنہ نک سقندیسی و پوصنہ نہار معناسنہ
پہول ــ گل گل گلاب باضافت پدر خی
عام باشد چون گل سوسن و گل نرگس گل
کفش و گل پاپوش گل سپر الورد گل
پہول بیچنیوالا ــ گلفروش و گلانی
پہول توڑنا ــ غنچہ و گل شکستن و چیدن
و غنچہ و گل کندن
پہول زر و سیم ــ ریزہ کہ نثار کنند
قرنیدی نثار معناسنہ
پہولنا ــ شگفتن و گل کردن التفتح آچلمق
پہولنا ــ غرا لفتق قاووج کمسنہ
پہولونکی بیج ــ کلیاب بزر الورد
پہونک ــ پف و فف فوبا و فورک گبی
پہونکنا ــ بدہن دمیدن پفو و پف کردن
النفخ النفخة اوفورمک
پہونکنا ــ سوختن التحریق یاندرمق
پہوہڑ ــ زن کج سلیقہ
پہیا ــ غاتنک و غلتنک تکرلک معناسنہ
پہیپڑا ــ ششش سل السحر آق جگر کہ اوکین دینور
پہیر دینا ــ باز دادن الرجع گیرو دوندرمک گیری

گیرو ویرک

پہیر لانا - بازآوردو بازگردانیدن الصرف دوندرک

پہیر لینا - پس ستاندن و باز گرفتن و بازپس گرفتن وستاندن و بازستاندن و پس گرفتن گیری آمق الاسترداد ویرو دیکی ینہ دیلمک

پہیرنا - گردانیدن و گاشتن الرجع گیرو دوندرک

پہیکا - بیمزہ و بی نمک المسوّ طعام طادسز و طوز سز

پہیلنا - پراگندہ شدن الانتشار طاغلمق و پراگندہ اولمق یایلمق و صاچلمق

پہیلانا - واکردن و واکشادن گستردن پہن کردن فرو چیدن داشتن الدچلمک واوزاتمق النشر یایمق و آچمق

پہیلاؤ - کشادگی و فراخی و پہنا و پہن البسط السعۃ ایکلک و بولاق

پہیلی - چیستان و گردک و خرسک و کردوش نبردک اللغز اللغیز الاحجیۃ بیلمجہ و یانلتمک گبی

پہین - کف و کفک آب آورد الزبد النشافۃ الطفاحۃ کپوک و کیرو پاس و چرگ

پہینک دینا - از دست انداختن الطرح الرمی آتمق

پیادہ - و پایک کرخ زراہ و ہم پیادہ شطرنج الراجل بیان کیمسہ الرجالۃ بیان یوریمک الشرطی بکلک ایش طوتن عامل شحنہ گبی البیداق شطرنج پیادہ سی

پیار - مہربانی المحابۃ الشفقۃ اسرگمک سوشمک

پیاز - سوخ البصل صوغان

پیاس - تشنگی ہوشاز الاوام اللہبۃ الظما العطش صوسزلق

پیاسا - تشنہ العطشان صوسز

پیاسا ہونا جانوروں کا - ہوشازیدن الغلۃ صوسزلق و صوصامق

پیاس جانوروں کی - ہوشاز الصدی صوسزلق

پیالہ - پیالہ و جام و پیمانہ و کاسہ پنگان ساتگین و ساتگینی ساتگی سکورہ گلین را اسکرہ و اسکورہ و سکرہ آب خشک و آب منجمد بلورین لاک کاسہ بزرگ چوبین ترکنج زکند سفالین باشد المشربۃ السقایۃ الکاس القدح القصعۃ صو ایچاجک قاب وچناق

پیالی - کلاجو السو ملہ فنجان دید کلری قاب

پیام - ترکیدہ صالیق

پیپ - زرداب و ریم ہیر و ہیرا القیح المدۃ ایرک اریکنب ہجران جہ معنا سنہ

پیپل ۔ فقل دراز
پیپلا ۔ سر شمشیر المضرب
پیپلا مول ۔ بیخ درخت فلفل
پیتل ۔ برنج رُوئی الشبہ پرنج
پیٹ ۔ شکم و بار شکم البطن قارین الحبل یوک
پیٹ پھاڑنا ۔ شکم دریدن البعج قارن یارمق
پیٹھ پیچھے کھڑا ہونا ۔ پشت سرایستادن
پیٹ چلنا ۔ شکم رفتن الاستطلاق اسہال لوق
پیٹ رہنا ۔ آبستن شدن و بار گرفتن و
شکم داشتن در صفت گویند الحمل یوکلو اولمق
پیٹ کا درد ۔ شکم درد و درد شکم تلک الوجع
والالم اغری
پیٹ گرانا ۔ بار شکم افگندن الاسقاط دو شمک
پیٹ کا زخم ۔ طوار ارقہ سندہ اولان یارہ
کہ یا غرو جار او دیئور افگار گبی
پیٹ گرنا ۔ فگانہ کردن و فگانہ افگندن
اسقاط زدن الاملاص المسقط دو شورمک
والسقاط طانیمق و دو شمک
پیٹو ۔ لتنبان و بسیار خوار شکم بندہ و شکم خوار
و شکم خوارہ بتر البطن الجر الاکول ایشہان
پیٹھ ۔ پشت برخش پشت اسپ الظہر آرقہ
الظہر المتن العاز بسا لکاہل ارقہ
پیٹھیا ۔ بار درختی پیچو ہستار وانہ خرد باشد
پیٹھ پیچھے بُرا کہنا ۔ بد گفتن و زشت یاد کردن
و ریشتیا دالاغتیاب الاقتراض غیبت ایتمک

پیٹھ پیچھے کھڑا ہونا ۔ پشت سر ایستادن
ارقہ سندہ طورمق
پیٹھ دکھنا ۔ درد کردن پشت الظہر آرقہ
اغریمسی
پیٹھ لگنا ۔ ریش شدن پشت ستور النعقر
یارہ لنمق
پیٹھ لگانا ۔ ریش کردن پشت ستور
العقر مجروح ایتمک
پیٹھ لگانا ۔ حریف را پشت بر زمین
آوردن و رسانیدن السلقاء السلق
ارقاسی او ستنہ یاتمق
پیٹھ لگانا ۔ زبون کردن و زبون ساختن
و زبون گرفتن الاعجاز عاجز ایتمک
پیچی ۔ تک بند تو قدلی و یا تو دایکلی و
تکمہ لی قوشاغی معناسنہ تلی بضم تریزی طوریسی
کہ ایکیشہ لک دیئور بواتج ظرفے معناسنہ
پیٹھیہ ۔ بغارسی چہرہ
پیچ ۔ آبجوش برنج و آشام
پیچ ۔ بوکلم و بو رغش قسور مہیچ کے پیچ
پیچش ۔ کناک و نشاک مرغش پیچاک العنض
بنارسق اغریسی یورک بزدوست و بغرسق
ضیر ندیسی و قارین اغریسی
پیچ و تاب ۔ و تابخیز
پیچھے کو پھرنا ۔ بر پس پشت بر گشتن النکوس
اردینہ دونمک الرجوع گیرو دونمک

القهقری اردینه رجوع ایتمک

پیدا کرنا - آفریدن بزروج الخلق والذرء و البرء یراتمق

پیدر - بژه دمعناسنه که قارابله صعوق هوادن عبارتدر

پی در پی - شتران رمارم التواتر بری ارونجه اولمق

پیده - نان میده خبز السمید گبی

پیر چهوٹنا - استحاضه کردن زن الاستحاضه عورت مستحاضه اولمق

پیر سالخورده - فرتوت و فرتود که پیر الشیخ قوجه

پیر پیر - و پرلاغاج و فیر فیری و فیرلاق بهرکی چهرپکی باد افراه گبی

پیره - برغوث کیک گبی

پیڑ - درخت بیاره و ویره درخت بسیاق الشجر اغاج النجم الیقطین تکک و دوک اوچاق معناسنه

پیڑا - پروازده و پرازده و زواله و گلوله

انقرزدق خمیر یومغی و خمیر یوارلغی و خمیر پاره سی و یومق زواله غنده معناسنه

پیراک - اشناگر و اشناور و اشنا باز و آب باز و اشنا السابح یوزنجی

پیرنا - شنا کردن زدن شناوری کردن السباحة یوزمک یوزنجلک یوزنجی اولمق

پیرو - پیسه التبع اویان کیمسه

پیرو - زبار الرکب قاسیق

پیس - نجس و مردار

پیسه - زر توافق لسانلیں است منقور گبی و پول سیاه هم و پل مخفف پول پیستی گونه از پل ایران الفلس پول و منقور

پیسنا - سائیدن السحق دگک ازمک و سورمک و دورپیلمک

پیسنا - آرد کردن آسیا کردن و در آسیا سائیدن الطحن اون اوتمک

پیشاب - و شاشه و گمیز و چامین و چمین از چامیدن و میز گمیز البول سدک و ایشامک

پیشاب بند هونا - گمیز گرفتن الاسر سدک طوتلمق

پیشاب کرنا - چامیدن و شاشیدن و میختن و میزیدن و آب تاختن البول ایشامک

پیشانی - پیکاد و چکاد و چم و شخوش الناصیه آلین

پیش خیمه - معروف

پیشتر وقتی - پہلے سے ٹکا کو چیک لیرا ہاکی گوینده و تنگه اوقی تنکه روتکار معناسنه

پیشکار - پیشدست و پیشیار و پایکار و گویر

پیشگی - پیشدا و پیشادست و تقدمه التقدمة مقدم اولمق و مقدم ایتمک السلم السلف قشول قوغا که آلتک برقوسی اوله و سلح معناسنه اولکدن معناسنده در

پیشوا - سر گروه و هم گروه و پیشرو و پیشرو

الامام اویلان

پیشواز - ترلک سلتان و نه پیون گبی بر جم

بیلمه لباسدر

پیشوائی - پذیره شدن و پیشوا رفتن

الاستقبال قارشولمق

پیغام - باگزاردن و کردن و دادن و

رسانیدن و آمدن و آوردن و بردن

مستعمل پیام و پیغام الاعلام صاکیق معناسنه

پیغام پہنچانا - پیغام رسانیدن ادا کردن

الرسالة خبر گوندرمک

پیغام دینا - پیغام دادن التبلیغ یتشدرمک

پیغام بہیجنا - پیغام فرستادن الارسال

گوندرمک

پیغام لانا - پیغام کسی آوردن المجی

بالرسالة خبر گتورمک

پیغام لیجانیوالا - پیغام برو پیغام آور

المرسل خبر گوندریجی

پیغام لیجانا - پیغام بردن الذهاب

بالرسالة خبر ایرشمک و ویرمک

پیغمبر - پیغام برو فرستاده و فرستنده

و وخشور بترکی یلوج وساوجی

پیک - الفیج پیک قاصد گبی

پیک - اب دهن تنبول خورده بسرائی توکرک

پیکدان - تفلدان المشفله والمبزاق شول

قاپکه ایچنه توکرلر

پیکان - نوک تیر گبیر النصل اوق دمرنی

پیکه - پاغره گبی وسد وسکی که زمیندن

بریم ارشون قدر ارتفاعی اوله چوتره معناسنه

پیلا - رنگ زرد الاصفر صاری و نسنه

پیلپایه - ستونیکه از سنگ و گچ سازند

و بر بالائی آن پایهای طاق گذارند

بفارسی تازنگ و تاژنگ اپاق سنعی

پیلو - جال و جالی الاراک مسواک اغاجی

پیلہر - گند و گُند الخصیة خایه طشاق

پیمان - الال العهد الاصر عهد

پیمان توڑنا - پیمان شکستن و پیمان گسستن

النکث النقض بوزمق

پیمانه - پیمونه و تلک کفیز الکیل و لجک

اولچک معناسنه

پینا - نوشیدن آشامیدن الشرب

ایچمک

پینا - کنجار و کنجاره و کنجد الثجیر صوصم

پوصه سی وهردانه پوصه سنه دخی دینور

پینٹہہ - روز بازار یوم السوق بازارگونی

پنجره - پنجره و گوفجان القفص قفس

پینچ - پیچ از پیچیدن و پیچ اللوی الفتل

صارمق وطولامق و بوکمک حلقه لمق

پینچ - بند کشتی الفن فنونک مضر دیدر

پینڈا - بن و تہاچه السافل الچاق

و دیب

پیچھے پھیرلانا جو کچھ غنیم لیگیا ہو ۔ بند
الاسترداد اغتنام
پینک ۔ پینکی النعاس مرغنمق واویوقلمق
وشکر ایتمک امل کیف یا ننه
پینہ بجی ۔ لاخه دوز و لختفنده که پنبه و بابه
اوریجیدر
پیوڑھی ۔ زرد آہک طین الاصفر صاروطپراق
پیوسی ۔ فله و آغوز و فرش ورہک و پله
اللبا واللبا آغوز
پیوند ۔ درپی و درپه و دربین و پینه
وکرشته پروز پیوند رنگ دیگر و پروز
غاز لاخه، ولاخه دوز صفته پژو ریز دور
و پروار الرقعه الخرقه بزپاره سی یاما معنا سنه
پیوند لگانا ۔ درپی و پیوند کردن جامه
الرقع الترقیع یما اورمق و ایتمک
پیوند لگانا ۔ شاخ پیوند و شاخ پیوست
کردن نخل پیوند کردن پرورکتشی التنبایشی
الابر الابار خرما بوداقلمق و اصلاح ایتمک
پیوندی ۔ نخل پیوند

باب تای فوقانی

تاب تلی ۔ الطحال طلاق و طلاق آغریسی
تاب و طاقت ۔ قوش پایاب نیو القدرة
قوة
تاپنا ۔ گرد آتش نشستن تا گرما در آید

الاصطلاء اوده اسیتمق
تاتاری ۔ و تاتاری پشش گوشت نیم
پخته و نیم برشت بیضه راز فدان گوینده
گوازه وگواژه معنا سنه ترک جوش گبی
تاثیر ۔ درالیش التاثیر اثر ایتمک
تاتوله ۔ نباتی است که مانند خشخاش
روید کالبنگ معنا سنه
تاج ۔ دیہیم و گرزن القلنسیة التاج
تقیه و کلاه
تاج ۔ تاج خروس و تاج دیک العرف
خروس ابیکی
تاج رکھنا ۔ تاج پوشیدن و برسر نهادن
وزدن وگذاشتن
تاخت و تاراج ۔ قریش تورز النهب النهبة
غارت ایتمک یغما لمق و قاپمق
تاخیر ۔ درنگ و مول و مولش و مولیدن
التانی التوقف التاخیر گری قومق و
اکلندرمک و اکلنمه
تار ۔ الوتر کرشش
تاربرقی ۔ تلغراف
تار توڑنا ۔ گسستن الکسر صنمق پاره لمق
تارک الدنیا ۔ زیبن
تار و مار ۔ طاغنق و صاچق ظرطفان
تاره ۔ ستاره و روشنان و اختر الکوکب
النجم یلدز

تاریخ - حساب نگہداشتن سال و ماہ و روزہ
باشد ماہ ہائے دوازدہ گانہ پارسی چنان
می توان گفت فروردین اردی بہشت
خرداد تیر مرداد شہریور مہر آبان آذر دی
بہمن اسفندارمذ انگاہ ہر روز ماہ را نیز نامے
می توان گفت ارمز بہمن اردی بہشت
شہریور اسفندارمذ خرداد مرداد دیباذر
آذر آبان خور ماہ تیر گوش دیبمہر مہر سروش
رشن فروردین بہرام رام باد دیبادین
ارد اشتاد آسمان زمیاد مار اسفند انیران
واہنود واشنود وسفندار وہشت وہشتوئیس
پنجروز خمسہ مسترقہ است کہ در آخر سال بماہ
اسفندارمذ افزایند سال مہ و روزمہ
بارشن تاریخ التاریخ وقت بلدرمک تعریف
الوقت معناسنہ

تاریخ کی کتاب - پاستان و پاستان نامہ و
دہقان نورد

تاریخ نگاری - کردار گزاری

تاڑنا - یافتن و دریافتن و وارسیدن التفطن
فطن ایتمک و تعقل ایتمک

تازگی - و قوی الغض والجدید یکی و تازہ سنہ

تازہ - نورسیدہ و درخت نورسیدہ را
شاداب و سیراب و تر و تازہ و گوشت
تازہ و نان تازہ صفت آنہا و شہر تازہ را
تازہ چیدہ و تازہ آمدہ و تازہ بختی و تازہ

دولتی را مار اب لطرۃ تازہ لک طراوت گبی

تازہ میوہ - طرفندہ بترکی

تازیانہ - تازنہ و زہامہ بترکی

تاسف - فیروز رسانۃ التاسف تحسر ایتمک

تاشش - زرکش پارچہ زربافتہ

تافتہ - الاستبرق کتان بزندن برجامہ در

تاقات - درعد و باشد یکتا گبی

تاک - ہنگام یرمر النہزۃ الرصاد و
الترصد والترقب والرصد الانتظار یول
گوزلمک

تاک میں بیٹھنا - کمین کردن وزدن و گرفتن
و آوردن الکمون الکمن کزلمک کزلوا ولمق
بکلمک پوصولمق

تاک میں رہنا - در انتظار فرصت ماندن
و بودن و ہنگام فرصت نگہداشتن
الانتہاز الافتراص فرصت طلب ایتمک
و فرصت گوزلمک

تاکنا - نگریستن و نظر کردن و انداختن
الرؤیۃ والنظر والنظارۃ والبصیرۃ والبصارۃ
گوریکلک و گوزمک و گوزدیکمک گوزیکلمک
و یول باتمق

تاکید و تقید - غدغن مہ کاسس و
تکلیس التاکید محکم ایتمک یساق معناسنہ و یساق

تاگا - رشتہ درزنان و وشک

خام را گنبر گویند پوسه آنچه بر دوکت پچند السلک
الخیط السنخیل یو کلمه کا ایلک السمط اسلک ایلک و تل
تال — آبگیر استخر و ستخر و کول و کولاب و
برم و برخ و آبدان و آژیر و اژیره
بارگین و ستل و گوزی و لیا و الغدیر کول
و مرداب و بورنجه و گیلو الغدیر کول
تال — موزونی علم موسیقی که مخمس ترکی
دو یکی و ر ثقل خفیف چار ضرب در فشا
ما تاین ضرب الفتح اصول اصول فاخته
چنبر یهم ثقل آفر فر ا رصد رمل تح ج
تالا — قفل المغلاق المزلاج کلید
تالان ایتمک — ویغما ایتمک غاریدن
تالار — چفت آنچه بر چار ستون تخت نهند
مانند بالاخانه و مهتابی گریچه کسام کبی
تالاره — تخت و دیوانخانه و مختصر
اوطه یه دیرلر
تالو — کام و تشنگ و تگ الحنک طماق
تالو — تا ر سر و تشنگ و جانج نه ترمه گودک
الرماعه بنقلدیق
تالوا وٹھانا — کام برداشتن و بنا گوش
کردن کام بردار فاعل لاغر طاق آحمق
تالی — دستک خشتک زدن التصدیة
الی الهال ایله اصول طوتمق
تالی بجانا — دست بر دست زدن و
خنبک زدن و تمک زدن و کف زدن

خنبیدن التصفیق چبک چالمق سقق معنا
تامل — نیز نود تفکر ایتمک
تانا — ضد بانا تار و بانو آسه السداة
والسداء بیزک ارشی
تانبا — مس النحاس الصفر باقر و توج
تانبا — مستہ اللحمہ یک
تانت — رود الوتر کرشن
تانا — تار و تاره و تان و فرت و فلات
و فلاته السداة بیز ارشی
تانا تلنا — تنیدن التسدیة والاسداء
جلاه بیزک ارشن چوزب دوزلنمک چوزمک
تانه — وزیهه بترکی زخمه را گویند
تانه — خطل شاه تیرزیرین سقف
او ستون اغاجی و کریش فرسپ معنا سنه
تانیمق — بشولیدن ادراک و عرفان
تاوان — سقف اندرین و طام بالاین
باشدیاد فرکبی
تاوان شیشه سی — نرگسبی
تاوان — گرفت و گرفته الغرامة جریمه
تاوخانه — تابخانه که در دیوار سازند
تابخانه گبی
تاوه بورکی — بوری گوشت و غیره الکند
بورک و فرخشته کبی
تباشیر — الطباشیر برد و اد ر
تباه و خراب — تبت تبه الضایع الخراب

یتقلمش پری
تباہ ہونا ۔ کراتیدن الضیاع تباہ اولمق
تبختر سے چلنا ۔ صالنی بولانی یوریک
تبدیل کرنا ۔ وکشمک رمش گبی
تبر ۔ وتبرزین وتبر کمر الفاس بالتہ
تبرک ۔ پارہ التبرک وسعت اوزرینہ
اولمق
تبسم ۔ شکرخند التبسم بلاصوت گولوب ایشلرین
گوسترمک
تبسرمش دو داغہ ۔ خشک ونیلگون شدن
لب از خشکی وحرارت ہوا سیدہ گبی
تپ ۔ وتپ لرزہ وتپ یازہ وتپ بادہ
تپ لرزہ دار باگرفتن وافتادن وزدن
مستعمل پنج باریک بیماری باریک تپ
استخوانی تپ دق تپ دق زدہ صفتہ و
الحمی استمہ وق انچہ
تپاک ۔ گرم جوشی الالفۃ انس طوتمق
و دوستلق
تپانچہ ۔ شبلہ وشمار سیلہ بتری
تپش ۔ شدت گرمی المعمعان اسی قتی
اولمق وچپالمق
تپشہ ۔ لعب لکد بازی بچگان کہ پاسیا
باشد کہ دو پنجی و دیمپا ادیجی معناسنہ در
تپک ۔ تیر کشی زخم وتیر کشیدن مصدرتش
انخش اوزمق ضرب باگبی دیارہ اورمق

تیمک ۔ بشکلیدن بناخن وخنجر وکارد
زخم کردن طرملامق وچیز مق
تپمہ ۔ لکد کہ ایا قلہ اورمقدر پاسار گبی
تپنمک ۔ وچپالمق تپیدن و تنبیدن
حرکت مذبوح تڑپنا
تپیک ۔ اورمہ وتپمہ وتپیک لکدکوب
معناسنہ کہ ایاغلہ اورمقدر لگدوشپتک معناسنہ
تپہ جامی ۔ تابدان سقف
تپیر ۔ وپاتیینی وچاولی سوپ پچ غلہ
افشان گبی
تتبع ۔ خشکامار
تتر بتر ۔ تار ومار تال ومال ترت و
مرت ولا وطاعنق وصاچق طر طغان
تتلانا ۔ اللثغۃ سویلرکن برائی غنینہ و
یالامہ قلب ایتمک
تتلی ۔ بادپریش بادزن پرشیش سداب
وسداب الفیجن سنداب
تتماج چور باسی ۔ طعام کہ ازآرد پزند
برائی بیماران لاخشتہ گبی
تتو ۔ غلک کہ دران زر نہند قبرہ وخنزہ نیز
تتونلک ۔ دو دانیج فکر معناسنہ
تج ۔ گونہ از دارچینی الفرفۃ دارچینی
تجاری ۔ روز افگن الغب گون آشوری
طرہ تن استمہ
تجربہ ۔ آزودین آزوند آزمودہا تجربیات

التجربه امتحان ایتمک و صنامق

تجربه کار — دَرّا و وزا المجرب تجربه لی کمسه

تجسس کرنا — جستن و پوزیدن التفتیش و

التفحص التجسس آره مق

تجھکو خدا کی قسم — تو و یزدان و خدائی بر تو

و تو و خدا الیمین القسم اند

تحریک کرنا — قشقرتمق اوچیرمک و یلتمک

تحسین — آفرین و نیایش افزا التحسین

الترحیب مرحبا دیمک گوزللک

تحصیلدار — بخشه و پایکار و پیشکار و کہبد

العامل

تحصیل کی آدمی — پائکار و پاکار

کراکول کشیلر معناسنه

تحفه — ره آورد و نوربان و نوراهان

و نوربانی و ارمغان و سوغات نوروز

انچه در نوروز پیش شاه برند التحفه هدیه

تحقیق — مانا و همانا و زندیس در واخ

آور الحق گرچک دوغری شبه آنجق

تحمل و صبر — شکیب و شکبیدن آزرم کفیا

التحامل التحمل یوکلنمک

تحیت و سلام — زندش التحیت دعا و سلام

تحیر — شاشقنلق سرگشته لک سرسملک سیب عجب

تخت — داورنگ و گاه و دیهیم ارشیا

و یات السریر العرش الاریکه تخت

تخته — اللوح تخته

تخته — تخته قماش

تخته دروازه — لخت المصراع قپو قناد

و تخته مثلث معماران را گونیا گویند

تخته کاغذ — تائی بر قاچ طاقه کاغذ

تخته مرده — تن شوی

تختی — سکلم و تخته تعلیم و تخته مشق تعلیم

تخته سی

تخت روان پولی — شاهراه

تخته بی — غسک هٹل

تخته سقالی — ریش در اهم آدم یا مسه گبی

تخرجه — برآورد و برآورده التخریج چقارمق

تخلص — داغ

تخم کاهو — کوک الخس یاقی نار ول اوتی

تخمینا — انداره کردن التخمین اورالمق

تخمدان — ابتدا اغاج شکیرنی آنده دیکوب

بعده آخر یره نقل ایدرلر اصطلاح مزده دوشک دنیور

تخمینا کی هوئی چیز — گزاف و گزافه

تدارک کرنا — دریافتن التدارک یتشمک

تداخل — پژولیدن الدخول بری برسینه

گیرمک و بری برینه قارشمق

تدبیر — چاره و گزیره و بیارش چه کاره

التدبیر فکر ایتمک

تدبیر میری کام نهین کرتی — تیغ من نمی برد

تدریج — آهسته آهسته کاری کردن گیاخن

و گیاخن التدریج آز آز ایشلمک وزینه

اولمق وزن اکتلہ آغراغراتش یجرمک

ترّ ۔ نورد المنوال سلمن

ترّت ۔ ونرف وترفیدن ترشدن البل
یاشش ایلک

تیر ۔ خوے پسیناو ورنیتیر

ترازو ۔ ترازوسے قلبی ترازوئی
سنگ زن انچہ پلہ کم دارد و تنگ کپان
ترازوی ہیزم سنجیدن وشاہین ڈنڈی
آن وتارہ وناژہ کرستون کرستوان وکرستوان
المیزان ترازو

ترازو دلچکی ۔ زبانہ ترازو

ترازو قولی ۔ چوب ترازو آونختن بازہ گیے

ترائی ۔ زمین کرانہ دریا کہ دران
زراعت کنند

تربوز ۔ ہندوانہ وتربز وتربزہ دابوغ
کرج وکرج پوست آن البجب قربوز

ترت ۔ ہماندم وحالی الفورۃ العجلۃ
السرعۃ چابک

ترتم ۔ صاف بیل سی شفاف سامندرہ

ترتیب دینا ۔ سیجیدن الترتیب یرلو
یرنجہ قلمق دوزنک وقوشمق ورابطہ
ونظام ویرنک

ترجمان ۔ تاجران یچواک ترزفان
الترجمہ سوزی بر دلدن بر دلہ نقل ایتنک

ترجمہ ۔ پایخوان ویچوہ ٹورندہ ہمسیرا
ہمیراز الترجمۃ سوزی بر ولدن بر دلہ
نقل ایتمک

ترجمہ نگار ۔ پایخوان نویس الترجمان سوزی
بر لغتدن آخر لغتلہ ایدیجی

ترجیع ۔ بند الترجیع گیرودونمک

ترچھی نگاہ سی دیکھنا ۔ بہ نیم نگاہ دیدن
الشزر غضبدن بر کیمسہ یہ گوز قویروغیلہ
باقمق

ترچھی پاون ۔ کچل الاقزل الاعوج قسق

ترخانہ ۔ دلیدہ وغوشہ طعامی بلغور و
یارمہ درکہ آندن پلا وترخانہ مثللو پارہ

ترخنا ۔ ترکیدن الانشقاق والتصدع
التصدیع یارلمق وچاتلق

ترود ۔ مکوئی ایکی نسنہ اراسندہ متفکر اولمق

ترس ۔ واژگون اوندھا

ترسیلہ چابک سنہ ۔ پونچھنیکی چیز دلغت عربی

ترشح ۔ تپشنک الترشح تیزوب طاشرہ چیقمق

ترشرو ۔ تیموک واخمہ رو شکیا
العبوس الکلح الباسر المکفہر قاتی یوزلو
اکشی یوزلو

ترشی ۔ یوارد الحموضۃ اکشیلک

ترفیل ۔ یبانی ترفیل وقرہ یونجہ ترفیل و
بستانی نوعنہ صاری یونجہ وترفیل بردوا
دراز در ومعناسنہ

ترکی ۔ فقرا اک ترگون معناسنہ

ترکش — دتیردان و شغا و کیش و شگا
و شکاہ بترکی سداق الکنانۃ الجعبۃ
سیلک
ترکش اونڈیلنا — تیردان رانگون کردن
تا تیر فروریزد النکب میل ایتمک
وعادول ایتمک دوکمک بمعنی ریختن مستعمل
ترکیب — توش و ساز پیوند الترکب قاتمق
ترکی تمام ہونا — ترکی تمام شدن وکردن العجز
عاجز اولمق
ترلا — کہیت آبستہ گبی
ترلا سورمک — شدیار بدن
ترلای سوکمک — ولو مشتق شدیار بدن
شتگار گبی
ترمیۃ — سپید مہرہ شاہرودگبی
ترص — پاہک و پاہکیدن شکنجہ کردن
التعذیب عذاب ایتمک
ترمتی — ترمتائی و سنگک طورمطای معناسنہ
ترنج — وبال و بالہ الاترنج تورنج
تروخشک — گزنی پاش وقوری معناسنہ
ترئی — سرنائی و سرغین و سرغلینہ
ونای ترکی
ترہ تیزک — الجرجار الجرجیر المغدلوس
صوکردہ سی وصوترہ سی
ترہ تخمی — واق ترہ وطارطغان تخم
اسپندان اسفند اسفید گبی

تربیت — صوبینہ طوغرامش اتمک اشکنہ گبی
تریاق — توش وزہر دارو وجان دارو
وتوشدارو وپازہر التریاق زہیری
دفع ایدن دوا
تریز — الدخریص تریز وچاپوق کلی ہندے
تڑپنا — تپیدن السہف چپالمق وبیقرار
اولمق
تڑکا — پگاہ و بامداد ان پگاہ و بامداد
پگاہ و سحرگاہ و صبحگاہ و قت سحرگاہ و
وقت صبحگاہ الصبح الفجر چلین صباح
تڑخنا — یاریلمق چاتلمق ترکیدن معناسی
تڑیڑا — اسپرم اسپرم آب النول شول
صوکہ دوبیرلرلہ قینادوب مسلول
کشینک آزآز باشندہ دوکرلر
ترگاہ — کارخانہ جولاہہ گبی
تسار لگنا — شجیدن و سرما خوردن
شجام الصر صغوق یل
تسکرہ — زنبر و پشتک کہ دران پالچق
بردارند در ہندی کڑہائی و بوتیہ گویند
تسکین کرنا شکستہ دل کی — غمخوسہ
التسلیہ سوندرمک
تسلسل — زنجیرہ التسلسل اولشدرمق
چکیلوب گتمک واوزامق
تسلی دینا — دلدہی کہ دن و دلاسا
نمودن التسلیہ سوندرماسا

تسلیم کرنا - سپردن التفویض اصمرلمق
تسمہ - دوال تشمہ تشمہ دویرہ اسیر قایش
تشبت - تشبل و تشل یاپلک التشبث یاپشمق
وصارلمق و برنسنہ آصلمق
تشت - الطاس الطس الطست تاس
تشویش - دغدغہ التشویش شویدہ اولمق
تصدیع کہینچنا - سخت خوردن التصدع
پراگندہ اولمق
تصدیق کرنا - باور داشتن و کردن
ستوار و ستوان التصدیق انانمق
تصلق - وقالین وایری و مرطولس
زفت موٹا بہندی
تصور - انگارہ و پندار التصور تعقل ایتمک
تصور کیا گیا - توریۃ الظن صانمق صانلمز
تصویر ایک رخی - نیم رخ التصویر
التمثال صورت معناسنہ
تصویر مرقع - کارنامہ التمثیل یکرتمک
تصویر و جثہ تن - تندیس و پیکر و کالبد
و تندسہ تندس و تندیسہ الجثۃ کودہ
تضرع - زارہ زاری و نیایش التضرع
زارلق ایتمک
تطاول - اوزون اولمق و بویکلنمک
و بری برینہ مخالفت ایتمک
تطبیق - دکشدرمک موافق ایتمک
تطریز - ولقش ایلک و تزویق ایتمک

پسوزن نقش و نگار کردن طرازلمق
تطوع - اوزرینہ لازم اولمازنسنہ
اشلمک
تطویل - دراز کردن اوزاتمق
تطیر - شوم گورمک
تظلم - گزرش التظلم اظہار ظلم ایتمک
تظاہر - ارقالشمق
تظہر - ارقلنمک و اظہار ایتمک
تعاقب کرنا - پاشنہ کوب التعاقب
بری بری اردنجہ اولمق
تعبیر - گزارش و گذارشن و گزارہ
و گزارشگر معبر و گزارشنامہ گزارش
نامہ و گزارنامہ و گزارہ نامہ و گزرنامہ
کتاب تعبیر التعبیر دوشن یورمہ
تعبیر کہنا - تعبیر کردن رفتن زدن
راندن العبر دوشن یورمق
تعجب کرنا - آفریدن التعجب عجبلمک
تعجب نہیں - شگفت العجاب طکسق
تعدی - زغم التعدی برنسندن غیرہ
تجاوز ایتمک
تعریف - شناس و شناسان التعریف
بیلدرمک بندیدہ اولک معنا مستعملدر
تعریف کرنیوالا - استنا المادح اوکیجی
تعریف کرنا - ستودن ستائیدن و
آبادانیدن و ستایش کردن و وصف

نمودن الرح اوگمک
تعصب — بر ناشتی وکنگر التعصب ناحق
یره خصومت ایتمک
تعظیم کی لیۓ اوٹھنا — برآمدن و بر پائی
خاستن پیش پائی کسی برخاستن التعظیم التعاظم اولوغلمق
تعلیم — سرمشق که قطعه خوشنویس باشد
تعویذ — گماهه پناه کردنا مه العوذ و
التعوذ صقمق العوذه شول انسنه که انسان
انوکله برکسنه یه صغنور تعویذ وہیکل گبی
تعییب ایلک — وتعییر ایلک نکوهیدن
مذمت کردن منکوه لغتنده
تعیین وتقرر — هر نیز هر نیز مند صاحب
تعین وقرار نشاختن ونشاخیدن
التعیین معین ایتمک
تغاری — تغار وتغاره المرکن قاب
تغاله — بنده بر شجر در بتوغ معناسنه
تغیر حال — جادرگر دش القلب دوندرک
تغیر وتبدیل کرنا — جزیدن وجاور
کردن التبدیل التغییر حالندن دوندرک
تفاوت — پرهیز التفاوت
تفتک — بزشم که موی نازک گوسفند
است از ان شال وصوف سازند
تفرج — خوش التفریج التفرج شادلق
استمک وکوکل دن اچقلغلین استمک کوکل
اچمق
تفرقه — جدا شناس وباز الفرق
تفسیر — سفرنک التفسیر بیان وکشف ایتمک
تفنگ — تفک السبطانه تفنگ اغرتفلی
اولسون گرگ بشقه سی
تفه — بہ غتین محکم کردن جامه وآن ا
اغاج راطراق گویند بف
تفه لوچه — افزار پارچه محکم یافته
تقاضا کرنا — افزولیدن وافزول
التقاضی بری برینه حقین ویرمک وقتقرمق
واولچرمک
تقدس — ویژش بروزن ریش
التقدس پاکلک
تقدیر الٰہی — بوش وک نیز والتقدیر
اورانلمق
تقریر ویرنک — تقریر کردن
تقصیر — گناه وآزرم وآزردالتقصیر
سستلق ایتمک
تقصیر وتکاہل کرنا کام میں — پرویش
وفرویش القتور سستلک
تقطیر البول — چکمیزک التقطیر طامزمق
تقریظ — وتقریض ستودن کسی را در
حیات او وعبارتیکه بر کتاب وغیره اعتبار
آن نویسند
تقلہ لنمق — ٹھوکر کھا کر گرنا تکرلنمک و
سورچوب تقلہ لنمق سکندرگبی

تقلیه بازلیق — برجستن شاطران نوامعنا

تقلید کرنا — برآوردن التقلید و یکنمک

تک — پساوند قافیه پیوند ردیف
السجع کلام مقفی

تک — طاق فرد تائی گبی

تکالا — تفتان عجمیان بادبان گبی

تکاک — واویوم و دوک بیل بوته گبی

تکبر و غرور — باد و بروت پندار و
بُغار کلنج بیوتور برتی التکبر اولولنمق

تکتک — اسفقه سغر بچی توشیلی غرد ب
اوتمک

تکرلک — نلتاک پهرکی و چرخه دولاب ارابه گبی

تکرلچی — شکرفنده و تکرلنمک و تقله لنمق
وسورچک و قایمق شکرفیدن تهوکر کهانا

تکری دده بوجکی — هزار پایه جانور که
بدیه و پرپایه باشد

تکری قوشی — و آلا قوشی و گلین قوشی طاوس

تکسر — خرد و مرد التکسیر قرمق

تکمک — دوکی اوچاق بیاره خربزه

تکنکل — وصری ٹانکه از سوزن یکبار
آرند کله گبی

تکله — دوک ایک معناسنه

تکلی — ونکیندملی و یکش تکین معناسنه

تکلمک — ٹانکه لگ ٹانکا لگانا کامعنا

تکلف لا یطاق — بار تکلف رحمتلو

الیشمه و دوشمک

تکمه — انگله انگل تکمک و انگیل
العروة دوکمه

تکمن — واوزم تکنه سی و اوزم صالی
حوض شیره برآوردن انگور چرس گبی

تکورنک و توکورنک — آبدهن انداختن

تکور بالغی — کماهی از خوردنش کوری
چشم رود طرستوج معناسنه

تکه — بز کوهی

تکه — و تگار بکاف فارسی و تگمرد و تُخما
السهم تکه اوقی

تکه — تکه المزعه ات پاره سی

تگه — و کرویت ملخ آبی جلنگ و روبیان
و قمردن گبی

تکه صقالی — لحیة التیس بز نباتدر مارنه گیه

تکیه — بالش و پاهنگه آنچه زیر پا نهند
و بالش کوچک تکیه کوچک الحسبانة و
الصدغة المخدة الفرقة کوچرک یصدق

تکیه — جایگاه فقرا در ترکی نیز گویند

تکیه کرنیکی چیز — دار آفرین و دار افرین
جائے تکیه السند طیاق

تکیه لگانا — و تکیه دینا تکیه کردن زدن دادن
السنود الاتکاء التسنید طیاق اورمق
و طیانمق

تکیه کلام — حرف بارگیر

تل — خال الشامۃ تل
تل — کنجد السمسم صوصم
تلا — شنگلہ صچاق و ریشہ معناسنہ
تلاش — جستجو کاوکاو و خسکاتان الفحص
التفحص تفتیش ایتمک و آرامق
تلاتین — ادیم
تلاک — حامی و بر برحجام پیراگبی
تلاشی — جوینده آرایجی
تلچھٹ — تہ نشین و دُرد العکر طور طوو
تلوه دردہ معناسنہ و چوکالی تغل معناسنہ
تلخ بادام — آرغ جور دشش و قوقش
بوزلمش بادام و فستق و جوز
تلف — توا الضیاع تلف ولمق
تلف ہونا تنخواہ کی روپیہ نکا — سوختن زر
تلک — تریک و درلیک ترکی است
تلک بترکی قشقه
تلکو لشاغی — خصیۃ الثعلب طریفلن معناسنہ
تلکی — روباه و روس
تلکی طورنہ — پرنده است کہ پر آنرا
بر سر زنند جگہ نہ گیے
تلوا — کف پا الاخمص ایاق التنده ره
تلوار — تیغ و شمشیر یلارک السیف قلج
تلوار پہ ہاتھ رکھنا — دست بشمشیر
بردن الاخلاف قلج چقارمق ایچون الن
اوزاتمق

تلوار کھینچنا — بر آہیختن آختن و سر
کردن السل او الاستلال الانتضا قلجی قنقمدن
چیقارمق
تلوار کی جوہر — یلارک
تلوار لٹکنی — بگونہ بگونک و بگونہ و بلو
تلوار ملنا — روشن کردن و جلا دادن
و زنگ زدودن پرنگ دادن و فرونغ
دادن پارچہ جامہ الصقل و الصقال
الجلا ربرلنسہ یہ صیقل و روب جلا و روشن ایلک
تلوار میان میں کرنا — در نیام کردن
شمشیر یلمان الغمد الاغماد قلجی قینہ صوقمق
تلوه — و طور طوو دردہ تلچھٹ
تلہ — فخ قپان و فق معناسنہ
تلی — سپرز الطحال طلاق
تلی — سپل الفرس تقلق سم شتر و فیل در ترکی
تلیا — فرغر و تالاب راکول و کولاب
و استخر گویند الغدیر کول
تلینڈا — غاز کہ شماندره و شماد رمعناسنہ
تم — شمار کوم انتم سز
تماشا — در اردو می ہندی و فارسی
ہنگامہ و چیز عجیب و غریب مستعمل پارسیان
بآرش دیدار و نظارہ ہم آرند
گشتن تماشا و تفرج النزہۃ سرور د
زینت و طراوت ابراق او لمق لودن
و طعنمدان

تماشا دیکھنا — چشم را آب دادن التفرج
التفریج کوکل اچمق
تماشا دکھانا — تماشا نمودن تماشا گوسترمک
تماشا دیکھنا — تماشا کردن و دیدن
التنزه نزاهة ایچون صحرایه چیقمق
تماشبین — تماشائی و تماشاگر المتفرج
المتنزه تنزه ایدیجی کیمسه
تماشے کی جگہہ — تماشاگاه و تماشاگه و
تماشاکده و تماشاخانه المتفرج المتنزه
تماشا یری
تماکو — تنباکو توتون معناسنه
تمام بی تصرف غیر — در دولست کنایتًا
تمام — همه و شکاله شودی هپ و هیپسی بتون
تمام ہونا — انجامیدن الاختتام اخر اولمق
توکنمک بتمک تمام اولمق نهایت بولمق در
باقی شدن گبی
تمر کی علتی — ادرفن وگواردن داد بهندے
تمرلی اوق — یپ گبی
تمسخر — تمسخر او تحاره السخریة السخرة مسخره لغه
المق مسخره لق خوراطه و قشمرلک تسخر معناسنه
تمسک کاغذ زر پوصله معناسنه السجل فتر
قاضی
تمکین و وقار — آسا التمکین وقار
تم کس سے خوش ہو — ده بکه خوش ست
الرضوان راضی و خوشنود اولمق

تمل — اساس شالده گبی
تملق و چاپلوسی — لابه و چاپلوس التملق تواضع
تمکو خدا کی قسم — تو و یزدان
تمنی کرنا — اوممق
تمنی و اشتیاق — خواهش و آرزو و لیوسه
التمنی آرزو ایتمک و اوممق
تموج — ترنبند الموج تلازو
تموز — تابستان ماهیز و پهین التموز یاز ایامی
تمهید و مقدمه مطلب — پیشبندی التمهید
اعلام ایتمک
تمیز — بازیما و بازگشادر ترکی تمیز
تن — کالبد الجثه الجسد البدن کوده
تنباکو — باکشیدن و بسر قلیان کردن
التنباک توتون
تنبو — السرداق الفسطاط الخباء چادر
تنبلیت — کوچک بار یکه بر بار گران نهاده
بر پشت ستور بندند تنبلیت گبی
تنبورا — دنبره الطنبار طنبور
تنبیه — تفریک التنبه کند و غافل ولدوغی
نسنه یه دلالت ایتمک و اویانمق التوبیخ باشه
قاقوب عتاب ایتمک
تنجره — قزغان
تنخواه — ماهیانه ماهانه و درماهه تن
و جدا اوی بلیستگانی المشاهرة ایلک
تنخواه کاتب سپاه — سوغه

تندخو — تُرُش الجلد برک الجلدی چابقلق
تندرست ہوجیو — صاغ اوله سن و
وارا اوله سن
تندرستی — دوروزی گرشتی و گشتی العافیة
الصحت صاغلق
تندور — پرچین و گلوه و برین و برینه
سوراخ تنور القتور تندر
تندی — کوشش در کارست الجهد مشقت
تندی — هنگار السرعة تندلک و تزلک
تنگ — الضیق طارنسنه الفنک طارلق
تنگہ — تنگہ گبی
تنگ — ہنیاسہ قولان تنہا صدیبی از ابن پیایشاہ
تنگ — نورا والدہ بسطرہ وصحو قابی و
کوکوم برای آب مخصوص است
تنگ کرنا — رنجانیدن و تنگ کردن و
شکنجہ کردن پایکیدن التکلیف التصدیع صقشدرمق
تنگ ہونا — تنگ آمدن و تنگ شدن
السائمة الملل محزون ولمق
تننا — تنیدن تنودن النسج طقومق اورک
تنور گرم کرنا — تنور گرم کردن و تافتن
السجر الاحماء قزدرمق
تنومند — یوبلو بوصلو و گوده لو و گوجلو و
قوتلو
تنہا — جریده فرد الفرد یالکز
تو — تو ورک انت سن

توا — تابہ سلاج معناسنه و آئینه
پیل تابہ آہنین کہ در جنگ بر برگستوان
پیل کنند الطباق بیوک کرمد
تواضع — تسیغود
توافق — بہنج التوافق بری برینہ اویمق
توبہ — توپت و تپفت مول التوبہ گناہدن
رجوع ایتمک و پشیمان اولمق
توام — جنابہ التوام اکیز اوغلان
توانا — طاوُلی و سموز
توبره — و تبره مخففه المخلاة طوربه
توبہ توڑنا — توبہ شکستن و توبہ کستن
النقض بوزمق عہد ولسون و بنا اولسون
توبہ کرانا — توبہ دادن و توبہ فرمودن
الاستتابہ توبہ ایتدرمک
توبہ کرنا — توبہ کردن المتاب التوبہ گناہدن
رجوع ایتمک و پشیمان اولمق
توپ — بادلیج العربدة والمدفع توپ
توپ پر رکھنا — از دم توپ گزرانیدن
و بدم توپ دادن
توپ چلانا — و توپ چھوڑنا توپ زدن
وانداختن و سر کردن و سر دادن
توپ ڈھالنا — توپ بستن و ریختن
توت — خر توت بزرگ آن
الفرصاد قزیل توت
توتلا — الکنة ولدہ اولان پلتکلک

توتلا — سقو گنکلاج و ہاگرہ و ہا کلة الالثغ
پلتک و پیاپلی الکنة ولده اولان پلتکلک
توتنا — توتی
توتیا — جوشک تا چوچہ قمقمہ و خونی معناسنہ
توجہ — پروا گرایش التوجہ یوز دونمک الالتفات
چورہ باقمق
توجہ و شفقت نپانا — رونیا فتن الاعراض
یوز دوندرمک
توجہ کرنا — نمیدن التمایل اکلمک و میل ایتمک
توحد — یالکزلق
توحش — اورکلک و طورلق طوری معناسنہ
تودری — شفدلہ مادر دخت قوش اکنی
توراج — دراج
تورمطائی — ترمتی سنگ معناسنہ
تور — آب دوغ ما الرائب یوغرت صیوی
توڑ — بدل
توڑا — پلیتہ الذبالة اوجی یانمش فتیل
توڑا — کیما بی القلة آزلق
توڑا — کیسہ درم و دینار البدرة
توڑنا — شکستن الکسر صنمق
توڑنا — گسستن گسیختن الکسرة صنمق اوزلمک
داوزمک
توڑنا — بار چیدن و بار از درخت شکستن
الجنی الیصر امغا جدن یمش دوشرمک
توڑنا — غنچہ شکستن و چیدن و غنچہ کندن و
گل کندن
توشک — بر خوابہ و زیر افکن و زیر افگند
و زیر نہالی و نہال و نہالین شاد گونہ
الحشیة ایچی طولمش دوشک نہالی و شکونہ
توشکخانہ — جندرخانہ
توشہ — پروا زہ التزود آزیق کتورمک
توشہ دان — تیچہ و تیچہ الزنبیل
توغلغ — خود پوشمن کبی
توغلغہ — تخت و لیرت خود آہن
توقادے — ویو مرق گرہ و گرہ کردن اور باشد
توقات — ویو مرق مشت معناسنہ
توقدری — جباری ایرہ کبی
توقلی — تکبند کہ ایلکلی و تکمہ لی قوشاغم در
توقف — وبتورمک تاخیر و توقف ایلمک
درباقی کردن
توکمک — فشار
توکل و تحمل کرنا — سپردن قانلمق التحامل
التحمل یوکلنمک و قانلنمق
توکرک — تھوک توکرمک آب دہن انداختن
تول — الوزن طارتمق سنک کبی
تولک — کچ
تولنا — وزن کردن سختن و سنجیدن و
کشیدن الوزن طارتمق و طرتلمق لازم متعدی
تولہ نک — پرانداختن مرغ گیرچ کبی
تولیدی — کاج و کاشکے

توملڑی — کدوی تلخ القرع قباق

تومنا — شنیدکردن غاژکردن النفش یوک ویلیبوق آتمق

توندی — ناف السّرۃ گوبک

توندیلا — کلان شکم وشکم دار البطین یوگن قارنلو

تونگر — توانگر وبی نیاز الغنیۃ والغنیان

تنگین معنا سنہ ومستغنی اولمق

تونگری — توا الغنا، بایلق

توئی توس اولمیان — چہرہ دوخ

توپر — لنگ

تہ — قعر دیب

تہ — تو در جامہ وکاغذ بفارسی لایہ و لائی الثنی الطی دورمک وقات

تہالا — کولاب وکو دال شہر وپنہ وغ الشربۃ صو بندی معنا سنہ

تہال — تال ونیز دو پیالہ کوچک از برنج کہ خنیاگران دم خوانندگی برہم زنند وصدای آن با صول نگہدارند قصند ترکیدہ چار پارہ دیرلر

تہالی فتیل سوز کی — سینی ولگن شمع

تہان — توب وطاق وتای الطاقۃ بر طونلق بز

تہان — آخور وآخر المعلف یملک لا صطبل طوار آخوری ویملک

تہان مین آنا — مراغہ کردن بخاک غلطیدن

التمرغ طوار اغنمق

تہانگی — ذرد افشار و ذرد افشرہ الجامی اللص خرسز یتاغی ذرد افشارگی

تہاہ — تنگ وعمق دیب چقوریری کلکلی القعر

تہ بتہ — قتمر

تہ بتہ لپیٹنا — پیچیدن و درہم فشردن و درہم کشیدن تنجیدان قادشدہ ملق طولمق

تہ بند — المیزر فوتہ

تہپیلے — سرخنیک وبر روئی دستی بر رو زدن الصک شمار وسلہ

تہپکنا — آہستہ آہستہ دست زدن بر کودک تا خواب کند التربیہ بسلمک اصلاح ایتمک

تہ پیچ — تریسیج البطانہ

تہنکارنا — اندک تف انداختن النفث توکرمک

تہ خانہ — تہ خانہ سرداب سرداب معنا سنہ

تہدید کرنا — زلیفن وشاختنا نہ التہدید قورقتمق

تہدیگی — بنکران وتہ گیرہ چولمک یاپی

تہذیب اخلاق کرنا — التہذیب پاک ایتمک

تہ کرنا — تہ کردن نوردیدن التطبیق دورمک قصالتمق

تہکنا — کوفتہ شدن وماندن وماندہ شدن اللغوب العی یورلمق

تہکا ہوا پریشان حال — مندہ لولاغب

یورغون مندر یورکبی
تہلتہلانا ـ جنبیدن سرین کفل و جز ان
از فربہی الارتجاج دیرتمک
تہمت ـ چفتہ تہمہ غمز التہمۃ اتہام معناسنہ
تہمت لگانا تہمت کردن و انداختن
و نہادن و زدن و بستن و تہمت دہ
و تہمت آلودہ و تہمتی صفت
تہمنا ـ توقف کردن و ماندن باران ایستادن
باران و گزشتن باران ارکو دبرید
طورمق سکون گبی الانجام مغیور طورمق
تہن ـ پستان حیوانات زنستان بروزن
قلمدان دو پوستک دراز مانند سرپستان
کہ از زیر گلوی گوسفند و بز آویختہ باشد
الفرع الطبی طوار اجکی
تہن بٹا ـ شیرزدہ المقرقم سد خیرہ سی
تہنال ـ النعل مایکون اسفل قراب من
حدید او فضۃ
تہنیت ـ چشم روشنی التہنیۃ مبارک او لسون دیمک
تہ نشان ـ گونہ از ان کوفت است و
گونہ از ان زرنشان انچہ بجواہر مرصع باشد
مرصع کار گویند الترصیع بزہ مک
تہوتنی ـ تفوز و تپوز و بدپوز و بدبوز
و بدبوس الخطم آغز جورہ سی
تہور ـ زقو نیاز اخل دوخست آن الزقوم
تہور و شجاعت ـ تیوای التہور الشجاعت

قوی القلب و لمق و بہادر
تہوڑا ـ اندک کم و لخت و تنگ القلیل النزر
البیند آز
تہوڑا تہوڑا ا واکرنا ـ اندک اندک واکردن
التنجیم آز آزاو دہ مک
تہوری ـ تفو و آخ تفو توکورمک
تہوڑی دیر ٹہیرنا ـ آب خوردن التوقف طورمق
تہوڑی چیز ـ چیزی میز القلۃ آزہ جق نسنہ
تہوڑی پونجی ـ مایہ و رنگ البضاعۃ سرمایہ
آزہ جق مال
تہوک ـ تف و تفو تپنہ خدو و تفو یفیج خیو
الریق البزاق البصاق البساق توکرک
تہوکنا ـ تف و تفوا فگندن زدن کردن
آب دہن انداختن و ریختن البزق التفل
توکورمک
تہوک نگلنا ـ آب دہن فرو بردن البلع یوتمق
تہوی ـ ارزہ گرو گلکار گلگر المعار صیوا جی
تہونی ـ ستون نیار شرارچک دیرک ستون
تہیلہ خطونکا ـ بجوہ زن بترکی
تہیلا ـ کیسہ کلان الخریطۃ الزنبیل الکتل و
المزد و الجراب طغارجق و کیسہ طوربہ
تہیلی ـ کیسہ کوچک الصرۃ الکیس کچک کیسہ سی
تیبچی ـ درخت اول الخیاط در زیلک اتمک
تیتر ـ تیہو الدراجۃ توراج و تراج
تیر ـ و تیر استخوان پیکان را تیر خاکی و جہجہان

روندہ را تیر دو کمانہ گویند السہم اوق
تیرانداز — و کمان دار الرامی اوقجی
تیر چلانا — تیر از کمان کشادن افگندن
انداختن ریختن کشاد الرمی آتمق
تیر دان — ترکش و شقا الجعبۃ بیلک
تیر شہاب — شتجانہ و شعلہ یلدز آقدی معناسنہ
تیر کمان مین رکھنا — تیر در کمان شکستن و
راندن کشیدن گرفتن نہادن و بر کمان
نہادن یای ایچنہ اوق قومق
تیر لگنا — تیر بر چیزے خوردن و تیر
افتادن اصابۃ السہم اوق تیشمک
تیر مارنا — تیر زدن و خدنگ زدن و
الرمی اتمق
تیر نیوالا — شناور و آب باز السابح یوزیجی
تیر ناوک — قوشش اوقی طریدہ گبی
تیرہ لنبہ — تیرک گبی دیکیلی بلیلی مغل پٹھان
تیر ہوائی — فشنگی معناسنہ
تیری صدقہ — سرت گردم قربانت شوم الفدا
تیری قسم — و تیری جان کی قسم بجان تو
و بجان شما
تیری موتہہ مین خاک — خاک در دہن تو
و در دہنت بفیک الترا بسنک آغزندہ طپراق
اولسہ
تیز — و ہیز و تیجا الحدید سکین تیز و تند معناسنہ
تیز بات — ساقچ ہندی معناسنہ

تیز د پر نجی — سبکخیز گبی
تیز رفتاری — برذن السرعۃ ایومک
تیز طاو رانمق — سبقت ایتمک پیشادست
تیز فہم — بوز الفطین زیرک و عاقل گبی
تیز کرنا لڑائی پر — آغالیدن التحریش الدایو
بر نسنہ یہ قندرمق و وحی قو پرمق
تیز گہوڑا — خشاری و یاو زآت تند گبی
تیز مزہ — ذ شدن الحدید کسکین نسنہ
تیز ہوش — تیز ویر الفطین زیرک
تیزی کام مین — بادرہ الشدید الشادۃ
قاتیلق الجلادۃ بر کلک و محکملک الجلدی
برک قتی و قاتیلق و بر کلک بادرہ گبی
تیزی — و تندی و اقوت طاولی و
سمور و قوی و توانا
تیشہ — کسری
تیغا — گوشہ از شمشیر پہنا الصفیحۃ المحنق
انیلو یصی قلیج
تیکن — نیش عقرب و غیرہ دوزنہ گبی
تیکنلک آدیوبی — خارکن گبی تیر چاب معنا
تیل — روغن و روغن چراغ را روغن
سیاہ و روغن چراغ و روغن سرخ خلطی
و روغن تلخ الدہن یاغ السلیط زیت یاغی
و صوصام یاغی
تیل کا برتن — روغندان الدہن یاغ
قو یاجق قاب

تیلاق - بوتہ شتر جنگ گبی
تیل لگانا - روغن مالیدن دادن زدن
التدہین یاغلامق التدہن یاغلنمق
تیل نکالنا - روغن گرفتن وکشیدن
العصار یاغی چیقارمق
تیلی - روغن فروش و روغن ساز وروغن
کش و روغن گر العصار یاغجی و یاغ ساتیجی
تیمم کرنا - تیمم کردن دادن و بالفظ شکستن
وبرخاستن زایل شدن تیمم ایتمک
تی تی - پارسی است آوای کہ ماکیان
را بدان خوانند
تین انگلیوں سے کہانا - بفارسی تنبک
تین برس گذرے ہوئی - پارا ریلیدر
کجن بیل
تین سو - تیصد است و تیرست ثلثہ مائۃ
اوچ یوز
تیور - تیرگی چشم الظلمۃ البصر گوز قرا کولق
تیور - کلاہ پیسہ السدر السدارۃ گوز قرا کولق
گوز نوری ضعیف اولمق و یورلق
تیوری چڑہانا - گرہ بر ابرو زدن وافگندن
وچین درجبین افگندن القطب یوزبورترمق
تیون - اکہال و موشک پران جانوریکہ
از پوستش پوستین سازند
تیئیسواں دن - روز بست سوم از ہر ماہ
شمسی دیبادین و دیبدین

باب تائی ہندی

ٹاپ - سم اسپ الحافر طوار طرناغی
ٹاپو - آداک و بیلہ اراک آب خو و آبخوست
و آبخون الجزیرہ اطہ
ٹاٹ - پلاس پلاز معانسہ
ٹالنا - بحیلہ برگردانیدن پرنہادن الدفع
منع ایتمک الصرف دوندرمک تغیر ایتمک
ٹانکا - صری و تکل کلہ گبی
ٹانکنا - دوختن الخرز الخرزۃ الخیاطۃ دررلک
ایتمک دکمک دکیش
ٹانکنا - دوختن الخفیف ایاق قابی دکمک
ٹانکی - بیتین و تیشہ المعول والمنقر و یشنگی
ٹانکی لگانا - بخیہ بر زخم زدن زخم دوختن
پارہ دکمک
ٹانکی مارنا کپڑے میں - کلہ الخرز تکلمک
ٹانگ - پا الرجل ایاق
ٹانگ اوٹہاکر موتنا - پا برداشتہ شاش
کردن سگ الشغر کلب ایاغن قالدیروب
ایشہ مک
ٹانگنا - آویختن التعلیق آصمق
ٹپکنا - تراویدن وترابیدن وشریدن
زہیدن و چکیدن التقطر طاملمق وصزمق
ٹپہ ڈالنا - کوک زدن الشغر سیرک سیرک
دیکمک ایلمہ

ٹٹ پونجیا — کم مایہ قلیل البضاعۃ آزمایہ سی کمی پیہ
ٹٹکارنا — بنوک زبان آواز برآوردن النقر
سلق وبرلک
ٹٹو — یابو القلزم مرہ یکپیر
ٹٹولنا — بدست جستن دست مالیدہ جستن
وبکف جستن برنج التعییث کور مدین برسنہ
پی البیلہ ارامق
ٹٹی — کاژہ الفترۃ آوجی کوملتہ سی واوسین
ٹٹی — دارپت و دار انگور وطارم انگور
برم وچفت وایج وایچ بدو یا نیز العریش
اصمہ چار داغی وہرک وکروبت
ٹخنا — شتالنگ کجول ژور دل گوزک
الکعب طوبوق
ٹڈی — ملخ کجہ و شنگ ا ربیان الجرادۃ چکرکہ
ٹسر — بنیک وگژ القز پکلمش ابریشم
ٹک — دمی ویکدم الہنیہ اللحظۃ اللمحہ برازبد
ٹکا — تنکہ
ٹکٹکی لگنا — باز ماندن چشمہا الشخوص گوزین
بربرہ دیکوب دیرمیوپ قپاغین آچوب
یومیو ب طور مق
ٹکر مارنا — سر کلہ زدن التناطح بری برین
باشیلہ اورمق
ٹکرا — پارہ وسوچہ القرزۃ الکسفہ تہرسنہ
پارہ سی وکسلتی وپارچہ وقرتی وقرنیتی
ٹکرا — گندکر الکسرۃ اتماک پارہ سی اتمک قرنیتی

ٹکرا — پارہ گوشت البضعۃ والفدرۃ اث
پارہ سی
ٹکڑا — پیسہ پارہ وپارہ پیسہ البتانۃ ایچ پاغی
ٹکڑا — جگر پارہ وپارہ جگر الفلذۃ جگر پارہ
ٹکرا — جامہ پارہ وپارہ جامہ وپرکالہ
وگلہ ابرو پاچہ وپاختہ پارہ دیوار وبک
پارہ گوشت الخرقۃ
بزپارہ سی
ٹکڑے ٹکڑے کرنا — پارہ پارہ کردن القطع
کسمک پارہ پارہ ایتمک پارہ لمک
ٹکڑے کرنا — دریدن وپارہ کردن و
فتردن وفتریدن وفتلیدن القطع کسمک
ٹکڑے ہونا — پاریدن الانکسار صنمق و
پارہ لک
ٹکسال — درم سرا وضرابخانہ زر بیرون
سرائے وبرون سرائے ضرب غیران
دارالضرب ضربخانہ
ٹکس — تنجیہ وتنچہ
ٹکور — خرقہ گرم کہ برعضو نہند الکماد اسی
بزلہ اعضایی قزذرمق
ٹکیا — قرص نان وخور وماہ کلیچہ بہتانہ
کلیچہ روغنی القرص کلیچہ کوچک یاغلی چورک
وقرص شش وقمر کوچک اتمک قرصنہ کولہ دیرلکوک
ٹنا — خرد سہ وخرد سالہ تچلہ البلط ولاق
ودلچک

ٹھنگاڑی تلی سے نکال دینا - پابد و بسر کسے گردانیدن الاعجاز عاجز ایتمک

ٹنڈا - دست بریدہ الاقطع الی کسک

ٹھٹنا - افسون و فسون جادو و افسونگر و فسونگر و افسون خوان و فسون خوان و فسون ساز و جادوگر و جادو و ساحر ہند و زن زن ساحرہ الرقیۃ السحر جاذولق ایتمک

ٹوپ - گلوتہ پوقلی تقیہ

ٹوپی - کلاہ و افسر و تاقی و تاقین و بورک کلاہ مرغان ابترکی تماغہ و دماغہ گویند تبسال و تبساک تاج گل و ریاحین کہ در روز عید و جشن بر سر نہند بلک کلاہ سلاطین الاکلیل تاج و تقیہ

ٹوٹ پڑنا - از ہر سو ریختن الانصباب دوکلک

ٹوٹنا - شکستن گسستن تار گسیختن تار و بیک چیزہا الکسر والانکسار صنمق

ٹوکرا - کوارہ و نوپان و توپان بلیو باوین تریبان و تریتان نیز سبد معناسنہ

ٹوکری - گیرہ باوین چلاپی بوق سپدی

ٹولا - المحلۃ منزل القوم

ٹونا - جادوئی و جادو و افسون و فسون و فرہست السحر جاذولق

ٹونٹی - تاوہ کوزہ و ماشورہ و لولہ و ناوچہ و نائزہ نولی انبوبہ الخرطوم امزک

ٹونی اولٹنا - جادو زدن لا بطال باطل ایلمک

ٹونک - چشم زخم و چشم رسیدن گوز دکمہ و نظر طوقمہ

ٹھاٹھہ - آرایش آسا التجمل بزک طونامہ

ٹھٹا - گنگل و گنگل زدن مصدر الہزل المزاح لغو و لطیفہ ایلمک و خورطہ

ٹھٹرنا - کشیدہ شدن دست و پا و دیگر اعضا از سختی سرما افسردن و فسردن التقبض دیر یلوب بربرہ کلمک طوکمق و اوشومک فسردن اعضا صوقلغی و قلب صوقلغی و صوغوغق و بوہمق سجیدن معناسنہ

ٹھٹیرا - مسگر و ریختہ گر النحاس باقراید یجی

ٹھٹول - الدعاب لغو و لطیفہ ایدیجی

ٹھڈی - زنخ و زنخدان کاچہ الذقن انک

ٹھڈی کا گڑھا - چاہ ذقن و چاہ زنخدان ٹون النونۃ انک چقوری

ٹھڈی ہات پر ٹیکنا - دست راستون زنخ کردن انک بلی اوستنہ قومق

ٹھر - سرمای سخت شجام و شجد و شجلیذ الصر زیادہ صغوق بل

ٹھر پڑنا - سجیدن صوغوق شدتلو اولمق

ٹھرنا - ایستادن پایندن الکث اللبث الوقوف التابث اکلنمک و طورمق

ٹھسکی - بچس الفسو یلینمک و صورمق

ٹھکانا - اندس المقر والآوی وارہ جو مکان قرار ایدہ جک یر

ٹھگ - شتنگ و دزد و راہزن الخنق الخانق
حیدود و یول کیسجی
ٹھلیا - سبوچہ کلیزہ کوپہ جرہ گبی الجرۃ
ٹھکا - کوتاہ قد کوتاہ بالا پستہ و پستہ قد
و فربہ مرد و زن را گفتہ البلنج ۱۱ حداح و
القصیر قصہ بویلو آدم
ٹھنا - شاخ کلان تا پال الغصن اغاج بداغی
ٹھنڈا - سرد و خنک سجانیدن و سجائیدن
سرد کردن البرد صغوق و صغوق
ٹھنڈ - سردی و خنکی الخصر البرد صغوق
ٹھنگنا - کوتاہ بالا تنگ القصیر قصہ بویلو
ٹہنی - شاخ کوچک و شلخ و شاخچہ
و بار و قلم چو قلم گل و قلم تاک
ستاخ ستاک نرم شاخ شوش تنہ پوزہ و تنہ
جلنے روئیدن شاخ از درخت الفنن الخوطۃ
بوداق فدان خال گبی
ٹھوڑا - کم اندک و تنک قلیل آز
ٹھوس - پُر مست المصمت قارشی پراغ معنا سنہ
ٹھوکر - پا لغزو پائی لغزہ شکوخہ و شکوخ و
پایش پا و سکندر خصوص با سپ العثرۃ و العثار
مشلہ السقاط طایمق و سورچک
ٹھوکر کہانا - پیش پا خوردن و شکوخیدن
و پا بسنگ آمدن و بسنگ آمدن پا و سنگ
آمدن پا و پا سے لغز خوردن و رسیدن
و شکوخہ خوردن اسکندری و سکندرے

خوردن و سکندری یافتن اسپ را الکبوۃ
طوار باشی او ستمنہ سورچک و ایاق تعایق
و یوزا و ستمنہ قیاتمق و توکرتمک و
تپہ اورزہ تکرلنوپ یقیلمق
ٹھوکر مارنا - سر پا زدن و لشت پا زدن ایاق
او جیلہ اورمق انجل ایاق او جیلہ اورمق
ٹھونسنا - درگنجانیدن چیزے در چیزے
بسختی چنانکہ لقمہ بدہان کسی سپوختن الدس
کزلک سانچق و دو رتمکت باترمق
ٹھونٹھ - درخت خشک الفقۃ قوریمش چورک اغاج
ٹھونکنا - کوفتن کوبیدن گستن الدق اورمق
طوقشمق و چالمق و یان باشی گلک دودمک
ٹھونکنا - کوبیدن و شلاق نمودن کسی را
الدق اورمق کوتک چالمق ستل گبی
ٹھیک - پانہ و قانہ الشکلۃ چوی
ٹھیک - انبار غلہ البید الکدس ہر یغینہ و
کومہ دینور
ٹھیک - درست و راست الصحیح کرچک
ٹھیک بنانا - چیزے را بی کم و کاست ساختن
التسویۃ برابرلق
ٹھیکری - خزف ریزہ و خزف پارہ سفال
ریزہ سقسی معنا سنہ
ٹھیکری - بر زن بریزن فردن معنا سنہ
ٹھپ ٹاپ - بوشش بوچ البطر التبختر معنا سنہ
ٹھیس - تیر و تیر کشی کفشاک تیرک زدن و

الوجیع اغریجی و انجیدیجی مرض قنقر تمق و
طمری و اغرینک اعضاده یوقری یوقری
اتلنسندن عبارتدر

ٹیڑہ - اگریلک تاؤ و دو اعوجاج وتعوج گبی

ٹیڑھا - کج وکژو خمیده و دوتا و کبوس
کوہلہ حقیقتہ اریب لا عوج اگری

ٹیڑھا کرنا - خم دادن خم کردن وخمانیدن
کج کردن و دوتا کردن التعویج اگرایتمک

ٹیڑھا ہونا - خمیدن وخم خوردن وکج شدن
الاعوجاج اگریلک

ٹیڑہ مونہا - کجدہن معوج الفم اگری اغزلی

ٹیڑھی ہات پاؤں والا - چنگلوک چولق
آدمه دینور

ٹیک - بارد و النز از اول طباغه دینور
کمیوه سی قوراوان لان شجرک الفنه اوزرلرادلکی اعاجی

ٹیکا - قشقه و نام زیور پیشانی تعبیه وطیله
و شرح کتابه ادیتی الشرح کشف ایتمک
و بیان ایتمک

ٹیکا - نیل که برای زخم چشم بر پیشانی زنند

ٹیکنا - تکیه بر چیزے کردن التوکا طیانمق

ٹیلا - تپه گریوه کمر گریوه میان کوه و ٹیله
برہندک التل کوچک و سپه الربوة یوجه ویکسک
یرالکمه ونجد گبی

ٹیم - زبانہ شمع و زبان چراغ القراط
فتیل او جنبدن یانمش آتش پالکی

باب ثای تخذ

ثابت قدم ہونا - پی گشردن الثبات دائم
اولمق وظاہر اولمق

ثبر - منع ایتمک و ہلاک ایتمک حبس ایتمک

ثبات - کفشوبرپرداس الثبات دائم اولمق

ثبات کرنا - وار دار کردن و دارا دار کردن
الثبات دایم اولمق

ثبور - ہلاک اولمق وزیان اولمق

ثج - صو آقمق

ثخین - صق وقالک نسنه

ثدی - امجک

ثریا - پروین و پرن و پر و پروه ارمه
الثریا اولکر

ثرید - اشکنه الثرید یاغله اصلنمش اتمک
طوغره مش اتمک

ثعبان - اژدن یلاندر

ثعلب - دالکو

ثغره - گوس چقوری و بوغاز چقوری و
کدک ثلمه گبی

ثغامه - آق چچکلو براوتک آویدر در منہ پیلہ

ثغر - ارسلان و دوده وسائر حیوانات قوزجی
و پالدیم و قوسقون که اگر اسبابندندر و
گیج پورشیلو دوه

ثفل - ہر نسنه نک کپوکی و کوسه سی جوگالی

ثفن اریلک خشونت - گبی
ثقب - دلک ویرتمق خرق گبی
ثقبہ - دلک
ثاقب - یلدرایجی وشعلہ ویریجی و دلک دلیجی
ثقوہ - اسکرہ سکرجہ معناسنہ
ثلمہ - دیوار و قلعہ و بچاق کہ گبی و بونلرہ یکبر زندوارسہ
ثمار - یمشلو اغاج
ثمامہ - برضعیف اوتک آدیدر
ثمن - ہشت یا بوچک سکزدہ بر
ثمین - سکز بلوکدہ بر بلوک ثمن گبی و بو اغر بہالو نسنہ
ثنا - اوکمک مدح گبی
ثواب - کرفہ طاعت جزاسی

جاٹ - غن و غنک و تنک یاغ و چیقار نلرک اوق
جاجیق - چلپنی زغارچہ وشرارہ گبی
جاردین - گہونس خرموش گبی
جار - مقنعہ کسانیز لوازہ و در پوشنہ گبی
جارس - بدنام گبی
جازم - جاجم جاجم جاجیم جیم معناسنہ
جادو - یاد ہرزہ جادوی رہزنان السحر جادولق ایتمک

جادوگر - وافسونگر ساحر جادو ایدیجی
جادہ - ہنجار راس الطریق الصراط یول
جاڑا - سرما موسم سرما کہ زمستان وسرما بترکی قیشلاق باشد البرد الحصر صغوق الشتاء قیش
جاڑا دیکر تپ آنا - تپ یازہ وتپ لرزہ گرفتن وافتادن وزدن النافض وترتمہ
جاسوس - آبستہ جاسوس الیشتہ و الیشتہ الجاسوس آی ایجی وجوستلاجی یجوس جوستا فجاسوا خلال الدیار
جاغنڈی - کاغ گبی قوزغون اوازینہ دیرلر وطاس وصحن مثللو اوانی ایچرہ جوز و بونلرہ مثللو نسنہ ری قیوب بری اوتہ تحریک اولندقدہ ظاہر اولان صوت
جاگتا - بیدار شب زندہ دار وشب پیمای الیقظہ الیقظ الیقظان اویانق کیمسہ السہو السہر اویانقلق السہار ویانق اولمق
جاگتی رہنا - بیدار ماندن وشب زندہ داشتن وشب برپا داشتن وشب پیمودن الارق اویقوسزلق
جاگنا - از خواب برآمدن وبرخاستن و بیدار شدن الیقظہ اویانقلق
جاگیر - بترکی تیول وسیورغال و در ایران اقطاع یا اقطیعہ ارپہ لق
جاگیر دینا - جاگیر دادن الاقطاع مقاطعہ دینہ کیک

جاگیرکا گاؤن ۔ یایر
جال ۔ و دام و جالی و تنۃ تلہ الشبکۃ الشرکۃ
آغ و طوزاغ و وزاق دقیان
جالا ۔ ابرکا کیا جالا برکا کیا و کلافش خانہ
والفت و تفسۃ و تنہ و پردہ سفید تخم را
تفنہ و تفنی و گرتینہ اوزمجک آغی معناسنہ
جالا ۔ پردہ باریک چشم تخم اسبل گوزک بشرہ پردہ
الغشاوۃ گبی
جالقوین یاتمق ۔ ستان خوابیدن آستان گبی
جال ارکی ۔ و بوکرک ارکی شاہ لوج اچاجا
اصفر آلو کرد معناسنہ
جال لگانا ۔ دام و تلہ نہادن و گستردن
و چیدن و کشیدن و انداختن و زدن و
دام در آب انداختن و افگندن آدا بچوق
آغ و طوزاق یایمق
جال میں پھنسانا ۔ بدام افتادن و آویختن
النشب گیریک
جالی ۔ ریشا نیکہ بر سر کردنا سے پیچیدہ
بر زمین زنند تا بچہ شخ آید الکسع البیلہ و
ایا غیلہ برنسنہ یہ کوترہ اوزتق
جالی دار دروازہ ۔ آژگن غلکین و غلبکن
پرمقلی مشبک قپو
جامن ۔ آلوسیہ
جامہ دانی ۔ جامہ دان و جامہ خانہ و
العیبۃ الحقیبۃ ہبکیہ و ہیلبہ و چمدان

جان ۔ ترجمہ نفس روان زنگ الروح
النفس جان و ندرک
جانا ۔ رفتن الذہاب گتمک
جانب دار ۔ سوگیر
جانچنا ۔ آزمودن الابتلاء امتحان ایتمک
و صنامق
جانغردی ۔ جلنگ زنجیر چاک و چغراق گبی
نسنہ لرک صوتیدر
جانفس ۔ گلیون بو قلمون پارچہ کہ تو اثر نموج
جانقردی ۔ سغو جہنکار
جان کی خوف سی بھاگنا ۔ درمال زدن
و درمال کردن الفرار قاچمق
جانگھہ ۔ ران الفخذ اویلق
جانگھیا ۔ تنبان و تنگہ و توما التبّان
طومان و ایچ طونی و کوزنجیلک طونی
جانماز ۔ تسلیخ و تشلیخ
جاننا ۔ انگاشتن پنداشتن دانستن
وانستن العلم الفہم اکلامق و بلمک
جانور ۔ زندہ یا الحیوان ذی روح جانور
جانور رہنی کی جگھہ ۔ آغال و آغل و
شبح و شبحہ شبغا شوغا شوغارشوغارہ شوغاہ
سوگا و شوگا نغل الحظیرہ دوہ و قیون آغلی
جادون ۔ و جامن مایہ شیر الروب سود
ینور داولمق در وبتۃ اللبن خمیرۃ تلقی فیہ
جائز و ممکن ۔ روا و شایان

جائی بہل ـ جوز بوا جوز بویا الجوز قوز

جائی جوئی ـ یاسمین انطلیان یاسمین چیچکی

جاه و اعتبار ـ آبرو و آبرو نج بابردن باختن

شکستن یخشن الجاه قدر و مرتبه

جاہل و احمق ـ غت و غتفر غتیفره غدنگ و

و غدفره الاحمق ابچ

جائی ضرورت آبخانه و قدمجاو آفشتنگاه و

آبشتنگاه الکنیف المستراح تبول و تخوجه ایده جیکت

جائی استاد خالی ـ جای فلانی پیداست

و سبز است و خالی است در مقام یاد کسی

گویند

جائز ـ روا

جائی کفش و تارنیکی ـ پاپوشلق

جب ـ آنک خلاف اینک ترکیده اها و اشته

معناسته در

جبار و قہار ـ کسیکش کشیشند جباری و قہاری

کیبا پادشاه جبار الجبار قہرا ایدیجی و غالب

و مسلط

جبدا ـ مردکران و گند الوخیم ثقیل آغر

جبروت ـ کی آباد و روان کرد ملکوت

الملکوت ملکدند جبروت جبرون درا و لولق

جبره ـ سوخته معناسته در انگور کی چبلکے

جبریل ـ سروش سروشه الجبریل روح

القدس

جبرا ـ چانه کله زقرو خشته آخل آن اللحی چنه

جبیل لقم ـ گسست لبی کم مایه سنگی است

جبن ـ خرزک الجبنه قورتلق

جبلک ـ ناموسیه دستار و کله و کله پرده

جبه و خرقه ـ صبخی هزار میخی و هزار میخ

جتاتا ـ آگاهیدن و آگاه کردن التنبهه

الاعلام بلدرمک

جتن ـ التدبیر فکر اینمک براینشک عاقبة

نظر اینمک

جتہا ـ گروه الحزب جماعه و طایفه

جتی ـ ماهیر ساالحمور عورته جاع ایده وین سوینے

جتاوهاری ـ ماکهنه

جتنا ـ زنگ زنگار زنگ گرفتن الطبع تیموره

پاسلنمق

جدا ـ و آواره و واشدن شگفته

شدن و جدا شدن آیره و آیرق التفرد

التفرید آیره ولق

جدائی ـ فرور فنور چاره و اخیدن از

باهم جدا کردن التفرید یالکه اینمک

جدا کرنا ـ آیرمق

جدوار ـ و ماد پرورین الجدوار بناتاتدن

براو تدر

جدول باکشیدن و انگیختن و در قارسی

لفظ تحریر استعمال کنند

جدی ـ گاه الجدی برج کواکیدن

بر برجلک اوپدر

جذام — خورہ لوری الجذام برمرض در

جذامی — کوش

جراب — گوراب الخف ایچ اودک

جرات — یاوری گرازی الجرۃ بہادرلق

جرات پہرت والا — شکردہ کار نیک جلادی معناسنہ

جرجر — ستنج گیے خوشہ ہائی نیکو خفتہ کہ از خرمن برآوردہ نکوبند

جرزچین — لب چرانقل مجلس

جرس — برنگ وبزنگ الجرس چان

جرائق — وصرصرو اغستوس بوجکے چند جرواسک گبی

جرم — مانید وبزہ الجرم صوچ

جریب — چوبدستی وسہ العصا طویلۃ وکنک الجمن چوباق جریب بفارسے گیری انچہ بدان زمین پیمایند بردونم پر معناسنہ

جڑ — بن درپیشہ نژاد ونژادہ نسبرا گویند وآرہ بن دندان الجذر ثوم الاصل کوک وبہرسنہ نک اصلی وحسب

جڑاہوا — نشاندہ شدہ المرصع بزہ لک

جڑاؤ — مرصع کاروتہ نشان المرصع بزہ لش نسنہ

جڑپکڑنا — بیخ گرفتن وریشہ کردن ریشہ راندن وریشہ دواندن گوکی طوتمق معناسنہ

جڑسی کہودنا — از بیخ برکندن وبرآوردن وبرکشیدن وبرانداختن التاصل القلع والاقتلاع گوکدن قوپرمق

جڑنا — نشاندن وزدن الترکیب قارشمق

جڑوان — جنابہ وہمزاد وہشکم خلیس ریش سیاہ وسفید جو میوہ تروخشک وغلہ وتعل وہرواریدورہم آمیختہ قارشمش نسنہ التوءم اکیزاو غلان

جزا — کلکہ اولک جزای نیک وبدبفارسی باد آفراہ وباد آفراہ وباد آفرہ وجزاے نکی را پاداش وجزاے نیکی وبدی ہردورا شیان وکیفر گنیز سزا ترجمہ حرف جزا وکنیرواز دہ ترجمہ حرف شرط الجزاء عوض

جزا احسنتا وسیئۃ

جزء — وزیم الحصۃ لختان تیرک آن کراۃ وذرا اردوی ہندی وپارسی حزء ہشت ورق کتاب یادہ ورق کتاب اطلاق کنند وپارسیان ہمزہ را حذف کنند وچون بسوے چیزے مضاف کنند واو بجاے ہمزہ نویسند وبدون اضافت یارش خیر نیز استعمال کنند الجزء واحد الاجزاء وبہر نسنہ بی تقسیم ایدوب جزء جزء ایتمک

جزبندی — تہ بندی شیرازہ انچہ در جزبندی کتاب وبرکنارہ چیزہا دوزند

جزدان — جزودان کیس الکتاب الکیس انچہ کیسہ سی

جزکشی کرنا - جزو کشیدن الاکتساعلم کسب ایتمک
جزنکی - خط سمیرہ و کشلک گبی
جزنک - وجزیق جزیق ایتمک وسترہ
زدن آثر دن گبی
جزمہ - موزہ مخیز گبی
جزئی - برخہ و آچیدا و و آچیشا پارتاری
وپارتاریان جزئیات وتختیہا جزئیات
جزیہ - سرگزہ و سرگزیہ گزیت وگزید
وگزیہ وگزید الجزیہ اہل ذمہ دن آلنان مال
جزیرہ - اطہ
جست - روئی توتیا توج معناسنہ
جستجو - تلاش کردن التفحص آرمق و
تفتیش ایتمک
جسم - اندام اجسام وجسم مقابل جوہر
تنی جسمانی و تنیات جسمانیات تنانی
جسمانی وتنا ور وتنومند وتنبد جسم کل
ورزدان بدنفس کل الجسم والجسمان کودہ
جسد گبی
جعفری - سراچہ پیلی قفسی کہ طاوق کومند
دینور
جغلتی ایلک - نوامیدن گبی فریاد کردن
جفت - توڈوہ تورذوہ تووہ وتروہ وڈرہ
الزوج ضد الفرد جفت والش
جفتی کرنا جفت شدن وجفتی کردن و
خوردن ورزدن گشتی الفساد الجماع جفت

اولمق چھتلنمک
جکنمک - وباصمق وتپہ لمک پیلیان کبی
پاؤن سے روندنا
جگ - گیتی وگیہان وجہان وجگ
روزگار درازالعالم الدنیا الحقبۃ سکسان ییل
جگادری - پاستانی و دیرینہ وکہنہ سال
دیرینہ سال العد مول قدیم
جگالی - نشخوار ونشخور ونشخار کاغ الجرۃ کویش
جگالی کرنا - نشخوار ونشخار کردن زدن
الاجتار دکوشمک
جگانا - بیدار کردن نمودن وازخواب
برآوردن وازخواب برداشتن الایقاظ
اویاندرمق
جگت - لب چاہ القف یوکسک یر
جگت کا اوستاد - استاد جہان استاد عالم
واستاد انام وسر دانشوران وشاہ دانشمندان
وپیر طریقت رامرشد جہانیان ومرشد آفاق
ومخدوم جہانیان الاسوۃ رئیس ومقتدا اولمق
جگر - باغر کبد گبی
جگرا - توانائی دلیری وتاب وجگر الطاقۃ
قدرت وقوت
جگر کی رگیں - رگ جگر الورید بوین طمری
کہ شاہ طمر دیرلر
جگنو - آتش بوجکی دیلندز بوجکی
جلا - پرنگ الجلا صیقل اولمق ورونق ایتمک

جلا بھنا ـ سوختہ برشتہ
جلادت ـ دست چابک فروفیروزی وقوت وقدرت وجلادت الجلادت برکلک ومحکملک
جلا دینا ـ پرنگ دادن پارچہ وشمشیر التجلیۃ روشن اتمک
جلاب ـ آکج المشوشول دواکہ مسہل اولہ
جلاد ـ گردن زدن
جلال ـ شکرکش الجلال اولوق
جلانا ـ سوختن وآتش دادن ودرآتش افگندن وسوختن وسوختہ کردن سوزانیدن الاصلا اروده قیزدرمق واوده یاقمق
جلانا ـ آتش افروختن وبرکردن الالہاب ویاقمق
جلانا ـ سوزانیدن وسوختن التحریق یاندرمق
جلاہہ ـ جامہ باف وپاباف وجولا وجولاہ وجولہ گوفشانہ وجشیر وجشیرہ
جلا ہوا اسپیسا ـ آبار یانمش قورشون
جلبیز ـ ودیزکین پالہنگ گبی
جلد باندھنا ـ جلد بستن وکردن درجلد کشیدن جلد اتمک شیرازہ بغلمق
جلدی ـ شتابی وزودی الجلدی چابقلق
جلدی کا مارا ـ شتابہ خوردہ وشتابزدہ
العجلہ یومک جل عجل عجول وعجلان
جلق مارنا ـ جلق زدن در زنان نیز جلق زدن گویند
جلماقس ـ دیوہردم وہردم آبی النسناس

طامع آدمی
جلنا ـ سوختن الاحتراق یانمق
جلندھر ـ تشنگ امار وتشنگامار الاستسقاء استسقا رنجنہ گرفتار اولمق
جلوہ ـ گرازہ گرازیدن جلوہ کردن گشی
جلیبی ـ زلیبیا زلابیۃ زلیبیہ گبی
جلی پانو کی بلی ـ سگ پا سوختہ وپا سوختہ
جلی ہوئی چیز اندرسی گچی ـ برہودکو یوکوش
جمادات ـ بربستہ اشچہ نشو پزیر دبررستہ الجماد جانسز وقرومش ولمق
جماع ومباشرت ـ جالش وسکند ومرز وتیوتش
جماعت ـ گروہ وگروزہ
جماع کرنا ـ گائیدن وکشیدن درکار گرفتن
جمال ـ زیب آسا برگ وطونانمہ
جمال گوٹہ ـ ماہودانہ ودندہ حب السلاطین حب السلاطین مسہل
جمائی ـ دہان درہ فازہ فاژ خمیازہ فاژ وخمیازہ پارش پاسک نیز آسا اہہنپایہ التثوبا راشمک
جمائی لینا ـ خمیازہ کردن وکشیدن خمیازہ آمدن التثائب اشمک
جمانا ـ طوکمق
جمجمہ ـ جمجم گبی وگیوہ نیز گوینہ ازپا افزار کہ بالا پارچہ داشتہ باشد
جمدان ـ جامہ دان بار جامہ گبی

جمری ـ تندرو خشکا خور تاکس و بخیل و رذیل

جمع ـ فراہم و غنند غنجہ تبیرک گروزه الجمع

متفرق نسنه پی بر یره کتورمک

جمعدار ـ مخفف جماعت دار

جمعرات ـ پنجشنبہ الخمیس پرشنبہ پنجشنبہ

جمع کرنا ـ اندوختن اقمختن و توغتن الجمع

فزانمق و توپلمق

جمعہ ـ ادینہ العروبۃ یوم جمعہ

جمع ہونا ـ برگمک تنیدن گبی

جمع گویکے ـ قدح مریم برگل درکہ جی العالم

دینور ترکیدہ صقتی گوزلی دکی دینور

جمعیت ـ شمول توابجیره الجمیع الکل

جملہ ـ گردک ترکیدہ بتون وہپ پیپی و کل

جملہ معترضہ بیان کرنا ـ بسر رشتہ رفتن اتنا

کلامدہ جملہ معترضہ اولہ رق بر غیرے صحبتہ

گچمک یا خود مکالمہ فصل بولمغلہ بخشدن خارج

بر کلام او جنہ یا پشمق

جمنا ـ دمیدن رستن بروئیدن النبت بتمک

جمنا ـ بستہ شدن آب مانند آن الانجماد طوکمق

جمنا ـ چسپیدن چیزے بچیزے اللزوق

اللصوق الاشمق و یاپشمق

جمی ہوئی چیز ـ اندیسہ و انیستہ انیسہ و انیشہ

منجمد طوکمش نسنہ

جموکہ ـ ام الصبیان

جن ـ سایہ و دیو و کوبہ و کوبہ گرفتہ

جن گرفتہ الجن یکلر

جننا ـ زادن زائیدن الولاد و الولادت

الفتج الفتاج طغورمق

جنازه ـ سریر مرده و تختہ تابوت کاہو

و کاہو کب الجنازة تابوت

جنابت ـ گرفت الجنابت صوج و گناه

جنبیہ ـ زرغہ بتری خنجر

جنبس ـ و جنبسره چہارک پرمق جنبسیدن خا جینیگی ہندی

جنت ـ گشتاغد و نہ و اجاج الجنت باغچہ

جنتری ـ شفشاہنگ و شفشا ہنج و شفشاہنگ

تارکشی زرگران صرمہ کشلہ کسدہ دموری

جنتری ـ زائچہ ولادت

جنگلہ ـ داشہ گیمت گبی

جن غاجی ـ و جیالی دیجی صور ہندی دار و یچ نوعندندر ولبود آگبی

جنقتی ـ آشفو

جنتی عورت ـ زائشده الولاد طغوریجی

جندی ـ سوار اسپ گبی

جنس ـ گونہ جنس گونہا اجناس گوناگون

ہم گونہ گون گوناگون رنگارنگ و جنس بجنس

و دورالانواع درلو درلو

جنگل ـ بیابان و بلشہ و تیماس و تیما

ربواس و دشت و کنام و خیسہ و لغ ہاموں

و گفتن و کلاکستان و نیستان الصحرا چول و اوربان

جنگلی پیاز ـ اطہ صوغانی و چیتلقی دادده دیره

جنوب ـ الشعیرار پہ

جو - بعربی ما بین زمین و آسمان بفارسی
سپہر انگلیزیر ایلہ گوک ارا سی
جواب - مجیج مجوغ و توغ ولیبا د توغ الینیر پیوندق
جواب - منگ و منگیا القمارا و جلا و لان اوپون
جواب - پاسخ
جواب دینا - پاسخ دادن و جواب دادن
و گفتن جواب دیرمک
جواب آنا - جواب آمدن جواب گیلمک
جواب نہ دینا - پاسخ سوختن
جوار - ذرت و ذرد الذرت طارو
جوار بہاٹا - ابخیر گویند الجزر دریانک صویی
ار دینه رجوع ایتمک المد دکز صویی چوغالوب
آرتمق
جوارش - گوارش
جواری - قمار باز و منگیاگر پاک باز و خانه
باز همه باز نده حریف قمار باهم آورد القمار
القامر قمارا ویجی
جوا کھیلنا - قمار باختن المقامرة قمار اوینامق
جوان - جوان برنا و برناک و برناه برزن
جوان و پستان زن جوان اپرناک و توچه
الفتا قو تلو یکت
جوانه مرگ مرنا - جوانه مرگ و جوان مرگ
مردن
جوانی - و برنائی الشبیبة گنجلک و یکیتلک
جوانو نکا کام بڑہاپی مین کرنا - پر افشانی

جوبن - آغاز جوانی الریعان العنفوان
برنسه نک ابتداسی
جوبن کا ماتا - مست جوانی و مست حسن و
الشبيبة گنجلک و یکتلک
جوبن نکالنا - آب پوست افگندن
جو تجکو میسر ہی مجکو بہی میسر ہو - دست بر سر
من و دست تو بر پست دہان تو د مسید
ہر کہ ہہی پیش گیرد و نتیجہ آن جز زیان نیابد
جوتری - نام دوائی راف بز بار جار گون
البسباسه بز باز معناسنه
جوتش - علم نجوم و جوتکی منجم بفارسی ستاره شمر و ستاره شناس
جوتنا - شیار ریدن و شیار کردن و قلبه رانی کردن
و شو میزیدن و شو میز کردن الکرب البا سوگنه
ترلالی سورماک و نطس ساک و فلما حرث کشت قلبه کرده
جوتی - کفش و پا پوش و پا افزار و پای
اوزار بترکی بیشماق شلمپ پاپوش بسار و ان چاروق
را شم و شمل گویند النعال کندره
جوتی پہنا - پا پوش پوشیدن و کفش پوشیدن
التنعل النعلین گیمک
جوتی پہنانا - پا پوش در پای کسی کردن
جوتی مارنا - کفش زدن و پا پوش زدن
الخفق الخفف کندره لین اورمق
جوتی ٹانکنا - پینه دوختن و پاره دوختن
الخرز الخصف کندره دکمک اپاق قابی دکمک
جوتیون کی جگہه - پایندان مجلسک اشاغی

جوجہ ۔ گوشک کبی ٹہنکتا
جود عطا و کرم ۔ دہشتہ الکرم و اعطا بخشش واحسان وایلک
جور ۔ پشنک و ستم الجور ظلم
جورو ۔ زن وہم خوابہ و ناموسیہ یک شوہر را زن الزوجۃ ارک دشیسی
جورہ زن ۔ طرابطہ خطوط کہ اوراق بر دارد اسکدار کبی
جورہ ۔ گوشہ از طنبور بفارسی جرہ
جوڑ ۔ ہمتا و ہمسر الشبہ والشبیہ المثل نظیر و ودنکدش و یکدش
جوڑ ۔ بند المفصل اک
جوڑا جفت الزوج عورتکلاری
جوڑا ۔ نغولہ چند موی پیچیدہ برقفا گرہ زدہ
جوڑنا ۔ وصالی نمودن الوصل والشمق
جوڑنا ۔ دوختن یک لخت جامہ بالخت دیگر اللفق ایکی پارہ بی بری برینہ ضم اید وب کلک
خفیف گیسے بری برینہ یا پشدرمق
جوڑی ۔ تب لرزہ و تب یازہ بترکی بیزکاک باگرفتن و افتادن وزدن الناقض ترتمہ
جوز ۔ گوز الجوز قوز
جوزا ۔ دو پیکر الجوزا ربر برجدر
جوشاندہ ۔ شکرف
جوش میں آنا ۔ در جوش آمدن الفور قیناقمق
جوش مارنا ۔ جوشیدن دمیدن زہیدن
الفور قیناقمق
جوشن ۔ و شینہ الجوشن و مرچوقال
جوق ۔ جوخ الجوقۃ جماعۃ الناس الفوج بولک
جوکہم ۔ زیان گزند الخسران نقصان القدرہ اولق الخسارۃ زیان کارلق وہلاکلک
جولتی ۔ چاو چاو کبی چین چین کرنا پرندہ کا دہشت سے
جون ۔ سپش تپش القملۃ بت
جون پڑنا ۔ سپش افتادن و سپش ناک شدن القمل بت دوشمک
جون دکہانا ۔ کسی را گفتن تا از سرش سپش برآرد
جون دیکہنا ۔ سپش برچیدن و برگرفتن و برآوردن الفلی بتلمک
جونک ۔ زلو وزلوچہ وزلوک وزالو و دیوچہ و در زبان سلوک معنا سند
جونک لگانا ۔ زلو چسپانیدن و زلو انداختن سلوک یا پشدرمق
جون مارنا ۔ سپش کشتن القصع ابت اولدرمک
جوہر ۔ پرند و پلارک گنخت فرو فرو ہرو ہرنگ الفرند قلچک و بچاغک یوزندہ اولان گوہری ولونی
جوہر کرنا ۔ جوہر کردن البخع ہلاک ایتمک
جوہری ۔ صیرفی گوہری کبی صراف
جوہی ۔ یاسمین و کشتی الطیبان یاسمین چچکی

جھاڑ - درخت الشجر اغاج
جھاڑ لینا - رخت وجامہ کسی ربودن تا
اگر چیزے پنہاں کردہ باشد برآید الاستنفار
قفتان یوزن سلکمک
جھاڑ جھنک - رفت رو و رفت روب سپوپرمک
جھاڑن - خاکروبہ الکناسۃ سوپرندی قمامہ
جھاڑنا - افشاندن و تکاندن فرو لیسدن
النفض صاچمق وسلکمک
جھاڑنا - جاروب کردن و زدن و رفتن
ورو کردن و تکانیدن و رفتن و روفتن
و گلانیدن الکنس سوپرمک
جھاڑو - جاروب و جائی روب و جاروب
و جارو بترکی سپورگی بابستن بارش جاروب
ساختن المکنسۃ ایکنسہ بہ یعنی سپورکہ
جھاڑو - کوکب دمدار و ستارہ و نبالہ دار
و ستارہ و مدار
جھاڑو دینا - جاروب زدن و جاروب
کردن و دادن و کشیدن القم سپورمک
جھاڑو دینا - جاروب زدہ بردن برنیک
متاعی بجتون [illegible] الاکتساح
جھاڑو دینا - ہمہ خوردن جاروب بندلنا
الاقتمام [illegible]
جھاڑو باندھنی کی لکڑی - [illegible]
جھاڑی - بوتہ کشتی الغیل و رمان و چیلیق و قوراق
جھاز - کشتی بزرگ و جہاز جنگی آنچہ دران [illegible]

جنگی وند تولی شتاری گلبت جنگ و چنگ
وسال زنجیری الحراقۃ شول کمی کہ اندہ دشمن
آہنجق طوپلر و توفنکلر ایرلری اولہ السفینۃ کمی
جھاگ - کپوک کفچ گبی
جھالا - باران کہ بپارہ زمین بارد
جھالر - مسلسل التنواط ما یعلق من الھودج
یزینگی بہ
جھالنا - کفشیر کردن و کفشیر داروی پیوند کردن
لحلق ولحم قیو مجی بورہ سنہ دینور
جھان - ہرجا و ہرکجا و جائیکہ این نیز بردہ
جھانٹ - موئی زہار و رم و زہار مکان
بترکی تومدوک لسب بانہ زومہ العانہ
قاسق قیلی
جھانٹیں مونڈنا - ستردن موئی زہار قاسقہ
تراش ایتمک
جھانجھ - سنج و چلپ الصنج زنج زیل معناسنہ در
جھانجہ - جلاجل زنگ الجلجل چاک دف
پولی معناسنہ
جھانکنا - سراز دریچہ و سراز غرفہ و سراز
روزن برآوردن نظر من الصبر یعنی
دیلکدن گورمک
جھانگشت - انگشت یوز تمش گبی
جھانوا - پائی شوئی و سنگ پاخار و سنگ
پا و سنگ خار و پاشنہ سنگ صوبہ باتمز
طاشی المنشفۃ ایاق طاشی کہ ایاق کیرن

گیدر و صوبہ باثمر تاتشی
جہان سے کام نکلہنا۔ بمراد خویش رسیدن
تا نشیدن امنیہ نا اتمام قالمق
جہاد۔ گزگزم الاثلہ ایلغون اغاجی آوجی ایلغون
جہائین۔ تاشق و ماہ گرفت کلکمک الکلف
سلیس و چغیت وچند
جہبا۔ پرچم العلم سنجاق لو بوا و طوزاق
جہپ۔ زودی و شتابی بی درنگی و جلدی
السرعۃ ایومک عجلہ گبی چاپک معناسنہ
جہپاکر سے لی بہاگنا۔ در ربودن الاختطاف
والخطف الاستلاب قاپمق
جہپٹنا۔ شتابیدن و دویدن السرعۃ ایوملک
جہپٹ۔ زد الصولہ حملہ ایلمک
جہپٹنا۔ زدن وحملہ نمودن وحملہ بردن
وحملہ آوردن اسطوت حملہ ایلمک
جہپکنا۔ از شرم نگاہ دزدیدن الاغضا
گوز منلمک
جہپکنا۔ از ترس مژہ برہم خوردن
و برہم زدن الاغضاء گوزن اورتمک
جہٹلانا۔ التکذیب یلانہ نسبت ایتمک
جہٹالنا۔ دہان زدن و نیم خوردہ کردن
جہٹکنا۔ تکان دادن گلندن لاندن
لانیدن النفض صاجمق سلکمک
جہنڈو۔ بیکار البطال الشی او لمیان البطالۃ
الشی المیوب المسہر اوقومق

جہر بیر۔ درخت کنار دشتی طاغ کوکنا
اغاجی
جہر جہرا۔ جامہ تنگ بافتہ ناہلہل سیرک
شنہ والنیجہ الہلہال جلاہ بزی یوطقومق
و سیرک قلبور کہ گذر دیرلر
جہرا۔ شفد الحضرۃ چقور
جہر جہری۔ لرزہ تب الرعش و ترتمہ
جہرلی۔ قیورم و بورشق
جہرلیان پڑنا۔ چین و شکن افتادن و
براگرفتن
جہرنا۔ جریان چشمہ الینبوع العین یعنی بیگار صو چیقدیغی
جہروکا۔ پالکانہ و پارکانہ و پنجرہ تابدان
الشباکۃ والشبکۃ باجہ و پنجرہ جامی
جہری۔ انجوغ و انجوغ و انجغ و انجیج اژنگ و پرلی
الغضن درینک بوکلمی قیورم و بورشق
جہڑ۔ پرۂ قفل و نرو مادگی الفراشۃ کلید پردہ سی
جہڑک کر بولنا۔ غلبہ التوبیخ باشنہ قاقوب
عتاب ایتمک آلا بندہ و یریک چقیرمق
جہڑکی۔ سرزنش گواز و گوازہ و نکوہش و نکوہ
الزجر قاقمہ
جہڑکی دینا۔ نکوہیدن و سرزنش کردن
الازدجار منع ایتمک
جہڑنا۔ فرو ریختن غبار الانتفاض سلکنمک
جہڑی۔ الدیمۃ برق و رعدسز یغمور
جہٹکانا۔ دو تا کردن الشی الحنو اگمک

جھکڑ- باد غبار انگیز جگر الزوبعة قره یل اوازی ودپرتمک
جھکنا- دوتا شدن وخمیدن الانحناء اکلمک وایکی بوکلمک
جھکنا- فروتنی کردن الخشوع التواضع التذلل التملق ایتمک
جھگڑا- پرخاش الخصومة النزاع المخاصمة خرخشہ
جھگڑالو- ژکارہ ستیزہ کار الالد قتی صوش ایدن کیمسہ
جھگڑنی والا- پرخاشخر وپرخاشجو و شورانگیز الخصیم خصم اولان کشی
جھک مارنا- جک زدن الهذیان یکشاق سویلمک
جھکنا پلہ کا- سر داشتن ترازو
جھکورا- جنبش باد وجنبش آب الزعزعة دپرتمک
جھل- گل خواندن ہمہ نقد بردا و نہادن
جھل- پرکان ساک الجهالة بلمزلک
جھلانا- بربادپیچ نشانده جنبانیدن بادپیچ وادرک
جھلی- پوست باریک اندرون شکم حیوانات الصفاق جلد الرقیق الغشاء
جھمکا- گوشوارہ القرط کوپہ
جھمکا- پروین وپرن وپرو وپروہ الثریا اولکر

جھمکڑا- جلوه و دیدار معشوق التجلی آشکاره اولمق
جھنانا- بخواب رفتن شدن و خفتن عضو الخدر اعضا اویشمق
جھنجھلانا- بخشم آمدن التغیظ خشم ایتمک
جھنجھنا- اخلکند و اخلکند چقشاغی معناسنه
جھنڈ- جغاله السرب القطیع سوریلری قوش سورو بہ سی جغالہ کبی
جھنڈا- نشان العلم نشان سنجاق لوا
جھنکار- صدائے افتادن چیزے بر تشت و آواز آہن باہن را جرنگ جلنگ و بانگ زیور و آواز آن همچو صدای تشت طاس وغیره الصلیل التغنغة جاتقردی وجانغردی
جھوٹا پانی- شخور السور ارتق
جھوٹھہ- دروغ کاست الفریة المین یلان
جھوٹا- دروغگو الافک یلانجی
جھوٹا- پس خورده و نیم خورده و دہان زدہ لالنگ و غاب الفضلة الفضالة آرتیق
جھوٹا وعدہ کرنا- برآتش شاخ آہو
جھوٹھہ بنانا- دروغ بافتن و ساختن الخرق عقلسزلق و بلمزلک
جھوٹھہ لگانا- دروغ بر کسی گفتن بستن بافتن بصلہ بر و بر کسی زدن و پرداختن و آوردن الکذب یلان سوز سویلمک

جھوٹھن — پس خوردہ غاب ولالتنک السوٴر آرتیق

جھول — جُل پوشدن کشیدن وافگندن و انچہ روز جنگ بر اسپ اندازند گیجیم وکچیین کسمہ وگیم معنا سنہ الجل جولکہ طوارہ جول اورتمک

جھولا — بادچیچ وکاز وتلو وتلو چیپن اورک دبا نوچ وکواچہ وکواچو وتر موزہ الارجحتہ صالنجق

جھولنا — براورک نشستہ بہوا رفت آوری کردن صالنجقنا وتورتمیہ روزکار اینچنہ گیلوب گتمک

جھولی — جامہ چار گوشہ کہ مسافران بر دوش کشند توشہ دان الجراب طغارجق

جھولی — انچہ گدایان از دوش آویزند چرسدان چدتپن منقش طغارجغہ وچانطہ

جھولی — کہ دراورک کردہ بچگان را دران خوابانند گازہ

جھومر — دستبند ورقص قد نگی الدعک صرہ رقصی وخورہ معنا سنہ

جھومنا — نادیدن الترنج سرخوشلقدن ویا غیری حالندن صالنمق التمایل اکلمک ومیل ایتمک

جھونپڑا — کریچہ ودرڈوک ودرڈوکہ کاز وکازہ وگومہ کوخ بلجی تولوبہ سی وآوجی کولبتہ سی صلاج گبی

جھونکا — جنش باد الزعزعۃ دپرتمک

جھونک — چربیدگی پلۂ ترازو الرجحان میل ایتمک

جھونک — گرانی بار الثقل غرلق الثقیل اغر منستہ

جھونکنا — افروختن تنور وگلخن السجر قزدرمق

جھونکنا — فروزینۂ تنور وگلخن السجور شول نسنہ کہ انوکلہ تنور قزدیررلر الحصب ودن

جھیل — آبگیر الغدیر کول

جھینگر — زیز وچیخ رسک وچراسک زنجرہ زرلہ اوراق بوجکی

جی — دل القلب یورک فواد گبی

جی — جان الروح جان نفس

جی — آری بلی نعم نعم اروت

جیبھہ — زبان اللسان دل

جیبھہ نکالنا — زبان برآوردن دل اندلاع خرج ایتمک ولع لسانہ دلی چیقارمق

جیبھہ نکلنا — زبان برآمدن الدلع خروج دلی چیقمق

جیتا — زندہ زی الحی دیری

جیتنا — چربیدن الغلبہ یکین واوستن المق

جیتنا — قمار بردن القمار اوجلہ اولان ویون التقامر قومار اوینامق

جیتنا — فیروزی یافتن وظفر یافتن الظفر غالب اولمق

جیٹھ — اردی بہشت ماہ

جی جی — پستان مردم الثندوة رجال المجنه دیرلر
جیران — آهو گبی
جیرمق — بشکلیدن گبی ناخن یا بنوک خنجرو کارد زخم کردن
جیغلتی — وشماطه غریو
جیفه — لاشه نعش یعنے مردہ حیوان
جیق جیق — مانند موز گبی یعنے آواز موش چون گربه ببیند
جی للچانا — دو شاب دلی الطمع حریص اولمق
جیمین آنا — در دل آمدن وافتادن وگزشتن الخطور خلجان ایتمک
جی ہان — آری وبلی وبہم بلی ورای اوت وگزبل وپیک گزبل
چاپق — تریز جامہ سوزن گبے
چاپقدات — چہار گام اسپ
چاپلوسی — چاپلوس لا به ثوسیدن التماق یلدا قلنمق
چاپق — تریز جامہ سوزہ گبی
چاپقین — آت چہار کامہ گبی
چاپمق — وچاپل ایتمک تاختن وتارات ولاس گبی
چاپل — وباصقن پروہ گبی
چاپل ایتمک — ویاپمق ترگتاز گبی
چاپلوس — یلداق
چاپوک — تلنگی بیانی خشتچہ گبی
چاپوق — تیر یزگبی
چابکہ چابک — وتیزہ تیز فرزو وازدو وگوراگور گبے
چاتاچات — ہشت وشت گبی
چاتردی — طراق گبی ہندی تراق
چاتلمتی — آواز پارہ کردن چوب وغیرہ و آن چیز را چتلاق وباریق گویند تراک گبے
چاتمق — چارمق پر تو وگرگبی ویان باشی گلمک وطرقشمق
چاٹ — ئبوشوم شرہ الحرص حریص ولوب بر نسنہ یہ طمع ایتمک
چاٹنا — لیشتن ورسا ئیدن لیسیدن ماج وموج لیسیدن گربہ بچہ را اللحس یلامق
چاخرق — چاخشرق کہ چیز پرندہ ایست
چادر — ترگوئی بستر آہنگ انچہ بر بستر کشند و چادر تخت خواب بوغبند وپرندہ وپرنیان منقش الرداء قفتان الملاءة چادر
چادر اوڑہنا — چادر بسر کشیدن وافگندن وانداختن الارتداء وقفتان ارقاسنہ آلمق
چادر آغز شفی — چادر گوبکی جاتاغ وسپند و
چادر اوشفی — اشق گبی صمغ بر گیاہ در
چار — چہار اربع دورت
چار آئینہ — چہار آئینہ و تنور وتنورہ
چار ابرو صاف — وغ
چارپائی — سریر خواب وکت
چارپلوق — ہنگ گی طوقشمق وبان باشی گلمک

چار جامه — پوشش پشت اسپ
چارخانه — هزار خانه و هزار توئی و شکنبه
القبه قرق بایر
چارداق — گداره گبی غرفه بهو
چار زانو بیٹھنا — مربع نشستن و چار زانو زدن
التربع بغداش قورب اوتورمق و درت
بوجقلو اولمق
چارق — و پوستال و قلوره پالنگ گبی
اباق قابیدر چارغ معناسنه
چاره — گزیر ضرور لا بد معنا سنه البد فراق
لابد منه لا فراق منه
چاره — آخر العلف بیکو و یم و یملک
چارشاخ — ییباسک و معناسنه
چارشف — چادر ساده
چاشنی — انچه با زر و سیم در گداز نهند بار
بوره معناسنه
چاغ — وقت و زمان آن گبی و صحت چاق گبی
چاغرغان — طوی لک گبی خرچال باشلر
چاغرمق — باغرمق غراویدن
چاغلدی — خراره آواز رنجیدن آب
و خرلدی از بلندی و انچه ارکثرت ایکا عارض شود
چاق — تندرست الصحة صاغلق چاقلق چاقما
چاقرجی باشی — بازدار گبی
چاقردی — زغرغ گبی آواز جوز و بادام
چاقرطغان — کروان قوشی و چاشترلق و چاقرغان

چاقرکیف — شیرگیر گبی نیم مست
چاقل پیده سی — سنگک گبی بر قسم نان در که شاهلر
اوزره پیشورلر
چاقل — سنگک سنگ نان بستن
چاقلداق — لکلک گبی دگرمن چقچقه سی
چاقی — تهرنی ناخن پیرا گبی
چاک — شگاف آستین و دامن گرج و کرچ تنوز
یارق و یرتق و قفتانک جبه لنگاندره اولان یرتق
چاک — چرخ گلال
چاک — مولو گبی ناقوس رهبانان.
چاکر — و نوکر زاور چاکی خوار الاجیر ارغاد و
قراوش و خادم
چاکری — و نوکری و ملازمی الخدمة قوللق
چاکسو — چشم و چشمک و چشمه زن معناسنه در
چال — رفتار المشی یورویک و یوریش
چال — روش السنت الطریقة و الطریق یول
چالاک — چابک بشکول و سکرده گرم خیز
الکمیش تیزیر و الانکماسش تیز تیزگتمک ایو
چالشجی — و درشجی ساعی و مقدم جنگانه
چالشمق — و دورشمک و چبالمق شورسی و کوشیدن
چالغین یوریک — سلسک گبی گجه واچ رفتن
چالق — و چالقین یورکسه دیوانه ر و گبی
چالقندری — شلیم گبی اوچه قوشنی دانه خردکه
چالقنمق — اضطراب و تپیدن گبی
چالقوین — ستان بهندی چیت

چاپقی — ساز گبی

چاپقمق — غرغره معناسنه صوبی بوغازده چاپقمق

چاپلی — وچرپی انبیره وخارکش گبی خس وخاشاک

چالیس — چهل الاربعین قرق

چالی قوشی — وچالی بلبلی وبوقلیجه بلبل ودیکن

چالیق — اسپ جهنده پیلاج گبی

چام — صنوبر کرگبی وچام فستقی چلغوزه تاشلا ارچان گبی

چام صاقزی — راتیانج گبی صمغ صنوبر

چاموری — ارزه گر گبی وصواجی ودیوار
صیواجی نیز

چاند — ماه نو وماه یکشبه ماه وماج ومانگ
عام است ماه چهار دهم کامل آن خار کونحن
کوکا کهیر الهلال اوج کیجه وتصکره قمر در

چاند دیکهنا — ماه نو دیدن الاهلال آئی طلوع
ایدوب کورمک

چاند کا ٹکڑا — ماه پاره ومه پاره الفلقه پاره

چاند رات — شب هلال وشب نخستین ماه البرا
هرایکا اول کونی وآخر کونی

چاند گهن — ماه گرفتن وماه گرفتگی الخسوف
آئی طوتلمق

چاندنی — ماهتاب ومهتاب شیم الفخته آی
آیدن وآئی آشیغ

چاندنی — وخدا اقلی قره لی الاجه طوتمش
سوقاقلی چارشفه که فرش کنند

چاندرات — شب ماه شب ماهتاب

چاندنیلی ٹیکی — گل مهتاب

چاندی — کیمیا وسیم الفضه گموش

چاندی سونیکا ٹهکا — شوشه وشقشه سوبکه معنا

چانط — کیس گبی تهیلا

چانول — برنج گرنج الرز پرنج

چاوب — سینه کردن ٹپا کهانا تیر کا

چاودار — گودر گبی دانه خورد ودمیان گندم

چاوش آشی — شتریج واش شطرنجی که بچند غله پزند

چاوش قوشی — پوپش وهدهد

چاه — دوستی الود ودوستلق

چاه — خواهش الشهوت اشتهیش

چاهنا — دوست داشتن المحابه سومک

چاهنا — طلبیدن خواستن الرغبه استمک

چاهنا — آهنگ کردن الاراده دیلمک

چاهی هونا — بایستن الاحری الالق ومناسب

چائی — در هر زبان چائی گویند

چایر — وچمن مرغ گبی بهندی دوب

چایرلق — مرغزار

چائی — وآرق کلکان گبی جوی کوچک آب

چبان — وقرق ایاق خیز دوک گبی هزار پا

چبانا — خائیدن وچاویدن لیسیدن
الضغ والمضغ العلک الاوک چینمک

چبان شلدن — وسکرلی اوت وسکرلی
پیراق زبان بره لسان الحمل

چبالمق — وچالشمق برزیدن وپرکاس

وشور تاکید و تلاش و اضطراب کردن و
سعی و کوشش کردن غدغنگ معناسنه
چپانا کراری چپڑکا — کلکو چپیدن العلکة چلپنمک
چپک چالمق — شقق کبی بر اصول بدو دست
تال زدن
چپوق گوگردی — گوگردی زرد رنگ گونه
از آن که اپچل باشد بزگوگردی گویند
چبوترا — ماهتابی و مهتابی صفه و پیش نشین
و دوکانچه چوتره و پاخره الصفة الدکة الدکان
سکی و پیکه و سد
چبہانا — خلانیدن و سپوختن و سپوزیدن
و سوزن زدن آزدن و آجیدن شخالیدن
الغرز بر سنه پاکنا و بلغامق و باتر مق و
صانجمق و دورتمک و باتورمق
چبہنا — خلیدن صانجلمق و دورتلمک یا تمق
چپ — خاموش السکوت الصمت ابسیم ولیق
چپا — کسی که بدست چپ کار کند الاعسر صولاق
چپا — مجرفة آله کشادرزان فہ کبی
چپاتی — نان تنک لواش الرقاق یوفقه اتمک
چپار — اسپ ابرش که خلاف رنگ نقطه
دارد چپار کبی
چپارز — و حرف گوج مشکل شوار کبی
چپاق — چرک گوشه چشم کنغ کبی
چپت باز — طبق زن آنکه کس بکس زند و
سعتر باز و سعتری و چرپینه آنکه با کند سعتری

کردن این عمل کردن السحق بیقبی قاری
چپٹی لڑنا — طبق زدن المساحقة زیبق
قوللا تمق
چپٹی — طبق السحق زیبق قوللنان قاری
چپٹا — پہن تخت و پخج و پخش الفطح البصی و ابسلو
و یاصلش و چکنمش
چپٹا کرنا — پہن کردن پخش کردن پخشیدن
پخشودن و پخجیدن و پخودن الفطح البصی ابتکرو
یاصلمق چکنمک و ازالک یسیلنمق
چپٹی ناک — پہنا شدن بینی پہن بینی و
الاخنس بورنی اوجی صوری و ارتاسی چوکک
چپچپاہٹ — چسپیدگی اللزوجة یاپشمق یا یشلق
چپچپا — ملشک سخت که چسپنده چیز باشد
یا پشقان نسنه معناسنه اللزج المزوجه
چپرشک — وطولاشق چسپیده چیز و چسپیدن
صارمق و طولامق و بوکمک و حلقه لمق
چپڑا — چپچ الارمص گوزی چپاقلو کشی و شیر
لینانلو صفت چشم
چپڑا — لاک شسته اللک لک
چپڑاسی — دوا دو دایره سرایدار کبی
چپ رہنا — خاموش شدن خموشیدن
خاموش کردن و تن زدن پاسخ سوختن
السکوت ابسلم و لمق
چپڑ چپڑ — آواز دندان از خشم و سرما و بجا
زخمش بچردی معناسنه و آواز با دام و غیره

در حوالہ ترغرغ و چاقردی معناسنہ
چپڑی چپڑ - شغبہ سموز دیاغلی بسنہ معناسنہ
چپڑی روٹی - روغنہ ور وغنی یا غلہ یومشر
اتمک چورک و پوغاچہ و کوزلمہ گبی
چیچق - چرک چشم
چپکا - خاموش و خامش و خموش الساکت الصمیم
چپلش - بر یاپشنہ اوغلاغہ دینور چپلش گبی
چپکا کرنا - خاموش گردانیدن الاسکات الصمیم
چپکانا - چیزی را بچیزی چسپانیدن و
شپلانیدن الالزاق یاپشدرمق و طاقمق
ویناشدرمق
چپکنی مٹی - شلک شلکاہ او زلہ دساقز لو
یاپشقان بالچق
چپکن - پارسی است گونہ از جامہ پوشیدنی
القبا قفتان
چپکنا - چسپیدن چفسیدن و چفسیدن الالزوق
یاپشمق واوشمق
چپکی کہنا - آہستہ گفتن الاسرار کیزلیک
چپل - کیوہ و کفش جابکی الکوث النعل التمق
چپل - ... پوی پیست معناسنہ
چپلاق - ویالنجق و چپلاق ویاپالنجق
عریان غوشت گبی
چپیل - زمین تر و نرم کہ ہر جا بکنند آب آید
دیفیارسی
چپیل عاتی - سوز اک و ل صو قلغنی نیز چپیل گبی

چپیل قوشی - شیہو سرخ بال گبی
چپنی - گردنا و آئینہ سرز الوالد اغصنہ
دیزا و ستنندہ حرکت ایدن دیز قپاغی و
و دیزاغرشنی ... و رجہ کک در
چپنی - سرپوش دیگ و ہانہن صر معناسنہ کاچ گبی
چپوا - حلہ مردی بیل و پاروبی و پاروب
و فہ فہیہ ... کبی و قاپق کوروکی و مردی اغاچ
کہ کوندر دقی دینور یعنی چوب دراز کشتی راند
چپہ - پہن تختہ کہ کشت تخم ریختہ را یدان ہموار
کنند بترکی سورکو تبکلن معناسنہ
چپ ہونا - صوصمق و ابسم اولمق
چت - ستان الاستلقائی ارقاسی اوسقنہ
یاتمق چاپقوین معناسنہ
چتارمق - بار کردن میوہ وغیرہ بر چانور کبار فی
چتال طرنقلو حیوان - سم شگافتہ حیوان چتال
طرنقہ دہ دینور کہ بقنق تعبیر اولنور شنگلہ
چتال آتلو - دو اسپہ کہ مراد کمال سرعت در
چتالجہ - دانہ کہ در گندم و جو رو دید قرطمان
ہر طمان گبی
چتال مرلی اوق - تیر دو شاخہ پیکان چپار گبی
چت پڑنا - ستان خوابیدن و ستان افتادن
الاستلقائی ارقاسی اوسقنہ یاتمق و دوشمک
چترا - زیرک مرد العفن فراستلو و زیرک
چتر پتر - و صلہ چہ چپان ہرزہ و ہذیان سفنہ
دینور و نیز گوشتر زبان کہ ہکلی للنمش معصود در کہ

چتر پتر تکلم ایدر
چتروتمق - شکستن اندام بر عمل ثقیل سببیله ویا
اویقودن قالقلدقده وجوده اولان فتوری
دفع واستراحت ایچون کرینوب بل و بیون
و پرمق کملکلرین چتروتمق که قولنج قیرمق تعبیر
اولنور منک کبی
چتردی - آواز فتیله سوزان که چلچک باشد
چت سونا - جالقوبن یاتمق دا و یومق
چتلا - رنکارنک درلو درلو بویه لی نسنه
چتلا - خربزه الخربزة قاون
چتلاق - ویارق وایرق رخنه شکفت کفیده
ویارمق و آیرمق وچتلانمق متعدی ویارلمق و
ایرلمق وچتلامق لازم کفیدن چتلاش کفیده
چتلنبک - وچتلاغوج ساقز اغاجنک ثمره لریدر
کن پهن
چتیلقی - وقورولق دا او رمان غلیشه وجنکل
شاخسار معناسنه واغاجلق
چتیلین جوز - جوز یکه بدشواری بر آید کنک معناسنه
چتلامق ترالک کبی چهتنا خنناپهنا ری
چتنا - حشی الابیض الاهمق آق و بخارا
ابیض یفق معناسنه
چتا - داغ مرض و داغ چیزی بر چیزی بترک
چتالنا - خسته کردن و زخم زدن الکلیم مجروح
ایتمک یاره لنمق
چتان - سنگ پهنا وخرسنگ بر نیع الصخرة

بیوک طاش
چتائی - بوریا البوری بوریا
چت پت - ناگاه و بیک ناگاه یکایک و یک
بیک البغتة اکسزلق فجاءة کبی انسزین و یرون
و براغوردون
چتچتا - اچهره و خار واژگونه الملسک
یوتمراق تیکنی
چتخارنا - چیزی را چشیده از لذت آن بکام
و زبان آواز بر آوردن التمطق برنسنه یی
طادوب دلی لذتندن دیلن طماغنه اوروب
اوتدرمک
چتخانا - و چتکانا انگشتان را خمانیده آواز از آن
برآوردن الفرقعة پارمق چاتلتمق
چتکی - سپاک و نیلانک و شکلنج نخچل شکنجه انگشتان القرص
ایکی پارمغله چمدک و چمدکله قسمک
چتکی بجانا - فندق زدن بلینک زدن انگشت
زدن وانگشتک و فرتنک زدن چمدکله مک معناسنه
چتکی بهر - القبضة پارمقا وجیله تناول ایدرکن
چتکی بهر لینا - بسر دو انگشت برداشتن چیزی
القبص پارمقا وجیله تناول ایتمک
چتکی سی ململ دهونا - جامه را بسر انگشتان مالیده
شستن التقریص پرمقا وجیله وطرنغیله برنسنه یی
اوغوب یومق
چتکی لینا - شکلنجیدن و شکنجیدن بانگشتان و
نیلک زدن و نخچل گرفتن القرص چمدکلمک

چٹلا — موئی کہ زنان بر جعد وصل کنند الوصلة اولاشملق

چٹنی — چشنه و دلال اللعوق سلطه وطراطور و چاچیق را ویز لغتنده در

چٹھی — خط گزاره وخط راه گویند بعربی الجواز تذکره

چٹیا — نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن القزع اوغلانجقلرک باشنی یولیو بعض یرلرنده متفرق صاچ قومق

چٹیلا — زخم خورده وزخم رسیده وزخم زده و خسته الکلیم مجروح کیمسه

چچا — عمو وعمک آفدرا اودر العم بابا قرنداشی عمو

چچ — وسیغن جاش معناسنه عربیده صبره بهندی بنڈا و کھونری

چچیری — کنه القراد کنه بیو کنه صاقرغه دینور

چچک بهندسی — قنبیط سبزه باشد

چچی — ینگا بفارسی

چنڈو — روسپی الفاسقة اوروسپو

چڈھا — بن ران وبیغوله ران المغبن اویلوق

چراغ — جروند المصباح چراغ سراج کبی

چراغ بجھانا — نشاندن وکشتن وخاموش کردن وگل کردن باشد الاطفاء سوندرمک

چراغ پا ہونا — سیخ پا وچراغپا وچراغپایه وچراغجی شدن القمص طوارا وکنه چراموق شالمق

چراغ جلنا — افروختن وروشن شدن الاتکا یاکلمق

چراغ جلانا — چراغ سوختن وافروختن و روشن کردن وبر کردن التسریج چراق یاندرمق

چراغدان — روشندان چراغپا وچراغپایه وچراغ بره مرزه المنارة چراقمه وایلکمن

چراغ گل کرنا — خاموش کردن چراغ وچراغ نشاندن وکشتن وتسکین بر چراغ زدن و پف کردن الاطفاء سویندرمک

چراغ گل ہوا چاہتا ہی — نزدیک است که خاموش شود

چراغ مین تیل ڈالنا — روغن در چراغ کردن وچراغ را روغن کردن وروغن بچراغ ریختن چراغه یاغ دوکمک

چراغی — نقدی که بر مزار گذارند وانش نقد وچلسی که پارسیان در عید وجشن برسم نذر یا صدقه بفقرا دهند

چراقمه — وایلکمن چراغدان وچرغنده مرزه گیسی

چراگاه — گنام تابان اوتلاق معناسنه در

چرانا — چرانیدن اوتلامق

چرانا — دزدیدن السرقة السرق اوغرلق ایتمک خرسزلق ایتمک

چرانده — وچراهند خنجیر القتار پریان قجوسی وات قوقوسی

چربه — کاغذ نقش برداشتن مصور وخوشنویس

چربی — وچربوا وپیه الشحم ایچ یاغی

چسپچی گازر کہ پارچہ شوید یکلوتک گبی

چرپچی چوچہ — چم گبے طبق پہن گازر

چرپچی طوقمغ — وطوقاج کوتک گازر کہ بدان

پارچہارا کندی کلند پڑوند معناسنہ

چرپچی طوقمق — کوتک باشد کہ طوقاج خوانند

چرپرمک — شلش معناسنہ بچوب پنبہ گرد آوردن

چرپی — کندش گبی چوب گرد کردن پنبہ

چرپی ایپی — رشتہ معماران کہ بدان راستی

ودرستی بنا دریا بند رزہ گبی عربیدہ مطر

دیرلریج معناسنہ

چرتہ وطورت — ویرمہ و ایوق گال بیہلے

چرچا — واگویہ التذکر الحق

چرچا کرنا — واگفتن التذکر الحمق ذکر الشی

بعد نسیانہ

چرچہ — چرخ پنبہ از پنبہ دانہ جدا کردن

رلیفن معناسنہ

چرچوہ — گلستان گبی پہلوی درخانہ

چرچی — وخوردہ چی آنکہ سوزن ورشتہ و

عقاقیر وغیرہ فروشد وذی قیمت اشیا فروشند

را تحفچی گویند پیلہ ور معناسنہ

چرخ اتشی — ظروفیکہ برچرخ سازند وزیور

رچرخی معناسنہ

چرخ فلک — ومہر سلیمانی سیان ہاو جنبیدن ال معناسنہ

چرخاب — چربلہ الدولاب

چرخ مارنا — تنورہ وگرد گشتن وچرخ زدن

دائرہ اولوب چرکانمک

چرخہ — الغزل چاقریق ودرنجارا واورکہ

ونشائی را المیہ وکلیچک گویند درعثمانلی ترکی

چرخہ کاتنا — چرخہ گردانیدن برائی رشتن

الاعزال اگرمک

چرخی — چوبکین و لوہنین وشنگ المحلاج

چرچر — الہ پنبہ از پنبہ دانہ جدا کردن باشد

چرخی چاہ — رسن پیچ البکرۃ مقارہ وتکرلک

چرخی — چرخ ابریشم تاب وچرخ ابریشم تاب

ہندی نشائی کلیچہ والمیہ

چرس — شلکن وشکنج ونورد وکنجلک الغضن

بوکلم وقیوریم

چرسا — چرم دری معناسنہ

چردہ — وترکی آت وبوزآت اسپ مجنس مانجی گبی

چرزچمن — گاگا گبے نقل مجلس ودستان

چرغ — السج

چرقہ چی — مقدمہ الجیش پیش آہنگ

چرنا — چریدن الرعی اوتلامق

چرنا — تنبان وتوباو شنگہ التبان طومان و

ایچ طونی ومطلق ایاغہ گیلان تومنشیر شلوار

ودیزلک وپوطلق وپیطور دیور وکورشیلک

پوشکیدن دیکوب ایاقلرینہ چکدکلری طونادر

کہ کورشجی کسوتی دیور

چرنا — ترکیدن وکفتیدن وکفتن الشق یارمق

ویرتمق وچاتلمق

چرند - بیابانلی حیوانلری
چرنی کی لئی چھوڑنا - رہا کردن ویله کردن
و بچرا دادن الجشر طواری اوتلا منغه چیقارمق
چرواہا - چوبان و شبان رامیار و رمیار
شتربان و شترچران و چرانندہ ستور راگله بان
الراعی چوبان
چرونجی - نقل خواجه سمنه وون چتلبک معناسنه
و منوش وخی دینور
چرپس - نباتی است که با دوغ خورند لیسیرگی
چرانا - خانیدن بوچانیدن واکوچانیدن
و برآوردن لاختلاج سکرتمک
و حرکت ایتمک و اویکو تمک بر کیمسه نک سوزنی
چرچٹا - اجهره البلسک بوتراق تکنی
چرچڑا - بدخو و بدخلق و کج اخلاق و دژخیم
و دژخم کریه الخلق کیمسه الفظ کریه الخلق کیمسه
چڑھانا - چیزے را از پائین بالا بردن و
نیز دیگ بر دیگدان نهادن و گماشتن
چڑھائی - العقبة الکو دایشلو یوقشلو یر
چڑھائی - لشکر کشتی
چڑھنا - برآمدن بر چیزے دامیدن الصعود
یوقاری اغمق
چڑیا - گنجشک و چگک و چگوک و چغک و جغوک العصفور قوش
چڑیل - ماده غول و زنیکه فریاد و شور کرده
باشد السعلاة غول و سحره جن
چڑیمار - دامیار الصیاد آولاجی

چستہ - شیردان
چست ہونا کپڑیکا - ساود
چشمہ - الینبوع پیکار چشمک و چشمہ زن تشمیرچی
چشمہ - و چشمک المنظرة
چشر - ماز ریون که نوئش سیاه باشد دوزق
از زیتون کوچکتر باشد و مازریون را قولایه
گویند و صاری سدلکن نیز
چغت - چشمه زن چاکشو چاکشو گبی دوربین
چغاله - خام زردالو که اخکوک باشد
چغانه - نام سازی بترکی چغانه نیز
چغل خور - سخن چین ساکی النمام قغو جیلق ایدیجی
چغلی - سخن چینی و پرتال و جرتال السعایة القت
غمازلق و قوغو جلق ایتمک
چغیت - وسیس ماه گرفت
چقتا و کوزی - گاو قلبه ورزه گاو گبی
چقت - درخت مران وزان که در شام
باشد بدان چرم دباغت کنند شاید بهندی
پہٹر الگویند
چقتلمشک - جهتی کردن
چقر - شغد الغدیر چقور که ایچنه صو ایرکلور
چقال - شغال ایم گبی
چقچقہ - و دگر من چاقلدقی لکلکه و کلنده معناسنه
چقرطغان - چرغ معناسنه چرخ گبی
چقر پنجہ لو کیمسه - بخیل لئیم لنگ معناسنه

چقرق — چرخ جولاهه جهره معناسنه
چقشاغی — اخلکند و جهنجهنا
چقلداق — چرگ بغل و دم گوسپند
زوفا معناسنه بردارو در جامه ترکیا طوقالیر
چقماق — وچخماخ آتش زن و آتش زنه و
آتش برگ الزند چاقمق
چقماق جهاڑنا — آتش از آتش زنه برآوردن
الایرا چقماقدن اود چیقرمق
چقندر — چکندر السلق بنجار گبی
چقور — مغاک و کرشنگ معناسنه
چک — جیغ و جق وجیغ الستارة
چکا — جبرات و ماست چکید العکلاط العکلد
یوغورت
چکا چوند لگنا — خیره شدن و غبار آوردن
چشم السدر قاشیق طوتق گوز لوا ولمق
چکانا — نرخ کردن و بها کردن و سودا کردن
السوم بها ایتمک
چکتی — دنبه الالیة قیون قویریغی
چکٹنا — بهم چسپیدن و بند شدن و فتیله
شدن موی التلبد بربری اوستنه تعلق
چکچ — خایسک و طراق واو رسن هندان
باشد کدرکدر وکبی
چکچانا — آخر شدن چیزے و سپری شدن
النفد النفاد کچک و بتمک او جلنمق کسلک
چکچانا — فیصل یافتن قضایا الانفصال الرحوع
چکر — الهلال سنکو دمری گبی بر دمره دیرلر
که انو کله و حوش صید ایلدرلر ایکی چتال ولور
چکر — دوران سر و سرگردان و سرگیجه و سرگیجش
الدوار باش دونمک چور نمک و باش دونمسی
و باش چکر نمسی
چکردک — خسته و تخم خرما
چکرکه — ملخ
چکمک — ونیقولمق وصدا ایتمک آواز حمام و کوه
و صحرا و غیره که برگرد و هندی گونجنا وطاس و لکن و
چاشمک — دشمنی کردن
چکلا — پهنا العریض بیچی وانیلو
چکلمک — لپیدن بر شلدان و دونمک و چکلمک
واعراض معناسنه
چکن — چکن دوزی صنعت جامه و بتر کی یوزمه و
دوز نده را چکن دوز و بتر کی ریچی خوانند
چکنا — نشان و نشو و سنگ اسنگ هموار گویا
الاملس الصلد الحجر املس و دوز قایپا نجی پر
چکنا — آخر شدن چیزے الانفاد والنفد و
دوکنمک و بتمک
چکنا — قرار یافتن قیمت التعیین معین ایتمک
چکنا — جوان چرب
چکنا چور — ریزه ریزه و پاره پاره الرضوض
دوکلش و پاره لنمش نسنه
چکمک — کشیدن و حرکت کردن آختن و ابار بدن
چکنا نمک — و تپیدن نمک چکنا کهیت کی مٹی کا پانو

سے زمین خستہ گبی

چکنمک۔ پاؤن سے دباکر شیرہ انگور وغیرہ
کا نکالنا سپارگبی

چکنمک۔ دپسیلنمق یا صلمق پھلنا پاؤن سے
فحنت گبی

چکنیا۔ رطوبتلی یارشی صاحب جال وحال

چکنائی۔ روغن وچربی الدسم چربی یاغلو
اولمق

چکنی چیز۔ سغبہ لوزہ ہر چیز چرب وشیرین لقمہ
باشد یا سخن

چکنی مٹی۔ گل چسپان اللازب یاپشقان چامور

چکوا۔ سرخاب النحام اکت وآنقد صوقوشیدر

چکوتا۔ واجزیدن المقاطعہ قطع ایدشمک

چکور۔ کبک ومرغ آتش خوار ومرغ دگر
الحجلۃ دیشی ککلک وارکک یعقوب دیرلر

چکھانا۔ چشانیدن چاشنی دادن الذواق
طاتدرمق

چکھنا۔ چشیدن وچاشنی چیزے کردن و
چاشنہ کردن ولب چش کردن الذواق طاتمق

چکھ جانا۔ ہمہ خوردن وچیزے نگذاشتن
الاقتمام یمک

چکئی۔ مدور چوب کہ کودکان برشتہ کشید
می جنبانند

چکی۔ آسیا واسیائی دست ودست آسیا
بترکی ارغوچاق وتیکرمان الرحی دگرمن

چکی۔ نام وزن کشندہ گبی حتے چکی تعبیر
اولنان طارتی بوندن ماخوذدر

چکی بنانیوالا۔ آسیاگر وآسیاساز

چکی تیز کرنیکا آلہ۔ آسیا آژن وآسیا زنہ دشنگی
معناسنہ گیتیک گبی ودگرمن طاشی اصلاح
ایلمک دیشہ مک دیرلر

چکیت۔ بنولا کلچہ گبی

چکی تیز کرنیوالا۔ آسیان وآسیابان چکوک
کردن وچکوچ کردن آن تیز کردن دیشیلک معناسنہ

چکی کا پاٹ۔ پرہ آسیا الفرتان دگرمن طاشی

چکی طاشی۔ باٹ وزن سنجہ گبی

چکی کا کہونٹا۔ دستہ آسیا

چکی کی کہونٹی۔ میخ آسیا ستونہ القطبہ

چکنا۔ دانہ چیدن النقر قوش یردن دانہ
دوشرمک

چل۔ خارش الحکۃ اویوز

چلانا۔ شور وغوغا بر داشتن الضخب فریاد و
فغان ایتمک وچیقرمق

چلانیوالا۔ زخار الزخار صیغۃ المبالغۃ
بحرہ ونہرہ صفت واقع اولور

چلتہ۔ خفتان ساوسر الدرع دمرگوکلک
کہ زرہ دیرلر

چلبی۔ زنبارہ معناسنہ بارہ رندی باز

چلقامق۔ وقار شدرمق وطاغتمق و
شورانیدن ولولاندرمق آمیزش کردن و

براوردن و پراگندہ کردن شلکولیدن

چلقمق — و بولاندرمق و بلکلمت ایتمک ضج و شور غرارہ گبی غزدہ صوبی ہر طرفہ چلقیوب و پرتمک شور گبی

چل قوشی — سوسک معناسنہ پرندہ کہ کوچکتر از کبک باشد

چلاک — پولاد چلیک معدنی نوعندہ مشتقی دینور شابرن گبی

چلم — سر قلیان چلیم

چلمچی و چلانچی — بترکی طشت و لگن بغارسے الطس طاس و الطست بیوق طاس

چلمن — بترکی چق و چغ الستارہ پردہ

چلنگ — برنج باغلاف شالی معناسنہ

چلنا — رفتن و برفتار آمدن و قدم کشادن و با نشاط چمیدن و خرامیدن باشد المشی یریو الجبلو و غلان ایمکلا مک گھٹنیون چلنا

چلنا پھرنا — گردیدن در شہر و ہر طرف المشی یوریو

چلو — کف آب مشت آب الغرفہ برآوج صو

چلہ — زہ الو ترکرش

چلون — و چلمن الستارہ پردہ

چلیپا — خاج الصلیب خاچ

چلیک — چومق بازی معروف گلی ونڈا ونڈا چوماق و گلی را چلیک گویند چلک

چمار — چرم ساز دباغ باشد پارہ دوز الخصاف

چمٹا — آتش گیر و آتش گیرہ الملقط

تنوردن آتمک چیقاراجق آلت کوبک و باشہ گبی

چمٹکر یا لگنیوالا — شلائین مبرم معناسنہ

چمٹنا — چسپیدن و دوسیدن الالتزاق اللزوق یاپشمق واو شمق لصق گبی

چمچہ — قاشق بترکی و قاشق تراش و قاشق ساز الملعقۃ قاشق

چمچہ بھر — یک چمچہ الملعقۃ بر قاشق طلوسی نسنہ

چمدک — چٹکی اشکنج و نجل گبی

چمدکلک — چٹکی لینا شکنج و نشانجیدن

چمر بڑاہی — باران سرما الشتوی قیش یغموری

چمڑا — چرم و پوست چرزہ و چرم غیر مدبوغ را پشمہ و یار گویند الدباغ خام دیری المسک الجلد

چمرک — تشمیر معناسنہ در اثواب مثل و طون و شلوار پاچہ سنی یوقری قیویر و بصیغہ مق بر مالیدن گبی

چمرنک — و صیغا نمک دامن در میان تشمیر سباق ایلمک و ر مالیدن گبی

چمڑا اوتار — پوست کشیدن کندن بیرون کردن السلخ دری چیقارمق

چمڑیکا دسترخوان — کندورہ و کندوری النطع مشین و تلاتین و کوسلہ دنا و الان سفرہ

چمک — سنگ آہن ربا المغنطیس

چمشیر اغاجی — درخت شمشاد کہ کیش باشد

چمک — فروغ و تابش و درخش بھرا

الکنج بالیارہ مق وشامق

چمکنا — درخشیدن تابیدن تافتن درفشیدن الاضارت التلالو بلدرہمق

چمگادڑ — شبانور وشپرہ وسپرہ ومرغ مسیحا و مرغ عیسی بیواز الخفاش یراسہ

چمونٹی — چرمین بندپای مجرمان

چنا — چیدن مشرونتن الالتقاط دوشورمک

چننا — انتخاب ازدن وبرگزیدن وبرچیدن الاختیار الانتخاب ایو تلمک اورندو لمک اصطفا

چنا — نخود الحمصہ نخود

چنا ہوا — برچیدہ برگزیدہ النقاوۃ برسنہ نک ایوسی

چنار — الصنار چنار الدلبۃ چنار اغاجی

چنبا کا پھول — فاغر

چنبر قولانی — کیماک رکہ یوک اوزرندن چکیلور تنگ بالاین

چنبیلی — الیاسمین گوزیل قوقولو برچچکدرو صاری وکوک چچکلو سی دخی اولور

چنپا — فاغر وفاغرہ وفاغیہ

چنچنی — کرم امعا

چندا — دائرہ کشیدن ساختن

چنڈری — باندھو گلبند

چندن — الصندل بر اغاجدر خوش قوقولو

چندہا — شپرہ چشم الاجہر الاخفش طارگوزلو وگوزمی گوندز گورمین

چنڈال — فرومایہ گروہی کہ گوشت خوک فروشند دکالال شراب فروشند

چنڈول — چکاوک وچکاوہ وچکاو القبرۃ طور غای طوبیغار توشی

چنقراق — درکلاہ زنگلہ بہندی گھنگرو

چننک — سوزش اعضا وسوز الا التذاع یانمق الحرقۃ یانمق گوینمک وگوینمک رسہ چیبانی

چنگاری — آتشپارہ اخگر یکپفنہ خدرہ لخشہ خدرہ خدرک الشرارۃ اودقیغلجیسی قیغلجم وچترق آتش قوزی وآتش گوزی

چنگانہ — نام قومی کہ قبط باشند

چنگانہ لہ — میمون بازو میمون رابتر کی شنای ... گویند

چنگالی — وپوغاچہ وکوزلہ ملیدہ نان انگشتوانہ

چنگاہونا — تندرست شدن البرء خستہ ایو المق

چنگل — چاہ یوز باشد

چنگھاڑ — جنبانغ زغند غو الصیحۃ چیقرمہ

چنگھاڑ — آواز فیل

چن لینا — گزیدن الاختیار اورندلمک

چنتہ — چانہ اسفل کہ کاچلا باشد

چنی کی دال — لپۃ

چوالیہ — سبد کوچک بید ستہ زنبیان معناسنہ چجوغدن اولمش یعنی سبد وسلہ دکلا تیر کہ از چوالیہ بزرگ باشد چیپن گبی

چوبا — میخ آہنین کوچک المسمار یکسری

چوبندی باندھنا — نعل بستن وزدن النعل طواریا یا غندایتد کلری یعنی تیمور

چوبیسوان پہلن ـ دیزین
چوبوغ ـ شوشہ معناسنہ
چوپان ـ راعی معناسندور
چوپان دکنگی ـ عصی الراعی بخشمات معناسنہ
کہ سنج مرزدر
چوپان قالقیدان ـ دوہر تیلکنی جسمی کی خارشک معناسنہ
چوپایا ـ چہار پایہ وچاروا وچار وایہ و ستور
النعم طوار
چوبائی ـ بادیکہ ازجہات مختلفہ وزد
چوبدار ـ چوبکی بترکی قونقطار سرہنگ
ریکاو ریکایان تیرک صو باشی ویساولچی
و قوسلق تعراشنہ دیتور روا وطہ باشی
چوپر ـ گوشہ از گوزن
چوپڑ ـ نطع قمار بر زمین کہ سر پرہ باشد
چوپک شنان ـ نباتی است کہ گلیم شوی گویند
چوب نقارہ ـ کجک گزہ گرشہ طاوان نقارہ
چالہ جوق طرہ
چوت ـ کس زن آوک الفرج آم
چوترہ ـ ویاتیق پہاگل وصراحی لواز معناسنہ
چوتڑ ـ سرین اگر گوشتہ الست العجز صغری کفل
چوتڑ ونگی بل چلنا ـ غژیدن کوت اوستنہ
سورو نرک یورومک کوترم وچو چقلر گیبی
چوٹ ـ کوب گویست زد و آیلہ طوقنمق
ویان باشی نگلمک
چوٹ کرنا ـ حملہ کردن وضرب رسانیدن

السطوة تمالا یتمک
چوٹی ـ عقص الجعد قوبوجہ صاچ
چوٹی ـ پوپ الاکلیل کپنز
چوٹی ـ سرکوہ وتیغ وتیغی کوہ وسبکام اقل طاغ
باشی قنہ گبی
چوٹی ـ زبانہ ترازو شیب در تازیانہ العذبہ
برسنہ تک اوجی غدیۃ الوسط ترازو دلچکی دلو
دلی و آتش یالکی معناسنہ وغدیۃ اللسان غدیۃ
المیزان معناسنہ
چوچلا ـ ناز الغنج ناز وشیوہ
چوچی ـ پستان ثجوۃ الثدی امجک ارک عورک
چوچق لالالری ـ انکہ خودرا بصورت شتر سازد
شترک گبی
چودر ـ دو دانہ گند کہ در یک غلاف باشد دیگو نستم معناسنہ
چودہ ـ چہاردہ ولوشش اربعۃ عشر اون وشہ
وچہارم یعنی بدر
چودہوین رات ـ شب چہاردہم کہ اون
دواتگونک گیجہ سیدر
چودھری ـ دہ کیا العریف رئیس قلاخان
چور ـ در ذکرہ بر وتعب دزد شبرو صفات آنہا
واجیل وزد اسپ اللص اوغری
چور ـ ریزہ ریزہ الرضاض الفتات پارہ پارہ
چوراق ـ زمین شورہ کہ از دور آب نماید سراب
چورانا ـ وزدیدن السرق او غرلق ایتمک
چوروب ـ وزبیل وسپورندی خاشاک و

خرده دانیار معناسنه هندی کچرا
چورکاوتی — حیة السودا رشو نیزگبی
چورمه کیبابی — کباب بریان گرد تاج گبی
چورنتی — وقنال گرداب در دور روز بورگبی
چوروک بیانی — دره اوتی سطیحون معناسنه
کذر و فراز بردوا تحمذر
چوری — مکس ران المذبه بیلپاره
چوری سے دیکھنا — دزدیده نگاه کردن و
افگندن
چوریکا مال — مال دزدی البتهیة عقبله آلدقلری مال
چوڑا — فراخ چیز پهنا و پهناور پچ العریض
یصی وانیلو سنه
چوڑانا — پهنا کردن چیزے التوسیع گیک ایتمک
چوڑائی — فراخی و پهنائی السعة گیکلیک بوللق
چوڑی — دست برنجن السوار بلزک
چوڑی ناک سے بچھ بینی
چوزمق — واچمق کشاد دیپے
چوزه — چوجه الفرخ قوش بالا و ریسی طاوق پلیچی
چوسنا — مکیدن و مزیدن چوشید المص
صورمق
چوغاج — وگونی جائیکه همیشه آفتاب بتاید
و قوزی جائیکه افتاب بر انجا زرسد تو گبی
چوغان — اشتان
چوق — بسیار
چوقال — وکیسه و یا نجوه برگستوان چوقا زنیز

چوقدنگی — واسکلی قدیم و کیچ باستانی دیرینه
چوقه — باتات سقراق گبی
چوک — بزه الخطا یا لمق ویا کلق
چوک — چارسو السوق بازار یری وچارشو
چوک — بلیاک طرار ولوند معناسنه سرانداز
چوکا — دندان پیشین بارستنگاه
چوکا — سرخ پائی و ترشه و ترشه الحماض
قوزتو لغی جنگلی رالابه ده گویند
چوکرنک — شتر خوابانیدن
چوکڑی — گنبد پرتاو معناسنه
چوکڑی بھرنا — گنبدی کردن و گنبد زدن
الضبر صیچرامق و آتلمق پرتاو ایتمک
چوکنا — هوشیار و بیدار و باخبر التیقظ اویانق
چوکل — ماهی پشت ڈهالوان خرچنگ معناسنه
چوکل — جعفرات شیر و نمک پخته که لمشک یاشد
چوکور — قلان تلوه چهنکره جانیو الاتلپهطه
لائی گبی
چوکھٹ — چوب فرود و فرود پیچ آستانه
و کرکر و بالائین کرارا و کوارا و کرادانجسته
و عرض آستانه را پلنگ و میان درالا سکفته قپونک
الستانیشکی
چوکھٹ بازو — دریواس و چارچوب و کلتان و
کواد ڈهائی قپو چپچوه سی و قپو سورکه سی و جنبتی که
ایکی طرفنا ولور
چوکی — نگهبان الحراسة صاقلمق

چوکی — زیر گاه وصندلی الکرسی اسکلی
چوکی — تخت کوچک السریر تخت
چوکیخانه — کشکخانه
چوکیدار — پاسدار پاسبان کشکدار الحرص صقلانکی و کشکچی و گیجه بکجیسی و وارده جی حارس اللیل گیجه
چوکی دینا — نگهبانی کردن پاس داشتن الکلاء
چوگان — المجن الصولجان چوگان
چول — پاشنه در و پائی در ترکی صحرارا گویند
چول — و پلاس که آندن جوال و بکبه و آبه یا پر
چولاق — شل که دست و پایش از کار مانده باشد
چولائی — سرخ مرد سرخ مرز چوپان دکنکی معناسنه
چولتار — کفک
چولق قوشی — پرنده ایست بمقدار سر خچه ور گیجه
چولک یانغی و چولکفی بی ته دیگی بکران و دلکگی
چولوق آدم — چنگلوک گبی شل
چولوق چوجوق — واوغلان اوشاق بچگان خرد و زاق وزیق گبی
چولها — دیگدان و دیگ پاد پزندان الاثفیة اوجاق اوجاغ
چوما — باچ القبلة اوپش
چوماق — دنڈا چلیک گلی چالیش گبی
چومنا — بوسه زدن و بوسه گرفتن و خوردن و بوسیدن و کندن چیدن دز دیدن بچیدن برافشاندن ریختن افگندن زدن نهادن کردن خوردن اذن البوس او پمک

چومیخا کرنا — چار میخ التعذیب بالربعة اوتاد والتعذیب بالاوتاد کرکی معناسنه
چونا — آهک الکلس کرج النورة خر زمه نوره دیگر است وکلس دیگر
چونچ — نول کلپ تنگ کلفت کلتة المنقار قوش بورنی
چونچ مارنا — منقار زدن النسر طوغان بورنی ایلات دیتمک نقر گبی
چونکنا — از خواب برجستن التعار آوازدن اویانق
چوها — موش و موش دشتی کلاکموش باشد و مرزه ماده موش ماده آن مرزن الفار صچان
چوی — پچر که در چوب اره کشیده نهند فهانه گبی
چویت پیراغی — وسمه برگ گبی برگ نیل گبی
چویت صقندری — عصاره نیل سدوس گبی
چویرمک — گردانیدن و غلطیدن
چویقه — ویومری صوپه چماق گبی چوب گنده و بدور
چه — شبنم باشد
چهه — شش الستة التی و شش و زیکه خدای تعالی دران خلق عالم فرموده بفارسی آنرا گاه بارها گاهنبارها هر روز را ناهی دارند میدیوزرم میدیوسم پتیی شهیم ایاتهریم میدیاریم همسپتمدیم
چهه آواز بن موسیقی کی — نوروز مایه سلمک گوشت شهناز گردانیه
چهاپا — کالب و کالبد و چاپه القالب بسمه

چھاپا — مہر خرمن و مہر انبار الرسم شول بازیلو تختہ پارہ سنہ دیرلر کہ انکلہ آرپہ و بغدائی چاچلرینہ مہر ایدرلر

چھاپہ کرنیوالا — چاپہ گر

چھاپنا — بقالب آوردن وکشیدن و زدن بسمہ ایتمک

چھاتا — سینہ کشادہ وسینہ بازوبرکا ایصدر گوکس

چھاتی — سینہ گوس و مجازاً پستان ثدیا اللبان گوکس

چھاتی سے لگانا — دربرگرفتن اعانقہ قوجمق

چھاٹنا — پیراستن بزہ لمک طونا لموق آراستہ

چھاج — سکو شتا تعلہ سپاوداولش

چھاچھہ — دوغ و دوغ ماست المخیض آیران

چھارا — خرما و نیم خام را غورہ خرما التمر خرما

چھار چھبیلہ — دوالہ

چھاگل — انچہ گلین باشد کوآز کوآزہ یاتیق وچوترہ معناسنہ وانچہ از پوست بود مشکولہ و مشکیزہ و مشکچہ و مشکیچہ متارہ وچغل المطہرہ مطرہ معناسنہ

چھال — پوست درخت پریچہ خرما اللحاء اغاج قابی

چھالا — تاول جحولہ آبلہ النفطہ قبارجق وآبلہ بخارکہ برلب پدید آید بفارسی تبخال وتبخالہ العقبول وچوق

چھالا پڑنا — آبلہ زدن کردن دمیدن التنفط ال قبرمق

چھالیا — فلفلک سپیاری گبی

چھانٹن — افشاندہ النقایہ چور چوپ

چھاننا — غربال کردن و پرویزن کردن وبیختن النخل اون الہ مک

چھاننا — دربارچہ پالودن الترویق صافی ایتمک وسوزمک

چھاؤن — سایہ الظل گولکہ

چھپ — آرایش وتقطیع التزیین بزنیش و بزہ نیش

چھپچھا — منجلاب بارگین البالوعہ حسود و کجا...

چھبڑا — آوند شاخ گزسبد کلا تبیر معناسنہ

چھبڑی — تفت ترنبان و ترینان تبیر معناسنہ

چھپانا — پوشیدن و پنہان کردن نہفتن آبشتن الکتم گیزلمک باصرمق و باصدرمق اورتمک

چھپانا کسی چیز کا کسی چیز میں — در کاسہ نیم کاسہ داشتن

چھپا ہوا — پوشیدہ و پنہان و نہمہ گیزلنمش

چھپا رکھنا — آبشتن الستر اورتمک گزلنمک

چھپٹی — چوب ریزہ دردک ، دسوک یونقہ وانچہ او طون معناسنہ

چھپٹی — فروزینہ وافروزینہ الضرم اودن اواغی طوترق معناسنہ

چھپر — سقف نی وعلف نی پست نہیبین قردو قولوبہ والاجق

چھپر کا مکان — کوآرہ کازہ قولوبہ باعچ و کولکہ والاجق

چھپکے نکلنا — پنہان بیرون شدن گیزلنوب

کچمک معناسنه

چھپکلی — چلپاسه وکرفش وکربس وکربسه وکرباشو وکربشو وکربش وکربشه وکرباشه و بترکی کلته کساک لوزغة کلر

چھت — طرف پائین ریسج وآشیان و آشیانه بترکی شیب السقف اوار توسی طرف بالارا طام وطرف اندرون را بترکی تاوان گویند

چھت — طرف بالا بام آریتیا السطح اواوتی طام

چھتا — کوتار الساباط اول چارشو وصوقان ومحلکه باشلر اوزرینه اورتک اوله

چھتا — لانه وانگبین خانه وشان موم وشان عسل الخلیة اری بال ایلدیکی یر قوان آری قوان

چھتا مکھیوں کا آغال گیبی

چھتا مکھیونکا — کوچ معناسنه آغال گیبی

چھت پاٹنا — سقف کردن بام خانه بگل وچوب التسقیف اوکا وستن اورتمک

چھت چونا — چکیدن سقف خانه از باران ژوهیدن قرزه الوکف اوطاملامق

چھتر — چتر بازدن وبرسر زدن ونهادن وکشیدن ودرسر کشیدن المظله کولکه لک

چھتری — آده وتواز وپدوار کنده معناسنه

چھتری — آفتاب گیره الظله کولکه لک گونلک پرچیسه گبی

چھٹانا — رهانیدن ورهاندن الخلاص قورتلمق

چھٹکنا — فروریختن الانتشار طاغلمق وصاچلمق

چھٹکانا — درهم ریختن النشر طاغتمق وصاچمق

چھٹنا — رهیدن النجاء خلاص اولمق قورتلمق

چھٹی کا کھانا — زاج سور وزاچ سور الخرسة اوغلان طوغوسنده اندکلری طعام

چھٹی — فرصت از کار کردن الفراغ بوشالق یا یدوست معناسنه

چھجا — باران گیر وباران گریز طره بام وطره دالان وطره ایوان الکنه صوندرمه صاچاق

چھچھا — سخت سرخ بترکی قیب قزل بعربی احمر قانی

چھچھلاند — زهمت اسهک العفرات چیک اتک ویالغک قوقوسی

چھچھورا — لتره سبک وسبکسار وسبکسر وسبکسنگ لوالو تره تر گیا یغنده وایغده الطرف البذر دوکلیجی وشلفه وسفیه وقلاش ویلشاق

چھچھوندر — موش کور وموشک کور وانگشت برک کلا کموش الخلدة کوستبک

چھچھوندر — موشک آتشبازی

چھچھوندر چھوڑنا — آتش دادن موشک واکردن ودوانیدن وانداختن وسردادن

چھچھہ — آواز بلبل الصفیر السجع قومری قوشک آوازی

چھچھانا — شخولیدن الصفیر چیملق وبرک سقلق آوازی

چھرا — روی ونیاخشت الوجه یوز قیبلق

چھرا — دشنه الساطور صاطر

چھرا — ساچمه

چہرتی — نام مزن وانگ تیوفی

چہری — کاروزگر یک گزلک وقلمتراش السکین پیچاق بچاق معناسنہ

چہرہ یوزلمق — متغیر اولمق قرت معناسنہ

چہڑانا — از بند رہانیدن کسی را التنجیہ خلاص ونجات دیرمک

چہڑانا — برطرف کردن کسی را از خدمت العزل آیرمق وسکرتمک

چہڑکنا — آب پاشیدن زدن اپنجش پنچختن الرش صوصاچمق وسرپمک

چہڑکنا — چیزخشک را بسر انگشت گرفتہ برچیز پاشیدن الذر آیرمق الذر تخوم صاچمق سرپمک

چہڑکنا — رم کردن ورم خوردن الوحش قاچمق واورکمک

چہڑنا — کوبیدن الدق خرمن دوکمک

چہرہ — اسخنا روالسحنہ ہیئت وصورت قیلق

چہرہرا — چوبینہ المشیق انجہ اوزون

چہری مارنا — بکار وزدن الوجاء بچاغلہ اورمق

چہڑی — چوب سیاست وچوب تعلیم وسہ المشیخہ طویقہ

چہکا چہک — بدمست از شراب اگرباشد گلست ومست طافح ومست سرشار ومست ومست مستان ومست گزارہ السکران سرخوش

چہک جانا — خوب سیر شدن از طعام وشراب الامتلاء طلواولمق

جہکڑ — سرچنگی وسرچنگ وبہم زدن الصفق وشمار وسلہ اورمق

چہکڑا — گردون العرابہ ارابہ

چہل بل — فن وفریب الخدعہ آلدامق

چہلانگ — زغند شلنگ تغند الوثب صیچرامق

چہلکا — پوست اسفال وسفال قشر پیتہ شفال قشر بادام وگردگان ناسپال قشر انار القشر القرف اللحاء ہرنسنہ نک قابی

چہلکتا ہوا — لبریز وسرشار الداہق الممتلۃ سرباش داوج وشارصو ودوکلمک معناسنہ ودوداق وودا غہ طولش اولان

چہلکنا — اندک بول انداختن قورقودن ارادہ سز ایشامک

چہلوری — کژدمہ

چہلا — کچہ پیچکانی استخوان باشہ الفتحۃ قاشئی ولیسان یوزک

چہلا — لائی ولش چیچلہ وشلمک الوحل سیوبق بالچق چلین رقیق ہندی گار االردغۃ صولو بالچق وچوقرق وحل گبی ہندی کیچڑ

چہلا پہننا — چچہ در انگشت کردن

چہلا چہتول — چچہ بازی انگشتر بازی وچچہ باز صفت وچہل گل کردن وروکردن ظاہر وفاش شدن آن وراز نیز

چہلنی — پرویزن وغرویزن وتخشہ وگربال والغربال قالبور وآن فراخ چشم باشد ازان بزرگ را کوزر وباریک سوراخ را الک خوانند

چھنا — پالودہ شراب و دردہ بیزان المنطیہ سوزک

چھنال — زنجک روسپی و جلب و خشی و کلندہ و کنخال و غر القحبۃ رانیہ اور وسپلو

چھنگا — شش انگشتی

چھنکانا — در عطسہ آوردن التعطیش اقسرتمق

چھنگلیا — کالج و کابلیج و انگشت کوچک کلک و کلیچک بترکی چقلاق الخنصر کوچک پرمق

چھوٹنا — رہائی یافتن رستن و رہیدن یلہ النجا خلاص اولمق قورتلمق صالمہ و صالیویرلمہ

چھوٹنا — رہا شدن گرہ الانفکاک ایرلمق

چھوٹا — خرد و کوچک و کلتہ الصغیر کچورک

چھوٹا تالاب — فرغر کوچک کول و آرق

چھوٹا تکیہ — بالش کوچک یا تکیہ بچہ زیر پا گزارند الحبانۃ کوچک یصدق

چھوٹا گاؤں کم آباد — کوردہ کلاتہ

چھوٹا گھر — کلبہ کوچک و حلہ

چھوڑنا — رہا کردن و واکردن ہشتن ہلیدن گزاشتن نسیدن ہستن ہشتن مانید و مانیدن بتابیدن التخلیۃ خلاص ایتمک

چھوڑنا — از کسی بریدن المقاطعۃ قطع ایدشمک

چھوڑنا — گزاشتن ستور برائی چریدن السرح الارسال او تلامغہ صالیویرمق

چھوڑنا — گزاشتن زوجہ التطلیق طلاق ویرمک

چھوڑنا — گزاشتن دست کسی از دست خود بترکو براقمق و قومق

چھوڑنا — سر دادن و سر کردن تفنگ تمق سنا

چھوکرا — بچہ سادہ و رولا مردچقا لسن یالیک یوزلو

چھونا — پسودن پسودہ دست مالیدہ پسا و یدن اللمس یا پشمق مس لبی

چھوچھی — ماشورہ القصبہ قامش پارہ سی و کمصرہ

چھوئی مٹی — گل سفید کہ بدان دیوار را رنگ کنند

چھیا — گچ فقتہ و فقتہ فقتہ بترکی

چھپ — بہک سفید سرچپ

چھچھانا — شگافتہ شدن سوراخ سوزن وغیرہ الانخرام یارتمق

چھیچڑا — لوس و چندرہ

چھیپی — چابہ گر و چاپہ چوب نقش کردن تمغی بسمہ جی و بصمہ جی

چھید — سوراخ و سوراخ فرج و کون راشوکہ الثقبۃ دلک

چھیڑنا — از جا بر آوردن قندرمق

چھیڑنا — نغمہ آغاز کردن پردہ ساز کردن و حرکت دادن او تار را زخمہ بر تار زدن چالمق وبستہ او قومق و طرب و تغنی ایلمک او خشامق نواختن گبی

چھیلا ہوا — تجنیۃ المقشر قابوغی چیقمش و دریسی صویلمش و یوزلمش

چھیلن — تراشہ و خراشہ النحاتۃ یوانقہ تالاش

ویونتی وقازنتی

چھیلنا - پوست باز کردن از چیزی السحو قابیق صویمق

چھیلنا - خراشیدن چیزے از چیزے رندیدن
السحو ازالہ ایتمک

چھیلنا - تراشیدن چوب النجر اعاج یونمق

چھینا چھیلی کش کشان وکش مکش المجاذبۃ
ایکی کیمسہ برنسنہ یا الشوب چاکشمک

چھینٹ - چکرہ چکرہ وافشاندگی گل سرشک
القطرۃ طاملہ وسرپندی

چھینٹا پڑنا - اندک باریدن باران الرشیش
صوصا چلیق وصلنمق

چھینٹا دینا - دم دادن الختل الداتمق

چھینٹا دینا - سرد کردن التسکین ساکن ایتمک
ودولکلک

چھینک - ستوسہ ستوسر شنوسہ تبرکی توشکرو
العطسۃ العطاس آغسریق

چھینکنا - اشنوسہ کردن عطسہ زدن داد
وبرآمدن العطس اقسرمق

چھینکا - آونگ رتینہ ترکیبے ہونگ پراسجیم
وقنب کہ آندان ہونگ صارلر وخانہ اروہ گروبا
اوزرینہ چاشیر سرلر داورہ ہا ولی آتارلر

چھین لینا - بزور گرفتن چیزے دربودن
السلب الاستلاب قاپمق

چھیلنی - آگرینہ وآسیا زنہ وآس آژدن وآس
افزون المنقر المعول دشلکی

چھیان - تخم تمر ہندی النواۃ چکردک

چھیا نوچھیا نوکرنا - چاویدن سرچہ لرک چا
چاوایدوب چیز شکاری معناسنہ ومطلق مس
وشماطہ وجغلتی ایتمک معناسنہ

چھیچھر - تخم چشم کنج الرمص چیپق

چیت - ہوش الدرایۃ الادراک بشماق وکلمق
بلک وتمیز

چیت - اسفندارند

چیتا - یوز النمرۃ قپلانک شیبی

چیتھڑا - لتہ وپارہ رکوئی رکو ورکوک

چیتلقی - اوربان بیشنہ گیبی

چیچڑی - کنہ تارو گاو کنہ القراد کنہ بیوجاک
نوعنہ صاقرغہ دیرلر

چیچک - خرد دانہ دار راسرخچہ وسرخیچہ وسرخژہ
وسرخیژہ گوپنگو شرک الجدری قبارجق مرضے
وچیچک رحمی

چیچک رو - ابلہ رو پرزدہ روی فہو مجدر
چیچکلو کیمسہ

چیخ - فریاد الضجیج چاغرش وسقر مرہ چاغر

چیخنا - سقرمق چاغرمق فریاد ایلمک

چیر چیر - پوقا چکردکی آیہ تلکنہ جق چیرخدیر

چیرا اوتارنا - وشنیزگی بردن الاقتصاد ... المق

چیرنا - شگافتن وپارہ کردن وجامہ دریدن
کافتن کفانیدن ترکانیدن الشق الخرق یارمق
ویرتمق

چیره - دختری و دختره العذرة قزلق حالتی

چیره - شاره صارق معناسنه

چیره بند - آنکه دستار چیره بر سر بندد

چیره بند - دوشیزه البکر ارگو بدن قیز و قز
او غلان قز

چیز - پر موته نسنه معناسنه

چیز سے چیز بدلنا - گھولی التعویض عوض و ریک

چیغ - چق معناسنه که پرده معروف است

چیغلدی - وشماطه خروش و اختلال

چیقریغ وا ور که چرخ رشته رسیدن چرخ گبی

چیقریق ایکی - دولاب ایکی دوک معناسنه

چیقمق - برآمدن

چیقمہ چیشیر - وفرنگیلر تحریری صورت پردازی

چیقن - طعامیکه بعض سفلا از ضیافه با خود
برداشته در خانه آرند زله گبی

چیقی - طعامیکه در سیر همراه برند پدرزه گبی
دستار خوان گبی و مطلق طعامیکه همراه بردارند

چیک - خام رہت گبی

چیک تریاق - وکومرن دوه لکی شجره رستم که
زراوند باشلد

چیکمک - گر و برآوردن محو و نابود ایلمک
و پایمال ایتمک

چیل آت - اسپ دوموی سفید و سرخ
در هم آمیخته که چال خره و زنیز گویند چال معناسنه

چیلق قوشی - زغن

چیل - زغن و خاد و کید و موشگیر و موشخواره
غلیواج و غلیواز و کلیواج و خاد و چیلا [illegible] ترکی
سار الحداة دولنج قوش چیلق قوشی

چیلا - چیله و بندالعید قول

چین - آرام و آسایش و آسودگی الراحة دکلنمک

چین - شکن و شکن پیشانی [illegible] و ازده و [illegible]
الغضن [illegible] بوکلکی و بورشق و بوکلم

چین چین - چاوچاو المستقفة جمع [illegible] قوشی
چاغ [illegible] اوتمک

چین صباح بوله کتمک - شبگیر کردن ایوار معناسنه

چینگل - سالقک چوپنه و کوچک پارچه لرینه
ده دینور کا نامعناسنه و چرتک نیز گوینا باشنگ

چینمک - خائیدن

چینه - دانه مرغان بپارسی وگونه از غله که
مرغان را دهند شوشوا الدخن تارو

چینی - شکر السکر شکر

چینی - منسوب به چین کاسه خصوصا چینی [illegible]
که چین مملکت دن منسوب لور

چیولی - تافته الاستبرق براق ایو اطلس

چیونٹی - مور و مورچه کوچک آن [illegible]
النمل قارنجه

چیونٹا - مور سواری المحروف [illegible] قرنجه

باب حای حطی

حاجت - آیفت و ایسفت و نیاز و خواهش [illegible]

وایا بایست و آیه المحاجة احتیاج
حاجت چاہنا کسی سے ۔ ایستغت الاستدعا
برکسنه بر حاجت استمک و برنسنه استدعا ایلمک
حاجیلر یولی ۔ کہکشان
حادث ۔ نوشو و نوه و نو دراحدیث الحادثه
الحدوث اولمق نسنه ولمق دیکیت ولمق
صکره دن اولمش نسنه
حاسد ۔ ناتوان بین الحسد بر کیمسه نک نعمتنک
زوالن تمنی ایتمک فهو حسود
حاشا ۔ بنیز الحاش قلب و حاشا الله معاذ الله
حاشلنمش قوزی ۔ گوسفند در روغن بریان
کرده بود معناسنه
حاصل ۔ نتیج الوجود بولمق
حاصل کرنا ۔ توختن ورزه الغنار بایلق
حاصل ہونا آرزو کا ۔ آرزو شکستن مراد بولمق
حاصل ہونا چہپی ہوی مراد کا ۔ گیرو کزلی
مرامی بولمق معناسنه
حاضر جواب ۔ کیسکه بی تامل جواب دہد
حاضر ضامنی ۔ کفالت کردن بحاضر کردن
کسی الکفل اوخشامق و یوینه کفیل اولمق
حاضر ضامن ۔ کفیل حاضر کردن کسے
الزعیم کفیل
حاضر کرنا ۔ چیزی را حاضر کردن الاحضار
حاضر ایلمک
حاضر کرنا ۔ مہیا کردن چیزے الاحضار حاضر لمق

حاضری لینا ۔ سون و سان
حاضر لمق ۔ مہیا کردن
حاطہ ۔ آغیل و ماندره
حافظ ۔ بادگان الحافظ صقلایجی
حافظہ ۔ وستوم التذکر اکمق
حاکم ۔ داور الحکم حاکم اولان
حاکم باسیاست ۔ کسر یاک کن رنگ شهر کیا
حالی ۔ جاور کنونه الحال ایشس کوج
حال پوچھنا اور التفات کرنا ۔ تجفر الالتفات اکانمک
حال تباہ مین گرفتار ہونا ۔ بروز دیگر نشستن و
و بروز فلانی نشستن الفتون بری بری ارہ دنجه
محنته دوشمک
حال لانا ۔ وجد کردن حال کردن و سماع
کردن السماع چالغیله جمعیت ایتمک
حاملہ ۔ آبستن الحامل یوکلو
حائض ۔ دشتان حائض معناسنه
حباب ۔ فراسیاب الحباب صو یوزنده ولان قبرجق
حباری ۔ تودره ابره و هو بره چرز الحبار
طوی قوش توقدی معناسنه
حبس ۔ بند الحبس طوتمق
حتی ۔ بارش تا ہندی یہانتک بفارسی فاید
دگین ودک معناسنه
حثا و الحثو ۔ یولک سچاق
حث ۔ قندرمق ترغیب کبی
حتر ۔ گوز قپا غنده اواجق سولجی چقمق

حشیہ - ایکی آوج طلوسی بلو الکفین معناسنہ
حج - زیارت ایتمک و قصد ایتمک شرع حج الکعبہ قصدہ
حجاب - درفارسی شرم باشد الحیا اراو تاتمق
پردہ اہرمنی حجاب شیطانی و نفوس شریرہ
انسانی وان راپردہ مکدر نیز خوانند
حجام - سرتراش گر آتا تکو تانگہ و ٹھونگو
الحلاق بربر
حجت - آونار نخشمہ چک گروالحجۃ دلیل و برہان
حجرہ - یاختہ کردہ اوطہ معناسنہ
حجرۃ النور - جوہری مرقشیشائی بفارسی آرسید
حجلہ - گردک الحجلۃ انواع ثیابلہ تحتکہ مزین
گوبکاواوبنہ دیر لر بیت العروس گبی
حد - شومہ وزن تجوز پردن الحد غایت و نہایت
حد سے بڑہنا - بست شکستن فراتر ک شدن
التجاوز حدون گچمک
حدہ - آلہ زرگران و زرکش گران شاہ ختشاز گیے
حدیث - بفارسی سر والحدیث سوز
حرارت - ورد گرمی و اہم حرکت غلبہ شوق
گج گج قزغنلق معناسنہ گراز حرارت زنان
نوزاسندہ الحرارۃ اسیلک
حرارت بخارکی - قز در حجتین گبی
حراست - نگہداشتن و پاس و پاساد
الحراستہ صاقلمق
حرام - گول الحرام ضد الحلال
حرام مغز - سپنس النخاع لوپن کگی انجندہ کی

آق ایلک کہ مرداراہلکہ دیر لر و ماطہ دارقہ
اولاشر سینہ رنج
حرامزادہ - زنازادہ و تخم حرام جاسوس
و دا غول و دغول مشتوک فغاک فغاک فشتو
و مشتوک مول النغل فاسد النسب نیز و ہیچ
حرامزادہ - بدذات فتنہ انگیز الشریر اہرلق
حرام کا مال - مال حرام السحت حرام مال
حرب بطوتان - و یرچامی باشد ار و معناسنہ
حرص - آز و آزمند شدن و گا و الشرۃ الطمع
حریص اولمق
حرف - وات الحروف حروف تہجینک بریسی
حرفہ - پیشہ و کار و شغل ورزہ الحرفۃ الصناعۃ
حرفہ کرنیوالا - پیشہ گر الصناعہ حرفہ فہو صانع
حرکات زنان - غربیلہ الغنج ناز و شیوہ
حرکت - جنبش و یازش الحرکۃ دپرنمک
حرکت کرنا - تویدن در تلاوت باشد الاہتزاز
دپرنمک
حرم اغاسی - و خادم اغا خواجہ سرا
دژآکام معناسنہ
حریر - پرنون و پرنون و برنون بلکہ الحریر
شغول تو بہ دیرلر کہ ارشی و ار عاجی ابریشم اولہ
حریرہ - الحسوۃ طعام تیخذ من دقیق
حریص - رتہ دار غندہ و رنج
حریص مباشرت - جالشکر جماعہ حریص و
و تو قانی شدید اولان

حریف - ہم پیشہ حریف جنگ باہم آورد و
ہم نبرد وہمتا وہم صنعت وبر بایہ آلتی وش
اندروکی کشی العدو دشمن
حریف - دشمن العادو دشمن
حزب - گروہ الحزب جماعة وطائفة
حزر - تخمین ایتمک
حزبہ - برقوجق نسنہ ندن اولورسہ
حزون - یرامر خویلو کیمسہ
حس - پولاب وستر سا انچہ بنظر وحس درآید
حساب - آبارہ ہمارہ وہمارہ وہمارہ وشمار
وابارہ وامارہ گیر حساب گیرندہ مارد فرحساب
ومحاسبہ نیز الحساب صایمق
حسرت - افسوس رسانچہ اراوند الحسرۃ
ندامۃ وفوت اولینسنہ ایچون غصہ لنمق
حسرت کرنا - ارمانیدن آرزو چکمک
حس مشترک - گیوور
حسن وجمال - خوبی خدیر الجمال گوزل لک
حسی - پولابی وستر سائی
حسین وجمیل - نجیر الحسن گوزل لک قوحسان
رجل حسین وامرءۃ حسنا
حشرات الارض - خستر و گردشندہ الحشرۃ
حیوانات ارضنک صغارینہ دیرلر
حشاری - ویاوزات سند کہ تیز اسپ باشد
حشمت وشوکت - شکوہ افزندہ وفرو افزنگ
الحشمۃ ہیبت وحرمت

حشو - آکن آکندہ وآگنش بجوت وچبوت
چغبت چنبوت آگین الحشو قفتان بینو قلمق
حشیل - اہار جامہ وپارچہ وکاغذ آہار وشوی
حصار - صوبہ قائمق وقاندرمق وطولمق
حصات من اسما درویت
حصار - پلانقہ
حصب - اودن
حصور - ناپیرسا الحصور عورتہ جماع ایدہ مین
حصۃ - پرکالہ بہرہ بون گنج زنگ سد السہم
الحظ حصہ ونصیب
حضرت - تیمسار وشخید وشت دفرگاہ
حضیض - طاغ اتکی واچاق پرویلدزی و
الچاق کشی
حط - براقمق واشاغہ قومق
حطم - صنق کسر گبی شکستن معناسنہ
حطام - پولاراپی زنام گبی رسن مہار شعر
حظیرہ - نعباک وچپاک الحظیرہ ودوہ وقیون
آغلی وماندرہ
حضض - صبر گبی برآچی دوانک دیدرکہ بردنکلو
اغاجک عصارہ سیدر
حظیظ - نصیب
محافظت - نگہداشتن کبیر والحفظ صقلامق
حفظ - آنذ بہر دہوت زبرباد زبیر
حفظ وضع - پاسا دالصو بون حفظ ایتمک
حق - بہرہ وبہرہ ودبہرہ ونبہرہ ودناحق

هستو الحق گرجیك طوغری نسنه
حق پسند – عُبّاد
حقد – سرول الحقد کین
حق قوشی – اسحق قوشی هندی بزباگل چوکسه
وشباویزگبی
حق نظر – پدر نذر
حقه – بعربی درج باشد هندی قلیان وچلیان
بترکی بوری وچبك اقسام آن
حقیر – شور وموره باثره وباثره وهاثره الحقارت
خورلق
حقیقت – آمیغ هرا نید وچگونگی وخوده الحقیقة
ضد المجاز
حقیقی – آمیغی وبایغی الحقیق لایق وواجب
حکایت – داستان افسانه وسرگذشت المثل
حکایت وقصه
حکم – فرمان وفرازمان وفرگفت الامر بویرق
حکم رانی – گیرودار الامرة بکلك
حکمت – فرزیو وفرزان الحکمة العقل
حکومت – داوری وکارگیائی وکارکیائی
گیرودار ودار وگیر الحکم
حکیم – پزسك وپچشك وبزشك وپزشك
دادور ودفرساد کنشآور نگلوا الطبیب الحکیم الحکمة صاحب
حلاج – فلخو الحلاج یوك وپنبوق آتق لغتی
حلاج کلوور
حلاج چکی – آتی از چوب که بر زه کمان زنشند
وحلاج طوقمغی وچی دیرلر فلخم گبی
حلال – زند آو الحلال الطاهر والحلال ضد الحرام
حلال خور – بهنگی باشد چندال الکناس سپورجی
حلال کرنا – گردن بریدن حیوان بسمل الذبح
بوغازلمق
حلق – گلو وتیغ وناسوری الحلق بوغاز حلقوم کیجه
حلقه – بردون چنبار چنبر جوشن جوشن الحلقة حبه
حلقه سی وقپو حلقه سی وغیره
حلقه مارنا سپاه کا – پرو زنشوه چیره وگرنك الحلق
حلقه اولمق وعکرلامی ایله حلقه داری دایره
اوپوب جز کلمسنه دینور
حلکاری – نقش طلا ونقره محلول بر جامه
المفضض گموشلو مرصع نسنه
حلم – نغریزه الحلم یواشلق
حلیم – بردبار وزمسار الحلیم یواش کیمسه
حلوا – بالکانه وبالکا شگوفه وشگوفی کالا شکن
نمکری بیشپاره گوزینه گولاج لابرلانیم اشکنی ورپیا
نیم شکری افروشه جوزینه وشهی وشاهی آزاد
حلوا مغزی – کیپتا وکیپته آق حلوا ودلالی
حلوا دقبا حلوا
حلوان – پیش بچه وبزغاله شیشاك استعلر قوزو
کچی قزو سی البهمه الحمر الحتود کچی وقوزون ار
حلوا سوهن – حلوای سوهان هرچه سخت باشد
کلاشکن وکلاچ وپیچ دیهشت گونه ازان
حلوائی – حلوا فروش وحلواگر

حلی شفتالو - شفتالو اروی اسپید رکه تویسز
وآبدار ولذیذ اولور هلو وهلو چین معناسنه
حماض - ہندی چوکا بفارسی ترشه الحماض
براوتدر قیزل چچکی وعند البعض کرومله اوتی دیرلر
حماقت - چلی علیو الحماقة
حمال - بارکش وگران پشت الحامل یوکلوکیسه
حمال مبالغه
حمال سهری - یوت حمال خرپشته گبی
حمام - گرمابه وگرمابان وگرماوان گدوخ الحمام
مشهور موضع
حمائل - قلاده گردن که از ته بغل گذارند
الوشاح اینلو جبطوقیتش بزویا دیم که جواهرله
مرصع اید وب عورتلر بوینیله قولتغی آلتنده
بغلر حمائل باغی گبی
حمایت - ہوبرو اہو بدوسایه الحمایة حفظ
ایتمک ودفع ایتمک
حمایت کرنا - اندخسیدن الحمایة حمایت ایتمک
حمد خدائی عزوجل - آفتندستا افدستا الحمد
اوکمک
حمد وشکر - سپاس الحمد والشکر ثنا وجه التعظیم
برکیمسه یی مدح وثنا ایتمک
حمله - کوہه چالش صواش وہجوم معناسنه
حمله کرنا - چالش آوردن وآوند دیدن
دوگوشمک وصوا شمق
حنن - تضرع ایتمک ایکلامک اینلمک گبی واسرکمک

ترحم گبی جن انیه جنینا وجن علیه تحنن ترحم
حنظل - نبت معت کبستو وکبسته وہپنو رقارغه دولگی
حوادث - پتیار وپتیاره الداہیة البلاء
حواری - ومغربی طائفه لشکر از عرب که بدر
امرا خدمت کنند سیمبر اسواره وخلابرگبی
حوالات - نواخانه زندان وبندی خانه
السجن حبس وزندان
حوائج - گرگلو
حوائج - دیگ افزار که بهارات وحبوبات در
اصلاح طعام ایچون تجره یه قونیلور
حور - زن سخت سفید وسخت سیاه چشم الحورا
گوز بنک آغی وقره سی شدتله آق وقره اولان عورت
حوصله - شتکانگ وچینه دان وزاغر وژاغر
گفتار الحوصلة قورصق
حوض - آبدان برکه آوشال فانه الحوض معروفدر
حوض پانی سے بهرنا - لب گردان کردن
حوض الملاء الحوض حوضه صودن طولدرمک
حوض کا غذ بنانیکا - تنور
حوره - پاره زمین که کشت وار داگرد ان
بقول باشد یا حبوبات اولک گویند کرته گبی
حولی - صحن خانه اوگی
حیا - آزرم وہنوند وشرم الحیا را وتانمق
حیات - زری سیاب الحیاة دیرلک
حیدود - قزاق ره افتادن وژوبا دوگوچ گبی
حیران - اندر وا خیره خیره کالیوه وخیره

کائیوی کلاؤہ دنگ کلاکیوہ، وسراسیمہ دنگ
و دینگ و شیب وتیب و فداؤہ باحی الحیرۃ
سرگردانلوغ دنگ و مالق وسمہ و دنگ و دیک
وبون الحائر تحیر کیسہ

حیران ہونا - ہائڑ و بیدن شاشمق شاشرمق
وسرگردان اولمق
حیض - دشتان شدن زن قان آقمق
سیلان دم معناسنہ
حیض کالتہ - شلّہ و شکلہ الفرصۃ بزپارہ سی کہ
آنوکلہ عورت حیض قانن سیلر
حیض والی - دشتان
حیف - کیفر
حیقرمق - وچاغرمق فریاد ایلمک آثیراک گیبی
حیقرمہ - وچاغرمہ آوازہ و نعرہ
حیلہ - تزئب الحیلۃ صورت او غرلغی و دکش و بہ
حیلہ و مکر سے کوئی چیز حاصل کرنا - دالشیدن
حیوان - جاندار و چمہ وچماتہ الحیوان فی روح

باب خای معجمہ

خاتم چچکی - خطمی باشد
خاتم بندی - وخاتم کاری بچین و پرچین کاری
الترصیع بزملک
خادم - نراو آئینہ وار الخدمۃ قوللق الخادم واحد
خارش - گر الجرب او یوز

خاخام - معلم یہودان را گویند پیشہ گی
خار خار صولمق - از تشنگی پی درپی نفس شبیدن
شمانید گی
خارل خارل بادہ ایچمک - بی فاصلہ روزی
یاشبی ہمیشہ شراب خوردون لب با چشمہ حضر کردن گیبی
خارلدی - خروش و غوغا
خاصگی - ہازیر وپسندیدہ الخاصۃ ہرشئے
مختص اولمق
خاص وخصوص - ویژہ ویژگان خاصان
و ویژش تقدس تقدیس فتاک الخصوص مختص اولمق
خاصہ - برابر خرچی اندی و کشیک
خاصہ - طعام خاص اہرا
خاصیت - گوہینش گزبند گزینی وخاصیت طبیعی
راغوند الخصیص خاصہ
خاطر - یاد الخاطر ازاد لورکہ قلب مراد اولور
خاطر خواہ - وخاطر پزیر و خاطر پسند الرغیبۃ
مرغوب نسنہ
خاک - و واچاک التراب طپراق
خاکا - انگارہ و بیرنگ گردہ مسودہ معناسنہ
خاک تودہ - وآماج و آماجگاہ و آماج خانہ
الہدف پوطہ و طبیلہ
خاک چھاننی والا - خاک شور و خاک بیز و ریگ شور
خاکروب - جاروب زن و دہہنادی پاک
کن اوب خانہ کہ جلال و جلال دہ شید پاکا کہر و دوارش
ہانہ ی حلال خور الکناس سپوچی

خاکشور - انچہ گازران بکار برند بہندی ریہہ

خاکشی و خاکژی و شفتک بذر الخجم و بذر الخبۃ قرہ

حسن اوتی و قوش تلکی

خاکینہ - و خایہ ریز و خایہ گینہ العجۃ قیغانہ قاینغہ

خال - رنگ انحال بک

خالچہ - بچاق و بالد رتمام پاۓ آدمی

از انگشت تا بن ران باشد شاخ گبی

خالص - سرہ و خام تشاو و پیژہ تر او یشک

و زر خالص را دہ دہی و دہ دہانی و زر شش

سری و زر کامل عیار و زر جعفری الخلاصۃ

ہر سنہ نک گزیدہ سی و او یوز تلمسی

خالطہ - و کسمک چوبیکہ در گردن بند سگ کنند

تا نتواند جاوید ساجور گبی

خالو - برادر مادر و کاکو انخالو اناقرنداشی

ترکچہ طائی دیرلر و او زقرنداشی

خالی - تہی قونگ گلاک الصفر بوش

خالی کرنا - پرداختن الصفر بوشالمق

خالی ہاتھ - تہیدست و رستا ایلی بوش کسنہ

خاندان - دودمان و دودہ و دودمان اہل

القبیلہ صوی کوچیک را بوی گو یند

خان - کاروان سرا خان - خان حر کمسند

خانسامان - میر سامان و ناظر و ناظر بیوتات

خانقاہ - پنچ ستان

خانہ باغ - سرابستان الحدیقۃ باغچہ و بوستان

خانہ داری - ایتکینتی دیتگین صاحب غنا شہ

قوناق صاحبی

خانہ کعبہ - آباد الکعبۃ بیت الحرام

خانہ داماد - داماد یکہ بخانہ اش جا دہند

خاوند - شوہر

خاوند - خداوند و مالک شوی نیز بترکی اتو شقہ

البعل ار

خبث - ہر قوت الخبث چرکینلک و نجاست

خبث الحدید داشخال و داشخار فنجنوشہ موربوقی

خبر - آگاہی با آمدن آوردن داشتن دادن

یافتن بودن گویند زنہار و پیام الخبر سوز

خبرچی - و جاسوس بریدہ

خبر خوش - نوید مژدہ کوند البشارۃ و مژگانی

انچہ مژدہ رسان دہند بترکی مشتلق گویند

خبر سرچاپمق - و باصمق و نہیب غارت ایتمک

و سکردم ایتمک یپاتوب چاپمق شبخون دن تعیرزد

خبردار کرنا - آژیریدن نوا شیدن آگاہیدن

التنبہ او یاندرمق و خبر دیرمک

خبر لگانا - بو بردن الاستخبار خبر صورمق

خچکہ مارنا - ستل و کلتک زدن الضرب بالعصا

طیاق اورمق و کوتک چالمق و دکنک ایلہ

دوکمک

ختنہ - خروسہ و خروسک الختانۃ و سنت

ایدہ جک بیرہ ختان دیرلر ار لرک

و عورتلرک

خجالت - شورہ رنگ شرمندگی آب شدن

خوئی خوئی الخجالة حیادن یوزی قزارمق

خجل ہونا - چکسیدن الخجلة اوتانمق

خچر - استر گوتنبیا البغل قاطر

خدااوٹھالی - خدا بردارد واز میان بردارد وخدا از پیش واز پیش چشم بردارد وخدا جواب دہد وخدا بمیراند یا بدوی شلگ من فدوے یعنی اللہ قالدرسه

خداپرست - ایزدگشسپ پرستندہ خدا

خدا سے کام پڑنا - کار بخدا افتادن

خدا سے کوئی چیز مانگنا - سپہر اخ الدون استمک

خدا کی قسم - نام خدا سوگند بخدا ایم اللہ

خدا نخواستہ - وخدا نکردہ وخدا نپسندد لا یقدر اللہ اللہ سومہ

خدام صاحبی - پریخوان گبی آنکہ افسون پری خواند

خدمتگار - آدم بتزگی توپوقچی زاور زوار و رواز الخادم قراوشی قول

خراب کرنا - تخییدن التخریب خراب ایتمک

خراب کرنیوالا - کُرزن

خراب وضائع - تشت بیابت شتار الخراب انقلب شرگ

خراٹے - صفیر خواب نفیر خواب خرخر کروشش سو بانک الانف تنک خراخر خراک الغلیط خورلامق

خراج - باج ساو وبہر استانی وہوای غیر مقرر باشد

خراو - الرجوبہ ہموار کردن

خرادی - خراد

خربوزہ - وخربزہ وفریوک خام وکوچک را کالک وسفج وسنجہ وشفرہ وگرمہ خربزہ بیش رس شیلہ البطیخ قادون الحداجة خام وولک

خرج - ہزینہ خرج در فارسی بمعنی مال آید

خراج بالائی - خرج بالا دستی وبالاخرجی

خربندہ اویونی - خربازان عربیہ [illegible] تاریخ قبرل

خرجی - خرجین جوال [illegible] وشکیش وباردان و گونندالزروانچہ سبزی دران کردہ برخربارکنند الخرج ناکبہ وغارجق وچوال وخورج

خرچی - مزد زنا وچرمہ

خرخرانا - غرنبیدن جیقرمق [illegible] مناسنہ ونیز در گلو رسیدن جان

خرخراہٹ - کرشش نخشت الغلیط خورلامق و خورلدی

خردمرد - ادوات خانہ معناسنہ دریک کلک گبے

خردہ جی - خردہ فروش خرزی گبی

خرزہ - بجرہ البقر اندرزا گبی

خرسنر - دزد منگل گبے

خرسنر فنری - لالٹین دزدان کہ ہرجا خواہند روشنش کنند فنگ گبی

خرسنرلق - سرقت اند گبی وخرسنرلمق دزدیدن

خرسنر تیپا غی - دزدافشار گبی تہانگی

خرفہ - بجلہ فرفخیر فسخ فرفہ وفرفہن پرپہن البا قلا اسمزاوتی

خرق - کسود درشتی با مردم کردن وانچہ لہیام

نیزه یه دگو در زا الخرق یرتمق و یرتق
خرقه - خستوانه لباس فقرا اڭلنه پاره خرقه
الخرقه یرپاره سی
خرکیر - فنجر فنجره شول کیسه که آلت رجولیتی
ایری وقالین اوله
خرگوش - ورکا الارنب طوشان
خرلتی - صدای گلو در خواب و سرفه
وغیره خراخر گبی خرلدی نیز آواز آب که از
بالا ریزد چاغلدی گویند خراره گبی
خرما قبوغی - خرما چکلنك غلافی درگوز چمچ گبی
خرمالک - سیندیکه از درخت خرما بر آید و
در آفتاب علامت گیرد سقن گبی سیلان دخی دینور
خرمالق - باغچه خرماجستان معناسنه
خرمنی یانیق - خرمن سوخته باشد که سرمایه سی
تلف اولوب ضرر وزیانه اوغرامش کمسنه
خروس گوزی - انجدان رومی که کاشم
رومی وکرویا باشد
خریطه - بدره تیماج و دول بدری کیسه زر
بیله وبیل وپیسله خریطه عطار الخریطه یختیاندن
وغیریدن اولان کیسه وطوربه
خریف - پاییز وبرگ ریزان موسم خزان
گوز آیی لری
خزان - پاییز وبرگ ریزان وآن ماه را
مهرگان نامند الصیف الربیع یاز گونی
خزانه - گنج وگنجینه تو ته نهند ره ونهانند ره

ونهانخانه وتوپك توپك الخزینه مال قویه جق
یر مخزن گبی
خزانچی - خزینه دار وگنجینه دار وخزینه چی
گنجور وکهبد خازن معناسنه
خس - آخنگل داسه داس قلیچ معناسنه
خست - فرووه الدنائة الصلتری وخسیسلك
خسیس - دون وترگور وفرومایه کمینه لك
الدنی اصلسز
خسك - سیاه آهن سرتیز که براه دشمن اندازند
خشتری - دتقردسی وتقردسی آواز
کاغذ که خشت خشت باشد
خشخشی دارهی کترنا - سور چه پی زون
خشك - الیابس والیبس قوروق
خشکا - خشکه پلاو وبده و چلاو البهط یاغسز
وطوز سز لپا معناسنه ولاپه دخی دینور
خشك داغ - وداغ سوخته
خشکی - الیبس قوروق
خشکی - پرسم اللطخ اروه انچه بروده الچسپاید
خشکی - دست شو
خشلدی - آواز بلیغی در انزال خنچه گبی
خشلمق - ابالنا وشلمابه صوده خشلنمش شلغم در
خشیرلمق - فاسد شدن تربوز وخربوزه و
خیار وسایر میوه یوصلمش نیز گویند الخنث گبی
خصومت - جنگ با آوردن کردن پیوستن
افتادن داشتن وافند وآفند الخصومة

دوگوشی وصواشی معناسنہ آغندیدن و
اغندیدن جنگ وغوغا ایلمک معناسنہ
خصیہ - گند و خایہ الخصیۃ خایہ وطشاق
خضاب - رنگ کردن از حنا و وسمہ الخضاب
بویہ ہر نہ دن اولورسہ
خضاب لگانا - خضاب بستن زدن نہادن
کردن دادن ساختن الخضب بویامق
بویا رنگ بویامق رنگ کردن
خط - نوشتہ و نامہ وسمہ و کشتہ خط کشیدہ و نامہ
سیرہ خط کشیدہ لکیر و خط ہم کتنا الخط یازی
خط - سبزہ نورستہ گرد لب البقل صقال تیمک
خطا - بزہ الخطا صوچ
خطاب - ہم خوان
خط ابطلان - کشتہ جزری معناسنہ
خطرناک جگہہ دریا بین - فلغند قم الاسد طار نوعا
خط نکلنا خط دمیدن برآمدن البقل صقال تیمک
خطمی - خیرو خانم چچکی
خف - ایچ ادک
خف - سینکی نسنہ
خف - الاحداث
خفا - کزلو نسنہ مستور گیبی و بکسر ہر نسنہ نک
اورتوسی و پردہ سی
خفوت - آواز طورمق واودسونمک
خفاش - پراستوقش کیچہ طیران ایدر
کوندز گوزی گورمز

تخفیف یعنی کہ تثقیلک ضدیدر
خلاصہ - ژاوہ ہر نسنہ نک گزیدہ سی واو پوری علیسی
خلاف - ایکیسان و انیکیسون و نیسان و نیسان
الضد المخالف
خلال - دندان کاو و دندان کاوک دندان
آویز و دندان آویزہ و دندان پرییز و دندان
اپریش و دندان آفریش و دندان اپریش دیش
قوجلیسی جق خلال معناسنہ
خلال کرنا - خلال کردن و خلال بدندان
کردن التخلیل و دیشلری خلاللمق
خلائق - وقرنق جاریہ کنیز گبے ہلیات نیز
خلجان خاطر - خودک الخلجان دپرنمک و
مضطرب اولمق
خلخال - پا برنجن
خلاطہ - قلادہ سگ کلند گبے
خلع - خیوہ چھیپیہ خلع نفس باشد از باران
خلعت - اوشیدہ و سراپا خلع علیہ خلعتہ ای البسہ
خلع کرنا - تر تزیدن خلع امراتہ خلعا ای
ازال نکاح امراتہ خلعا
خلق - قرخوی الخلق خوی وطبیعت
خلقت - نہاد الخلیقۃ طبیعت الخلقۃ یرادلش فطرت
خلوت خانہ - نشیمن نہفت الخلوۃ اوتورمق یکان
خلیج - شاخابہ ارباق نہر معناسنہ
خلیفہ - پوران پیرہ الخلیفۃ اولو سلطان و
کشینک یرینہ قائم مقام اولان

خلیق - آمیزگار و سازگار و سازوار ساویز الجدیر اللایق

خم ٹھوکنا - دست بباز و زدن و دست کوفتن مشتمال ضرب الیدین علی العضدین الیله بازو اورمق کروشش طوتق ایچون

خمان کبیر بهندی بیل که میوه هندی باشد کلان را بزرگی مرور و اغاج مروری گویند و کوچک را بر مروری و مطلق ذکر اولنسه مراد صغیر و شجره ...

خمخم - انکه از بینی حرف زند بسبب ضعف دماغ کلامی کگز دن اخراج ایدن کمسنه منگیدن گبی

خمرا - بوریا باف ناسج البوریا بوریا طوقوجی

خمیر - آرد سرشته العجین خمیر

خمیرا و ٹهانا - آشوردن یوغرمق

خمیرا ٹهنا - خمیر آمدن العجن خمیر یوغرمق

خمیر کہٹا ہونا - ترش شدن خمیر التخمر خمیر اکشیمک

خمیر رکهنا - خمیر کردن التخمیر یوغرمق

خمیر کرنا - یوغورمق غنچه گبی

خمیره - خمیر مایه الفتاق خمیر مایه سی

خمیری روٹی - نان خمیر کلیچه یا غلی چورک

خنازیر - ریش خوک

خناق - باد زهره و زهرباد بوغازده اولان شیش خناک معناسنه

خنجر - دشنه خنجر معناسنه

خنثی - کماسنه ذکری و فرجی اولان کیمسه

خندق - ترک کنده بندک معناسنه

خنصر - کالج و کالیچ و کالوج وکلک سرچه پرمق

خنجری - نام سازی

خواب - انچه در خواب بینند خواب پوچ و خواب پریشان انچه قابل تعبیر نباشد بوشاسب بوشیاسب و تیناب خواب صادق را انداخوانند الرؤیا دوش

خواب غفلت - گران خواب خواب سنگین وگران خواب در صفت آدم افتد

خواجه - ترو

خواری مین گزارنا - آزرم خوار لیق و دشوار لغنده اولمق

خوان - سینی و سین و سنی تبنگی بشاره و خیبن و دارنگ الخوان سفره

خوان پوش - سرپوش

خوانسرا - خواجه المحبوب الخصی خایه سی چقمش کشی

خواجه - کدخدا و میر و شیم الشیخ خوجه واولو کشی

خوان - خوانچه کوچک آن شیدان السفره تبسی معناسنه

خوانچه - طبقچه

خوان سامان - و توشمال و خوان سالار کاودل سفره جی باشی

خواهش - شادخواست وندا الشوق کشینک نفسی برنسنه به چکمک والاشتیاق آرزو مند اولمق

خواه مخواه - خواهی نخواهی خواه ناخواه وناچار وناگریز ولاجرم ولابد ولامحاله

خوجا - غلام خایه بریده کرزه مادرزاد خایه بریده

المحبس والمحبوب خایه سی چیقمش کشی

خواهش جانانه عورت - دوشاب ولی ودوشاب دل صفت

خواهش کرنا - گرائیدن الارادة دیلیه مک التمایل میل ایتمک

خوب - خوش خوشا نیکو گوش ستوده سیع نغز پسند پسندیده فری نکو وش بژ یریرا برین الاحسن کوکچک وگوزل نسنه

خوبانی - وشکر بادام المشمش زردآلو میشی

خوب صورت - سندر الجمیل گوزل وگوزللك

خوب کلان - خاکشی البذر الخخم والبذر الخبه قوش اکی وقره حسن وقی

خوبی - رنگ بها شمال گوزللك

خود - بو یمشن البیضة اشق تو غلغه

خودآرائی - دشش بز نمك

خودپسند - خودسوار وخودسر وخودرائے وخود رایه یك راکبا راس کندی رایینی بکنوب غیرك رائے وتدبیرینه قائل ولمیان کشی

خودرو پهول - گل خودرو وگل بیگانه

خودغرض - خودمراد وخودمراده وخودکام و خودکامه وبرائے خویشتن بودن کندی رائی اوزرینه گیدن کیمسنه

خودنما - خودنمای خودستای

خورطه - بهرله مزاح و گنگل

خوره - پتره

خوش آواز - کلبانگ صوت حسن خوش سسلی

خوش الحان - زهره نوا

خوشامد - وچاپلوسی وچرب زبانی ولابه لوس المصانعة ایلك ایتمك المداراة رفق ایتمك وحسن وخلق ویوشقلق

خوشامدی - بادخوان وخوشامدگوئی وبادپران التملق چاپلوس ایدیجی

خوشبو - لادن نام خوشبو زاهری وزاهزی بوئی خوش العطر الطیب خوش قوقولو نسنه

خوشبودار - بویا معطر ایو قوقولو نسنه

خوشبو لگانا - خوشبو مالیدن التضمخ بولاشمق

خوش حال - شادبهر شادخوار نشاط تباسیدن مصدر شهنه ایولك صاغلق معناسنه

خوشحالی - کاغك النشاط شادلق

خوشخبری - مژده ونوید مژدگانی وخرام و ایشوك غنیاز غنیازی البشارة مشتلق

خوشخبری دینا - نوید دادن ومژده دادن وآوردن ورسانیدن الاستبشار شادلق ایتمك

خوش خلق - نیکخو وساویز مشکو بیچو سیبویه الحدیر لائق النیق واللیاقة لائق اولمق

خوش خوراک - خوش غذا

خوش طبع - لیوه کارنگ کپراس المزاح لطیفه ایلمك بشوش والوف معناسنه وشن وشقراق وشفقاچی دینور شکر ریزگی

خوش طبعی - لاغ وجیتال کنگل المزاح خورطه معنا

خوش غلاف - الا لوق شول قلیچ کہ قینندن چیقماسی
اسان اوله

خوش نصیب - سپید بخت بهرات

خوش کام - اول آدم کہ یوردیشی وپرشی
زیادہ مطبوع اوله

خوشلنمق - محظوظ شدن بدندان خوش آمدن معناسنہ

خوش مزہ - گوارا نسیم راست مزہ اللذت برشنہ
تمک طعمی ایوا ولمق واللذاذۃ وہ اولذت و
اللذید طاتلو ولذتلو نسنہ

خوشنویس - خطاط سحر بنان کبی

خوشہ - خوشۂ انگور را گوخک وسپر پیچ ونرشنک
وششنہ پستاک وپسر رزگویند وخوشہ خرمارا
گوخک وکنگ ومطلق خوشہ راسیرنغ وشنلک
گویند کانا وکاناز چوب بن حسن ما تلسک
خوشہ کوچک انگور کہ جز وخوشہ زرک باشد السبلۃ
بغدای وارپہ باشاقی العنقود خرما او زم سالقمی معناسنہ

خوشہ میوہ - ہونگ

خوش ہونا - خوشلنمق محظوظا ولمق

خوشی - شادمانی وشادی وورپزہ ورنگ
سور ونشتی الحبور والبہجۃ شادلق

خوطاز - پرچم گاؤ وبحر خوطاز نیزہ وپرچم را الموزاق
گویند

خوف - ترس وبیم زلیف وشکوہ وشکوہیدن
مصدر وتہیب تاہیو تہراسہم چیند فند الخوف
مکروہ الحیون انسانہ عارض اولان قورقو

خوفناک راہ - بزنگاہ قورقوری

خوگر - وخوکردہ وخوگرفتہ وخوپزیر وخوازہ گر
الوف معناسنہ

خوگیر - عرق گیر ونمد زین وتنگلتو خوگر اللبد کچہ کہ
یوکدن اولہ

خون - رنگ وشپز والدم قان

خون بہا - الدیۃ مقتولک بدل ویریلدکلری مال

خون بہا میں مارنا - شلۃ القود قاتلی مقتول یرینہ
قصاص ایتمک

خون بہانے کی جگہہ - درزند المقاتلۃ دیبا لشمک
ومقاتل الانسان المواضع التی اذا اصیبت قتلیتہ

خون بیٹھنا - برآمدن خون از مقعد در بواسیر
وغیرہ خون نشستن

خون سپید ہونا - خون سپید شدن

خون کا پیاسا - تشنہ خون وتشنہ بخون عطشان
الدم قانک صوصامسی

خون کا چاہنے والا - خون خواہ وخون دار

خون کا عوض چاہنا - خون خواہی الانتقام
کین المق القصاص قودون عبارتدر

خون کا عوض لینا - قصاص گرفتن وخون گرفتن
الاقتصاص قصاص ایتمک

خون لینا - رگ زدن نشتر زدن وخون گرفتن
وخون کشیدن وخون کم کردن الفصد طمر کسمک

خونی - خون ریز ساکوک السفک قان دوکمک
السفاک السفاح

خوبی - قیمت بتو گبی
خوبی - نغزش کیش السجیة الدریة الشیمة طبیعت عادات
واشیمین نهد الزین برام زنسنه
خوئی بد - تجلو اد تیری الخلق برام خوئی کوسنه
خو چھوڑنا - خو گردانیدن و خوئی باز کردن
ترک العادة عادة ترا اتمق
خو گر کرنا - خو دادن التعوید عادت ایتمک
خوگر ہونا - خو کردن و خو گرفتن التعود عادت ایدنمک
خوید - القصیل قصیل خصیل
خویش - خویش القرابة یقین لق
خیال - پندار بندار اندیشه و اندیشها و سر و برگ
الخیلة فکر الظن صانمق و صانی
خیال فہم - فانوس خیال ددونیجی فنر فانوس
گردان سگبی
خیال و تصور - صانی پندار گبی
خیانت - رنگ و گریو دوم الخون خیانت ایتمک
خیرات - آرازش و ارزانش و نواخته الخیرة
ایلک و کرم
خیر وک - وبجن وار صفیله خیاری نباتی آت
شبیه اسفناخ برغست گبی
خیره - عماشق وایوشق
خیلیجہ - بسیار معناسنه خیلیجه زحمتله آشوب گیده غلول گبی
خیری - زرابو شان شبو معناسنه در
خیریت - بہ افتاده الخیر ایلک
خیمه - افراس تازتش نان و شتش خانه و سراپرده
خیمہ مدور گشتان یک بتو بہ اسپک خیمه کلان
کلگه کو چک خیمه باریک برای منع پشه و
مگس چادر معناسنه
خیله - زن کول خویلا الحماقة فلة مغفل تهو
حمق و امراة حمقاء و نسوة حمق

باب دال مہملہ

دابنا - چیزی را بدست فرو نشاندن الغمز
صقمق عصر گبی
داتا - راد و راد الجواد جوم دکشی
داد - آدرفن برین و لبیتن کریون گوارن و
گرازون الکریون القوبا ہتمرکی علتی
داد - العدل جورک ضدی در
دادا - نیا و نیا کان الجد ابالاب و اب الام
دده فرجد گبی
داد پانا - بداد خود رسیدن الغوائة الاستغاثة
یاردم و مدد الیتمک - یاردم بولمق معناسنه در
داد خواہی - گزرش التظلم اظہار ظلم ایتمک
التظاہر ارقا شمق بیننه بری بری به معاونت ایتمک
داد دینا - بداد رسانیدن الاغاثة مدد ایتمک
دادرس - داثو بر عادل معناسنه
دادلق - چاشنی که بدریافت مزه طعام بردارند
داد و دہش - داشاب و لبشیر العطاء بخشش احسان
داماد - شوہر دختر الختن گویگو
دادی - سال خورده جاریه دادا معناسنه

داَدی - مادر پدر الجدۃ ام الاب ام الام
دار الشفا - بیمار خانہ و بیمارستان و مارسان
و مارستان بمرد انگہ و بمرد انہ
دارا غاجی - سولی سر گوتا معناسنہ
دارو - بارود و باروت داروی تفنگ
و پارود
دارو - درمان الدوا، علاج ایتمک
دارو - می بترکی چاغیر الخمر سچی
داروغہ - کار گزار وال القیم برشتہ نک امور و
احوالن گورب گوزادن متولی وقف گبی جابلر
گبی بتانا ناظر لرینہ دینور
داروغہ توپخانہ - میر آتش
داروغہ دیوانخانہ - میربار بترکی ایشک آقاسی
داروغگی - باربکی
داریجان - گندم گبی بر غلہ در برنج اراسندہ بتر
داستانہ - دستکی جانوران شکاری راگویند
القفاز ال دوان
داستانہ - دستوانہ و دستینہ بترکی قلچاق القفازہ
الحدید ال دوانی کہ تیمور دان اولہ
داستانہ - دستہ سپر و داستانہ سپر
داغ - لاگہ چہننگ واغ پیشانی الوسم داغ ایتمک
یاقی داغ کہ بر جسم کسے کنند و علامت معناسنہ
دہ گلور داغلق - پراگندہ شدن
دال - و بداغ شاخ برزہ گبی
دالان - شبستان شبوا

دال چینیکی - کپچہ
دام - کہ تلہ باشد فق و قپان معناسنہ
داماد - گویگو شاہ معناسنہ
دامن - بترکی ایتاک الذیل اتک
دامن پھیلانا - دامن واشتن انبساط الذیل یعنی
اتک یایمق
دامن جہاڑنا - گلا نبدن تگانیدن قرشولیدن
النفض صاچمق و سلکک نفض الثوب والشجر
دامن کمر پر باندھنا - ورمالیدن دامن بر میان
زدن ربط الذیل علی الخصر صیغانمک و چرمک
دامن کوہ - تفیرہ ناجیۃ الجبل طاغ اتکی
دان - بخشش العطیۃ بخشش
دان - جہیز الجہاز متاع و اسباب
دانہ بدلنا - اغار القمری داد قمری مادہ خود را
بدہان
دانا بدلنا - بیلبک غو گبی
دانا پانی - دانہ و آب المجاز الجور دو انشجوز النصیب
دانا پڑنا - دانہ افتادن در زراعت دانہ گتورمک
اکین جدل الزرع
دانت - دندان کنگارہ ہر یار ہو بہا و دندان افزون
اسپ اہر ہار خوانند کہ تا نشکنند اسپ کاہ نخورد
الفرس دش سن گبی
دانت اوکہاڑنا - دندان بر کندن و دندان کشیدن
القلع قوپرمق
دانت بیٹھنا - دندان بدندان بستہ شدن کلیسہ

شدن شستن الاشتباک مختلط اولمق

دانت پیسنا - دندان از خشم سائیدن الحرق خشم

ایده و سپید دیشلرا وتمدریک

دانت کھٹے ہونا - چاہیدن و سرد شدن

دندان از برف و یخ و غیرہ التبرید خونمق

دانت سے کاٹنا - بدندان بریدن چیزے شخودن

الازم والعض دیشلہ ایصرمق

دانت کٹکٹانا - دندان سودن

دانت سے کاٹ کہانا - کسے را بدندان گزیدن

العض معناسنہ

دانت کرانا - آواز کردن دندان در خواب

الاصطکاک طوقشمق

دانت کڑکڑانا - بہم سودن دندان از سرما و

آواز برآمدن دندان بہم خوردن آن حالت را

دکدک گویند از سرما باشد الاصطکاک طوقشمق

دانت کہٹے ہونا - کند شدن دندان از ترشی

الضرس الکشی بکلدن غیریدن دشری چکلمک قماق

دانت نکالنا - دندان برآوردن الکشر گولنجہ دیشلری

ظاہر اولوب گوزکمک

دانت نکوسنا - دندان برآوردن درندہ از

خشم و عجز بفارسی دندان نمودن الکشرت ایتمک

دانشن بیلیشن معناسنہ

دانہ انگور - غژب و غژم

داؤ - فن کشتی گیری کہ چند گونہ باشد ہر چہ توان

یافت توان شناخت شکلی بفتح سین سادہ و

وکاف پاسی وکسر کاف تازی ہر دو حریف

پاہا را باہم بند کردہ ہر یکی بسوی خود کشیدہ چون شد

شدن سگ بابادہ تہ تابیہ دیگر حریف کردہ بر

زمین زدن لنگشکی حریف بیاست خود در بند

تا گاہ سر اپا بر خصیہ اشہر زند تا مستلقی بر زمین

آید کشش زدن دست در گردن حریف بند کردہ

زور بر سینہ حریف آوردن کلافہ ہر دو پائے

خود بگردن حریف بند کردہ او را شل کلافہ

پیچیدگانہ زور ازہندی دہوبی پاٹ دست

حریف کشیدہ سینہ و بازوے او را بر پشت خود آورد

و خود را خم ساختہ شتکان دادن بطوریکہ حریف از

بالائے پشتش از صدمہ شتکان از جا برآمدہ روبرو

او بر زمین افتد کہوارہ دیو دو حریف یکدیگر را تکان

دہند تا دیگرے را غافل کردہ بر زمین اندازند

لنگ کمر پائے خود را در پائے حریف بند کردن

و زور بر کمرش آوردن تا بر زمین افتد لنگ

سر کشش پائے خود را بعضوے از اعضائے

حریف بند کردہ بزور کشیدن لنگ خاکی حریف

را بر خاک انداختہ پا بر پشتش زند ایوا آشتہ بکسر لام

فنی از کشتی ہمیوشہ فنی است ازان بنداری دو

حریف را از ہم واکردن و نگذاشتن تا باہم زور

کنند نواختن حریف را بر زمین زدن نیم فنی

ازان نیم تہ کردن از کمر گرفتہ انداختن بہ واکیر یکیہ

یک دست بر دیوار نہادہ بر سینہ زور کردن

تا سینہ برآمدہ پہن کردہ ہر دو یکی از بالائے

دوش حریف گزرانیدہ بہ پشت وکمرش رسانند
دست دوم درمیان ہر دو رانش درآوردہ
ہر دو دست باہم پیوستہ بزور بر زمین زدن
سوی اول بار اول سپر زند کشتی گیر
پای خود بپای دیگرے بند کردہ او را
بیندازد
داوا - شوہر مرضعہ دایہ تو جہ سی معناسنہ
داود پیغمبر بالی - وبلغار یاغی عربیدہ دہن
العسل دیور بر ردغند رقرہ گوبلک یاغی گبے
بر شجرک ساقندن سیلان ایدر عسل دارو معناسنہ
داو دچوغانی - غزنگ گبی برگیاہ در انکا اول
یا یقارلر
داد دی صدا - ادب آوازہ گبی بعنے بلند آوازہ
داہنا ہاتھ - دست راست الیمین صاغ
داہنی - راست الیمین طرف صاغ
دائرہ - پرہون دورہ وچنبر ومندال انچہ عوام
خوانان گرد خود شستہ دورہ نیز دائرہ
دائرہ پرانگلی مارنا - تلنک دایرہ دوبلک چالمق
دائی - دایہ الظئر دایہ وسد اناسی معناسنہ
دائی جنائی - ماماچہ و دایہ و بازاج بیش انشیز
القابلہ چوجوق طغور دیجی عورت الحاضنہ ابہ معناسنہ
داونا - خرمن کوبیدن و خرمن کوفتن الدوس
برسنبلی ایاغیلہ باصوب یا قلق
دبانا - پست کردن الغمز صیقمق عصر گبے
دبانا - فشار دادن العصر صقشمق

دبانا - تنگ کردن التضییق طارلق دیرلک
دبانا - مشت مال کردن الدلک ومق الی ایلہ
اوغمق وسورتمک
دبانا پاؤنسی - چلنبک ایاغ ایلہ صیمق سیر گبے
دبا مارنا - کین کردن و گرفتن وآوردن الکمون
گزلو اولمق
دب اکبر - فیروزہ طشت صورتی باشد بر فلک
از بنات النعش
دبدبہ - کروفر وطمطراق وشکوہ وفرہنگ وہنگ
الشوکۃ الہیبۃ
دبگر - سپر ساز وسپر گر التراس قلقانجی
دبلا - لاغر ونزار بترکی میرون ترپون لاغشہ
ناتوسند ونا وسید النحیف آرق
دبلا پا - لاغری ونزاری النحف الہزال آرقلق
دبلا بتلا آدمی - ریزہ مرز وباریک اندام و
چوبین الضرب شول رجل کہ خفیف اللحم اولہ
دبلک - تنبک کہ وہاں کوچک باشد
دبلک چالمق - تلنک وہال نواختن معناسنہ
دبوسہ - کہ دریس جہاز باشد دومن بوس گبے
دبھیاسیا - بچوک ترزفان بانچوان المترجم ترجمان
دبہ طشاق - مقتوق غروقنچ معناسنہ
دبیلہ - غدود کہ در اعضا پیدا شود شبیہ باشد یا سلعہ
یا گلی ملک گبی
دبی پاؤن چلنا - آہستہ رفتن الدب الکلی یوریک
دبیرنگ - جنبیدن

دپی - با دیکه در وقت باریدن برف میوزد
دمه و فنجا گبی
دپیاز - خمیر خشک که از آن آبکامه سازند
قوادہ گبی
دت - و دت دت کلمہ راندن سگ انخسا
روایتمک
دتر تمہ - لرزہ یازہ گبی
دتکارنا - راندن سگ انخسوار اراق ایتمک
دتکڑی - بستہ شدن دندان
دتون - مسواک برسم
دختر زادہ - پسر دختر نبس و نبسہ السبط قیز
اولادی و اوغل اولادی
دخل - یار
ددہ - جد باب گبی
در - حضرہ کہ دران درخت نشانند الفقرہ دلک
چقور ایدوب قازیق
در - گوشوارہ کوچک یکدر الخرص قولاغہ طاقہ قلر
کوچک حلقہ
دراتی - داس اوراق معناسنہ
دربار - دریخانہ و درخانہ و درگاہ داخل
و داخول پیشگاہ سارکاہ حضرۃ الرجل قربہ و بحضرت
فلان و محضر فلان بمشہدہ
درباری کپڑے - رخت سلامی و رخت
سلام علیک
دربان - پردہ و پردگی روزبان بترکی

ایشیکچی البواب التراع قاپوجی قپوجی باشی روزبانگی
دربندہ - درہ کوہ تنگنائی گبی
درتندہ بر - چہار یک چاریک باشد
درتمک - توختن بہ حاصل کردن
درجہ - پلہ و پایہ نردبان ترجمہ درجہ زینہ چوب
الدرجۃ مرتبہ و طبقہ و نردبان ایاغی
درجہ حرارت - آشکوب الطبقۃ درجہ و مرتبہ
درخت - بیچند و پر خارہ خار دار درخت خار
ناک باشد پیشہ دار و پیشہ غال و گرشم شجر البق الشجر
اغاج و قرہ اغاج دیدکلری اغاجہ شجر البق دیرلر کہ
قبرجق لری اولور الچندہ پس گبی نسنہ چکاولور
چلکک دیرلر
درخت بونا - دیکمک اغاج دیکمک
درختوں میں پانی دینی والا - آبیار صواریجی
وصولایجی وصو ویریجی
دردرا - نیم کوفتہ الجریش ایری اوکتمش نسنہ
دردچھٹی کا - دردزہ الطلق اوغلان بوریسی
مخاض گبی بوری معناسنہ در
درد سر - گلک کا تورہ وجع الراس باش اغریسی
درد گردن و سینہ - گزاز وجع الراس والصدر
باشی آغریسی و گوکسی آغریسی
درد کمر - مازہ درد و درد پشت وجع الظہر آرقہ
آغریسی و بل اغریسی
دردناک - دہ شکین
درز - شکاف باریک ہر چیز و شکاف جامہ کوحد

دوختن مانند اشتقیق یارق مینو معناسنه
درزی - جامه دوز الخیاطة درزیلک ایتمک لغتی خیاط
درزیلک و فتی آهن اوکر دن تلہ گبی
درزی یوکسکی - وزیگیر انگشتانہ خیاط زہگیر چهار پولادی معناسنه
درست - راست قریوز و قربو و الحق گرچک وطوغری نسنه صدق گبی
درست دین ہونا - قریو ریدن راست شدن در دین الاستقامة طوغریلق
درستی دین و اعتقاد - قریوری قریودی الیبارایلاک لبر گرچکلک
درم - جوجرہ و جوجن چقرس (وزن درزن) الدراہم پر یردہ مستعمل اولان دراہم نمقدارا ولورسه
درماہہ - ماہیانہ و ماہوارہ المشاہرۃ ای الیلہ ویریلن اجرت وعلوفہ آیلق معناسنه
درمیان - میانہ فرہنگاخ نتن الوسط اورطه
درندہ - آدیان و آو ئیون اسبع یرتجی
دروازہ - وراثر گن ورشیکه دار الباب قپو پرتقلی شبک قپو و قفسلی پنجرہ
دروازہ بند کرنا - در فراز کردن و در بستن الرتج قاپو بغلمق وقاپو قپانمق
دروازہ بہیڑنا - در فراز کردن و درپیش کردن
دروازہ بند کرنے کی لکڑی - مترس و فاند قپو دکہسی معناسنه

دروازہ ٹہوکنا - در کوفتن و بر در زدن الدق والقرع اورمق
دروازہ کہلنا - در باز شدن قپو آچلمق
دروازہ کہولنا - در واکردن و باز کردن فراز کردن الفتح آچمق
دروغ راست نما کہنا - چرپک
دریا - آزراہ وزرو سنار آب کم قعرکه کشتی دران بماند البحر دکیز
دریاس - طاغ سدفنک صمغی ورآفر یاس گبی
دریافت کرنا - ہوش کا حال - آئینہ پیش نفس و اشتن
دریائے اٹک - آب سند بردکز در پنجاب و افغانستان ارا سنده
دریجان - جدولی از جداول منجمان اردھان گبی
دریچہ - پاچینگ چپاک و پنجرہ و بالکانہ و بادپروا وبلیناس وبیناسک باجہ معناسنه
دری پیپایانک - چرم پیراستن زدہ گبی
دراڑ - کفتگی و شکاف شیشہ و زمین الصدع الا خقوق یاریق و آیریق و یرق دہیجہ
دڑبا - کرتانہ الاقنہ
دمس - دہ العشراون
دسارت - تیو از الاکتساب کسب ایتمک
دستار - صاریق و صارق و عمامہ و دلبند
دست آویز - پارسی است چیزیکه بدان دست آویزند و نیز کاغذیکه از بائع و مشتری وغیرہ نویسانند

انگشت پیچ الوثیقة عهد

دست پناه - آتش و آتش گیر و آتش گیره

آنبره پاتر ند آتش گر و آتش گره گورک و ماشه

و ماشر ز قصل معناسنه

دستر خوان - دستار خوان و شیلان و شیلانه

با لفظ کشیدن و گستردن دراز خوان و دراز سفره

انچه در مهمانی بکار برند تاتلی گنذوری پیشن انداز

السماط سفره پیشگیر معناسنه

دست فروش - انکه در بازار چیزها در دست گرفته

بفروشد

دستک - کاغذ مهری که بامر حاکم نویسند و خینگ

خرج و خوراکی که رعایا بآدم حاکم دهند

دستک - دیوار طبانچه دیوار که پشتیبان دیوار باشد

بنلاد گبی

دستک دینا - دستک زدن و خنبک زدن و زنگ

التصفیق صاغ الیننک ایاسن صول الیننک ارقاسنه

اورمق و عند البعض صاغ الیننک ارقاسن صول الیننک

ایاسنه اورب و تدرمکدر ال قاقمق معناسنه

دستگردان - الاستعارة عاریتا الیمش نسنه

دستگردان دینا - دستگردان دادن الاعارة

عاریت دیرمک

دستگردان لینا - دستگردان کردن و دستگردان

گرفتن الاستعارة عاریت الیشمک

دستور العمل - کارنامه القانون بر نسنه نک اصلی

دستوری - سرچکادی باش معناسنه

دسته - دسته گل الباقة تره و سبزوات دستهسی

و قوچقی

دسته - قبضة المقبض قلیک و یا یکسال یله طوتاچق

یر لری

دسته - چپراس و چپ و راست

دسته هر چیز - صاپی در تیغ و کارد صاپی توتی

در طنبور و در طلوم بچاغی و در جوال و دستی توتپی

دسته گبی

دس دسته - ده دسته کاغذ را بند گویند

دسکره - کلاته سرا شاهی که اطرافنده خانه لر اوله

دسوان - دهیوده و ده یک العشر اونده بر و عدد

دهم العشر اون

دس هزار - بیور عشرة الاف اون بیک

دسیسه - مکر و خدعه گریس گبی

دشمن - العدو دشمن

دشمن جانی - دشمن جان القتل عدو

دشمن دلی - الحقود کینه طوتیجی

دشمن کے سامنے شرمندہ ہونا - توریدن و

تولیدن التندم پشیمان اولمق

دشمنی - خلاف دوستی العداوة دشمنک

دشمنی ولی - عداوت دلی الحقد کین

دعا - سیر مسرود و مرواو ستایش و نیایش

بد اگر باشد لیشور و لیسول و لیشور و پیشول نفرین

خوانند یا دیاب یا کبیره کردن چیزها یاد عا درود و

انچه برخوردنی ها دمند و سیراخ انچه از خدا خواهند

در بارهٔ ڈوروں کا رگر افتادن و نیفتادن
سیمراخ را بہ پذیرفتہ شدن و ناپذیرفتہ شدن
ستایند الدعاء تقرمق
دعا دینا - دعا گفتن دادن کردن الدعا قترمق
دعوت - ثو و ثور ثوریا کوبی ضیافتی کہ در خانہ
الدعوۃ طعام یکیہ جاغرمق
دعوتی - پریخوان و پری افسائی و عزائم خوان
العزم دعا و افسون و افسون ایدیجی
دعوی - داو ودم دعوی معناسنہ
دعوی برابری کا رکہنا - کلہ برکلہ کسے زدن
التسویۃ برابرلق
دعوی بی حقیقت - گوتازی
دعوی لجاجت سی کرنا - فروکش کردن
دغا - و فریب خائولہ الخدع آلدامق حیلہ گبی
دوبارہ جی دغا گبی
دغاباز - دگل دغل [illegible] و [illegible] ہمند و [illegible]
الخادع والخاتل آلداجی و دوبارہ جی
دغا دینا - فریب دادن و گول زدن الختل آلدامق
دغا سے مال لینا - [illegible] مکر و صنعتلہ نسنہ صاتق
دغا کہانا - فریب خوردن و دغا خوردن گول
خوردن
دغدغہ - تشویش خاطر گلگخچہ التوزیع الدغدغۃ
تجیقلق و تجقلمہ
دف - تا تبرہ کفہ بر شہور سازدر
دف پولی - زنگ [illegible] معناسنہ چہار [illegible]

دفتر - جریدہ یا زلمش نسخہ مکتوب گبی
دفتر حساب - انکارہ آوارہ
دفتی - دفتین
دفع کرنا - گسیل راندن خم دادن ابیغی و بیغی
پرنہادن الدفع الخسوار ایتمک
دفعہ - بار و کاہ بار و کہبار و کاہ ہنبار و گاہ
الکرۃ بر کر دیک مرہ گبی
دفنہ - و تفقنہ اغاجی شجرۃ الغار دہم گبی
دفینہ - شب [illegible] نکندہ و [illegible] کزلو نسنہ
نہ اولورسہ
دق - تافتہ جگر و رنج باریک انجہ اغری
دقت پسند - خوردہ کار
دق ولق صحبت - سوق دلو گبی مفہوملو ومفہومسز
ومناسبتلو ومناسبتلسز مصاحبۃ دینور
دک - و دگین حتی و تا
دک - و دسیسہ مکر و حیلہ [illegible] معناسنہ
دکری - قیمت ہر چیز [illegible] معناسنہ
دکشمک - جاور کردن گوہریدن [illegible]
دکلنمک - و راحت اولق و دکلنجی آسای گبی آسایش
دکہہ - رنج و آزار التاذی الخنک آغری
دکہہ - درد و بیماری الداء مرض و جرحت خستہ لق و
دکہانا - نمودن الاراءۃ گوسترمک
دکہہ دینا - رنج دادن الایلام زحمت ویرمک
دکہنا - درد کردن عضو التالم انجمک
دکہنائی - باد جنوب باد برین ریح الجنوب [illegible]

دکهیا - زن حاجتمند الارمله محتاج کیمسه اراولسته ی

عورت

دگربانجی - آسبان

دگربان حقی - اجرت آردکردن مژده گیبی

دگرمن چقچقه سی - آواز آسیا

دگرنچنکیسی - و دگزامی رتیلا البحر بلا سیوس

دگزموییاسی - مومیا کوهی کفرالیهود گیبی

دگز براسه - و دکزانکرکی و دکزعقربی قنادلی

بالق جانورے دریائی قشقنین گیبی

دَل - جماعت بسیار گشن انجم چوق غفیر گیبی

دَلاسا - سوتک ۞ دِل - القلب یورک

دلاسا دینا - دلاسا دادن و دلدهی دادن

و تسلی کردن و دادن و آشتین جبین کشیدن و

برچشم کشیدن و بردل کشیدن و بردیده کشیدن

دلدادن التسلیه سوندرمک یوکلندرمک استلحق یه

دلاق - و دلچک چچله گیبی انجه درکسن نان چرم

افزون نماید

دلال - داستار و داسار و سپسار و سفسار

اسمسار صاقی و بازاریدی وینه ــ

دلالت - راه نمائی قولاقوزلق ایتمک

دلالی - میانداری الدلالة قولاغوزلق ایتمک

دلاور - گرد دلیر و دنیو الشجاع بهادر

دلتنگی - غرشه الغصة اویکه و طارلق

دلچک - دکوچک شال ملازده معناسنه گیبی

دلذال - لائی و تش چچپله شلک الوحل سپوئق بابچق

وصیوئق چامورلق

دلکو لشاغی - وسموزلک اوقی بویزیدان معناسنه

شیرزاگیبی

دل کسی چیز پر لگانا - دل بچیزی برچیزی بستن و

دل بچیزے دوختن التمایل والمیل اکامک

دل کی پہپولی پہوڑنا - آبله دل شکستن

دلکیلک ایتمک - مکروحیله طریقنه چالشمق روباهی

کردن

دلگیری - الغم الحزن ضد السرور

دل لگانا - دل بچیزے دربچیزے دوختن التمایل

المیل اکلمک

دلگی - خوش طبعی المزاح لغو و لطیفه ایلمک

دلرده داستان او لمش - مشهور

دلمک - سوراخ کردن

دلمین پہرنا - دردل جنبیدن و در خاطر گرشتن مضمون

الخطور خلجان ایتمک دخول ایتمک لاتهزاردترمک

ودپرمک دترمک

دلمین کهنا - با خویشتن گفتن و در دل گفتن

دلنجی - گدا کچکول گبی و دلنجی جماعته کاسه گیکیل دیر

دلو - ڈول بریرجنک دیده

دلوحه - دانه باشد وگنده دان گیبی

دلوجه نشتار - نشتار کثیر باکول نوعیدر متعفن جرو

بتر قوشتنه گیبی

دلویک - دیوانه شدن شلپیدن گیبی

دلهن - بیوه و بیوک و بانو و غد و بیولت نیز بوکالی

عروسی العروس گلین و گوینکو سنه بیله اطلاق اولنور
دلیل - آوند قرنکو دو کون الدلیل قولاغوز
دلی زفیر - آتش سخن کہ بطعن دلازار باشد
دلی قانلو - و تازہ یکت نوجوان کلوک گبی
دلیتی - و دریتی گونہ از رستاس الحبش دگرمن
دلیر کرنا - شیرک ساختن و دل دادن و دلیر کردن
التشجیع بهادرلق ایتمک
دلی مرادین ملنا - گہر و در و ندہ مضمر اولان شی بتمک
حصوللنہ دینور
دلیم - قاش خربزہ وغیرہ برین گبی
دم - و دنب الذنب قویرق
دم - نفس و وقت و دم صبح و دم شام و دماوز هشت
نفس و قوبانچہ بر چشم زخم و افسون و چیزے از
چشم بر آوردن و آتش افروختن از دهن بر آرند
النفس صلوق
دماغ کچشمک - سرف گبے خاریدن کام باشد
دمت - مشتوارہ گبے پولی گیہوں وغیرہ کی
دمانا - دم دادن تیغ
دم بدم - و مادم و دمبدم
دمچی - پارہ دم و پاردم الثفر پالدیم و قوشقون ورانکی
دم دبانا - دم کشیدن ستور در رهرو وپای
توو الاستفشار اتکلری اوجن ایکی ایاغی ارا سندہ
آلمق و کلب قویرغین یا قاری ارا سنہ آلوب صقمق
دمڑ - بسدک پولی گیہوں کے پلفتہ گبے و
ربطہ و جرمہ پولا دستہ کبے گران معنا سنہ

دمدار - ساقہ و چنداول لشکرکہ اکسہ سندہ
بکلیین سواریدر مایہ دار گبے
دمدمہ - سرکوب گرگج طابیہ معنا سنہ
دم دینا - فریب دادن دم دادن الخدع
الدامق
دم چاق - کجک فیل رانادن
دمرک - و دمرکا سنگوک و بادریہ بادریس
الفلکہ ایک اغرشغی
دم رکنا - دم گرفتن الضیق طارلق و نفس طوتلمق
دمریز - پسا چین باشاق معنا سنہ
دم سادھنا - دم کشیدن و حبس دم کردن نفسی طوتمق
دم طمانچہ - سیمچہ المشعل کوچرک قلیچ
دمک - تابندگی و درخشندگی اللمعان یلدرہ مق
دم کرنا - دمیدن النفخ اوفورمک
دمکنا - درخشیدن و تابیدن البرق شاقمق و
یلدرہ مق
دم کہانا - دم زدن و دم گرفتن و تن زدن
الانصات والسکوت اپسم اولمق
دم کہانا - فریب خوردن التخادع بری برین آلداتمق
دمگزا - دمغازہ و دمغزہ العسیب الزمکی قوش
قویروغنک بتدوکی یر کہ قویرق صوقمی دینور
دم لینا - آرام گرفتن الاستراحہ دکلنمک
دم مین آنا - دم خوردن الخدع آلدامق
دمور - آہن
دموربوقی - خبث الحدید

دُمور تیکنی - خار خسک
دُمور قوردی - مور گیبی زنکار یکہ از صیقل برود
دُمور قولچغی - دستینہ پہلوانان
دُم ہلانا - دم جنبانیدن دم لا پہ سگ ایپت صہ ایپت قویروغن صالوب یلانمق یلداقلنمق و یلوارمق
دِن - روز جو ام الیوم گون گوندز
دان - از
دُنبالہ - موخر ہر چیز دنبالہ شمشیر و کارد کہ در دستہ رو دالسیلان قلیچ و بچاق اوجی کہ صاپنہ گرمش اولہ
دُنبل - الدبل چیبان
دُنبہ - غدہ مانند سپر دم گوسفند قویرق معناسنہ
دُندانہ - دندانہ تیغ و دندانہ ارہ و دندانہ کلید و دندانہ حرف سین گدہ و شترہ دندانہای کلید شیز القفل قلیچ یوزندہ اولان کدک ثلمہ گبی
دن ضائع ہونا - روز دیر شدن
دُنک - باریک طرف جانور کہ عدل باشد بر دو گیبی ہندی گہٹلی یا پوٹلی
دُنک - وشاشقین و صاقتی سیب ایگی گشتہ
دُنگا - بر آشفتن سپاہ بر حاکم البغی ازغونلق تہمک
دنگ و مالق - سرگشتہ و حیران اہمند گیبی
دنگی دوال - اسباب تجمل باشد الا بہتہ اولولق و دخی براشق زیبا شنہ
دُنگئی - الباغی ازغون
دُنوندی - روزکوری و روزکور صفت الجہر
گوندز پرستہ گورہ نمکی اول کیمسہ یہ جہر دیرلر
دِنہ مک - وصتمق تجربہ کردن ر دن گیبی
دُنیا - اینجہان گیتی ستیہا و ستیار و کش یقین معناسنہ بوجہانہ دنیا و یوتسمیہ اولدہ و
دَوا - دارو و درمان الدوا علاج ایتمک معناسنہ
دوا بیچنے والا - پیلہ ور دار و فروش علاج صاتیجی و خردہ جی چرچی معناسنہ
دَوات - آمہ و حبردان دویت معناسنہ
دَوات چلانی - محبرہ کش و دوات آشور المحراک کوسکو یینے اودی قارشدرہ جق ملستر و دویت قارشدرہ جق
دَوادوش - تاک و دو و تگت پوی و تگ و تاز نمودن السعی یلک شک سکر تمک
دوا کی تہیلی - ورشک علاجک کیسہ سی
دَوال - علبر گیبی دوائی کہ در شانہ زتیور عسل بانن
دِوالا نکالنا - چراغ روشن کردن ہند و دیوانا - دیوانہ المجنون دیلی
دَوانز - آکز کاف صاغز
دَوال فتراک - ترگون در ترکمان ایران قنجغہ در استانبول ترکی دیرلر
دَوائی زخم تازہ - منبل سلطان دی و اچچہ اوتی معناسنہ در
دَوب - قریز و مرغ فرز د العشب یاشل اوت چایر و چمن معناسنہ و آیریق اوت معناسنہ وہ

ڈو بارہ ایتمک ۔ کنیوریدن گیبی مکر و حیلہ ایلمک و الدائمق معناسنہ

ڈو بارہ جی ۔ میل آہمند گیبی

ڈو بارہ یہ گتورمک ۔ الداتمق و حیلہ ایتمک اورندیدن گیبی فریب دادن مکر و حیلہ کردن

ڈو بدو ۔ رو برو و المکافحۃ المقابلۃ المواجہۃ یوزہ یوز

ڈوپہر ۔ نیمروز گرمگاہ الظہیرۃ الظہائر و الہاجرۃ اسینک تا تلغی وقتی

ڈوپہر کو اوترنا ۔ فرود آمدن ہنگام نیمروز التغویر قیلولہ ایتمک

ڈوپہر ڈہلنا ۔ برگشتن آفتاب از نصف النہار الزوال یرندن ایرلمق

ڈوپہر کو چلنا ۔ رفتن ہنگام نیمروز التہجیر و التہجیر وقت ظہرده سیر ایتمک

ڈوپہر کو سونا ۔ قیلولہ کردن و نیمروز خفتن القیلولۃ نصف نہارده اویومق

ڈوچند ۔ دو بالا المضاعف پرسنہ کک اوزرینہ مثلن و یا امثالن زیادہ ایلمک

ڈود ۔ توت و شام و دودی ترش و سیاہ را گویند توت معناسنہ

ڈوداق ۔ دود اغہ طولمش سرشارگہی لبریز و لبالب

ڈوداق ۔ دود اغہ و آغز آغزہ بیقید و خمار اولو دل خواہ اوزرہ احمک کبو تر دم گیبی لب بلب معشوق بودن

ڈداق دود غہ اولمق ۔ حالت عاشق و معشوق لبا لب گبی

ڈوداق ۔ لب

ڈو داق قیتیرمک ۔ از شدت گرما لب خشک شدن تبسیدن گیبی

ڈوولہ ۔ و دو دل المتشتت طاغلمش متفکر گیبی

ڈوده ۔ شیر پہن شیر کیہ از مہربانی در پستان مادر جوش شد اللبن سود

ڈوده ۔ انچہ بدان مداد سازند خوال و بوا و معدولہ نیز ایس معناسنہ

ڈوده اوترنا ۔ فرود آمدن شیر در پستان محمہ لرنده سود ایتمک

ڈوده پلانا ۔ شیر نوشانیدن الظئر امزرمک

ڈوده پلائی ۔ پا زاج دایہ و شیرده المرضع امزیریجی سدا ناسی و دایہ و ما ماچہ و قابلہ را ابہ گویند

ڈوده پہاڑنا ۔ شیر را بریدن التقطیع پارہ پارہ ایلمک

ڈوده پیتا لڑکا ۔ شیر خوار و شیر خوار الرضیع سود امزا و غلان

ڈوده پینا ۔ شیر نوشیدن و شیر خوردن الرضع صورمق مص گیبی

ڈوده چہڑانا ۔ طفل را از پستان بریدن و از شیر باز کردن و از شیر بریدن و از شیر وا گرفتن و از شیر جدا کردن و شیر بریده صفت آن الفطام و غلانی انا سندن آیرمق الفطیم

کسلمش وغلان سدخیرہ سی معناسنہ

ڈودھارا – تیغ دو دم وتیغ دو روئی دو شفرتین ایکی طرفی کسکن قلیچ

ڈودھاری – چارپایہ کہ بسیار شیر دہد

ڈودھ کی دانت – دندان ایام شیرخوارگی الراضع اوغلانجقلرک سود امرکی اولان دیشی

ڈودھیل – چارپائی بسیار شیر دہندہ الغزارۃ چوقلق وودہ نک سودی چوق اولمق

ڈور – آریک کال وکالہ البیداراق البعد الراقلق

ڈور – چرخ وچرخہ وزنجیر التسلسل چرچہ وچرخ

ڈور – گرد گردیدن دونمک

ڈور – حکمرانی وحکومت معناسنہ

ڈوراہہ – راہ ذوجہتین شول یول کہ ایکی طرفہ گیدر

ڈورپوک – وازماک شتق ایلمک سوزمک و دورپیلمک وایکہ لمک سودن وسائیدن سایلمش

ڈور دورفلانیکا – حکم حکم اوست ودور دور فلان است الحکم حکمہ والدہر دہرہ والزمان زمانہ

ڈوربین – وکواکب بین دوستارہ بین

ڈورترہونا – فاتور یازدی وقاتولیدات ودور تہ شدن التبعد یرافلشمق یرا اشمق وبعید اولمق وبرطرفہ آچیلو گیتمک

ڈورٹہک – چپالمق خزلہ آشمق ارشمک لیچ و عتا واچمک یازیدن مواخبت ومداوست کردن وخزلہ آشمق واچمک سم زدن و کوشیدن وتلبرہ کردن وچخیدن

ڈواق – ودپیاز شیراز وشیر باگیبی

ڈورق – گماس یاتیق معناسنہ

ڈورکے سیر کرنا – پرست زدن السیر یوریمک

ڈورکی ہانکنا – بالاخوانی التمدح کندو بی اوگمک

ڈورک – طی ایلمک طی کردن سپردن گیبی

ڈورنگا کہیرا – پر وتر وشب اندر روز

ڈوڑانا – دوانیدن تاختن اسپ وجلودان وجلواندختن الاعدار چپر اتمق وسکرتمک

ڈوڑمارنا – ترکتاز وترکتازی آوردن وزدن وکردن والیغار زدن الایقاع شبخون ایتمک چاپمق وچپاول ایتمک غارت وشبخون ایلمک و سکردمہ سالمق وسکرتمک جولان ایتمک

ڈوڑنا – دویدن پوئیدن شتافتن تاختن العدو یلمک قوشمق وسکرتمک

ڈوڑنا دہوپنا – تگ ودو نمودن وتگ وتاز نمودن الاسراع ایوملک یلمک سکرتمک

ڈوزاق – وقپان جبال وجبالی معناسنہ

دوزاق قوریق – دام گستردن دام گستردن کبی

ڈوزخ – تموق ترکی شولمکن مقر عذب منداں الجہنم عقصا کمک دوزخ دہ کہ نار ایلہ عذاب ایدنلر

ڈوزخیان – وادوزخ ستر شوم قدم خشنکسی یپلی

ڈوزگون – وآوادانلق پیرایہ وحلیبات زنان بدادرگیبی خصوص قاریلرک باشلریہ مخصوص اولان آوادانلق دراقچہ دو اشغاا سیاز لری گیبی

ڈوزنک – وقوشمق وآراستہ ایلمق آراستن

چیزی پرداختن گبی

دوست — یعنی برگزیده و دوست الخلیل دوست

دوست دلی — دوست جانی البطانه و دستلق و خالص اولمق

دوستلغی — و آدملکی باشه وار در مق بسر بردن گیبی که وفا و معاونت و مروت و انسانیت تمام کردن باشد

دوسرے کی حمایت سی کام کرنا — بحال دیگر پرداختن غیرکا عاتتیله ایش گورمک

دوشش — خواب تیناب گبی

دوشش آزمق — احتلام کوشاسپ گبی

دوشک — نخچیرگاه گیبی تخمدان که جائی باشد اول شاخها در آن کارند و بعد برگ دستاک کردن از انجا بر جای مقصود بردارند

دوشک چارشقی — بستر آهنگ که با در جرست خواب باشد

دوشگون — فلک زده و برگشته

دوشگین — دردمن گیبی دردمند و بیچاره و دردناک

دوشمک — افتادن

دوشمه — کسا گیبی گلیم و پلاس و زیلو که گسترند انبوب گیبی

دوشورک — چیبارت آچیبین گبی صود و شیوانچی

دوشوک — آفگانه سقط

دوشه مک — و یایمق گستردن گیبی

دوشنبه — یوم الاثنین بازار آرتسی گون

دوشه قالقه آتمک — افتادن خیزان رفتن

دوش یورمه — تعبیر گذارش گیبی

دوغلا — الدیش و دوتمه الهجینه اصلسز

دوغلا گهوڑا — ماچی جرده الهجینه یوزآت

دوکان — دکان و دکه کلبه گربه سکی شهریرده اولور

دوکان بڑہانا — دوکان بستن و دوکان تخته کردن و دوکان تخته زدن و دوکان تخته شدن و دوکان تخته بند شدن لازم منه الاغلاق و دوکان قپامق

دوکان کہولنا — دکان کشادن و تخته برداشتن از دوکان و دوکان بازکردن و واکردن الفتح اچمق

دوکان والا کانو — کلات

دوکمه — حلقه که دران زنجیر کنند زورفین گیبی

دوکماشی — بغدائی آشی گندم باگبی

دوکن — دوکم ستیج گیبی انچه بدان غله در خرمن کوبند جرجیر دگی بر قوعلد

دوکورلک — دوکورلمق کنغالگبی یهنادی شنگنی

دوکلمک — در افتادن و دوکلک ما اختن و ریختن

دوکوم — عقده گره بسته دوک گبی

دوکہنا — معترض حال گیبی شدن و انگشت بچشم و انگشت در چشم کردن الاعتراض بر انیشه مقصدی اولمق

دوگوشمک — حمله کردن او ردیدن

دوگوش — وصو اشش خصومت و جنگ آفند معناسنه

دوگون — و طوی عروس معناسنه سود گیبی

ڈولا با و بونی — ہولک گبی کہ گردن بازی
در کہ اغاچدن برکوچک دولاب یا پوپ
جدول گبے اقار صویہ قورلور و تیہ گچہ یر لرندہ
اولان چنبقراق صداسندن صفا لنورلر
ڈولاب مرضی — سلس البول
ڈولاندرمک — مکر و حیلہ کردن دول گبے
ڈولائی — ہیچ بیک لائی و دوتہی گیجہ اورتسی
قفتانی
ڈولت — توا آہنامہ گل و زوانہ
ڈولت گلنجہ پل گتور — گنج باد آور گبے و پل گوتور
ڈولتمند — توانگر و مالدار الغنا ریا بلق
ڈولتی مارنا — جفتہ زدن و انداختن و اسکیزہ اپنز
و برجستن و خیز کردن ستور تیپنچ آتمق و جفتہ
صاورمق آتلق و طوارا ورکوب صچرامق
ڈول — و قولون کرہ اسپ استر و خر آنگک دولنہ
طای و قاطر و اشک دولنہ صویہ و دوہ دولنہ
کوشک دنیورزاد گبے
ڈول دوش — ذریت و نسل زہ و زاد معناسنہ زاد گبے
ڈولک — سفچ و کالک خربزہ خام معناسنہ
ڈولکا بچھی — ارہ در و دگر یوسہ معناسنہ
ڈولنی آلمق — نسل لینا و آن شتر را بترکی بوغور
گویند رنا معناسنہ
ڈول و یادری — بچہ و فرزندزہ گبے
ڈولھن — بالو العروس گیلین
ڈومہ — و فرلہ و فرلدی باد بر گبے بھندی بھنزا

ڈومن — دبوسہ کشتی و جہاز
ڈومنزلہ — خانہ دو آشیانہ
ڈون — دی روز
ڈونا — دو چند الضعف ہر نسنہ نک برمثلی مقداری
ڈون — دو دونکی گون دیروز دی معناسنہ
ڈونا دون — زیادہ از دو چند اضعاف مضاعفہ
ہر نسنہ نک وزرسنہ مثلی و یا امثالن زیادہ ایلمک
دونا مروا — مرزنگوش الحبق الفتی والحبق الفیل
و آذان الفار صچان قولغی
ڈونون — ہر دو و تا و تنک کل واحد منہما اکیسی
ڈوواق — سرپوشگوان گبے پردہ زیبا کہ شب زفاف
برروئے عروس کشند عربیدہ کلہ دینور
ڈوہ — شتر
ڈوہ لاہی — قرصعنہ گبی درخت خاری است سخت
ڈوہ تابانی — پیالہ بس بزرگ پائی پیل معناسنہ
شاید یا دیہ باشد و آت قولاغی نیز دوہ طبانی
ڈوہ تیکنی — و دوہ طبانی خار شتر درختی باشد
کہ شتر برغبت خورد اشترخار معناسنہ
ڈوہ قوشی — شتر مرغ
ڈوہ کینلو — شتردل کینہ ور معناسنہ
ڈوہائی — دا فریاد و اغوثا
ڈوہائی دینا — داد خواہی کردن بالتغوث منہ الیستمک
ڈوہتر مارنا — با دو دست زدن
ڈوہتر تلوار مارنا — تیغ دو دستہ و دو دستی تیغ
تیغ دو دست زدن ایکی ایلندن قلج اورمق

ڈوہ طیاںی - ساتگینی گبی
ڈوہنا - شیر دوشیدن الحلب دصاغمق
ڈوہنا - دوہنی گاو دوش وگاؤ دوشنہ
الحلاب صوغوق وگوگلک
ڈوہنا - ریسمان پائی گاو وقت دوشیدن
ڈہات - کانی الفلز تمور یوقی خبث الحدید
معناسنہ وجواہر ضدن ہر نہ ذوب ولنسہ
آنلرک خبیثنہ دخی دیرلر
ڈہات - آب پشت المنی نطفہ معناسنہ
ڈہار - دم تیغ الغرار حد السیف وشفرتہ یلمان
ڈہار - تار شیر تار روغن وتار آب الشخب
سودک صاغدیغی وقتن اینا یہ جریانن یدوب
آقمسی
ڈہاک - بیم وترس الرعب قورقو
ڈہارا - جائی جریان آب بہ تیزی السیب
صو آقدیغی یر تاصقنگی
ڈہان - شالی وشلتوک چلتک معناسنہ
ڈہان کا کہیت - شالی زار وشالی پایہ وکرنجا
وکرنج بیچی مزرع الرز برنج یری
ڈہان کوٹنی کا آلہ - پا دنگ شد چوب تنگ
الدقہ صوقو
ڈہانہ - دہنہ اللجام الشکیم والشکیمۃ اویان گم
ڈہبا - داغ ونشان الوسم نشان ویاقی
ڈہپہا - سرچنگی وبم سرچنگ الصقع زہ گوگی
ڈہتورا - بار درختی تاتورہ گوز گنا

ڈہجی - اندک پارہ از جامہ القزاع خرقہ پارہ سی
ڈہرا - سرحد زمین وسومہ ہر کی قیراق التخم
ہر یرک وہر قریہ نک حدی ومنتہاسی اوچ وطرفی
ڈہرا - دوتائی ودوتاہ الثناۃ ایکیشر ایکیشر
ڈہرانا - سپردن الایداع طاپشورمق واصمرلمق
ڈہرانا - باز گردیدن بیماری النکس الغفر خستہ لیو
اولدقد نصکرہ ینہ اوزلوب خستہ اولمق
ڈہرانا - دوبارہ گردان بر حکایہ سوز یوکیدر کن
ینہ باشدن باشلمق
ڈہرتی کا پہول - سمارغ الکماۃ مشتار
ڈہرم - نمشتہ الاعتقاد اینانمق
ڈہرن - زہدان ہر کی یاتیغی الرحم اوغلان
تیاغی ودزہ
ڈہرنا - نہادن الوضع قومق
ڈہڑ - تن وپیکر الجثہ شخص الانسان الجسم گودہ
ڈہڑکا - طپش دل الوجیب الخفقان مضطرب
اولمق ودپرنمک
ڈہڑکا - بیم وترس الخوف قورقو
ڈہرول - سپرد الودیعۃ امانت مال
ڈہرہ - کانیسی آنکہ شاخ درخت بر بدن اودرات
شکلندہ وآنادن قصہ وقتالیں اولور
ڈہری بات - حرف پہلو دار دو معنیین ایکی
معناسی سوز
ڈہس - گلناک شرانپور وحصار دسوز قلعہ
ڈہسنا - در زمین فرورفتن السوخ الخسف یرہ باتمق

ڈہقانی - زروستا وروستائی اکنجی و کویلو دہقان
ڈہکا - کوس و کوفت و آسیب و ک باد گلہ گلہ
وکلیہ الصدمۃ طوقشمق و چاتمق و یان باشی گلمک
ڈہکا دینا - کوفتن صدمہ دادن و زدن
یان باشی اورمق و دوگمک
ڈہکا کہانا - صدمہ خوردن التصدیم والتصادم
طوقشمق وطوقنمق
ڈہکا لگنا - صدمہ افتادن تصادم گبی
ڈہکا مارنا - شیلہ خفتن التصدیم طوقنمق و میداند
ایکی آت چارپمق و دگزدہ گمی و قایق چاتمق
ڈہکیانا - ازپس صدمہ دادن التخریان باشی اورمق
ڈہلیز - دالان آستانہ بالان بالانہ مابین الباب
والدار قپو آراسی معناسنہ
ڈہلیز میں بیٹہنا - دردم دروازہ نشستن قاپو
ارا سندہ او تورمک
ڈہماکا - صدای سخت افتادن گران چیز اللدم
یرہ دوشن طاشک و غیرک آوازی
ڈہمدہم - ترجاف نقارہ صداسی
ڈہمک - کوفت افتادن و کوفت آواز و کوفتہ صدا
ڈہمکانا - بیم کردن و ترسانیدن الانذار
قورقوتمق تخویف گبی
ڈہمکی - بیم و ترس التندیر قورقو
ڈہنا - کو بین خطرفی برگ یافتہ کہ دوغ وغیرہ
دران نہند باتخانہ زنبیلی معناسنہ قرپدرا
ڈہند ہا - کار خیار فیا ور فیاو ار الشان امر

وحال انیش معناسنہ
ڈہنک - کمان رستم و کمان سام و کمان
بہمن و کمان شیطان و کمان زنگین و نوش و نوشہ
و کرکم و کلکم و تیر ازرہ و ترسہ و ترلیسہ و سد کیش و
سد کیس و آزفنداک و آزفنداک القوس القزح
الکم صاعمہ
ڈہنکی - پا دنک پا دنکہ و چوب دنک دنکی
ناحل آن المدقہ صوقو
ڈہنکنا - پنبہ زدن و دانیدن و پختہ کردن
فلخیدن و فلخودن و فلخیدن الندف والنفش یوک و
پنبوق آتمق
ڈہنکہر - کشت زار شالی و شالی زار و شالی
پایہ و کرنجار و کرنج زار مزرع الزرع پرنج یری
ڈہنکی - کمان پنبہ زن و کورک کمانچہ و لور
الندف علاج یائی
ڈہنکی روئی - پختہ الندیف اتلمش یوک و پنبوق
ڈہنی - گاو دوشہ و گاویش و گویش و گوشیر
د گاویس و گویس و گویسہ و کوپش و کوبیشہ اتلمین
الحلب سود صاغاجق قاب طاس و صوصق و کولک
دوشہ گبی
ڈہنی - تیرہ و دار بام الجذع او ستون اغاجی
و کرلیش و ایکی یانلرہ وضع اولنمغلطیان دیرور
ڈہنینی - زن پنبہ زن نداف ہ پنبوق آتیجی عورت
ڈہنیا - کشنیز الکزبرہ کشنش
ڈہنیا - پنبہ زن والبار والنداف یوک و پنبوق آتیجی

دھوان ۔ دود الدخان تتون
دھوان سا ہونا ۔ دود آلوده شدن الا دخان
تتونه بولاشلمق نسنه
دھوبن ۔ زن گازر الغسالة توبیجی قاری
دھوبن چڑیا ۔ سرپچه وگازرک الصعوة
یوندقوشی وقوبرق صلان قوش وصرغ قالمه
دھوبی ۔ جامه شو و گازر و گازری پیشه
ان الغسال چرپچی جتا گدنک گورک وگدنکه و
کدین وکدینه چوب قاقی گازران بفارسی
دھوبی کا پاٹ ۔ تہنج چرپچی طاشی معناسنه
دھوپ ۔ آفتاب وشیا الضحی گونش
دھوپ ۔ عصا شمشیر گپتی باشد بہندی
دھوپ دکھانا ۔ آفتاب دادن و درآفتاب
افگندن التشریر گونشده بزسروب قورتمق
دھوپ کھانا ۔ درآفتاب نشستن و درآفتاب
گاه نشستن التشرق گونشده اوتورمق
دھوکا ۔ الاغلوطة غلط اولنا جق نسنه
دھوکا ۔ الشبح قرالتی وشخص وجسد
دھوکا ۔ خوسته خواسته وبہراسته انچه ودا ہول
دااہل و چشم آرز والضیغطری اللعین اویوق
دھوکا دینا ۔ غلط دادن الغلط یاکلمق لازم و
دھول دھپیا ۔ ماشت ومشت بری بر ینه
سله وسد رمه وتوقات ابله چاتاچات وشمق
دھونکنا ۔ تیز کردن آتش باتش افروز
الایقاد اود یاقمق

دھونکنی ۔ آتش افروز وانبان باد المحلاج
والمنفخ کورک وطوترق معناسنه
دھول ۔ گرد البوغاریو مشتق طپراق القتم والغبار تیوز
دھول ۔ سرچنگ الصقع توقات ویومرق و
زه گونی
دھول اڑانا ۔ گرد انگیختن و بر داشتن تیوز قالدرمق
دھول اڑنا ۔ گرد برخاستن الاثارة قوپرمق
وقالدرمق یقال اثر الغبار رفعه
دھول کھانا ۔ سرچنگ خوردن
دھول مارنا ۔ سرچنگی زدن الصقع اورمق
دھول میں لوٹنا ۔ بخاک غلطیدن التمرغ التمعک
اغنمق وطواری اغنمق
دھونا ۔ شستن و شستن وشور وشوریدن و
شورش الغسل یونمق
دھونسا ۔ دمامه بترکی کورگه
دھونی ۔ التبخر بخور تبخیق مصدر
دھونی دینا ۔ بخور دادن التبخیر بخور اتمک
دھوون ۔ اب چیز شسته الغسالة نسنه یونان صو
دھویا ہوا ۔ ہر چیز شسته الغسیل یونمش
دہی ۔ جغرات ماست الریب یوغرت
دہیان ۔ اندیشه انجیال فکر وقراتی شخص گیبے
دہی جمنا ۔ خفتیدن شیر ماست شدن جک
جنبانیدن جغرات تا مسکه برآید الروب سود
یغوردا ولمق
دہی جمانا ۔ ماست بستن وخوابانیدن شیر

النزوب پاسودی یوغرت ایتمک
دہی کا کونڈا - کیفر یوغرت قویجق قاب طلوم
وکولک گبی
دہیرا - سست گوشنک معناسنہ
دہیز - دردک الجہاز گلیس جہازی
دہینڈی - المروب یغورت قوید قلری قاب
دیا - چراغ السراج چراق
دیا سلائی - کبریت و آتشگیرہ
دیانت دار - و دیانت گرو دیانت گرے
فعل از آن امین معناسنہ
دیب - فعروتہ و بن ہتری
دیباچہ - اردوگاہ
دیب دری - چاق و تندرست مومیائی معناسنہ
دیب چوبسی - گل مینج چوبین کر مینخ گبے
دیب چالتمق - کاچول گبی چوتڑ مٹکانا
دیبک - کا بیلہ مہراسن گبی ہاون دستہ
دیبک سوقو - گرز گبے دستہ ہاون
دیپ - اقلیم کشور معناسنہ
دیت - خونبہا
دیتمک - سفتن چبے ٹھٹا مارنا نوچ لینا وطلاق
دیدار - نظارہ و رویت و رخ و روے
و چہرہ و رخ نمودن و دیدن و چشم و قوت
بینائی و باصرہ النظارۃ اللقاء گوریک و گورش
و گورنک معناسنہ و بولوشمق و گورشمک و
ملاقات معناسنہ

دیدہ و دانست - شوال الفہم اکلامق و بلمک
دیدہ - چشم العین گوز
دیدہ و دانست - ستم و کردگار العمد قصد ایتمک
دیدینا یغشلق
دیر - مولش مول و رنگ مولا مول و رنگ
در در رنگ البطوء اکلنمک و گیچ قلمک البرہنہ برپارہ
برہنہ من الدہر
دیرپا - پالاپال گیچ قالیجی
دیر تک ٹھہرنا - جا گرم کردن پائیدن دار
دار کردن الثبات دائم اولمق گیجہ گیچ قالمق
دیرسک - مرفق
دیرک - ستون
دیر کرنا - دیر نمودن التانی التاخیر اکلندرمک
و تاخیر ایتمک
دیرلامق - ولقلقہ ایلمک و رائیدن بسیار
سخن کردن
دیرلانمق - و مرلدانمق و ہومور دنمق
تھردن کندی کندینہ سویلنمک بڑبڑانا
دیرمک - وو ورشمک چیدن گبی
دیری - دیر شدن الابطاء اکلنمک
دیری - زندہ معناسنہ
دیری اولمق - یاشامق حیات زیستن گبی
دیریک - زندگی
دیر ہونا - دیر شدن الابطاء اکلنمک
دیز - زانو زرزنی گبی

ڈیڑانک - ولپوطور یا پیچ گبی چاقشور یا

ڈیڑگین ایتمک - لگام وادن گبی حمله وہجوم ایلمک

ڈیڑگین اوغورلمق - عنان دزدیدن و گیر ولنمک وگیر وقالمق معناسنه

ڈیڑ قپاغی - و ڈیڑ آغز شغی چپنی زانو گردنا گبی

ڈیڑمان - وایری مرد قوی ہیکل آنبر گبی

ڈیڑ مقرمه - پیشگیر و دستخوان گبی

ڈیس - زاد بوم الوطن محل انسان

ڈیش - دندان

ڈیشاری - بیرون

ڈیش بوداق اغاجی - لسان العصافیر زبان گنجشک گبی

ڈیشدن ارتمش - و ڈیشدن ارتقی مجموع ومدخر نسنه که کندی بوغازندن قطع ایلیا وخار والمدخر مال ڈیمکدر از بن دندان معناسنه

ڈیش کراسی - مزد دندان و دندان مزد انچه امرا در ضیافت بقدر النقد دہند

ڈیشلی - کیبیتک گبی آتر نیمہ ہنداری ٹانگی که دگرمن طاشی ڈیشیک دمور آلت د.

ڈیشلمک - گیبتک گبی سنگ آسیا تیز کردن

ڈیشی - ماده

ڈیکمک - دوختن و درخت نشاندن

ڈیکلنمک - راحت یافتن

ڈیکن - خار و نیش موک گبی

ڈیکھانا - نمود دن التقصیر گوستمک

ڈیکھنا - دیدن نگریستن و نگاه کردن رشتہ الرویۃ گورمک

ڈیگ - غزغن و غزغان تیانچه ولوید هرکاره کلان سرگشاده باشد و پاتله و پاتیله تیان و شفلی اُغلا و یُغلاوی انچه دران دنبه بریان کنند القدر چولمک المرجل قازان الهلجب بیوک چولمک

ڈیگچی - دیگچه الکفت کچورک چولمک

ڈیکنلی جالی - یزاول گبی خار ہائی گرد باغ وغیره

ڈینکلمک - ینوش گبی واشتمک سماع و صغا معناسنه

ڈیکمک - ونصب ایتمک و دیکدر بک و دیکطورمق و دیکطور درمق نشاندن درخت نصب کردن لازم و متعدی

ڈیلک - واستک درخواه گبی

ڈیمک - دیوک دیوچه تافشاک شیر لپنک الارضة اغاج قوردی

ڈیمک - گفتن

ڈیمه - کشت زار که بآب باران حاصل شود

ڈیڑالنا - بخشیدن المنح الهبة الاعطاء دیرمک و بخشش

ڈین - کیش و آئین الدین طریق

ڈینا - دادن و انونتن الانطاء اعطا ایتمک

ڈیو - گفته نده و بیابانی ہنگام باشد العفریت یاوز و قوتلو دیو

ڈیوشه - کشیخان و کشخان کرد نگ و قلتبان و بچشم خود بین کشیخانی ورشمالی دیوثی غیر تسز کیمسنه

ڈیوار — دا و سر دیوار باشد و دوای اولاد و
نواسته دیوار خشت الجدار دیوار
ڈیوار بنانا — دیوار کشیدن نہادن بر داشتن
و بر آوردن و بستن التعویط دیوار ایتمک
ڈیوار بھی کان رکھتی ہے — دیوار ہم گوش دارد
للحیطان اذان یعنی دیوار قولاغی قو یور
ڈیوار پر چڑھنا — بر دیوار بر آمدن دامیدن
التسلق دیوارہ ستمنہ چیقمق و اغمق
ڈیوار سیدھی کرنے کا ڈورا — رژہ رزہ پہنا
نیز چیری ایپی معناسنہ
ڈیوار گرانا — دیوار افگندن و انداختن الہدم
یقمق و خراب ایتمک
دیوار صیوامق — ویالدز لیق و بضاعۂ ایتمک
اندائیش و اندائیدن
ڈیوار لمبائی — پایہ دیوار تنگرک گبی
ڈیوار لیپنا — اندائیدن کہگل کردن صیوامق معناسنہ
ڈیوار گرنا — دیوار افتادن و غلطیدن الانقضاض یقلمق
دیوانخانہ — دریخانہ و درخانہ و ہم درگاہ و
دربار پادشاہ حضرۃ السلطان معناسنہ
ڈیوانہ — کالیوہ و کالیو و نادان سرگشتہ سراسیمہ
آسیمہ خیرہ و آسیمون المجنون دیوانہ و بوش شاشقین
و سرسم معناسنہ دیوانہ مزاج گبی
دیوانہ مزاج — کالفتہ و آلفتہ و شیدای و دیوانہ
مزاج و پریشان حال و سراسیمہ آسیمہ الشفتہ
بیچکاک فہو سفیہ سرسم معناسنہ

ڈیوانی — چپل ریزہ منغز منغو معناسنہ
ڈیوٹ — چراغدان و چراغپایہ المسرجۃ ایلکن و چراغ
ڈیوڑھی — درارہ و بشتال و بشتالی دیوتی
ڈیور — برادر شوہر زن ایور و ایور زن یہابی
الحاقا بن اتا و زوج جانبندن اولان کیمسہ لر
ڈیورانی — زن برادر شوہر یا جا السلف کیشینک
عورتی قرقرنداشینک اری کہ بجانوق دیرلر
ڈیوہرہ — بتکدہ و بتخانہ الکنیسہ نصاری کلیساسی
ڈیہاتی — روستائی البدوی کویلو کیمسہ اکینجی

باب ڈال فارسی

ڈات — بنا شیشہ اصماد عقاص قاردرہ
ڈاڑھی — ریش باسمہ ریش دراز و دراز ریش
مرد طویل اللحیۃ صقال
ڈاڑھی دھوپ میں سفید کرنا — ریش از
آسیا سفید کردن و ریش بدروغ سفید کردن
صقالی دگرمندہ اغارتمش مفہومہ قریب در و
بی تجربہ و بی بیوقوف غافل کیمسہ دینور
ڈاک — چپار چترکی پوستہ
ڈاکا — غارتگران و غارت زنان و تاراج
گران و تاراج زنان الناہب یغماجی و
یغما ایدیجی
ڈاک چوکی — یام و چپار و چپر و اسکدار و
بر پاپ نیز البرید اولاق
ڈاک کی جوڑی — الاغ و اسکات منزل آتی

ڈاکن - کفتار و زن ساحرہ مجازًا

ڈاکو - تاراج گر و تاراج زن الناہب غارتجی ایلیجی

ڈال - شاخ درخت الغصن بوداق عضن کبی

ڈال - تیغہ النصل قلم و بچاق وسنگو دمری

ڈالنا - انداختن افگندن الالیقاء الطرح آتمق و براقمق

ڈالی - شاخ الغصن بوداق

ڈالی - سبد و تحفت سپد معناسنہ

ڈانٹنا - باز داشتن کسی را از کارے و سخت گرفتن و گفتن الزجر منع ایتمک

ڈانڈ - بیل و چوب خلہ المجذف کمی کوروکی

ڈانڈ - تاوان و ترجمان المصادرۃ جریمہ و غرامہ معناسنہ

ڈانڈ - تاوان شانک الغرامۃ اداسی واجب و لازم اولان نسنہ

ڈانڈ - پار و ب و پار و قار کوروکی و برقو عینہ صیرقی دینور

ڈانڈا - سومہ التخم اوج وحد وطرف

ڈانڈ دینا - تاوان و ترجمان دادن الغرم اودکہ جرم و جنایت

ڈانڈ لینا - تاوان کردن و برکسی تاوان کردن الاغرام اودتمک

ڈانس - پشہ کلان البقۃ سیوری سکک بعوض عظیم سگیے

ڈانگ - قوہ و ورق زرین قزل یوپرہ

ڈانوا ڈول - پریشان خاطر و پریشان دل و پریشان حال و بیقرار و سراسیمہ المشتت طاغلمش کو

ڈاہ - پژمان غبطہ باشد الحسد برکیمسہ نک نعمتک زوالنی تمنی ایتمک الغبطۃ برکیمسہ نک مالن جاہ یا مرتبہ سین ویا ایلوکن گورب بندہ اولسہ دیوتمنی ایتمک زوالن استمیہ

ڈاین - جگر خوارہ

ڈوب - قابو القبضۃ فی قبضۃ فی اختیارہ

ڈبا - درج کوچک حقہ کہ ایچنہ الجود التون قورلر

ڈبانا - در آب غرق کردن و فرو کردن التغریق غرق ایتمک

ڈبڈبانا - اشکناک شدن چشم و آب گردیدن در چشم الاغرواق گوزی یاشلہ طولوب اغلمق

ڈبرہ - گو باران فراہم آمدہ شمر الحسی دیبی یقین قیوکہ قیلو یردہ اولہ

ڈبکی - پا غوش الغوص صو یہ طالمق

ڈبکی دینا - غوطہ دادن الغمس باتر مق

ڈبکی کہانا - غوطہ خوردن الانغماس صویہ طالمق

ڈبکی مارنا - غوطہ زدن و پا غوش زدن الاغراق صو یہ باتمق

ڈبیا - درجک الحقۃ کوچک قوطی کہ ترکیدہ دخی حقہ دیرلر

ڈپٹنا - حملہ آوردن تاختن دویدن السطوۃ حملہ ایلمک

ڈپٹانا - اسپ تاختن و اسپ انگیختن الرکوض الرکض

آیا قلرین ویرتمک واورمق وسکر تمک وسکر تمدرمک

ڈر - ترس وبیم وشکوه الروع قورقو

ڈرانا - ترسانیدن وبیم کردن وآب چشم کسے گرفتن شناختشانه الاقراع قورقتمق

ڈرا ہوا - ترسیده وترسان المتدعر قورقمش کشے

ڈر کر بھاگنا - سہستن قورقوب قاچمق

ڈرنا - ترسیدن وحذر کردن شکم ورخویش وزدیدن وشکوهیدان وہراسیدن ہستن الارتیاع قورقمق

ڈسنا - گزیدن مار النہش اللدغ یلان سوقمق واصرمق

ڈف - دائره الدف برساز درکه غیر ساز لرک یانجه بیلیه چلارلر

ڈف بجانا - دائره زدن ونواختن ضرب الدف ساز چالمق

ڈکار - آروغ وآرغ ورچیل ورچیک رچک رچنک گکرمه مشانه

ڈکار - بانگ شیر الزار والزئیر ارسلان آوازی واوکره مک

ڈکارنا - آروغ دادن زدن گرفتن آروغیدن التجشو گکرمق

ڈکارنا - آواز کردن شیر الزار اوکره مک

ڈگ - گام الخطوة آدیم

ڈگانا - لغزانیدن الازلاق قایمق

ڈگین بھرنا - شتلنگ برجستن از جائے

ڈگنا - لغزیدن الزل اورر کن ایاقی قایمق

ڈلانا - مروحه وباد زن جنبانیدن الترویح یلپازه ایلہ یل ایتمک

ڈلی - پاره خوفل وشیرینی خرده القطعة پارہ شنه

ڈلیا - سبد نان وچاشتدان انچه دران طعام چاشت نہند وہرچه از شاخ بید بافند تریان باشد الطبق سپد وطبله وکلا تیر وتولیسز نوعنه چالیه دیرلر

ڈنڈ - شنا وشنو

ڈنڈ - تاوان وزیان الخسارة زیان کارلق

ڈنڈی - شاہین المنجم ترازو وقولی وترازو دیگی انچه در وسط باشد

ڈنک - نیش وشوک الحمة عقرب اغوسی الشوکة دیکن ودیکن باتمق

ڈنگ مارنا - نیش زدن اللسع اللدع یلان وعقرب صوقمق واصرمق

ڈوب - یک قسم علف ہداو

ڈوب دینا - جامه در رنگ شیدن وجامه در رنگ زدن الغمس باترمق وبویامق

ڈوبنا - آب از سر گذشتن وبآب فروشدن الغرق سویه باتمق

ڈوبنا - فروشدن وفرو رفتن آفتاب وآفتاب برنشستن الافل والافول طلوع نمق خفوق گیبی

ڈوپٹا - باشامه ودوانگ وامنی وشاه القنعه یاشلق

او تو رسی جار و کسا و برو مجک معناسنه

ڈوڈا — کوکنار گوزه خشخاش قوزه لغته دینور

ڈور — ریسمان کاغذ باد انچه در کاغذ باد کرد بهوا آرند الحبل اورغان رسن گیسے و رشته را بترکی اپلک گویند

ڈورا — رشته جامه دوختن الخیط اپلک سلک گیسے

ڈورا ڈالنا — رشته در سوزن کردن السلک اپلک اکنه ایچنه قویمق

ڈوری — ریسمان چاه الحبل اورغان

ڈوری — طناب خیمه الطنب چادر ایپلری

ڈوری — ریسمان دفتر انچه جلد دفتر بندند

ڈوری — گردباف وزه پیراهن

ڈوریا — سگ بان و سگ پرست معلم سگ آموزنده آن الکلاب ایت طوتن کیمسنه و ایته صید تعلیم ایدن کیمسه

ڈول — ڈول قا و غه الغرب قوغه

ڈول — انگاره اکساک و ناتمام هیولائی

ڈولچی — دلو کوچک الدلیة قوغه

ڈونڈا — جنبنده کننده احاج معناسنه

ڈولا — الفرقة گلن محفه سی

ڈونڈا — شکسته شاخ مکسور القرن بوینیزی قرلمش حیوانی

ڈول ہلانا — دلو را در چاه جنبانیدن الخج قوغه یی آز رق چیکوب سنه طولسون دیو صویه اورمق

ڈوم — خنیاگر المغنی ترنمائله رفع صوت ایدن کیشی

ڈومنی — زن سرود خوان و شادگونه زن القینة امة مغنیة

ڈونگی — سنبکه جاله تراله سل مرجا ده القارب ضدل

ڈوئی — کفگیر چوبین و کفچه چوبین کبچه المحرج المسواط قزان کبچه سی و عند البعض جلوا کوره کی ومطلقا نسنه قارشدر اجق آلات المغرفة کبچه

ڈھارس دینا — یاری وزور دادن الاعانة یاردم ایتمک

ڈھارس بندھانا — ولداری و دلاسا دادن التسلیة سوندرمک

ڈھاری — خنیاگر و بترکی ارلچی مغنی معناسنه

ڈھاک — و پلاس و کرپاس که تاٹ باشد چول و آبه گبی که پلاز دینور

ڈھاک — درخت گل طیسو باشد که کاچیره تخم آن باشد بعربی عصفر و تخم را حریض گویند و بترکی اصپور چچکی و اصپور تخمی گویند

ڈھاک — و پلاس درختی که گل سیاه و سرخ دارد

ڈھال — سپر الجنة قلقان ترس گبی

ڈھال — اسپرم آب النطول شول سوکه ادویه ایله قینادوب معلول کشینک آز آز باشنه دوکرلر

ڈھالنا — در قالب ریختن و زدن و کشیدن التفریغ الافراغ دوکمک

ڈھانکنا — سرپوش برآوند و غیره نهادن التخمیر اورتمک

ڈہاٹا ۔ دہان بند اللثام اغزو بورنی ورتدکری بغ

ڈہاٹا باندہنا ۔ التلثم اغزینہ باشمق اوزمق

الالتثام باشمقلنمق

ڈہانپنا ۔ سرپوش برچیزے نہادن

التغطیۃ اورتمک

ڈہائین ۔ برم العرش مہرک وچپتال آغاجی

واصمہ چاردا غجی

ڈہب ۔ طور الاسلوب یول

ڈہپنا ۔ سرپوش وتہتبان وتہتبن الغطاء

تنجرہ وکوپ قپاغی

ڈہٹی ۔ لبیش ولبیشج وابیشہ وکواشہ وکولیش

وکویشن وکویشہ ترکیدہ یواشہ دینور

ڈہڑہا ۔ رنگ شوخ الفقع قتی صارو اولمق

اصفر فاقع وقتی قرمزی اولمق

ڈہڑاہی ۔ دمغزہ العصعص قویرق کمکی قویرقہ

صوقمی معناسنہ

ڈہر ۔ آواز گوز او صرمق آوازی

ڈہرا ۔ جائیکہ آب از درزہائے کشتی دران

فراہم آید الجمۃ صوجمع اولان یر

ڈہسرجانا ۔ فرتوت شدن قوجمق

ڈہکاتا ۔ نمودن وربودن گوسترمک ویرمک

ڈہکنا ۔ سرپوش الغطاء اورتو

ڈہکیلنا ۔ از پس افگندن الکدش شدتلہ سورمک

ڈہکے مارنا ۔ درہم کشیدن

ڈہلکا ۔ مرضیکہ بدان آواز چشم روان ماند

ڈہلکانا ۔ آو وغیرہ برزمین ریختن الاراقۃ

صو دوکمک الصب السکب

ڈہلکانا ۔ غلطانیدن الدہدہۃ دونلدرمک

ویوورمک

ڈہلکنا ۔ غلطیدن التدہدہ دونمک

ڈہلکنا ۔ ریختن الانسکاب دوکلمک انصباب گبی

ڈہنڈورا پیٹنا ۔ منادی کردن وزدن المنادی

ندا ایجی وندا ایتمک

ڈہنڈوریا ۔ منادی زن ومنادی

کنندہ بترکے جارچے المنادی

ندا ایدیجی

ڈہنگ ۔ طور وروش وخوے و

آئین وہنجار السیرت السجیۃ خلق وطبیعت وعادت

ڈہول ۔ تنبک وہردو سر خام کشیدہ را

دہل خوانند الطبل طاول

ڈہولائی ۔ ہزد البعالۃ انسانہ اشیلکیجون

ویریلمی نسنہ

ڈہونڈہنا ۔ جستن وتلاش وجستجو کردن و

آب بریسمان بستن وتلاش بجا نمودن تہ رودیا

کاوکاو یوزریدن الطلب آرامق

ڈہیٹھ ۔ بیباک شوخ خیرہ الجسور

ڈہیرا ۔ کاژ ولوچ الاحول شاشی گوزلو

ڈہیر غلہ کا ۔ راش وتودہ وانبار الصبرۃ ارپۃ

وبغدای یگچی ویغینی

ڈہیر کردینا ۔ یکجا فراہم کردن وانبار دن

انپاشتن العرکس جمع ایتمک التکویم برشنہ یی
یغوب چاج ایتمک
ڈھیری — تودہ شوبشہ الکتلۃ الکومۃ پیغن
ڈھیکلی — پادنگ الدالیۃ دولاب
ڈھیل — دیر درنگ المہلۃ تاخیر ایتمک
البطاء اکلنمک
ڈھیلا — سست الرخو والرخاوۃ اھش گوشک
ڈھیلا — تنبل و سست الکسلان کاہل
ڈھیلا — کلوخ بیٔوا المدر کسک
ڈھیلا کرنا — الارخاء صار قیتمق
ڈھیل دینا — مہلت دادن التاخیر اکلندرک
التمہیل مہلت ویرمک
ڈھیلے کوٹنے کی لکڑی — کلوخ کوب
الارزبۃ والمرزبۃ طوقماق
ڈھیا — کلوخ المدر کسک
ڈھینڈا — بارِ زنا و بارِ حرام الحبل الزنا حرام لوکی
ڈیرا — خرگاہ و خرگہ الخیمۃ چادر
ڈیڑگرہ — نیم گرہ الانشوطۃ شول وکومہ
دبیر لرکہ چوزلمسی آسان ولہ چقور باغی گیبی
ڈینگ — یالک و آتش یالکی زبانہ گیبی
ڈینگ مارنا — لاف زدن و کلہ زدن
الصلف مقدار ندن ارتق تکبرلک و عواینک
و بعض ایتمک
ڈیل — بشرو بالا القد بوئے
ڈیوڑھی — بالان الدہلیز او ایلہ قاپو اراسنہ

باب ذال معجمہ

ذات — بینش چہر و نہاد فر گوہر و گوہر
کشینک ذاتی و نفسی
ذات الجنب — برسام پان اغریسی
ذاتی — گوہری
ذال — نرم رفتن و شتاب رفتن
ذاکر باشی — سرخوان و ذاکر باشیلق سرخوانی
ذبح کیا ہوا — بسمل و کشتار الذبیح بوغازلمق
والذبیح بوغزلدقلری طوار ذبیح مذبوح بسمل معنا
ذخیرہ — یخنی و شخج و برنگ الذخر والذخیرۃ ایرکوب
صاقلدقلری نسنہ و قزانلمش
ذخیرہ کرنا — یخنی نہادن الاذخار قزانمق
و جمع ایدوب صیقمق
ذخیرہ کی زمین — نخچیر دو شک معناسنہ
ذرات — گرد آفتاب و پندہ الذرۃ شعاع
شمس دہ گورنین او فاجق غبار
ذریعہ — دستپیچ الوسیلہ یعنے شول نسنہ
کہ انو کلہ کشی غیرہ تقرب بولہ التوسل التقرب
ذکا — تیز اشش الفہم
ذلت — خواری الذل خورلق الہون حقیرلق
ذلیل — زبژند مہان الذلیل حقیر
ذمہ — عہد و امان و حفظ و حمایتی واجب اولان نسنہ
ذمی کافر — زنہاری اہل العقد
ذوق شوق — خیرو میز الشوق کشینک نفسی

یر نسنه بیر چلپنماک
ذوقلنمق — لذت بردن وتمسخر کردن
ذہن — فرو رو ہشتو زیرکلک قطنت گبی
ذی — ہر نسنه کو زلچه بشورب ایریک
ذبیح — والذبیوعة والذبیعان والذیوع
خبر فاش ومنتشر اولمق
ذیغان — سم قاتل
ذیل — اتک قفتانک غیرک صالنمق

باب رائی مہملہ

رائی — تشکر وه الارمیل بکیغو وبچنی
راتب — روزینه ور وزانه ور وزیانه و
ادرار وتعار وجاگی الوظیفه ہر گون یاہر آئے
ایچون تقدیر ایتدکلری نسنه درا ہمدن
ونانیر دن طعا مدن یا غیر یدن
رات — شب شیشک اللیل گیجه
رات رہنی کی جگہہ — شب نشین المبیت المبات
صغر یتاغی وطوار آغی وده یتاغی آغل معنا سنه
رات ودن — روز وشب روز وشبان
در وزان وشبان وشبار وز الملوان گیجه گوندز
راحت — رستی آرامش وآسایش الروح راحت
راحله — سواری جانور زا ور الراحلة بنت
راج — شاہی وجہان بانی وکامرانی السلطنة
غلبه وعظمت الا مارت بگلک
راج — معمار
راچہه — دند جولہا طرنغی
راچہس — ورکس دیو العفریت یاوز وقوتلو دیو
راز — سر گوتنا الشرلزلونسنه
راز فاش ہونا — کچه گل کردن وکچه رو کردن
الفشو آشکار اولمق
راس آنا — راست آمدن صحبت ودر گیر شدن
صحبت وصحبت درگرفتن الوفاق موافق اولمق
وراست کلمک
راس — توده غله الكدس دکولمدک خرمن
راسته — صف بازار ہم راسته بآرش راه
المنہج الطریق السبیل یول
راستق — کعت گبی سیاه چیزیکه زنان بدان
ابرو رنگ کنند
راس وذنب — اژدر گوزہر
راضی ہونا — دل خوش کردن وادستان
الرضا الرضوان خوشنود اولمق وبکنمک
راعی — شبان وچوپان معنا سنه
راف — سوراخیکه در دیوار از طرفے بماند
موسیچه لقتنده ور
راکھہ — خاکستر الرماد کل
راگ — ترانه وسرود الغنا ترکی واشعار
که گوینده لر ترنم ایدرلر
راگ ورنگ — صحبت نغمه وسرود وعیش المنادمة
مصاحبت وسخره لق وساقیلق ایلمک
رال — گلیز ولیر وتفج الروال اللعاب سالیار

رال بہنا — روان شدن گلیز الا رمعلال اوغلانک سلیاری آقمق

رال ٹپکتی ہے — اغزنک صوی آقار

ران — اویلق

رانڈ — بیوہ و کالم و کالمہ الفاقد الارملۃ طول قاری

رانڈ ہونا — بی شوہر شدن زن التائیم طول اولمق

رانگی — پاردم گبی دچجی پالدم دخی دینور

رانگ — فشردہ برگ العصارۃ صقندی

رانگ — ارزیز الرصاص قلائی و قلع

رانگا — ارزیز الرصاص قلائی

راوٹی — چارطاق و چہارطاق شروانی الخیمۃ اوبہ

راوی — ماج و مج خبر و نقل ایدیجی

راہ — وراہ کوفتہ و راہ آمد و رفت و درہ و درغالہ راہ میان کوہ و تنگ فنج راہ باریک و دشوار الطریق یول صراط گبی

راہبر — بلد و گرگز و گرگوز الدلیل قولاغز و قلاوز دال معناسنہ

راہداری کا پروانہ — خط گزارہ و خط جواز یول تذکرہ سی گبی

راہ دیکھنا — چشم براہ داشتن و انتظار کردن التربص الانتظار الترصد الترقب یول گوزلک و منتظر اولمق

راہ دینا — راہ دادن و کوچہ دادن یول ویرمک

راہ روکنا — راہ گرفتن کسے و راہ بستن و فرو بستن و راہ گرفتن بر کسے السد یول طوتمق

راہ زن — راہ بند و شتنگ و شتناک و ترکور مشنگ و منگل القاطع الطریق یول کسیجی و حیدود

راہ سے ہٹنا — بر دیدن الانحناء العدول یولدن بر طرفہ چکلک و صاولمق و آلارغہ اولمق

راہ طی کرنا — سپردن و سپردن الطی دوریمک و طی ایلمک

راہ کی روٹی — توشہ مسافر و زاد راہ السفرۃ مسافر یولدہ ییمک ایچون ایتدکاری طعام کہ آزق دینور

راہ مارنا — راہ زدن قطع الطریق یول کسمک

راہ و روش — ہنجار الاسلوب طریق

راہ و کیت — راس و ذنب

راہی — عابر سبیل

رائی — سپند و سپندان اسفند اسفید الشفارۃ الخردل اوزرلک

راتبا — ژاژ و سنجک نکیتہ جاجیق معناسنہ

رائج الوقت — کچرا قچہ و نقد الوقت سکہ گبی و نامش رائزیوب گوییدہ بترکی

رائگان — چلملہ الہدر بادہوا گبی

رب — فرد فرا سماء السدون بر اسم در

رب — جبہ عصیر العنب اوزوم صقندیسی

رباب — رودہ و شاشنگ و شاشک و شارشک و شوشک و شیشاک و چہار تار کمانی و اقلغی معناسنہ

رباعی — ترانہ

ربط — استوار بند باز بند ہم بندی

ربع کلام اللہ ۔ تھفنک

رب النوع انسان ۔ فرفروزان فروزان فر و نوشروان

ربودن ۔ قاپمق

ربیب ۔ پسند ازغلق

ربیع الاول ۔ نام ماه بعد صفر

رت ۔ موسم

رتبه ۔ سرخانه المرتبة منزلت

رتوندی ۔ شب کوری العشی گیجه گوزکورمیوب گوندز گورمک العشی و عشوار

رتهه ۔ گردون عکلی معناسنه

رجب ۔ نام ماه

رجاج ۔ هر نسنه نک ریغی و ضعیفی

رجاله ۔ پیاده یوریمک

رجع ۔ گیرو دوندرمک و یغمور مطر گیبی رجوع ایتمک و ایتدرمک

رجفه ۔ دپرنمک

رجنه ۔ صمغ صنوبر شتینه گیبی

رجوله ۔ ارلک

رجم ۔ طاشلمه و رستقال ایتمک

رجن ۔ حبس ایتمک

رچل ۔ وطر اطوز و سلطه ترشی و آچار

رحل ۔ گیرخ کرسی المصحف

رحی ۔ دگرمن

رحم ۔ بون دز هدان دبچه دان یارک و

یوگان اتاقرنندہ اوغلان تیاغی مدره و درحیوانات یاور ولق و دواسپ قولونلق

رحمت ۔ بخشایش و لم بوریزه آزرم و درچج رقت قلب و میل و تعطف ایتمک

رخ ۔ شطرنج افراد مدن بر فروک آدیدر

رخصت ۔ دستوری رهبی زبان یافتن و رخصت یافتن الاجازت دستور ویرمک الرخصة فی الامر خلاف التشدید فیه

رخصت ۔ زمان المهلة النظرة تاخیر ایتمک

رخصت دینا ۔ رخصت دادن الترخیص رخصت ویرمک

رخصت دینا ۔ زمان دادن الانظار و الامهال مهلت ویرمک و تاخیر ایتمک

رخصت کرنا ۔ وداع و تودیع کردن پدرود کردن و رخصت کردن و گسیل کردن التودیع دفع ایدوب یوللق و باشدن صاومق گسی گبی

رخصت مانگنا ۔ رخصت حاصل کردن و رخصت گرفتن الاستنظار الاستمهال مهلت طلب ایتمک

رخصت هونا ۔ خیر باد گفتن

رخنه ۔ چتلاق و یارق

رد ۔ شکوفه القی قوصمق قوصمه

رد کرنا ۔ شکوفه ورد کردن التقیؤ قوصمق

رد کر دینا ۔ منسوخ کردن و باطل کردن و قلم کشیدن الابطال باطل ایلمک

رده ۔ یک صف از خشت هاست دیوار رده

وچلیپه و وای و وا و وکلا و وبن لاد و وبن قیوا
و وسرلاد سرو یوار و وتبیپه و وتلپه العرق هر نسنه
که چیولدن حیواندن طاشدن کرپیچدن و غیریدن
بری بری یانسه و یز لمش صف و لمش وله دیوار صره نکی
رَدی - ناکاره خماش و خماشه و واردیاب و
لکات و آخلال و بچنیر الرواة کملک و یرامزلق و
و فاسدلک و آتیلجی منسنه
رَدیف - چکامه قصیده‌ده پسا وند قافیه پیوند
ردیف الردف طواره بنن کیمسه تاک ردیفنه
بنن کیشی و الردیف هو الذی خلف الراکب
رَزق - جاگی و دانجم بالفرش للجند من بیت المال
رَزَم - دوزو آوازی و رعدا وازی جتجه‌ لکه
رزمت الشی جمعته
رُزمه - مایحمل علی الظهر من الثیاب و الرزمة
صوت الرعد
رُزمه - شول صوت که دوه بوغازندان خروج
ایدر آغزن اچماز
رُزوم - طوارزیاده وارتلامق ویورلق
رَزیه - زیان و مصیبت یتشکی
رُس - افشرده العصارة هر نسنه نک قیقندسی
رُسا - رسن ستبر و کلان الحبل لیفدن و غیریدن
اولان یغون ایپ
رُس بتا - رسن سازو رسّان اورغان
ایدیجی یلیجی
رِسالت - الوک گوندرمک و خبر ویرمک

رِساله - السریة برمقدار چیریٔ
رساله دار - سپهدار و لشکرکش و سرلشکر قشونجی
رِسائن - آهستگی الرسل التأنی التؤدة تاخیر
ایتمک و مهلت ویرمک و آهسته لک ایتمک
رِستا - باغ و باخسه راه غیر متعارف خانه
الطریق یول
رستابرتن - آونار ترا ونده الراشح صُروب چیقجی
رُستم - بن دستان بن سام بن نریمان بن
عام بن علوان بن عملاق بن سام بن سام بن
نوح علیه السلام
رستنه سنه [illegible] - آنار شهرا ولمق [illegible] ولمق بویلدن
[illegible] جکاکه آتر و یدان گیجه
رستنه ناتوکه نا‌هوا - [illegible] بولمش کشه
رسخ - سنگسار رو سیاست [illegible]
شبوت و ثابت شدن باشه و اصطلاح اهل
تناسخ [illegible] و تنزل شدن روح از انسان
بحیوانی بازیه نباتی الرسوخ محکم اولمق و قرار
بولمق و ثابت اولمق
رَسد - سار سوت الميرة العير باردانه
رَسد - حصه رسد بهره و نصیب القسط نصیب و سهم
رسکوک - مرواریدکوچک اللولو اینجو
رَسم - روش سان یاسه اسلوب معناسنه
رسمین ولادت کی - کلکجه
رسنا - ترا ویدن الترشیح سیزوب طاشره چیقمق
رسوا - کیباده بتلو الفضیح رسوا کشی

رسوا کرنا ـ رسوا کردن الفضیحة والفضاحة رسوا ایلمق
رسوا ہونا ـ رسوا شدن الافتضاح رسوای اولمق
رسوائی ـ آہنام الفضاحة رسوالق
رسوت ـ نام دوا والحضیض برآجی دوا در
رسوخ ـ سنگسار الرسخ محکم اولمق
رسّی ـ ریسمان و رسن پوست خرما را کبار و
کبال و رسن یکتا ہ رسنی کہ یکتاہ بود گریش و
اروپس ریسمان مواشطن اورغان رسن گبی
رسّی بٹنے والا ـ رسن ساز و شائنگی و شہلنگ
رشتان اورغان ایپ یچی
رسید ـ یافت
رشتن ـ ایکیرک معناسنه
رشتہ ـ برادری و خویشی القرب القرابة صوی
رشد ـ ضد الرشاد عاقل وقوی العقل اولمق
رشک ـ حسد [illegible]
[illegible] ایتمک
رشوت ـ پاره و بلکند و بلاغنده لاج الرشوة
زہرلک
رشوت دینا ـ رشوت پاره دادن الارشاة
اعطاء الرشوت
رشوت لینا ـ رشوت گرفتن و ستاندن خوردن
و رشوت خوار و پاره خوار صفت الرشو شوت آلمق
رصد ـ ہودل ہودل بند رصد بند رصد گاه جای
ضبط حرکات کواکب و افلاک
رصاص ـ قلائی

رضاع ـ صورمق رضع الصبی امه رضاعا
رضائی ـ لحاف یورغان معناسنه
رضیع ـ صنمق
رضوان ـ راضی و خوشنود اولمق
رطب ـ یاش تازه یاشلق تازگی
رطل ـ یوزاتوز درہم ارطال جمع و
قاموسده اون ایکی وقیه دره در قیه فرق درہم
رطوبت دینا ـ تلچ چبان دہ اولمان یاشلق
رطوبتلی ـ صاحب مال و حال
رعد ـ تندر آسمان غریو گنو بختو د وبختو و
بختو ر وبختوه یا نون نیز الرعد گوک گورلک
رعنائی ـ شکل الرعنا حماقت والرعن احمقلق
رعیت ـ بادرم وئیل وئیلک و وابچه الرعیة
محفوظ نسخه
رغبت ـ گرای وگرائیدن وگرویدن و
گرایستن توجہ ایتمک و طمع ایتمک [illegible]
رغبت لواطت کرنا ـ ردیمہ دندان زدن
اللواطة اولاشمق
رقص ـ چوقالمق
رفتہ رفتہ ـ آہستہ آہستہ بترکی یاوش یاوش
رفدان ـ نیم برشت تخم مرغ کواژه گبی
رفع ـ برخاز و برداشتن قالدرمق یوجالتمک
رفعت ـ بزریو جدلک و اولولق
رفق ـ نرمی و آہستگی یوشقلق گبی
رفل ـ قفتان اوزون ایدو یلوارکن انکلرین

جرایدو یپصالنمق

رَفُو ـ رَفُوتُ الثوب اصلاح ایتمک آدرو و
کوزه لیش

رفو کرنا ـ رفو کردن و زدن الرفاء
اصلاح ایتمک

رفو کہلنا ـ رفو برخاستن الانحلال چوزلمک

رفو کیا ہوا ـ رفو دار

رفوگر ـ ہمگر

رَفیع ـ ہُول نُوجہ و یوکسک

رَفیق ـ سنگار و سنگم ہو سنکمبرو ہماس و ہمتک
یولداش

رَفیده ـ کاٹک کما یوک یوک فیده و پنبه تود معناسنه

رِقّت ـ کشتا والرقه رقت معناسنه

رقص ـ شادالزفن رقص ایتمک

رقعہ ـ بازافگن ژنده و پلپینه پوترنک الرقع یاما

رکاب ـ الغرز او زنگی و هنگ حلقه چوبین شرپلی

رکاب ـ پا ورق

رکاب غاری ـ جلودار رکابدار رکابدار کبی پیاده

ہمراه سواری امرا روند

رکابدار ـ لوذات ساز و آنکه سرانجام سفره امرا
کند و آنکه ہمراه امرا پیاده رود

رکابی ـ طبقچه و صحن الصحن قدح عظیم تعلبکی معناسنه

رکت چندن ـ صندل سرخ الصندل بر اغاجدر

رک رہنا ـ باز ایستادن از کار ست طور مق معناسنه

رکنا ـ دل تنگ شدن الانقباض طونق

یوزلوا ولمق

رکن ـ پہلو مرد عظیم معناسنه

رکنا ـ عاجز شدن از قرأت الحصر عاجز لک و قبض اولمق

رکہنا ـ داشتن و نہادن و نشیدن و نہستن الوضع قومق

رگڑ ـ خراش الخدش قاشیمق و ورلمق

رگڑنا ـ سائیدن و بہم سودن دو چیز السحق
ازمک سورمک و دوربیلمک

رمز و ایما ـ غمزش وسیم و سیمیار رمزگو و
اشاره کننده نمار الرمز اشارت ایتمک ایما کبی

رمضان ـ ماه صیام و ماه روزه

رن ـ رزمگاه و نبردگاه و آوردگاه و جنگگاه
المعرکه جنگ ایده جک یر

رنج ـ آزردگی و ستہرگی و سیزگی و سپہرگی و چکروی
و رنگ شکرآب السآمه ملالت

رنجک ـ چاشنی

رنج کہینچنا شایسته اعمال پر ـ کفیار المجاہدة
اعمال حسنه ضمنده رنج و محن چکمک

رنجیده ـ آزرده و ملول

رنجیده کیون ہوتی ہو ـ چرا سرکه میفروشی

رند مشرب ـ آلفته و آلفتن آشفتن

رنده ـ مشت رند و مشت رنده و مشت داره
المسفن دو رپی المبراة رنده

رنڈوا ـ ایم العرب یالکز کیمسه العزوبه یالکزلق

رنڈی ـ زن الامرأة قاری

رنڈی باز ـ زن باره چلبی معناسنه

رنگ - پائدار رار رنگ ست گویند فام وپام
چرته وچهره رنگ بسیاهی مائل سمرا وندرنگ
زرد اللون بویه
رنگنا - آزدن و رزیدن الصبغ بویامق
رنگ بدلجانا - گونه برگشتن الشحب لون متغیر اولمق
رنگریز - و رنگرز بویاجی
رنگ فق ہوجانا - رنگ پریدن و رنگ برجستن
و رنگ ریختن و رنگ رم کردن و رنگ باختن
و رنگ شکستن و رنگ گسیختن الامتقاع متغیر اولمق
رنگ کاٹنا - رنگ بریدن بویا کسمک
رنگ مائل بسرخی - میگون
رنگنا - رزیدن و رنگ دادن و رنشیدن
الصبغ بویامق
رنگین - المصبوغ بویالی اورباسی
رواج - نماک کچھکے اج اشی یروج رواجا
رواق - خیری تشول چار داق کہ اوکی آچوق اوله
روان - داس و داسه و اشگل و سوک وخاک
و پرد قلیچق معناسنه
روانا - آماده گریه
روانه کرنا - سل کردن و روانه کردن و
فرستادن گوندرمک یوله رک
روانسا ہونا - گریه در گلو داشتن البکا اغلامق
روان - شتران الشجاجه شارل و شارل آقیجی
و دو کلیچی بواعتبار ایله صحتا نا قلی بتمورہ دخی دینور
روبرو ہونا - دوچار شدن وزدن و
وافتادن و چشم چار شدن التقابل یوزه یوز اولمق
روپیه - نکہله و نکہله وبہریوه الریال القرش
سکہ لنمش اقچه
روتی صورت - گریان و گریه ناک الباکی
چوق اغلایجی
روٹھنا - رنجیدن و آزردن
روٹی - نان واز دست پز واز دست فزا
انچه پیش از خمیر برآمدن پزند چھپک نان بزرگ
کماج انچه بر اخگر پزند و گلان نان میده بکسمات
نان روغنی مربع و سنگه نان گاورس و ارزن
و بسیار نان جو و باقلا وارزن و شخنه نان سفید
و ورتہمین نان گندم و جو و ونانه نان گرده
ارزندین نان ایز الخبز اتمک القرص کلیچه الرغیف گرده
روٹی پکانا - نان بستن الخبز اتمک پشرمک
روٹی چپڑنا - روغن در نان مالیدن الترویل
یاغلو اتمک اتکی یاغله امق
روٹی کاٹکڑا - فتات القنوت او فنتی و قرنتی
دریزه معناسنه نذن اولور سه
روٹی کپڑے پر خدمت کرنیوالا - جامگی خوار
و نان جامه
روح - جانه و زنا جان معناسنه
روح القدس - شیدا اسپہبد
روز ازل - تاآغاز روز و زبخش الازل قدیم
روزکوری - نام مرغی ور وزکور صفت آن
الجهر گوندز بهرنسنه کوره مکاشد ول کیمسنه اجهر لیم

روزگار - بادهوا بترکی
روزگزشته - دی الامس ه ونکی کون
روزمرہ کے کپڑے - گوندہ لک بادروزہ گیجے
روزہ - الصوم اورش
روزہ دار - الصائم اورش طوتیجی
روزہ رکھنا - روزہ داشتن گرفتن بستن
الصوم اورروش طوتمق
روزہ کھولنا - روزہ کشادن وواکردن
الافطار اورجیبی آچمق
روزمرہ - زبان وروزمرہ وزبان زد
اللهجة دل
روزمرہ - وجہ معاش هرروزہ الوظیفة
هرگون وهرآئی ایچون تقدیر ایتدکلری نسنه
روزی - خوارہ ونوا وخوراک الرزق
یییه جک ویینجی
روزینہ - روزانہ وروزیانہ وراستاد
ورستاد وظیفہ وعلوفہ معناسنہ
روسیاہ کرنا - نیل بر چهرہ مالیدن وکشیدن
روش - راہ روچمن
روشناس - آشنا رو
روشناطاشی - مارقشیشاگبی گوزطاشی
وروزناطاشی دخی دینور
روشنائی - سیاہی المداد مرکب
روشندان - روزنہ وروزن وپنگک
الروشن یوله آچلان پنجرہ

روشن کرنا - افروختن الاضاءۃ روشن ایتمک
روشن ونورانی - آذرنگ
روشنی - شید وفروغ
روغنی روٹی - روغنینہ قاضی القمسی ونمازالقمہ سی
وقادین بوطی دیدکلری خمیرایشی ییه جکدر
ویاغلو بکسمة وبوغاچہ یہ دہ دینور وقتمر تعبیر
اولنان قات قات یغلی اتمکہ دہ دینور
روکن - دستوری سرحیادی بر سری باش معناسنہ
روکنا - باز داشتن الصد المنع
روکھا - خشک الیابس قورونسه
روکھی روٹی - نان خشک وخشکنانہ القفار
قاقسز اتمک
روگ - بیماری الداء مرض وسقم وسقام خستہ لک
روگی - بیمار ورنجور وخستہ السقیم المریض صیرو
رومال - دستارچہ ودستمال وروپاک ودست
پاک وزگرہ درک بترکی سیاچوغ وآیچین رومال مردہ و
زور نیم پارچہ پشت وگریبان وکندرک معناسنہ وچک
مثلثیک بر دوش کشند المنشفة المندیل یغلق ومقرمه
رولا کرنا - برآشفتن البغی آزغونلق ایتمک
رولانا - درگریہ آوردن الابکاء التبکیة اغلتمق
رول پڑنا - پراگندہ شدن وفراهم آمدن
الانبثاث طاغلمق وپراگندہ اولمق
رونا - اشک از چشم ریختن وگریستن وگریہ سر
دادن وگریہ کردن وگریہ زدن وگریہ انداختن
وگریہ افگندن واشک ریختن وبرپاشتن باز یلین

و نالیدن و بہانیستن و زاریدن البکاء العلق و
بازاری را دلومق گویند ریستن گبی
رونا - گریہ باشد و گریہ شادی را اشک
شیرین خوانند البکی چوق اغلامیجی
رونا گتی کا - زنویہ و مویہ و زوزہ نوئیدن
کوپک ولوق
روندنا - پی سپر کردن و پامال کردن لگد و
ناخوستن الدوس الوطی برنسنہ یی ایاقلہ تپک
وچکنمک باصمق وایاقلمق
رونق - آب روشنی نمک زینت و حسن معناسنہ
رونق دینا بات کو سبز کردن حرف و سبز
شدم لازم الترصیع بزہ مک
رونگٹا - موی زرد الزغب صار وجہ تویلری
رونمائی - یوز گورلکی روئی نماگبے
رونی - زن گریان و زن گریہ ناک اغلایجی قاری
رونگٹی کہڑے ہونا - موی وا ایستادن شدن و
فراخیدن فراشیدن الاقشعرار قورقودن چاپقی وقیل الوریب
روئی - پنبہ و تخبت و جنبوشت ساولیس العطب پنبوق مطلق گبے
روئی بنولے سے نکالنا - فلخودن و فلخیدن
وفخمیدن پنبوق آتمق دیمو قدن چکرکآ پر تلمق
روئی تومنا - پنبہ کا فتن النفش پوکیمہ پنبوق آتمق
روئی دہنکنے کی کمان - لو کمانچہ حلاج یایی
رویت - زشت و زشت کیشی را اعراب نیک تفکر ایتمک
رہا - یلہ ورستگار العتیق آزادلو
رہبر - راہبر و راہ نما و بلد و دلیلہ الہادی الدلیل قلاغوز
و قلاوز قولاغوز
رہٹ - چرخ دولاب و دولاب کوزہ ہاے
چرخ الناعور العجلہ عکلو و طولاب
رہٹا - چرخہ الدولاب المغزل ایکب واورکہ و
اٹائی را المیہ و کلیجک گویند
رہڑن - شنگل و شنگول چیدرود معناسنہ
رہن - گرو و بند گروگان و نوا و نشا ہنگ
الرہن طوتی
رہنا - ماندن قالمق
رئیس - کزبود و کلو و نہاز اولوسید گبے
ریا - پچیو و سالوسی پچیو
ریاست - دار و گیر و حکومت معناسنہ
ریاضت - رنجہ و ریاضت کش کہ مبتلا باشد
ریت - ریگ الرمل قم
ریتا - گوراب السراب پوسارق والنعم سالغم
ریت کا ٹیلہ - نامہ الکثیب قوم و پوسی
ریتنا - سوہان کردن و سوہان زدن البرد ایکہ
ریتی - سوہان و سوہن المسحل البرد ایکہ
ریٹھا - رتہ و بندق ہندی
ریچھ - خرس و خرس کن جائے بودن خرس
ہتھنا الدب آیو
ریحان - سپرغم و نازبو و اسپرغم و اسپرم و
اسپرہم شاطائی فسلگن معناسنہ
ریحان - دوگک
ریختہ - ساختہ تازہ و ہشت عزہ ودو غازہ و و غزہ

اصلب اوکور غہ معناسنہ وارقہ اتی گوشت پشت

ریزہ - قطعۃ القطعہ برپارہ نسنہ

ریزہ ریزہ - خرد مرد الفتات القتوت اوفنتی قرتی

ریشچہ - العنفقہ سلودق آلتندہ بتن قللر

ریشم - گرد و زنگ ودسہ القز بو قلمش ابریشم

ریشمی کپڑا - گوگوز وگلگون و بوقلمون ہفت رنگ
طوقنمش برقماشدر

ریغل - جانور لاغر الاعجف آرق

رینٹ - مخلم و چیل و مرگ و خل و خلمارہ و خلن
دائما سوک آقان بروسہ دیو المخاط سمورکی رن گبی

ریناٹر - بیار انجیر کنہ معناسنہ

ریندی - کنتوا حب الخروع کنہ کرچک

رینگنا - آواز کردن خر الشہیق اشک آوازی

رینگنا - آہستہ رفتن ہمچو مورچہ الدبیب یوریمک

رینگنی - کچوک کہنگوک عرق النسا

ریوڑ - رمہ و گلہ و گوپارہ و سیلہ و نسیلہ السرب
سوروسی

ریوڑ سے آگے چلنے والا بکرا - تہاز الکراز کوسم

ریوڑی - کبیتا و کبیتہ القبیط والقبطا آق حلوا

ریوند چینی - نام دوا را وند معناسنہ

ریہہ - خاک شور کارگازران

ریہی - چنج و چوق و شیر زنہ آفرین تہرہ آنلینی لق معناسنہ

رئیس - کدخدا و کز بو در ئیس معناسنہ او لوکشی

باب زای معجمہ

زاوراہ - نوا الزود آذوقہ

زار - نام مہرہ در بازی تا ولہ پابدار گبی

زارا و تو رمق - تک گبی طاولہ اونیار کن دہ در

زاری - ایکلمک معناسنہ

زاری کرنا - نیایش التضرع زاریق ایتمک

زاغ - زاغ کمان زاغ گبی

زانی - غت و غتقرہ و غتفر الزنا رحرام اولاد
کیمسہ یہ جماع ایتمک زنی یزنی زنا فہو زان

زاہد - ڈرا کام ڈرا کامہ وکا توزی و کہبد و
درد ام الزہد دنیادن اعتراض ایتمک فہو زاہد

زباد - شاخ قلیہ مسک معناسنہ

زبان - نواد گو بیا و سرایش زبان قال
و نا سرایش زبان حال اللسان دل

زبان اونٹ کی - دخمہ الشقشقہ دوہ نک اغزندہ
اولان وغارجنی کہ اغزندن چیقاروب کوکرہ در

زبان نکالنا - زبان برآوردن دلی چیقارمق

زبان بند ہونا - بستہ شدن زبان الاعتقال
دلی طوتلمق

زبردست - زورآور و زورآ القوی برک محکم نسنہ

زبیق - مچاچنگ کہ زنان فاحشہ در سحر بکار برند

زٹل - سخنہائے دروغ و ہرزہ و پوچ
البسبس ترہات و مہملات

زچہ - زاچ و زاچہ النفسا و لدکتورمش لوخسہ
عورت و بیماری زچہ را آل باصمہ گویند

زچ کرنا - تنگ کردن الاعجاز عاجز ایتمک

زحل — کیوان ہندوی چرخ سبعہ سیارہ دن
بریلدز دیر

زحمت — گرم الزحام بری بریلہ صقشمق و ضااقہ ویرمک

زخم — ریش لانہ والانہ بکشہ واغرہ جسم و یجیبرالجرح
والجراح والجراحت یارہ

زخم پشت ستور — یاغر عن و یاغرو چاو او
فگار گبے ترکیدر

زخم سے پانی ٹپکنا — شاریدن شفت یارہ دن
صوضروب چیقمق

زخمہ — المضراب تازنہ شکافہ گبے

زخمی — زخم خوردہ و زخم زدہ و خستہ انجیدہ
فگار شمار المجروح والجریح یارہ لو مجروح گبی

زخمی کرنا — خستہ کردن و زخم زدن انجیدن
و خستن و شخانیدن یارہ لمق و مجروح ایلمک
و یارہ لنمق و یارہ ضرلمق و آجیمق لازم و متعدی

زراعت — برز و کشاورزی و کشکری شیار

زراعت بارانی و یا سرہ زمین اخراجات
دیوانی الزرع اکین الزراعت اکنجیلک

زراعت کرنا — شومیریدن شیاریدن شدیاریدن
الزرع یرہ تخم صاچمق

زراعت میں پانی دینا — پسانیدن باغ و
باغچہ و اکین صوارمق

زرافہ — سورناپہ و ظورناپہ زرافشہ گبی

زرداق — محلہ بزرگ رستاق گبی کہ چارسو و
بازار داشتہ باشد

زربفت — شب افروز

زرخ — چرخ السبع توردک سرتلان دن
اولان انکی چقرطغان

زر خالص — دہ دہ و دہ دہی الذہب صافی التجہ

زرخ کوہلکی — غرارہ گبے انچہ زیر زرہ پوشند

زرد — سراوند و شکستہ رنگ و یراستین زرد یلک
پس از پریدن رنگ بر جامہ بماند الاصفر صاری

زرد آلو — خوبانی المشمش زرد آلو یمیشی

زردہ — برنج شمالہ گبی در ترکی ہیسن زردہ باشلہ

زردوزی — زربفت و زربافت

زردی — زردہ المح یمورطہ نک صاروسی

زردہ چاؤ — دار زرد گبی ہلدی یا شارعروق الصفر

زرق و برق — آرایش ظاہری الزخرف
زینت ایدوب بزہ مک

زرگری — لوترہ و لوترا

زرناپہ — و ظورناپہ اشتر گاو پلنگ

زرہ — زرہ ساز و زرہ باف و زرہ گر
صفت الزرع زرہ ترکی جوقال و کسمہ یا نجق

زرہ پہنا — زرہ در برکردن و زرہ بر دوش
کشیدن و در دوش کشیدن و در برگرفتن
و دربرانداختن التدرع جبہ و جوشن گیمک

زرہ پوش — المدرع جوشن و جبہ و زرہ
گیمش و کسمہ

زرینہ — بجور گبے عرق الکافور زرنباد
تنیدار بردو او کیدر

زعفران — کرکم و نجوان و جادی و جساد برکوچک
قوغلو چچکدر شعور الصقالیه معناسنه
زغر — سگِ شکاری بوی پرست و تولهٔ گبی
بر نوع نه ماصتی دیرلر
زغیل — سپیل الصغیر شقلق و قوشلق و تمسی آواز
زغیلنا — شغلیدن و صفیر زدن و سپلیدن
المکاء الصفیر سقلق و یرک
زقوم — زاغلاغ آغو آغاجی معناسنه
زکام — هنگ باتشه صغوق کچوب بلوماغو اولمق
زلال — طوری معناسنه در زلال گبی
زلیر — سرباز یکیا سا گبی
زلیبیه — زلابیه معناسنه زلیبیا گبی
زلف — شفشه و شخچه و غلالهٔ و کلالهٔ و کاکل و کلاله
و کسمه و دوله و تغوله و تبوتة الصدغ زلف و کاکل
زلّه — فلز و فلز زنک الفضالة السور چهیقن
زمانه — روزگار الزمن وقت
زمرد — بیلو و دوال و دوبال بر قیمتی طاشدر
زمه — نک گبی زاج ابیض در ابریشمه انکله بویارلر
زمین — هرز و انسکاو دمیک ریگناک و سخت
زمین زار غناک و زار اغناک باشد و خشکسار
زمین بی آب و تخچیر و تخمدان و مخیز ازتا و تپستا و بر
زمین نشسته پشته و تیر بن زمین بسیار سخت
و سنگلاخ زمین نرم و فاراب و فاریاب میکه
با آب کاریز در رو دمحزرو ع شود و دیمه انچه
با آب باران زراعت شود و دمع زمین بی علف

و گره در زمین سخت و پشته پشته و تیغ صحراسی
خشک و آبخیز زمین که آبش از هر جا بر آید
و گوپیز زمین هموار و سراب و نشیب بیان و
زمین هموار الغبرا بیر ارض گبی
زمین پر پتکنا — تو اختق الاصراغ گور شیجیلک
ایدوب حریف یره دو شرمک
زمین دار — کشاورز بر زیگر و شور یزلا آکار
اکنجی زراع گبی
زمین دامن کوه — کوه پایه طاغ دواوغی
معناسنه در
زمین سیل کنده — یار معناسنه آبکند گبی
زمین هموار کرنے کی لکڑ — ماله و بزن و بتکن
و کسر المسلفة سورکو
زنا — جهر زا الزنا حرام اولان کیمسه بجاع ایتمک
زنانه — المخنث یوموشق پوشت کیمسه
زنا کار — زن باره الزانی زنا ایلیه یجی
زنار — موسیخ و شست و کستی و کستیج و کشتی
راهبلر بیلدریه قوشاند قلری اپیدر و نصاری
قوشاغندن براصل قوشاقدر
زنبا — گهزن گبی آلهٔ نقش کر دن کفشگران
زنبرک — ناوک و چرخ گبی کمان حکمت
باشد از آلات حصار بر سان منجنیق و آنرا
زنبرک وقی نیز گویند
زنبق — زنبه بر اصل کوچک رایچه لو چچکدر
زنبیل — گبیه زین بر معروف ظرفدر

زنپاره — سنبادہ کبی سنگیکہ کارد و خنجر بدان تیز کنند

زنجف — واثواب یعنی بورگبی سنجاف باشد

زنجفر — شنگرف سریقون گبی

زنجیر — قلنجم و قلنجم و کلیدان السلسلۃ زنجیر

زنجیر کہٹ کہٹانا — زنجیر جنبانیدن القعقعۃ قاقی نسنہ یی تحریک ایتمکلہ آواز لنمق

زنجیره — آوه حاشیہ و پرواز معناسند

زنده — حرث الحی دیری

زندیق — معرب زنار یک الزنادقہ یوم حشری و وجود خدایی انکار ایتمک لغتی زندیق

زنگ — تاه و مورچانہ و موریانہ و مورچہ الصدا تیمور پاسی

زنگ لگنا — زنگ و زنگار گرفتن و زنگ بستن و زنگ افتادن و زنگ خوردن الطبع تمور پاسلنمق

زنگی ہڑ — ہلیلہ سیاه

زود ہضم — زود سیر تیز طیوب او صابجی

زور — توانائی نیرو ہنگ القوۃ بر کلک و محکملک

زور آور — گاو زور

زوربہ — گردن کش متعصب سخت الگام گبی

زوربہ اولق — سر بر تافتن گبی گردن کشی کردن

زوربہ قالقمق — خیر انبار گبی و شونڈ یا غمدہ و شکمسی ناہجوم عوام برای کار

زور سے گہسیٹرنا — قلیدن الدرس قاقمق و دور تمک و سورتمک

زہاب — صو صزندیسی

زہر — ہلاہل و ہلہل و شرنگ السم آغو

زہر — ہر چیز تلخ المر آجی

زہر دینا — زہر دادن یعنی آغو ویرمک بیدر

زہر قاتل — ہلاہل گربچ و بیش

زہر لک — وکلیسا بخوری ملکفدگبی رشوت معناسنہ

زہر ملا ہوا کہانا — زہر یا آغو قارشمش یمہ جگسنہ

زہر مہره — پازہر

زہره — ناہید زاور بر یا زک آدیدر

زیاده — فرایستہ افزون و فزون و بیش الکثرت چوقلق وار تقلق

زیاده کرنا — فزودن الازدیاد زیاده ایتمک

زیبا — براشیق یاقشقلو واندا طو وا وفغون

زیبا ہونا — براشیق اولمق

زیبایش — یاقشقلق

زیبقچی — سعتر بازگبی

زیب و زینت — آسا و آرایش و گنونده و افزندان و افرندیدن زیب دادن آراستن

زیب نہیں دیتا — در کجا حی خورد و کجا میزیبد و کی در خور است قنارہ یراشور

زیردست — دست خوش آزدست

زیروزبر — تر ت مرت طار طان معناسنہ

زیره — الکمون کمنون

زریع لسان اتمک — از زبان جستن و تکلمہ
سہو و خطا ایتمک گبی

زیغلہ — قرہ گوزلک یا غیدر ر مصطفی و عسل لبن
گبی عمود گبی بنار

زیل — سنج گبی ہندی منجیرا و جھانج

زیلی — شطرنجی زیلچہ کوچک آت زیلو گبی

زین — السرج اگر

زینت — پرموں بزک معناسنہ

زین پوش — غاشیہ اگر اور توسی

زین کسنا — زین کردن و زین نہادن الاسرج
اگری آتہ بغلمق

زینہ — پلہ و پایہ بالا برآمدن و نردبان و
الرحین الدرجہ نردبان ایاغی

زیور — پیرایہ و گہوارہ و پایون الحلی عورتلر
بزکی دوزگون و آوادانلق زیوردان باشد

زیور گھوڑے کا — ستام ایبر ایراغی

زیولہ — سیم گبی بیونلر رغاک ایکی طرفنی ملوق
گبی احاطہ ایدن اغاجہ دینور

باب سین مہملہ

سات — ہفت سبعہ یدی

سات اقلیم — ہفت گاہ

سات پردہ آنکھ کے — ہفت لائی چشم و
ہفت پردہ چشم یدی گوزن یدی پردہ لری

سات تارے — ہفت اختر کہ ماہ و مہر و تیر
و ناہید و بہرام و برجیس و کیوان باشد
سبعہ سیارہ لری

ساتواں — ہفتم مرداد و ہفتم روز السابع یدنجی

ساتھ — ہمراہی الرفیق یولداش و کوزلجی

ساتھی — مددکار و پایدار و پایمرد و
یاور الظہیر المعاون یاردم ایدیجی

سج قبرسی — قلقدیس گبی وزاج قبرسی
نیز زاج سبز باشد

ساجھا — انبازی و انبازناک المشارکۃ و
الشرکۃ و الشرکۃ ورتاقلق

ساجھی — انباز الشریک اورتاق

ساچ — تابہ توا گبی

ساچق — حنابندان و حنابندی

ساحری — فسونگری و فرہست السحر جادولق

ساحل — کران الساحل و کنار ی

ساخت — دوزنک قوشمق و یاپمق و دوز
و نظام دیرک قیمت تکمیل و تمام ایلمک ایرطاقی گبی

ساختہ پرداختہ — تجہیز و تجہیزہ و تجبیرہ و تشغرہ
دوزلمش قوشولمش و یاپلمش و حاضرلانمش معناسنہ

سادو — ہنگامہ گیر

سادہ — ضد منقش

سارا — ہمہ الکل ہپسی

ساربان — شتربان الجمال دوہ جی

سارس — کرنا

سارنگی — کمانچہ

ساڑی — سارہ ہند و قاری لرک باش اوزتوسی

ساز و سامان — یون یوشش

ساز و سرانجام — نوا

ساس — خوشدامن و خوشدامن و خوشو و خوشود و خاش الحمات قین آغا

ساق — لنگ بالدر

ساقدوش — وصا خلیج شاہ بالاگبی آنکہ ہمراہ داماد باشد

ساقز — مصطکی اراہ گبی

ساقز دیکنی — از اقسام قولاپہ باشد سفید و صمغ آنرا بیاض یر ساقزی و چنگل ساقزی گویند و قسم سیاہ را قپلان بوغان و قپلان اوتی و بیلاق اوتی و بیلان گویند دوائے استسقا باشد اداگبی

ساقہ — سالہ لشکر دمدار چنداول و چندول ساقۃ الجیش مؤخرہ دوندار معناسنہ

ساقی — چمانی

ساکھو — سال الساج براغاجدر

ساگ — سبزی و ترہ البقل ترہ و سبزوات

سال — شنت السنۃ ییل

سالا — برادر زنہ و برادر زن الختن قین آغا

سالک — غیوان واشک

سالگرہ — ورشتہ عمر و تسبیح سال

سالن — نان خورش و ترنانہ و سباغ کتنجی آبکامہ آبا و آشل الادم و الادام اتمک قاتقی

سالوتری — چہار وادار

سالی — خواہر زنہ و خاژنہ و آزینہ و خازن اخت الزوجہ بالدیز معناسنہ

سالیار — رال ہندی

سالیانہ — المسانات یللق

سامان — باکردن و ساختن و دادن مستعمل و برگ و برگوکان ساز و برگ گازرالعدۃ حوادث دہرایچون مالدن و سلاحدن بریسوب اقلیو حاضرایتدکلری نسنہ لرالاہبۃ چری یراغی و سفراثوابی و اسبابی

سامنا — روبرو و رویارو القدام الوجاہۃ یوزلوک و قارشو

سامنی ہونا — دوچار شدن و زدن و چشم چار شدن و دوچار افتادن و روبرو شدن و رویارو شدن المقابلۃ یوزہ یوزا ولمق

سامنی کرنا — دوچار کردن و روبرو کردن التوجہ برکیمسہ جانبنہ یونلتمک

سان — فسان المسن بیلکو طاشی

سان پر رکہنا — بر سنگ راندن و بسنگ تیز کردن و بر فسان کردن و بفسان کشیدن و بر فسان خوردن و بر فسان شستن و بر فسن زدن الشحذ بسکیین ایتمک

سانس — دم النفس صلوق

سانپ — مار فتج ماربی آزار گزنگا تازہ پوست افگندہ و فتج مار خوش خط و خال الحیۃ ییلان

سانپ کی ٹپاری - شلہ یلان سپتی
سانجھ - شام المسا اخشام
سانجھق - دورتمک و باتورمق طیقماق و سپو ختن
آہر دن فشاردن چبھونا ہندی
سانس لینا - صولومق ومان گیبے
سانچہ - قبنک و شوکہ القالب وک بشموق قالبی
سانڈا - رسن پای گاو در وقت دوشیدن
سانڈ - السائبۃ نذر ایچون بیابانہ صالدقلری
سانڈنی - شتر مادہ تیز رفتار ریساری جمازہ
سوار الجماز یورک دوہ
سانسنا - گل کردن بالچیق ایتمک
سانولا - گندم گون و سبز رنگ و حسن سبز گندمی
رنگ الاسمر آربالر بغدائی رنگلو عورت مذکرندہ
اسمر دیرلر
سانون - تیر تقریبا باشد
ساونمک - خوش شدن
ساہل - سنگ مدور معماران بررشتہ بستہ
کہ کجی دیوار بدان دریابند بعربی شاقول
سائی - خار پشت و بہمزک اسغر و سغر و سغرہ
وچیژ و چیژا و چیژ ور و خارانداز و کاسچو کرشی کاسچ
وچکاسہ القنفذ کرپی
سائی - پیشدا دالتقدمۃ اوکدون
سائبان - ستاوکنہ شادروان المظلۃ
گولکہ لک
سایہ - نقش الظل گولکہ

سایہ - پناہ الظل حمایت
سایہ ڈالنا - سایہ انداختن الاظلال گولکہ لمق
سایہ ڈالنا - سایہ افگندن الترحم اسرگمک
سایوان - شامیانہ سایہ بان گیبے
سایہ مین آنا - درسایہ آمدن نشستن الاستظلال گولکہ لنمک
سب - ہمہ و زمن و شگالہ و ہمگنان الجمیع
ہپسی دبتون و دوگلی دہپ
سبب - انگیزہ و برایہ و برایی و برتر و
چیزہ بوذ دور و ورون و شتوند و شوہ و رہگذر
السبب ہر نسنہ کہ انکلہ غیرہ توصل اولنور
سب چٹ کر جانا - ہمہ خوردن و چیزے
بر خوان نگذاشتن الاقتمام یمک
سب چڑھا جانا - بسر کشیدن و بر سر کشیدن
الاشتفاف برداق ایچندہ گی صویی تمامہ ایچمک
سبز قدم - و سبز پاے اوغورسز و شوم
قدم معناسنہ
سبز و خرم - زریون
سبزہ رنگ - سبزتہ گلگون معشوق ملیح سبز
رنگ گندناگون
سبزہ خود رو - سبزہ بیگانہ جغر د چایر و چمن معناسنہ در
سبزہ لب حوض - کرزم
سبزہ زار - مرغزار چایرلق
سبزی کہ ترہ باشد یشلک سبزی گیبے
سبعہ سیارہ - ہر پاسب ہر یک از سبعہ سیارہ
کہ زحل و مشتری و مریخ و آفتاب و زہرہ و

عطارد دو ماه باشد و چهار پاسبان سیارات

سبق - ورر

سبقت - پیشی و درس ایلری کچمه و صاوشمه

سبقت لیجانا - درس و فرق السبقت السبق

اوگردشمک و تپادر ایتمک ایلرو کچمک و صاوشمق

سبل - پشنگ و پشنگ المحفر قازمه و کولنگ کوسکو معناسنه

سبوره - وچیا چنگ و چیز چنگ کیر کاشی

سبویوزلی - کشیده روکشیده گبی

سبیل - سبیل کردن وکشادن آب خیر کردن

سپا - خرک گبی بهندی تپائی که زرگران بران زردوزی کنند و چپان بهندی نیز که کاریگران بران رفته دیوار را کاهگل کنند

سپارا - سرزه و سرذکر الفیشه و الفیشلة ذکر

سپاهی - ولشکری و نیساری و ارتیشدار عسکری معناسنه

سپتین - ژوپین وژ انیج گبی

سپاتی - رش گبی و چسندی نیز پهار بهندی

سپنا - خواب الرویا دوشس

سپندی - و چپند ارکاک معناسنه پهار بهند

سپهرک - جارو زدن

سپهر نده لکس - خاکران زنبه و دمن گبی گهوڑا

سپهر نده ی - خاشاک و چور چوب نیز

سپه سالار - سپهبد اسپهبد سردار و سپه سالار سرعسکر

سپیلمک - وسپیلماک باغت کرواش شدن پیراستن گبی نششیمه معناسنه

سپیده - سپیداب سپیداج الاسفیداج استوبج

سپیده لگانا - سپیده زدن و کردن استوبج سورمک

سپیاری - فوفل و پوپل

ستاره - اختر و الکوکب و تاره دراری الکوکب یلدز

ستانا - رنج دادن و رسانیدن و انیدن لتاذی انجمک

ستالی - درفش و آدرفش المخصف بیز

ستاور - بورییدان المستعجلة تلکی خانه سی و سموزلک لو قی و قوچ اوقی

ستر - هفتاد سبعین یتمش

ستر - شرمگاه و شرم جائی العورة اودری

سترا بهترا - فرتوت و فرتود الخرف اشیاشدن عقل فساده وارمق و بوناملق دیمه معناسنه

ستت گٹ - بریزه ناهیم مناسنه

ستلی - بندور

ستنجا - شترنج آش شترنجی و نان شترنجی آش و نان آن چاوش آشی آش شترنجی بترکی

ستو - قاوت قاود پست گبی

ستو گهولنا - بشورانیدن للت قارمق

ستون - طبان ستونیکه سقف خانه بران بر پا کنند و ستون باشد

ستهرا - بهتر و خوب پاکیزه و انقی آری پاکیزه

ستهیا - آنکه بسر گرنره چشم کند

ستی — از برائے مردہ سوختن و برمردہ سوختن

سنک جانا — غفلت دادہ از میان بیرون

رفتن القسلل سیوشمک

سٹھیانا — فرتوت شدن بونامق

سج — زیب الزینة بزک

سجادہ — تسلیخ و تشلیخ

سجدہ کرنا — کلاہ نہادن سجدہ ایتمک

سجدہ گاہ — یکتمل

سجھت — و پرواز و ترنگ گبی سنجاف و فراوینہ

سجل — آوردہ قبالہ معناسنہ

سجن — دلبر و دوست و جانان المعشوق الحبیب

دوست و سوکلوکسہ

سجوق — زیچک گبی رودہ گوشت خشک

کردہ کہ در زمستان خورند و نیز حلوائے

نشاستہ و شیرہ انگور میدہ گبی

سجی — خاکستر شورہ گیاہ شخار قلیا طاشی و قلیا

سجیم — وقنب الگنی آفریگ گبی

سجیت — خیم و خوئی و طبیعت

سچ — راست و راستی و ناپ الصدق طوغریلق

سچ — آرے و بلے و ہم و راست و درست

بعربی نعم واجل و بلی و بترکی اوت و یکی وگرچک

سچا — راست گو الصادق گرچکلو

سچا خواب — اندائی واندا

سچمک — انتخاب کردن بچشم کردن و اوزندہ لک

کلہ نہادن گبے وارندولک

سحر — افسون و نیرنگ جادولق ایتمک

سحری — و سحرگہی و سحر و پس شام السحور سحر

وقتندہ یدکلری طعام

سخاوت — زر و اس جومردلک

سخت — و درشت و ترس و گرخت واندیہ

چسبندہ پیر وادویہ حل الشدید قتی و گوج و برک و

پک و سرت

سخت بات — سختانہ و سخن سنگ الکلام الشدید

خشونتلو سوز و گوج سوزی و فنالا کردی

سختی — درشتی و کیسد و بوس الشدة قاتیلق

سخرہ — بیگار شاد کار گبے

سخی — راد الجواد جومرد کشے

سد — و پیکہ وا و توراق تختہ و سکی وکہ گبی

جائے نشست میان دروازہ گرد حوض

سداب — و سنداب نیز الفیجن سداب

سدا کلاب — گل آتشی و گل چچکی کہ دائم بہار لو

سدہ — کہ در شکم افتد بفارسی دل

سد خیرہ سی — شیر زدہ گبی

سدرمہ — و سلہ و توقات ہشت و مشت گبے

بربرینہ سلہ و صدرمہ و توقات ایلہ چاتاچات

اور شمق در

سد صاغمق — دوشیدن شیر

سدف — سداب معناسنہ

سدلکن — نبات شیردار صاب گبی

سدلکن تخمی — حب السلاطین شباب گبی

سُدی کورمہ — شیرانداز گیبی پستانیلہ ازان شیہ بجکیلہ

سُر — آہنگ و کوک کردن موافق کردن سازہ باشلہ

سُر — الراس باش

سرا — تیم و تیمچہ کاروانسرا تکیہ معناسنہ

سراب — گویہ و کتیر و کوراب و کورشول پوسار قدر کہ اراقدن صوگبی گورینور چوراق یردہ اولو الغم سالغم نمایش آب گبی

سرا گای — گاو دشتی المہاۃ طاغ صغری

سراپا — باشدن ایاغہ دک مجموع معناسنہ

سرانکہونپر — بر سرو چشم علی الراس والعین گوزیلہ و باشمدہ

سرانکہون سے — بسرو چشم بالراس و بالعین باشیلہ و گوزیلہ

سرآون — شکن و بزن المسلفہ سورکو

سراونداہانا — سرفرو افگندن الطاطا باشی اشغہ اییلک

سرایدار — سردار گبی خادم سرا

سربند — پنچہ بند و بیچند العصابۃ قار یلدک آلن باغی

سرپلک — بشخیدن گیبی

سرپچک — وصاچمق افشاندن و فشان اوشان گیبی

سرپنک — غولتاش گبی زریح کلاہ بیدر کہ توغلہ دینور تقیہ سنہ اشیق دبیو نہ کلان اتکلرینہ سرپنگ دیرلر

سرپوش — سرغوج نہنبن و نہنبان قپاغ معناسنہ

سرتوڑنا — سرشکستن الشج الشج باش یارمق

سرچہ پرمق — کابلچ گبی انگشت کوچک دست

سرحاد — شومہ و دہنہ دمرزا التخم بریرک و قریہ نک حاری و منتہاسی

سرخ — لال الاحمر قیزل و قیقزل بسیار سرخ

سرخا — اسپ سفید رنگ الاشہب بوز نگلو

سرخاب — شوات سرخاب النحام الگت آلتقد معناسنہ

سرخ بادہ — علت سرخ و سرخچہ الحمرۃ قزللق

سرد — سرکش سخت لگام گیبی

سردابہ — سغانہ ترکیدہ سردابہ مستعمل و تہ خانہ را یوظرم گوبند

سردار کٹ کی فوج کا — یزکدا یعنی قراول شی مقدمۃ الجیش امیری

سردار قوم — نہانہ السید اولوکشی

سردار لشکر — سرہنگ و سرعسکر و میر الامی و چری باشی و باشبوغ

سرداش — ہراز معناسنہ

سرد خانہ — سردابہ

سرد کہنا — درد کردن سر التصدیع باش آغریمق

سرد وال — افسار و فسار العذار یولار

سردیکا موسم — وزمہ وزمہ باد آخر زمستان الشتا قیش

سرسم — کلہ خشک گبی دیوانہ سودای

سر سون — سر شف مشکلش معناسنه
سر سہلانا — دست بر سر کشیدن المسح سلمک
سر سے ٹالنا — باز شدن صاوموق
سرطان — خرچنگ و پنجپایه بیلیچ معناسنه
سرطان — خرچنگ برج کواکبدن بر برجک آدیدر
سرطان — ہزار چشمه الطباق اتنده معروف
برمرضک آدیدر
سرکانا — یکسو کردن التنحیة ارلق ایتمک
سرکش — توسن
سرکش گہوڑا — ایغرآت جنکاکر و یاوز آت
وکسکین آت
سرکشی کرنا — ترغازه و سرکشی کردن العصیان سرکشلک
سرکلہ — شیطرنج هنابدرا غرلق چوبلر دیدیکلری
گوکدر قاغوش و سرغیوس گبی
سرکن — و مصندره و شیروان پالآنه که مخارجه
بالا خانه باشد
سرکنا — یکسو شدن از جای خود الزحول
ارلق اولمق و یرندن گتمک
سرکنڈا — کلکی فی البراعة قامش دو دکه
ینولادق قلم
سرکہ — الخل سرکه
سرکہولنا — سروا کردن و سر را برہنه
کردن الحسر کشف ایتمک
سرکیوالا — سرکه فروش خلال سرکه صاتیجی
سرکشتہ — دنگی و شاشقین و صانقی و دنگ سلیپ

معناسنه برامرده شاشقنلق و سرگشته لک معلک
سیب و تیپ گبی
سرگلش — فرختہ گبی خسته و برزمین کشیده
سرک — رثره الگنی پرکپڑے یہلانا
سرمد — بوباشی دائم معناسنه
سرمہ — الکحل سورمه
سرمہ دانی — سرمه دان کحل دان المکحلة سوردان
سرمہ لگانا — سرمه کشیدن الاکتحال
سورمه گوز چکمک
سرمئی — و سرمه رسم خط اسست یعنی سورمه رنگلو اورسے
سرن — ستون کشتی دول و یادبان گبی
سرنامہ — برنامه ورنامه العنوان ہرنسنه نک
وصف ابتداسی
سرنگ — آہون النقب کرے ولک لغم و رخنه معناسنه
سرنگ گہوڑا — بورطوری آت معناسنه
سرنگ لگانا — نقب کندن افگندن زدن
بردن گرفتن النقب دلمک
سرو — و سرو آزاد و سرو سہی و سرو سیاه
و سرو سیه و سرو ناز سرو پیاده و سرو سواز
از کوہہاے آن شنگو آرس سرو کوہی الشجرة
الحیة ترکیده دخی سرو دیرلر و عامه سلوی دیرلر
آردیچ یمشی میوه سرو کوہی
سروالہ — ترکیده قندره دینور براو تلقدر او جنده
دیکنلری و قلیچقاری او بوراثوا به سانجیلور
سرور — سونچ

سر وصورت — دکل دیم الصورة تمثال
باشی وقلیق معناسنه قلیق صورت در
سرہانا — بالین یصیدق معناسنه
سرہلانا — سرجنبانیدن النغض باش دپرتمک
سرہلنا — سرجنبیدن التنغض تعجب ایدوب باش
سری — تیرلی پر وپیکان القدح یلکسز ودمرسز اوق
سری — پخته راس الغنم قیون کله سی
سریا — شوشه وشفته وشمس گوش سوبکه سی
سریت — خاصکی ہترکی قما السریة شول جاریه
که مولاسی بانقدا اوده ساکن ایتمش اوله
سریش — دسریشم از گاو وگاو میش سازند
سریش وانچه ازشکم ماہی برآرند سریشم ماہی
الغرا طوتقال که بالقدن اولور
سریشم — طوتقال ویاپشقان
سرین — بردوت معتدل سیرون کیجی بهندی کنکنا
سرین — سغری کفل سگیے
سڑا — بوگرفته وآب طعم برگشته العفن والعفونة
پوسیق وبیک قوقمق واسکیمک وچوریمک عفن
الحبل چوریمش ایپ الخبز برشه قفوب فنا اولمق
السبجس شول صو که متغیر اوله
سڑاہوا تربوز — پوصالمش قاون
سڑنا — بوی گرفتن السنخ طعام قوقب متغیر
اولمق والسنخ فاسد اولمق ومتغیر اولمق
سڑاسٹر — شب شپ شپاشپ وشپ شپا چپا
سڑاہند — تیپت العفن اپورسکا

سڑک — شاہ راه وراستة الجادة اولو ایشلک یول
سڑی — دیوانه المجنون دیوانه
سڑی کیچڑ — لائی ولجم ولجن والزم ولژن و
کش الحما، قره بالچق
سزا — باد افراه وباد افره کیفر العقاب عذاب وعقوبت
سزا — جزای نیکی وبدی
سزا دینا — سزادادن وکردن ودرکنار کردن
ونهادن التعذیب عذاب ایتمک
سس — صدا وآواز ہترکی
سست — تنبل ومنبل الکسل کوشک
سستانا — آرام گرفتن الاستراحة دکلنمک
سستا — ارزان الرخص وجوزلق الرخیص اوجوز
سستی — کاہلی الفتور گوشکلک وسستلق
سسرا — خسر وخسوره
سسرال — خسرخانه
سس شماطه — وجبغلتی ایتمک توفیدن مهنا
شور وغوغا بر داشتن
سطر — صف نقوش کتابت السطر خط وکتابت دوزی
سطوت — حمله ایلک وقهر ایتمک غضب ایتمک
سعادت — ارمگان ایلک مبارک لک
سعتر — آویشن وکاکوتی ورگیاہان کتک وکیاک
کوکواوتی معناسنه
سعفه — زایه السعفة صواوجبه چسنیس در روی اطفال
سعید — اسم شیبی
سعی کرنا — دست وپا زدن وکوشیدن الجهد جهیدن

السعی کسب ایتمک ودورشمک چالشمق

سُفتہ ۔ تھیتی دشن و ستقفال معناسنہ

سفر ۔ بجز قمرہا یوار کردن وقت عصر رفتن و
شبگیر نمودن صبح راہ رفتن سفر کی سلاغوبت باشلار

سفر کرنا ۔ نان در انبان نہادن السفر ضد الاقامۃ

سُفرہ ۔ دستارخوان در اُردی ہندی
وفارسی بآرتش مقعد

سفلہ ۔ ذکور ایچاق مرتبہ لو دون کیمسہ

سفید ۔ ساچی سنباک و سپاک و سنبک
البیاض آقلق

سفید آب ۔ استو بج و آقاق معناسنہ اسفیداج گبی

سفیدی صبح ۔ چاک صبح صادق باشد
یا صبح کاذب یعنی صبحک اقلقی چین سحر گبی

سقا قوشی ۔ سریخہ گبی مرغی کہ زیر زنخ
پوستکی وارد

سقسغن قوشی ۔ عکہ سبزک گبی پرندہ در

سقف ۔ تزہ تاوان معناسنہ

سقی ۔ سبو و کوزہ سفالہ گبی

سقنقور ۔ ورل ماہی

سقا ۔ آبکش السقاء صواریجی

سکان ۔ دنبال کشتی کمی تقویروغی

سکت ۔ توانائی و زور و توش و نیرو
الا یہ قوت کہ بر کلکدن عبارتدر

سکر تمک ۔ وقوشمق تازیدن تازک گبی

سکر وشمک ۔ دواد و سکیپ بر می بر می

اردنجہ قوشمق

سکردم صالمق ۔ ترکتازی گبی

سکردن ۔ ویوچ حقیقتہ گبی در آدم ماینکیقلین
و در اسپ صغری گوینند

سکرلی پیراق ۔ یاز تنگ بروشہ گبی

سکرمک ۔ ہضم ایلیک گواریدن ناگوار معناسنہ در

سکروار ۔ آدینہ الجمعۃ بو اسم در

سکرنا ۔ درہم کشیدہ شدن جامہ و پوست
اندام الشنج دری دریلوب بریرہ کلمک و
بورشمق

سکسک اغاجی ۔ تاخ درختی باشد در عرب

سکل ۔ ثوثول آثخ گبی

سکنا ۔ توانستن و یارستن الاطاقۃ کوچ ایتمک
الدان گلمک کوچ یتمک

سکورہ ۔ اُسکرہ و اُسکورہ و سُکورہ و سکرہ و
اسکرۃ و السکرجۃ طیراق چناغی

سکون ۔ شمول السکونۃ دوکلک

سکہ ۔ آہنی نقش کردن گرد نامہ و مارہ میخ
آہن و میخ درم سکہ کہ زر بران زنند میخکدہ دار
الضرب آقچہ و فلوری نقشی ایتدکلری دمر دیو
سورد کلری دمرہ صبان دیرلر

سکھانا ۔ خشک کردن الایباس قورتمق

سکھانا ۔ آموختن تعلیم فرمودن گفتن کردن
داءن التعلم اوگرتمک

سکہ حالی ۔ تازہ سکہ

سکہ مارنا — سکہ نہادن زدن ونشاندن
سکے — وسد وپیکہ سکوگبی نشیمن تختہ وصفہ
سکیجی — خوشگوار سہل الہضم زندگی
سکیر — پی اکبیاگبی پیٹھا پہندی
سکیل — بیاض مخالف دست وپائے اسپ
کہ معیوب دانند اشکل گبی وٹولول معنا سنہ
گنسدہ گبی
سگا بہائی — الشقیق قرنداش
سل — سنگ بو سائی وسنگ صندل سائی
الصلایۃ قسنہ سحق ایتدکلری ییصی دوزطاش
سل — نام مرضی او یکندہ بہ قرحہ درکہ اکا
حمای دق لازم اولور
سلا — غربت ومسافرت
سلاح — براق سان گبی
سلاح جنگ — جبانہ السلاح آلات جنگ
سلاخ — سلاک وشوشہ سبیکہ معنا سنہ در
سلامت — پارہ دوزاو راسلک وصا خلق گبی
سلاوٹ — والادگر دیوار ساز دیوارچی
سلائی — سرمہ چوب میل سرمہ ومیل زخم
ہرچہ بدان ژرفی زخم دریابند المکحال والمکحل
کوزہ سرمہ چکدکلری میل
سلائی — مزد درزی
سلائی پہیرنا — میل درنظر کشیدن ودرچشم
کشیدن السمل گوزچیقرمق
سلام — باکردن ودادن وگفتن وفرستادن
وبردن ورسانیدن آرند
سلامتی — آزرم السلم سلامتلک
سلام کرائی — سلامانہ وسلامی
سلامی — شلک سلامی
سلامی — سلامانہ
سلب — نفی کردن حالت کسے برابر ایچاپ
زیدلیس بکاتب بقاسی رانش انچہ بارش
راندن باشد بترکی سوربکلیک قودمق گوبند
سلباق — نسر لغتندہ درکوزلی
سلبور — پاچلہ گبی چیزیست باشد مانند غربال
وقت کوفتن برف درپاکنند غروسے گبی
سلبیر — غردگبی پاپوش کاہ وخس
سلپوک — شل گبی نرم وسست چیز
سلجہانا — ازہم کشادن درہم موسے د
رشتہ الحل آچمق
سلح خانہ — زرد خانہ دار السلاح قورخانہ
سلخ — روز سی ام ازماہ آئین بہاریی
سلطان — کی وملکوتا والی ولایت معنا سنہ
سلطانی فسلکن — شاہ اسپرم گبی
سلطنت — خانی السلطنۃ غلبہ وعظمت
سلفچی — طست ولگن بترکی چلاپچی اسطل
صوسق کہ پیکارلردہ انکلہ صوالیچرلر وحمام
لرین طاس
سلکنک — جہاڑنا غبار وغیرہ فرولیدن
وافشاندن وگلانیدن گبی

سلگانا ۔ آتش گرفتن و افروختن الایقاد
اودیاقمق
سلّی ۔ مصاد سناو گبی
سلمن اغاجی ۔ نورد گبی چوبیکه پارچه بافت
رابران جولاه پیچید
سلمہ و ستاره ۔ تسرماسلہ و پولک ستاره
سلوا ۔ وَرتیج وگرک السماناة بلدرجن قوشی
سلوک و رعایت ۔ پیش آمد الرعایت حفظ ایتمک
سلوکن ۔ قلعی و سرب سوخته که نقاشان
یاران رنگ کنند سرنج گبی
سلونا ۔ بیخ الملیح طوز الملیح طوزلو نسنه
سلّه ۔ و ملبانچه تس گبی لطمه بیر بیده دینور
سلّه ۔ بیوک سپد پرونده گبی و کوچک را
سپدگو یند هندی ٹوکرا
سلہ پیک ۔ کاچ خوردن گبی سیلی و کردنی
خوردن
سلیخه ۔ کسید اگبی قشر دوای است
سلیم الطبع ۔ خاک السلامة عیو بدن بری
اولمق فهو سلیم
سلّی ۔ شفباده المسن المشحذ شفیاره و ذرنپاره
سُم ۔ وسنب و شرنگله شگافته سم ناچو آهو
و غیره الحافر طرناغ
سماحت ۔ سمناک حسب اللغه و م بذل و احسان
ایتمک معناسنه جو مرد لک السماح جو مرد لک
سم الفار ۔ مرگ موش ہا کوالسم آغو

سمانا ۔ گنجیدن السعة کیکلک و بولتق
سمٹنا ۔ فراهم آمدن اجزاے پریشان
التقبض پر یلوب بر یره کلمک
سمجھانا ۔ فهمانیدن الافهام التفهیم اکلتمق
سمجھنا ۔ فهمیدن ہوشیدن الفهم اکلامق و بلمک
سمدھن ۔ سامنه
سمدھی ۔ هم سلک و سامن
سمدھیانہ ۔ خسرانگی المصاهرة کویکولک
سمروپ ۔ نفخ گبی دوه نک یا نمازی سمروپ
ارتفاع بولمنه انتفاج دیر لر
سمرقبق ۔ کرم دشتی و سپید تاک گبی پیچ کرمته
البیضا با شدکه اق صمه و ارن کلی بتر کی کوینیا
سمع ۔ قوت شنیدن و شنوا قولاق
سمندر ۔ دریائے محیط و دریائے اعظم البحر دکز
سمندر پھین ۔ کف وکفک دریا الزبد
ذکر کپوکی
سموریک ۔ سوسمار لغتناره فربه شدن
سموز ۔ فربه کبار گبی و یا غلو اولمق
سموز اولمق ۔ چربیدن فربه شدن چرب گبی
سموزلک تمنی ۔ و بیان شهارانه حب السمنه نقل خواجه
سموسا ۔ سنبوسه السنبوق صمصه سامسه
سموک ۔ ریٹے خل گبی
سمه ۔ وونک و دبنک سرگشته و حیران
اندره واگبی
سمه ۔ خرف گبی بونامق و عته معناسنه که

باشد چه قلغندن عقله خفت گلك شو كه
تركیده سه دیرلر
سمید — و باره بلغور گبی انچه باریك دانه كوبیده
شود مگر در هندی آنرا دلیا گویند ازان
بزرگ تررا نیز بترکی بلغور خوانند مگر هندیش
پهارتسه خواهد بود
سمیٹنا — چیزها را جمع كردن و فراهم آوردن
و دامن چیدن و جامه چیدن التشمر صغانمق و
التشمیر قفتان چغایوب كندی یه دیرك التقلیص
جمع اولمق و منضم اولمق توپلق جمع كردن
سن — لادنه كندر وكنو پر معناسنه
سنا — شنیدن و بگوش سیدن بگوش
خوردن شلفتن شنودن نیوشیدن السماع ایشتمك
سنار — زرگر الصایغ و صواغ قیومجی
سناری — زرگری پیشه الصیاغة قیومجیلق
سنانا — شنوانیدن و به گوش زدن كشیدن
الاسماع ایشتدرمك
سنبل الطیب — اكاس آلة السنبل اوج نوعدر
بریسی سنبل هندی كه سنبل طیب و سنبل
عصافیر دخی دیرلر
سنبل كهار — مرگ موش صیچان اوتی
سنبهالنا — نگهبانی و تیمار داری كردن
الحراسة صاقلق
سنبهالو — سیسبان پنج انگشت و خمسة الاصابع یعنی
بش پرمق و اید اغاجی و تخم آید تخمی دیرلر

سنپاره — وزن پاره شباده گبی شلیكه
ازان فان سازند بلكو بپارلر
سنپولا — سنپولیا بچه مار اسجاران یلان یوریسی
سنپیرا — مار افسائی و مارگیر
سنجاف — و عطف و فرویز و فرادیز و بردر
الكفة قفتان زنجفی
سنجاق — و بیراق علم اختر گبی
سنجان دیكی — و و خار و سفید خار گبی شوكة
بیضا و شوكة مباركه در
سندرك — جیوه گبی سیماب
سندلا — چادر و ساتر و كرج دید گلر یدركه
آلچی بیعض شلیتا توبعه انبارشی حوض بیلرده
سنجق — سرخاره گبی سوزن زر كه زنان
بدان چچك را زینت دهند
سندلیا — پیغام و پیام الرساله صمالیق
سنڈاس — چاه مبرز چاه پاك كن صاف
كننده آن الكریاس طهارا وسنتده اولان
تبول ایده جك كنیف گبی
سنسی — انبر و ماشه و ماشه زر الكلبتان
قصاج الكلوب معناسنه
سنساهٹ — جرجر الشیش قیتان نسنه نك آوازی
سنك — كافت صاغرلكس
سنگر — میوه فروش الفاكهی والفاكهانی
یمش صاتیجی
سنگر — احاطه گرد اشكر الحصن صقلامق

سنکھ — خرمہرہ وسفیدمہرہ مولوتریہ معناسنہ
سن کی رسی — کنب وکندر وکنور معناسنہ
داول ریسمانہ قنب وسیچم دیرلرکہ کتان
قبوغندن یاپرلر
سنگدانہ — چنج وشانک القانصۃ قورسق
سنگلاخ — طاشلق
سنگم — الرفیق یولداش
سنگ مرمر — الرخام براق یومشق طاشدر
ویرمع طاشہ الجو دیرلر
سنگھار — تہودہ وہرہفت تیز التحلیہ وزکون معناسنہ
سنور — سرحد طرف گرفتن ستورلرد
قیام اختیار قیلمق
سنوارنا — افرندیدن وآرایش دادن
وزیب دادن وآراستن وآمودن وپرداختن
الزینۃ بزہ مک دوزمک
سنور — سرحد پایان بیگی
سن وسال — زادالسن یاش
سنہ — فلس ماہی ودرم ماہی ورنج
سنہرا — زراندود
سن ہونا — کرح الخدر راعضا اویشمق و
اویوشق اول عضو وینور
سنیچر — شنبہ السبت جمعہ ایرتسی
سنیچر — کیوان الزحل سیارہ دن بریلدزدر
سو — صد وسد المائۃ یوز
سوا — جوال دوز وتمنۃ المسلۃ چوالدوز بیوک اگنہ

سوا — قیق سبزہ باشد
سواپاٹی — براویون در
سوار — الفارس آتلو کشی وجبندی
سوار ہونا — برنشستن الرکوب بنمک
سواری — برنشستن الرکوبۃ بنہ جک طوار
الراجلۃ بنت
سوال کرنا — یاختن السوال صورمق ودلانک
سوبکہ — سلاک وشوشۃ سبیکہ کبی
سوبو — طولانی افزار بگیے سرکشیدہ وسرکش
سوپ — غلہ افشان وچچ وچاولی وسکو و
ہسک وپاتینی المنسف الک وبعضی بیردہ
سیرک قلبور دیوبازلمش ونرتیبیر معناسنہ
سوپ سی داڑھی — اتا فلانا کان لحیتہ نسیف
سوت — آنباغ وبنانج ووسنی وامونی
وہوو والضرۃ قومہ وارتق وثوکرا ول الانجی
وودوم وسوم راقومہ گویند
سوت — زہاب وبنک الینبوع بیکار ضرفتی
سوت — زیگ الزیج بنا المراپی کہ مسطر دیرلر
سوت — ریسمان خام ورشتہ ہاے
بیجان وتارہائے بیجان الغزل ایپلک
اگر کمک وبولمک واگر دکلمی ایپلیکہ دخی
دیرلر تل وخیط معناسنہ
سوتا — خفتہ النائم الراقد اویوجی
سوتا — زہاب العین صوچقدیغی یر صوصرنتی
سوتا — شاخابہ الخلیج صوآرقی

سوتنا - فرو مالیدن دست بر شاخ تا
برگهایش فرو ریزد الخرط اغاجک علاسندن
الیدہ طتوب اشاغوسته صغامق پیراغی
دوکلکلہ بچون صویمق معناسنه در
سوتیلا باپ - بجنواد گی بابا معناسنه
سوتیلا بهائی - برادر اندر العلة اتالری
غیری اولان اتا بر قرنداشلره بنو علات دیرلر
سوتیلا بیٹا - پسر اندر ویئندر پسر زن از
شوی دیگر الربیب اوگی اوغل واوغلاق
سوتیلی بیٹی - دختر اندر الربیبة اوگی قیز
سوتیلی ما - مادر اندر و مادندر و مارندر
ومانیدر انالق معناسنه
سوجن - آماس الورم شیش وقبار یوق که اعضاده
اولور اغریسی واجیسی اولسون کرک اولسون
سوجنا - آماسیدن الورم شیشمک
سوجن اترنا - فرو نشستن اماس
سوچ - اندیشه وزنگال الفکر تامل قورقودن
اولور صقتمه دیرلر
سوچنا - اندیشه کردن واندیشیدن ونگالیدن
التفکیر اندیشه ایلک
سوختہ - پرهازہ الحراق قاو
سوختہ - چوب آتش افتادہ
سودا - دیوانگی الجنون دلولک
سودا - معامله خرید و فروخت دخخش
التبایع بیع ایدشمک

سوداغزی - شمه کبی شیر یکه در پستان
آمده قطره قطره ریزد
سوداگر - وسودائی التاجر بازرگان
سوداگری - التجارة بازار گانلق
سودائی - وسودازده دیوانه المجنون دیوانه
سودصاغمق - دوشیدن شیر
سودی - یوغرت چالمق خفقیدن شیر
سور - خوک وکاسه وگراز الخنزیر طوکوز
سوراخ - رخنه وسوکه عموما وقبلی و دبر خصوصا
و موش ومرز سوراخ ویره وگاز سوراخ کوہ
که یا مار و وقت کنند و تاز شگاف و تراک
دیوار وتغن سوراخ ناف النقبة دلک
سوراخ کرنا - سنبیدن و سفتن سوراخ
کردن انجیدن الثقب دلمک
سورت - سیمناد سورة علیک منزلة و فصل
منه سورة القران لانها منزلة بعد منزلة
سورج - خور و خورشید وآفتاب ومهر
سورج ڈوبتے - دم غروب آفتاب الدکوک
گونش طوغدیغی وقت که اختتام در
سورج گہن - آفتاب گرفتگی الکسوف
گون طوتلمق
سورج مکھی - ورتاج وآفتاب پرست آبه کو معناسنه
سورجک - ایاق قایق یوزاوزره قیانمق
توکریمک تپه اوزره تکرلنوب یقیلمق اشکوخیدن
سورغوج - سرانجی کبی پیرایه زنان کلل کبی

سور قون آغاجی ــ گزبہ بید گبی وقوقار
سکوت مشک بید گبی
سور کا بچہ ــ خوک بچہ الخنوص خنزیر انکی
سور کے بال ــ کاسو فرچی معناسنہ
سور کو ــ تختہ برابر کردن کشت تپکن گبی
سور گون آونده ــ کرنگ گبی جائے صف
کشیدن سپاہ وحلقہ زدن مردم
سورک ــ ال سورک بپا دیدن دست
مالیدن گہنا سودن و پرماس گبی لمس و
لامسہ معناسنہ
سور نائی ــ نطور نائی معناسنہ
سور ناپہ ــ زرافہ
سور و ترک یوروک ــ مولیدن گبی
اسکلیہ رک وسور و ترک یوروک بتاخیر
و بطی رفتن
سوری ــ رمہ فسیلہ گبی قوش سورو یسی گبی
سوزا سلک ــ پنبہ درگوش نہادن سوز اسلمز
سکا چہ گبی نصیحت قبول ایلمز سخن ناشنودن
سوزاک ــ پرمیو با صوقلقی
سوز ایاغد و دشمک ــ خرا نبار گبی وزوزہ
قالقمق جمیعت وہجوم عوام برائے کار سے
سوزش ــ پاپازی حرقت و درد معناسنہ
سوز صاو ــ سگال گبی قیل وقال
سوز صاوایلک ــ قیل وقال کردن گفتگو
و بحث وجدال ایتمک

سوز صوقمق ــ گرفت گبی سرزنش و توبیخ کردن
سوزک ــ سوزکی ترشی پالا نزا زل گبی
ریشش قاضی گبی
سوس ــ خوک آبی الدلفین وکرده برجانور در
سوغات ــ ارمغان ارمغانی رہ آورد و
رہگذار نور ہان التحفۃ العراضۃ ہ یہ وارمغان
سوفار ــ وفاق الخراط یکنہ یوردی واوق
گزینہ دینور سوفال گبی
سوقار ــ شگاف گوشہ کمان لکظر پائی گزی
سوختہ ــ پدپود الحراقۃ قاو
سوقاق ــ گلی وراہ میان دو دیوار وکوہ
بازہ گبی
سوقمق ــ وصوقمق گزیدن مار
سوکلون ــ وقیل قویرق وحلوتہ تذرہ گبی
سوکلمک ــ گسل گبی گسیختہ شدن
سوکنا ــ ہمہ نوشیدن آب الاشتفاف برداق
ایچندگی صوبتمامہ ایچمک
سوکنا ــ بخود کشیدن جامہ ذظرف آب
راالنشف سلک
سوکہا ــ خشک الصالل قوری وقورنسنہ
سوکہا ــ خشکانج العجف ارقلق نہزال گبی
سوکہا دہی ــ پنیر فروت گبی
سوکہا گوشت ــ پاصدرمہ قدید گبی
سوکہانا ــ خشک کردن الیتبیس قورومق
سوکہنا ــ خشک شدن خشکیدن خوشیدن

الیمس قرولق

سوکھی روٹی - نان خشک العشم قوری
اتمک پارہ سی

سوکھی شاخ - بازہ

سوکی - محبت و مودت لالس گبی

سوکی اوتی - مہر گیا

سوگک - دشنام دادن بلقندر گبی

سوگند - الیمین اند

سول - درد شکم العلوص قاران اغریلدن برجعدہ

سولپوک - وگوشک وصار قوق شش لپتیان

سولپوکلک - سبک گبی بہندی لجلجاپن

سولمن جاشی - سلیمانی گبی سنگ مشہور است

سولہ کہو - سہ درہ سہ درک سہ پرہ
سہ پرک الطنبة براویوندر فار سیدہ سدرہ دیرلر

سولہ سنگہار - بارہ ابرن دہ نہ ہفت وشہ
ہر ہفت و ہفت التجمیل زینت ایتماک قاریلک
برندکلری دوزگون

سولی - دار و چاتواوغری آصہ جق اغاج

سولی پرسے اوتارنا - از دار کشادن
التنزیل خاچ دن اشاغہ کو تورمک

سولی دینا - بر دار بستن و کشیدن و بر
دار زدن و کردن و بدار برآوردن یعنے
خاچ صعود تندہ بندر و بلاولدورمق

سوم - ترکور و تناک چشم و سیاہ دست و
سیہ دست و کاسہ پیاہ و سیہ کاسہ البخل بالیمنی
کیمستہ دیرمیسوب صاقلمق الشیح بخیل کشی

سونا - خوابیدن و خفتن و بخواب رفتن و چشم
گرم کردن و خواب ساختن متعدی و چشم گرم
گرم شدن و دیدہ گرم شدن و سر بخواب
درآمدن لازم ساخت و پہلو نہادن ارمونتن
الرقد اویومق

سونا - زر و دابا و تنکہ و تلاو تلا تنکہ العسجد
التون ذہب گبی

سوناکہی - سنگ روشنائی و سنگ نور
دوائے چشم است

سونپنا - سپردن التفویض اصمرلمق

سونٹا - گتک و ماہو و باہوئے شتر بانان
و کلتہ و سنگینہ خرد گاو راندن الدبوس طوبقہ
وصوپہ کلتیان گبی

سونٹا مارنا - طیاق اورمق ستل گبی دکنک ایلہ
دوگمک کہ کوتک چالمق تعبیر اولنور

سونٹھہ - شنگویر و شنگبیر و شنگویل و شنگبیل و
شنگلیل الزنجبیل براوتک کوکیدر

سونچ - وسونہ سرو رانوشا و شاگبی

سوندہنا - آمیختن آشوردن التسویط قارشدرمق
وقاتمق و اوجاق قارشدرہ جق کو سکو یہ فارسیدہ
آشور دینور مزج گبی

سونڈ - بینی فیل و سنسور و شناک الخرطوم بورن

سونف - بادیان و رازیان و رازیام و
بادِ تخم و لان الرازیانج رازیانہ اوتی

سونگر ـ اسفنج النجرا برکہن گبی
سونگھانا ـ بو یانیدن الاشمام قوقلتمق
سونگھنا ـ بوئیدن وشنیدن وشمیدن و انبوئیدن الشم قوقمق
سونے چاندی کی سلاخ ـ سلاک وشوشہ سویکہ معناسنہ
سونیکا پانی ـ آب زر وآب طلا ماء الذہب التون صوئی
سوہن ـ سوہان المبرد ایکہ
سوئی ـ سوزن ودرزن الابرۃ اکنہ
سوئی چبانا ـ سوزن زدن وآزدن آجیدن الغرز برنسنہ یہ اکنہ او یلغامق و باتورمق و سانجمق
سویا ـ سود وشود وشبیت درہ اوتی معناسنہ
سویلچہ ـ بشر پروشش گبی پہلنسی
سویان ـ رشتہ حلوا ماہیچہ الاطریۃ آش ماہیچہ
سویلنا ـ گفتن وگفتگو کردن سویلشمک باہم سخن کردن وبحث کردن
سوین ـ شاباش گبی شادشو معناسنہ
سوینہ رنگ ـ چراغ خاموش کردن وآتش کشتن
سہارا ـ پادیرہ و پادیزہ السند طیاق
سہاگا ـ بورہ وتنگار قیو مجی بورہ سی معناسنہ در
سہاگن ـ شوہر دار المحصنۃ قوجہ لی اولان عورت
سہرا ـ شوہرا و سہرہ وشوہرہ

سہل ـ گواسمہ وگوا یسمہ آسان قولائی معناسنہ
سہولت ـ قولایلق
سہولت سے کام کرنا ـ گیاخن ملایمتلہ ایش گورمک ومصلحت بجرمک
سہم ـ ۲۴ حصہ از سیر تسوگبی و درگز انچہ باشد برگراہ دینور
سہ منزلہ ـ خانہ سہ آشیانہ ذوثلاث طبقات اوچ درجہ لی او
سہنا ـ برداشت نکروہ کردن شکیبیدن الصبر تحمل ایتمک
سہیل ـ پریک وپیرک وآگشت کواکبدن بر یلدیز در
سیار ـ شغال السرحوب چقال
سیاست ـ یاسہ و سرباک سردار ضابطہ و دارہ سیاست را در حرکت گویند نظام عالم و ادب
سیارہ ـ تہرباسب و تہرباسبان دردمۂ دزدوم سیارات
سیانا ـ زیرک وہوشیار الالمعی اللوذعی الفطن زیرک
سیاہ ـ ومیغ ابر سیاہ تغام سیاہ فام الاسود قرہ نسنہ
سیاہ مرچ ـ کولم الفلفل قرہ ببر
سیاہ مست ـ گرست الطافح طولو مستلی معناسنہ
سیاہی ـ زکاب ومرکب وزکالاب و زکالہ المداد مرکب
سیاہی ـ جو دان سیاہی دندان اسپ

اریه لق واگر سیاهی از دندانش رفته
باشد اریه یعنی سیلمش دیرلر
سیاهی ڈالنا - سیاهی در دوات کردن
الامداد دویده مرکب قویمق
سیاه گوش - التفة قره قولق
سیب - التفاح الما
سیپه - کاکلم طول قاری
سیپ - گوش ماهی شمس الصدف انجو قابی
سیتلا - چیچک لجاری قیار حیق مرضی
سیٹھا - مزه التفه لذتی اولمیان نسنه ولاتسز
سیٹھی - شپیل ٹھٹپک سافوت الصفیر صدقلق
سیٹھی بجانا - شفاییدن وشلیدن شپلانیلان
متعدی صیصبلق چالمق
سینچ - خارست باغ وغیره
سینخ - بازن ولیاسک و سیخ و سیخ نان از
تنور جدا کردن وگردنا وتبس وجبالو وجلو چوب
وجلو آهنین السفود السفودة شیش معناسنه
سینچپا ہونا - دو دست بر داشتن اسپ بهر دو
پای ایستادن القمص القماص طوارا وکنه صیچرامق
سید - مرت و مارت وهروا ولوکشی
سیدها - راست و تیج و پیج و سیج و سیج
المستقیم طوغری نسنه
سیدهی راه - راه راست سوار اسبیل طوغری یول
سیر - ستیر وسنیر الکیل چکی طاشی
سیر - گلگشت وگل گوبی وکنیز کاگشت کردن

سیراب - خرم
سیرآهنگ - فرو دست گبی چند آدم که باهم
باصول سرایند
سیراتمک - گشت کردن
سیرک ایتمک - معتدل کردن
سیرک سیرک تیکش - ٹانکے دور دور لگے
ہوئے کوک گبی
سیر کرنا - سیر کردن وزدن وکشیدن و
گشت کردن وزدن وگردیدن وگلگشت و
گلچیدن والشتن الطوف دونماک وچکزنمک
تفرج وتماشا
سیر ہونا - سیر شدن وسیر آمدن الشبع طوقلق
سیڑهی - زینه ونردبان وپلکان بترکی
شاتو السلم نردبان
سیڑهی کے پائے - زینه پایه القصبة نردبان ایاغی
سیڑهی پر چڑهنا - بر نردبان بر آمدن الصعود
یوقاری اغمق
سیس - وجیئیت کنجدک کلفت ماه گرفت
سیسا - سرب الآنک قورشون
سیس - وکور طمان نرم گهر ولچس نیز تار منیغ گبی
سیستان صوغانی - وزنبق اوکی سوس احمر
کوکی اریا بریه گبی پیچ دوای است
سیفه - نام آله وسیفه کردن صاف وہموار
نمودن اواق
سیفته - لونی بهند می سفته گبی

سیکھی - باز نشین و قرا سنقر گبی لونہ طغان آت
چشم سرخ و پشت سیاه شکاری باز است
سیک - خستہ بند پٹی زخم بستن
سیکھانا - آموختن التعلیم اوکرتمک
سیکھنا - آموختن و فراگرفتن التعلیم اوگرنمک
سیل - تری و نم الندو والنداوة یاشلق
سیل - سیلاب وگوجیہ و فرو نوجیبہ وہین
و لور و لورکت زمین سیلاب کنندہ السیل
و اسیلان سیل صوی و یار معناسنہ لوکند گبی
سیلنش - زدودہ و پاسی ایچلش رویناگبی
سیلہ چہ - از بوریا و رشتہ رسن بافتہ سبزہ وات
و میوہ ہر دارند و انچہ از چوب باشد بصورت محفہ در ان
و میوہ در ان کردہ بر جانور بار کنند ما ہر گویند
سیلی - کلاچ و کلاچ و تھپڑ زدن و گردنی و کلاچ
خوردن سیلی و گردنی خوردن اللطمة سیلا معناسنہ
سیم - مانند یا قلا باشد
سیمرغ - سیرنگ العنقا سیمرغ
سیم کے بیج - تخم سیم
سینا - دوختن الخرز الخیاطة دیکمک دیلک
سینیا - نشستن باکیان بر بیضة الحضانة و للسیکلک
سینت - مفت المجان مفت معناسنہ پو لوتی
اقیفہ معناسنہ
سینتنا - نگہداشتن چیزے الوعی
حفظ ایتمک صاقلامق
سینچنا - آب دادن و آب یاری کردن اسیارہ

کشت آب دادہ السقی یر صوارمق المسقاة
صواد کہ صولانجق یر در
سینچہ - سکار آہنج بدان نان از تنور بر آرند
المنشال اکش
سیند - نغم و آہون النقبة دلک و لک
سیندھا لون - نمک سنگ
سیندور - شنگرف زاولی
سیندھی - شنگبیز و شنگویز
سینک - سیخ سیخچہ کہ نان از تنور و گوشت
از دیک بدان بر آرند الکلوب چنگال النشل
و المنشال بخنی کش
سینکنا - آتش کاری التصلیة اودہ اسمق
سینکنے - دا ... واسطہ ... شکل ... و کرکی تلیچ معناسنہ
سینگ - شاخ و سرون و شخ و شاخ گاو را
یالہ و شخ و شخغ گویند و پیراز شاخ حیوانات
القرن الصیصة بوینوزی
سینگناک - چشم آویز اسپ گبی و بچہ انچہ زنان
بر وکشند از موئی اسپ یا زر یا نہ ہیری رو آویز
سینگی - پر مگس گبی چھر وان و آن مگر
ہندی باشد یا خوان پوش
سینگ مارنا - سرون زدن النطح طواں
سو ... و ... بوینوز ... سق
سینگ کلنی کی جگہہ - سرونگا بوینوز سے
چیقسی یر
سینگی والاشاخ کش و شیشہ کش الحجام

سینگی - شاخ حجام و سمیراو شیشه حجام وکپه
وکپه وکبه وکو په وکبہ بمعجمه حجا ملر شیشه سی
سینهر - درخت از قوم
سینه بند بچونکا - یارلق معناسنه
سینه کردن - چاومق تپا کهانا
سینی - سنی تبشی وشتی طعام تبسی که سینی
دخی دینور
سیوتی - نسترو نستردن و نسترن وگل سکین
وگل کوزه النسرین آغستوس گل وبیابانی گل دیرلر
آقنه بیابانی آق گل وصاری سینه صاری گل دیرلر
سیوری - باڑ داس گبی
سیوری شک - پشه معناسنه
سیوشک - واکیله زنده قاچمق خمردن گبی [illegible]
سیولجه - وقبارجق آبله آنک گبی
سیون - درخت الخیاطه دکش
سیس - چاروادار وتیمار دار ایسی و مهتر
ومهتر اسب وبیمار دار را چاوادار گویند السائیس
آت وقیون کودوجی
سیئی - خار پشت وبهمزکی السغر واسغر و
سغرو چژه وچژاو وچیژه وخار انداز وکاسچه
وکاسچ وچکاشه وچکاشه واالشی سیهن القنفذ کرپی

باب شین معجمه

شاب - زاج سفید زنج گبی
شاپرتلی او یوشش - سلوجه او بپک

بوسه بر شکستن گبی
شاپرتمق - تکلوچ گبی کرکری چیبر چیانا و
قرزدیلی نسنه چاتنمک
شاپردی - لپ لپ گبی چپپر چپپر آواز دهان
سگ در آب خوردن
شاخ - دال و بداغ
شاخ انگور - خاک وکرد و وکرد وکزدیلی
پیراستن شاخها آفرون الغصن نماج بودانمی
شاخ بارآور - جو حم معناسنه
شاخص - تخوی الشخوص کوزبن یره دیکیب
دیر تمیوب وقپا قلماق آچوب یوم میوب طورمق
فهو شاخص
شاخلنمق - چراغ پا شدن اسپ چیله [illegible]
شادی - سورالشادلر شادلق
شادی - بترکی میمون باشد وقسمی را از ان
شبک نتوانند
شارل شارل آقمق شران گبی بیابی
ریزنده آب وصفنا قلی هوره بوسید [illegible]
شارلدی - آواز ریختن آب از بالا شارگیبه
شارل شارل دوکک - شریدن متواتر
ریختن چیز شاشی احول شاه کال وکلاچ گبی
شاعر - چک سخن وچکیدان سخندان واتکر
شافه - پرزروه
شاقیمق - دندان نمودن گبی خوش حال کردیدن
شاگرد - میلاد والتلمیذ شاگرد

شاگرد ہونا - زانو پیش کسی تہ کردن

شام - بیگاه و بیگه المساء اخشام اولق واخشام معناسنہ

شام چوغانی - وطکوز اغزشتی اشنان گیاه

شامل - نیشا

شامیانہ - آسمان گیر و سایہ پوش و سایبان وستاره وستار وستار الظلة قلدراوان بیوک او شمسیہ معناسنہ در

شان وشوکت - برفر و بر فره وفر وشکوه و داب ویال وکوپال و فراهت و فرباره و فرت وفره و بیپوری آراونده وسپاده مهابت معناسنه

شاه بالا - وشه بالا و همدوش وساقدوش وصاغدیچ معناسنه در

شاہراه - رهگزر راه لو والسلك یول و تخت روان یولی

شاهزاده - تویین وتوپان

شاهین - شکاری قوش در

شایہ - فرجی ولباچه وساچه العبارة

شیاب انواع عندلن برنوع در

شباب - گنجلك یکیتلك

شباہت رکہنا - گرائیدن المشابہة بکزمك

شب بخیر - مساك الله بالعافیه وشب بسعادت در جواب گویند اخشام شریفلر خیر اولسون

شب برات - شب چک

شب تاریک - داج لیلة الظلماء قرانلق گیجه

شب خوش - وقت وداع کسی در شب گویند گیجه

شب خون - گیجه باصقنی وگیجه چاپلی

شبخون مارنا - شب خون زدن وآوردن و بردن وریختن وکردن وخوردن التبییت گیجه ایله غارت ایتمك وشبخون ایتمك چاپلمك

شبدش - واویان وقفتار مہ کامہ گبی اشجه بارہان کنندکام وافسار دینور

شبعان - طوق شکبی

شبك - وشادی سینیا او معناسنه میمون در

شبکور - اڈوس وشباور طاوق قراکوسی

شبنم - پیشاك نشاك پیشك واپشك وافشك وافشنك ونشم شبنم ریزه الطل چیه

شبوی - شب انبوی گبی معروف گل در بیری گه

شبیہ - سچا ہر و مانا و ہمانا و آسا التشبیه بکدیشش نظیر گبی

شبیہ ہونا - انستقن التشابه بری برینه بکزه مك مشابہت گبی

شترپوری - ہزار خانه القبة قیرق بایر

شتر ایلك - تہیچ وہیجان کردن شوریدن [illegible]

شتردل - دوه یکیتلو

شترمرغ - قو النعامه دوه قوشی

شجاع - دلیر وگند آور وکاوه وگو ومرده وراد ورد وارغند بهادر معناسنه در

شجاعت - دروکرخ ولتقو ونیواد

شخص - دیسه هر نسنه نک عینته و ذاتنه
و قرالقسنه کارا قدان گورنور
شخص مجهول - آشوغ
شدی - لقب حبشیان
شراب - می و مل و بگنی و بوزه آخسمه و سکی
و باده و تا هو الخمر سجی الصهباء قیزل سجی
شراب پینا - گسارون شرب الخمر عرق ایچمک
شرابخانه - میکده و میخانه و خرابات میخانه
و ماخور و لهر خرابات معناسنه
شرابی - سگ انداز و کیغال
شراب کا پیاله - ساتگین و ماتین
شراره - ستیخر و آیژ و آیژک و ابیز الشررة
والشرارة اودقغلجیی که اواق اواق بلدنه گبی کورنور
شراپیول - حصار و سور قلعه معناسنه گلنک گبی
شرتلاک - اجرت شاگردان که بعد اجرت
استاد واده شود دستاران گبی
شرح - وتی و نمیرا و گزارش بیان ایتمک
و کشف ایتمک
شرط - بند و غنوند کنیز واز ده حرف
شرط کنیز سزا حرف جزاو حتاغ
شرطیه - فرگروی و فرگروی پیوسته شرطیه
متصله و فرگروی وا گسته شرطیه منفصله
شرکت - انباری الشرکه والشرکة اورتاقلق
شرم - آزرم و هنوند الحیاء اوتانمق
شرمندگی - الندامة پشیمان اولمق

شرمندگی کی ہنسی - زہر خند
شرمنده - کہا و فا و ا الندمان پشیمان
اولمش کیمسه
شرمنده ہونا - آب شدن و تر شدن و
تر آمدن الحیاء اوتانمق
شرم والا - شرمگین و شرمناک الحیی اوتانجی
شروع کرنا - آغازیدن و گرفتن الشروع بشلمک
شریعت - وخشور پند و خشور نهاد و فرسنداج
شریف - ساملیس الشریف اولوکشی
شریک - همال و انباز اورتاق
شریک ہونا کسی کام مین - دا دستان المشارکة
اورتاق اولمق
شست - زہگیر زہگیر معناسنده
شست - قلاب ماهی الشص بالق اولته
ششا عید - ششه و ششتیندان التی کون
بار یام د نصاره که او روزش ملوتلنو
ششک - آماسیدان
شطرنج - معرب چترنگ و آوند و متر نا شد رنج
دان معرب در و قیل صدرنگ دن در
شطرنج کهیلنا - شطرنج باختن و چیدن و گستردن
اللعب بالشطرنج شطرنج اوینی اوینامق
شطرنجی - زیلو و زیلی و صغیرینه زیلچه دیرلر
شعاع - فروغ و پرتو
شعب - دره غاله طاغ ایچندگی یول
شعبان - ماهیکه پس از رجب باشد

شعبدہ - گوز باغجیلق
شعرائی شامی - دو خواہر ود وخواہران
شعر - سرواد و سرق و دونشید و سرواده قافیہ
شعریہ - نقابیکہ بر روآویزند و پچہ دیگرات
ہمچو جالی باشد سوراخدار سراغوج گبی
شعلہ - زبانہ و لنجہ و گختہ و زاغ یالک معناسنہ
شعور - بیدونس عقل معناسنہ
شغدف - کجاوہ الہودج محفہ
شغل - فیار و فیاوار و فیار و فیدار
شغفنین - غم خورک بوتیمار کہ بر کرانہ دریا
نشیند و آب نخورد
شفیع - رفان و رقان
شقاقل - نشل بیان ہاو یچی کہ مہر سلیمانی
وچرخ فلک دیتور
شقایق - نزیون گلنی کچکی
شقہ - رقم شاہان و تعلیقہ امرا در ہندوستان
شقہ مزین بہ تخط خاص شاہان را حسب الحکم ارکان دولت را
شق ہونا - ترکیدن الشق یارمق و آیرمق و یرتمق
شق نقیض - کج
شک - گمان واند ہرسنہ نک وجود یلہ
عدمی اراسندہ تردد ایتمک صافی معناسنہ
شکار - شبانگ و نخجیر و نخجیر الصید اولامق
و مصید معناسنہ دہ آو دیتور
شکار کرنا - شکردن و شکریدن الصید
اولامق و آو ایتمک

شکاربند - فتراک بابستن و آویختن مستعمل
در ایران قجقہ کویند ترکی معناسنہ
شکار کو گھیرنا - نرگ ہندی ہانکا
شکارگاہ - نخچیر و نخچیرگاہ بترکی قمور غالمصاد آولاق
شکاری کتا - زغر
شکایت - گلہ و انداوہ و اندایہ الشکوۃ
شکایت ایتمک بیر امر خیر عرض ایتمک
شکر - ناہید الزہرہ بر یلدز ک آدیدر
شکر - کند و کاند و شاک القند فارسی دن
شکر معرب در
شکر - سپاس و نوا و آزادی علی وجہ
التعظیم بر کمسہ یی مدح و ثنا ایتمک
شکر بورک - شکر بورہ در سنبوسہ کہ
شکر و بادام دران کنند
شکرلی صمصہ - طاق شکر بورہ گبی کر
شکروار - آدینہ جمعہ گبی
شکرہ - واشکرہ و اچرہ و نرچہ زاغنوس معناسنہ
شکل و صورت - درند و فتنہ و دکہ دیم باش و قلیق معناسنہ
شکل مخروطی - گاودنبال
شکم پرور - کتنبر و گتنبل و شکم خوار الاکول ایشہان
شکنجہ - باہک و باہکیدن و شکنجہ کردن
الدہلق عذاب ایتمک اذیت و اشکنجہ ایتمک
شکنجہ - افراز مجلدان باہک و قید ہم
گویند و دستہ قید مجلد و دستہ آن
شکیر - شاخچہ ہای درخت کہ در زمین فرو کنند

تا برگ وریشہ برآرد باز از آن جا بجائے دیگر
برند آن زمین را بترکی دوشنگ گویند تحمدان گیبی
شکاف ۔ جر در زمین باشد وگرچ گریبان
وکرتہ وپیرہن الغوسیاریق وچپلاق
شگوفہ ۔ تلوئہ وکوپل وکوپل شگوفہ بابونہ
وریحان وروال شگوفہ انگور مطلق نیز از ہر چیک ہہا
شگون ۔ نیک وبد بالفظ نہادن وکردن گرفتن
الطیرۃ یرامزگورنمک التفاؤل فال طوتمق
شگون سفرسے پہرنے کا ۔ اب برآئینہ ریختن
وزدن وآب از پی ریختن وگریستن آئینہ وچشم
ترکردن آئینہ وآئینہ از پی داشتن
شل ۔ شیک وشیشلہ وچنگ چولاق وکوشک
وسولپوک واویوشق ست گیبی
شلتاق ۔ ستہی گیبی غوغا وشور معناسنہ
شلغم ۔ بترکی چامغور الشلجم شلجم
شلفہ ۔ پادساریی تمکین تر ترک ولوالو گیبی
غایتدہ خفیف کشی
شلک ۔ وبندک کارہ گیبی پشتارہ ہیزم
وکاہ وغیرہ
شلک ۔ بردنگ یوک وارقہ یوکی بلندہ
وبستہ گیبی
شلک ۔ سرگردن توپ وبندوق
برائے تعظیم امرا
شلکا انجیر ۔ جبیرسک گیبی انجیر صحرائی بدمزہ
شلنگ ۔ جلو گیبی بشاشت ولطیفہ ومزاحہ

مائل شوخ شنگ
شلنگ ۔ ایلمہ معناسنہ سیرک سیرک تیکشہ
دینور کہ اند نصکر اوریاقاپلارلر
شلنگیں مارنا ۔ شلنگ زدن
شلوکہ ۔ پیرہن کوچک پنبہ دار الفروج
شول قفتان کہ آرداتکی برک ولہ وکوچرک
اوغلان گوکلکنہ دخی دیرلر
شماتت ۔ تیوسول دشمنہ بلا وغم وغصہ تیشدیکنہ
شاد اولوب سونمک
شمار ۔ صایلی معناسنہ حساب گیبی
شمار ۔ شبلہ وسلہ تپانچہ چپات گیبی
شماطہ ۔ وجنغلتی غوغا وعربدہ غلاش گیبی
شماطہ وجنغلتی ایتمک ۔ چاوبدن گیبی
شمالی ہوا ۔ بادشمالی وبادشمال وبالاد
بادہرات الشمال الصبح شمال یلی ہیتر گیبی
شمانارہ ۔ وشمادرہ غمازک گیبی تلکیشاہ ہینک
شمدی ۔ گنون گیبی
شمدی میہون ۔ سزک قہوہ اوہنیا یورآب
جوئی تست اقبال ودولت بدست تست
شمشک ۔ برق
شمع ۔ موم وفتیلہ از موم وچربی راسپند اوشمالدہ
شمعدان ۔ چراغدان وچہ غپیا وچراغپایہ
چراقمہ وایلکمن
شملہ ۔ دنبالہ عمامہ وشاشولہ وشاغولہ وش
العذبۃ ہرسنہ نک اوجی علاقہ وشملہ معناسنہ

شموس - چموش یاوزآت
شن - وشقراق وشقاقی شکر ریزگبی
خوش طبع لطیفه گومزاج
شن - لاشه گبی مرده حیوان جیفه
شناییتمک - آبادانیدن
شناه - سل صال معناسنه ازچوب وعلف
باشد الرمث اگر از مشک باشد جاله مرجاده و
زاله طولم معناسنه وکلک جاله گبی الطوف
شنگرف - زنجفره معناسنه
شوال - نام ماه بعد رمضان
شوخ چشم - پهن چشم بترکی چاپکن
شوخ وزیبا - شنگول وشنگل وشنگی وشنگ
شوراق - طوزلو طپراق ریه گبی
شوراق - وطوزلق چوراق نمکین شورگبی
شور - سماریس گبی گونه ماهی
شور - بانگ وفریاد وغریو بترکی قچقرین
الصیحه چاغرمق وچیغلدی
شوربا - سرجوش انچه در اول جوش
بردارند المرق شوربا
شور وغوغا - کلکل وآشوب وخلالوش وغلغله
وهالالوش وبلغاک تلتنه غوغایی جنگ باشد قرقشه معناسنه
شورکرنا - خروشید وشوریدن ولائیدن
وشورکردن جیغلتی وشماطه ایتمک تغرلویدن
وچاغرمق وشور وفریاد ایلمک وباغرمق
شوره - قوهال وریه چنه اعظم بارونترکهرسی معناسنه

شوق - درخوش کشینک تفسی هرنسنه یه چکلنمک
شوکت - قربی العظمت اولوق
شوکران - صروگبی بالدران گوکیدر
شوله - شله لپا معناسنه
شوم - بشنار وکلک الشوم بیرامزبیلدزلو
خیرسزکشی
شوبله - همچنان
شهاب - شاهاب وشاهابه اصپورچکندن
اول دفعه آلنان رنگ
شهامت - سیقور جسامت وشجاعت
وزیرکو عقلا اولمق
شهتره - شاهتره الشاهترج شاه تره که
کموان بری دخی دیرلر
شهتیر - شاه تیر وافرسپ وفرسپ بالار
الجذع اوستون اغاجی وکرشی
شهد - انگبین العسل بال
شهد کا چهتا - شان ولانه النخله گومج
شهد کی مکهی - مچ وکبت النحل بال اروسی
شه دینا - ریسمان دادن صالی دیریک
شهر - سار وشارستان وشارسان و
شهرستان شتن وکرده نه المدینه شهر وبلد
شهر بدر کرنا - شهر بدر کردن واخراج
المطرد النفی سوریک
شهر پناه - وشهر بند وباره الربض شهرک
باروسی سورگبی

شہرت - آوازہ

شہرت پانا - خنیدن ظاہر و واضح اولمق

شہر طو نماسی - شہر آرائی گیی آرایش شہر کہ
در روزہائے معمول باشد شہر آئین معناسنہ

شہر کو آراستہ کرنا - آئین بندی شہر طو نماسی

شہرگ - الودج شاہ طمر

شہرہ - السمع والصیت ذکر جمیل

شہری - الحاضر ضد البادی

شہنائی - سرنائی و شاہ نائی و سورنائی و
سرغین الزمر دودک چالق طوزنا و نائی ترکی معناسنہ

شہوت کا مارنا - ریو جام

شہوت غورتونکی - بزان

شیخ - خواجہ الوکشی و قوجہ

شیر - کویر ژیان باشد الاسد الضیغم ارسلان

شیرازہ - معروف است ہرنسنہ نک تقیو رندیسی

شیرازہ باندہنا - شیرازہ ساختن و بستن و
وزدن و کردن زہ برزدن شیرازہ بغلمق

شیرازہ کہلجانا - شیرازہ از ہم کندہ گشتن و
فرو ریختن و از ہم گسستن شیرازہ آچلمق

شیر برنج - بہت سدلی آشی و ماموینہ

شیر خشت - بصرہ بالی و بال بصرہ و قدرت حلواسی

شیر خوارہ - الرضیع سوداامر اوغلان

شیر اغانلو گوزر - چیرا ہندی چیچ گبی

شیر لغنین - شیرہ گبی بر روغن کنجد

شیرہ - شو برک العصارہ ہرنسنہ نک سقندیسی

شیرہ انگور - دوشاب و گوشان و تہجا

شیرہ گرفتن انگور باشد جاست جائے شیرہ
برآوردنش العصارہ ہرنسنہ نک سقندیسی
والعصر سقمق اوزم صقندیسنہ شیرہ دیرلر

شیرہ کہجور کا - سیلان شیرہ خرمائی رسیدہ کہ چکد

شیرین - نوشین الحلو طاتلو نسنہ

شیرین کار - رنگ

شیش - بابزن گبی سیخ کباب

شیش - وقباریق ورم و اماس

شیشا - قورشون شرب گبی

شیشاک - بریاشنہ وارمش قیون کیشہ مستعملدر

شیشم - الساسم قرہ آبنوس اغاجی

شیشہ - شوشہ گبی لوح مزار و محراب مسجد

شیشہ - آبگینہ و شیشہ القارورۃ سرچہ دن
ایتدرکاری شیشہ الزجاجۃ سرچہ

شیشہ گر - الزجاجی صرچاچی

شیشی - شیشہ کوچک قارورۃ الصغیر
کوچک شیشہ سی

شیشی - قارورہ و بتیار

شیطان - اہرمن و اہریمن و نہرماس
رحمتندن ایراق کمسنہ

شیین - وشن آبادشن ایتماک آبادانیدن

باب صاد مہملہ

صاب - ڈہل داشی لغتندہ داشی گبی

صابر - شکیبا و گران سنگ صبر فلان حبس نفسه من الجزع

صابون - برنوع اچالیق فارسیده عربیده وترکیده صابون مستعمل

صاپر صاپرو کیبلان - وشر یل شر یل آقان صوافشار گبی

صاپی - دسته هر چیز انگشته گبی

صاحب - تاش و کوه گیبن وکیا و خدیو وتداسی معناسنه مال اسی صاحب مال

صاحب وقار - لنگر لو صاحب سنگ گبی

صاحب خانه - ایشگین و ایشگینی خانه داری وکدخدا وکتخدا و بندار و دیوره قوناق صاحبی

صاحب حکم - ترغازه روز به سه دینور

صاحب طرف - زمین

صاحب کرم - زاده و فره

صاحب علم و عمل - تنوتاس

صاچاقلی - وپوسکلی عامه وکمر بند شال جهالر دار طره گبی

صاچق - وطاغنق وداریق دیرتق و چتلاق افتال گبی شگاف

صاچمه صپان - خرافات وبیهوده حیث ترهات گبی لبیدن صاچمه هرزه وبذیان بیلک

صاچی - نثار سرشاه وغیره بشار و پرداز گبی

صادق - وصدق کمانچه

صاد کرنا - صاد کردن

صارقق صلچ - موئی فرو هشته بی تاب و پیچ فرغاک گبی

صارقی - وترکمان ارثرن گبی پوست درخت که بر کمان بپیچند

صارقی - پیٹی زخم که خسته بند باشد یاره اورزه بغلتان تسته مرهم اولسون وبزه وجبیره اولسون مرشیم گبی

صارمشور - مزه شیرین وتند وتلخ بیچونش باشد درو لطارس گبی

صارمق وطولامق - ویوکک وحلقه لمق در نوردنهادن وبیچیدن لپیٹنا

صارمه - وباغده پا در پاپے حریف کرده به زمین زدن سرنا وسابود گبی فن کشتی است

صاروج - نوره مشهوراست ساخن

صاری انماج - هلدی هردگبی

صاریق - ودلبند عامه دستار گبی

صاریق اوجی - طره دستار پیش گیے

صاری کلنبجک چچکی - بردوادر اشیاف ماینثا گیے

صاریلق - یرقان مرض زریر گیے

صاریلق اوقی - وصاری کلنبک بردوا مایثا گیے

صاعقه - آذرخش وتیر یلدرم برق گیے

صاغانقلو یغمور - باران سخت دیم گیے

صاغ اولسن - واراولسن معمرودائم باشی بادی گیے

صاغریچ ـ صاقدوش شاه بالاگیبی همدوش داماد

صاغر ـ کرکلباده گیبی

صاغرلق ـ کری

صاغمال دوه ـ شتر ماده شیر دهنده دوشاگیبی

صاغمق ـ دوشیدن

صاغ وصاغلام ـ راست و درست معناسنه فربودگیبی

صاف ـ نشوونمو وتاب ولخشان

صاف سر ـ لفظ الاصلح طاز

صاف کرنا ـ پاک کردن چیزسے از آلایش پالودن وپالائیدن وستردن التنظیف پاک ایتمک

صاف کرنا ـ مسوده را بیاض آوردن

صاف نکلجانا ـ صاف درگزشتن

صاف ولطیف ـ راوک وساس

صافی ـ دستمال الجمال وجاقدن چوللک طوتب اندیره‌جک بیر

صافی ـ خرقه لوح پاک کردن الطلاسة خرقة تمسح بها اللوح

صافی ـ صافی ویالونه ولاسے پالاسے المصفاة الراووق سوزگ

صاقات ـ غبغب غبب گیبی

صاقرغه ـ کنه چچری

صاقلمه ـ حفظ وستر گیبی

صاقنمق ـ احتراز کردن

صاقنمه ـ احتراز باک گیبی

صاقیرات ـ نقره خنک اسپ خنگ گیبی

صاک ـ صاریلق آفتی که بعض بنداکنه تیشور واصابت ایلایکی اکینه صاک اورمش دیرلر سواک گیبی

صاک ورمش ـ وقمل طلامش کشت زردی رسیده شرنگه گیبی

صال ـ جاله وسل که بران از آب گزیند

صالاج ـ تالار خرمن که برای حفظ باران بران زنند کلبک گیبی

صالح ـ سپید نامه وسپید کار ونامه سپید الصلاح ایولک قپو صالح

صالدریجی ـ وهرتاریجی خشمگین وبرهنه دندان شرزه معناسنه

صالقم ـ خوشه شنگله گیبی

صالقم صاچاق ـ خرقه وآبه درویشان دله گیبی

صالقم کوپه ـ بالی که زنان درگوش کنند ورگوشی گیبی

صالقی ـ وظائف سالیانه سالیان گیبی

صالمه ـ وصالیو لسه پله گیبی

صالنجق ـ چهولا سیرتا گیبی صالنجق تیز

صالنمق ـ چمیدن چام گیبی

صالنی بورانی یوروملک ـ به تبختر رفتن گرازیدن

صالنی صالنی ـ ناز وناودان معناسنه

صالی ـ رشته به ناف ناف‌غتة گیبی

صایلق - پیام

صایلیوبرک - وقویوبرک سردادن
بردادن گبی

صانجمق - دوترک وباتورک خلیدن

صانع الصنائع - گرگرنام باری تعالے
یارشش صانع الصنائع

صانق - وگمان ایتمک انگاردن گبی
وتصور ایتمک

صاوران - ساربان شترساربان گبی

صاوشدی - وکچدی وکتدی شد معناسنه

صاوشمق - ایلری کچمک وسبقت ایلمک
صرفه بردن معناسنه

صاوشمه - وایلرو کچمه سبقت روس گبی

صاولاصاول - بردابردگبی دورکردن
مردم ازپیش سواری امرا

صایقلق - مالیخولیا کردن

صایقلمه - هذیان بیماران معناسنه

صایقمسز - ناندیشیده ناسکالیده معناسنه

صایمق - شمردن

صایوان - شامیانه سایه بان معناسنه

صایی - شمار واماره

صبان دموری - آهن جفت قلبه گبی
چوبیکه گاوآهن بران نصب کنند وآنرا صبان
اوقی وصبان اگی نیز گویند سپنج وریخیز گبی

صبح - بامداد وپگاه وبگه وبنگ وشبگیر فجر وچین صباح

صبح صادق - سپیده دم وسپید پهنا وگاه

صبح کاذب - سپید بالا

صبح کا ستاره - شباهنگ الشعری یالدریق یلدزی
وایرته یلدزی کروان قران یلدزی در

صبح کی شراب - غارج وغارج القهوة سبحی

صبر - نیناد وژکفر وژکفری وشکیبائی و
شکیب وشکیبا صبر کنند شگیفتن وشکیبدن نفسی
جزغدن فزعدن حبس ایتمک

صپان - فلاخن پلخم گبی وسنگیکه درفلاخن کنند
صپان طاشی دیرلر پلخج گبی وصپان قوبی
چوبیکه برزیگران بران چپیند وزور کنند
تاگاوآهن بیشتر بزمین فرورود نیام گبی

صتان - آتک ایکی ایاغی اراسه دینور فرج گبی

صجوق - حلوائے شیرهٔ انگور که سخت بچنته بادام
وغیره دران ریزند فراته وموممبار طولسنه
دنجی دینور زرونج گبی

صچاق - وصوندر نردبان اور توسی که
برائے محافظت باران سازند نغول گبی

صچاق - ویوسکل وعلاقه ابریشمی بهندی
طره منگله گبی جهبا ونیز ریشه هائے بیخ درخت ریشه گبی

صچان - موش فاره بهر گبی

صچان قولغی - ترژگبی درآغاز بهار برگ
که هنوز ناگشوده نوکهاش نمایان باشد

صچان قولغی ا ولمق چطوطرح چقلنمق برگهائے
درخت که دراول بهار سربرآورده باشد

بهندی کونپل نکلنا وکلیا نا تندیدن گیبی
صپچرامق - برجستن آتیلق و آطلمق تیز
صپچران قولغی - وکوز نرکی اوتی وسکل اوتی
اذان الفار
صپقلی حشرقه دلق گول گبی
صحبت برآر هونا - راست آمدن صحبت درگیر
شدن صحبت وصحبت درگرفتن وصحبت برآمدن
ونسستق برآر شدن وگیرا شدن الوفق موافق
اولق وراست گلمک وموافقت ایتمک
صحبت موافق نهونا - سرنگرفتن ودرنگرفتن صحبت
صحت وعافیت - چاغ
صحرا - بیابان وبجرک دشت البریة الصحراء
اووه ویازی
صحن - پیشگاه خانه الساحة اوایچی آولو اندام گیبی
صحن - طبق طعام قدح عظیم معناسنه
صحنک - مصغر صحن طبق طعام
صدا - ثلیخ وغوریشت آواز مهیب سس و
حیقرمسی وآت کشنمه سی غورشت گبی
صدر مجلس - تخت وتختیدن صدر مجلسده اوتورمق
صدره فی المجلس فتصدر
صدق - وصادق یائی قوی یحق ظرفدر جوله گبی
صدق وحق - راست وهر توز کرجک ودوغری
وطوغریلق وگرچکلک مصدر معناسنه
صدقه - داشتن وفرخی ثواب ایچون
فقرایه اولان عطیه

صدقه هونا - صدقه شدن وقربان شدن
وفدا شدن وگرد گردیدن وگرد سر گردیدن
وبلاچین شدن وبلاگردان شدن التفدیة
سکا بن فدا اولیم دیمک
صدمه - کوس وکوبت وهنگ الصدمة
طوقشمق یان باشی گلمک
صدمه اوتهانا - پهلو خوردن وصدمه
خوردن الصدمة طوقشمق چاتمق و یان باشی گلمک
صدمه پهونچاتا - کوستن التالم اینجتمک
التضییق طارلق ویرمک
صر - چینی کلچ گبی سرپوش گلی
صراحی - بلبله
صراط مستقیم - راسته طوغری یول
صراف - زرشناس وگهبد الصیرفی صراف
صرپ - دشوار تر یوه معناسنده در
صرپون - وقوان وپتک کوتهی غله نهادن
کنور وکندو گیبی
صرتاریجی - شترزه جهاب
صرتلان - کفتار
صرتمق - تبسم کردن
صرچه باغی - مغنیسا گبی کلیکه درکار شیشه گران
آیدنگ سنگ سلیمانی نیز گویند
صرچه صوی - کف آئینه گبی زبد القواریر
وما ر الزجاج جهاک وذرد شیشه
صرسمق - ومرتعش ایلکک ودترتمک ثنیه باییدن لرزانیدن

صرف ـ خشک زاہد خشک و عبادت خشک
صرفه کرنا ـ گسور الا احتیاط لائق نه ایسه نی ایلک
صرشق اوقی ـ عشقه و پیچ گبی
صریه کش ـ استاد چکن سیمکش گبی
صره ـ کاغذ زر گبی انچه دران زر نهاده
بدهند و بارش صف وخ گبی
صره رقصی ـ دستبند گبی دست بدست
گرفته رقصیدن و بر نوعنه جوزه دینور
صری ـ وتکل کله گبی هندی تانکا که هر پا
سوزن از پارچه برآوردن باشد
صریح ـ پر زیوند و آپر خیده و پر خیده
ایا و اشاره الصراحة ظاهر اولمق
صریغ ـ فخم گبی بهنان الگی که چوب دراز باشد
صریم ـ پرنداق گبی چرم سفید و نرم که
بر زین اسپ کنند
صراق ـ ناخوش داشتن چیزی هر یه گبی
صرمق ـ تراویدن
صرنتی ـ زهاب گبی و صو صرمق آب تراویدن
صغاناقلی یغمور ـ شران گبی باران پیهم بازنده
صغر یا پادیه ـ و صغر گوزی اقحوان عین البقر
شگوفه در فریانیون گبی
صغر تماج ـ صغر چوپانی گوال
صغرجق ـ بر لطیف و سیاه قوشدر سار گبی
زرزر در قوشدر
صغر طپوغی ـ باویه و قدح سانگینی گبی

صغری ـ کفل جانور اگر گبی و بارشش نخست هم
صغری سی اولو قلنمش ـ برنالی پڑی هوئی
گاے وغیره جانور ناوه گبی ویبوه پرنالی
صغمق ـ ویرشمک گنجیدن گنج گبی
صغن ـ طاغ کچی ارس بزان گبی گوزن معناسنه
صغیل ـ گله گاو گواره گبی
صف ـ رده رده رده صف در صف طابور
و صره معناسنه
صفاسندن یورکنی هوایه آتمق ـ سرشار اولمق
کلاه انداختن گبی
صفت ـ فروزه زاب آرزون گواش گواش
آرزون انگلوان صفات نیک جبین صفات بلند
صفحه ـ که بران نقاش اظهار صنعت کند تنگ بقاره
صفر ـ نام ماه بعد محرم
صفرا ـ تلخه زرد لودیرما یا اخلاط اربعه دن برخلط
صفرا بوزمق ـ و قهوه التی ایتمک ناشتا شکستن
صف لشکر ـ فیج پره طابور و صره معناسنه
صفه ـ بسارده بوزگنده بیکیم پاخره پیکیم سکی معناسنه
که اوچ طرفدن دیوار او لوب و کی اوتی آچوق اوله
صفیر ـ سپیل شنخلیدن شنخلیدن صفیر زدن شنخول
صدای آب خورانیدن اسپان سپیک انچه
بانگشت بدهان کرده گفته برآرند قوش اوتمسی
آوازی صقلق آوازی و آته صیصلق و بر کسر
صقار ـ اسپ اشقر رود شکم و پا سفید ده حمر یورز گبی
صقاق ـ غبغب چانه گبی

صقالہ گوئلک – خند خریش گبی داڑھی پر پنہنا
صقی – سفالی و خزف کندولہ گبی
صقالی دگر مندہ آرتمش ریش بدروغ سفید کردن
صقندرمق – بیجان آوردن
صقصغان – پرندۂ عکعک
صقمق – توشش سہستن و ہم بارش افشردن
صقندی – غم و غصہ گرم گبی انقباض زندہ جیسے
صقمہ – اندیشہ باخوف باک گبی
صلاح کار – رایزن
صلاح و مصلحت – کنگاج و کنگاش الصلاح والصلاحۃ ایولک
صلاق – ساریغ گبی چوبیکہ بر سر آن چند زنجیر نصب کنند و بر سر ہر زنجیر چند گوئے نصب کنند گونہ از سلاح است
صلاموره – گندم بریان در ظرفے کردہ ماہیانہ و پیاز خام و ساق چقندر و تخم خرقہ دران کردہ در آتش گزارند تا ترش شود کشک گبی
صلب – بازن و بازہ و جاسن او کور غہ کبی
صلتہ – وجاچیق وطراطور خلیفی بلاویرو رکجا گبی
صلح – آزرم و آشتی بارشمق
صلہ – نوربان چیزیے راگوئید کہ کسے از جائے فرستد و تحفہ و سوغات کچہ و عطا و صلہ شعر
صلیب – خاج چلیپائے نصاری و نیزہ گوشش کہ جائے گوشوارہ باشد و خاج شوران روزیکہ نصاری صلیب صورت حضرت عیسی راست و شود ہند و جشن کنند و خاج شویان و خوشیدگان خاج
صمان – کاہ
صمان اوغریسی – وصاجیلر یولی کہکشان گبی
صمان آلتندہ صو – آبریزگاہ مفسد گبی
صمصافی – بالکل صاف کتنک گبی
صمصہ – سنبوسہ بورک گبی
صندل – چندل و چندن طیب الرائحہ بر اغاجدر ہندوستان دہ
صندل – سندل گبی کشتی خرد
صندل لگانا – صندل مالیدن صندل یولاشمق (صندل سائیدن)
صندلی – جامہ صندل رنگ کردہ یعنی (زرد و پیلا رنگ)
صندلندہ بویانمش
صندوق – تبنگو و تبنگوسے و جامہ دان مشہور ظرفدر
صندوق – وخمہ صندوق موتی
صنعت گری – موینلدی و ہنرمندی وصنعت گری الصنیع اشلک
صنقور – صنقار بی جرہ کہ شکاری پرندہ باشد (شنقار)
صنوبرسین – گویاکہ ہمانا اولیجہ
صنمق – دنمک امتحان و تجربہ ایتمک
صو – آب
صواد – وصولاق عطلق بخورد کہیا د کوچک واکرا و در کہ حرق بارکنارندہ و نہرو قصطل و

پیکار وایاز مه پرلرده اولوز

صواده — کثرت وکز فن گبی قیو مجیلرک گوشه اوردقار گوگر دورکه ذوب حالنده اوزرینه سرپیلیر

صوارقی — برغت نالی پانی کی جو کہیت وغیره مین زمین اریسجا وین

صواریجی — سقا آبکار

صواشمق — ودوگوشمک جنک کردن وحمله وقصد وہجوم ایلمک آور دیدن گبی

صوباشی — شب گرد شب رو گبی

صوپازیسی — جار النهر گبی برنیا تدر

صوپه — وصوپاشی وطوپقه غیاره گبی چوب دستی قلندران

صورت — پیکر وسکاچه وتندیه وتثنیه صورت یکروه هرسنه نک تمثالی واویونی

صوتره سی — وصوکر دمه سی تره تیزک اندادگیبی

صوچکرکه — جراد البحر تکه وکرویت نیزاربیان معناسنه

صوچاپو — هرزه کار

صودستی — سبوئے آب کلیزه معناسنه

صورتا وغرولغی — ریا وتصنع شیاگبی

صورتمق — فرط غرور دن باشی یوقری طوتمق معناسنه زم گبی

صوصام — سوسن چکیده

صوصامش — عطشان کشنه گبی

صوصام قوشی — ودراری قوشی مرغ کنجد خوار ساج گبی

صوصرمق — وصوطملامق قطره قطره چکیدن آب شر یدن گبی وصوضرلوب ضرمق رسکر ٹپکنا سواب گبی

صوصرتی — وصوصرمق زهاب معناسنه

صوصمق — وکولک دوهینی گاؤ دوش

صوصم پوصه سی کنجد کہلی

صوصمق — تن زدن خب گبی سکوت وخاموش

صوصیزمق — شگفتن ترا ویدن آب معناسنه

صوطموزی — خوک آبی بہندی هنداژ سوس گبی

صوغلجان — کدو دانه شکم وخراطین خوتی تاد

صوغلی — بلسک گبی سیخ نالی از تنور کشیدن

صوغوق دمور دوکیور رسن — آهن سرد کوفتن

صوغوتمق — سرد کردن سجانیدن

صوف — پشم جانوران یون معناسنه

صوف — لیق داوات وپرزه اللیاق مرکب ومرکب اصلاح ایتمک

صوف ڈالنا — جامه پاره دردوات اندا ختن اللوقه

صوفی — پیر بد پارسا معناسنه

صوقاق — وصوقاق باشی گوشه باشی بزرگ گبی

صوقرنمق — وصومردنمق وهومرد نمق لندیدن ورکیدن گبی بڑ بڑانا

صوقمان — خرگش گبی ایاق قابیدرکه جزمه اوزرینه گیرلر

صوقو — آله شالی کوب که چلتوکی دوکه جک طوقمقدر پادنگ ودنگ گبی

صوقموزغوقی — پرنده سیاه دراز نوله که برآب کنار نشیند بزرگ گبی

صوقوزه لغی — حباب دریا در آب وقت باریدن باران غوزه آب گبی

صوکردمه سی — وصوتره سی تره تیزک کلیکردن گبی

صوگ — انجام معناسنه

صوگسز — نتیجه سز شاخ آهو گبی

صول — چپ

صولاق — چپه گبی آنکه بدست چپ کار کند ونیز آبجوزکه گهاشت باشد وصواد دخی دینور

صولدرمق — پژمرده کردن واتسدرمق نیز بخسانیدن گبی

صولوجه — دانهاے که برسر بچگان برآید آبک گبی عربیده سعفه دیرلر رایه معناسنه

صولومق — رخیده هانپنا

صولمق — پژمرده شدن

صوماق — دانه ترشی که در طعام کنند سماقیل گبی سماق معناسنه

صومعه — کازه الحجرة اوطه

صومون — قسمی از نان که بریان کرده خمیره دران کنند

صوناره — تنجابچه گبی وطره وصپاق بوقپانند رقابول گبی

صونه — پرنده ایست خوش رفتار وآواز تیز پر برکنار آب یافته می شود قصابگه گبی

صوئسز — بیزوی بکسار گسنا خلعت

صوئی صوپ — بیوندگبی خاصه معناسنه

صویه لندرمق — وصویه صالیور مک صویه لمق لازم ومتعدی غوطه دینا یا غوش گبی

صویطار — چاوش وشاطر شاناگر ونواگبه

صویولیجی — آبشناش گبی اکالی بهندی

صویولجی — کاریز قازیجی کتکن گبی

صویولی — رهگذر آب

صویوروشلی — آب شیر گرم معتدل وهموا یوروشلی چارپا در

صید — شکار ونخچیر آولامق صدر آو معناسنه

صیاد — دامی ودامیار الصیاد آوجی دوزاجی

صیرتمق — غضب آلوده شدن دندانمای گبی

صیرقدلیجی — کدایان حراف تزکدا گبی

صیرق — برنوع قارکور کنه دینور یاره گبی

صیرنمق — لغزیدن دویدن گبی ایاق قایمق

صیرو — خسته بیمار گبی

صیره لنش — سعفه زده سکه گبی

صیریق — وسلیطه قاری زان بدزبان بیشرم چغاز گبی

صیصدرمق — خاموش کردن تل کردن گبی

صیصلق — صفیر سیتی شپل گبی

صیصاق ویرک — صفیر زدن شخلیدن گبی

صیغ یر — از دریا جاسے که آب کم باشد و کشتی دران نه شود ستار گبی

صیغله — وزیغله شجر که خید زحسل لبنی معناسنه لبنی گبی

صیغه مق - وچرمک نوردیدن استین وشلوا
بر مالیدن گبی
صیفیه - ویازلق خانه زمستانی خان عروگبی
صیق - وقالین گنده آبافت وهنکفت گبی
صیق گوزلی قلبوردالک - گرمه بیز گبی
پرویزن تنگ سوراخ
صیقل کرنا - زدودن وزدایش الصیقل
جلا ویرمک وروشن ایتمک
صیقل گر - روشنگر صیقلگر وآئینه افروز وآئینه فروز
صیواشمق - چسپیدن دوسیدن گبی
صیوامق - ویالدزلمق اندودن کاه گل کرد
ویصمانه ایتمک اندایش معناسنه

باب ضاد معجمه

ضامن - پاییزان وپابیزن پایندان الضمنه
ملتزم اولمق کفل معناسنه ضمین کفیل
ضامنیت - پایندانی الکفل وخشامق وبوینه
کفیل اولمق
ضائع - داسی ذکوسی الضیاع هلاک اولمق
وتلف اولمق آتیله حق لسنه چوب چوب سپوزندی
وقرنتی وقرپتی وودوکندی مقوله سی گبی
ضائع کرنا - براندا ختن الاهلاک هلاک ایتمک
ضبط - درشت بست وبند حفظ ایتمک و
جمع ایتمک
ضبع - آل قالدرمق وطوارکوسوبارکمک

اشتمک وعضد ویولار که طواره اوررلر وسرتلان
جانورسی وقیزلق یلنه وخی دیرلر
ضد - آخشیگ وآخشیگان تیرکرد آخشیج معرب
دشمیر لا ضد له لا نظیر له ولا کفو جی الف و مغایر
ضرر - زیان باداشتن وافتادن برخاستن
المضرت المضارة زیان
ضرور - بایاو ربایست وبایست وبایسته
وناکام وناچار وبالضرور لاعلاج ولابد و
بالضرورة وناگزیر کلو معناسنه
ضرورت - حاجت فارسیان بارش
ناگزیر دبجاسے بالضرور نیز آرند
ضروری - درهندی وفارسی بارش
ناگزیر درواودر وابست وسنگول ودنگول
کاچار وکاچال
ضروری العدم - بایونیتی
ضعف - درولخ ودژواخ قوتسزلک
ضعیف - یشه وغامی ولاغر ولاشه قوتسزلک
فهو ضعیف گوشک گبی
ضلالت - فشو سیدن وناخش یولسزلق معناسنه
ضم کرنا - آچار الضم پایشدرمق وقاتلمق
وقارشدرمق
ضمیر - کشاک خاطر گرفت وضمیر فعل
ضیا - روشنی ودیمه آیدنلق
ضیافت - خرام الضیف قونوق آلمق
ضیق النفس - سنج وسنجه آهو بلیپک علتی و

باب طائی مهمله

طابی — خالوکاکوگبی

طابیه — وبازغال سوراخ باروی قلعه که ازان
خاک وسنگ بر دشمن اندازند سنگ انداز گیبی

طاپشور — وطاپشورمق سپردن

طاپیق — پرستیدن پرست گبی

طاپو — تابوغ معناسنه که رسم استعفائی جرائم
پیشگاه سلاطین است

طاتلو توت — فرصاد گبی وآشی قیباهسنه
شامی دیرلر

طارتمق — وچاپک سنجیدن واوپیک پیمانه کردن

طارتی — وآغرلق وزن وگرانی چیز یاسنگ گیبی

طارطغان — وطاغنق متفرق وپریشان
پراگنده گیبی

طارطغان اولق — پراگنده شدن ژولیدن گیبی

طارغین — وطارلش برهمزده مضطرب الحال
وغضبناک آشفته وارغده گبی

طارتمه — وتهورلندرمه وتقشر تمه‌ا وجیرمه
تحریکچه اغراآغال گبی

طارلق — ستیهیدن واویکلنمک کوچنمک و
حرارتلنمک دلوریک لخت گیبی

طارلمه — واوبکلنمه انقباض القلب آشوب گیبی

طاریلور — وچکشور ستیهیده مضارع ستیهیدن

طاری اتکی — نان کاورس نماره گیبی

طاز — لغز چکاوگبی

طاس — وصوصمق وکوکلت وهنی دوشه گبی

طاش آخوری — چینی بی سود وبیحاصل

طاشجغز — سنگ کوچک سنگک گبی

طاشغین — افراط گریزی طرف حلکت در

طاشلق — چینه دان مرغان که صاغر باشد
وهم سنگلاخ گبی

طاشلق کرویزی — کرفس صحرای شمورگبی

طاشه طوتمق — سنگسار گبی سنگسار کردن گیبی

طاش یالیمی — برصمغدر صمغ البلاط باشد که شوقیبا لا

طاش یوارلغی — روڑا بهندی گلوله سنگ
معناسنه دسته گبی

طاعت — هیر مطیع منقاد اولمق

طاعون — سرخکان وسرخچه

طاغ آدمی — نسناس

طاغ اوکوزی — گوزن گبی

طاغ دورنغی — زمین دامن کوه کوهپایه گبی

طاغ صالاغی — تکاب دامن کوه گبی

طاغ قرنقجی — وکافر قرنقجی وقلیچ قرنقجی
بادخورکا بابیل گبی

طاغ کشتجی — وسنگ گبی لیموداره

طاغلق — کهسار معناسنه

طاغلمق — جولیدن تفرقه بولمق متفرق هونا

طاغنق — نشن گبی وصاچق وطرطغان تار
ومار گبی پریشان معناسنه

طاغوت ـ کاهن وبت وشیطان
طاغیه ـ صاعقه
طاغی ـ زوربه سرکش گبی مغرور وطاغی
طاغ یا ریوزی ـ پوونه بری شکلرایس گبی
طاق ـ نخنبی چفته پورکند وپوزگند وکمر
تاپو کمری ومضندوچاره داق وقاعده
طاق ـ ترکیده تک خلاف جفت که ترکیده اش
دینور وتائی ولائی الفرد یالکز واحد گبی وقات
طاقه ـ تائی ولائی قات معناسنه
طاقت ـ آزرم ویایاب یارا وزهره ویارگی
وتاب وپادیر قدرت وقوت
طاقت رکهنا ـ پارستن التقویة قوتلن رمق معناسنه
طاقردی ـ طاق گبی آواز طاس وچوب سخت
طاقلمه ـ اوزره اولان کسته مزاح دوست
کواژه گبی
طاقلبق ـ هزل وخوش طبعی کردن ترانه گبی
طاقمق ـ وبناشدرمق ویاپشدرمق شبلانیدن
طالب علم ـ دانش پژوه اوقوجی کیمسه سفته پیرلر
طالب دنیا ـ گیتی پژوه مال استیجی کیمسه
طالدرمه ـ شاخ درخت که بزمین نشانند
وچون ریشه دواند از درخت بریده بجائی
دیگر برند فراچ گبی
طالغه ـ موج
طال قاوق ـ والدی یوا اویونتی طفل که همراه
مدعوبه خوست زود سنگسار وکاسه گدابرم گبی

طال قاوقلو ابتک طفیلی شدن رشن گبی
طال قاوقلغه ـ کچین کمسنه مفت خوار آدم
سایه پرور معناسنه
طالمق ـ وباتمق فروشدن درآب ریستن گبی
طام ـ سقف خانه از بالا وتاوان از اندرون بام معناسنه
طامزلق ـ مایه بر شیر زده ماست معناسنه
طام طالمق ـ چکیدن باران از بام ژوهیدن
طامع ـ گلنگی الطمع حریص اولمق فهو طمع طامع
طامور ـ جهنم ومندران معناسنه
طامه ـ چیقیق کپنک سوراخ بام خانه که
نردبان بران گذاشته بالاآمده رفت کنند درواند گبی
طانشق ـ ولونجه مشوره جانقی گبی
طاوق قرا کوسی ـ شب کور علتی کرکی گبی
طاوق پلچی ـ جوزه گبی
طاولدیوبی ـ نردبازی مردار خانه معناسنه
طاولی آت ـ وسموز آت اسپ فربه فحز زدآگین گبی
طاووس ـ فیسایر معروف قوشدر
طائی ـ باریک طرقت که دنک تیز خوانند
عدل معناسنه تنک گبی
طائی طرنغی ـ واوجی اگری کستانه وچکدم
واوکسور اوفلان چکدی سورنجان وچکینه
الی ادریس طائی طرنغی دیرلر سورنجان معناسنه
طباق ـ گرباک
طبان ـ ستونی که سقف خانه بران برپا
کنند بالار گبی وخاکش معناسنه

طباتسزلق — جبین بزولی خرزک معناسنه

طبانی قالدریق — پابلند کردن کنایه از گریختن باشد سکرتمک معناسنه گبی

طبائع اربعه — کیبا وکیاتا

طبع — نشن مزاج معناسنه کیفت گبی

طبله — ویوطه نشانه برجاس گبی هدف و آماجگاه

طبله — تنبک الطبل طاول

طبله کار — آنکه میوه وغیره اشیا بر سر گرفته درکوچها فروشد طواف سرکش گیبی

طبیعت — جهش و سرشت و خو و ابهام و نش و خیم خوئے بد

طپان — وموربیل درکه انکله زمین هموار ایاربرلرانکر معناسنه

طپا نلنمش تزلا — گشت پا کوفته ناخواسته گیبی

طپراغه کومه ایونی — بازی بچگان که خاک چنارجا بلوک کرده دریکے چیزے پنهان کنند هرکه نشان راست دهد آن چیز اورا باشد خاک نمک گبی

طپراق باصدی — سرگزین گبی گزیده جانور که آدم حکام از هر کله بگیرند

طپراق بیغندی — توده نشانه آلج گبی

طپشرمق — تفویض کردن تسلیم نمودن گمارگیبی

طپطلو — مالامال و پر و لبریز ماله گبی

طپوصغراغی — ودوه طبانی قدح بزرگنا خود گیبی

طپوتذکره سی — حجت و تمسک و چک و تزوه گبی

طپوزه — گوزگویال گیبی

طتلوجه اوت — وقربان کموتی و تفرق ریزه رومی کرادیا گیبی

طتلیجق — قحط نان شیرین بودن

طمین — رهشه گبی یاغی آلنمش صوصام معناسنه

طرابزون — پیش درخانه درمیان دو بازوی درجائے نشست دارآقرین گبی

طراق — دفته گبی شانه جولاه کفتری گیبی

طراقلق — مشت الراعی وطوشک معناسنه چوپان طراغی دخی دیرلر برنبات در ریه نیب فوس گیبی

طراوت — پشنج تازه لک

طرتمق — وطرتلمق متعدی ولازم سختن گبی طرتلمش و چکلش سخته گیبی

طرح — آئین زیب و آرایش و طرز و دستور با لفظ دادن کرفتن بستن و اشتن نهادن برانداختن و ساکردن و تازه کردن تز و دستور و روش و کراشه و کواس و کواسه هنجار رنگ الطور حال و مقدار و حا

طرح طرح — گونه گونه الصنف بلوک نوع قسم گبی و درلو درلو

طرح طرح کا کهانا — اوت و پوت

طرخان — آدم خدمت شاه وطرخون تباتی طرخان گیبی

طرخون — طرخون گیبی درحت عاقرقرحا

طرطو — وسلاطه ریچال کشک ترفت گبی

طرطر - گرمی درازکه برگ و دانه غله تبا ملکه شنگرف گبی

طرطوت وسلاطه ریچال کشات ترف گبی

طرطوت اویونی - خرسنگ گبی بازیست است کی یکی را در حلقه کنند و از اطراف مردم بران لکد زنند او هرکرا لکد زد برجائی خود در حلقه گزارد

طرف - چین سوتزی هرنسته نک اوچی تاجیسی کچه ویکا ویان گبی

طرفة العین - گوزآچوب یومنچه

طرفنده - تازه میوه ایره گبی

طرفه - کنجک و بکک بکنجک و یونجک العجب جلکس عجیب نسنه که کورن تعجب ایده

طرقاز - چوب میخدار قفاسی دروازه قرودوه گبی

طرملامق - بناخن خراشیدن براشیدن گبی

طرنغی دبناره - نقد ویره سی نسنه پیشاست

طرنغی وبناره ویریک - نقد دادن پیشادست

طرون - نواسا قزاولادی نبیره گبی

طره - طره دستار وریشه دستار قش وپیچاک وکیچه وپیش زلف دیا کلری صاچ و آلنده اولان صاچ

طره - چوب نقاره نواختن دره گبی

طشاق - حصیه گنه

طشت - الطست بیوک طاس السطل صوسق که پیکار لرده انکله صو ایچرلر

طعام - آبار روا ها ریسه جاکی سیلتی و قهوه التی وصفرالتی و قهوه التی ایلک ناشتا کردن

طعام بقدر حاجت - خوار بار القوت سد رمق ایدجک قدر طعام

طعام وصو آرتغی - آب و طعام بقیه سور گبی

طعامی سکریک - گواریدن گوارد گبی و طعام سکمک هضم اولمق

طعنه - گرفته و پیغاره و پلکه و گوازه و کلک و تفشل باشه قاقمه و باشه قاقمق و سوز طوقندرمق کنایه آمیز سخن گفتن بلکه گبی

طعنه مارنا - کلاغ گرفتن و کلاغ زدن باز خمیدن بطعنه سخن کسی باز کردن الاستهزا رخور لمق ومسخره یه آلمق و باشه قاقمق

طغارجق - همیان هامیان گبی

طغرا - چیرغان

طغوی - از غوغلق وحادون تجاوز ایتمک والطغیان کشی حدندن تجاوز ایتمک

طفیل - پیکی تابع واوبندی معناسنه الذی یدخل ولیمة لم یدع الیها

طفیلی - ناخوانده مهمان و بشتالم و بشتام الراشن والفیقن قنوغیله بیله گیلان کشی طال قاوق و اکدی واویونتی معناسنه

طقتازمکسه - پگنه گبی قصه یو یلی کسنه تهنگنا بهنک

طقومق - واور کاشتانیدن گبی بتنا

طکوزباشی - وسراچه دار اخنزیر تام هرغن

طکوزاشغی - وبخور مریم گوکی آز ریون در قوطلوباگبی

طکوز - خوک

طقطقہ مق — وچکر یکی او تمک اواز کردن چلہ کمان در انداختن ترنگ گبی

طلابیق — وخفق واضطراب ایتمک تڑپنا

طلاوتی — والتون اوتی حشیشۃ الطحال سقالیفنو گبی

طلاق — یلہ کردن نکاحی بوزمق

طلاق نامہ — طلاق ویرلن مکتوبی کہ قاضی طرفندن یازلمش اولہ کشاد نامہ گبی

طلایہ — پارہ لشکر نگہبان الطلیعۃ قراول کہ لشکرک دشمنک جانبنہ قورلر

طلبانہ — خنک

طلب کرنا کسی چیز کا ضرورتا — سر کام الطلب ایتمک

طلسم — فریب نیرنگ سپہرہ بند فریبگاہ وجایگاہ

طلق تفس — نبناد

طلو — اولاتگرگ گبی

طلوع کرنا — تافتن دمیدن الطلوع خروج ایتمک

طلولق — پڑسی گبی

طماق — کام اندرون دہن آہیانہ گبی تالو

طماق آچمق — بناگوش کردن تالو اوٹھانا

طمانچہ — طبانچہ بترکی شپلاق اللطمہ ایا سیلہ یوزہ اورمق سلہ وشبلہ وشمار

طمانچہ مارنا — طبانچہ زدن وانچہ بر بناگوش زنند بناشی زدن اللطم ایا سیلہ یوزہ اورمق شمار اورمق

طمع — بند وآز وطمع بالفظ کردن بستن برداشتن گسستن بریدن وبیوش تراشیدن لنجیب الحرص حریص ہولوب ہر شیئہ یہ طمع ایتمک

طلہ — قطرہ وگوزیاشی

طمنچا — تفنگچہ

طناب — پارچہ وبند وطناب آخر شاہان کہ مجرم بدان بازانتقام رہد وسیت کیباک وکیبال ریسمان لیف خرما وبشہ طناب باریک انجہ اورغان وایپ پالاس معناسنہ الطنب چادر ایپلریکہ حبل الخیام در چادر تنفی

طنبورہ — دنبرہ

طنبورہ اشکی — کہونٹی طنبور خر گبی

طنز — ترزوند وافسوس وترخندہ

طنز کرنا — ترکسے زدن الطنز مسخرہ یہ آلمق

طنہ — پوست گوسالہ گوذہ گبی

طوار — ستور معناسنہ آت دقاطر واشک ودوہ گبی

طوار قشلاغی — گہرہر اشانہ ستور خارشانہ معناسنہ

طوپ — گیند گوی گبی وہم لغت جامہ شوالہ گبی وطوپ ایتمک گرد آوری نمودن غنچہ گبی

طوپال — داغسق لنگ لبی

طوپال لنق غیبو تو لنگ شدن سم افگندن گبی

طوپطلو — لبالب مالامال لمالم گبی

طوپلاق — سعد دوابا شد آنستہ

طوپلی — ماہچہ لچک زنان کہ گرد باشد

طوپوق — کعب شخنا آشق استخوان آن شتالنگ گبی وبازی کعب پاشش آتمہ دیبورو شش ویوفی نیز

طوپہ — گیند گرہ گوئی گبی

طوترق — آلدا آتش فروختن آتش افروز گبی

طوتو — رهن وگرو بند گیے
طوتقال — سر ریشم یعنی سرشتہ گیی و پاشیقان یلیم نیز
طوتی — گرو وگروگان رهن و مرهون گیے
شاهنگ معناسنه
طور — وشبکه ایاق طوزاغی که گونه از تله و
دام باشد پایدام گیے
طور — کواسی الطور حال و مقدار وحد
طوراج — دراج و تُررج گیے
طوربه — وچانطه وکیسه خریطه سامان
طورب — مولی ترمه گیے
طورپ — نمدزین وتکلتو و ترمه گیے
طورده باق — آس بری که موردا سفرم
باشد و بیان مرسی نیز
طورطو — وتلوه درد شراب وغیره دردہ گیے
طورطوت اویونی — وخربنده اویونی
فارسیده خربنده وهزاد وخیر نگیر گریز گیے
طورتمق — وسوزنگ صاف ایلمک پالودن
قالودن گیے
طوریق — واورکلک توشی ستور بهندی
بهرک طوری گیے
طوره سطامی — ترمتائی گیی بهندی ترمتی
طورمق — توقف کردن
طورنه — بط کجک گیی
طوره — کمیت اسپ کهر وطوری نیز ترغ گیی
طوزاق — انچه دران زلف وگیسو نهند مزراق

وبیراق زلف پرچم گیے
طوزله — نمکسار سار گیے
طوشنجل — وقره قوش عقاب و ال آله وُله گیے
طوطام — لٹ کفچه گیی
طوطی — بیچاو پرنده کنجشک برابر هندستان
را کنجشک توئی توئی و توتک توتی سخن گوئی
طوطی قوشی ببغا معناسنه
طوغان — باز شکاری باز گیے
طوغله — پشمش کرپچ و بزرگ را قرا میدگویند
آکورگیی وطوغله وکرمیت اوچاغی کوره خشت
طوغورمق — زائیدن متعدی وطوغمق لازم
طوفان — تیز ونیز بسیار هر چیز یغمور و صو غالب
اولوب هر نسنه یی اورتمک و قیلامق غورتنه معناسی
طوفان — چفته و پلیه و غم الافترا والتهمة و
الاتهام والبهتان یلان سویلمک فورتنه گیے
طوق — سیر شبعان گیے
طوق — گردن بند بره هون و پرگرگیتب طوق
مجرمان بوغموق و قیتیان الغل اسیرلر بوینینه
ایتدکلری باغ و تمور
طوقاج — چوب گازران پتزاوند گیے
طوقشان — یولده یان باشی گیلان کمسنه بهت انداز گیے
طوقشمق — چاتمق و یان باشی کلمک صدمه
کوفتن وودک گیی
طوقوق — چنگ دراز مسگران که بدان درآوند
قمع کنند گرینه گیے

طوقومه - توار یهندی نواز

طوکیق - بسته شدن آب وغیره و قیلینق نیز
و طوکمک نیز

طول - بیوه کالم گیجی

طولاشق - پیچیده و تاب خورده و برپیچیده
پیچیره شک تغز گیجی

طولاق - و پوستال و قلاوره و پاتابه و پاپیچ و
لفافه و چارق و کفش و پاافزار چرمین پالیک گبی

طولامه - ورم ناخن و قسمی رالات یاران و
قوانغان گویند ناخن پال گیجی

طولانی - سولو

طولدرمق - انباشتن

طولم - مشک و شناز و کلک را بفارسی جاله
گویند ژاله معناسنه

طولون - کنپتی سر شاخ گبی

طوله - ششل انداز گبی قسمی از قمار است

طومان - وایح تو نی تنبان گبی

طوبار - بند که طوبار کاغذ باشد

طومرجقلنمق - تندیدن کونپل نکلنا

طومرق - کلندر گبی کنده دروازه بند
کردن و کنده پائی مجرمان که اوچه اغاجدر

طومرقجی - زندان بان و شرخی

طوموزلان بوجکی - دبوق بوجک سرگین دن

طومبازه -

طوناتمق - و بزه ملک راستن و بزنگار آراستن گیجی

طوتبائی - حمو صغری گاؤیش لو بره گبی

طوتیج - زاغ کمان چکاو گاه گبی

طوتق - و بولانق کدورت و روغ گبی

طوتقلق - و بولانق تیره و سیه فام تغام گبی

طوئی - و دوکون و ولیمه بیوگانی گیجی

طوئی - جباری تو دره گبی

طویغار - چکاوک و چکاو چینڈول ڑولہ گبی

طویغون - جره شاهباز گیجی

طویقوشی - جباری جرز گیجی

طویقه - و صوپاتی و صوپه پاهو و دیتچوب
گبی پا ذنکه ة سه و گوادگیجی

طویمق - سیر شدن

طویله - آخر و آخر گاه و آخور و اخته خانه و در عربی
الاصطبل و الاصطبیل طوار اخوری

طهره - بزغه گبی آلده شاخ درخت پیراستن
که بصورت اوراق باشد

طیار - آماده و مهیا الهیا حاضر اولمش
ویراقلنمش

طیاق اورمق - سقل گیجی کوتک چالمق
و دکنک ایلد دوک

طیانقان - پولاد رگ گبی پر زور معناسنه

طیانجق نسنه - دارا فرین گبی تکیه گاه که
جائے تکیه کردن باشد

طیغاله - عشرگیه درخت اک

طیقاز - وطار برابر بول و پایوان پست گبی

طیقماق ـ ٹھونسنا زخیدن روزلن بریرہ برنسنہ طیقماق

طی کرنا ـ سپردن و نوشتن و نوردیدن الطی دور ایتمک

طیلسان ـ ساج معروف شو یدرکہ قدیش پامندہ گیرر

طینت ـ سرشت خلقت معناسنہ

باب ظای معجمہ

ظالم ـ بیدادگر وستم کیش وستم اندیش وستم گر وستمگار وستمگارہ وستم پرور وستم گستر وگمرداس الظلیم کثیر الظلم اولان کیمسہ

ظاہر ـ آزرم وپدیدار وپیدا وھویدا پدید و پدیدار وپدید و بان و نمودار وغست باطنک ضدی در

ظاہرا ـ گیٹو

ظاہر کرنا ـ یاختن و غستن التبیین آشکارہ ایتمک

ظاہر ہونا ـ پکھہ گل کردن نمو سیدن ہوختن وھوخیدن پیدا شدن البینۃ والتبیان آشکار اولمق

ظبی ـ گیک یدکلری جانور

ظرف ـ آوند وآونت وسوین قاب معناسنہ

ظرافت ـ افسوس گنگل خوریطہ معناسنہ

ظریف ـ ثوری المزاح لغو ولطیفہ ایلیک و والظریفت لطیفہ ایدیجی

ظفر ـ ویل غالب اولمق

ظلم ـ ستم اشتلم بیداد وزشم وشناہنگ وستہ برنسنہ یی بریشہ انتسوب غیری موضعہ وضع ایتمک

ظلمت ـ تاریکی کیکن قرانکولق معناسنہ

ظلم کرنا ـ ستم کردن وجفا کردن الجور ظلم و حدودن تجاوز ایتمک قیو لدن چیقق

ظلورت ـ وجرتہ و زنبلق ز مرتۃ غروز النغر معناسنہ ہندی گال پہلی

ظلورت دیرمک ـ صدا برآوردن از دہان بزور دست زالنغر گبی

ظلورناپہ ـ وسورناپہ شترگاو پلنگ

ظن ـ رویہ صانمق معناسنہ

ظہور وحدانیت خدا تعالی ـ بیرنگ

ظلمہ ـ وتپنگی دامن زین اسپ وتسمہ رکاب جناب گبی

ظلیان ـ یاسمین چچکی ووخی بال عسل گبی

ظیخ ـ انجیر اغاجی

باب عین مہملہ

عابد ـ گہید وھیرید وپیرمند طاعت قولق ایدیجی

عاجز ـ وامی و دست خوش وزبون

عاجزانہ ـ شتوہ وبیخستن العجز ضعیفلک وتسلک

عاجزی ـ باستی

عادت ـ خوے ونمش ونہاد خلق معناسنہ

عادت چھوڑنا ـ خوے گردانیدن خوی باز کردن ترک العادۃ عادتی براقمق

عادت کرنا ـ مرو سیدن التعود عادت ایتمک تعوید گبی

عادل - کی وداد راست یعنی گرچک یرلو نسنه‌یی یرنجه ایتمک وجورک ضدی

عادل برحق - کیغیا دینی گرچک یرلو نسنه‌یی یرنجا ایلیجی

عار - ریب ونبگ شیلن ناموس معناسنه

عارض - نوافتال صکره دن اولان نسنه وقالاک یلو بلوطو او دشلردن غیری

عارض هونا - تاوریدن مصدر رش تال وردن العرض مرض دن وغیریدن انسانه عارض اولان حالت

عارف - بلاشش خلقک امورلی احوالن بلجی وکتخدا ورئیس

عاریت - دستگردات وایرمان وسپنج عاریت ویرو بالمق ایرتی معناسنه

عاشق - اهواقوالہ وشیفته وشار وخاش وتونیاز وغاش وغاو شواشق برکیفیت محرقه درقلب عاشقه واقع اولور

عاشورا آشی - مقیل گبی بهندی کهچڑا

عاق - زیهر زبهر کردن عاق کردن بالار ضد زبهرکه گرویده محبت وموقوف رضای مادر باشد عاصی معناسنه

عاقبت کار - بافدم انجام وسرانجام العاقبة هرنسنه‌نک صوگی

عاقرقرحا - کاکره وانکرا وکلکرا

عاقل - ارش وزیرک دانا وکو وکیا جور آتی زیرشیوا

عالم - جهان وروزگار وکیهان ومینو عالم علوی ولیتی وشنگی عالم سفلی باشد

عالم - دانشگر ودانشور ودانشومند ودانشی وموبد ودانا ودانشت العلیم بلمک فهو عالم یعنی بلجی

عامل - پریخوان افسونگر وپری فسائی خدام صاحبی معناسنه

عبادت - نماز وبندگی وپرستش وتیمن طاعت وقوللق ایتمک

عبادتخانه - کنشت وکنش وناووس المعبد عبادت ایده جک یر

عبارت - گزارش وگزارش وگزاره بیان والفاسا ایتمک

عباسی رنگ - گل گز

عبث - خیره فلاد وفلاده وفلیو فلیو فرنج یاب باد زحم فاره سز نسنه اویون گبی بطاش آخوری

عبرت - باک کچش نسنه‌لره اعتبار ایتمک وصاقنمه

عبور کرنا - کچمک

عتاد - سازره بارش تیاری واسباب سفر

عجائبات - کیدار هریز تیز نک العجب طلسق عجیب نسنه که گورن تعجب ایدر

عجب نهین - شگفت لیس بعجب طلسق یوقدر

عجب - شگفت وشگرف طلسق

عجبلمک - افتیدن تعجب کردن

عجب - کلنج کتدن کوربادلونمق

عجز - لابه وزار ضعیفلک وسستلک آریق

عجز کرنا - زاری سوزش ایله یانق یانق اغلمق

عجمارکی ـ مخطاگبی سپستان معناسنه
عجیب ـ شگرف وگوز سنکو کبمارو تانش العجب طلق
عدالت ـ دادریگاه ودیواز اتوشا العدل و
العدالت هر نسنه یی یرلو یرنجه اتمک برابر ایتمک
عداوت ـ کینه و کین و رو یاروئی دشمنلک
عددمجهول ـ آند چند و چندان و چندین و اینقدر
النیف البضع اوچدن اونه وارون ایکیدن
یگرمیه وارنجه عدد
عدس ـ دانجه مرجمک معناسنه
عدل ـ تائیه یوک دنکی
عدل ـ آزرم جورک ضدینه دیرلر
عدم ـ نابیی وجود مقابلیدر یوقلق معناسنه
عدیم الحرکت ـ میخ دوز شول نسنه که کوچ دپرنر
عدیم المثال ـ تنک هر نسنه که مثلی آلی اولیه
عذاب ـ تنه خواری وشکنجه یا دافره و بادفره
و کیفر کرده العقاب العقوبة عذاب ایتمک
عذرا ـ نام دادو هفتم از نرد نه دب و آزمقت
تا یازده را تمامی ندب داد فره گویند و چون بر
هفتده بر سد دست خون گویند واگر از دست
خون در گذرد حکم اول پیدا کند
عذر دیلک ـ عذر کردن پوزیدن گبی
عذر کرنا ـ عذر دیلک
عذر ـ پوزش پوزیدن مصدر صوجبن و
گناهین دیلانمک اعتذر من الذنب
عرش ـ گرزمان بارهٔ تهم تخت و سریر ملک معناسنه

عرب کراسی ـ بنق سدر گبی و قسمی را
از آن طرازون خرماسی دید کلری در
عرض ـ تاورو ازن و تاوریده عارض شده
عرض ـ پهن هر نسنه نک اینی که طولک خلافیدر
عرض بیگی ـ پیشگوئی عرضحالجی معناسنه
عرضحالجی ـ پیشگوگبی
عرض لشکر ـ سان
عرض چین ـ قسمی از کلاه بترکی
عرق النسا ـ گجوکو کهنکوک
عریض ـ پهن و پهناور اینلو نسنه
عزت ـ آزرم قوت و غلبه فهو عزیز قوی غالب
عزرائیل ـ آسمان
عزم ـ کرتاج والعزیمة قصد ایتمک و یملین ایتمک
عزیز ـ گوتجی و پرویز الغرضد الذل
عشر ـ ده یوده ووده یک و پنجیوده نصف
عشر اون ده بر
عشق ایتمک ـ صیباح کنان گبی عادت کردن
عشق پیچه ـ پوپیچه و عشق پیچان از عشوار نجح
اللبلاب العشق سر مشق اوتی
عشق ـ آهنامه بر کیفیت محرقه در که قلب
عاشقه واقع اولور
عشقه ـ سر مشق اوتی
عشقین ـ ستاک انگور تازه که بسبب ترشی
بخورند خودستان گبی
عشوه ـ فریب شکنه و کرشمه غنج ودلال وغنجاره

دلبستگی الغنج ناز و شیوه محبوبلر
عصا — دستوار و سه دکنک معناسنه
عصابه — بچین و چنبر و دلدادهٔ فانس اصوی کمی
عصمت — سامان و ناموس منع و حفظ ایتمک
عصیان — رشک و زرقوشه سرکشلک
عضله — سکرلوات
عضو — اندام بدندن بر جزء
عطا — داشاد و داشن بخشش و احسان
عطار — خوشبو فروش و بوفروش و دارو
فروش کسه بیلور و بازار و بیلوا باشد عطر
صتان کمسنه یه دیرلر واپچیار دارو فروش معناسنه
عطارد — تیر بر مشهور یلدزدر که ایکنجی کوکده
طلوع ایدر
عطر — خوشبو و بوآیو تو خلونسنه طیب کبی
عطردان — بوئی دان عطر قویجق قاب
عطر لگانا — عطر مالیدن و در عطر کشیدن
التعطر خوش قوخو ایله معطر اولمق
عظمت — بفش و بدبداب اولوق
عظمت اپنی ظاهر کرنا — شکوهیدن
التعاظم اولوقمق
عظیم — گت و گته وزنده النظم بویوک اولوق
عفت — هیوند نفسنی صقارلق و مناهیدن
منع ایتمک
عفو — دامسو در و ستة ترک ایتمک و محو ایتمک
عقاب — دال آمسو و جچا آلکه طوشنجل قوشی

عقبه رمی — پای شیب از اعمال حج باشد
عقده — بند و گلچ و دوکم معناسنه
عقل — فرهنگ نسبوت و فریدون نام
عقل فلک ششم بهمن عقل اول وابر بارنده
عقلمند — سرشور زیرک و انا الفطین عاقل کشی
عقل و شعور — هش و هوش زیرکی الشعور بلک
عقوبت — تفت و باد افراه و بادافره و باتیراس عذاب ایتمک
عقیده — گرشته الاعتقاد اینانمق
عقیمه — استردان و استروان و نشروان العقم قسراق
عقیقه — زاج سورولدک یابیجی گونشده
ذبح ایتدکلری قیون
عکس — باشکونه و بازگونه ترس معناسنه
عکس — پرتو روشنائی فرتور فروغ و تابش
الشعاع ضیا و آیدنلق
علاج — درمان و چاره و چاره و چدر و گزیر و وید
و گزردن و گزیر دیدن علاج ایلمک عالجه نزاله
علاج ڈھونڈنا — چر ویدن و ویدن چاره جستن
و چاره آرامق و علاج قیدنده اولمق
علاج کو ڈھونڈے سے نه ملنا — کیمیا بی چیز از
بهر دوا نیافتن و از بهر علاج نیافتن و
از بهر توتیا نماندن
علاج بین عاجز — بدرمان درمان علاج ده
عاجز اولمق
علاقهٔ معنوی — دلبستگی پینه کزلی تعلقی
که الله لن کسنه بولر

علامت راه — فرسنگسار و گرز و گرگوزرو
جوج علامت سر طاق وایوان و علامتیکه در
کشت زارها برائے رمیدن مرغان سازند
اُقچه و ثویل علامت صیاد برائے صید نشان معناسنه
علاوه — تملیت و بر سر و سربار و بر سری و
سرباری و سروار و سروازلیر معناسنه و تلیت
و سر بردخی دیرلر یوک باشی معناسنه
عِلّت — برایه و برائے و بر تر السبب الطریق گیبی
عِلم — دانش و فرزان و فرهنج و فرهنگ فرهنجیدن
ادب کردن و تجار الفضل والفضیله هنر و ازتعلق
و زیاده لک ایله ضد نقصدر
عَلوی — برینی و برینیان تیرک منسوب العلو هنر نسنه که
اوستی و یوقاریتی
عَلَم — کثوری سر علم بنزکی منجوق گیبی
عمارت — سهیت و شار خراب شده را
گند منند گویند و کتا م تالار عمارت چوبش
تخته شلق معمورلق
عماری — و عمار و کجاوه و هک العماریة
دوه اورد قلری محفه
عمامه — سرپایان و لکبند و صارق معناسنه
عمامه بکسر اول فارسیان بتخفیف و تشدید میم
استعمال کنند
عمدا — بستم کردگار و کردگار گوره رکه بیلیه رک معناسنه
عمده — سیغ نغز گوزل معناسنه
عمر — زاد بزاد بر آمده عمر و سال خورده یاش معناسنه

عمر تیر کرتا — بسر بردن الامضا رکچرمک و تلفی
و آو ملکی باشسه وارد رمق تعبیر اولنور
عمر چهپانا — سال دزدیدن کند و یاشنه کیزلنک
عمر فراغت سو گزرانتا — تتاسیدن رحت و
فراغتله و نیاده عمر سورمک خمار سنرگون کچرمک
عُمق — ژرف و منع العماقة دریکلک و ارتفلق
العمیق دریک اراق القعر حقیوریر ارکی رکلکی و نهایتی
عمل — کردار و کار و کردکنش و کنشت و کنش و
گزار و گزاره کیفها گزارش نشا عمل کرد و اعمال ایشی کوچ
عموجه — افدر معناسنه چچا
عُناب — تنجد و شیلان و سیلانه و شیلانه و شیدانه
عِنان — ویزکین ژنخ گیبی
عنبربوی — و مریم صاچی عنبر بید گل که گل لرته
باشد عربیده جعده دیرلر کیسبر هندی
عنوان کتاب و نامه — سجاو و رنامه عنوان
عنقا — آشترگاو سیمرغ
عنین — هیز جماعه قادر اولمیان ار
عوا — متراک منازل قمردن بر منزله دیرلر
بش یلدزلرد.
عوام — جندال خاصک ضدی نیچه نسنه یه
شامل اولور و سفیه و خوارده کمسنه
عود — دار [illegible] عود هندی
و بید خام و عود خام پراد ویرن برخوش قوخلو بخور
عود فرنگی — و قره چالی و قندیل اغاجی
و شمشاد اغاجی ازوری معناسنه بر شجر در دکینلی

عور - بهو بهل بهندی انتلی کول معناسته
د خنزیر یے
عورت - شرمگاه سورة الانسان او دیری معنا
عورت - زن و نیشن و نار پستان رایگ
و نشتغن را شماغنده و شمغنده المراه قارسے
عوض معاوضه کرنا - تکلوپ و چاودیدن
نبات و مانند آن نیز کلو چیدن مصدر آغز
شاپر دمق معناسته گو هریدن چیزے راچیزے
عوض و بدل کردن گهولی التعویض عوض
و یرکلش العوض هر نسته مقابله سنده دیر دکلری ل
عهد - پیمان و بند و سامه و ځنو نار و پیمان
عهد - سرویند العصر هر و زمان
عهد توڑنا - پیمان گسستن و پیمان شکستن
النکث النقض بوزیق
عهد شکن - پیمان شکن زنهار خوار عهد زیکی
عهد کرنا - عهد بستن و عهد کردن المعاهده
عهد اید شماک
عهد نامه - کتاب العهد کتاب المیثاق
عهده - حکم بلو که یکسے دهند تا مردم
اطاعت آن کنند بفارسی پایزه
عیار - جو صحیح العیار (وا) سالعیار خلافه
عیار - … و دلبید وو
و طراره معناسته
عیادت - پرسه … سنه سو روغه وارتق
عیال - یال … نفقه و قوت و یره جک کیدیری

عیالدار - عیالمند کشینک اولادی و
نفقه و یره جاک کنده لر
عیب - آک در وانج آهو و خرده العیبه
هر نسته نک فاتته و قیمته نقصان و یرنسته
عیب جو - بدگوئی و عیب گوئی و خرده گیر
و دژ برآز اللمز عیلق
عیب سے پاک - نزه الطاهر الطهر آری پاک
عید - جشن گوسفند کشان عید الضحی باشد
بیرام گونه دیر لر
عیش - تخنج و کزوز و گور و ناز و ناو نوش
النشاط شاد لق النشیط مسرور شادمان کشی
عین - ار ونده عین الشی نیمار و عین الشی
نفسه هو بعینه
عینک - چشمک چشم فرنگی المنظره گوزلک

باب غین معجمه

غار - … واشکفت غال گویه نا یبان
نگهبان غار نائی غار شم بهندی مالوه گوفا
خوانند گایاره و هنگام الکهف مغاره و … جوی
المغاره قیبا یار یتی غار گهی
غازه - قرلجه ترکی
غاشیه - دفتوک ترکیده خاشیه زین پوش دیر لر
غافل - فرناس و برناس بلو سرا ولان کشی
غالب - … و جرب و چیر … فرخ
و فر د الغالبته … او ستن او لمق

غبط — مژہان
غبغب — وغبب صقق وصقاق معناسنہ
غبن — آنفت آلدہ مق ونقصان ایتمک غبن
فاحش دولاب معناسنہ درکہ حدون متجاوز
معاملہ دینوز صاحبینہ دولابی دیرلر دولاب گبی
غٹ غٹ — آواز پیاپی فرو ریختن آب
درگلو اجبرجبر
غٹ پٹ ہونا — درہم آمیختن اعتکر الظلام
اختلط قارشق مورش معناسنہ
غدر — بیونار وفا سزلق
غدود — مغنند دشبیل وشبیل الغدۃ بز
غرغرہ — گردانیدن آو درگلو التغرغر غرغرہ ایتمک
غربت — ترکیدہ سلادیرلر
غرغرہ — دواسے غرغرہ کردن الغرور
مایتغرغر بہ من الادویۃ
غرفہ — برواوہ وپکوک وبلوک یوکسک
چارداق اوغلبہ گبی
غرفہ باد — یلکن یر
غرقاب — ترنگ
غرقاب ہونا — صوودہ بوغلمق
غرور — بادودم وپندار وفنو وفنو دن دنیا
متاعلرینہ آلدانمق
غرہ — ہرایک ول گونی وآخر گونی
غریب — بیوارہ الغریبۃ اراقلق
غزل — چامہ

غزوہ — قصد ایتمک وکفارلہ جنگ ایدوب
قتال ایتمک
غسل — پاویونمق
غسلخانہ — غسل ایدجک یر
غش — شار صافی اولمیوب قارشق اولمق
قانقی معناسنہ
غش — گرراز الغشوۃ گوز قریمق
غش آنا — بیہوش شدن غش کردن الغشاوۃ
گوز قررمق
غشاوہ — تم آنقی کہ درچشم پیدا شود
غش کرنا — متحیر شدن بر خوبی چیز غش کردن
وبر خوبی چیز بیتاب شدن
غضور — خشمگین واز غدہ واز غندہ الغضوب
سریع الغضب کیسہ طار غین معناسنہ
غصہ — خشم ورنک الغیظ خشم
غصہ کرنا — خشم کردن وخشم گرفتن اوپکہ لک
غصہ کہانا — خشم فرو خوردن وخشم فرو بردن
وجوزیدن وجوز اکالکظم غصہ لنمق
غصہ مین لانا — درخشم آوردن التغیظ خشم ایتمک
التغایظ بری برینہ خشم ایتمک
غصہ ناک شیر — شرزہ صالدیرجی صرتاریجی
ارسلان وقپلان صفتی اولور
غصہ ناک ہاتھی — ژندہ چون ژندہ پیل
وژندہ رود ہبوک ادماق معناسنہ
غصہ ہونا — بغضب رفتن وبخشم آمدن رفتن

از جاد رآمدن و برآمدن وتند شدن و
غراشیدن و غرشیدن و سرخ شدن و خشم
گرفتن و راندن و شوریدن الاغتیاظ خشم اینمک واو یکه لنمک
غضب — آزرم و غراش و خشم اویکه معناسنه
غضبار — دیکنلو اغاج چوق بتدیکی یر
غضنفر — ارسلان اسد گبی وگوده لو بیتون کشی
غفت — تو یرجق صاچ موی مجعد گبی
غفف — گنده و ستبر وگبز الغلظ بیغونلق و
قویولق وقالین وایری
غفلت — سوس و سویت و فرغول سو یتی
الغفول بلور سزاولمق
غل — شور و غوغا الصیحة چاغرمق و چغلتی
وسس و شماطه و قرقشه
غلاف — نیام شمشیر قلیچ قینی وگوزه چنج غلاف
گل خرما خرما قبچوغی و تبلاب غلاف خوشه خرما
قبچوق معناسنه هرنسنه نك قابی وظرفی
غلام — بنده و آغوش ولالا ورهی وبنلون
وغلام پیررا دادک و دادوگویند العبد قول و کوله
غلام گردش — میان حرم سراو دیوانخانه
غلام بچه — بندک قول اوغلی
غلامی — بندگی الرق قول قوللق معناسنه
غلبه — چشک و خشیش و فرزه وفره و چیره
وچیرگی الغلابة یکین واوستن اولمق
غلط — ادنی ترجمه غلط واوگر ترجمه قیاس
یا کلمق غلط فی الامر وفی منطقه وفی الحساب

غلط نویس — بامیان
غلک — قبره و تیتو غلک گبی
غلو — حددن تجاوز ایتمک
غل وغش — قانقی شار گبی
غله — گلوله و مهره کمان کروهه زاغوک و
زالوک و غلوله مهره کمان و غابوک و غالوک
البندقة کمان گره طاشی و کچرک مدور طاشی
غله — خشک افزار وراش تووده غله پاک
کرده الغلة بغدای
غله اوڑانا — کاه خرمن بباد دادن خرمن
صاورق معناسنه
غله اوڑانی کی لکڑی — سکو وچار شاخ و
چپک و یواشنه وافشون المذری و العضم خرمن
صاوردقلری یبا کورک گبی
غله صاف کیا ہوا — جاش الصبرة ارپه
و بغدای چچی ویغینی
غله صاف کرنا — غله افشاندن صاورمق
غله کاٹنا — خسودن و خسوردن و دروودن
اکین بچمک
غله کوٹنا — درهاون کوبیدن و خرمن کوبیدن
الدق خرمن دوکمک
غلیظ — دفزک و گنده و لک و مشت و ستبر و
آنکست الضخیم الغلیظ قالین وایری قیا و مارطوس
غلیل — کمان گروهه کمان مهره و کمان
غلوله و گلوله کمان البندقة کمان گرده طاشی

غم — اندوہ واندہ گرفتگی دل و دل گیری
و آزرم وراخ وبند وتاساوتاسہ وغیش
وقرم وگرد ومست وکیارا و قرم و یوازی
الغصۃ والانقباض صقندی
غم خوار — سوزیان وغمگسار
غمزہ — تیباش وکرشمہ
غمگین — اندہان فرنگین وقرنگن وپژہان
غمناک ومتفکر — اوصاتق وبیقغین
غمناک ہونا — نہیدن غمناک و متالم اولمق
غنچہ — گنید وگنیدہ وشگوفہ وگنبدگل و
پلبہ تاشگفتہ وکوکاک غوزہ وکلوزہ وکلوزہ
باشد قوزہ وقوزہ لق معناسنہ النور الزہر چیچک
غنی — دیمیاد الغنا رابلق لیسار گبی
غنیم — گرزوسن العدو دشمن
غنیمت — پروہ غازیلرک کفاردن
آلدقلری مال
غور سے حقیقت دریافت کرنا — نیرنود
غور سے دیکھنا — دیدہ نازک کردن
وساختن الامعان وقت ایتمک
غور وامعان — کنج وکاوی ونغولی
اوزن اوزادی معناسنہ
غور کرنا — دور ورشادن المعن معناسنہ
غوطہ — پاغوش الغطس صوبیہ طالمق
غوطہ دینا — آب فرو بردن صوبیہ
طالدرمق وصوبیہ صالیویرمک

غوطہ خور — غوطہ زن وغوطہ ور الغواص
طالقچ کیمسہ
غوغا — شور وفغان ونوفہ وفوژان
الضوضاء شماطہ وجنجلتی وقرقشہ وغارلدی
غوغا قشاغسی — پرخاشخوز جنگجو
غوغا قوپرمق — شور وغوغا برانگیختن توفیلان گیجی
غوغا کرنا — نوفیدن وشوریدن الجلب
چاغرمق جیغلتی ایتمک وشماطہ وغارلبتی وقرقشہ
غول — گروہ الفوج بولک
غول — تند طائفہ جندن برنوع درسعالی دیرلر
غولک — کوزہ چرم گرفتہ کہ تمغاچیان زر
دران کنند قبرہ معناسنہ وغلہ دان راتتو گویند
غیب — رنود وشسپ ہر نسنہ کہ نسک
حضور کردہ اولمیہ
غیبت — پرتاد وزشت یاد واندا قوغیبلق
غیب الغیب — پوشگان سالک لرک مقاماتندن
برمکانک آدیدر
غیر — جز بشقہ وایری معناسنہ
غیرارادی — اخواستی وخواستی ارادی
الارادۃ دیلہ نک
غیر فصیح — سفسان سفسن کج مج
غیرت — رشک قصقانمہ وکونی
غیر طبعی — شمپوری
غیور — رشکین

باب فا

فاجر ـ نابکار
فاحشہ ـ شلتہ و لچن و جاف و جاف جاف هریوه و جلب و جه و زغاو ژغاو و روسپی و قحبہ خانہ نیز کہ بابو للق تعبیر اولنور
فارد ـ ۲ زیاد ۳ ستاره ۴ خانہ گیر ۵ طاولہ ۶ هزاران ۷ منصوبہ نرد ادیونده در نجی لعب قارسیده خانہ گیر دیرلر
فاختہ ـ کارلنجہ اوگیک قوشی
فارسی ـ زبانے است بس شگفت هفت ورشیم تو ان شمرد دری پہلوی صرف سکزی ابلی هروی سغدی
فارغخطی ـ خط پاکی
فارغ البال ـ سبکسار و وارستہ
فارغ کرنا ـ واکردن الافراغ بوشالتمق بوزلمق
فاسد ـ تباه الفساد چروک بوسیدن گبی بوزلمق فاسد کردن ویرامزاولمق فاسد شدن
فاسد ہونا عقل کا بڑھاپے سے ـ فرتوت شدن یعنی توجہ لنندن عقلسز اولمق
فاسق ـ درونده بلاده
فاسد ہونا میوه وغیره کا ـ پوصلق و تشیرلنمق
فاضل ـ دانش پژوه و دانشمند و دانا و دانشور و دانشومند و فرجاد و کیا جور و سر تیپ بیلکچ معناسنہ

فاعل ـ کنوره و هرپیرو هرلیجی معناسنہ
فاقہ ـ لگهن الجوع آجلق حالتی
فاک فاک ـ و خمخم آنکہ متکبرانہ حرف زند و گردن سویلک متکبرانہ وضع و ادا ایلہ سوز سویلک در تخمخم گبی
فال ـ شگون و مروا ینک مرغوا بد باشد
فال لینا ـ شگون گرفتن و فال بر داشتن و دیدن و گشودن و جستن و زدن و گرفتن و بر آوردن و بستن التفاول فال طوتمق
فالوده ـ السرطراط پالوده
فالودے والا ـ فالوده بند و فالوده پز و پالوده فروش پالوده صاتیجی
فالیز ـ و پالیز المبطخہ بوستانلق
فانوس ـ چراغ پیرهنیز و چراغواره چرده فنار معناسنہ
فانوس خیال ـ فانوس گردان دونیجی فنر و خیال فنر معناسنہ
فائده ـ آفرغ و سود الفائده هرنستہ نک نفعی وایلکی واصی
فتح ـ گشاد و دست الفتح آچمق و یاردم حکم و النصر
فتح مند ـ پیروز الظفر غالب اولمق
فتراک ـ ترگون و سموت دوال باریک زین اسپ بترکی ایران قنجوغہ گوینداصطلاح حمزه ترکی قنجوغہ
فتق ـ غرو باد گند فاسیق یاریغی گبی فتق و غر فنج و فنج مفتون قاولوج کمنہ
فتنہ برپا ہونا ـ مرگ نو مبارک باد

فتنہ و غلغلہ ۔ آشوب با انگندن اقتادن
نشستن برخاستن و شور و شر موتنگ و تربک
قرقشہ و جنغلتی
فتنہ و آشوب ۔ قرقشہ و قارشقنلق
فتنہ و فساد ۔ شغب و غاگ ہلالوش الفساد
جنغلتی معناسنہ
فتوحی ۔ الصدرۃ لپاچہ پینے تکلہ قفتان
کہ حملہ سنگ او ستنہ گیرلر
فتوے ۔ و چرہ و چرگر مفتی
فتوے لکہنا ۔ دینا الافتاء فتوی ویرک
فجر ۔ پگاہ و پگہ و بامداد و بامداد صباح
ظلمتی اجلوب روشن اولمق چین صباح
معناسنہ بام گبی
فجر کسیکا موںہہ دیکہنا ۔ برخاستن
بر روے کسے
فجور ۔ کشو دحقدان رجوع ایتمک
فجوۃ ۔ ایکی نسنہ اراسندہ غی گیک یر
فجی ۔ تخم بزرگ کند و گبی و قوالوز و قطر یر
آنچہ دران شہد و روغن و مثل آنہا ہند جلہ گبی
فحش بکنا ۔ سلجن الفحشا ہر امر مستقبح نسنہ
ادب سز لک ایتمک و خلقلک یوزینہ ازار ایتمک
و بدسوز سویلک
فحل ۔ نر و گشن ارکک و کی غر حیوان
فخر ۔ ناز
فخر کرنا ۔ سینہ کردن و نازیدن و شکوہیدن

الفخر نازلنمق
فدا ۔ برخی و گریان و گیریان الفدا نثار ایتمک
و عطا ایتمک و بدل ویرمک
فدیہ ۔ سربہا و برخی
فراسخہ ۔ توسدان کہ دران سپاہی پلپتن فشنگ گزارند
فراش ۔ بساط انگلن الفرش دوشہ مک فہو فراش
فرشی پنکہا ۔ تخت باد کشا لک معناسنہ
فراغت ۔ پرداختہ شدن از شغلی و فارغ
و آرامش و زیغ و ماثر الفراغۃ بوشالمق
و خالی اولمق
فراغت سے سونا ۔ لم زدن نام نوم العرس
راحتلن اویمق
فربہ ۔ سموز کیبد گبی
فرج ۔ کس و چوز و شلفینہ و شلیفہ و شتلہ
و کاف ران اوویری عورت غلیظ آم معناسنہ
فرج ۔ گوشہ رحل اشکالندہ بنچی شکلدر
فرچی ۔ کاسو گبی موئی گراز
فرخ ۔ اکین زرع گبی کہ بالدیری اوزرامش
اولہ و قوش یاوریسی
فرد ۔ قائمہ و کاغذ دفتر
فرد ۔ تا و تاہ و تائی قات برقات ایکی قات
و تک معناسنہ کہ فرد درجفت مقابلندہ
فردوس ۔ جبیر و بہشت و بوستان
باغچہ معناسنہ در
فرزند ۔ توالولد او غل و قز

فرسخ ـ گاؤ اون ایکی بیک ادیم یر
فرش ـ انبوشه بوب و بیری توپ
فرش گرانمایه و تواسی فرش منقش و نورد
دوشمه گبی الفراش دوشک ودوشمه
فرشته ـ سروس امهوسپند و امهوسفند
و امشاسپند و امشاسفند الملک فرشته
فرصت ـ درنگ ویره و انوبته معناسنه
فرض ـ بوک و تقدیر ایتمک
فرض کرنا ـ گرفتن التعریض فرض ایتمک
فرقدان ـ دو پیراوران و هفتورنگ کهین
ایکی یلدز در قطب شمالی یه قریب اولور
فرقه ـ گروه بولک معناسنه
فرمان ـ گشادنامه منشور معناسنه
فرمان بردار ـ سفته گوش الاطاعة مطیع اولمق
و مطیع کیمسنه یه مطواع دیرلر
فرمانا ـ فرمودن الامر بویرق الحکم امر ایتمک
فرمان کموکی ـ وطنلو جماوت نذیره
رومیدر نقره گبی
فرمایش ـ الاقتراح حکمله بر شی ایلمق
فرنگی ـ وسورمه و کلید و زنجیر غلق در
باشند فلج گبی
فروتنی ـ پوس انکسار گبی
فروغی ـ باج غیر مقدر راهوانی گویند
فریاد ـ وامو ع الاستغاثه مدد ایستمک
و مانر و موثر فغاره یه کدی و یا پیلاق قچملدلیلدکد

جیق جیق دیو چاغرمسندن چکایه در
فریادرس ـ دادرس المغیث یاردم ایدیجی
فریاد کرنا ـ شخولیدن و شخلیدن نوالیدن
و توانیدن الصرخة فریاد ایتمک صیحه اورمق
و چاغرمق جیقرمق زاری ایتمک
فریادی ـ دادخواه و فریادخواه فریاد خوان
و کاغذین جامه الصریخ مدد طلب ایدیجی مستغیث گبی
فریب ـ فندگرش و کریس و ستاوه
و تیتال الخدعه الدامق
فریب دینا ـ فریب دادن و آب راندن
و عشوه دادن و کریسیدن و گرسیدن و گریسیدن
و کرشیدن و فریفتن پوسانه آسمند دروغ
گفتن بفریب الختل آلداتمق والدامق
فریب کهانا ـ فریفتن کول خودن آلدامق
فریبیا ـ دغاباز و بلبوس المختیر الدایجی
فریفته ـ شیدا و کالفته و کالفته
فریفته کرنا ـ فریفتن و فریفته کردن و کول
زدن الختل آلدامق
فریفته و مغرور ـ فنثو و فنوده و فنودن الغرور الدانمش
فریک ـ هنوز بمور طلامش گنج قوش فوروک گبی
فساد ـ رخنه پرامز اولمق
فسخ ـ ساک و تنگسار
فستق یاغی ـ قاوندگی روغنی است ازحبش آرتند
فسلد شمک ـ سرجفت کردن سرگوشی کردن
فسلدی ـ سرتاجی سونیان سرگوشی و زیر زبان گفتن

فسلکن - ریحان سپرغم گبی
فسکه - فندق زدن صول النی یوموصباع الملک
سبابه سیله پرمقلری ارا سنه اصول اورزه
اوریب مقاملو صوت چیقارمغه دینور
فشقلق - تابیر گیبے گھوڑا
فشقی - وکوبره ۶ منه گبی
فص - فاص و فصاص صو تسر ضراط ترس گیے
فصاد - رگ زن و رگ شناس و بزاغ
الفصاد قان آلیجی
فصل - گسک و بخش
فصل - باز تمیز و تفرقه معناسنه
فصل خریف - برگ ریزان و پائیز و
سفید بری الخریف گوز آیلری
فصل ربیع - بهار و بهاین و سبزه بیے
الربیع یاز گونی
فصول اربعه - کشاد هنگامان که بهار و
تابستان و پاپیزان و زمستان باشد
فصیح - شیوا زبان و شیوا و تبتغ گسکن دلی
فصیل - باره و پیواسته السور بارو
فضل - دہار و دہاز اتفلق
فضل السنه - کبیسه شباط آخرنده زیاده
اولان گون
فضول بکنا - لا فیدن و لایعدن الفضول
هو الزیادت
فضله - ریح و آبکی صوری فضله دنجس باریع معنا

فضیلت - فزونی اتفاق
فطری - فریدی یعنے بدیہی
فطین - زیرک و عاقل کشی
فظ - غلیظ کریه الخلق کیمسه دخی قاران صونیه
دیرلر بار کرش گبی والفظاظه غلیظ و کریه
الخلق اولمق
فعل - کار و کرد و کردار و فیروزمین ایش معناسنه
فغفور - لگن خنیده گبی
فق - وقپان تکه معناسنه بالان گبی جال صیاد کردن
فقره - زوره اوکور غه کمکی و دخی قصیده
بیتلرینک یوسنه فقره دیرلر
فقط - بس الحسب الکفایه الورر
فقیر - ساسان بادوری و آوبژ گرن و چنبل
و چنبلی گدائی محتاج اولان محصول معناسنه
زنده گبی
فقیرونک کپڑے - خنتوانه آبه معناسنه در
که فقرا گیرلر
فکر - اندیشه و سگال و سگالش و سگالیدن
تامل ایتمک و فکر اگر باخوف باشد ترکیده
صقنمه تعبیر اولنور
فکر کرنا - سگالیدن و اندیشیدن و پژوهیدن
تامل ایتمک
فکر و خیال - صمافی پندار گبی
فکر و نظر - نیر نود النظر گورمک
فکاکت - فنگ

فلان — بهمان و یا ستاره ئیستاره زیر نیپه ده فلانتکی
فلانا آدمی جیتا هوا اور اعتبار رکهتا هی — مرفلانی
ی جاید یعنی صلح در اعتبار لوده
فلان دن اوتری — د فلان ایچون به آنت
فلان انهلی فلان پی معناسته
فلاخن — صپان
فلان نشتکی — یا همان گی فلان شتان فلان گی
فلان کسته کمی آزی یه آلدی — سرکشانک لپاره
لگام خائیدن
فلانک الندن چیقیش — ساخته و پرداخته
فلان دستکارگبی
فلمان — پوزن و گاله گبی کشت شو میزکرده
فلحن — دواهن شو میزگبی کشت تیار کرده
وآماده کرده
فلزات — انجشت الفلز تور یوقی
فلفلک — پوپل گبی چهالیه
فلک نشتم — آو ریدنچی گوک
فلیز — د فلان شاخ تو درخت کونیل بهند
خورد وستان گبی
فنافی الله — زریوه وزیشن تارک الدنیا
فواره — باچستن وزدن وکشادن
فوت موت — زمان و مرکا مرگ فوت ولمق
واراق اولمق
فوج — سپاه هنگ وگبی سپاه رسته وآلم
وتنگل جنگی فوج وچریک لشکر ده وباشی سیز فوج

بی سرداره نکره مناسنه
فوجدار — خلافت کو توال که حاکم اندرون
شهر باشد الدن السیس گیچه گیز و سب طولغمق
فورتنه — طوفان
فوطه — لنگ ولنگی
فول — یا سمرگلی معروف
فوللق — وکومس تمتد گبی آشیانه مرغ
پنجرا بهندی
فونده — ننگ وتنج گبی سپوږگه او تنه دیتور
فولاد — معدنی راشاپرن گوینده چلیک معناسنه
فهرست — سیاهه الفهرس بهرسنه نک
اصلی و قانون
فهم — نیونده وپروناک کلامق وبلک
فیرکه — واوتمه دلمل هولا بهندسه
فیرلاق — و دوامه پیرتوک گبی بهونری
فیرلی — بهشتا بعض شیر بچ سالی آشی و
بعض فیرقی هابیه بعض حلوائی برنج ماموینه گبی دیرلر
فیض — آب
فیک هر دیک — و همرخشک افزارگبی عربیده
ورنج دیرلر درهندی مکرار هریاشد که یکانش بماند
فی الحال — روان وزود تمدی معناسنه
فی الفور — سردست شمدی معناسنه
فیل پاؤن — سیل پا و پاشه داء الفیل گلن کره
کلو بهندی کلهی ایتری ابرلو ینده وانچه
سبب دردر عضوی درشته و کره پیدا شود

انزابتر کی بز گویند و گلن ہم مرض دار الفیل
کہ باغرہ دینلور

قیل مرغ — ماکیان بوقلمون و تر انز اخروس
بوقلمون گوینہ ییرہ جی فیلمرغ معناسنہ

باب قاف

قابچق — جفری گبی خلاف شکوفہ تر یا
قابل تحسین — اکی ایوالیشلری کہ قابل تحسین اولیہ
قابلیت — چکدچانہ اللیاقۃ اللیق لایق اولمق
قابو — ترکی است
قاپلارمق — بخیہ کردن و بخیہ رالیلہ گوینید کوک گیبی
قاپمق — وقاپش و قاپمیلق ربودن بودگیبی
قاتق — بچک گبی بورانی و قاتیق نیز برنوعنہ
یالکز نامہ دیرلر و برنوعنہ دپیاز برنوعنہ بازر کان
آشی دیرلر شوصلۃ وصلامورہ منزلہ سندہ در کہ
قاتمق — وقارشمق آمیختن مختلط کردن گمیخت
قاتر بوجغی — واشک بونجغی و قاطر بونجغی
پشیزہ وپلچیا شنج گبی خرمہرہ معناسنہ
قاتقسز ایپک — خشکنامہ
قاتمق — آشوردن
قاتیق — چکنی سایہ خزک گبی
قاجاق — وقاب ظرف وآوند
قاچق — وورب محرف وریب گبی
قادین — وخانم بیگم ایشی گبی
قادین طوزلغی — سرشک گبی بر میوہ در

انبر بارس معناسنہ
قاراغی — چوب سرکج کہ بدان میوہ از درخت
چیننید داستخالہ گبی
قار — برف
قارش — بالشت بازگبی
قارشدرمق — وقاتمق آشوردن گبی مزج وخلط
قارشقنلق — اختلال خصوص در بانگ قیلیناپونی
قارشمسی وشورش طغیانی کہ نور تنہ دیہوتوقانی
قارشمق — درہم شدن وقارشش مورشش
اولمق ہرج ومرج کالیدن گبی
قارشش مورشش اولمق — شوریدن گبی بری
بریبرہ گیرمک طارطغان اولمق معناسنہ
قارشیق — مختلط وممتزج آمیختہ گبی
قارغہ — وقرغہ غراب معناسنہ کراکر گبی
قارغی — نی میان پر کہ از آن تیر وہر زاق
سازند نال گبی
قارقشالق — وقارشش مورشش ہرج مرج
معناسنہ غارغور گبی
قارنی یاریق — اسپغول وبغیر یراغی برگ ہائی آن
قارہ اغاج — شجرۃ البق درخت پشہ غال
سارہ خکدار گبی
قارہ طاوق — پرندہ ایست جنگلی خوش
الحان سحر ورہ گبی
قارہ ورہ — پرہ وارہ بشیارہ
قارہ صو — آب سیاہ چشم

قاره قاوز - نباتی است خوشبو کزره گبی
قازه - ترکی است لیط گبی
قازان - قازه قان گبی که تنجره کلان باشد
قازمه - وکلنک و قره بورنی ومجرفه کفته گبی
انجیر انجیلدر آلتلریدر
قازیمق - بستردن حک و محو ایتمک
قاسنی - بازرد بیرزرد گبی بر صمغدر
قاسیق قیلی - موگان گبی موی زهار
قاسیق یاریغی - ودبه فتق بادگند گبی
قاش - شکله ولاهوره وابرین
قاشیق برون - کفچه نول معناسنه بر قوشدر
قاصد - پیک ریتیاری
قاصرغه - گرباد دله گبی
قاضی لقمه سی - حلوای لقمه خلیفه در
قاطر - نخچر
قاع - زمین هموار بفارسی هامون دوزیر معناسنه
قاعده - آئین ورسته وروش وهنجار
قافله - کاروان السیارة کاربان
قافیه - پساوند وسرواده تابع اولان شیء معناسنه
قاق - لاغر وناتوان ونزار القضف القضافة
انجه لک وارقلق
قاقرداق - دنبه برشته تزلب گبی
قاق - میوه خشک کاکا گبی
قاقم - ودله که جانور معروف است
قاقیرداق - وکهر تلیک وکیرک جرنده گبی گرگری

قاقنه - زرد آلوی خشک که مغز بادام
اندرونش کنند سرمش گبی
قالب - کالبد کالبد وکلوب
قالچی - کفش محدی گوریب گبی
قالچه - پنتلی قوین گبی
قالقیق - ویومری وسیوری بلندی برآمدگی
هرچیز چون موج وبرآمدگی پشت شتر که اوریج
باشد وگنبد وتپه گوهه گبی
قالقیق طورر - کهڑا رہتا ہے
قالقیمق - وطالغه انمق جهیدن ووزیدن
صفت بادویل اسمک نیران گبی وآتیلمق
وصچرامق جهیدن سیستن گبی
قالیچه - زیلوچه وقالی زیلیچه معناسنه
قالین - تنبسه معروف دوشمه درعامه قالی دیرلر
قالین - ویک استوار ومضبوط ومحکم صفت گبی
قالین - مهر نکاح زنان کابین گبی
قالین صاپ - رشته ٹگنده گبی پهندت
ڈوراکه درلحاف وغیره کنند
قامش حلواسی - رسته گبی پنیر شکرینه
دینور کعب الغزال معناسنه
قانچق کوپک - ماده سگ شش پستان گبی
قانچق اشک - اتان گبی خر ماده
قانجه - قلاب وچنگال لیکه کشتی دشمن را بدان کشند
قان چیانی - ریش بناور دنبل بزرگ
قانقال تکنی - وقولغان تکنی وقانغان تکنی

تسکاعی درکہ خار باریک وسست باشد کافیلو گیبی

قانمق — وسیراب ولمق سیراب شدن واگبی

قانع — خرسند القنوع قناعت ایدیجی و

حق تعالی ویردیکنہ راضی اولوجی

قانقی — غل وغش طلا ونقرہ وزعفران

وغیرہ شارسگیبی

قانون — دستور رسیت برنہادیاسہ ہرنسنہ نک اصلی

قاو — سوختہ چقماق

قاود — وقاوت پست کیبدہ گبی ستو

قاوق — وتقیہ کلاہ بغلتاق گبی

قاوق — مثانہ

قاولمق — وقاولہ مق پوست انداختن مارکزلکر گیبی

قاولیوب ولیلور — کندیدہ میر نرد شیر وتہ گیبی

قاورمق — بہوننا کبیدہ سگیبی

قاورقہ — برشتہ گندم ودانہ ہرچہ باشد کبیدہ گیبی

قایرمہ — ہراس وباک وہراسیدن بلکلک

ووہم ایلمک ہراس بلک این بارش خوف باشد

وقایرمہ خوف باتوہم باشد

قایدا — وطلوم بورسی مشک تفیری

قائزہ کرنا — قیزہ کردن التلجم اویان اورمق

قایغنہ — خاگینہ طیاہیچہ گبی

قایق — زورق کشتی معناسنہ

قائم — عرض بایا بجا است مستقل معناسنہ

قائم رہنا — پائیدن پایداری کردن القیام طورمق

قاین — برادر شوہر دیور گیبی

قاین انا — ساس خاش گبی

قبا — یلہ وقباچای جامہ پیشواز وقباچہ قبائے کوچک

وقبائی چپ بندرا قبای کج گوینہ سیلپیا قفتان معناسنہ

قبات — فخذدن یوقری سرین وورک

گبی خز معناسنہ

قباویلق — استخوان ران کہ گرد ران باشد

قبا پہننا — قبا دربر کردن کشیدن وقبا پوشیدن

تقبی لبس القبا یعنی قفتانہ گیدی

قباحت — گستی القبح ضد الحسن یعنی چرکیناک

قبارجق — افراسیاب آب بلبلہ پانی کا

قباصقال — وتحتہ صقال صقالی صیق و

کورکمسنہ رشک گبی

قبالہ — تردہ وتندہ وترزدہ وترزدہ

چک حجت قاضی وتمسک وطپوتذکرہ سی

قبالہ نویس — چکاک ومحرر مناشیر وصکوک

قبچوق — غلاف گل خرما بتلاب گبی

قبر — گور وخاک ودخمہ وکومک دفن گبی رمس مزار معناسنہ

قبرستان — گورستان وگورخانہ وکوچہ خموشان

وگورگاہ ومزرغان ومزرغن ومرغزن

المقبر موتی دفن ایدہ جک یر

قبض الوصول — یافتہ ترکیدہ مستعمل خط واصل

وتحویل وعن یا تعبیر اولنان تذکرہ ویصولہ در

قبضہ — دستہ ویرازبان برازوانہ معناسنہ

کہ قلیچ وخنجر وبچاق قبضہ لری ایچلریتہ استوا

اولنان دمور در القبض قلیج ویایی ال ایلہ طوتاجق

یرلری کوشقمه دیرلر

قبق - کدو یعنی کبی

قبلان بوغان - قاتل النمر نباتیدر و قوردبوغان

وقپلان اوتی وبیلیچی دینور تعونیطن کیبے

قپلان طاشی - وقپلان دواسی دواء النمر

بربیاض گوکدر نرک کبی

قبلوبغه - باخه وخشک پشت کچهوا

قبودان - وکمی رئیسی رنگ کبی ناخدا

قبور - وکدلچ وبلنگک کبی معروفست

قبوغه زرنج - بکتر کبی انچه روز جنگ پوشند

قبوش - چهلکا

قبورغه - ایکو گلمکی شاخ کبی استخوان پهلو معناسنه

قبوقلی سموکلی بوجک - صدف انواعندن

عربیده حلزون دیرلر قصبک کبی

قبول - بیوازوتنه شدن قبول کردن

قبول کرنا - پذیرفتن وتنه شدن قبلت الشیٔ

قبولا راضی اولمق

قبه - راشه وکوپاکه کوراپ قبه سر قبر وجهر قبه

زرین علم وچتر ونرگسه قبه سنگ وچوب

دروازه وسقف عمارات که گردش گلها

نشانند گنبد وقبه معناسنه

قبقه - بر درگلی چادره دینور کشان کبی

قبولی - طعام برنج ونخود

قبیح - زشت وگست ونازیبا وناخوش

ضد الحسن چرکین معناسنه

قبیله - تبار ودودمان وخاندان وتمانواده و

میهن وبنگاه وخان ومان صوبی معناسنه

قپاره - پاره آهن که بر زره کشند غیبه کبی

قپاغ - سرپوش ڈھکنا کبی

قپامق وبغلمق - بستن واسترونتن کبی

قپامه - جامه پنبه آگین ساویس کبی

قپان - معروف ترازو وہندی تک کپان گیے

قپان وفق آرش تله باشد که بدان پرند شکار کنند

قپانچه - آنچه بدان جانوران راگیرند وفق و

قپان ودوزاغه تیز ہندی جال لاتو وتر تک گیے

قپجوق - ترا پچلنک قبو غیدر کفرا کبی

قپلان - نمر پلنگ کبی

قپو آراسی - دهلیز خانه بالان کبی

قپو ایشیکی - آستانه آستان کبی

قپودانه - ورئیس ناخدا معناسنه

قپوز - بربط سازیدر روسیده لاغوتا دیرلر

قپو سوکه سی - عضادة الباب المنی کبی

قپو طرقاری - وقپو منلی قپو طرقزی تلبند

کبی چوبیکه در پس در گزارند تا گشاده نشود ڈپڑو ہندی

قپو دکه سی وقپو پاصریغی - اول قالین اغاجه

دینور که قپو اچیلمسون ایچون ارقه سنه طیارلر

قتل عام - مرگا مرگ ومرگ سرخ القتل

دیه لک ، القتال دیه اشک

قتل هونا - بدم گاز رفتن القتل دیه لمک

قتر - وقات قات تته بته تولبی وهم پارش

پر انبهاکه ته بته دری روغن کشند قات قات بغلی
اتمک معناسنه روغنینه گبی
قتیلق — خشکا خورگبی قحط معناسنه
قتیلنمش — وقویولمش انبسته گبی منجمد و
منعقد انسنه یه دینور
قجر دمق — آواز کردن دندان درسودن
کاغذ وپارچه پاره کردن جرست گبی
قجر دی وجرلتی — آواز کاغذ وپارچه وغیره
در دریدن جرست گبی
قجقلق — گدگدی کرنا بجلوجیه گبی
قجقلمه — گدگدی گلخوچه گبی
قجن — کی کجا گبی
قچی — خردل یعنی خردل گبی
قحبه — ژغاو وزغاره وزغاو الزانیه روسپی
قحبه خانه — زغاو وژغاو بابولق معناسنه
قحط — غاز وتان شیرین بودن وکاونیک
ابجد ب قتیلق
قحط زده — قحط کشیده
قد — بالا وبش بوی معناسنه
قدح — پیاله وریغال وزیغال کشکول نفاغ
قدرت — یارا ویارگی وزهره ومایه دستگاه
ونیا واسفندیار قدرت حق ولطف یزدان
وقوت جلاوت معناسنه
قدرت پانا — زور وتوانائی یافتن برکیے
اا اقتدار گوج یتمک

قدر ومرتبه — برز وشکوه وپایه ومایه وبلنج
القدر رهرتبه تک مقداری ومبلغی وتعظیم
الرتبه مرتبه ومنزلت
قدغن — مکاس ومکیس التاکید محکم ایتمک
اکده احکمه یساق معناسنه
قدم — گام وریستا دآدیم خطوه گبی اماق معناسنه
قدم پر قدم رکهنا — شخ التباع بری بری
ار دنجه اولمق ایزینی باصه رق گتمک
قدوز کوپک — دیوانه هڑکایا کتا فراسیوگبی
قدوق — وقلغ اشک صوپه سنه دینور
بچه خر قلع گبی
قدیم — باستان دیرینه وبو باشش وباس و
باشش اسکی وچوقدنکی معناسنه
قدیمی — باستانی ودیرینه ودیرینه سال و
کهنه سال اسکی معناسنه
قرابت — پیوند وآوبس یقینلق وخصم
قرابین — تفنگچه دهن فراخ
قرار — خست وهال ودولنمک معناسنه
قرارگاه — بر واز قرار وآرام ایلیه جکت
ور احتلویه
قرامق — وزیاده سیلا ویکه لنمک وحقد و
عداوت بغلمق دندان فروبردن گبی خشم
وقهرداشتن
قراغول — بکت کی سوار قلاوزگبی
قراغی — وچتال وقرغه بورنی لگی که ازان

میوه از درخت کلان کشند کلاک و شبلیل گبی
و قراغی شبنم را هم گویند شبنم گبی
قراک — کنار وتهاکراه گبی
قرامتق — وطولق و بولانوق گدلاو میالا
برسان وپشام گبی
قرامتق اولمق — گدلاهو جاناد گل گبی
قراموق — نباتی است که از خوردنش شعور
بدرر ودهرنک گبی
قرامیق — دانه سیاه باشد وسخت در گندم
وهم نجک رویدار اقوا گبی
قران شریف — یبی ونبی وتوی وکراسه مصحف معنا سنه
قران وعقبه — آسمان استخراج سنین نجوفه
مولود معنا سنه
قراوش — وقول خدمتگار آموتیا گبی وجاریه
قربان — گبه ریان الفدا بدل ویرلک
قربانلق قیون — قچقار گبی دنبه قربانی
قربز تخمی — تخمیکه بدان ابریشم رنگ کنند
قرمز گبی
قرپندی — وکسفتی براده زریکه از دم گاز
ریزد زرساو گبی وگل زر وسیم نثار نیز که صاحب
هم گویند پروانه گبی
قرپوس — واپر قاشی کوهه زین اسپ که پیش ... گبی
قرتال — مرغی است مردار خوار نجه ونسر گبی
کرگس معنا سنه
قرتمق — انچه بر سر سرکه وشراب بنهد گرفتن ... گبی

قرداش قانی — دم الاخوین سائقه گبی
قرشقلق — عربده وفتنه وغلغله وشماطه
خلالوش گبی
قرشمق — آمیختن آمیز گبی
قرشو بقرشو — منحنی ومقوس اولان نسنه
یایک ایکی قولی وقبه وکمر وابرونک چاتیق کلسه
گبی خمان معنا سنه
قرشوالقی — طوقشمق وچاتمق وبان باشی
کلمک مصادمه گبی کوستن معنا سنه
قرص — کلیچه ترکیده دخی دیرلر
قرصاق — جانوری سیاه که از پوستش پوستین
سازند فنک
قرض — ثره وپه وپادست ووام الدین بورج
قرضدار — تاشک وبلشک وبلسک وبلیک و
نیشک مدیون بورجلی
قرض لیمنا — پسادست الاستقراض قرض
الیشک ویره سی معنا سنه
قرق — باز داشتن المنع ضد اعطا
قرعه — پشک
قرغه بورنی — زاغنول گبی گدالی
قرغه دولکی — خیار دراز نهایت تلخ کربز گبی
قرغه بلکن — وقرغه بوکن وکوچله بوکن
اذاراقی بهندی کچله
قرق بایر — انچه با شکنبه از شکم حیوانات آید
سیتوی گبی

قرقشانلق — وقرشقانلق وقارسه قارش
وقارشش مورشش هرج مرج
قرقشه — وقارشقنلق واورکوهرج مرج
فتنه غوغا آشوب گبی
قرمزی — رنگ سرخ مائل بکبودی
قرمزی اوزرلک — هزار سپند گبی سداب
جبلی نوعندندر حرمل عامی معناسنه
قرنبیط — وچیچک لهنه قنبیط معناسنه
برسبزه درکلم رومی دینور
قرنبتی — وقرنبیتی وخرت مرت واوفق
تفنک وجور چوب سپوزندی کوڑا کچرا خاشوخس گبی
قرنفل بستانی — ومسک وتی وقرنفل یارپوز
افرنجشک نباتیدر
قرنفل فیوغی — قرفه گبی قرفة القرنفل در
قروت — تیکوز وکشک الاقط کش
قره آصمه — شش بندان گبی کرمة
الاسود نباتیدر
قره اغاج — شجرة البق اغال پشه گبی
قره باش — وقره قان چیچکی ویرقان چیچکی
وقره بوره کلواسطوخودوس درشام اسپرم
رومی درکه موقف الازواج دینور
قره بتاق — برکوچک صو قوشیدر بیونه
قوشش طوبی دیرلر خرچال گبی چال معناسنه
قره بیر — فقل سیاه قره یویه زاغ زاغ گبی
قره بازی — وقیون صار مشغی اسفناخ

رومیدر سرمج گبی
قره پوتراق — بادنجان بری عوصم گبی
قره جه — گوشت بازو بهندی مچهلی
قره جگر — محنت کش متحمل جگرخواره گبی
قره چالی — خار سیاه که بسوزانند گستر گبی
قره چاو — چوب بندی معماران پاڑه
خوازه گبی
قره خرسز — دزد شب نقب زن آهون گبی
قره قاوزه — بیخ نباتی است خوشبو کرزه ماه گبی
قره قروت — کشک سیاه
قره قوش — مود گبی عقاب معناسنه
قره قولق — سیاه گوش پرواگ گبی
قره کش — هلناک گبی حشک جنغرات
قره گونلک — میعه یابسه بر شجرک صمغیدر ربنی گبی
قره یاغز — سیاه چرده
قره یونجه — وبیابانی ترفیل وبستانی را
صاری یونجه بردوادر لوطوس گبی
قره پیل — مابین شمال ودبوراسن بیل بادگرد گبی
قریب — نزدیک تنگ قریب منه الغریب یقینلق
قریق صیریق — اوفق تفنک پاره چیچور پچه
خرده مرد گبی
قرین — همبر همال سجاهر واپسته گبی
قریه — ده روستا کوئے معناسنه
قز — دختر
قزارتمق — براخگر بریان کردن چیزے

قزاعجی ۔ انکہ در قمار ولعب نزاع کند ترکیے

قزاق ۔ راہزن و دزد اللص او غری خرسز

قزاق گوک ۔ و قزل بویہ گوکی قوہ وعروق الحمر روناس گیے

قزامق ۔ حصبہ کہ بچگان را بہ تب دائمی ظہور کند سرخجہ گیے

قزانمق ۔ کسب کردن اندوختن قلنجیدن گیے

قزان ۔ و قزغان کڑھائی تیان گیے

قزانج ۔ مزدو کشکش

قزدرمہ ۔ حرارت حمی جشن گیے

قزغون ۔ و بیابان قزغدسی کلاغ دشتی کلاغ گیے

قزقرنداش ۔ خواہر

قزقوشی ۔ سرخ سبزی مائل پرندہ ایست کاسانہ گیے

قزادی ۔ جلد گیے تشت شاخ خرما کہ خرما ادان کشند قوصرہ نیز

قزل اوگک ۔ فاختہ

قزلباش ۔ سرخ سر

قزل بویہ ۔ روناس شش ترہ گیے

قزلجق ۔ درخت میوہ باشد کہ میوہ آنرا نیز قزلجق گویند قزانیا گیے

قزلجہ ۔ او بٹنا غنجارہ گیے

قزلجہ بغدادی ۔ حنظلہ رومی کاکل گیے

قزل سکود ۔ سرخ بید

قزل بویہ ۔ و قزل گوک و بویہ جیلہ گوکی دیدکلرگے گوکدر روناس معناسنہ قوہ گیے

قسام ۔ تباہ بخش اید یجی قسام گیے

قساوت ۔ ترنک قلبک شدتنہ وصلابتنہ وغلظتنہ دیرلر

قسائی ۔ گاوکش وگوسفندکش القصاب کسبجی

قسقی ۔ واو کچہ اغاجی اغازہ گیے

قسم ۔ سوگند الیمین اند

قسم ۔ تسک و تجزیہ راد بخش و درشیم و قسیم حصہ معناسنہ

قسمت ۔ آبخورد و آبخور روزون القسم حصہ و نصیب

قسم توڑنا ۔ سوگند شکستن الحنث نقض عہد و یمین بوزلمق

قسم دلانا ۔ سوگند دادن و قسم دادن التحلیف یمین ویرمک

قسم کہانا ۔ قسم خوردن و سوگند کردن و سوگند یاد کردن الاقسام یمین ایتمک اند یجمک

قسم لینا ۔ از کسے قسم خواستن یمین آلمق

قسیا داو ۔ شکن

قشقرمق ۔ واو لچرمک ویلتمک اغوا کردن و تحریک کردن و حوالہ کردن آتش بختن گیے

قشقرمق ۔ تیرک زدن بنفن کا او چہلنا او ۔ ٹیس مارنا تیرک گیے

قشمر ۔ کہیلے باز بازیچہ پردم وزنگ گبی

قشمرلک ۔ سخرہ گبی ہزل و استہزا و خوطر نیز

قصاص ۔ شلہ قصاص ایتمک

قصاب جنگی — جنگ ترزگری

قصاج — دسپنا انبره وکلبتان گبی

قصبه — سامان وگر درکوچرک شهر کوئی معناسنه

قصد — آهنج وآهنگ وبسیچ وبسیجیدن بلچگاو
هنگ وبوبه نیت معناسنه

قصد کرنا — آغازیدن وگرایستن وآهنگ
کردن الارادة دیله مک

قصر — بهو وشکو وشکوی الایوان بیوک صفه
وکوشک قصر گبی

قصراق — بادپان رمکا گبی

قصرغه — گردباد زوبعه گردباره گبی

قصقانمه — وکونی رشک گبی غیرت وقصقنمق
حمیت کردن

قصلمق — وانجقرق وبوکابوغازده طیقانمق
غون گبی هچکی لیلیکررونا

قصناق — وچنبر فریس ودیزگی گهیراگردشت
ولگن ورکابی وسوپ وغیره

قصه — کوتاه

قصه ایتمک — کوتاه کردن

قصیر — استرون گبی بانج بهندی

قصیده — چکامه غزل چامه

قصیل خصیل — خوید گبی

قضبان — شوش آسمه چبوغی

قضیه — گزاره

قطار — رده وکوس جمره معناسنه

قطاس — گاو وحشی خطاکه ازدمش بیرق چوسازند
کرتاو گیب

قطاع الطریق — رُه بالسارق اوغری صید ود

قطب — فشین کوکب بین الجاری والفرقدین
یده ور علیه الفلاک

قطران — تُشرپون وشرپین درخت آن کتران
وکتیران

قطرمیز — وقجی وقوانوز یاغ وبال شلو صیونقی
نسنه لرو ضع اولنه جق ظرف جاله گبی

قطرواق — وکرپاک کهرنلیک وقطیرداق استخوان
مضروف که چی توان خوردن کرکرانک گبی

قطره — چکره وچکله وپوچه وسرشک وپنده طامله معناسنه

قطزن — خامه زن المقط قلم کساجک الت

قطع بند — المضمن من البیت مالا یتم معناه الا
بالذی یلیه

قطع نظر — برش دید

قطع زمین — گل زمین بفک تیره وگل گیتی
وگل خاک القطعه برپاره نسنه

قط لگاتا — قطزدن وقط کردن برنسنینک اینینه کسمک

قعر — تگ دیب معناسنه

قعقشق — متخلخل رم گبی چون دیوار ریخته به افتاد
که قابل حرمت باشد

قغلجم — وچتریق وچقی شراره آتش آیتز گبی

قفس — کوفجان القفص قفس

قفل — بند وکوپله وقلنج ودرو بند وکلید و فرنگی

قفادار — فوج پسین کہ نگہدار قلب لشکر
باشد سالہ گبی

قفتان — قبا قفل — بند و گوپا و قلبچہ و دادہ بند و ...

قفل لگانا — قفل انداختن زدن بستن و
نہادن افگندن کردن الاقفال قاپو یہ قفل اورمق

قفل کہولنا — قفل کشادن و واکردن الفتح آچمق

قفل بند ہونا — بستہ شدن قفل کلید اورلق

قفیز — کوپژ و نغنغ الکیل او لچک

قفہ — فضلہ آدمی کلکہ گبی

قفہ قفہ — چہی چہی ہندی کھلکھل گبی

قکلی — وقوچی و طریقہ کردون و عرابہ...

قلا بازی کہانا — معلق کشیدن و معلق
زدن و اثر گونہ گشتہ باز بسرعت تمام راست شدن

قلاغوز و قلاوز — رہبر گبی

قلائی — ارزیر گبی قلعی

قلایجی — قاب قاجاق اغار دیجی
اسپید کار گبی قلعیگر

قلبور — غربال سختہ گبی

قلبور — وقوچی و ماننجہ گونہ از دیگ و
پاتیل مسین دریز گبی

قلپق — وتقیہ و فس کلاہ معناسنہ بغیناغ گبی

قلتاغہ — تنبوک گبی تسمہ رکاب

قلچ اوقی — وپارہ اوقی وقیون قرآن زمان
الانہار معناسنہ دریا و فارلقیون گبی قرقیچہ و اچہ لرور

قلچق — اخگل و اسہ گبی خس سرتیز خوشہ گندم وجو

قلچغ — ترہ گبی خس سرتیز خوشہ گندم

قلعہ — دژ و ارگ ایچ قلعہ معناسنہ قلعہ میان
قلعہ بازو و ایناخون و اینا خون اورایلا نقہ
و حصار قلعہ و حصن معناسنہ طاغ باشندہ اولان
صنغنق محکم برک یر

قلعہ ڈہانیکا آلہ — کشکنجیر بیوک بال ییر طوپیہ علم
اولمشدر و برقولدہ یوار لنگ اسپید رکہ کلہ
تعبیر اولنور و برقولدہ منجنیق یوار لقیدر

قلعی — ارزیر الرصاص قلای معناسنہ

قلعی — گچ و گج و جبسین آلچی معناسنہ

قلعیگر — اسفید کار و سفیدگر قلعیگر قلایجی معناسنہ

قلق — خرخشہ الجزع فریاد و زاری قیلمق و
صبرسزلق و جنیلتی و شماطہ

قلقان گوبک — وایرہاسے کہ در سپر از چوب
و ابریشم پیچیدہ باشد

قلقاس — سیساروں گبی برنبات در چوب
شونیز اسپید ریشہ چور کا وقی خشیدر

قلقی — ریحان تاتاری گبی ختا و فرنگی فیلکن
در ریحان نوا خندن خوش نظر و خی دیرلر

قلم — خامہ و سار و کلک و ساتر و غرو و سیاہ سر
و کاکل و کنیا یاز و یارہ جق قلم

قلم — شاخچہ و قلمچہ و فرہانج بزرگ شاخیکہ از
درخت ببرند تا شاخہائے دیگر برآید و شاخ
... کہ بدرخت دیگر پیوند کنند آشی قلمی معناسنہ
و آشی اتیک پیوند کردن شاخ بشاخ دیگر و شاخ انگور

زمین کنند و تخمه آن از جائے دیگر بر آرند و
قلم نیز هندی ڈبے سے قلم العکیس شول اوزم
چیتی که پیره باتروب کومرلرطا الدرمه وینور
دال وبو واق مطلق شاخ درخت باشد
قلما - بسیار اندک بسیار اندکا چوق آز معنا
قلم بند کرنا - قلم بند کردن الرقم یازمق
قلم پاک - قلم پاک کن دگزلک
قلم تراش - والماس نیز وگزلک السکین بچاق
قلم جنکار - قسیطوس گبی زنگار معناسنه در
معدنی و مصنوعی اولور
قلم کرنا - خشودن القلم کسمک واغاج بوداق
قلمدان - المقلم قلم قویاجق قاب که قلمدان دیرلر
قلندر - کلندر وجولقی دوه ایری وبا قلندر
ولک ویک و مرطوس کیمیه
قلکه - چکاو وچکاوه وسبکاو طایغ باشی
قلیق پیراغی - توت گبی قیکوش معناسنه و
پیلان یصیدیغی وفیل قولغی عریضه تیز القردوز دیرلر
قلیون - زرتبری گبی جهاز بزرگ گابت گبی
قلیل - مخاره وشوتام و تنگ و کم ازنسنه
قلیه - کسک وپژدادی قلیه وقیمه تخم مرغ
باشیده یا تخم اکنده که یزداین باشد القلیه تاوه
بریانی ودنی قاورلمش نسنه
قلیه طاشی - زاج سیاه اشخار گبی
قلیه مسک - زباد معناسنه مشک کدبیندن
حاصل اولور شاخ گبی

قمار - رنگ و شکل وزر قمار ولجلاج ویلاج
پیره مرشد قمار بازان قمار اوینونی واندن حاصل
اولان اقچه
قمارخانه - منگ و منگک و منگیا گر قمار باز
قمار اوینا جق یر
قماش ذکی - رزمه بروندہ گبی کتھلی
قماقمق واوپوشق خیره ومدهوش و
گشته آسیمه گبی
قماشقلق - وطونقلق خیرگی چشم خیرگی غبار
و تکدر چشم
قمچی - تازیانه السوط وگوئے سرعصا که بکو گوینده
قمچی باشنده اولان بومری معناسنه
قمچی طره سی - رشته تازیانه
قمری - اوکیک قوشی واونک شکلنده بر
قوشدر اکا قمری دیرلر وشعرالرده یوسفچق
قوشی دیرلر ماسوچه گبی
قمقمه - آفتابه لوله دار یلبله گبی جزگلی بردانغ معنا
قملدانجی - خزنده گبی حشرات الارض
قملداتمق - وسلاکت نشانیدن چشکنا خزیدن
دالاندرن گبی
قملدانمق - جنبیدن گبی ودپرنمک و ارغلمق
نیز حرکت کردن
قملدامق - جهیدن گبی ودپرنمک تحرک معنا
قمیص - قتوی واپیرکونلک معناسنه
قنات - اقراس

قناچلقی - شهپر جانوران
قناره - بر نیچه گبی سه پایه قصاب و سلاخ و
گوسفند ذبح کردن رانیز قناره گویند کره گبی
قناعت - توسنگ حق تعالی قسمت ایتدیکینه راضی اولمق
قناعت کرنا - سپردن راضی اولمق حق تعالی
قسمت اوزره راضی اولمق
قنال - وچوزنتی گرداب بوز گبی و دردور گیبی
قنب - وسیچیم رسنی کنب گبی
قنبره - آله حرب منجنیق بدلید رغضبیان گیبی
قنبور - احدب کوزگبی وگل گبی و قنبور
بوطوره زونک کوز پشت حقیر جثه باشد
قنبورلنمق - پشت خم کردن سر بر زانو نشستن
قنبیل اوق - کاکنج نباتیدر کومن گبی
قنجق - ماده حیوان کشن گبی
قند - کند و تبرزد و قند مکرر مکرر صاف کرده
وابلوچ کله شکر معناسنه
قندرمق - وقشقرتمق ویلتمک تحریص و اغرا
قترولیدن گیبی
قندره - غشه گبی بیان قامشینک بیراغیدر
سر و الیه گیبی
قندز - سنجاب گبی جانوریکه خایه آن
درد و داگیرتار
قند خایه سی - جندبیدستر
قندق - کنده بندوق یعنی تفنگ قوندغی
زرنگ گبی

قندوده - کوهین گبی بیان اوتیدر
قنده - وهر قنده و نیرده کجا و در کجا می خورد
قنده یرا شور و نیرده یراقشور معناسنه
قندیل - چراغواره و خوله
قندیل - وتیردان اوق تویبجق قبور خوله گبی
قنش - حرکات نازکانه دلبرپرویز گیبی
قنطارمه - وشیش لغام گبی دهنه لگام اسپ
قنطوره - تیر
قنقال - یعنی کلب ولش ایپک ابریشیم کلاوه کرده
قنقی یرده - کجا معناسنه و قنده تیر
قنه - حنا
قنه مق - وعیبلک جدب گبی عیب کردن
قنی ونیچه اولدی - وقنده گتدی چه شد
وکجا رفت گوگبی
قواطه - ظرفی باشد مدور صندوق مانا از گل یا
چوب که نان وحلوا ومیوه وغیره دران گزارند کرسان گبی
قواق دیکله - چتر زدن بازیگران که پاها بالا
کرده بر دو دست روند
قوال - خنیاگر وسرود خوان المغنی الشادی ایرلاغچی
قوال - بانسلی که چوپان نوازند پیشه گیبی
قوان - چهتا آری قوانی کهونکا چهتا انعال گیبی
قوان چچکی - بوسه مادران ایو اطله ارا تقه دنی
قوانوز - وکوچک مرتبان کاشه کوزه کاج گبی
قوپرمق - برکندن
قوت - رنگ توانائی و توان نیرو و نمو

بر کلک معناسنه و قوت زمین را بفارسی گاو زمین خوانند

قوت — خوراک و نوا مایقوم به بدن الانسان معناسنه

قوت حافظه — یاده

قوت فکر — سفباد

قوت فهم — وابا

قوت لایموت — اشام و خوار بار و بار شکنی و خوامزه

قوتلو — مبارک و مسعود نشان گیبی

قوت ممیزه — بازگشا

قوج — بوینوزلی ارکک قیون غوچ گیبی

قوجاق — و قوجوق قول و قولتق آغوش گیبی کنار معناسنه

قوجقلمق — و سینه یه چکمک و قوجمق آغوشیدن

قوجه یار پوزی — بر خوشبو نباتدر ارد سیران گیبی

قوجلنجق — یری قاشیمق و چقلق غلیلچ گیبی گدگدانا

قوچ بوینوزلی ارکک قیون

قوچ بوینوزی — اکلیل الملک شاه افسر گیبی

قور — دیوار صره سی که رده و چینه دیوار باشد لاد گیبی

قوربغه — ضفدع بزغ گیبی

قورت — ذئب اویس گیبی

قورتلواوت — قسط باشد قسطس گیبی

قورتلمق — دخلاص بولمق رستن گیبی

قورجلمق — خلال کردن دندان آفرز گیبی

قوردانش — و قورداشی شهری ایرگیبی

قوردبغری — و بیابان لیلاقی درخت مازریون که ردمانه گیبی

قوردلنگی — رفتار هروله گرگ دو

قورسان — وایزباند و دوزدان دریا راهزن گیبی

قوررمق — کوکنا کهڑی کا

قورشون — سرب

قورصانلق — راهزنی و یانوش

قورق — غوره که انگور نارسیده باشد کنشتو گیبی

قورقنج — مهیب آواز پاپی پوزان گیبی

قورلغان علتی — وطنه بورنی مرضی باشد در ناخن داحس معناسنه خوید رگیبی

قورمه — الشوا بریان

قوروق صویی — آب غوره انگور معاسین گیبی

قورولق — و چتیلقی واورمان واغاجلق و بخشار و کشنی گیبی

قورنه — قناره که گوسفند ذبح کردن باشد گرشه گیبی

قورولمق — و صورتمق و نخوت طوتمق باد در سر داشتن و سینه کردن

قورومق — و یابس اولمق خوشیدن

قوری صوفی — زاهد خشک

قوز — جوز گوز گیبی

قوزغون آوازی — آواز کلاغ و زاغ و

کلاغ کاغ گبی

قوزغون اپاشی — وقلر وهلال وقتی آطریلی گبی بر نباتدر حشیشة البرص معناسنه

قوزغون قلیجی — سوسن بری کسیقون گبی

قوز ولی قپو — ویا وری ولی قپو دروازه کلان ودریچه آن در را قپو یاوری دیی قپو قوزو گویند خاک گبی

قوزه — گوره گبی بهندی ڈوڈا یموق قوزه وخشخاش قوزه سی وایپک قوزلغنه آصقی تعبیر ایدرلر وچنار قوزه سی وقوزه لق نیز

قوزه لق — نیز

قوزی — وقوییتی اول موصغدر که اصلا گوشی بلوقنمیه وانک مقابلنده کوبی تعبیر اولنور نساگبی

قوس قزح — ثرسه وتیرازه ونوس وقوسه وسوییسه وسدکیس وسروییسه گرکم وآغلیسون القزح شیطان بر اسمدر یواجلدن قوس قزح دیمک مکروه در الکم صاغمه معناسنه

قوسقون — دمچی پالدم گبی

قوسقون یوقری اوصورمق — یه بالائی پار وهم گوز یدن زیاده اندازه لاف گزاف کردن وزیاده از مقدرت امور اختیار کردن

قوسه لر — انداختن سد ایچینه قوسه لر دودوده مین کهولیبن ملاوین ترگ گبی قوسه مق مصدر

قوشاق — کمر بند طرف لبی

قوش اتکی — وقره حسن اوتی بر نباتدر که خاکشی باشد سوارون گبی

قوش اوتمه سی — صفیر وآواز ونوائی مرغان بلبل گبی

قوش ترسی — وقوش ساکی بیچال گبی

قوس ولی — دیشی بداق اغاجنک ثمریدر عرب لسان العصافیر دیرلر مرغ زبانک گبی

قوش سوریه سی — وقوش سوروسی جنجاله گبی بهندی جهنڈ

قوشمق — دواد وگبی وسکر دشماک نیز

قوش قونماز — لیمون نباتیدر باجوبه گبی

قوشلق — چاشت پهر گبی

قوشولمش — وو وزلمش طیاره وهیا ساز منده گبی

قوش یمی — دانه مرغان چینه گبی

قوصره — خرما پیوغندن نسج اولنان ظرفدر جلکه گبی بهندی ٹوکری

قوغالق — وقوغاق حصیر بوریا نعلیته ونکات گبی

قوغانه — سوراخ کلید داخل کردن که در قفل باشد تره گبی

قوغوش اوقی — وچکره اوقی ناوک معناسنه که تیر کوچکدر وبر قوالره اغاجدن اولوق گبی مجوف برنسنه در ایچنده هر بور تیرناوک آتیلور قوغوش وچکره دیدکلری بو در وبر قواره اول نسنه مورون اولور ترکیده بوکه زنبورک تحریف زنبرک دیرلر آندن آتیلان اوقه که مخصوص جاهل مقداراوزره یا پیلور زنبرک اوقی دیرلر

قوقارسوقون - بیدمشک کہ سلطانی سکود
پچکیدر عطفل گبی
قوقلہ - وبیک گرا یالفت گبی
قوقمق - شمیدن بوئیدن
قوقوآلمق - بوئی بیردلن برنہانی رازکسی خبریافتن
قوقاق ہوسی سرکی سبوسہ گبی
قول - بازو معناسنہ
قول - ئولہ سوز معناسنہ
قولاپہ - بازریون توعندن دبرنیاتیلدر کمالیون گیبی
قولاج - باع ارشش گیبی
قول قرار - پیمان العہد میثاق
قولاغہ قاجان - کنسلائی گوش خارک گبی
قولان - گورخر گوبہ گیبی
قولان چلمک - ترنجیدن گبی چین بہم رسانیدن
ودرشت شدن وسخت درہم کشیدن وکوفتہ شدن
برارابہ کتورمدوب صیقلق وقصمق و یوزمک
قولایلق - سہولت آسانی گبی
قولبغہ - بمورطہ بصان طاوغ کرک گیبی
پہندی کرتک
قول صالمق - دست اندازن گبی کہ مراد صودوہ یوزنکدر
قولق قبار دوب بکلک - گوش فرادا شتن
بسخن دوکس کہ باہم آہستہ حرف زنند نغوشتہ گیبی
قولق قیرتمق - استراق السمع کہ درمجلس دوکس
باہم نہانی سخن کنند وآن کس گوش دادہ برجائے
دیگر رساند نیوشہ گبی

قولق - خصوصًا خاندلردہ طاوق وکوکر
کوسنہ دینور کابک گبی
قولق طوزی - بن گوش گبی قولق وبیمی معناسنہ
قولق چورپاسی - وبورک چورپاسی جوشیر گیبی
گونہ ازآش باشدکہ خورند
قولنج قیرمق - اندام شکستن
قولنج - گولانج وگولنج وبادگنجی برمرض در
قولوبہ - جہونپڑی باغبانان ومحافظان
ازنی سازگاز گبی
قولونلق - زہدان چیوان مذزہ وداوغلان
یتاغی ازانسان زا فدان گبی
قولہ - سمند اسپ زردہ گبی
قوم - بزرگ کوہہ آب صودیک طالغہسی
معناسنہ گرہ گبی
قوم - گروہ دیمیش وہنگ ارلرجماعتے
براتادن اولان جماعت قبیلہ دیرلر
قومصال - ریگستان ماہی زرین معناسنہ
قومق - انابولمن نہادن لہیدن
قومہ - واورتق آموسنی گبی النجی اوان اشارہ قومہ ثانی
قوند - وبیک محکم ومضبوط گفت گبی
قوندرمق - واوتورتمق واغاج دیکیک درخت
لگانازین مین نشانخت گبی
قوندزخایہسی - جندبیدستر معناسنہ
قوندق - بکی طوغمش چوچق سارہ جق توبدر
قونقلق - ضیافت کردن سازگیبی

قونق - پهمان پهنچ گیی

قوودق - کهوکهلا کاوک گیی

قوودق پر - پولی زمین وجا تلاق وطاغ
مغاره سی دهار گیی

قوومق - وسورمک طرد وتبعید فروشاندن
ورانش گیبی

قوولمش - وسورلمش مطرود ومردود دکتره گیی

قوی - تنومند وتن آور برک محکم نسنه

قویرق - ذنب ودم

قویرق صوقومی - عیب معنا سنه
ومغزه ومغازه گیی

قویورحق سلاچ - موسی مجعد

قویه سن آتمق - پراندختن گیی دا نخوانیدن
صیوریجه پرازحوصله

قوی - چاه چه گیی

قومی هیکل - ستنبه وگنگ ولمتر کروک جثه لو کمسنه

قهر - آزرد وغرس وغزلش غالب اولمق
واز غلنلق

قهرمان - مهیب غضوب کمسه ودخی حاکم
وآمر وکتخدا معنا سنه

قهقهه - قهقها ایله گولک صحکک اول مرتبه سی
تبسم ایکنجی ضحک اوچنجی قهقه در

قهوه آلتی - وصفر القونا ہاری

قی - اشکوفه وشگوفه واکماک ومراش و
مرشش ووهراشش هارشش قوصمق

قیاس - ادگر وامشاش وانداس بر شیی
آخر شیئه تقدیر ایتمک

قیاصه - دوال تنگ زین اسپ میاسه گیی

قیاقروغی - وآرزواوتی واورهوزاوتی
وقولق اوتی ویاره اوتی حی العالم رباحیین
باشد آبرون گیی وبرنوعنه قنقسی گوزلی
وجمعه گوبکی دیرلرسیس گیبی

قیاقنه - گل سنگ گیی زنگلیکه برده سنگ
پیدا شود زهر الحجر وبهق الحجر وخزاز الصخر
معنا سنه هندی کاهی

قیاکلری - آفتاب پرست گیی مجوسی دخی دیرلر
معروف جانور در هندی گرگٹ

قیامت - رستخیز ورستاخیز محشر معنا سنه

قیامت کرنا - قیامت کردن افگندن و
آوردن کار عجیب وفتنه بر پا کردن
قیامت قالدرمق

قیامت هونا - قیامت افتادن برخانه
وبرسر چیزی رفتن مطلق نسنه لریسی
آشکارا اولمق

قیام کرنا - پاگرفتن القیام طورمق

قیچ آتمق - وجفته صاورمق وآتلمق و
طوارلر وکوب صیچرامق آلیز واسکیز زدن گیی

قید - بندالاسر طوتساق اید وبت قایشله
بغلمق قورنتی معنا سنه

قیدخانه - نواخانه بندی خانه زندان محبس معنا سنه

قیدی - بندی و گرفتار الاسیر طوتساق

قیدی ترقین ایلیک - خط کشیدن محرران
بر بعض اسماء برائے ابطال آن ترقین گیبے

قید یونکا کھانا - آفراہ مجبوس لر ایچون پشوریلان طعام

قیر - سیاہ گز فنکر فت قارگیبی قرہ ساغز
وقیر معناسنہ

قیر - خنک کہ توی بیاض آندر اسپ جرمہ گیبے

قیر باج - درّہ گیبی تازیانہ

قیر غیل - وقیر صقالی آمیزہ موی

قیر قلمق - ریش بروت از حد زیادہ تراش
کردن زدہ گیبی

قیرلتی - اوفنتی شکست وبکت و
قیریق مریق یعنے پیش از ین شکست

قیرغان - گرگری چیز قاور دگیبی

قیزاق - تختہ لخشک کہ بچگان بران نشستہ
لغزند چیچلہ گیبے

قیسمق - تنجیدن گیبی پیچیدن درہم فشردن

قیغ - یلنگتی پشکل گیبے

قیف - تگاب وبشو ترکیدہ خونی دیرلر

قیق - القوقا رطاوق آوازی یقول فی الدجاجۃ
قوقاہ وقیقا

قیق - انچہ بران نگلتی دوزند در کفش گیبے

قی کرنا - اشکوفہ وشکوفہ واشکفہ کردن
التقی قوصمق

قیل الک - ادن الکی در ما شو گیبی چہلنی ہند

قیلق - صورت آدمی چہرہ گیبی

قیل بتمہ علتی - گوز علتارند ندر موی ل گیبے محاسن معناسنہ

قیمت - ارز وارزش آخش وآخش وبہا
دگری معناسنہ

قیمت پانا - ارزیدن وارزش التقویم قیمتہ بالوتمق

قیمتی - گران بہا وبی بہا وبی قیمت بیش بہا
وساوی یس وبہاگیر وبہا ور الثمین اغربہالو نسنہ

قیمہ - بسیار کوفتہ را قیمہ سر موری گویند
کوفتہ بریان گوشت کوفتہ با مصالح در روغن
بریان کردہ المخردلۃ برنسنہ بی اواق ایدوب
کسمک خردلت اللحم قطعۃ

قیمہ کرنا - قیمہ کردن وقیمہ کشیدن خردلت
اللحم اواق کستم ایتہ

قیناق - سرین آدمی گونسہ گیبی

قینچی - دوکارد المقراض قطعا ایدہ جک آلت

قیورچق - وطولاشق وقارمہ قارشق صاچ
در جعد گرہ گیر گیبی کہ عرب صاچی تعبیر اولنور

قیورم - وبورشق چہرلی انجوخ گیبی

قیورمق - طی ایلیک وبوکمک ودورمک نوردیدن
گیبے نورد

قیورمہ - نورد گیبے نورد دامن

قیوردیسی - ہرنسنہ نک کناری زہ گریبان
زہ حوض زہ جامہ زہ امامہ زہ گیبے

قیوقرمزی - کیت اسپ گہر گیبے

قیو یحی بورہ سی - لجام الصاغۃ اشق گیبے

انچه بدان ظروف را پیوند کنند

قیون صرمشقی — وقاره پازی اسفناج رومی

کبے برنیا تدر

قیون چقلداغی — سرگین که در دم گوسفند

بوآویخته خشک شود گال کبے

قیون گوزلی — سوادی گوکه مائل کوزه دیندور شبهلاکبے

قیه قروغی — حی العالم سیاه تر رهیشک گیبی

قیه قیه یقمق — بحدت نظر کردن بچشم کردن

کبے گہور کر دیکہنا

قیی — طرف واوج کنار کبے

کابک — برج کبوتر و برج کبوتر خانه وکابوک

الحدیانه قفص که قوش قویار رطاوق وکوزجین

کومسی وقولق تعبیرلنان آصمه یوایه ده دیتور

زنبیل شکلنده یا پوب تاوانه ودیواره اصارلر

کابوس — شکاچه برنجق ویرنجق ویرنجک

آغربصمه معناسنه

کاتب خرجی — علوفه خوارلرک کاتبلره ویردکلری

خرج درسوخته کبے

کاتبی بیکلو — نیمتانه که ملتان دینلان بلمه در

زیبون وبلکه چجم کوملکی وسلاح وقفتان گبی شایلدر

اول جامه یه اکثر سپاهیلر گیرلر کاتبی دینه خوسنلی کبے

کاتک — مهر

کاتنا — پنبه رشتن ورستن ورسیدن انفرالاپک اگرک

کاتنا — گزیدن بدندان وبینر بریدن وبریدن

ناخن را ناخن چیدن وتراشیدن گرفتن چون گرفتن

ناخن وگرفتن شاخ العضد دش ابله ایصرمق الجایع

بورن کسمک وقولاق کسمک دال وطوداق کسمک

کاٹهه — چوب الحطب ودن بختشبته قوری اغاج

پارہ لری

کاٹهه — کلندر وکلندره وکنده وکنده یا القطر

قوش یاغنه ایتدکاری کنده ومحبوس ایزالیینه

اوردقاری کلیجه ومجرم ایاغنی کچیردکاری طومرقا

کاٹهی — نیام ومیبان القراب قلیج وبچاق

قینی جفن غمدگبی

کاٹهی — اندام الشخص الانسان

کاٹهی — هویه القتب دوه پالانی ودخی ورنک کبے

مقداری اوله دوه سمری

کاجل — دوده ایس معناسنه

کارآهسته بانظام بچم النظم دیزنک

کارتوس — درترکی فشنگ باشد وکپسول

پتاخه بندوق

کارخانه — کارگاه وسرکار

کاریگر — پیشه ور آهنگر ونجار وغیره استاد باشد

ونیمکاره پیشه وری که باوزاره دیگران کارکند و

درمزد حصه مالک وزار کنند

کاربنک جیلادی — وسکره دوگبی چابکدست

چست وچالاک

کاسنی — کسناج الهندباربری سند ترکیده

کوئیک دیرلر و بستانیسی کہ ہند با نقل در رو بر
نوشے بلخیہ در حالا صلتہ دینور و برنوع عنہ آجی ماردل
و قرہ قواق دیرلر غایتندہ ایی اولور
کاغذ ۔ زختۃ القرطاس یاز و یاز دقلری نسنہ
کاغذ بگیبی
کاغذ اوچورمہ ۔ کنکوا باد بر کبی
کاغذی ۔ بادام کاغذی و لیمون کاغذی
و جوز قاغذی
کاغذی ۔ کاغذگرو کاغذ فروش کاغدجی
کافر ۔ کمزدہ
کافور ۔ پالوش و پالوس کافور مغشوش
کافی ۔ بسندالور رمعناسنہ
کاکل ۔ کوبلہ و تبش کسہ و پورچک گبی پرچم معناسنہ
کال ۔ خشک سالی القحط والجدب قتلق
کالا ۔ سیاہ الاسود قرہ نسنہ
کالا دانہ ۔ تخم نیل حب النیل نیل تخومی
کالا سانپ ۔ گرزہ الحیۃ ییلان
کالا کوا ۔ کلاغ الغداف توزغون دیدکلری
بیوک قرہ قارغہ
کال پڑنا ۔ قحط افتادن قتلق اولمق
کالکھ ۔ سیاہی السواد قرہ لق
کالی ۔ سیہ فام و سیہ چردہ الاسمر قرہ لق
کالی زیری ۔ زیرہ سیاہ الکمون کمون
کام ۔ کار اچھی کارِ قابل تحسین الشغل ایش
کام چلانا ۔ کار رواجی کردن

کام خراب کرنا ۔ آبی کردن کار کرانیدن لازم
التضییع ضائع ایتمک التخریب خراب ایتمک
کام کا آدمی ۔ مرد کار آمد ایشلیجی کیمسنہ
کامل ۔ گذارہ اتغول رجل کامل الکمال تمام اولمق
کامیاب ہونا بعد زوال نعمت کے ۔ آب رفتہ
در جو آمدن
کان ۔ گوش و رزا الاذن قولاق
کان ۔ قوت شنیدن شنو السمع قولاق ایشتمک
کانا ۔ یک چشم بترکی سو قور الاعور بر گوزلو
کانا پہوسی کرنا ۔ سرگوشی کردن سر فرا گوش
آوردن سرگوش گذاشتن المسارۃ سر ایشمک
کانپنا ۔ لرزیدن و لرزہ بر تن افتادن و
درفشیدن الارتعاد دپرتمک دترتمک متعدی
و پرتمک و ترتمک لازم
کانٹا ۔ خار و خاز الشوکۃ دیکن
کانٹا ۔ زبان ترازو و خار ترازو و زبانہ
کانٹا ۔ خار خرما السلاۃ خرما پیراغینک باشندہ
اولان دیکنی
کانٹا ۔ چاہ جوئے و چاہ یوزو کلاز کہ کلاشکہ
العود قۃ تیمور چنگال
کانٹا ۔ خار خروس
کانٹا ۔ چنگال
کانٹا چبھنا ۔ خار خلیدن و خار رفتن و
خار شکستن الشوکۃ دیکن باتمق
کانٹو نمیں او لجھکر کپڑے پھٹنا ۔ پشکلیدن

کانٹو نپر گرنا ۔ در خار پا افتادن تیکن لره یه دوشمک
کانٹے دیوار پر چننا ۔ بر سر دیوار خارہا چیدن
التشویک دیکن تیمک
کانجی ۔ آبکامہ
کانچ ۔ آبگینہ
کانچ نکلنا ۔ برآمدن مقعد از لاغری در غایط
کردن گوتی چیقیق
کاندا ۔ پیاز موش و پیاز دشتی البصل
الطه صوغانی
کاندہا ۔ دوش و سفت بترگی اکیین العاتق او موز
کان رکھنا ۔ گوش نہادن و دادن الاصاخة
قولاق طوتوب دکلمک
کانسہ ۔ روی و روئین چیز روئی ساختہ
توج معناسنه در
کان کا میل ۔ چرک گوش ثمه الاذن قولاق چرکی
کان لگا کر سننا ۔ شنگوہیدن الاصغا استماع
ایتمک میل ایتمک
کان ملنا ۔ گوش کسے مالیدن و برتافتن
کاون کاون ۔ کاغ کاغ قوزغون قارغه آوازی
کاہکشان ۔ کہکشان صمان و غریسی حاجیلر یولی
کاہل ۔ سست و تنبل و کنفیر و وازخند و تنبل و اثرہان
و داثر کہان واثرہان و اثرہن قتی تنبل
کاہلی ۔ فرغوک و فرغیش و کیاره و پرمه و
پرجه الفتور سستلک تنبلک فاتر
کاہن ۔ پری گرفته الکہانة فالجیلق لغتی کاہن

کاہو ۔ کوک الخس مار ول اوتی
کائی ۔ جل آب و جل و زغ و جامه غوک و
بزغمه و چغزپاره و چغزواره و چغزلاوه و چغزپاره
و چغزواره و تمه الطحلب صو یوسونی
کائی لگنا ۔ جل بستن آب طحلب لنما صو یوصونلو
اولمق و یوصون گتورمک
کائنات ۔ نیور و نیورد نیوار کائنات جوالکون
اولمق الکائن اولیجی
کایا پلٹنا ۔ تناسخ کردن
کائی پہل ۔ پوست درختے است
کباب ۔ تباہه و توابه و تباهجه و تواهجه و
تبه و تبهره و کباب سنگ و کباب شاهی و کباب
ورق و کباب ہندی و کباب حسینی و کباب
دارائی و کباب گل اقسام آن گردان کباب یک
با آب جوشانیده با مصالح بر سیخ زنند الکباب
معروف لغت در دخی بمورطه لو قلیه
کباب لگانا ۔ کباب افگندن و انداختن و
رساندن و کردن و زدن التکبیب کباب ایتمک
کبابی ۔ کباب پز مکبب کباب پشوریجی
کبادہ ۔ کپانره معناسنه در
کبتک ۔ تاکی و تابکی و تابچند و تاچند متے
والی باقچین دک
کبجہ ۔ و قاشغه چیلاک گبی کفچه دیگ قاشق معروف
کبر ۔ نیو تورا ولوق و بیو کلک
کبرا ۔ خانج و تخلش و بیلالابلق الاجه الابلقاق الاجه اولمق

کبره — لسعف گبی بر نبات تدر وکنلی عاقون تک
بر نبات مشابه زنجبیل اولور گبر گیبی
کبره — کہا درخت کو دگیے
کبره وزبیل — کہا درخت یار گیے
کبڑا — بفارسی کوزه پشت ودوتای وکوز
الاحدب ارقه سی قنبور کشی
کب زیب دیتا ہے — در کجامی خورد لا یلیق
قنده یراشور ونیرده یاقشور
کبڑی — زن کوزه پشت ودوتا پشت الحدب
ارقاسی یومری کیمسه کوز معناسنه
کبک — گکلیک قوشی بیوکنه دری دیرلر غایتده
لطیف اوتسی اولور
کبوتر — سیاره وسیاره وک وکفتر انچه درچاه مانند
گوله باشند ومعلقی وزرهی وسرمه وچاهی گونه
آن سماره وک الحمام کوگرجین
کبوتر باز — عشقباز الزجال اوپوئجی کوگرجین کبوتر مشق در
کبوتری — ماده کبوتر العکرمة دیشی کوگرجین
کبهی — هرگز
کبمه — وآبه کملی خشتوانه گبی درویشان پوشند
یوکلری واسپلکلری صاالقم صاچاق اولوصا النوطورلر
کپا — الذبة مطره که صوقابی درکوندن ایدرلرد
دخی یاغ ویال ومعجون قویاجق قابلره دیرلر
کپاره — کباده باشد
کپاس — پنبه دانه جدا نکرده
کپری — پل گیبی

کپری — شول سیچیم که جولاهه الشیلة آهنجه گبی
کپڑا — جامه ونهادگی ورخت سلامی ورخت
سلام علیک وجامه درباری وعید لک جامه و
لته کہنه پاره پاره شده بهده وبیهوده جامه که
ازحرارت آتش زرد شده باشد وشترک جامه
پاره داره وبستن وگلیون جامه هفت رنگ
وکوردی وکوردین جامه پشمین وگلیم وپلاس
السمل اشوب تفتان اوریامعناسنه
کپڑا بدن پر چیت آنا — بسا وبدن المجسد بلی
جسده اولان ثوب
کپڑا ہند — بوئی جامه وپنبه سوختن الشیاط
یانمش یوک ویانمش پموق رایحه سی
کپڑے ہونا — حیض اوردن بی نمازی دشتان دن حایضه
کپڑے اوتارنا — جامه ازتن برکشیدن وبرآوردن
وبرکندن الخلع چیقارمق
کپڑے بدلنا — جامه بدل کردن ورخت کشیدن
ورخت آتش کردن التبادل دکشمک
کپڑے پہننا — رخت پوشیدن ودربر کردن
ورخت آتش کردن اللبس گیمک
کپڑے پہنانا — جامه پوشانیدن الالباس
گیدرمک
کپڑے دربارے — رخت سلامی ورخت
سلام علیک
کپڑے عید کے پہننے کے — نهادگی
کپڑ — پوپ گبی چوٹی سرمرغان

گپکپی - لرزه و فیره الرعادة القفقفة دتریمه
گپک - سبوس کہ نخالہ گندم وغیره
گپنک - پارچہ پشم شتر اشتراوه واستر ابہ گیبہ
گپور - کافوردار وے معروفدر
گپور تکن - وشنام چوغانی وملکوزاغر شغی
چوبک شستان گبی گلیم شومی اسمیدر
گپورتی - وکپرتی آواز پائی ستوران کہ کبہ گیبہ
گپی - تورانک ولورا و رباغ دہیی
کتاب - استاو بتیک درترکی بجارانیر بتیک گوبلد
کتاب تعبیر - گزارش نامه وگزارنامه و
گزارشی نامه وگزاره نامه وگزرنامه
کتان - زنجیر وکال
کتا - سگ واسپاه واسپه وتسلل آویخته گوش
الکلاب ایت کوپک بجاسے دشنام ہم استعمال
کنند بعربی ہو کلب فارسی فلان سگ است
بترکی کوپک در
کترانا - راه چپ کردن القرض قطع ایتمک
کترن - ریزہا کہ از مقراض کردن
افتد تراشه وریزه مقرض القراضة التون وگومش
کسندیسی وقرپندیسی وسائر بزوقماش
کسندیسی وقرپندیسینه دیرکسنتی معناسنه
کترنا - مقراض زدن وکردن القص صاچ
وغیری نسنہ کسمک وقرمق
کترنی - دوکارد بترکی قینچی المقراض قطع
ایده جک آله المقص کسا جک آلت

کترہ - کتیرہ گبی کون اغاجنک صمغیدر
کتمان راز - کیفسام الکتمان گیزلمک
کتہا - کات
کتیا - سک ماده ولاده ولاسہ والاج
قانجق کوپکہ دیرلر
کتہرا - پلیدی الرجس نجس
کتیرا - زول ژده الکثیرا کترہ دیدکلری نسنه
کہ بردیکنلو اغاجک صمغیدر ایو سی آق وصافی اولور
کتے کے پانی کا برتن - سوین کوبک صوایچه
جک قاب کہ یلاق دینور
کتے والا - سگ بان وسگ پرست
کٹ - بیخ درخت استی والقسط توپلاق اوتی
کٹار - سلاح ہند
کٹا - سپش کلان الضرعة بت قلہ گبی
کٹامی - گل خار
کٹرا - پارہ زمین آباد کردہ القطعة پارہ نسنه
کٹرا - بچہ گاو میش الجاموس صغری انکی معناسنه
کٹکی - خال زنگی الخریق بر اصل اوتدر آق
وہم قارہ اولور آقنہ خریق ابیض دیرلر
ترکیجہ مارلیجوق وقارہ نسنہ خریق اسود دیرلر
ترکیجہ طنہ قران دینلور
کٹنا - زن جلب وقلتبان وقرم ساق
وزن بہز الدیوث غیرتسز کیسہ القواد
قلتبان یعنی عارسز غیرتسز
کٹنی - میانه الدلالة والداولة قولاغوزلق ایتمک

کٹورا - الجامۃ السقایۃ صوا ایچاچک قاب دستی معناسنہ

کٹوری - پنگان طاسک علم آنچہ بر سر علم باشد الفنجان لگن

کٹھا - العضوض اصرغان ایت وآت

کٹھال - بوتہ وگاہ وخلاص البوتقۃ پوتہ کہ قیوو مجیارک ذوب ایتیدرر

کٹھ پہوڑا - القرع اغاج قفان قوشی نقار الخشب دنی ویرلر

کٹھرا - تبنگ العس قدح عظیم طبلہ وکلا تیر گبی

کٹھری - سرنج القعب اغاج چناق وکرسن وقواتہ معناسنہ

کٹھل - خارپشت میوہ باشد

کٹھلا - گردن بند از مہرہ وتعویذ کہ در گردن اطفال اندازند التمیمۃ تعویذ وہیکل

کٹھوتی - تغار وتغارہ ونفاغ التبن اندرن کوچک صحن برکشی قاندرسہ قعب در اوچ و یا درت کشی قاندرسہ عس در ایکی کشی قاندرسہ قدح در وآندن کوچرک غمر در طغار ود غار معناسنہ

کٹھیا - کندو الکندوج صرپون وقوان

کڈیا - وبلیا شست الشص بالیصاد بہ السمک بالق اولتہ سی

کثافت - ووزن وگرفت

کثیف - پژوین وچرگن وچرگین ناویژہ

کجاوہ - المحمل ہودج

کجد ہان - تا تول اللقوہ یوز کوز اکلمک لقی الرجل بالفہم فہو ملقو

کجشور طوررر - قلقبلاقی ہاین ہابون معناسندہ

کچی - چپکلہ پیک قوز گبی

کچک - چٹا یادوز نام گبی

کچکک - توقف کردن مولیدن گبی

کچمن - عصابہ سر زنان حالا چنبر ودلدادہ وقاش یصدی بندینہ اطلاق ولنور پنچہ بند گبی

کچا - خام ونارسیدہ النی چیک

کچا دہاگا - رشتہ بیچان وتار بیچان الخیط ایپلک

کچری - بازخمید فلانی فلان کمسنہ یہ کچری طعن وندمت ومصادرہ ایتدی

کچرا - کالک وسنجہ الحداجۃ خام دولک

کچرا - خاشہ وخاشاک وکرشتہ وتلف خاشہ ہر میوہ القمامۃ چور چوپ زبیل سپور ندی

کچرا قچہ - ونقد الوقت رائج تمام عیار اقچہ درسہ

کچری - دستنبو ودستنبویہ وکبت وکبستو الشمام بر کوچک قاوند رکہ بیشل وقیزل وصاری خطلری اولور وکوکچک رائحہ سی اولور

کچلین - سرخوش سر انداز معناسنہ کہ مست طافح دیعنی باشدن قرہ وکوک قندل تعبیر ولنور سیاہ گبی

کچلا - کچ وفلوس ماہی

کچلیانا - باصلمق وچکنا نمک سپردن گبی

کچلنا - چکناک وبصمق سپردن گبی

کچلی - گاژ وکیشک الناب آزی دیش و

کوپک، دیشی و بارکی در

کچلی ہوی چیز — دبیب الوطی باصمق ویوشق سحق اولنمش نسنہ

کچمش خرمن صاوریور — کاہ پارینہ وکاہ کہنہ بباد دادن و براقبال گذشتہ فخر کردن

کچھک — عبور کردن اسپری گچے

کچور — کشور اسم زر نبا ددر

کچہ — ویکا ویان جانب طرف اسوگبی

کچہری — دفترخانہ وجایگاہ وسرائے شہر دہ وداغگاہ جاے ادائے مال از رعایا الدیوان

کچھوا — باخہ وسنگ پشت وگشفت ولاک پشت وکشلوک وشیلونہ الضہر قیلوبغہ سلحفات گبی

کچھوی — مادہ سنگ پشت الطوسۃ توسبغانک دیشیسے

کچیت کن — وصرغان یکینی برنباتدر انالیقی گبے

کچیت پری — معبر دریا لب گشتیگاہ گبی

کچی سدفی — اسفند گبی اوزرلک تخمنک قرمزلسیدر حرمل معناسنہ نیوند واسفند معناسنہ

کچی صقالی — لحیۃ التیس بر نباتدر ہوفسطلید آنرک

کچیک — وقاشمہ خارش معناسنہ خار خارستگ

کدال — وکلالی زاغنول وکلند المغرفۃ صبان وقرغہ بورنی

کدر — وولک وانغم رخنہ ونقب آہون گبے

کدک طوتمق — رخنہ کرفتن کلوا گبے

کدو — آج وتیر الدبا، والقرع قبق ہردرخت بیلدا ندر العربی الیقطین بفارسی اوزرکا رود وزیرہ

وبیارہ وترکیب تمکلت ویکشا اچیاق دیشوذر

کدو دانہ — صو غلیان

کدورت — تیرگی وتاریکی ووروغ بولانق کہ ضد صفودر

کدوک — بکنک معناسنہ قویروغی کسک حیوان کہ خردم بریدہ بوزقیج

کدی — پلی پوشک گبی

کدی اوقی — وچناک وبی آسارون گبی بیخ دواہی گربہ معناسنہ

کدی گبی یوزنی آتیلمق — بلی کی طرح منہہ دوڑانا چخیدان گبے

کدی ماولمسی — آواز گربہ ہندی میاون گوبندلو کہ گبی

کذب — یوروغ وگذوغ وبہتان طالان معناسنہ

کرا — بتاغ وکرہ اسپ الفلو قلونی المہرطائی قلون

کراستہ — تختہ چوبے رودگبی

کراہ — ہائے وآہ الا واہ کثیر التاوہ اوخ دیمک

کراہنا — آہ کردن زدن برآوردن التاوہ اوت دیماسی

کراہیت ظاہر کرنا — تیمو الکارہ واکراہ ئمکسا

کرہیڑی داڑہی والا — آمیزہ وودموےیہ وچال الاہل صقالہ اقلاق قاریشن قیرفیل وقیر صقاللی گبے

کریپ — عشرہ

گرپی — سیدنی اسغر قوزره گبی خارپشت

گرتنگلہ — چاپاسہ ماتر تنگ گبی

گرتہ — شوی و پیراہن و پیرہن بتر کی کنگلک القمیص کوملک

گرتی — کوتاه و نیم تنہ و شماکچہ وشاتاک الاتب یکسنر و یقاسنر کوملک البقیر یکسوزکوملک

گرتی — کوسالہ مردہ پرکاه الگو دوه کو شکلیتاک درلیسی کرضمانلہ طولدروب انسہ گو سنرزر التقاع ایچسون دیو

گرج گچ چونہ تعمیر کا

گرجانا — رخنہ دار شدن شمشیر و خندان شدن شمشیر و پریدن شمشیر واگر فرو ریزد و خمیدہ شود گویند دمش برگشت الفل قلیج یوزندہ اولان کدک دخی سمق وکدک ایلک معناسنہ مصادر الثلمۃ دیوار کدکی و قیلچ و بچاق کدکی و یوزلدہ یکزرنہ وارسہ

گردکی — دامن وآستین کوتاہ برملبوس در گرتہ گبی

گردل — وکولک ظرفیکہ آب مطبخ بدان بردارند آبریز گبی و دلو حمام یعنی حمام قوغہ سی ایبریز گبی

گردہ — نان تنگ باریک گردہ گبی

گردیچ — برنباتدر تناول ایدر لرگز گبی

گرزر — ظرف آب کہ تنگ باشد مسافران دران آب بردارند کرا تز گبی

گرسان — شمینر الزراع الحراث اکنجی

گرسن — و قوانتہ کتھلالکڑیکا سرنج ولاک گبی

گرسی — برشستی وزیرگاه وسنرادلی و برچہ یگاه الکرسی اسکلی

گرسی — پشک زیرہا کہ بدان آتش افروزند صنمش لسنہ لری کہ اندن اودیا زرقنع معناسنہ

گرسی بچھانا — کرسی نہادن وافکندن اسکلی قویمق

گرش — نورہ

گرشمہ — برزرم الغنج نازو شیوه

گرکا — پاچال و پاچاه و پاچاہچہ کارگاه المنسج یزطقو یاجق موضع پاچالی معناسنہ

گرگری — بدہضمی و تخمہ اسپ الکظۃ امتلاطعامدن عارض اولور برستلق و واغرلق الحمر طوارک اره یہ بکلدن ایچی واغزی قوقمق

گرگریچانہ — السقط ہرسنہ نک یرامزی وکتوسی و ہرمتاعک یاتلوسی

گرگری ہڈی — قاقیرداق و کمرتلیک و کیرک جرندہ گبی

گرگس طاشی — وطوشنجل طاشی سنگی باشد مدور گرن البلیس گبی

گرکے — سنرائے معروف چارمیخ گبی

گرم — اخہر و بہرہ الحظ نصیب

گرم — دریا شتہ العطا بخشش واحسان

گرم کلا — کلم الکرنب کلم ولہنہ

گرم گرم — کگوچ وکگوچیدن مصدر قفردیلی

چلینگ و اغز شا پر وتمق

کرن ۔ اول شعاع آفتاب القرن الشمس
اعلاها واول ما یبدؤ منها فی الطلوع

کرنا ۔ کردن و نمودن و گفتن ایتمک و ایلمک و یاپمق

کرن پھول ۔ گوشوارہ القرط کوپہ

کرنال ۔ و قارت جوان بدانداماییری و
بدمنظر کنندہ والہ گبی

کرنمک ۔ واشمک خمیازہ کھنزہ گبی

کرنامہ ۔ کارنامہ گبی صنعتیکہ لائق کردن
ہرکس نباشد

کرنی ۔ مالہ و گل مالہ و اندایہ واندودہ
و سنز المسحۃ یاپمق ایتدکلری آلت المسیاع و
المسیعۃ کوچک تو غلہ مصری چو بیو کہ مالہ دیرلر

کروان قران یلدزی ۔ آیرتہ یلدزی شباہنگ گبی

کروٹ ۔ پہلو الجانب یان

کروٹ لینا ۔ بپہلو خفتن غلتیدن و
غالیدن و غلت الاضطجاع یانن یاتمق
ویوارلنمق چوپیریک

کروفر ۔ کوچ و کوشش و داد و دارات
و فر و شکوہ و سنگ و ہنگ و فرہ و آوشن یوش
و ناموش العظمۃ الرفعۃ کوجہ لک و اولولق

کرویز ۔ کرفس اجمود گبی

کرہ ۔ تسجارہ و تحجارہ الفلوہ یوند فلونی
و شیلسی سنہ فلوۃ دیرلر

کرہ ما ۔ آروند

کرہ نار ۔ سپہراد

کرہ ہوا ۔ تودہ

کرہی ۔ گرہ جن و گرہ کاک گرگرہ و جیندہ گرگری
الغضروف قاقیرداق و کمرتدیک گبی

کرہ یاغی ۔ مسکہ بلبکہ گبی

کریدنا ۔ زیر و زبر کردن آتش افروختہ
شو والحسنی او دیا قمق ایقاد النار گبی

کریدنا ۔ کاویدن زمین النکت قازمق

کریدنی ۔ آتش کاو المحراک اودی
قارشدرہ جق نسنہ کہ کوسکو دیرلر

گریز ہونا ۔ گریز شدن و پرہیختن و در
گریز آمدن و گریز کردن التحییز توشتودین
براقمق و توللمک پرہ آوردن

کریش ۔ و استون اغاجی دار باجہ پاشد گبی

کریلا ۔ سیاہ ہنگ قرغہ دولکی

کریم ۔ راد

کریہ شبیہ ۔ زحمتلو نسنہ

کریہ منظر ۔ بدرنج و بدچہرہ یرامز کوزن کیسنہ

کڑ ۔ کاژیرہ و کاجیرہ القرطوم اسپور تخمی

کڑا ۔ سخت اصلاب شدید پک برک و محکم قتی

کڑا ۔ یارہ و دست برنجن و دستینہ و دستوانہ
و دستینہ السوار بلزک

کڑا ۔ پای برنجن خلخال با پوشیدن مستعمل
المحجل خلخال

کڑاہ ۔ و کڑاہو پاتیلہ کلان الطنجرۃ والطنجیر تنجرہ

کڑاڑہ - کرانہ دریا ولب شتیگاہ الساحل دکز کناری

کڑاہی - پاتیل وپاتیلہ وپاتلہ وتغرغان و

کرشغان الطنجیر تنجرہ

کڑبڑی داڑہی - ریش آمیز وریش دو

مویہ درصفت آمیزہ وآمیزہ موی وچال

گو یند الکہل صقالنہ آقلق قاریشق آرپہ وبغدای...

کڑک - کڑک وگگ اول طاوقدر کہ یمورطہ دن

ہنوز قالقمقلہ مست وسر سم اولہ قولجقہ معنا...

کڑکڑانا - کراجیدن وکرہ نہیدن طاوق

یمورطلیہ جق وقتدہ فریاد ایتمک

کڑک ہونا - باز ایستادن ماکیان از بیضہ

دادن یمورطہ دن طاوق قالمق

کڑکنا رعدکا - کوہوردنمک توغیدن گیے

کڑوا - تلخ اجی

کڑواہٹ - تلخی وگیر المرارۃ اجیلق

کڑوڑ - مایۃ مایۃ الف کہ صدلک باشد ...

شمار فارسیان باین آہنگ باشد ...

کہ بہندی لکہہ گویند وہ مراتب بدینسان است

یک وده وصد وہزار ودہ ہزار وصد ہزار ...

راشمارہ وصد شمار را اشمار وصد شمار را ارادہ وصد ارادہ

وصد ارادہ را آرار وصد رار را آلی اراز گویند

کڑوڑا - نگہبان عاملان از طرف حاکم

المصیطر غالب ومسلط

کڑی - تیرباہم ودار بام وتوردہ الجذع کرش

واوستون اغاجی وبلبان

کڑی - حلقہ زرہ وجوشن الحلقۃ ...

کڑہی - وا وغلان آشی شیر خشت ترنگبین گیے

گس - الفرج اودیری وآم

کسان - کشاورز وبرزگر وبرزہ گرو

برزگار وبرزہ کار وبرزیگر وشخیر الفلاح

والاکار انجی

کساد - منندک کچہرا ولمق

کسب - دست رنج ومزد دست وپا رنج

زر یکہ بشاعر ومطرب غیرہ دہند قزانمق

کسب کرنا وجہ لائق سے - تود ساد الفنجدان

والفیدن قزانمق وکسب ادخار ایتمک

کسبی - روسپی ولولی زنجاک البغی زنا ایدیجی

کستانہ - شاہ بلوط غربیدہ بلوط

الملک دیرلر قسطل گیے

کستوری - مشک المسک مشک

کسر - تیشہ اہران گیے

کس طرح - چگونہ کیف نیصل

کسک - کلوخ پیوگیے

کسگر - کاسہ وکاسہ ساز وکوزہ گر الفخاری

چناق چولک دستی وبرداق ودزدیجی الفخا

بالیقدن دونسیلان چناق ودستی وبراق

کسم - گل زیرہ وکاجیرہ وبہرمان کابیشہ

وخسکدانہ آلی رنگ معصفر العصفر الاحریض

اصپور چیچکی عصفور اوتی

کسمز - تیغ قاطع کسکین مقابلیدہ کسند گیے

کسمک — خوشہ خرمن کہ دوبارہ کوبند
کوزر و کفہ گبی

کسملک — زمین دامن کوہ کہ برای جانوران
و مسافران مانند آخور بسازند کندہ و گاز
گبی تاندرہ نیز

کسمہ — و سحر بیلک گبی پیکان شکاری
درکہ کوچک بیل شکاندہ بر طرز اوق تمرینیدر

کسنتی — کہن پارہ گبی

کسنئی — بزرگری و کشاورزی و دہقانی
الحراثۃ اکنجیلک

کسوٹی — سنگ عیار زر المحک آلتون و
کموش تجربہ اتیہ کلدی طاش

کسوٹی پر رکھنا — بر محک زدن و کشیدن
و عیار کردن

کسیرا — ریختہ گر برنجدن و تمودن
دستی و برداقی و چناق دوزیجی

کستی — کلند المحفر قازمہ کولنک

کسیس — زاک زرد و زاک شترد ندان
کوتہ از زاک

کسی طرف کا ارادہ کرنا — پیمودن المیل
الکلک الارادۃ دیلہ مک

کسی کام کی عوض اپنی جان ہلاکت میں ڈالنا
رگ بسمل خاریدن بیچا غنہ بیون سورمک و
ایا غیلہ قنارہ دیہ لکمک

کسیکو سبب سی بلا میں پڑنا — بر سیمان کسی ورچیا

کسیلا — زمخت و زفت و زرکش و یہ العفوصۃ
لکدہ لک

کش — پیادہ گبی اقسام و رخ و شطرنج
او یونندہ شاہہ کش اتمک ہنوز کش دیہ ایچک
پردہ عجم شہ دیر ارشہ گبی

کشادہ ورنگ — پاپدن او قی صالیویرمک
کشادیے

کشادہ — وا و فہل الوسعۃ کیکلک

کشت — شہ دادن

کشت — بزر الزرع اکین

کشترہ — زندہ بزرگ کشترہ کیے

کشتی — باکردن و گرفتن مستعمل و پاک شدن و
پاک کردن و تمام شدن و تمام کردن معرکہ کشتی
و کشتی حصمانہ کشتی عداوت المصارعۃ کورشمک

کشتی — شمار الزورق السفینۃ کمی قایق

کشتی — کشکول و کچکول کشکل معناسنہ

کشتی برابر رہنا — کشتی گرہ شدن و کشتی قدر شدن
و بودن و جنگ قدر شدن افتادن

کشتی باز — کشتی گیر المصارع والصراع کورشجی
و کورش طوتجی

کشتی لڑنا — کشتی کردن و گرفتن التصارع بوی
بریلہ کورشمک

کشدی — و کشفہ سی شبیہ اسپ

کشتلہ — باد درمیان صبا و جنوب عربیدہ
از یبادہ دیر لرباد کشتلہ

کشفت — هوش واثرون بیناب معاینه مشاهده

کشکک — طعامیکه از دوغ پزند کشک گبی

کشکه — کاشکه گبی

کشنش — کشنیز باشد که پزه قوریون گبی

کشنه — و بور حق غله باشد میان ماش

و عدس دار و کرسنه گبی

کشوث — آفره تیج باغ صرمشغی معناسنه

کعبتین — سی مهره نرد بفارسی سپنج برخی

کابتین گویند زار معناسنه

کعبه — آبا د بیت الحرام

کفاره — ترجمان گناهدن اریدیجی نسنه

کفاف — تور تیز سوال دن منع ایده جک

مقداری کشینک رزقی اولمق

کفاف نفس — قوت لایموت توشه گبی

کف دریا — شورح الزبد دکز کپوکی

کفش — پاپوش و پا افزار کفش جبته

کفش نعلدار پاشنه برجسته آغراز و پاهنگه جمشاک

وجشاک سندل و سندلک سندله کشدره وایاق

قابی معناسنه

کف صابون — کوپج صابون کپوکی

کفگیر — آلکه کف برآوردن دیک کفلیزه و

کفلیزگوگیر معناسنه المغرفة المطقبة کفگیر دیدکاری

کبچه و کفچه سوراخ دار را کفچلیزه و کفچلیز وزازل

وآردن گویند سوزگی وسوزک معناسنه

کفن — جامه مرده کفن میته صارد قلری بز

کفن چور — کفن دزد و گورشکافت و گورشکافه

و شکافنده النباش کفن صویجی

کفو — هماورد و هماویز و همتا نکدش

کفنی — پیراهن کفن مانا که درویشان پوشند

کفه — سید بزرگ بیوه نهادن کواره ولوده گبی

کفه کیمونی — کموت حبشی طفله گبی

کفه کیلی — حجر الرخام گواز گل باشد قیمولیا گبی

کلج — خردل بری

کلرمه — آجل گبی آر دوغ

کلره — مزه عفص ترکش وند گبی

کلری — گروهه و گبی وفر موکت رغونه و

پناغ و ماشوره و چیزشته وشفته و پاغنده و

پاغنده گلوله حالج کرده دشکی کلابه وکلاوه

ریسمانی که بر چنگلوک تنند هندی اطیاالکبه

ایپلک یوماغی وجاجه گبی

کلیک — طاغ یاریوز پدر صعتر الحمار معناسنه

یاموں گبی

کلوی — خیار و خیار زه وگلونده دراز و

باریک باشد القثا رخیار

کلز — چیز و محتشد و بابون صبوره گبی

کلزدن سوسک — انزنبق حرف زدن منکیدن گبی

کلهوالی — کره بغل بغلک ترکیده کوپک ممه سی

وعروسک دیرلر

کل — هما دوهمه و هما دی کلی و هی کلی و هما دیان

کلیات بترکی هر چه هیسی بودوکلی و بتون

کل — روز گذشته ودی ودیروز ودینه ترکی
تناگین الامس دونکی گون

کل — روز آینده وفردا ترکی تانگلنه الغد ایرته
غد وگبی ویارن ویارنکی گون پره واگبی

کل — آرام الراحة وکلنک

کل — اقرع ترکیده کل دیرلر

کل — در ترکی گل شستن باشد گل فارسی گبی

کلاتیر — تبوک گبی سپد وطبله بقالان تربیان تبکه

کلا — تنده وتنددن مصدر ججک طلوع جی

کلا — کله وسر الرس باش

کلابتون — زررشته

کلام — سخن وسخون وسروب ولوالة لاقرد
وسوز معناسنه

کلام الله — نبی ونپی ولوی ونوی وکرآم
الکراسته المصحف

کلانیج — جست شلنگ الطفر والطفور یوقاری صچرامق

کلانیج مارنا — برجستن الطمور اتیلمق آطلمق وسکرتمک

کلائی — از آرنج تا بند دست الساعد قول

کلب — وقنقال وتفه وطوره کلافه باشد
که رشته ران بپیچیده بشکل حلقه باشد و
چرخ کلافه را الیه گوینه بهندی اٹیرن گوینه
وکلیه نیز کلافه گبی

کلبچه — کلاوه باشد

کلبک — پروانه گبی جانوریکه گرد شمع گرد آید

کلبلانا — دردل جنبیدن الدس کوکله دوشن

خواطر خلجان ایتمک

کلبلانا — آهسته آهسته وزرم جنبیدن الاهتزاز
دترمک ودپرمک

کلپ — اهار بترکی انچه بر کاغذ باشد اهار راست
وانچه بر جامه حشیل

کلتهی — ماش هندی القلة جلک

کلچه — نان کوچک کلیچه وکلان را کلیچ خوانند الکعک
قوری اتمک بکسماط دخی دیرلر کاک معناسنه

کلخن — گلخن باشد در ترکی بکاف مستعمل

کلر — سوسمار سوس گبی

کلز — بیخ نادر وشتی مغاش گبی

کلس — سرطوق اقباک ضافت وسیل سکزیه

کلغا — تاج خروس وبستان افروز ترکیده
سیر عاشقان وبستان گوزلی دبک بوزکی و
عاشق وقطیفه وخروس ایبکی وخروز جیجکی معناسنه

کلغی — کلل وکلکی ترکیده جیغه وجیغال دشوید
وپادشاه لرک باشلرینده اولان سورغوج دیرلر

کلف — بشنج ترکیده چیغنت سیس دیرلر

کلفت — گیاه را ابشرة وجه جلدرا اولق که شدت
ملاقاتدن ویا یوغنازقصلمقدن ویوغلمقدن و
یوکالمقدن ویاخود افراطا اکلدن حادث اولور

کلک — شانه وغیره والبراعة القلم یا زیه
یازاجق قلم

کلک کا جنگل — نیستان الاجمة نیشلک و
وجیقستان وقامشلق نیشلک

کلک - جالہ انچہ از کاہ وغیرہ بہم بستہ بران
از دریا گذرند و سامان گذرانند درین دیار
از کاہ گوندلا سازند
کلکاڑکا - زادہ دیروزہ ابن الامس دونکی اوغل
کلکی رات - پریدوش و شب روز گذشتہ
پرندوش و پرندوار و پریشب البارحۃ الادنی
پریجان گیجہ یعنی دونکی گونک گیجہ سی
کلکل - ہرزہ درائی و کاؤ کاؤ و کلمکل و کلکل
الصخب یکشاقلق و گوزہ لکمہ ہرزہ گویلق
کلگی - کلغی و کل جیغہ معناسنہ
کلکی - انچہ بر کلہ اسپ از پرہا گذارند
کلہ - جرغند و جرغندہ العصیب یاغ باغرو
دخی طولمش بغرسق مومبار معناسنہ
کلہ - واثرہ و تلا الاسوز معناسنہ
کلہ تاکبد - ہنوز و ہمین وہی الا آگاہ اول
کلمے کی اونگلی - انگشت شہادت الدعارۃ
شہادت پارمغی
کلنا - تیرک و کنشک و تیر کزدن اعضا
از درد قشقرتمق معناسنہ
کلنک - باتر طورنہ قوشی
کلنی - دیچپری کنہ القراد کنہ بیوک نوعنہ
صاقرغہ دیرلر
کلوار - می ساز و می فروش بترکی سوچی
الخمار سچی صاتجی
کلوار کی بہٹی - شرابخانہ و میخانہ الماخور میخانہ دبوزخانہ

[illegible]

گلونہ - گاؤ جوان و دوشیزہ الجذعۃ بش یاشنہ
گیرمش دوہ و ایکی یاشنہ گیرمش قیون اوچ
یاشنہ گیرمش صغر و آت
گلونجی - سیاہ دانہ و شونیز و شونوز و شہنیز و شینیز
الحبۃ السوداء چورک اوتی
گلہ - تندہ درخت طومور جق و تندیدن
مصدر طومرجقلنمق
گلہ - سر الراس باش
گلہاڑا - تبر چوب شکاف و تبر چوب شکن
تبر الفائس ایکی یوزلو پالتہ و پالتہ نک صاپنہ دہ
الفاس دیرلر
گلہ دراز - الصاخب یکشاقلق ایدیجی
گلہ اوپولی - گولے الوان پتھر کے جس سے
بچے کہیلتے ہین تشیرہ معناسنہ
گلہ شکری - عسل طبرزد
گلہیا - کوزہ قفس
گلی - کنہ العلس صاقرغہ
گلی - آب دہن کشیدہ و غرارہ
گلی - پرہائے نورستہ مرغان قوش لرک قنادی
گلی - غنچہ بترکی پوندک و غنچہ گل را گنبد و گنبدہ
و گوکلک و گوپلہ الزہر چچک النور اغاج چچکی
گلی - تریز و سوزہ الدخریص تریز
گلیانا - ظاہر شدن سرہائے پر چوزہ
التشویک دیکن بتک اغاج دکنلولمق
گلیانا - شگوفہ برآوردن درخت طومورجقلنمق

گلے پرکے پال - گوپلہ ازکلاکہ بوزن و
بانشک صاچلدی
گلیجی - جگر الکبد باغر
گلی کرنا - آب بدہن کشیدن الیج آمق وصاچق
گلیجا - جگر و پوت و قلیہ پوتی قلیہ جگر بترکی
باغیر الکبد جگر و باغر و جگر جیر مستعلدر
کلید قوغانی - دندانہ کلیدان گرہ گیے
گلیجی - جگر بند جگر و بورک و یورک گبی عربیدہ
سواد البطن دینور
کلیل - برجستن اسپ ازنشاط جرپ راست
گلین - گیاہ شور کہ در طعام کنند تور گیے
لگم - دہانہ لگام
کمال - شیوہ تمام اولمق
کمان - کوک القوس یائی
کمانا - کسب کردن الاکتساب قزانمق
کمان اوقی - کمان گروہہ وکمان مہرہ باشد
کمان چڑہانا - چلہ کردن کمان زہ کردن
وبزہ کردن الایتار یایہ کریش اتیمک
کمان نجار - کمانہ مثقب یای معناسنہ
کمانی - وکمانچہ برساز در غژک گبی
کمائی - مال بزور بازو دست آوردہ
کمٹھا - چوب کمان وکمان چوب
کمٹری - کومرو لکل الکمثراۃ ارمود
کمخاب - وکمخا الوان مختلفہ طوقنمش قماش
کم خوار - نزار خورش القتین قلیل الاکل اولان کشی
کم خوراک - فرمرست ازہیچی کمنہ
کمر - میان قہ بیگاہ وکش و ندا النصر و الخصرۃ
تولتق التی کہ بکور دیر ربل دیبلی
کمر - طاق عمارت والا دگبی
کمر بند - بند الحزامۃ یولار وانچہ درازا زبند
کنندانرا چکرہ گویند
کمر بند صحیاغی - پشن گبے جہپا کمر بند کا
کمر ٹوٹنا - کمر باختن وکمر شکستن عاجز اولمق
کمر سیدہی کرنا - کمر بیچ کردن برآز رست بولمق
کمرک - باج وخراج ساگبی پرشٹ
کمرہ - گہر ند کہ پارہ اغزندہ منعقد اولان
قرو لغہ دیر خشک ریش گیے
کمری - انکہ درد کمر داشتہ باشد از
برداشتن بار گران
کمری - برک ملتان بیلیہ معناسنہ و
اصطلاح ظرفانسدہ کوتہ کو سدی دیبلہ
کمزور - بیمار و ناتوان الضعیف ارق کشی
کم صبر - تنگ شکیب
کمک - چیز یکہ المدد یاردم
کمل - پلاس وکوۃ الکساء گلیم چون آیہ و پلاس
کملک - کیفر والیولک پاداشن
کملی - گلیم الصغیر الحلس پلاس آبچہ چوان یپاغی
کمند - بترکی انہچی جابیز وجابیز جابیز و لاشنہ
الوہق کمند
کمند ڈالنا - کمند انداختن افگندن ... جستیدلن

وہ پیچیدن کمند آتمق

کمنگر - مخفف کمانگر کمان ساز قواس کمر یاپیر

کمہار - کلال و کوزہ گر و کوزہ ساز و کاسہ گر الفخار

کمہلانا - پژمریدن و پژمردن الذبل الذبول احلولمق

کم ہمت - کمزن ہمتسز کیمسہ

کم ہمتی - کر سنج ہمتسزلگی

کمی ارسلانی - مدمغ یوجہ فرو بیدل کس باشد شیر طاقی کبی

کمیت - کہر و ہنگر و شرغ الکمیت قیو قرمزی و سیاہہ مائل اولانہ خرمائی طوری دیرلر

کمیلا - الجمزر الذرنج طوار بوغانہ لیمیق یر

کمینگاہ - گوشانہ و نخچیر گاہ المرصد پوصو یری

کمینہ - پژدی فرومایہ نخچیر نخچیر لفضرہ الرذل خسیس اصلسز کیمسہ

کمینہ پن - دژ وادخ الرذالۃ اصلسزلق

کمی یلکنی - بادبان کشتی

کن انکھیوں سے دیکھنا - گوزاوجیلہ باقمق کنغالمہ

کنارہ - شتر و کران و کرانہ و دہنہ پہلو تہی کردن و پہلو کردن الشفا طرف واوج

کنالی - خنور خم کلان ناشجنہ معناسنہ وانچہ دران خمارہ نہند شکیبنہ کہ بترکی صریون و پیک گویند واین از گل باشد و بر نوعنہ انبار گویند

کنبل - گلیم

کنبہ - خویش و خویشاوندان و خویشاوند القبیلۃ براتادون اولان جماعت

کنبہی - سمائر و غ الکمار غتار

کنپٹی - بناگوش الصدغ طویون سر شاخ کبی

کن پہٹا - خنگافتہ گوش الاخرق لاغی مشقوق

کنٹھا - گجک و کیک و جہک گریبان

کنٹک - بدخو و دژ خم و دژ خیم الخسیس جمری

کنٹھہ - حجنش پیوندہ اولان ورو یو مرودر

کنٹھہ مالا - خنازیر بر بوغازک مرضیدر

کنج ایریسی - قارت اوغلان لپرامرد رشت و قوی جثہ کنک کبی

کنجڑا - سبزی و ترہ فروش البقال سبزوات صاتیجی

کنجلک - ویلتلک جوانی

کنجوس - زفت البخل بالیتی کیمسہ یعنی پیوب صا قلمق فہو باخل و بخیل و بخال شدتلہ اولان

کنجی - کلید بترکی کتمان وکلید غلط انچہ از قفل دیگر اندازند بشکل و کلیچہ و بدنگ کلید چوبین المفتاح اناختر

کنچن - القواد قلتبیان

کنچنی - لولی الزفن رقص ایتمک وہی مغنیۃ

کند - الکہام الکلیل چونکہ کسمز قلیج و بچاق وغیری

کند ذہن - غائش کودن الغباوۃ والغبایۃ فکر و فراست آزاولمق

کند ذہنی - تیما و البلادۃ کوذلک البلید کودن

کندرو کنور بر نباتدر قبوغنی صویوب پیب ایدرلر بہندی سن باشد کنک وسن گبی

کندر - قلندر الندرہ طاشید قلری عرزا گیم

کندن - زرہ تمام النضر النضیر النضار آلتون

کندہ — وکلیہ ان المقطرۃ مجبوسلرک البینہ اوردقلری جمع
کندہ — وکوندہ میقعۃ البازی بیتوازگبی
کندہ — تنہ درخت وتابال الجذع اصل
اغاجلرک بالدیری وساق
کندیگر — جامہ کوب اوربالرک دوکنجی
کیمسہ کہ قصار ودقاق در
کنڈی — چوبیکہ دران پاشنہ دربگردد انجران
قپواوکچہ سی کہ اچوب قپیاند قچہ قپوایلہ دورایدر
کنڈی سنہ یونمق — تیشہ بسوئے خود زدن
کسری کندی طرفنہ اورمق معناسنہ
کنڈی کندیہ سویلنمک — مرد انلمق و
دیرلانمق بڑبڑانا دندیدن گبے
کنڈا — پاچپک شتی الحشی صغرتر سی
کنڈل — خرمن ماہ وخرمن آفتاب الطفاوۃ
گونش دائرہ سی وعند البعض آی اغلی هالہ گبی
کنڈی — زرنیخ زروفرنج زروقلابن قلج و
قلجم الغلق یاپق وبرکتمات الغلاق قپو بر کتدی
نسنہ الزرفیت شپکورہ کی
کنسلاہی — گوش خنزوگوش خنزک ہزارپا
کنک — ٹونٹی آفتابہ وغیرہ موری گبے
لولہ راہ آب کہ ازسفال سازند گنگ گبی
کنکر — دیکنلی برنباتدر حرشف ازان جلبی
کنکر ساقری — صمغ الحرشف کنکر زد گبے
کنکری — سنگریزہ الحصاۃ الحصا اوفق طاش
کنکریلی زمین — ہموار اوفق طاشلو یر

کن انکھیوں سے دیکھنا — بگوشہ چشم نگریستن
آغول وآغیل واساسۃ اللحظۃ گوز قوییغیلہ نظر ایتمک
کنکنہ — یا گل آب نیم گرم ویلیک ویلیک و
یلکلک بلکل ایلی معناسنہ
کنکوا — کاغذ او چورمہ
کنگال — ساسان وارزانی
کنگن — دست برنجن ودستینہ وگوہر کش
مکلل باشد ودستوانہ ویارہ السوار بلزک و
دستینہ مردان جنگی راکہ قولچاق باشد بتر کی
الدوان دیرلر
کنگنی — ارزن وکاورس وزغارہ وکال
طاری معناسنہ
کنگنی کی روٹی — زغارہ طاروانکی
کنگورہ — کنگرۃ الشرفۃ حصار دیوارندہ
وسرائے دیوارلرندہ اولان برتا
کنور — وکندر شاہانہ کے درخت بھنگ
وکنور تخمی تخم آن
کنول — یرقان صار ولق نام مرض
کنول — نیلوفر کہ آفتابی وماہتابی باشد
النیلو فر نیلوفرچچکی
کنویر — وکندر الادنہ گبی درخت سن کہ ازان
رسن سازند
کنگھی — درخت شانہ
کنگھی — شانہ وسقا من المشط طراق
کنگھی کرنا — شانیدن وشانہ کردن شانہ لیبا
وشانہ زدن ونہادن وکردن وکشیدن

الاقتشاط طراغلہ طرانمق

کنیر - نمر زہرہ الدفلی آغواغاجی

کنہ تخمی - وکنہ کوچک عربیدہ خروع اسم بیدانجیراست طراگیبی

کوا - زاغ الغراب قارغہ

کوا - ملازہ وکژہ وگنج وکدہ اللہات دلچک

کوا - چچلہ النظر دلاق

کواکب سیارہ - درمنہ یلدز لرک بربری دن بربری کچر بریرہ طورمز

کواڑ - شہر یور

کوانرا - مرد نوجوان زن نکردہ البکر کنج ومرد زن نکردہ را ارگن گویند ترکی

کوانری - دوشیزہ وبالت وعزبۃ وعزوب وعزید بکر رفتہ دختر البکر ارگور مدک قیز وتازہ

کواڑ - تختہ در المصراع قپو قنادی

کواڑ کٹھکٹھانا - بہ درزدن وانگشت بردر زدن الدق اورمق

کوان - چاہ وچاہ خموشان وچاہ نسیان وچاہ فراموشان چاہ انباشتہ وگرود بسیار عمیق ودای چاہ زینہ دار وگرہبچ چاہ زندان البیر قیو

کوا کھودنیوالا - کنکن صو یولجسی قیو قازیجی

کوبا - کلوخ کوب المزربۃ الارزبۃ طوقماق

کوبرہ - انبار گیبی چور چوپ زبیل وپیلو زندہ کہ بر برہ کوملہ ولوب انجیلہ ترلا یہ دوکرلہ

کوبلک - خایہ دیس آق نفتار ویلی نفتار قرجان گیبی

کوب - تخم آب وغیرہ

کوبچک - وقوانوس وخنبرہ مربان مشک گیبی

کوپر تکن - وپیاغی صابونی برگیاہ درآندن اثواب یایقار رغوتنہ گیبی آذربوبہ معناسنہ

کوپردی - آواز پائے ستوران قاراق گیبی

کوپری - پل وجسر خدک گیبی

کوپک اورمق - لاییدن گیبی بھونکنا کتی کا

کوپک اولومسی - نالہ سگ وکدی باولسی آوازگریہ لوکہ گیبی

کوپک یلہ برچوالہ گیرک - باسگ بجوال رفتن غایتدہ خلاف جنس اولان شخص ایلہ بر آرادہ اولمق معناسنہ

کوپک بوغان - قاتل الکلب دارقی گیبی ہندی کچلا

کوپک دیشی - نابہ سباع وآزودیش مردم ناب گیبی

کوپک منکنہ سی - آتش سنگ گیبی بنفنج الکلاب معناسنہ صرمشتق نوعند ندر

کوپہ - انچہ در گوش کنند ہندی بالا

کوپہ باصلمش اوزم - دانہ انگور کہ برائے شراب در خم کنند سایہ پہ وران خم گیبی

کوت - اوتراق بری مقعد وکوتی قاشیق کون خارید ن اشیان ایلہ ولمق معناسنہ کوت گیبی

کوتزم - زمین گیرافگار گیبی آنکہ از زمین برخاستن نتواند

کوتزم چکر کہ سر ملخ پیادہ گیبی کہ پرندارد

گوتل — یدک و پالا
گوتنا — بار درخت و غلہ زمین را اندازہ
کردن الخرص اورانلمق
گوتوال — شب گرد و گزیرہ و شحنہ آنکہ شب
نگردد و حفاظت شہر کند
گوتہ کو سدی — در اصطلاح فواحش انگیا
باشد یا کرتی زنان برک گبی
گوتہ کردن — الاوقس یوبنی قصہ
گوتھی — تہنال النعل باشمق
گوٹ — ذربترکی قورغان القلعۃ طاغ باشندہ
اولان صنغنجق محکم برک بر
گوٹنا — کوفتن و کوستن و کستن الدق و الدکردو تک
گوٹھا — بام و بالاخانہ و ستاوند کوشک
السطح اوا وستی
گوٹھا — تنورہ بدن
گوٹھی — کند و شکینہ و کانور الکنار و ج قوان
و صربون دبچی
گوٹھی — خزانہ تفنگ
گوج — کباب تاوہ کہ در قورون پزند شرقی گبی
گوچکن — برقوشدر کز نہ گبی [illegible]
گوجن — جانوریکہ از پوست آن [illegible] سازند
فرسان گبی
گوجنک — صفرا کردن اعراض [illegible] شکن گبی
گوچتک — توانستن تاند گبی
گوچی یتر — والندرن کلور و تواند داند و

گوچم یتر و المدن کلور توانم دانم
گوچادینا — اندک زخمی زدن الوخز سنگو ایلہ
طعن یا تیتمک و غیری نسنہ ایلہ اورمق و اکنہ او لغمق
گوچلہ بوکن — و قزغہ بوکن اداراتی بہندی کچلا
گوچمک — کوچ کردن بنہ بستن کوچ گبی
گوچنا — خلانیدن و سپوختن و سپوخیدن
اشوکۃ دور تمک صانجمق و باتورمق
گوچنا — سوزن زدن ازدن و آجیدن
الغرز رشتہ یہ اکنہ اولیغامق و باترمق
گوچی — دفتہ و دنتین و شنجہ و غرواش و
غرواشہ و سحر و کرند و کرند بتارہ الصیصۃ اوکیر معنا
گودری — گونہ از پوست دباغت دادہ کہ
ازآن بندکارد و غیرہ سازند جبیر گبی
گودکودکے چلنا — جہجہان رفتن صیچرامق
گودنا — برجستن و جستن و سیستن و جست
و خیز کردن کوہنا سا خیز کردن و برجستن
الحتن القفزہ صیچرامق و آتلمق
گودہ — تن و بدن جسد و جسم گبی
گودلو — و بوبلو بوصلو و کوجلو قوتلو تنومند
گودنہ والا — شب آتیلچی
گودون — گذرہ و اریجان [illegible]
گور — زنجیرہ گرد بافتہ طوان
گور — ریشہ ناخن الشظیۃ بربارہ شدہ
گور — انبوہ گہنا خیش و تنقیل گبی
گورا — جامہ ناشوی و کوزہ نادیدہ

آب وسبوی نادیده آب ایچدیلی لسنه

گورد وکم ـ گره دشوارکه وا نشود غلچ گیبے

گورده ـ ده کوچک کم آباد

گورش ـ کشتی مصارعه کشتی گیبے

گورشمک ـ کشتی کردن

گورطمان ـ زم گیبی گھر بھندی

گورک ـ وماشه آتشگیره گیبی دسپنا وسفسی

گورکجی ـ پوستین دوز موپینه گیبے

گورکدی ـ وقنزدی طالب نرشدن

گربه گشن گیبے

گورلمک ـ وخشمله جیقرتق نوفیدن گیبی

جھڑ لکر بولنا ـ

گورمز ـ گورماست گیبی بوغرد اوزرینه

سدصا غوب وچالقوب بعد الانعقاد تناول

گورن صمغ درخت مقل که در زمین باشد

کلکل ومقل گیبے

گوره قیپو پشمغی ـ بلینی درمحوبه گیبے

گوڑا ـ خرمهره کلان المنقاف قاطر بونجغی

گوڑا ـ خاکروبه وخراشه وخراشیدگی

وخراشیده وتیف وانبیره وخلاشه وخاشاک

بربام اندازند القامه سپوزندی وکبراک وقشلق

دسپورندیلک وانچه بدان آتش افروزند بترگی

طوترق گوینده آتشگیره گیبے

گوڑا ـ تازیانه وچابک الدیره طوره

گوڑه ـ لوری الجذام سودا غلبه سندن

برمرض اولور

گوڑه ـ پیس وپیسی البرص مرضندر

گوڑھی ـ مبروص الاجه مرضلو کمسه

گوڑی ـ پلچی وکس گربه الودعه یلان باشی

گوڑی ـ استخوان سینه القصبه کودن بلغارسق

گوڑی ـ ملک النوفته شول بیاض که طرناقده

گوڑی والا ـ آنکه خدمت تازیانه زدن از

امیر داشته باشد

گوڑے مارنا ـ تازیانه زدن الشقو اورمق

الجلدا غاجله وقامچیله اورمق

گوزپشت ـ کنج وزروزنکی زونکی زونگل

الاحدب ارقاسی قنبور کشی

گوزلمه ـ وپشی وچورکی بوغاچه پوری در

روغن بریان کرده چواکی چاپیک گیبی

گوزه قند ـ کله قند آبلوج

گوزه آب ـ کھسته صوایله طوبو برداق و

فلشک کوزه منقش

گوس ـ کروه سنگ علامت آخر فرسنگ

وسنگ نشان ومیل گویند ومنه المیل اربعة

آلاف خطوة وجمعه امیال

گوسه ـ کھیلے

گوستبک ـ چھچھوندر انگشت برک گیبی

گوستک ـ پایوند وچهار شکال گیبے

گوسکو ـ انچه بدان در دیوار نقب کنند ھندی سبل لشانگک گیبے

گوسله ـ پوستی غیر کیمخت وساغری غرغن گیبے

کوسلہ طاشی — وصوماقی طاشی سنگیکہ قفشگران
بدان افزار تیز کنند سنگ اسکاف گبی
کوسنا — دعائے بد دادن بد دعا آلنج کوسنا
کوسم — گوسفند پیشاپیش رمہ روندہ باشن گبی
کوشنک — حیوان گشن طالب نر
کوشنک — وطلب و لمق طالب نر شدن مادہ
کوشک — دودہ یا وریسی بوتہ شتر بوتہ گبی
کوشش کرنا — کوشیدن چبالمق وسعی اتمک
کوشتہ — غلہ مانند ماش و عادس کہ بگاو
دہند فرسطاریون گبی
کوشیمک — سست واستر خا شدن عضو فلجی گبی
کوفت — کرہ گبی پھپوندو کوفلنمش وچپکلنمش
پھپھوند لگا ہوا
کوفتہ — کوفتہ کہ کباب باشد
کوفتہ چوربا — ہمہ گبی شوربائی کوفتہ
کوفلنمش — وآتیمش و فاسد اولمش و
قوتمش وچپکلنمش میوہ و نوالہ وغیرہ پھپھوند
لگا ہوا و بودار و ترش شدہ و فاسد شدہ
بیہورہ سیت گبی
کوفلی — بیات و قوری و کوفلی چپکلی اتمک
پھپھوند لگی روٹی نان تلخ گبی
کوکا بیلی — نیلپر و نیلفر و نیلوفل و نیلوبل و
لیلوبل و لیلوپر و لیلوپرک النیلوفر لوفرچچکی
کوکرچین — کبوتر سیارہ گبی
کوکرہ جین دتی — رعی اسحام غلہ مانند ماش

و عادس فرسطاریون گبی
کوکر لینا — تقفل شدن سگ پشہ بستن سگ
الفطال لزوم بعضها بعضا
کوکرمتنا — سماروع الکلمۃ مفتار
کوکرمک — آواز کردن شیر زار گبی کارنا
کوکرہ مک — وکومور دنمک و خشماہ حیقرمق
چیخکر بولنا چھرکر بولنا توفیدن گبی کوکرہ یکی بان
کوکم — الوچہ ترش آلنج گبی وکوکم اریکی طاغ
اریکی آلوچہ و لکوز اریکی آلوی جبلی
کوکنمک — سرزدن غنچہ وشکوفہ از درخت
تندیدن گبی
کوکنا گھڑیکا — قورمق
کوکوم — ابریق
کوکہ — ترکی است برادر رضاعی وکوکلداش
نیز بفارسی ہمشیر و ہمشیرہ
کوکہ — ٹکیا روٹیکی ترکیدہ کوچک اتمک قرصی
وسد قرناشی معناسنہ در کوکہ گبی
کوکھ — تہیگاہ الکشح بلو خصر گبی
کول — رماد معناسنہ قوتیا گبی
کول — گراس ولپ بترکی لقمۃ اللقمۃ یوتمق
و بریودم طعام
کول — تالاب بترکی
کولک — وطادم قربہ جغرات وتغار جغرات کیفڑ
کولک — وصوصق دوانی دوددبیتکی گاوش
کولنک — خمیر کولنمک خمیرہ تہنا خشکنا گبی

کولہ کومک ۔ خمیر در زیر آتش کردن مل کیسے

کولہا ۔ جفتہ الحقوۃ پوچ وسکردن

کولہاڑا ۔ تبر الفاس ایکی یوزلو پالتہ و پالتہ ایلہ اورمق و پالتہ نک صاپنہ ید الفاس دیرلر

کولہامٹکانا ۔ جفتہ گردانیدن و کاچول و کچول دیب چاق معناسنہ

کولہ مز ۔ دوراغ کبی اول یوغورتدرکہ اوزرینہ سد صاغلش اولہ

کولہو ۔ چرخشت و جواز و کراوش و کراوس بترکی منگنہ گویند و جندرہ شکنجہ کتاب بستن

کومچ ۔ شانہ کبی چہتا شہد کا

کومر ۔ دفن کند و پوشیدہ کند نہنگ کبی

کومرک ۔ باج و خراج واژ کیسے

کومرن دودہ لکی ۔ وچیک تریاق دوائے زرا و نداست طویل باشد کہ شجرہ رستم تپنار الحیۃ خوانند تر باشد وانچہ مدور است مادہ باشد بترکی ار قوہ تران خوانند

کومری ۔ زغال و رسم کو مری انچہ نقاشان بر کاغذ سوزن زدہ کنند کردہ کیسے

کومس ۔ وقولق گھونسلا کاوک کبی

کوملوک ۔ عرق کردہ کبی

کوملتہ ۔ کریچہ خانہ مختصر و مختصر و صلاح نیز بہندی جہونپڑی کریچ کبی

کوملک ۔ قمیص کوملک جودہ صقموق قیا تنگ شد کبی تنگ شدن معیشت

گومک ۔ دفن کردن و فرو کردن تو خشن کیسے

گومور ۔ زغال کومور دنمک جنبش و برہم خوردگی خلائق و وحوش کہ ہنر اہنر باشد نو فیدن کیسے

گومور قوری ۔ دہکتا انگار اسکار کیسے

گومورلک ۔ جائے کویلہ نہادن اشبو کیسے

گومولک ۔ ناخن درنشستن در چیزے

گومہل ۔ نغم المنقب دلک

گون ۔ چرم دوال کبی

گونا ۔ کنج و پیغولہ و پیغلہ و گوشہ الزاویۃ گوشہ و ٹھوار کوجق معناسنہ

گونپل ۔ رستاک و نوئیہ و رستاک الغصن اغاج بداغی و فلیز

گونج ۔ گلنگ طورنہ قوشی

گونجڑا ۔ ترہ فروش و سبزی فروش البقال سبزوات صاتیجی

گونچ ۔ پی پاشنہ العرقوب و کچہ سی اوزرندہ گی عصب غلیظ و عرقوب الدابۃ فی رجلہا بمنزلۃ الرکبۃ فی یدہا

گونچا ۔ کوچہ و زلفہ کوچہ تنگ و تاریک السکۃ صوقاق

گونچین کاٹنا ۔ پی کردن ایاغن عصب غلیظ کسیکلی

گوند ۔ تابندگی برق درخشش واتریک البرق یلدرم و یا غمور شمشک البروق یلدرامق و شاقمق

گونڈا — لاوک و تاره و تغاره و تغار الاجانة
طغار و حمام طاسی
گونڈا کرنا — سر گیری کردن و خوردن و این
قسم شخص را حشر کائی گویند عمل بد کردن چند
کس با یک
گونڈ بازی — خر سک طوره اویون معنا سنه
گونلک — صمغ کندر لبان گبی
گونیک — هند با کاسنی کسناج گبی
گوده — کرم گندم خوار سوس و شپشه گبی
گوہان — وکوهه وگودبان السنام دده اورکجی
گویا — پیغوله چشم و کنج چشم الماق والموق گوز
گوی اغاسی — دده دار گبی کوی صاحبی در
گوتیش — جگالی نشخار گبی
گوپکوادتی — دوائے ستر بستانی نوعنه
زعتر وار نابود بیری دیرلر
گوپک — انتظار کردن بپائی گبی
گونیش — آتش رسیده چیز و کوپو کشن بیهوده گیچه
حرارت آتش دن صرارمش نسنه
گوپلا — انگشت و زگال و زغال و آلاس و
اشیو جاسے زغال ریحتن الفحمة کومر کومرجی
گوی ملین ڈهونڈتیوالا — شکاو و نده شکاوند
گوپکی آواز — غاک تار غه آوازی
گهات — انبار و کوده و کوه و دکش صفت اسما
طواة ترسی کبیره و کوبره و زنبیل
گهاتو وقت زانو پر ڈالنے کا کپڑا — پیش انداز

وکنده وری وکند دره پیشگیره معنا سنه
گهات — چار پایه و پلنگ و تخت
گهار — حمالة الفلکی
گهار — خاکستر شوریده که رنگ ریزان بکار
برند شخار قلیه طاشی معنا سنه
گهارا — نمکین و شور و شور دال الملیح طوزلو نسنه
والملوحة طوزلولق
گهارا — غرازه و آکر ذ جوال معنا سنه
گهاری — آب شور الزعاق الاجاج آجی
و طوزلو صو
گهاری زمین — کتیر شوره زار و شوره
زمین النم سالنم و شوراق و چوراق یر
گهاڑو — رمه و گله السرب سوروسی
گهال — دم آهن گرد المنفخ کورک
گهال — پوستین و بی موی را چرم خوانند
الفروة کورک تجلد دری
گهان — کجا قناره و نیره دده و هر قنده
هر کجا و قنغی کدام
گهانا — خوردنی و خورد و خوردی
در نجال الاکل بیجک نسنه و هر نسنه نیز الطعمة
یملک ما کله معنا سنه
گهانا — خوردن و گساردن خوردن غم
و شراب الاکل بیک
گهانا گهانے کا چمچه — پرده زنبوری
گهانا مر دیکا — شب غریب بقاک

کہان جاتی ہو — خدا بر دا ین تمشی نیریہ گدیورسن

کہانسی — سرفہ وگیرا السعال اوکسرک

کہانسے آیا — از کجائی من این جئت نیردن کیلدنک

کہانی — داستان وافسانہ بترکی ایرتاکی شب افسانہ بشب باشد السمر قصہ وحکایت ایتمک

کہاوت — مثل بازدن آرند دستان المثل حکایت وقصہ

کہاو — زخم دہ اینہان معناسنہ

کہائی — کندہ وترک الخندق ہندک

کہٹبا — چپہ وچپاریت الاعسر صولاق

کہپرا — تیر پہن پیکان النجیف عریض النصل اوق

کہتنا — نہاندرہ نہانخانہ المطمورۃ بودورم

کہٹا — ترش الحموضۃ اکشیلک حامض اکشی

کہٹاپہل — کیرالآصف کبرہ اوتی

کہٹائی — ترشی الحموضۃ اکشیلک

کہٹ بڑی — القراع النقار الخشب اغاج قققان قوشی

کہٹکا — بیم وہراس واندیشہ الخیفۃ قورقو ویلک وہراسیدن بلکلمک

کہٹکا — شرقاک وشرقانک الوجس یاق طاو شئی

کہٹکنا — اندیشہ گذشتن چیزے وخلجان کردن المخطور خلجان اہتمات الہجس گوکلہ دوشن خواطر

کہٹمٹہا — میخوش وترش شیرین وترش وچاشنی المزاکشی ایلہ طاتلوارا سندہ اولان میخوش نسنہ

کہٹمل — غسک وساس وشب گز تختہ بتی الکتان

کہجلانا — خاریدن بترکی قجماق الحک قاشیمق بشخانیدن وبشخودن طرناغیلہ قازیمق

کہجلی — خارش وپریون وگر وبشترم شرابا وبشتری وگرگین خارشمند الحکۃ اویوز

کہجور — خرمائے خشک وخما وسرا غورہ خرما وہج درخت آن نو وخرمای تر وتازہ التمر خرما یمشی البسرۃ خرما قورغی

کہجوری ڈورا — رشتہ دوتا المبرم ایکی قات بوکلمش ایپ

کہجڑا — آش خیر وآش عاشورا

کہچڑی — کچری

کہڈ — باد قوارہ

گہر — انطلاق جنال طرناقلوطوار لرک طرناغی

کہر — پیچیدہ کشیدن آواز در نغمہ بفارسی تحریر وریزہ خوانی وریزہ سرائے

گہر — زرم وزرشم وبیغ وتاریخ ووشم الضبابۃ دومان

کہرا — سرہ الجید ایو نسنہ الجیادۃ ایولک کہرا تچہ ونقد الوقت درم سرہ گبی

کہرا — سرہ الصرح ہرنسنہ نک خالصی

گہرا — چیزے کہ سطحش ہموار وبلاست نداشتہ باشد الخشن غلیظ نسنہ

گہرا — مرد درشت الخشین پرامر طبیعلو کشی

گھبرا کرنا — سرہ کردان دراہم الاشتقاد اولوتمک

گھبریا — سشاد رؤس صمان چو پنہ جذب ایدر صار و بر صمغدر

گھرپا — رنبہ

گھرچ — شورہ بار و والبقر گبے

گھرچن — بنکران و تہ دیگ و تہ گیرہ القرارۃ چولمک یانغی

گھرگھرا — درشت الخشن غلیظ نسنہ

گھرنڈ — خشک ریش و کرسنہ الجلبۃ کمرہ معناسنہ

گھرہا — خرگوش و درما الارنب طوشان

گھرہرا — شانہ ستور خار الفرجون المحسۃ قشاغو

گھریا — لاو آق طپراق معناسنہ

گھڑا رہتا ہے — قالقین طولا

گھڑا کرنا — استادہ کردن الاقامۃ طور غرمق و طور غرتمق

گھڑا کرنا — برپا کردن نرہ درواى کردن نرہ سکی قالدرمق والنعوظ سکی قالقمق

گھڑا ہونا — ایستادن و برخاستن رمیوک النہوض ایاق اوستنہ طورمق

گھڑ ہونا — درواى شدن نرہ النعوظ قوامدہ گلمک

گھڑاؤن — پا افشار ایاقلق

گھڑگھڑ — الخشخشۃ یکی قفتان آوازی و کاغذ و سلاح و قوری اوت اوازی

گھڑکی — دریچہ الکوۃ المخوخۃ دیوارہ اولان ضیا گیرہ جک دلک

گھسرا — سرنخچہ و سرقدہ و سرخیزہ و سرخو و سرخیزہ و سرغزہ الحصبۃ قزامق

گھسکھساہٹ — شرفاک و شرفالنگ و شرغانگ و شرفنگ و شرفہ الہمس ایاق طاوشی

گھسوٹنا — مو برکندن النتف یولمق و دیمک

گھسیانا — خجل شدن و شرمندہ شدن الخجلۃ اوتانمق

گھکشان — کاہکشان و آسمان درہ صمان اوغریسی و حاجیلر یولی

گھگل — فارسی است وارزہ گروگلکار و گلبگر و گلگر کاہ گل کنندہ الںیاع صمانلو بالجق کہ آنو کلہ دیوار صوار صواکھگل در

گھلائی — دایہ الحاضنۃ شول عورت کہ اوغلان ترتیبہ قائم اولہ

گھلٹری — غلاف سرنیزہ القلفۃ ذکر اوجنہ گی سنت ایدہ جک دری غرلہ و غلفہ گبی

گھلکے بیٹھنا — فراخ وانشستن و فراخ نشستن التفسح گلک ولمق توسع گبی

گھلنا — کشودہ شدن و گرہ واشدن و در باز شدن و واشدن و کشودہ شدن ابر و کشودن و کشادن الانحلال چوزلمک

گھلنا — شگفتن و واشدن غنچہ چیچک آچلمق

گھلونا — بازیچہ اللعبۃ اویںجاق و قوغجہ

گھلی — کنجارہ و کنجارہ و کنجان و کنجارہ سفر

وکنجد وتیغ وتیشہ وہرقال نحالہ کنجی الکبتہ
صومعم پوصہ سی وکوسہ
کہلیان — خرمن وجاش وانبیس وتنو وخرمن
بترکی اوکمان وچاس البیدر خرمن یری الصبر
ال پہ وبغدای چچی وبغینی
کہلیان کوٹنا — خرمن کوفتن وکوبیدن
الدیاستہ اکنی طوارایا غیلہ باصدیر وبایاقلتمق
کہنبا — ستون وپاغند ستون سقف خانہ
العماد العمود دیرک
کہنبی — سماغ وکلاہ دیوان وکلاہ زمین
وکلاہ مار وچترمار وخایہ دیس الکماۃ براصل
آق غنبار در
کہنبی — منارہائی چاہ الزرنوق قیوکنارندہ
بنا ایتدکلری میل
کہنا — لائیدن سخن گفتن ولاف زدن و
ہرزہ گوئی کردن وگفتن القول سوز سویلمک
کہندانا — رخنہ چوب الفرض بر شندیی
دلک کدک ایتمک ثقب وجزکبی
کہندری — ژند المرقوع اسکی یرتلمش قفتان
کہنکہجورا — ہزار پا
کہنکہار — آواز روشن کردن گلو النحنحۃ
گوکسدن چیقان صوت
کہنکہارنا — گلو روشن کردن النحنحۃ اوکسرمک
وآخ آخ دیمک
کہنکہنانا — گریہ بینی الخنین بورن ایچندن اغلمق

کہنکٹرا — خشک تر الیبس الیبوستہ قوروق
کہنکالنا — درآوند آوکردہ جنبانیدن تاپاک شود
کہنی — آرنج وارن المرفق درسک
کہنی مارنا — بآرنج دست زدن درسکیلہ اورمق
کہو — خانہ گرگ الوجار قورت وسہ تلان بیناغی
کہوپرا — مغز نارجیل ومغز جوز ہندی
کہوپری — کاسہ سر وتارک وکدوفت وآمیانہ
وکاچک القحف دماغ اوستندکی باش کیکی
کہوٹا — ناسرہ ونبہرہ وماخ الغش زیوف
کہوٹا — دغل وماخ الغاش خائن
کہوج — نشان وسراغ وپی وپی بردن نشان
یافتن چشیر نشان پای سباع الاثر ایز
کہوجانا — گم شدن الضیاع تلفا ولمق
کہوج کرنا — تلاش کردن وجستجو کردن پژوہیدن
التفتیش ایز سورمک
کہوجی — پژوہندہ وجویندہ آریجی کیمسنہ
کہودنا — زمین کندن وکافتن وکاویدن و
کندیدن الحفر قازمق وصیرمق
کہوڑا — کندہ وکلندر وکلیدان المقطرۃ قوش ایاغنہ
ایتدکلری کندہ ومحبوس لرک ایاغنی کچیردکلری طومرق
کہوسا — کوسہ الثطط صقال خفیفا ولمق رجل
کہوسٹ — چغد البوم دارکک بیقوش
کہوکہل — کاواک وکاوکی پوک الاجوف ایچی
بوش قووق معناسنہ
کہولنا — کشادن وکشودن ووا کردن الحل آچمق چوزمک

کھولنا — سخت گرم شدن و جوش زدن آب در دیگ الفور و الفوران قینامق

کھونٹ — کنار چادر الصنفة و الصنیفة بزکنار

کھونٹا — میخ الوتد قازق

کھونٹا بنانا — میخ تراشیدن النحت یونق و یونق

کھونٹا ٹھونکنا — میخ زدن و کردن الوتد قازق

کھونٹائی — فساد و ناسرگی الغش الدغل ریوف

کھونٹی — خرک طنبوره تک هر کیدر که طنبور را شکی پیرلر

کھونسنا — فرو کردن و زدن الرکز سوتگوی پیره صا نجمق الغرز بهرسته یه اکنا و یلیقا مق و باتر مق

کھوه — غار کوه الکهف المغارة قیا یا ریغی غار

کھیت — کشت زار و آشر الزرع اکین

کھیت — جنگ گاه المعرکة جنگ یاره جکسر

کھیت برابر کرنے کا تختہ — ماله سورکو معناسد

کھیت ترانا — خشتار و خشاره و خشاوه

کھیت بان کی تصویر — هراسه و مترس الویوق

کھیتی — پاریاب و پاریاو آب رود باشد و یش آب باران و رزه کشت کردن و گزره آب دادن زراعت و کشت الحرث الزرع اکین

کھیتی کاٹنا — درودن الحصد و الحصاد بچاک

کھیتی کرنا — شومیزیدن و شیار کردن الحرث اکن اگمک الزراعة اکنجیلک

کھینچا کھینچی کرنا — از یکدیگر در کشیدن التجاذب جذب ایا شماک التنازع چکاشمک

کھینچنا — کشیدن و تنزیدن و آهنجیدن و آهیختن و قار و شمشیر کشیدن و تنگ کشیدن و آهازیده عمار طولانی تو تخش کشیدن و گنبیدن چیزے را کشیدن الجذب چکمک

کھیر — شیر برنج

کھیرا — بادرنگ و کلوزنده خیار ربار یک و کوچک

کھیسا — آمیا و امیان و همیان زر و چهات کیسه و طبقه و تحاج الخریطه کیسه و طور بیه الکیس انچه کیسه سی

کھیسنا — کیسه دلاکی

کھیل — بازی و لابه و بازیچه و خرسک انچه خط بر زمین کشند شخصی در میان بایستد و دیگران او را زنند و او پای خود دراز کرده چون شان افشاند هر کرا پایش خورد او را بجای خود آورد و طور طوت او یونی معناسی و شب تک بازی که بیکپا برجهند و لکد بپشت و پہلو هم زنند از شتک دختران که بر سر هم دو پا نشینند و کف های دست بر سر زانو مالند و چیزها گویند و هیچنان بر سر پاها بجهند و کفهاے دست بر هم زنند و تیلیوی بازی گردکان و بازی گردون که بچگان چرخ را بر آب گذارند و تماشا کنند این را تماشای نیز خوانند و ہوکاے نیز و پہلوی بازی مطلق و خر بازان بازی تاریخ اللعبة اویونق و اللعب اویون

کھیلنا — بازی کردن و لعب کردن و نمودن

ولعب با ختن و باختن اللعبۃ اوینامق

کیا — چہ وزش و چمن ماہی نہ در بو

کیا حاصل کیا — چہ سود کرد نہ بولدی

کیا غم ہوتا — چہ غمستی تیو چہ غم بودی

کیاری — کرزہ و گرزہ و کرتہ و مرز و مرزو الدہرۃ براولکسیر

کیا گل پہولے — چہ گل شگفد و چہ گل خواہد شگفت و چہ گل شگفتہ و چہ گلہا واکند

کیپٹ — دُرد و تہ نشین روغن و دُرد و غو العکر زیت یاغک چوکلکی طور طور و تلوہ معناسنہ

کیچڑ — خم و کیچ و چرک چشم وانچہ روان نشود آتریخ الغمص گوزک پیکار ندہ اولان ریک و چپاق

کیچڑ — خلاب و خلاش و غر یزن و غر یژن و دہ بژن و نوش و نُش و لجن و لجم و غلیزن گل و لائی سیاہ بن حوض و تالاب و جوی الوحل سیولق بالچق

کیچوا — شگند و گل خورہ خراطین صو غلجان

کیچوا — کرم شکم و کدو دانہ قوردو

کیر لنمک — و کیر بوا و لمق شوخیدن گیبی میلا ہونا

کیڑا — کرم و کنج و کوخ الدودۃ کوچک قورد دیو چک کووہ معناسنہ

کیڑا — اشپشہ و شپشہ و بید و بیو السوس بغدائی وارپہ بتی و بونلرہ بکزر نسنہ یہ دوشن قورد و کووہ و بت و دوشمک مصدر معناسنہ

کیڑا — کرم چوب دُود الخشب یعنی اودون قوردی

کیڑا — پیلہ و کرم پیلہ و دیوہ کوکل قوردی بوجک

کیڑا — سرگین گردان و گشتل الجعل بوق بوجک

کیڑا — مار الحیۃ ییلان — کیڑی — زلو العلقۃ

کیڑی — کدو دانہ حب القرع

کیس — تاج خروس العرف خروس ایبکی

کیسا ہے تو — چونی و چہ سانی کیف انت نیجہ سن

کیسر — جادی و کرکم و زعفران

کیسہ — دُول و دولمیان انچہ بر میان بندند و تماج دراز کیسہ و تبنگو کیسہ عطار و سر تراش الجونۃ عطار ترک قطوسی و طاپلاسی الکیس اقچہ کیسہ سی

کیفسر — پاپی گبی منحرف المزاج

کیفیت — ہرانید و چگونگی

کیفیت حال دریافت کرنا — دانستن کہ چیست بللی ایتمک

کیکڑا — خرچنگ و چنگار و پنچپا و پنجپایہ و پنجپایک بترکی چپلاغوچ السرطان ینکج

کیل — میخ آہنین و گُل میخ سر پہن باشد و غبارہ میخ کوچک کہ بسر چوب کاؤ و خر راندن نشند المسمار میخ و یکسری

کیل — پپلہ چپیان ایچیندہ اولان دوکم کہ چیقور دو شمار کہ چپیان اوکوطر

کیلا — الموز الطلح بر معروف شجر در

کیلار — وبوطر و ہم وانبار پر خوگبی بند اغلرکا

کیلنا — ماربستن

کیمخت — بترکی صفری الجشلر یا نہ کیمخت صغری

یوزندا ولان جنتکلر دریرلر
کینچلی ــ پوست مار الحخرشا ریلان دریسی
کینچلی ڈالنا ــ پوست انداختن مار القشو والسلخ
قاولدمق کنکار گیجے
کینچوا ــ خوئی نا دالخراطین صوغلجان
کینگڑا ــ خرچنگ وخنکار وچنکار السرطان یکچ
کینہ ــ کینش وآریغ وبیغ وآزیغ العداوت دشمنلک
کیوڑا ــ گذر وکندی وکادی وگل کیری وکندہ
عرق کادی عرق آن الکاذی بر دہنک آدیدر
ور دالکاذی کاذی چیچکی

باب کاف فارسی

گابہہ ــ بارشکم حیوانات اللقح طوار یوکلو ولمق
الحبل یوک حمل گبی گبہ معناسنہ
گابہن ــ آبستن الحبلی حاملہ ویوکلو وگبہ
گابہہ ڈالنا ــ آبکانہ افگندن یوک تمام اولمش
گاج ــ خشم الغضب خشم ایتمک اویکہ معناسنہ
گاجر ــ زردک وگزر الجزر ہاوج وہا ویج
گادا ــ دُلمل وکرکن وگوکن ترکیدہ فریب و
اوتمہ ہہندی ہولا گوینید
گارا ــ ہایک وپالیچق گبی گلابہ وآژند وآژندیہ لن
میان دوخشت گل آگندن ووِیم گلابہ کہ بردیوا
مالند خازہ وگل الملاط ہلک ہلیک پالیچق صوا پالیچق
گاراکرنیوالا ــ چاموری
گاڑا ــ الکامن کوز یوبلور سر الکمون گزلو ولمق

گاڑا بیٹھنا ــ کمین کردن ونہ دن وگرفتن
آوردن الکمون گزلو ولمق
گاڑنا ــ خاک نہفت کردن
گاڑہ ــ پاچال وپاچاہ ترکیدہ پاچالی دیرلر
شول چقوریری کہ جولاہہ بوکمک وقتندہ
ایاغلری ایچندہ قویور
گاڑہا ــ گندہ وستبر وفرک جامہ درشت و
سفت الثخین قالک وحلق نسنہ لغلظ یغونلق وقویولق
الفخم یوغن الفخامہ یوغنلق السفیق سق طوقنمش بیز
گاڑی ــ ارابہ وعرزدہ العجلہ قکاو
گاڑیبان ــ ارابچی
گال ــ دیم ودیمہ دہیر ورخسار ورخسارہ
بترکی لا الخدیکاق
گالا ــ پختہ وپنبہ زدہ وپاغند الندلیف پنبوق
یومغی کولہ معناسنہ
گال پہلی ــ زالغُر وزبگر وزشبلغ
بتر نند وظلورت وبیرمہ وآپوق معناسنہ
گالی ــ دشنام وزبر قوت بترکی سوکوچ
الاسبوبۃ سوگمک گور معناسنہ
گالی دینا ــ دشنام دادن وگفتن وکردن
وزدن وخواری کردن وخوارکار وخوار
کارہ دشنام دہندہ وخوارکاری دشنام
دادن وخوار خواری دشنام شنوندہ و
چیغاز دشنام دہندہ الشتم سوگمک سبّ
گانا ــ سرائیدن وسرود کشیدن سرود برآوردن

وشد بودن و ترانه زدن و ترانه کشیدن و ترانه بر آوردن و نوا خوانی التغنی والتغنیه ایرلمق

گانٹھہ ـ گره العقد دوکم

گانٹھہ پڑنا ـ گره افتادن وگره خوردن التعقد دوکم ایتمک

گانٹھہ دینا ـ گره دادن وگره زدن وگره نهادن العقد گره باغلامق

گانٹھہ سے جانا ـ ازگره رفتن وازکیسه رفتن

گانٹھہ میں باندھنا ـ درگره زدن بستن

گانڑ ـ کون وبهره جای دیگر دهر ترکی کوتن الاست او تراق یری الدبر مخرج النجاست کوت معنا

گانڑو ـ پشت پای وپشت انداز وکونی وچشم پشت ودیده پشت الابنة پش

گانس لینا ـ گردگرفتن الحصر المحاصرة طارلق

گانسی ـ پیکان النصل اوق دمری

گاو تکیه ـ المشدار قه یصدیغی

گانو ـ ده ودیهه وروستا وکانکه القریة کوی

گاودی ـ بخیر دوکون خر وگاو کون السفه والسفاهة بینیه بلک

گاوزبان ـ وگاوزوان لسان الثور صغر دلی

گائی ـ سهر ترکی فرغانج وابنک ماده گاو وگاو وگاوکوهی باغل مربد غنم وبقر البقرة صغر

گائی کا بچه ـ گوساله العجل صغر بوزاغو

گائن ـ زن خنیاگر المغنی ترنماتله رنیع صوت ایدن کشی ایر لایجی تقاری معناسنه

گبر ـ مجوس

گبروالا ـ سرگین گردان وکستل الجعل بوق بوجک

گبه ـ حامله

گپ ـ سخن وسخنان رنگین القول سوز

گپتی ـ عصا شمشیر المغول ایچه قلیچ

گپتی ـ گپ زن القوال کثیر القول ولان کیمسه

گت ـ جاور وگنونه الشان مروحال

گتک ـ رفتن

گتو رنک ـ آوردن

گتھنا ـ بیکدیگر درآمدن دوچیز وباهم چسپیدن الاشتباک قارشمق

گٹا ـ بند دست الرسغ الکوع الکرسوع بلک

گٹا ـ شوخ وشوغ وشوغه وشغه وشغر وشوا وشغبه نصر لنمه معناسنه

گٹا پڑنا ـ نصر لنمق

گٹکری ـ ریزه خوانی وتحریر ومرغوله

گٹھری ـ پرونده وپلونده وپره وندار الرزمة ونک

گٹھا ـ پشتاره وپشتواره آمنه پشته وهیزم کاره کوچک آنها الکارة آرقه یوکی شلک وبندک معناسنه

گٹھہ کٹا ـ کیسه بر وگره بر الطرار یان کیسجی

گٹھلی هونا زخم کا ـ ستیم یاره ده منعقد اولان قان واریک هجران درکه نشتر ایله چیقیا دیجه یاره اوکولمز وسرما خورده راگرک خوانند آنده تمش وتشنج اولمش معناسنه

گٹھلی ـ باغره وباگره وگلن الغادة بز

گٹھیا - کیسہ غلہ الجوالق چوال غرارہ گبی
گٹھیا - نام وجع المفاصل
گٹھا - مال بسیار الوفر مال کثیر
گجی - درہمی الحایث ارپہ قارشمش بغدای ہمہ
گچ - گچ وشوشہ القصۃ کرچ جص گیبے
گچک - وصابیو پرک وترک ایلمک
گزاشتن بشکونتن گبی
گٹھا - فراہم وانبوہ ہرشتہ کہ برسرہ طوپلنمش اولہ
گدالا - سرپہن عصا کہ بدان دیوار کنند
العتل یغون بیوک عصا
گدام - جائے ذخیرہ و موخر کشتی کہ دبوہ
باشد الکوثل کمینک اردی
گدر - غورہ خرما بانج وکشتو انگور باشد
نیم خام بکلمش وبک دو شمش معناسنہ
البسرۃ خرما قورہ غوی
گدڑی - ژندہ و بادامہ المرقوع اسکی
یاملش قفتان
گدڑیا پیر - درخت فاضل
گدڑی والا - کہنہ فروش شول کیسہ
کہ اسکی اوروبار صاتر
گدگدانا - غلیچ وغلغلیچ کردن گل خوجہ الدغدغۃ
تردواتیمک قجیقلق
گدگدی - غلغلچ وغلغلیچ وغلغلچہ وگلغنچہ و
وگلغیچہ وبچخیو وبچخلوچہ وبچلچہ وبخلوچہ وگلغنچہ
الدغدغۃ قجیقلق

گدلا - لوشاک الرنق صو بولانق و بولانق بلق
الکدرۃ الکدرۃ والکدورۃ بولانقلق
گدہ - کرکس وشاکک رخمہ و سیخ پر دالکر
گویند الشن النسر کرکس قوش وآق بابا
گدگدی کرنا - قجقلق
گدنا - الوشم الہ راسنہ ویاقولنہ ویا یوزنہ
الکہ بریلہ دوتریب قان چیقدرقدر واورزہ بینہ چیہ بد
سوررلر زنگی اشیل اولور
گداتا - کسی را گفتن تا بدست سوزنہا زدہ نیل
گدہا - خر دراز گوش وخر سفید راگویند
گوزہ الحمار اشک
گدہے پہ سوار کرنا - برخر نشاندن و شہر
گردان کردن التشہیر شہرتلمواتیمک
گدہی والا - خربندہ الحمار اشکجی قاترجی
گدہی - مادہ خر الاتان دیشی حار قاتجق اشک
گدہی کا بچہ - بچہ خر الجحش اشک صپاسی
گدی - شلہ وشکلہ الکرسف شول پنبوق ویابز
پارہ سی کہ عورتلر وقت حیضدہ فرجلرینہ طوتولر
گدی - انچہ تہ کردہ بر زخم بندند الرفادۃ پارہ
اوستنہ قودقلری خرقہ
گدی - پس سر جائے القفا اکسہ
گدبد - درہم آمیختہ شدن چیزہا گمنت الاختلاط قارشمق
گڈریا - شبان الراعی چوبان
گدی - دستۂ تره الوزم والوزیم سبزوات باغی
گذارکی ناو - کشتی گذر

گذا بکی ناو - کشتی گزرا معبر اوزرندن عبور ایتدکلری
تسنه کوپری گبی و کمی گبی

گر - قاعده

گران - گران بها غالی بهالی

گرانا - ریختن الصب صو دوکمک

گرانی - بوزشکینی اغرلق

گرانی خواب کی - قرنجک وسکاچه الکابوس اغربصمه

گر پڑنا - تباه شدن افتادن زبهیدن بیقلق

گر پڑنا - فتادن زبهیدن فرو افتادن
السقط دوشمک

گرتا پڑتا - افتان وخیزان وسرکرو پرکن
وسرکندو پرکند دوشه قالقه گتمک

گرجا - کلیسا البیعة نصاری کلیساسی

گرجنا - خروشیدن تندر الرعد گوک گورلمک

گرچہ پورجق - دانہ ایست مانند ماش کہ
بیدل و ملک باشد

گرداگرد - دریواس الحول والحوالی الحوالیة
چوره دائر با دار چپ چوره

گرد آوری - سرآوری غنچه گرد آوری کردن
وغنچه شدن گرد شدن یوغورمق و بر کدر یک
وطوب ایتمک

گرداگرد منهه کا - پتفوز و فوز و فوزه وگب

گردانلق - گردن بند

گرد باد - قاصرغه دوله گبی

گردک اوی - حجله زفافخانه گردک گبی

گردن - العنق بیون

گردن توڑنا - گردن شکستن الوقص بوینی صنق

گردنکش - زوربه سخت لگام گیے

گردن کی گره - توقاد و یومرق

گردنی مارنا - سیلے زدن الصفع سلا اورمق

گرده - الکلوة بوکرک کلیه گبی

گرز - لت وگوپال ولخت الدبوس دمر چوماق

گرفتار - بشار المفتون فتنه یه دوشمش

گرکلو - لازمه ضروریه وحوایج اندر بایستگے

گرک و لمق - لازم شدن لزوم گبی

گرکلی - ولازلی اولمق میواد گبی میاید معناسنہ

گرگابی - گرگا و بر نوع ایاق قابیدر

گرگٹ - آفتاب پرست الحربا بیوک کلر
وقیا کلری

گرم پانی - آب گرم الحمیم اصی صو

گرم مصالحہ - دیگ افزار و دیگ اوزار
بوئی افزار و افزار الابزار

گرم ہونا - تفسیدن و تفتن قزمق داصنق
اصی اولمق

گرمی - ضد سردی الحر تترا تابستان باشد
یاز موسمی معناسنه السخن اسی السخونة اسخنت
اسیلک و قزغنلق

گرمی سے مدہوش ہونا - تباسیدن
حرارت تاثیر یله بایلمق و کندیدن کچمک

گرنا - دوشمک

گرنا منصب و قوت سے - زبہیدن دوشمک

گرنگ - حادثہ ترسی مقدمہ سید ریو لی

گرو - طوتو

گروی وگیروی - علت سرخ الارقان شول

آفتہ دیرلرکہ اکینہ او روپا فساد ایدر

گرہ - العقدہ دوگم معناسنہ ونخلہ گرہ سر عصا

وہیچ گرہ مخلم کہ کوردوکم دینور

گرہ پڑنا - دوکولمک زحمت گبی

گرہ دینا - گرہ زدن العقد بغلامق دوکولمک

گرہ کہولنا - گرہ کشادن وواکردن الحل

آچمق چوزمک

گرہلی - گرہدار المعقد دوکولی نسنہ

گرری - چرخ چاہ وچرخ دلو ورسن پیچ

البکرۃ قویی مقارہ سی وقیو چرخی

گریبان - بادبان وثوزہ الجربان یاقہ

گریبان پکڑکے لانا - گریبان گرفتہ آوردن

التلبیب جرکیسنہ یقاسنہ یاشوپہ چکمک

گرنٹ - تیر چرخ دلو المحور بقرہ چقرق

اوقیا شدغی اغاج ویا تیمور

گریہ - مہرہ کہ دررشتہ کشند الخزرۃ بونجق

گرپہ - مہرہ پشت وبازان وبازہ الفقرۃ

اوکرغہ کمیکی فقارۃ گبی

گڑ - شیرہ نیشکر قوام کردہ

گڑانا - فشردن فشاردن الرکز سونگوبی یرہ

صانجمق وباتورمق ودورتمک

گڑبڑ - شیبان الخلط قارشمش نسنہ

گڑپنکہہ - سیمرغ عنقا قوشی

گڑگڑانا - زاری کردن ولجاجت کردن

وستیہیدن ونیایش الالحاف الحاح وابرام

ایتمک التضرع زارلق ایتمک

گرگرانا - القرقرۃ قارن قورلدایوب وتمک

گڑنا - فرورفتن سرتیز چیز درزمین صانجلمق

گڑنا - جای گرفتن چیزیست دردل بر

سوزی خاطرہ طوتمق

گڑنا - خارخلیدن ورفتن الشوکۃ دکین باتمق

گڑوڑنا - گرونا سے الدراجۃ اونملا نجقلر

چقرغی کہ انوکلدیوریمک اوگرانورلر

گڑونا - خلانیدن الغرز برنسنہ یہ اکنہ

اویلغامق وباترمق

گڑہ - ذراالقدمۃ طاغ باشنہ اولان

صغنجق محکم برکیر

گڑہا - بغ کو ومغاک گودال وزمین سیلاب

کندہ رالورکندہ زیر گو آو باران تنوزرہ گو

پہلو سے آسیا کہ آب از سوراخ آن بہ پرہاے

چرخ آسیا خورد الہوۃ دریک چقور یر

گڑہی - قلعچہ کہ پیرک قلعہ سی

گڑھنا ـ زرگری کردن زرگری پیشہ آن
خشت را بہ تیشہ ہموار کردن از خشت را تراشیدن
و پیراستن الصوغ قیو مجلق ایتمک النحت
الخشب یونمق
گڑھیا ـ تاجچ کوچک سونگو
گڑھیا ـ مغاک کلان المغارة قیا یا ریغی غاز
گڑیا ـ لعبت و عروسک البنت قوقلہ و بیک
و گلین او یونی
گز ـ آرش و رش و جشان گز خیاط و بنا
الذراع آرشون
گزرنا ـ گزشتن العبر گچمک
گزرے حال پر فخر کرنا ـ کاہ کہنہ و کاہ پارینہ
بباد دادن التفاخر فخر لنمق و اولو لنمق گچمش
خرمن صاو ریور دینور
گذرے غم یاد کرنا ـ اندمہ گچمش غملری اندگر ایتمک
گزک ـ النقل
گز گنت کرنا ـ گز مرکردن الجرة الذرع او لچمک
گزی ـ پلاس الکرباس خام کتان بزی
آبہ و چول و پلاز
گزیر ـ مہتمم مصارف دہ شاید قانونگوے
باشد گزیر گبی
گفتگو مین تیز ہونا ـ یوزہ یا پشمق و یوزہ آتلمق
گگری ـ سبو و سبوچہ الجرة خزفدان اولان

دستی و بر داق
گکلیک ـ مرغ آتشخوار
گل ـ القراط فتیل احیندن یانمش یر
گل ـ الکی الکیة آدمہ و طوارہ ایتدکلری داغ
گل ـ بترکی گل سرشوی زنان سرشوی گبی
گلا ـ گلو الحلقوم بوغاز حنجرہ گبی
گلا ـ آوند پیشہ وران کہ بہاے اجناس دران
کنند بغارسی دخل
گلاب ـ گل سرخ و گل حمرا و گل احمر و گل گلاب
الوجیة قیزل گل الورد گل کہ مشہور چچک در
گلا آیا ہوا آدمی ـ گوشک بوغازی دوشمش کمسنہ
گلاب ـ ماء الورد
گلاب پاش ـ گلاب زن
گلاب چھڑکنا ـ گلاب زدن و افشاندن
و انداختن و پاشیدن الرش صوصا چمق
گلاب نکالنا ـ گلاب کشیدن و گرفتن و ستدن
التقطیر طامزرمق
گلابی ـ سرخ نیم رنگ و چہرہ الوردة
گل رنگلو اولمق
گلابی ـ گلاب افشان
گلابی ـ نام شیرینی کہ اکثر برگ گل دران کنند
گلابی جاڑا ـ سیرون ترکیدہ سیرون الاعتدال
قریب بر دو تہ دینور

گلا پڑنا ـ گلو گرفتن وحلق افتادن البحة بوغاز قسلمق

گلا پکڑنا ـ گلوی کسی گرفتن بوغازی طوتمق

گلا پکڑنا ـ تنگ کردن کسے را التضییق طارلق ویرمک

گلا پکڑنا ـ گلو گرفتن اکشی یا آجی نسنه سی یا مازو دادیله بوغازی طوتمق

گلا دبانا ـ خبک وخفه کردن گلو فشردن و گلو گرفتن وخبه کیسنک بوغازی طوتمق

گلا کرنا ـ بناگوش کردن وکام برداشتن وکام برگرفتن الدغر طماق آچمق

گلا گھونٹنا ـ خفه وخبک وخبه کردن گلو فشردن الخنق بوغمق

گلا گھٹنا ـ گلو فشرده شدن الخنق بوغلمق

گلانا ـ پختن گوشت وتره وغیره بحدیکه نرم شود الانضاج بیرنسنه یی پشورمک

گلاتا ـ گداختن سیم وزر السبک لا اذابة ارتمک

گلبن ـ گل اوچاغی وگل آغاجنک دبنه دینور

گلپھیرا ـ هردو کنج دهن الصماغ اغزک ...

گل پھلی ـ زرابغوز نبغل ظورت معناسنه وظورت دیرمک مصدر در

گل پھولنا ـ گل شگفتن چیچک آچلمق

گل تکیه ـ گرد بالش وگرد بالین المخاد یونه یصد یعنی المخدة باش آلتنه دیوز التنه قودقلری یصدق

گلٹی ـ منعقده الغدة بز السلعة اور

گلٹی ـ یاغره وگلش الغدة والغددة بز واور

گل چاندنی ـ گل مهتاب

گلخور ـ الرقیقة طوار الجلد قابی ایپ

گلخیرو ـ وگل خیری وگل خیرو المنثور بر چیچک در که کیچه اولیق خوش قوقوسی ظاهر اولور گوندز اول قدر قوقماز الخیرو الخیری بر چیچک در صاری اولور وقیزل واق وگوک وبنفشجی

گل داودی ـ نام گلے

گلدسته ـ هم گلاله بدین چم

گلدم ـ مرغ چمن ومرغ سحر ومرغ بستان ومرغ بهار ومرغ گلشن وزند خوان وزندلاف وزرواف العیت بلبل قوشی

گلزار ـ بست گللک معناسنه

گل سوا ـ اور ویوهری

گلشات ـ بدیهه ولطیف وتکلفسز ظهورایدن جواب

گل شبو ـ صغر گوزی وصغر یا پادیه

گلقند ـ گلشکر

گل کرنا ـ چراغ خاموش کردن وچراغ کشتن وگل کردن الاطفا سوندرمک

گل کوزه ـ گل نسرین گل مشکین سیوقی بهندے

گل کھلنا ـ گل شگفتن چیچک نسنه لری ظاهر اولق

گل کیس - تاج خروس و بستان افروز نرگیده
میر عاشقان و بستان گوزلی و بک بورکی امیشہ
عاشق وقطیفہ و خروس ایبکی و مخمور چچکی دینور
گلگلا - خمیر شکر آمیختہ کہ گرد در روغن بریان کنند
گلگونہ - و غازہ قزلجہ معناسنہ
گلگیر - گاز موم مقص و جنبس مقولہ سنہ دینور
گل لالہ - لالہ صحرائی و لالہ کوہی و لالہ دورو
لالہ شقائق و لالہ دلسوز و لالہ دل سوختہ و لالہ
نعمان خطای اقسام آن الشقر گلنجک چچکی
گل لینا - گل از چراغ گرفتن قرطت السراج
اذا نزعت منہ ما احترق
گل میخ - المسمار میخ و یکسری
گلنا - پختہ شدن گوشت وغیرہ النضج پیش
پیتیشوب گاملن بولمق و ات مہرایشمک
گلنا - لاغر شدن زار شدن الذوب و الذوبان بیک
گلنار - نام درخت و بار آن و نام رنگے سرخ
گلگون کہ و قشنی نیز خوانند قرمزی رنگ معناسنہ
الحنظ انار الجلنار ارگک نارک چچکی
گلنجب - موش خرما ہندیدہ نیولا دیرلر
راسو گیبی
گلنجک چچکی - وآئی چچکی شقایق لالہ گیبی
گلہ - مست الشکوۃ و الشکوی شکایت ایتمک
گلہری - موشک پران و موش خرما الفارۃ النخل

گلہی - مقدم کشتی القید دم ہرشنہ تک اوگی
گلی - بزدرغ المصقلہ صیقل ایدہ جک آلت
گلی - القلۃ چالک
گلی - کو وکوچہ تنگنائی کوچہ تنگ باشد الزقاق
سوقاق و گوشہ باشی
گلے پڑنا - بر گردن افتادن التعلیق بالعنق
یعنے بر کیمسنہ نک بوینندہ دوشمک
گلے تک بھرنا - تا گلو پر کردن آوند یعنی قابنہ
بوینو وارنجہ طولدرمق
گلی ڈنڈا - گلی را دولہ و دوالہ و نحو کہ چوب
و پلہ خوانند و دراز را چفتہ گویند و ہر دو را چالیک
و لاوہ دادالہ و پلین و کال چنبہ بازی چالیک
القلۃ چالک کہ بیو کنہ چوماق و کوچکنہ چلیک دینور
گلے لگانا - بر گردن بستن افکندن بر گلو
بستن نزد ولن ہر شنہ کیمسہ یہ ویرمک
گلے لگنا - دست در گردن یکدیگر آوردن
المعانقۃ اللذین بری برینک بوینندہ طولایوب قوچشمق
گل ہونا - گل شدن الانطفاء سونمک
گلین اویونی - عروسک گبی گڑیونکا کھیل
گلین صاحی - افتیمون گبی برنباتدر
گلین گوبکی اویونی - بازی دختران گڑیا کا کھیل
گم - یافہ و یاوہ و ویدا التضییع ضائع ایتمک
گمان - پندار الظن صانمق

گمان سے دریافت کرنا ـ یخمن یخسته و یخیت
گمان ایتمک و صانمق
گمراه ـ واے یا وگیان گمراهان الضال آزیجی
گنّا ـ نالی نو یلشکر و جوز القصب شکر قامشینه قصب الجیب دیرلر
گنّا ـ شمار کردن شمردن العد صایمق احصاء عدد ایلمک
گناه ـ بزه و مانید الذنب صوچ و گناه
گناه رکهنا ـ گناه نهادن و بستن و افگندن
التجنی کشی یه ایتمدیکی گناهی دیوا اسناد ایتمک
گناه کرنا ـ گناه کردن و رزشک الجنایه صوچ
و گناه الجانی جنایت ایدیجی
گناه گار ـ بزه گار الاثم گناه اثم الرجل فهو اثیم اثوم
گناه گار هونا ـ گناهگار شدن الاجرام صوچ ایشلمک
الاثم گناه ایتمک
گنبذ ـ شنب گوراب گورابه گنبد سر قبر قبه معناسنه
گنتی ـ شمار العدید صایمش عدد و عدید گبی
گنجا ـ کل و کچل الاقرع باشی کل اولان
گنجی ـ قرعا باشی کل اولان دشی
گنجان ـ گشن
گنج قارون ـ گنج روان
گند ـ بوی بد النتن رایحه کریهه النتانة چرکین قوقوق
گندا انڈا ـ گنده ولگ و بلغده المرق ایکدین معناسنه
گندنا ـ نر بوده الکراث گندنا اوتی
گنده بغل ـ الضنان قولتق قوقسی

گنده بهار ـ باران سرما الشتوی قیشین یغمور
اولان نسنه الشتوة قیش ولمق و صنوقلق و [illegible]
و قیشلق اولمق
گنده ـ صیق و قالین و پک قوند سفت معناسنه
و تفه لوچه پارچه گنده
گنده بهروزه ـ بارزد و بیرزد ترکیده
قاصنی و ملنه چادره دیرلر
گنده دهن ـ بیاسئو و شکنج الابخر اغزی
قوقر کشی
گندهک ـ گوگرد الکبریت گوگرد جبوق
گوگردی ابو سیار
گندهی ـ بوفروش عطر فروش العطر
ایو قوقولو نسنه و عطر صتان کسنه عطار دیرلر
گندهی ـ دشنام بانشد کنیزکان را الدفار
چرکین قوقولو عورت
گندی ـ زنیکه پلید باشد القذر ضد النظافة
آری سزلق
گندا ـ رشته تب
گنڈلا ـ شکلی از احاطه خط منحنی که سطحی پیدا
شود الدائرة مدور چنبر
گنڈلی ـ حلقه الثنی هر نسنه نک دوره سی
د بوکلمی و طاغلق قسق طاریری
گنڈلی مار ـ حلقه زدن مار التلویة اگمک و دوره لمک

گنگا — دریائے گنگ و غیر وم

گنا — صایق

گنہگار — گناہگار المجرم صو چلو کمسہ

گوانر — غلچہ در روستائی البدوی بریہ خلقی

گواہ — گوا گوہ بترکی تانوق البینۃ حجت و برہان

گواہ کرنا — گواہ کردن و گرفتن و کشیدن و آوردن

گواہ طوتمق

گواہی — الشہادۃ شول خبر کہ قاطع اولہ

گواہی دینا — گواہی دادن شہادت ویرمک

گوبر — سرگین گاو تاپال الخثی صغر تزی

گوبر کرنا — سرگین کردن الخثی صغر تزسلمک

گوبک — ناف

گوپھن — دست سنگ و دستا سنگ و فلاخان و فلاخن و پلخم و پلخمان و فلاسنگ و پلخم و غوت و سنگ فلاخن را پلخم خواہند القذافۃ صپان

گوتورک — وایتمک آپارمق بردن

گوٹ — مہرہ نرد الفص یوزک قاشی و نرد مہرہ لری

گوٹ — وانگانہ و برۃ وازہ خورد یکہ در سیر برند و انچہ در ہندی ہنڈکلیا مشہور ست توشری و توشی خواہند

گوٹ — شل ترکیبارہ گل شفتالو دیرلر

گوٹ مارنا — لت کردن و زدن بترکی ومہ وطولہ پانسہ را گویند

گوٹ مار کر بیٹھنا — کمند کردن

گوٹ مرنا — لت خوردن نیدری واوستا ولدو طرف غالبہ و تیلدی والتی اولد و طرف مغلوبہ دیرلر

گوچ — حتپن دشوار بترکی

گوچ تمک — وا آزن گتمک توانستن یاریستن

گودا — مغز ہر چیز المخ ایلک

گودنا — آزدن و آجیدن و آژندن الغرز برنسنہ یہ اکنہ اوبلیغامق و باترمق گوزہ مک معنا سنہ

گودا نکالنا — مغز برآوردن النقی کمک دن ایلک چیقارمق

گودی — کنار و آغوش بترکی قوجاق و در آغوش گرفتن و در بغل گرفتن دستہا را کشادہ کردہ و در بر گرفتن بسینہ منضم ساختن و در کنار گرفتن بالائے ران ہا نشاندہ منضم ساختن و اگر نشستہ کسے را در بغل گیرند گویند فلانی را در بغل گرفتہ در کنار گرفت الحضن قوجقلمق

گودی میں لینا — در کنار گرفتن و کشیدن الاحتضان الن بوینہ اردب قوجمق

گودڑ — لاس و پینک

گودڑی — رنگ و کپنگ و ژند و ژندہ کول و خستانہ الدلق الخرقہ

گور — خاک و تربت الجدث مقبرہ

بدست نازک نگین
کہ در میان کف دو ...

گورا — انکه رنگش سفید بسرخی زند الاصبح الوان حمرت بگیے

گوراپن — رنگ سفید سرخی آمیخته الصباحة

گوزل یوزلو اولمق

گورب گوزدیجی — نگهبان بان گیے

گورخر — قولان

گورک — سوبیلدرک دیده و دانست شول گیے
وگورمک و بیلمک

گورکن — حفار القبر قبر قازیجی کمسنه

گورغریبان — زمین پاره که برائی دفن
مسافران وغیره وقف کنند

گورکھ دھندا — بازی بچگان مشهور

گورکھودنا — گورکندن حفر القبر المیت اولمک
تربتی قازمق

گورکھودنا — کشادن وشگافتن وکندیدن
خاک مدفون النبش کفن صویمق ویا ورتلو مدفون
نسنه یی آچمق

گوک گورلک — آواز کردن برق

گورلک — غرنیدن گوک گورلسی گیے

گورک — دیدن

گورن — مقل ازرق صمغیدر کلکل گیبی

گوره — شمید گیبی بیهوش وتنفر وبیم زده معنا

گوره کن — حدید البصر اولان کیمسنه بیننده گیے

گوره لک — واو رنگ خوشه گیے

گوڑ — پا الرجل ایاق

گوڑا — تشکیل وچدار اشکال ایاق باغی و
آت کوستکی المربط البغلا بیچق نسنه

گوڑنا — شیار کردن وشیار یدن شوینیدن
وشدیار کردن وشدیار وشد کاره و شوینیدن
کرده زمین شیار کرده که ترکیده فلجان و هر کب
دینور الکراب ترلا سوکمک ترلایی سورکک و نطش الملک

گوز — چشم و فصل خزان وخریف

گوزا چوب یو منجه — طرفة العین چشم زدن

گوزا و جیله باقمق — آغول کن انکهیون دیکھنا

گوزا یری — مقدار مد البصر میل

گوز باغجی — شعبده باز و حیله باز سیتن گیے

گوز باغجیلق — شعبده تنبل گیے

گوز باغلمه — چشم بندک گیبی آنکھ مچول

گوز بیکی — انسان العین کاک گیبی

گوز بونجغی — مهره چشم زخم خرتک گیبی

گوز تمک — وگوییک تربص و انتظار

گوز دکمک — ونظر دکمک چشم زخم

گوز بلارلغی — چشم سوزن گرسنه چشم و آز

گوزلی تیز

گوز قپاغی — بام چشم جفن گیبی پپوٹا

گوزگو — آئینه

گوزلک — عینک چشمک گیبی

گوزلمه — وگل بصدی و بورک نان وگوشت
اخگر پخته سگاره گبی
گوزه لک — ویکشا قلق وهرزه گوبلق کلکل گبی
گوزه لک — وتگنده لکه دیش دیش ایلیک
سوزن تردن آثریدن گبی
گوسترشلی اولمق — وباقشق اولمق موزون شدن
اندام معناسنه تمام گبی
گوسترمک — نمودن
گوشت — بترکی ایت لغیچه لغیچ پارچه گوشت
بی استخوان سگاره وگوشتیکه بر اخگر وزغال پزند
گوزلمه وگل بصدی معناسنه وشهله گوشت
بسیار چرب سموز ویاغلی ات معناسنه بهار خوش
نمک سود خشک کرده پاصدرمه معناسنه تباهچه
وتماهچه گوشت پخته ونرم ونازک اللحات
گوشک — سست بستار گبی
گوشمال — قولق بورمق گوش پیچ گبی
گوشواره — داچک کوپه معناسنه در
گوشه — وپیغوله وکنج وفرا الزویة والزاویة بوجاق
گوشیوبطوطمز — ڈهیلا ہو کر پکڑتا نہیں قابل گبی
گوفا — گویه المغارة قیا یاریغی غار گبی
گوکهرو — خارسه گوشه وسیالخ وخسک انچه در
گزرگاه دشمن اندازند جسمی الحسکیة دمردکنی
اوچ گوشه لو دیکن بونکا امثالی دمردان لر

اوچ گوشه لو بترق دیرلر الات حربندر تجهیزه وغیره
گوکس — سینه
گوکسلک — سینه بند زنان وبچگان بربند گبی
گوک قندل — گلست گبی مست طافح بکلین
سرخوش که باشدن قره دخی دینور
گوک — آسمان وکبود ازرق گبی
گوک صوصام — سوسن آسمان گون فیل گوش گبی
گوکل — صمغ درختی است المقل بیاباندن برونده
گوکل دونمک — واگره نمک نش گردا گبی غشیان
معناسنه جی متلانا
گوکل قوردی — وبوجک ایپک قوردنه دینور بپک گبی
گول — غلطان لغته المد وریوم رونسنه گرهی
گولا — گلوله توپ کشکنجیر وکوشکنجیر یوارلق و
یومق وطوپ پک یوالق طوپ که چوجقلر نکله
ملاعبه ایدرلر البندقه کمان گره طاشی وکیرک
مدور طاش
گول خیمه — شش خان التی پارچه دن دکلمش
قبه چادره دینور
گولر — انجیر آدم الجمیز انجیره بگزر بر میشدر
گولک — غولک وغلک وغله دان اوقچه قمبره گبی
گولنداز — توپچی
گولکن — خندان گبی زیاده گوبیجی
گولی — گلوله تفنگ گرنوهه تفک قرشونی

گولی ۔ تخم دراز غلہ نہادن شکیتہ مانچنہ وانبار
طپراقدن یا پیلانہ پتاک و صریون دیرلر
گولی مارنا ۔ گلولہ تفنگ انداختن تفک اتمق
گومش قبرہ سی ۔ چاندی کے گہونگر ۔ حہرا گبی
گومش قویرق ۔ واق قویرق قسم از کبوتر
مہدم گبے
گومشلی بوجک ۔ کرمی است سبز گاوزرین گبے
گون ۔ خرجین وجوال العدل یوک دنکی الجوالق
جوال قابی الغرارۃ الوبیعۃ چوال
گون ۔ درخت کتیرا قتاد گبے
گون ۔ روز باشد
گون آشوری طوتن اسمہ ۔ روزانگن جماغی
گوندز ۔ روز و نہار
گونہ ۔ پروازہ گاورلرک و دوگونک سمیدر
گوندرمک ۔ فرستادن
گوندری ۔ و مردی اغاجی چوب کشتی راندنا
خلہ چوب گبی
گونج ۔ نوف پژہ واک الصدا ریانقو
گونجی ۔ ثونۃ الشعیرۃ اربہ جیق وایت دیرلر
گوندہ ۔ کوج وازدی و ثلم وازد و دوژد
صمغ انبہ را ورمز خوانند الصمغ اغاج یوصی
گوندلا ۔ لخ بردی وقوغہ لق معناسنہ
گوندہنا ۔ سر شتن آرد آغار دن آغار یلنا

شیبا نیدن و شیبیدن لازم العجن خمیر اویغرمق
گوندہنا ۔ موسے را بافتن الضفر ساچ اپلوچ
اورمک و طقومق الضفیرہ اور لمش صباح واپیپ
گونڈا ۔ آغل وآغال الحظیرۃ دودہ و قیبون اغلی
گونگا ۔ گنگ و لال و سرمہ خوردن و سر
بگلو کشیدن مصدر الاخرس الابکم دلسوز طوغن کشے
گونس ۔ آفتاب آف گبی
گونش واریسی ۔ وقوش داریسی ماش
ہندی حب القلب معناسنہ قات گبی
گون طوغریسی ۔ شرقی ہوا باد ہرات گبی
گونک ۔ آفتابگیر شمیہ پرچیہ دخی دیرلر ہیتیر
گونی ۔ جائیکہ ہمیشہ آفتاب درانجا تابد قوزی
وقوشی جائیکہ ہرگز آفتاب درآنجا نرسد نسا گیبے
گونیہ ۔ گونیا آلہ معماران کہ درستی بنا بدان
دریابند
گوہ ۔ سوسمار و سوس بترکی کلاس و
ماتوزنگ الضب کلہ
گوہ ۔ گہ الخرء الخزاۃ سحق الغائط نجس چوک معناسنہ
گویا ۔ رامشگر و رامشگری و رامشین و
سرودگو و نغمہ سرا و خنیاگر و سرود سرا المغنی
ترنماتلہ رفع صوت ایدن کشی ترکی چالیجی معناسنہ
گویا ۔ ترزبان الناطق سویلیجی
گویاکہ ۔ گوی و گوئیا و ہمانا تنکلم و نیچہ معناسنہ و صنائی

گوئیاں - دوستلو قاریلر

گویکو - داماد شده گبی

گھات - نخچیر و نخچیرگاه کمینگاه الکمین بوسو
و کنزلوپر و پصو و پصو یری

گھاتا - برسری و سرچپکادی القطب
باشش معناسنه

گھات میں بیٹھنا - کمین کردن و کمین نشستن
الاکتمان کمینه لنمک

گھاٹ - آبشخور المنهل صواد و صولاق

گھاٹ - گذرگاه آب قرزه المعبر لیمان

گھاٹا - زیان الخسارة زیان کارلق

گھاٹا - کشکاب و کشکینه و آشجوار به چوربابی

گھاٹ تولنا - کم سختن الاخسار نقص اتمک
التخسیر نقصان ایلمک

گھاٹی - دره کوه و تنگ درغاله راه
میان کوه الشعب العقبة الثنیة دربند و ورند
معناسنده ایکی طاغ آراسنده اولان آچقلق

گھار - چربیک الحلبة شول آتدر که یرشده مق
ایچون بر طرفدن جمع اولنمش اوله

گھاگ - مرد کهن سال تجربه کار الحنکة
تجربه لو کسه

گھال میل - چیزی را در چیزی آمیختن
الخلاط قرشدرمق قارشش مورشش

گھاگھنی - جو مانا ورم پلک چشم گوز اوجیله
اره پره گبی برشیشک اولور

گھانس - گیاه الکلا ریاشل اوت و گاه
خشک باشد التبن صمان

گھانی - کراوشش و چرخ روغنگری یاغجی
منگنه سی معناسنه

گھاؤ - زخم و ریش و خستگی الکلم الجراحة یاره

گھائل - فگار و خسته و زخمی و زخمدار و زخم
خورده الجریح یاره لو مجروح گبی

گھائل کرنا - خسته کردن و زخم زدن التکلیم
التجریح مجروح ایتمک

گھائل ہونا - خسته شدن و زخم رسیدن
و زخم خوردن مجروح اولمق

گھائی - کشادگی میان دو انگشت الفوت
ایکی پارمق آراسنده گی فرجه

گھبرا کر بہاگنا - کالیدن و گالیدن پریشان
اولوب قاچمق

گھبرانا - سراسیمه و دست و پاچه شدن الاضطرا
پریشان اولمق طارلمق

گھٹا - پلنه و شوخ الحجل نصر لنمه و نصرات

گھٹا - نشان سجده بر پیشانی

گھٹا - ابر سیاه المکفهر شول قره غلیظ
بلوط که بری بری او ستنه یغلمش اوله

گھٹاٹوپ ـ جُلیل و شادُنی گہوارہ پوش بچگان پردہ ستارہ معناسنہ

گھٹانا ـ کاستن کاہیدن لازم و متعدی النقص اکسلمک اکسلتمک معناسنہ

گھٹنیوں چلنا ـ غیژیدن و شغزیدن و لوکڑ لوکان و لوکیدن مصدر الزحافت کوت اوزرہ سرونہرک و امکلیہ رک یورومک

گھمی ـ ترقہ مستعمل

گھچ پچ ـ درآوردہ الرکم جمع ایتمک بری بری اوستنہ قات قات یغلمق سنہ

گھر ـ خانہ و سراے بترکی اوتاغ و آی و خانہ شب ماندن راشبستان و کاشانہ خانہ کوچک و کدہ و گہنی و تُور تنگہ الدار او واوطہ

گہرا ـ تگ دار و ژرف و خش العمیق دریک

گہراپانی ـ آب سیہ العماقۃ درینلک وار اقلق

گہرازخم ـ زخم تیز

گہراکوا ـ چاہ تنغ و گردود

گہرالگنا ـ رسیدن جان در گلو الغرغرۃ جان بوغازہ گلوب تردد ایتمک

گہرانا ـ خاندان و خانوادہ و دودمان و دودہ و تبار شول بولکنہ دیرلر کہ انساب الرجال انکا یر یشر کوچانہ بوئی دیرلر

گہرانے کی خلاف ـ خلاف دودمان خلاف خاندان

گہرآؤ ـ تنگ القعر چقور یرلرک درینلکی

گہربیٹھہ جانا ـ خانہ نشستن او یقلمق

گہرجہکنی ـ خانہ گرد و خانہ پیما الرادو الرواد گیج عورت

گہرکا اسباب ـ رخت خانہ و کالائی خانہ القشیر قماش البیت الاثاث او اثوابی متاع البیت معناسنہ

گہریا ـ بوتہ البوتقہ پوتہ کہ تیو مجیلر ایچنہ گموش و التون اریترلر

گہریلو ـ خانگی الداجن اوی اوگرنمش طیوا

گہڑا ـ کاپیزہ و گرہ الجرۃ صود تی و برداق

گہڑدوڑ ـ تگ و دوانیدن اسپان السباق اوگردوشمک سگردشمک الرندہ قودقلری اوجہ

گہڑگہڑاہٹ ـ غریو آسیا جینلتی و شماطہ

گہڑنا ـ زرگری کردن الصوغ قیو مجیلق ایتمک

گہڑی ـ وقت و ساعت و تنہ باریک گہنٹہ الساعت

گہڑیال ـ دراوگریال تختہ ہفت جوش باشد کہ بہ ساعت زنند الجرس شول چاک کہ بولمیلر طوارلری بوینہ اصارلر

گہس آنا ـ بی اذن بخانہ کسے درآمدن

گہسنا ـ سخت سانام داوشق باشنا الصدمۃ دوقنمق

گھس پڑنا - بی اندیشہ در چیزے درآمدن
الاقتحام شدتلہ وخوال اتیمک
گھسنا - فرورفتن پا در زمین نرم وخزیدن
السوخ باتمق
گھسنا - سودن فرسودن بسالہ کردن سودن
وصلایہ کردن السحق دوکمک وازمک
گھسنا - درجائے تنگ درآمدن الولوج گیرمک
گھسیارا - گیاہ فروش العلاف علف صاتجی
گھسیٹن - نشان کشیدن چیزے بر روئے
زمین السحب چکمک
گھسیٹنا - کشیدن الجر چکمک
گھسیڑنا - سپوختن الایلاج دورتمک وسانجیق
وطیقمق
گھگھی بند ہوجانا - دم از گریہ گرفتن
گھلنا - سودہ شدن در آب اریمک معناسنہ
گھمنڈ - گردنکشی وہنگ الکبر اولوق وبیوکلک
گھمنی - دوران سر وسرگرداو سرگیجہ وسرگیجش
الدوار باش چورنمک باش دونمک
گھن - شیشہ واشبشہ وسبوسہ ومولنجہ
گھن السوس بغدائی واریہ بتی وبونلرہ
بگزر نسنہ یہ دوشن قورت وکوہ دیدکلری
بوجلک کہ بوکہ دوشر
گھن - آفتاب گرفتگی وماہتاب گرفتگی
الخسوف آئی طوتلمق الکسوف گون طوتلمق
گھن - آزیغ وآبیغ الکراہ اکراہ ایتمک
گھن - پتک وچکش وخایسک ہتوڑا
المطرقہ چکوچ
گھنا - شبشہ افتادن السوس اربہ بغدایہ
واکا بگزر نسنہ یہ بت دوشمک
گھنا - باغ درہم درختان الغلیا بربری بریبنہ
گیرمش سق اغاجلر
گھنا - زیور الحلی بزک انچہ در دست کنند
دستینہ ودست برنجن القلب بلازک سوارگبی
وانچہ در گوش کنند گوشوارہ القرط کوپہ
الشنف شلقم کوپہ وانچہ بر بازو بندند بازوبند
گوبند الدملج الدملوج بازو بند وانچہ بر ساعد
بندند دستبند وانچہ در پا کنند پابرنجن الخلخال
گوشوارن وپا آلتوندن حلقہ درکہ عورتلر ساقلرینہ
وقارلر بعضے یہ دہ منگل دیرلر وانچہ در گردن
کنند القلادۃ بوینہ طاقدقاری بوغمق
وانچہ در انگشتان دست کنند کچہ الخاتم یوزک
نہ دن اولور ویوزک دوزن کیسہ یہ خاتمی
دیرلر وانچہ در انگشتان پا کنند انگشترپا الفتخۃ
قاشی اولمیان حلقہ یوزک وخاتم کبیر وزیور
اسپ را بفارسی تہار گویند
گھنٹا - درائی الجرس چاک

گھنٹی ـ زنگله و زنگوله و زخ صدائی جرس الجلجل جرس و چاک

گھنڈی ـ بند مه و بند یمه و بچو تاک و گوی گریبان و گوے پیراهن و گوی انگل و گوے انگله و تکمه و کوبک و گوگ الزر کوملاک و کمه سی و قفتان دو کمه سی

گھنڈی لگانا ـ تکمه کردن و بستن و نهادن الزر دو کمه ایلکلاک

گھن کھاتا ـ آذیغ کردن التقذر اسکراه ایتمک

گھنگچی ـ چشم خروس

گھنگرالی بال ـ غعت الجعد تو یرچق اولان صاچ

گھنگرو ـ زنگله چوک چکراغی

گھنی ہوئی لکڑی ـ نشاره اغاج تلاشی و چورش اودان

گھنی داڑھی ـ کور و صیق و اوز ون قیا صقال دیشور و اوبلیسی صقاللویه تخته صقال دیشور یکنه

گھوا ـ چیزے که بر سر نی مانند پنبه باشد ریش القصب که قامش باشند دن چیقر

گھوارہ پوش ـ شادونی نشاک ورتوسی

گھور ـ خوشه خرما که کوخک و قرشک شفته باشد و خوشه انگور که سیر بغ باشد العذق خرما سلقمی العنقود اوزم سلقمی

گھوڑا ـ شکله و کلبان و شکله و شکالته السیالته

سو پند یاک و شقیلق و کبره لک

گھورنا ـ بچشم کردن و چشم نمودن و نهور الملاق قیه قیه فقق

گھوڑا ـ اسپ طیار آت ممنا سنه و توسن سرکش اسپ صیحراغان آت و طاقی یک چشم سیاه و یک کبود اسپ و چیپه دم یک جانب دمش خمیده باشد و جفته زن بهر دو پا لکد زند و خموش بدر رکاب بر نشستن ندهد و چراغپا و چراغپایه دو دست بر داشته بهر دو پا ایستد و شبدیز و شبرنگ بسیار سیاه و بهیگر و سمند سر خیش سیاه زند گلگون میان کیت و اشقر سمند و نیله خنگ رنگش میان سیاهی و سبزی باشد و چپار نقطه هائے سفید یا رنگ دیگر دارد و گهگیر تن بسواری ندهد و بور سرخ رنگ و بوز نیله بسفیدی زند و چلد و تند و تیز و کودن کند باشد اشکیل و اشکل دست راست و پائی چپش سفید و ابرش سرخ و سفید در هم آمیخته و هم نقطه مخالف رنگ دارد و یارگی پالانی و تنگاور و خنگ سفید موئے و رخش سرخ و سفید در هم آمیخته و بعضے گویند رنگ میان سیاه و بور و زرده انجام کرنگ اسپ آل که سرخ رنگ باشد و کهر کیت و تو سند اسپ و استر تیز رو و تندوان بکران سرنگ یال و دم سفید جزلو شکه و رونے

هر دو پائے سفید و آقچیق خنک سفید موئے
و بدرنگ و جرمه و تیلدیغ و بیلدیغ جهنده تیز
و تند و یراغ قابل ایلغار و بهار اصیل که
برائے نتاج سر دهند و سوسبار و سوسیا
فرس اسپ و سیس جلد و جست و خیز و
دگرن و گروکن میان زرد و بور و کلوس
چشم و روئے و پوز سفید گیک آبی رنگ و
یاقچی مجنس الخیل آت و تش مرض دست پائے
و خرکه بدان لنگ کند سیتا مساخت براق
زین اسپ مطلقاً و تکیل چیدار پائے اسپ
واستر خردگاه بندگاه سر دست و پائی اسپ
واستر و خرکه چیدار و شجا و بران نهند القلو
یوند قلولی عہر معناسنه دردیشی سنه قلوة دیرلر
گھوڑا بندوق کا — ماشه شڈراسی و هم
توته بندوق
گھوڑا تیز کرنا — اسپ را دوانیدن و
اسپ تاختن و جلو العدو ملک و سکرتمک
آته قوشارمق
گھوڑا دینا — کشیدن النزار قصر اخله الغیر چایک
گھوڑا سکھا ہوا — یراغ
گھوڑا ہانکنا — پاشنه کردن و زدن
گھوڑی — اسپ ماده و اسپ مادیان الحجر
دیشی آت قصراغ معناسنه

گھوڑی کا [illegible] — [illegible]
گھوڑے کا بچہ — کرّه
گھولنا — چیزی را در آب یا مانند آن در آمیختن
و سودن الموث والموثان آتمکی صوییه صالتمق
الدوف صوییه اصلاتمق و سحق ایتمک ازمک
گھولنا — پست پشورانیدن اللت قارمق
الجدح برنسنه‌یی آخر شیله قرشدرمق صولق گیبی
گھونٹ — دم آب بترکی قرت دم و هفت
و هنگ الجرعة بر یودم صو
گھونٹ گھونٹ پینا — جرعه جرعه کشیدن
التجرع صو یی صودم صودم ایچمک
گھونٹنا — مهره کشیدن و کردن التزبیر
کاغذ و غیره نشان و علامت ایتمک ازمک و
سورتک معناسنه
گھوٹنا — سائیدن دوا وغیره السحق
دوگمک ازمک
گھونس — خرموش ترکیده چار دین شور
گھونسا — مشت و اور الکز مشتله گوکسین
اورمق یومرق و توقاد معناسنه
گھونسا مارنا — مشت زدن و نهادن و
کوفتن الاکز مشتله گوکسین اورمق یومرق اورمق
توقاد اورمق
گھونسلا — آشیانه و تکند و تشکبند و لانه و تیغالہ

قو یخان الوکر العش قوش یو اسی

گہونسلا بنانا - آشیان بستن و گذاشتن و چیدن و نہادن گرفتن ساختن کردن التعشیش قوش یو وہ طوتمق

گہونسلا نوچنا - آشیانہ ویران کردن بر داشتن و انداختن التخریب خراب ایتمک یقلمق

گہونگر والی بال - مرغول و غعت و مرغولہ القطط قو ریحق صاچ

گہونگا - صدف بیچاک

گہونگہٹ - پردہ زنبوری النقاب البرقع پیچہ

گہینپنا - بکف یا انگشتان بہم زدن آشوب کردن و آشوریدن و آشوبیدن الخلط قرشدرمق

گہیرا - انحکم و چنبر و دائرہ و دائرہ خانہ انزارہ باشد چورہ معنا سنہ

گہیر لینا - درمیان گرفتن و گرد گرفتن المحاصرہ احاطہ ایتمک و طارلق و یرک چو یرک

گہی کا برتن - جگیچہ یاغ قابی

گہینتا - بچہ خوک الخنوص خنزیر انکی

گہینچ - گردن العنق بیون

گہی - روغن گاو و روغن زرد و روغن [illegible] و روغن گاومیش و مشیار و شن [illegible] السمن [illegible]

گہی والا - روغن فروش یاغ صاتیجی

گیا - [illegible] البقر [illegible]

گیجر - روان راخم و کیج و کیغ و چرک چشم وانچہ روان نشود از زیخ و چرک از [illegible]

گوز بگازندہ اولان اریک چپیق و چپاق

گیجہ باصقنی - شب خون شب تار گیجے

گیجہ لک - انچہ وقت خواب بر سر پوشند شب پوش گیجے شاید بہندی کنٹوپ باشد

گیجہ یاریسی - ناف شب

گیدڑ - شغال و ثورہ السرحوب چقال

گیدرک - زفافخانہ حجلہ بورک [illegible]

گیرو - گل ارمنی المغرۃ اشوکہ قزل بایچق [illegible]

گیروا - جامہ گیرو رنگیدہ اشودہ بو یانمش اوربا

گیر و زہوا ایتمک - و ناز و نشاطلہ صالنمق و بالیغہ سو نمک بسیر و مہمانی و ضیافت رفتن [illegible]

گیرولک - [illegible] مانع شدن باز داشتن

گیرولمہ - الیقو [illegible] منع و تعویق برکم گیے

گیڑا - لدارہ و پروار و ہر سقف خانہ او [illegible] تختہ لر

گیک - و صفن بقر الوحش ایل گیے طلاغ اوکوز [illegible]

گیاہ زیرہ سی - و گیاہ صرہ و گیاہ میوتی و گیاہ شغی [illegible] صحرا [illegible]

گیلا - نمناک تر الندوۃ یاشلق

گیہم — وکسمہ یا نجوق بر گستوان گہیم گیہ
گیند — سر گل گوئے طوپ یہ معناسنہ
گیندے کا پھول — گل صد برگ
گینڈا — آنبیلا و کرگ و کرگدن و گرگ و گرگدن
گیہوں — گندم القمح بغدای

باب لام

لائق — سزاوار در خورد خور وزرد رو فرا خور و فرزام
گزارش و خوزند و خدائے المس لائق جد یرگیبے پر اشیق معنا
لائق ہونا — شایدن سزیدن شایستن
الیق و اللیاقہ لائق اولمق و یراشق اولمق
لابد — ہر آئینہ و بہر آئینہ ناچار لابد
لابہ دہ — آزاد دار و ولا بہ دہ گوکی اصل آن
قوزی قولغی دید کلری ترشجرہ نبات آدیدر
لات — لگد ولت وتپ و پا سار الرجل اباق
لات مارنا — لگد زدن ولت زدن مردم
و بہر دو پا جفتہ زدن شلخت و شلختہ لکد یا زی
کہ بر شرمگاہ زنند و بخشم نیز وتپیک لکد زدن
انسان و حیوان ولت زدن کوتک چالمق و
دوگگ ولت خوردن کوتک یمک و اسکیزہ آلینہ
اندا ختن سکزیدن الرمح دیپہ اورمق الرفاس
ایا غلہ اورمق کہ تیمہ و تپیک و نور لگہ کبی الرفسہ
طو قشق قیچ اتمق و جفتہ صاورمق و جفتہ اورمق

وایکی یاوگرا یا قلرین بردن قالدروب آتیلمق
و قایقوب صچرامق
لاٹھی — چوبدستی بترکی تیاق و چوب شبانان
و پیران و لنگ مردم را دکنگ و خوار چوبدستی ستور
راندنا و غباز و غبازہ چوبدستی قلندران المخصرہ
العصا دکنک
لاٹھی مارنا — بچوبدستی زدن کوتک چالمق
لادنا — باربر خود برداشتن و بر ستور بار کردن
التحمیل یوکلتمک التحمل یوکلنمک و قالنمق التحامل
غیرک زحمتن یوکلنمک
لاڈ ولاڑ — ناز الدلالۃ والدلولۃ ناز التمغنہ و شیوہ
خلق ایتمکہ دیرلر
لاڈلا — نازنین و ناز پرور نازلنجی کمسنہ
لاڑیا بین — سازگار فروشندہ کہ بہا بیفزاید
فریب دیگر یرا النجش آلمق مرادی دکلکن برقوماش [illegible]
بہاسنی ارتیرمق غیری کیمسہ یہ آرتقدہ صاتلمق [illegible]
لاج — شرم و آزرم الحیا اراوتانمق
لازم — واسئے و وابیدن اللزوم لازم اولمق
لاسا — سریشم شرط و غری و دبق الدبق بلم
گیے برشنہ در کہ آنوکلہ قوش صید ایدرلر
طو تقال معناسنہ
لاکھوتا — وقیوز ساز بربط سرود گیب
لاکھ — لک و لاک الالک [illegible]

ترکیدہ دخی لک دیرلر

لاکھ — صد ہزار مایۃ الالف یوز بیک

لاگ — دلبستگی التعلق محبت ایتمک التعلیق صمق

لاگ — دشمنی و کینہ العداوۃ دشمنلک

لال — و آل الاحمر قیزل

لال — قرمزی کوچک بر قوشدر

لال — جوہری سرخ و زرد و سبز شیقی

و بہترین آن سرخ است و آنرا پیازی نیز گویند

اللعل بر ممدوح قیمتلی قزل طاشدر

لالا — اتابک و استاد بچگان

لالچ — آز الطمع حریص ولق

لالچی — آزور و آز ور طامع معناسنہ

لالہ — الشقیقۃ گلنہ سحکی

لالہ — طوق گردن مجسم کتیب گبی

لال ہو جانا — سرخ شدن از خشم الاحمرار

قزللق و یکہ لمک

لانا — آوردن گورتورمک

لایزال — ہرگز و ہرگزی ابدی لایزالی

دائم معناسنہ

لبالب — الطفوح طولو املق و دولو نہ

دک طولمش معناسنہ

لبادہ — فرگل لباد و لبادہ اللبادۃ یغمور

ایچون گیدکلری کپنک

لباس — جامہ و رخت و جنبد و جنبد خانہ

جائے نہادن آن نہادگی جامہ فاخرہ ہر ارخیخ

لباس نقرا اللباس گیا جک و اورتو نہ جک

لبریز — سرشار دوواق دو داغہ طولمش

لبدہ — حلیمو معناسنہ در کہ حماض جبلی

گوکید رجلتاق گبی

لبہاتا — فریفتہ کردن التمایۃ تحییر ایتمک

لپ — کف دست از ہر چیز الحفنۃ ایکی اوج

طلوسی نسنہ

لپتا — بیہطہ بیتا گبی

لپاٹیا — بسیار دروغ گو الافک یلانجی

لپاچہ — بالاپوش و جبہ شادگونہ گبی

لپٹ — زبانہ اودن اسی معناسنہ اللفح

گل یا قتوق آتش یالکی معناسنہ

لپٹ — بوئے گل و عطر النشر رائحہ طیبہ

لپٹنا — آویختن بچیزے و پیچیدن و

چسپیدن التعلیق صمق و یاپشمق

لپیٹ — پیچ و نورد الطی دورمک قصالتمق

لپٹن — چیزیکہ چولاہ جامہ بافتہ بران پیچند

المنوال سلمن

لپیٹنا — نوردیدن و نوشتن و پیچیدن

الطی دورمک قصالتمق و یوکک

لترا — سخن چین النمام قوغوجی

لت کرنا ۔ بشورانیدن الوخف قارشدرمق
لتہ ۔ کہنہ جامہ وژکوئی وژکو وژکوہ وژکوک
الخرقۃ بزپارہ سی
لتھا ۔ لکدزدن الضروح دیاکن آت الرباحۃ
والرموح دیاکن طوار
لتہاو ۔ یکدیگر راالکدزدن ویاہم لکدزدن
التراکل ورشمق الرکل یاغیلہ اورمق
لتھ لی آت ۔ اسپیکہ چشم دردوپوزا وسپید باشد
کلوس گبے
لتھڑنا ۔ بچیزے آلودہ شدن التلطخ بولاشمق
لتھیڑنا ۔ بچیزے را بچیزے آلودن اللطخ
بولاشمق وقارشمق التلویث بولشدرمق و
بوغورمق قاتمق پولہ مق اصلتمق
لٹ ۔ شاخ گیسو الضفر صاچ واکابکزنسنہ لی
اینکلو جا اورنک وطقومق الضفیرۃ اورلش صاچ
لٹ ۔ موئے سرفتیلہ الضفیرۃ اورلمش صاچ
قیوریق صاچ زدولانہ گیبے
لٹانا ۔ خوابانیدن الاضجاع یاترمق
لٹانا ۔ بتاراج دادن النہبۃ النہب غارت اتیک
وبرنسنہ یی قاپمق یغمالمق
لٹجانا ۔ غارت خوردن النہب یغمالمق
لٹکانا ۔ آویختن التعلیق آصمق
لٹکا ہوا ۔ اصیلو وصارقق
لٹکتی چھاتی ۔ پستان ثش پستان ع تاہ ضدآتن
ممہ سی سولیوک گوشک وصارقق اولان قاری

لٹکن ۔ چیزے کہ بسبوئے آب بران نہند
لٹکنا ۔ آویختن التدلی اشاغہ صارقمق
لٹو ۔ گردنا ولاتو وفرفرو کہ گرداوبہتہ
الدوامۃ اوغلانجقلر چوپر دیکی یرلنقوچ کہ
فلکہ دخی دیرلر فیرلہ ودومہ فرلاق وفرفری
لٹورا ۔ شیر کنجشک درکاک العصفر کوچکن
لٹھہ ۔ باہو طویقہ وصویاتی وصوپہ
لٹیرا ۔ تاراج زن وتاراج گر وغارت زن
وغارتگر وویران گر یغمالجی کمسنہ
لجلجہ ۔ یوس وچندرہ الہریل ضد السمن
لچر ۔ مربا از ہر چہ باشد لسیار گبے
لچہ ۔ کیقال ولوند وکنقال الطفل حرامی
نہیر ہنرنص گبے
لچھہ ۔ مقدرس آن لچہ طولبنیش ایپ
لچکنا ۔ خمیدن ودوتاشدن وچمیدن التاود
اگریلک وصالنمق واکیلمک
لچھن ۔ روش وہنجار ومنش ومنشی طبعی
السجیہ خلق وطبیعت
لچی ۔ زن لچ فاحشہ قاری
لحاف ۔ دواج شادیچہ بالاپوش الملحاف یورغان
لحن موسیقی ۔ سلمک وشہناز وکردانیہ و
کوشت وماتہ ونوروز وگلبام وکین سیاوش
اللحون صوت
لحیم ۔ کید اللحام لیم
لداد دینا ۔ یاری کردن دربار برداشتن التحمیل

لدھڑ — گبز الحامة اتلولک فی سمزلک و قالین ایری

لدوس — باد جنوب باد بریں گیے

لذت — بسیم و خور اللذاذ و اللذاذة دات

لذت جماع — زبوخه و زبوجه و یوخه

لذت عقلی — سیاوخش

لرزنا — شیبیدن و لرزیدن الاضطراب ترمک

لرزہ — قشعرہ و ترتمہ معناسنہ

لڑ — تاہ رسن الطاق قات

لڑ — رشتہ کہ در مروارید کشند السمط شول ایلک کہ بو نجق و یا انجو دیزلمش اولہ

لڑاکا — ستیزہ کار و رزکارہ الالد قتی صواش ایدن کیمسہ

لڑائی — کارزار و جنگ آزرم و آفند و آفندیدن و پیکار و رزم و نا ورد و نبرد و نبردگاہ جنگاہ الھیجا الحرب صوا شمق و صواش

لڑائی — ستیزہ المنی صمہ خصومت ایدشمک اوزش

لڑائی کرنا — ستیہیدن ستیزہ کردن القتال المقاتلہ دیاشمک

لڑائی کی جگہہ — آوردگاہ و رزمگاہ و گرنگ و ناموس گاہ ناوردگاہ و نبردگاہ المحرب جنگ ایدہ جک یر

لڑائی ڈالنا — جنگ انداختن و افگندن التحریش التحریض قندرمق

لڑبڑا — چسپان الزق یاپشمق واوشمق

لڑکا — بچہ و کودک وارزم فرزند پور بتمیں و پوت و توت الصبی الغلام اوغلان

لڑکپن — بچگی و کودکی الطفول و الطفولیت اوغلانلق چوجقلق

لڑکھڑانا — لغزیدن و ناویدن الزلۃ یورکن ایاغی سورچمک

لڑکی — دختر و دخت البنت قیز

لڑکے والی — زن بچہ دار اوغلانلو قاری

لڑنا — ستیزیدن المجاہدۃ درشمک و چالشمق و جنگ ایتمک

لڑھکنا — وڈھلکنا ریختن الانسکاب کوکلک

لڑکنا — غلطیدن التدھدہ دونمک

لڑی — رشتہ مروارید السمط شول ایلک کہ بونجق و یا انجو دیزلمش اولہ

لڑی میں پرونا — پیکندان السلک ایپہ دیزمک

لس — چسپیدگی اللزوق یاپشقان و یاپشک

لہسن — سیر الثوم صرمساق

لسوڑا — سپستان بجمارکی معناسنہ

لسی — سوایلہ قارشمش سود

لش — جیفہ و مردہ لیسا گیے

لشکر — و تواجر کی قشون و ہراول مقدمہ برغنار میمنہ برنغار میسرہ غول قلب چنداول ساقۃ العسکر الجیش چری

لشکر اوترنے کی جگہہ — گرنگ المحرب جنگ ایدہ جک یر

لشکر کشی کرنا — اندرکشیدن

لطافت — رنگ اللطافت کچر نکلک و یو مشقلق رقیق ایتمک

لطیف — سارو شگرف و پاکیزہ و تازہ ظلوری معناسنہ

لطیفہ بدیہہ — آمدہ کلمات معناسنہ

لعل - لال پرقیمتلی قزل طاشدر
لعل وعسی - بوک بودکہ وباشد کہ وبوک کہ اولہ
لعنت - سنہ وشنہ وفرنہ وفریہ ونفرین
ونفریدہ ونفریدن مصدر اللعن اللتیج ایتمک
لغو - سخن ہرزہ وہوائیے لاغیہ لغو سوزلر
فائدہ سز کلام
لغم - نقب سیج کیے
لفافہ - پالیکہ
لفان - تار رباب کبی قسمے از تار تریش چھوٹر
لفظ - دانرہ سوز معناسنہ
لق - والکسہ یا رشش چاچون گلگشہ طوزلق دار ار گیے
لقب - پاچنامہ وپازنامہ وپژنامہ
لقلقہ ایتمک - بفصاحت سخن کردن
لقمہ - لپ وگراس اللقمۃ بریودم طعام
لقمہ گوتر - فراخ چشم گاوچشم گیے
لقوہ - لوس وکوسش اللقوۃ یوزہ گوزہ اکلمک
لک - واشی ویدہ کلری قرمزی چامور در
گردنا سے کیے
لکٹی - آسندہ کوسکی و اسکی تعبیلر دینور
لکڑ - کند وقصابلرک قالین اغاجہ لغیرق وینوو
الجذع خرما اغاجی
لکڑ بکھا - چرغ السمع قورد کسمر تلانلدن
اولان انکی چاقرطان معناسنہ
لکڑ ہارا - ہیزم فروش وخارکش وکبارہ
الحطاب اودنجی

لکڑی - چوب چوبہ وچوب سوختنی راہیزم
وہیمہ وہیم وخنچہ وغبارہ چوبدستی بہلیانات
سرتیز ونشارہ بوسیدہ چوب وشنہ چوبدستی
الخشبۃ قوری اغاج پارہ سی الحطب اودن العصا کونک
لکڑی کا گھر - تارم وتارہ دریم اوی معناسنہ
لکڑی والا - چوب فروش الحطاب اودنجی
لکڑیوں کا گٹھہ - آمسہ الحزمۃ بر قوجق ٹسنہ دن
اولور سلہ وودن ہیتی
لکالک - بلارج کیے لقلق پرندہ باشد
لکنا - پنہان شدن بجائے الاختفار کیز لمک
لکنت - تاتا ولدہ اولان یلپک عجمۃ فی اللسان
لکھا - نوشش دک وسر نوشت الکتاب حکم وقدر
لکھانا - نویسانیدن الاستکتاب یازدرمق
لکھہ صابونی - گل مختوم معناسنہ
لکھمنی - مردم گیا ومہر گیا عبد السلام معناسنہ
لکھنا - نوشتن وثبت کردن وبقلم آوردن
ورقم کردن قلمی نمودن بقلم دادن بقلم گرفتن و
نبشتن ونگاشتن وسواد کردن وسواد روشن
کردن ملکہ نوشت وخواند بہم رسانیدن الرقم یازمق
لکیر - سمیرہ وکشمیدہ وکشہ مطلق چیزکی قسمہ معناسنہ
لگا - آمیزش پوشیدہ وامیختگی الوسیلۃ شول نسنہ
کہ انونکلہ کشی غیرہ تقرب بولہ
لگارکھنا - نگہداشتن چیزے بناونکیر و لک
والیقومق
لگام - لجام معرش بوکان بترکی گم معناسنہ در

قطار مہ و شیش مقولہ سندہ اطلاق اولنور
و تسمیہ لگام ہر تعلیمی گویند اللجام العنان آتکلاو یانی
لگام اوتارنا ۔ لگام از دہن اسپ برآوردن
النزع چیکمک الخلع چقارمق
لگام چبانا ۔ لگام خائیدن مر کشلک ایتمک
کہ فلان کسنہ کمی آزی یہ آلدی تعبیر ایدرلر
اطاعتسز لکہ وزوریہ لغتہ اشبلدی دیہ جکی موقعدہ
لگام دینا ۔ لگام بر گردن اسپ نہادن و لگام
بر اسپ کردن و لگام بر سر اسپ کشیدن و
گردن و نہادن الالجام طواری اویانلمک
لگان ۔ کشتی گاہ طوتنمہ معناسندہ در
لگ بہگ ۔ نزدیک بآن قریب منہ آنک یانندہ
لگسی ۔ کلاک ترکیدہ بر نوعنہ چتال و بر نوعنہ
قرانجی دیرلر عربیدہ محجن دیرلر
لگلگ ۔ مرغ پاو گردن دراز اللقلق اوزن
بوینلو بر قوشدر لکلک دیرلر اللقلاق مثلہ
لگن ۔ طشت و افتابہ و نیز انچہ زیر شمع نہند
الطست بیوک طاس لگن معناسنہ
لگنا ۔ گائیدن الغشاد جماع ایتمک سکمک
لگنجی ۔ طشت گر
لگے تار و لگاتار ۔ پیاپی و پیہم و پی درپے
التواتر بری بری ار دنجہ اولمق
للچانا ۔ آرزو مند چیزے شدن دو شاب دلی
الطمع حریص اولمق و امرنمکت آتش ایرمک
للت ۔ رہاوی مقامی از دوازدہ مقام
موسیقی کہ از صبح تا طلوع آفتاب سرایند
للکارنا ۔ بانگ زدن بر کسے برائے حملہ الصبح
والصیحہ چاغرمق
للکارنا ۔ بر انگیختن سگ بر شکار الاغراء قندرمق
للو پتو ۔ آشنائی التملق تواضع و ملایمت ایتمک
للی ۔ آنکہ بر زن قادر نشود العنین ذکری
قوامہ کلمیوب جماعہ قادر اولمیانلر
لمحہ ۔ ترغنگ
لمچہر ۔ دراز بالا المشنق آرق انجہ اوزن آدم
لمکنا ۔ آنکہ گوشہائے او دراز باشد اوزن
قولاقلو کمسنہ
لمگردنا ۔ دراز گردن الاتلع اوزن بوینلو
العیطاء للمراۃ
لنبا ۔ دراز وزیطین و مترجم و دراز بالا
و سید تانہ کشیدہ بالا الشغوم اوزن بویلو
لنجا ۔ آنکہ دست و پا جنبانیدن نتواند
الزمن کوترم الاشل چولاق کمسنہ
لنڈا و لنڈورا ۔ کلمۃ الابتر قویروقی کسلمش حیوان
لنگر ۔ المرساۃ کمی انگرسنہ و بیکلری چتال و مرسی
لنگر ڈالنا ۔ لنگر انداختن و افگندن الارساء
طور غور مق اقامت کبی
لنگر گاہ ۔ کشتی گاہ چنانکہ گذشت طوتنمہ معناسندہ در
لنگڑانا ۔ لنگی کردن العرج القلعق قسمق و
طوپاللنمق پانک کبی
لنگر لو ۔ صاحب قار زرین گیسے

لنگڑا - لنگ الاعرج اقسق

لنگوٹی - قیزہ قیزہ بندی آن عمل باشد

لنگور - بہنانہ القرد مایمون

لنگھانا - کسے را از گل ولای وغیرہ گزرانیدن

الاجازۃ صعودن کچکنے دستور ویرمک

الامرار کوچورمک

لنا - درودن کشت الحصاد بچمک چالمک

لو - آرزو وآیایسہ الشوق کشینک نفسی برنسنہ یہ

لو - زبانہ وافرازہ وزخشہ ولشہ الشواظ

تو تلسنز یالکی یالین

لو - نرمہ گوش وشحمۃ الاذن قولاق قولاق

اوجنیدن اولان یومشق ات پارہ سی شحمۃ الاذن پرپر

لو - باد گرم السموم اسی یل

لوا - ورنیچ و وردیج وکرک السلوی بلدرچین یلوہ قوشی

وبلدرچین

لوازمہ - بایست گر کلو معناسنہ

لوبان - کندر کونلک وآق کونلک معناسنہ

لوبیا - ژاژ وک ژاژ ونک اللوبا اللوبیا بوکلجہ

لوبیت شکری - قند سفید

لوپ انجیر - وزیری انجیر شاہ انجیر گیبے بزرک

ولذیذ انجیر

لوتھ - لاشۂ کشتہ الجیفۃ لش

لوتھڑا - گوشت پارہ البضعۃ ات پارہ سی

لوٹ - غارت وتاراج وتاخت ویغما وتالان

وچپو وتارات الفیٔ الغنیمۃ المغنم غنیمت مالی چاپل

وقاپمق وقاپشمق وقاپمق وچاپمق

لوٹا - آفتابہ المطہرہ متارہ وقمقمہ بلبلہ گیبے

لوٹا - غارت زدہ وغارت خوردہ

لوٹنا - غلطیدن وغلط زدن و واغلطیدن

وغلط و واغلط زدن وسکیزہ برجستن ولکد

انداختن وغلطیدن استپ زکی یوزہ نیز

التقلب وتمک اغنمق معناسنہ

لوٹنا - تاراج کردن وزدن وغارتیدن

وغارت زدن وکردن وافگندن وبردن

النہب النہیب النہبۃ غارت ایتمک وبرنسنہ یی

قاپمق وقاپشمق وچاپمق ویغمالمق ویغماپہ تالانہ

لوخمہ - زیچہ زاج گیبے

لوخمہ رنگی - وطوغندی زاج سوری گیبے

لوری قوشی - کرکس قوشی مرغ مردار

خوار ابشش گیبے

لوری - بنگرہ ونا نو المناغاۃ اوغلانجغز

سوندرہ چالش کولدرہ جک سوز سویلمک

نسی معناسنہ در

لوڑا - لنگ وکیر و زہ والقضیب وخرہ چاک

وشرم ... کیرسیک وخرزہ کیردراز وستبر

فزونی ... انکلنہ الذکر سیک

لوز - بادام ولوزینہ حلوائی مغز بادام بادم تاتلیسی

لولا - چینگولی المعضوب کو نرم کسیسی گیبے

لون طاشی - بام گردان حجر یدیر بنالر

سطوحندہ ... بولمق ایچون

بری اوته چکوب یوارر عثرتیان گبی

لوفر — نیلوفر معناسنه

لوک — لاک که رنگ معروف است لک گبی

لوکی — کدو الصرع الدبا رقباق

لوگ — مردم الناس آدم و غلامی برکشی یا

مرد قاری عورت

لومڑی — روباه بترکی توکی بروس تالکین

الثعلب دلکو الثعلبان ارکک دلکو

لون — نمک الملح طوز

لونڈا ہیٹا — کبیسه

لونڈا — نوچه الامرد قانسز یالیک یوزلو

لونڈی — خاصگی بترکی قما و آموتیا وکنیزک

وفغستان و شرمه وکنیز و مپیر در خدمت دادا

باشد در ترکی دادی خوانند الامة الجاریة کلیک

لونڈے باز — شاهد باز و غلام باره کلیغال

وکلیغاله اللواطة مطلقا و لاشمق معناسنه در قوتل تاکیج

لونڈی بچہ — پرستار زاده وکنیزک زاده

ابن الامة بلیکن اوغلو

لونداند — کج کلاه اولمق کلاه شکستن گبی

لونچه — مشورت کنگاش سبی

لونگ — میخک القرنفل

لونیا — نمک ساز طوز یاپجی کسنه لرکه بر بلوکدر

هندوستان ده

لوہا — آهن الحدید دمر و تیمور

لوہری — ننگره المناغاة نمی معناسنه

لوہار — آهنگر الحداد دمرجی

لوہیکا میل — داشخار و داشخال الخبیث

بخس ور دی الخبیثة المفسدة الخبث الحدید موزکو

لوہیکی میخ — میخ آهنین السکه چوالدز مسمار

گبی واوزرت یوک اکسری المسمار میخ دیکسز

دید کلری مشهور نسنه

لوی چوڑی کرنا — پهن کردن خمیر نان برای

لواشن بخیتن بفارسی وایه دن یوفقه

آچمق معناسنه

لہار — آهنگر و نہامی و نہابین القین تیموجی

لہاس — رسن لیف خرما وغیره که در جہازها

بکار برند القلس لیفدن وغیریدن اولان

یغون ایپ

لہاسی — رسنے که بدان کشتی کشند المقود

یولار رصاپلی واو یان چلبری الحبل الذی یشد

بالزمام او بالبجام

لہجہ — زبان و روزهره لسان دل معناسی

لہچون — براده آهن و ساد آهن سوهش

آهن السحالة التون وگوشش یونده بکلینه

اوانحی و براده سی البرادة ایکه دن چقان تلاش

که براده ذهب و فضه و حدید و یرلشاله گبی

لہر — گوهد السلسلة بیوک طالغه ودرکه قوم ذنبور

لہریہ — گلبند وگلبندی موشن ویدان

لہسن — سیر الفوم سرساق

لہسیہ — عین الهر که یوهر شش قیمت باشد

لہنا — تاخیرہ ایبخت طالع
لہسنہ — کرم کلا کلم گبی
لہو — خون الدم قان
لہو بہرا — بخون اغشتہ قانہ اولاشمش نسنہ
لہو لہان کرنا — خون آلودہ کردن بخون آغشتن
قانسندہ اولاشمق
لہیم — تنگار گبی انچہ بدان ظروف پیوند کنند
بورق انوا عندندر
لی — ہنجار و راہ
لی بہاگنا — درربودن الاختلاس الاستلاب قاپمق
لیپ — الضماد پارہ اوستنہ ایتدکلری یاقی
ویقلدقلری بز
لیپالک — پسر خواندہ التبنی کیمسہ یی اوغل ایدنمک
لیپ لگانا — ضماد وطلا بر بدن مالیدن
الاطلاء دوزتمک
لیپنا دیوار کا — صیوامق ویالدزمق
لیت ولعل — اندیک ولیک واولہ وایدیم کہ ستنم
لیٹنا — دراز کشیدن غلطیدن التمدد چیکلمک
واوزامق الاضطجاع یانن یاتمق
لیجانا — بردن الاذہاب گیدرمک گوتورمک
ایلتمک آپارمق
لید — سرگین فی گستہ الروثۃ آت وقاطر واشک تزکی
لیزم — لزدم وتنبوک
لیسنا — گل وغیرہ بر دیوار مالیدن و اندودن
یالجوق دیوارا اوستنہ یاپمق صیوامق ویالدزمق

لیف خرما — پشن اللیف خرمالیفی
لیکن — پرین اما ولیکن
لیکہہ — رشک الصواب بت سرکہ سی کہلہ سرکہ سی
لیکہہ — نشان آب وشند مردم وغیرہ بر زمین راس
الصراط الشلک یول
لیمان — بندر دریا فرز گبی
لینا — ستاندن وستدن وگرفتن الاخذ طوتمق
لینڈا — سندہ ونرمہ براز رقیق
لین دین — داد وستد وداد وبستد وداد
وستان المعاملۃ آلش ویریش
لیئی — سریش اللازق یاپشقان تسمہ چریش

باب میم

ما — مامک ومادر ویام الام انہ
مابون — حیز باشد بتر کی خشوک گوییا خشوک سنجہ
مابین زمین وآسمان — تیہوار الجو یرایلہ گوک
اراسی وہر شنہ نک اورتاسی
ماپ — پیمانہ او لپک معنا سنہ وتشنیہ جمہ
پیمانہ روغن یا غچانہ زیتیلک معنا سنہ وتقیع
قفیز غلہ پیمودن صبوبات او لچک وشنگ معنا سنہ
الکیل او لچمک
مات — چون شاہ را کش دہد واورا ہیچ خانہ
رفتن نماند درین ہنگام غالب آید وانکس مات
ومغلوب شود
ماتم — سوگ وشیون واوسو العزا جبر ایتمک

ماتم پرسی - پرسه عزا پرسی معناسنه

ماتم کا کھانا - طعام ماتم حلوائیکه در اول شب مرده بخش کنند شب غریب بفارسی اضافت

ماتمی کپڑے - جامهٔ آبی و جامهٔ آسمانی و جامهٔ سوسنی و جامهٔ تلخ السلاب قره ماتم طونی

ماتھا - پیشانی و چاچم الجبهة الن

ماتھے کے بال - موئے پیشانی و موی جبین الناصیة شول شعر که آلن اوزرینه مائل اوله

ماتقاب - و ماثقب و بوره غو بردی در دوگران بر ماه گیجی

ماجرا - سرگذشت و روید اد الواقعه مشقت و مصیبت که واقع اوله

ماچی - لباده و نوع السمق زوله دید کلری اغاج که اوکوز بوینه ایدرلر پیوند رق معناسنه

ماحضر - سردستی

مادر بخطا - دشنامی مشهور است

ماده - مایه و شوند و شوده و شونده کان ماده ها و کیو و کیو د و کیوده و کیاک و واده الاصل گوک هرشنه نک اسفلی

ماده - ضد نر و کده ترکیده دیشی دیرلر

ماده - قنجی ماده سک باشد

مارا اور چون نکی - بزدم و چیک نکرد

مارنا - زدن الضرب و رمق

مار ڈالنا - از جان کشتن القتل ولدیرمک

مار مار - دباده زدن

مازو - تند مزه تخمی ماست العفص مازو دیدکلری نسنه

مازمصه - سیه سبز دوا باشد ضیخم

مازطوس - وقالین وایری وقبا ذکر گبی غلیظ

مازول - کاهو

مازعال دلکلری - روزنهای زیرین کنگره قلعه خاک انداز گیجی

ماسنوا چکی - ویرنجی اباسی و دوگون چچکی و قوربغه اوتی و دوگون اوتی کرفن بری نو عندان بر نبات در کبکج گیجی

ماسوره - انبوبه جولاه معناسنه

ماسوی الله سے انقطاع کرنا - بجواب سکوت نشاندن

ماش - نخو سیاه

ماشه - ماهنه قولنجه نکل وزن ایکی حصه سندن بر حصه آوریدر

ماصتی - توله گیجی سگ آویخته موی گوش شلل گوشش گیجی

مافی الضمیر - سوزیان

ماکولات - خوردنی الطعام هرشنه که ییز اوله

ماکھه - نام ماهیست از سرمادی بفارسی

مال - خواسته وان برنهاد و نوشش و کناته و زنگی جهان و سوزیان المال هرشنه که قیمت اسی اوله

مالا - تسبیح السبحه تسبیح اتیمک

مالدار - توانگر کان پیار نگین معناسنه

پرتقال لسانندہ بوطیسی کسندکل سیاک دیرلر

مال اشکی ــ زنگین کسنہ درکہ کندوسنی مفلس

گوستورن اولہ حتمر معناسنہ

مالاغمہ ــ خرمنیکہ دانہ اش ازکاہ وخوشہ ہنوز

برنیاوردہ باشد گستہ گیبی

مال مفت ــ گنج باد آور

مال پراترانا ــ فیردن فیریدگی مال مستی

مالک ــ کارگیا

مالکی ــ کارگیای

مالہ ــ آلہ کاہگل گردن دیوار درترکی وکوچکنہ

مصرین دیرلر ہرزہ گیبی

مالی ــ باغبان وکدیور وحدیقہ پیرائے و

چمن پیرائے وچمن آرا وچمن ساز وچمن طراز

وگلشن آرائے وگلچین الناطر والناطور باغ بکجیسی

مالیخولیا ــ نام مرض ماخولیا وماخولی بالخ نیز

ماما ــ پرستار الوصیف خدمتگار معناسنہ

غلام اگرجاریہ

مامن ــ سامہ صفنیجق یر

مامون ــ نیاوکاکو وخالو الخال انا قرنداشنہ

دیرلرکہ ترکیجہ طایی دیرلر

ماپتا ــ پیمودن الکیل اولچمک

ماندا ــ بیمار السقیم المریض خستہ وصیر وستانہ

ماندا ــ درماندہ التعب زحمت ومشقت

یورلمش معناسنہ

ماندرہ ــ آغیل جانوران

ماندہ ــ گاومیش

مانڈا ــ تخم الغشوۃ والغشاوۃ پردہ گوز قرمق

مانڈا ــ نان تنک وچپک الرقاق یوفقہ دیدکلری

اتمک بیوک آچلش اتمک

مانڈی ــ شوی واہار حشیل معناسنہ

مانس ــ مردم الانس بنی آدم

مانگ ــ تارک سر بتر کی تتراق وتارہ وچکا

وسبکاد وکاچک وہیاک المفرق باشن تیپہسی

مانع ــ ختکاب

مانگنا ــ ازکسے خواستن السوال صور مق دلنمک

مانگنا ــ عاریت خواستن الاستعارۃ عاریت ایستمک

مانند ــ ماتا المثل ونکدش ونظیر

ماننا ــ پذیرفتن القبول راضی اولمق وقبول ایتمک

ماہ ــ ماہ دی نام ماہ ہندی

ماوی ــ ومائی آبی رنگ

ماہر ــ شکردہ وشکرودہ حاذق زیرک کیمسہ

وکاربنیک جلادی

ماہرہ محفہ طرزندہ برظرف درہلک گیبی

ماہواری ــ ماہوار وماہوارہ وماہیانہ ومواجب

المشاہرۃ آی ایلہ ویریلین اجرت ایلق معناسنہ

ماہی توا ــ ماہی تابہ المقلی والمقلاۃ تاوہ

ماہیت ــ اوچیزی واوچیزیان ماہیات

مائین ــ کنزیارنج ثمرۃ کنز

ماں ــ نام وما در الوالدۃ الام آنہ

محتاج ــ ذونکول شول کسنہ کہ لازم اولانک

گبی واور بہ گبی وشونلر بکزر نہ وار ایسہ

نایستره — دستور گبی چوب گنده که در

عرض کشتی نهاده میزان کشتی بدان دریا بنلدکو چکنه

تا بیه دیرلر

مایوس — ناامید الایاس امید سز اولمق

مایمون — میمون

ماپه — ترکیده دیشی دوه یه دینور [illegible] گبی

ماقه معناسنه

مباحثه — [illegible]

مبادی — آغاز روز البداءة [illegible] اولی

مبارز — کاری و [illegible]

مبارک — خجسته میمون همایون خجستان [illegible]

و خجستان [illegible] معناسنه

مبارکباد [illegible] — مبارکباد و مبارکبادی کردن

مبارک قدم — سپید پا و خجسته پی اوغورلی معناسنه

مباشرت — آمیز و آمیزه و آمیغ و آمیغه

المجامعة جماع ایتمک قارشیق معناسنه قارشمق

مبتدی — [illegible]

مبهار — [illegible]

مبهوت — [illegible] البهت شاشقین

و [illegible]

متاره — [illegible]

متاسا — [illegible]

متبحر — گنج و [illegible]

متحیر — گیج و [illegible] سرگردان اولمق

متحیر بیٹھنا — درو اے نشستن و برسر پا نشستن

و درو اے شدن [illegible] برخاستن [illegible] سرهم

اولمق و متحیر طورمق

متخلخل — [illegible]

مترجم — [illegible] و ترزفان و ترفان الترجمان

برسوزی بر لغتدن نقل ایدوب آخر لغته تعبیر ایدیجی

مترس — مورچال آلنگ گبی مورچه که گرد

قلعه کنده دران نشسته بر قلعه [illegible]

متروک — هشته [illegible]

و [illegible]

متعاقب — پاشنه کوب و [illegible] التعاقب

بری بری ارد [illegible] اولمق

متعفن چیز — [illegible] التعفن [illegible]

[illegible]

[illegible]

متعلق — [illegible] التعلق [illegible]

متفاوت — [illegible]

التفوت والتفاوت [illegible]

[illegible] اولمق

متفرق — [illegible] اجزاسی [illegible]

[illegible]

متفق — [illegible] الوفق الوفاق موافق اولمق

[illegible] موافقت ایتمک

متفکر بیٹھنا — [illegible] التفکر [illegible]

متقی — [illegible]

[illegible]

متقی ہونا - شاہندن صاقنلی اولمق
متکبر - گران سر کلیج التکبر اولنمق
متکی - دارآفرین و دارافرین و دار افزین
و دارابزین التکیۃ طیانمق اعتمادیکے طیابجق
نسنہ و دخی طرابزون معناسنہ کہ پیش درخانہ سازند
متلی - شوریدگی و بہم برآمدگی التہوع
توصمق و شترایلک تہیج معناسنہ شوریدن گیبی شو
متلی - دل شورو منش گردا الغثی و الغثیان
گوگل دونمک و اکرنمک
متواتر - ہارالتواتر بری بری ارد نجہ اولمق
صرہ واردی دیزلمش گرک یان یانہ اولسون
و گرک قطار ایلہ اولسون
متوالا - مست و مستانی الثمل سرخوش کیمسہ
متوڑا - البوال کثیر البول اولان کشی
متہم کرنا - پکس و پلیسہ و پلیہ تہمت ایتمک و
متہم قیلمق
متہتا - شیرزدن المخض یغوردی چالقیوب
یاغن آلمق
متہنی - چنغ و چوب و شیرزنہ الا بریج یایق
دیدکلری نسنہ کہ آنکلہ یغورتدن یاغ چقاررلر
ممخضہ گیبی
متاپا - فربھی الکدن الشحامۃ یاغلولق و سمزلک
مٹانا - ناپدید کردن المحو یوموق و گیدرک
سورنک ال ایلہ پوقلمق
مٹنا - ناپدید شدن الطموس محو اولمق الاررس

نشان بلور سبز اولمق
مٹر - کسنک و کشنہ و شنگ الگر تبہ بورچق و کوشنہ
مٹکا - خم کلان و در سین ترکیدہ کوب دیرلر
و کلیزہ خرد باشد ترکیدہ صصودستی درلر القلۃ
بیوک دستی
مٹکانا - جنبانیدن سرو دیگر اعضا با اہتزاز
یا غضب و تعجب التخطران ادا ایلہ یوروک
مٹھ - بتخانہ و بتکدہ الہیکل نصاری طائفہ
پو بتخانہ سی
مٹھا - دوغ بترکی ایران و قیلیق المخیض
ایران دیاغی النمش یغورت ممخوض گیبی
مٹھا - چمند البلادۃ اشکلنمزآت و اوشکنمہ
مٹلا - فربہ السمین سمز یاغلو کمسہ
مٹھاس - شیرینی و بنیاز و بغیار الحلو
طاتلو نسنہ نہ اولسہ
مٹھولی مارنا - چلق زدن الخضخضۃ الید
بر نسنہ یی تحریک ایتمک
مٹھی - پنجہ گردشت کردہ یومرق و توقات
مٹھور - خم درازنہ و خم کلان الخابیۃ کوب جب گیبی
مٹھی - مقدار مشت و مشتوارہ و مشت
القبضۃ برآوج نسنہ و بر طوتم نسنہ
مٹھیا - دستہ چوبین قلبہ المقوم صبان
اغاجینک طوتمغی
مٹھی باندھنا - کف غنجہ کردن یومرو غنی
دوکک و توقاد اورمق قصد یلہ پنجہ صیقوب

یو مرو لمق دن عبارتدر

مٹی ۔ خاک و بلچم و تفور التراب طپراق

مٹی دینا ۔ خاک بر سر گور مردہ ریختن

مٹی کے برتن ۔ سوفار و سوفال

مٹی میں لوٹنا ۔ در خاک غلطیدن التمرغ

طوار اغمنق دیوار لنمق

مثانہ ۔ آبدان قاووق معناسنہ

مثقال ۔ موسیقار

مثل ۔ داستان

مثل ۔ ہمتا النظیر دنکدش

مثلث ۔ شراب سیخ و سفجہ

مثلث ۔ سنبوسہ ہر شکلے مثلث ویکی زنان

خصوصًا و قطاب را نیز سنبوسہ گویند

سہ گنجہ المثلوث اوچ قات اولان نسنہ

مجازی ۔ روائی ور وازاری

مج ۔ گرتی قسمے از ملوار داس گہی

مجال ۔ یارا و یارگی

مجامعت ۔ مرز جماع ایتمک مباضعہ گیجے

مجاہدہ ۔ قرت دور شمک چالشمق

مجرا ۔ ہر چیز کہ از جملہ چیزے بحساب در آید

مجرا ۔ سلام

مجرائی ۔ حضرت سلطانندہ اپرشمش کشے

مجرد ۔ سیامک یالکز کمسنہ ویالکز ملک

مجرم ۔ شرزدہ بزہ مند صوچلو کمسنہ

مجلس ۔ بزم و انجمن و ارسن المحفل دربکت یری

مجلس معناسنہ

مجلس شراب کی کرنا ۔ بکماز کردن بزم عشرت

ترتیب ایتمک

مجرہ ۔ کاہکشان و کاہنگان حاجیلر یولی

مجمع ۔ ہنگام و ہنگامہ معرکہ معناسنہ

مجمع علما ۔ اباش واباشہ واوباشہ واغرہ

مجموع ۔ ازنل وزمن المجموع مجموع والاے

معناسنہ دیشدن ارتمش ودیش ارتقی و

برکمش مجموع کو دیگیے

مجموعہ ۔ گود

مجیٹھہ ۔ روذنگ و ذن ورونا س و

روینا س و روین وزوینک الفوۃ قزل بویہ

مچان ۔ وادیچ و تالار و تلوازہ باشد و

وادیچ آنسہ چار داغی وہرگ در الرفا سباب

قومق ایچون دیوار دن برمقدار طاشرہ قومق

ویا دیوارہ تختہ مخلامق

مچا ۔ گوشت پارہ کلان لی استخوان الفدرۃ

ات پارہ سی

مچھر ۔ پشہ البعوضۃ سوری سنک

مچھلی ۔ گونہ از گوشوارہ دراز کہ در گوشے باشد

مچھلی ۔ گوشت پارہ در باز و بتری قرہ چو گوشیا

مچھلی — ماہی و وال و شیم ماہی درم دار الحوت
بیوق بالق
مچھندر — میمون باز و بوزنہ باز القراد مایمونچی
محاسبہ — واخواست و بازخواست
محاکمہ — داوری
محاسبچی — اَمارہ گیر
محاسب — اَمارہ الحسابة صایمق
محافظ — جاندار نگہبان نگاہ دار وکالی
الحفیظ المحافظ گوروب گوزدیجی
محافظت — پاس و پہرہ بکلمک وگوزتمک
المراقبة یول گوزلمک
محافہ — برشستنی زنان المحفة محافہ
محال — نابائے گوج وچیتن معناسنہ
محبت — آزرم دار المحابة سوشمک
محبت میں جلنا — سوختن و واسوختن
بیزار شدن از معشوق یانمق معناسنہ
محبوب — تازہ و رائگا و ریکا معشوق معنا
محتاج — درزا و شبر و شت درویش معناسنہ
محتاط — خویش دار الاحتیاط لایق نہ ایلیمک
محتوی — درگیرندہ الاحتوا جمع ایلمک
ال بلیشمدریک
مچھر — انچہ دورہ هزار است لنگر و انچہ پیش
دراستان برندار قیو الشکلی اوگندہ اولان چقمہ
مچھن — خفیچہ و غبارہ و غبارہ چوپاق و
اوگندرہ و قلندر لرک طریقہ و صوبہ و صوبہ تی

محدود — خداوند
محراب — پیشگاہ و پیش طاق
محرف — وُریب قاچیق و وربا گرہی معناسنہ
محرم — نام ماہ
محرمات — جامہ محطط و جامہ راہ
محسوس — پوداتیں پوداتات محسوسات و
دشتہ و دشتہا محسوسات
محصول — خراج دہ یودہ عشر باشد مملکتک خراجی
محض — نوپم و تاہ خالص معناسنہ
محضر — سجل قاضی نوشتہ اثبات دعوی باہر
مردم شہر
محضر کرنا — محضر نوشتن و کردن و ساختن
و درست کردن و سرانجام دادن
محکم — واستوار و درست و دک و جبالک
الشدید بغلامق و محکم ایلمک الشدید قتی
محک — سنگ زر آلتون وگموش ایندکلری
محکمہ — داوریگاہ حکام لرک حکم ایدجق یری
محل — کاخ و کوشک مشکوی القصر کوشک
محلہ — کوی برزن السکة والزقاق سوقاق
محنت — آلفنت و جستائی و سیچ آزیرہ سیرگی
الداہیہ بلا و مشقت عظیم
محو کرنا — لیسترن و ستوردن گشت الموکیدیک
ولمک ادوزسلک الملک یوقلمق اوسورمک
محیط دائرہ — چنبر الدائرة مدورنہ
محیل — گربز المکر حیلہ و خدعہ

مخالف - کیناگین

مخالفت - نسیان وانیسان ٭ انیسون بری برینه اویمامق

مخالفت کرنا - چپ رفتن وچپ دادن بری برینه اویمامق

مخالف کوحال سے آگاه کرنا - هوا برست

مخبر - کاتوره اخبار گوندرجی کمسنه

مختلف تدبیرین - چگاره

مخزن - جائے سوراخدار که دران چیزها نگهدارند نواد گیبی

مخصوص - گزیده انجق معناسنه

مخطوبه - دست سوزه المخطبة ازکاحلنق ایچون عورت استمک یاؤقلی قزه دینور

مخلص صادق - یکرو

مخل صحبت - موی بینی وموی دماغ وماسور العذره خلیص وگیشره قارشمش وقارشدق پسند

مخمل - کلگیته

مخمور - بزبان سرخوش معناسنه

مخمورلق - خمار

مخنث - ینا وغرچه وسابوره وسبوره وغراچه وکیدن وکژاف [illegible] المخنث [illegible]

مدبر - [illegible]

مدبرانا - [illegible]

قرزوی وکورکدی برائے گربه یاقیقدی برائے سگ گشن گیبی

مدت دراز - دیرینه ودیرینده ودیریاز چوقدنبری

مدح - یاد وستون وستایش الثنا اوگک

مدد - هرزید ویاری العون المظاهرة ارقه برکدرمک یعنی بری برینه یاردم ایتمک

مدد کرنا - یاری کردن پهلو دادن النصر یاردم ایلمک

مددگار - یار ویاینده وپایمرد الظهیر معاونت ایدیجی معین گیبی

مدرسه - [illegible]

مدزره - آتون بچه دان زنان

مدهوش - تیب وتیب وشیب

مذبذب الحال - زردگوش شاشرمش کشی

مذبوح - کشتار وبسمل المذبوح بوغازلنمش حیوان

مذمت کرنا - نکوهیدن وپوست المذمة الذام ذم ایتمک عیبلمق

مذهب - کیش وکیشت مذهب ضعیف باشد اللغة شریعت ودین

مراد - کردکام وکار وکروکام المرام مقصود ومطلب

مراد بخش - کروکر مراد ویریجی ذات تنکری تعالی شانه [illegible]

مراد کوپهنچانا - [illegible]

مراد کوپهنچنا - [illegible] وکام یافتن کامیاب اولمق

[illegible]

مراقبه - فرزند شاد

مربا - ریچاپوریچال

مربی - ارمگان

مرتاض - هیربد پرهیزگار معناسنه

مرتبان - بستک و پشتو بستو بستک برنی
البستوقه کوبچک و قوانوز

مرتبه - پایگاه و قیل درجه معناسنه

مرتبه بڑهانا - پایگاه افزودن مرتبه یوکسک
ایتمک معناسنه

مرتبه سے گرنا - زپهیدن دوشمک

مرتک - وحطل شول اغاجره دیورکه اوستون
اغاجی دیرکلارارلرینه قیوب وزرینه حصیر چکوب
اوستنه طپراق یاپارلر پرواز گیبی

مرج - زمین سیراب که از هرجا آب دهد

مرجانکوشک - مرزنگوش و مرزنجوش است
عربیده حبق الفتی دیرلر

مرجمک آتشی - آتش عدس

مرجان - بسد و بستام و کامه ترکچه دتی
مرجان دیرلر

مرجهانا - افسرده و پژمرده شدن درشک
مرچمردن الذوی صولمق

مرجمک - عدس استار گیبی

مرچ - الفلفل بوبر

مرچنگ - چنگ دهن

مرحبا - افرین و چناهن و چناهن خنی زهی

مرخص - تسییل الترخیص رخصت ویرک

مرد - وایرگ الرجل ار

مردار - ثریز المیتة اولمش آدم وطوار لشن
جیفه معناسنه

مردار سنگ - و مرداسنگ و مرده سنگ و مرتک
ترکیده مرده سنگ دیرلر

مردانه - و مردنه بترکی چوب سرباریک و گنده
میان که بدان نان پهن کنند گردنه گیبی

مردانی - مردانه شول عورت که کندوسنه ار
گبی گوسترسه

مردی ریش - الگوسیج کوسه کشی

مرد مهول - یری یوردی و یلپورسنر

مردنگ - گونه از طبل و گونه از فانوس شیشه

مرد نورانی خوش وضع - فرمند و فرهومند
مودب کمسنه

مردود - وادیاب و بیز

مردوان - نردبان بترکی

مرده - المیت اولمش آدم وطوار

مرد هوشیار - بشکول و بشکولیدن مصدر
بجر کلوکیسه و بجر کلو اولمق

مردی اغاجی - و کوندری شول اغاج که قاییغی
انکله کناردن دفع ایدرلر

مرزاق - نیزه سن گیبی

مرسین اغاجی - درخت مورد آس گیبی

مرسله - گلوند هدیه وارمغان که اهدا ایدرلر

مرشد — چراغ

مرصع — نه‌نشان گونه آن گه‌فت است
وگونه ازان زرنشان مرصع کار تیزه مش
ممنه لری کموش دن التون‌دن جواهردن
بزه‌یورلر الترصیع بزه‌مک

مرض — بیماری خسته‌لق مرض نوزاییدن
زنان آل باشد آل باصمه معناسنه

مرطبان — دوره که کوچک باشد

مرطوبی — [illegible] معناسنه

مرطیس — [illegible] ویکسته
کاغذ ریکی

مرغا — خروس و خروه و [illegible] بزرگ
باشد و مرغک جوان تخم ناکرده و زرزرو [illegible]
مرغ خانگی الدیک خروس [illegible]

مرغابی — ماغ و سفید ماغ سفید [illegible]
[illegible] مرغابی بزرگ تیره رنگ میان سرش
سفید باشد قره‌بتاق معناسنه

مرغزار — پروزالمرعی [illegible] معناسنه

مرغ لڑانا — [illegible] خروس

مرغی — [illegible] الدجاجه طاوق

مرکب — [illegible]

مرکز — [illegible]

مرکز زمین — مدار

مرکهنا — [illegible] المطوق
[illegible]

مرگ — آهو الظبی کیک

مرگ چهالا — پوست تخت و پوست تخته الجلد [illegible]

مرگ چهونا — آهو بره الخشف کیک یوزاغوسی

مرگی — [illegible] طوتالغه [illegible]

مرلیا احمق — ویلا احمق و کندی کشد [illegible]
[illegible] دیدن ورک گیب بڑبڑانا

مرلیا — [illegible] صفت [illegible]
[illegible] صفت منه

مرنا — جان دادن و مردن و قالب تهی کردن
[illegible] ابر [illegible]
[illegible]

مرنا پهوڑ — جان دادن و جان ازجسم که
[illegible] پرواز [illegible]

مروت — [illegible]

مروت والا — [illegible]

مروت کرنی — [illegible]

مرہم — [illegible]

مرہم لگانا — [illegible]

مرہون — [illegible]

مری — [illegible]

مری — [illegible]
[illegible]

مریخ — [illegible] بهرام

مرید — [illegible] معناسنه

مریض — [illegible] خسته

مریل - انگشتال کیفسز انجه خسته کشی

مریم صاحبی - فولیون سگیبی بر نبات در شام طرفندن کتوررلر

مڑجانا - برگشتن و برگشتن دم شمشیر التمایل المیل اکلمک میل ایتمک

مڑوڑا - کتاک المغص یورک بورندیسی عربیده زحیر دیرلر ولغزسق صیغ ندیسی

مڑوڑنا - پیچیدن الی صارمق و طولامق و بوکمک حلقه لمق

مڑھنا - چرم بر نقاره وغیره کشیدن

مزاج - [illegible] معناسنه

مزاج بین دخیل ہونا - ناخن در دل زدن

مزاحمت - گشتن انگشت بچشم و در چشم کردن الزحمة والزحام غلبه لک بری بربیله صقشمق ومضائقه ویرمک

مزبله - شنگه وشنگله قشقیلق وکبره لک سپوزنلک

مزدور - الاجیر ارغاد

مزدوری - مزدو پا مزدو پای رنج

مزد افسونگر انچه باو دهند الاجرة کرا و بدل

مزرعه - کلاته موضع الزراعة معناسنه

مزکلک - ویلیاق بیهز وبیهرفان تنفک گیبی

مزمار - غرزو دورای و دورای دودک معناسنه

مزه - ویلات را بهیزه و زمخت طعم عفص و خوار مزه الطعم پرسنه تک دادی

مزه - قفیض رنج راحته معناسنه

مکھتا - سکیل تولول معناسنه زوخ گیبی

مساس کرنا - ساوزیدن وسایبدن المساس آلمق وجماع ایتمک الملس یا پشمق

مسافت قدم - گام آدیم معناسنه

مساحت - گیفوس چوامر ولک معناسنه

مساوات - راست برابرلک

مساوی - زیوار برابرلک معناسنه

مسبب - چیزه بوز باعث وچیز بوذگر مسبب

مست - مخمرت مست طافح السکران سرخوش و کلکین و یا شدن قره معناسنه

مستحق - ایدان وایذان الاستحقاق مستحق [illegible]

مست و متکبر - سرگران سرخوش دولوق ایدرا ولان

مستعمل چیز - داغینه وسالی یاغن معناسنه [illegible]

مستی - نشا و شیر گیر نشه نیم مست [illegible] متوسط و گریست وسیاه مست و کلمست طافح الثمل سرخوشلق

مستی - یال حیوانات مستا [illegible]

مستول - تیر کشتی الدقل کمی اوقی

مسجد - مزگت جامع معناسنه

مسخراپن کرنا - تماخره کردن التسخر مسخره لغه [illegible]

مسخراپن - تماخره مسخرگی و تسخر بوده و تمسخره ولاغ السخره مسخره لق خورلط معناسنه

مسطر - ستاره جدول اتکن آلتی

مسطر بنانا - مسطر زدن و کشیدن و نهادن

ومسطرخوردن کشیده شدن سطر

مسکرانا ـ دندان سفید کردن شکرخنده

کماریدن الجسم تبسم ایتمک البسیم گوریوزلواسیا

گوریوزلواولمق

مسکا ـ بتقوزنید دوہان بندالکم دیدہ انغزبان

بعلادقلری نسنه جمعی کعام

مسکہ ـ بلبکہ وتاشک یغیو وکرہ الزبدۃ کرہ یاغی

مسک لان ـ گل مشکین معناسنہ وبرنوعنہ

دان گلی ومصرگلی دیرلطیف ونازک گلدرنسرین گبی

وقرنفل یاربوزی وقرلفل بستانی

مسکاوق ـ افرنجشک گبی بالنگوی خوددرو

مسلح ـ سجاگند

مسلخ ـ درزندقان دوکیلن ریجنگاہ ومسلخ

وقناره گبی

مسلم ـ ارزانی تسلیم وقبول اولنان نسنه

مسلمانی ـ ختنه کردن وبریدن غلاف نره

کودک الختانہ سنت ایتمک

مسلمان ہونا ـ آزرہم الاسلام مشرف اولمق

مسمار کرنا ـ مسمار کردن الہدم یقمق وخراب ایتمک

مسند ـ چہار بالش ودآوند وسند بالش بزرگ

راگویند یا نقطہ زدن نہادن مستعمل الہ بست دن

بوجکاو بیصدق

مسواک ـ برسم وستنا چوب مسواک السواک

مسواک ایتمک

مسورے ـ بنوسرخ ومرجک ونرسک ونسک

استرار وانشرہ بترکی یا موق العدس مرجمک

مسوڑہا ـ جائے دندان اللثة دشن دیلرینگ اتی

مستا ـ گندمہ وگندمہ آشرخ وآرنج وترشی

ویالوالتولول سکیل

مسوسنا ـ چیزے را تنگ گرفتن و

فشاردن صقمق معناسنہ

مسہری ـ پشہ خانہ

مسہل ـ آنچہ الاسہال مزاجی یوزلوب

ایچی گچمک

مسی ـ آنچہ بدان دندان سیاہ کنند

مسی کی روٹی ـ نان مسی ونان آرد

ماش وگندم وغیرہ

مسین بہیگنا ـ سبزہ آغاز کردن سبزہ

آغاز صفت آن الشطربیق گلمک

مشابہ ہونا ـ مانستن ومانیدن التشابہ

بری برینہ بکزنمک

مشارہ ـ داولک راہ میان کشت وگلزار

چمن گبی ہندی روش گبی

مشاطہ ـ پیرایندہ عروس دہند والانکا

گویند کہ پیادار باشد ونکاح بار رشن مشاطہ بیز

الماشطہ باشی طرایچی ودونکن ویریجی عورت

مشاہرات خانہ ... ویرودل

مشترک ـ انبار باکی الاشتراک ورتافلق

مشترقی ... آوررہزہ وآوررہزہ وآرمرزہ ومہرہزہ

ومہرہزہ وقاشی چرستہ وقاشی قاقسی یی و

برجیس و پرچیس ژاوش و ئهو باوز اور
الزهرة کواکب سیاره دن بر یلدز رک آدیدر
مشتلق — انچه در عوض مژده دهند میری گبی
مشرق — خاور و خراسان و بخو خند نسا
که آفتاب در انجا نرسد گون طوغاجق یر
المشرقة طوغاجلنجق خورته یری که فار رسیده
آفتاب گاه دیر لرگون طوغریسی
مشرقی هوا — باد پیش و باد پس پشت
مشغله — خلاش و خلالوش الشغل مشغول اولمق
مشغول — سرگرم
مشق — مشخ و ورزش
مشق کرنا — مشق کردن زردن کشیدن کاغذ
مشتق و مشقی کاغد مشق کردن ورزیدن
دور شمکوچی ا وز تحکش ادمان ایتمک شوریگبی
مشک — و خنیک و تجی چون خبیک روغن
و خیبک تنگبینت الزق والزقاق جلاوم
مشک — آدمی المسک مشک
مشک پلاو — مرباو
مشک تیر تیکی — گکاک ترکیده و تی گکلک دیرلر
مشکین بانده هنا — دست کسی برکتف بستن
کتیف الرجل شددت یدیه الی خلف
مشوره — سگالش و کنگاش و کنگاج المشاورة
طالشق وطانشق واولنجه معناسنه
مشهور و معروف — نام بردار و نام برده
و خنفیده آدلی صانلی معناسنه

مشهور هونا — خنیدن الاشتهار شهرت بولمق
داستان اولمق افسانه گبی
مشولتی — خطیط خواب بهندی حرّاثا بحث گبی
مصاحب — فغ الصاحب یولداش و گوزجی
رفیق و معین معنالرینه
مصالح — ضروریات هرچیز و ضروریات دیگ
افزار مصالح طعام
مصحف — گراسه کلام خدا در عربی دفتر و کتاب
معلوم شنه و رجمعی مصاحف
مصر بغدادی — ذرّة بهندی جوار باشند طرفها گبی
مصر دیکنی — و ابراهیم دیکینی و پیغمبر دیکنی و بر نوع
دوه الماسی دیر لر قرصعنه گبی
مصدرین — و مصرین انداوه گبی صیوالجق آلت
مصر گلی — دوان گلی گل کوزه گبی گل نسرین باشقه
مصرع — و یوگلوچ صرع طوتمش کشی اول
علت ام الصبیان و حواله دیرلر
مصره — جولهه لرک ماشوره که انجه قامشدر
مصفیات — پالونه
مصطگی — کندرک و کندر رومیه و رماس ع
در ماست المصطکی ساقز و علک رومی
مصقله — فسان بلکوطاشی معناسنه بردا غ
صیقل ایده جک آلت مصقله معناسنه
مصل — مثل افسانه گبی
مصلحت بجبرک — گیاخن گبی ملا مستلاش
گوربک تجربه کردن و آسانی کار کردن

مفصّل - بعینہ گیت موت گبی
مصیبت - اندوہ و غموژ و موژہ الزبیہ مصیبت
مضاف - خدیہ مقابل مطلق قوتوق اولمش
و آخرنسیہ بیا اولا شدید بیرلمش و تابع اولمش نسنہ
مضائقہ - بخشا طارلق و بری بر نسنہ طارلق
مضبوط - رست یرک معناسنہ
مضبوط ارونٹ - رنگ البکر کینج ارکک دوہ
مضحکہ - کواثرہ و گواثرہ و سخرولاغ اضحک
گلنج کیمسہ
مضراب - زخمہ و سکافرہ و سکافہ و شکافہ
ترکیدہ تارنہ دینور
مضطرب کرنا - نفسہ کردن شاشرمق
مضطرب ہونا - شکوہیدن دست و پاچہ
شدن پلیس و دست و پا گم کردن شاشمق و
پریشان اولمق
مضمحل - دست خوش و مھترا الاضمحلال محو
مضمحل ہونا - وارفتگی و گداز یافتن
مطابقت - ہمبری
مطابق - نواخت موافق معناسنہ
مطرب - چرم گر ترنمارت لہ رفع صوت ایدن
کشی مغنی معناسنہ ترکی چالیان کشی
مطاف - قبیل وایپ لویبجی عرسیدہ لواف
موتیاب و رسیا نتاب معناسنہ شالنگی گیے
مطرہ باز - آنکہ چیزہا ارزان خریدہ نگہدارد
ووقت بہا بفروشد کیسہ دار گیے

مطعون خلائق - رخنہ زدہ زبان
مطلق - موکدہ مقابل مضاف صالی و یرلمش
مطلق العنان - ول صالی و یرلمش اولان
مطلق العنان زندگی کرنا - آب بی لجام خوردن
یعنی فکر سنرراحتلن و یری کچمک
مطیع - آزدست و رام خبرآن تواشم
انلیس معناسنہ
مطیع کرنا - رام کردن تاراس مطیع ایلمک
مظفر - پرویز فالح اوستن اولجی کمسنہ
مظلوم - ستم کش و ستم زدہ و بیداد کش المضیم مظلوم
معاذ اللہ - برگس و برگست و پرگس و پرگست
و ژرگس
معاذ - الملاذ صغیا جق یر ملجا گیے
معارف - شناختگان المعروف بلنمش نسنہ کہ
منکرک ضدیدر
معاملہ - داوری و دخش کیمیا ایلہ الشی الشباک
و آلوب صاتمق
معاون - افشار یار دم ایدیجی
معاونت - تیمناک یاردم ایتمک
معائنہ - المکاشفہ آشکارہ اولمق
معبر - گزارشگر و وش یورمہ بیان ایدیجی
معتاد - وایہ العوادۃ شول طعام کہ بر دفعہ
اکل اولنہ قد نصکرینہ اعادہ اولنہ
معتبر - گووژنسک و کانون
معتدل - ڈاد و ند

معجزہ — قرچود
معجون — گرگروہن
معدوم جاننا کسی چیز کا — کم چیزسے گرفتن
معدہ — یینہ قورسق معناسنہ
معرکہ — رزمگاہ و آوردگاہ و نبردگاہ و جنگگاہ
ہنگام و ہنگامہ جنگ ایدہ جک یر
معشوق — آہو وریکا و آویژگان دلبران و شنگ
معشوق سے بیزار ہونا — واسوختن و سوختن
بعشق و جور معشوق تن در دادن
معشوق عورت کا — مول او ینا ش معناسنہ
معشوقہ — سبز و بچہ
معلق — درواو آونگان اندروائے آصلمش معناسنہ
معلوم کرنا — فراگرفتن انگاردن انگاشتن
پنداشتن العلم بیلمک و بلی ایتمک
معمار — ارزہ گر و اندایشگر و رازہ دان و زاول
و غلیغر و غلیگر و گلکار
معما — بانشکافتن و کشادن مستعمل
معمور — آباد و فربہ العامر معمور العمارۃ معمورلق
شن معناسنہ
معنوی — ارشی و چمی چمیان معنویات
معنی — آرش و چم و خواستہ و چسم
معیوب — ننگین یرامزلق
مغرب — باختر گون طوتنجق یر
مغرب و مشرق — کرمن و ارمن گون طوتنجق
و گون طاغاجق یر

مغرور — فنود و فتود و فتودن کلیچ و گلیچ و ولج
الغریر امور بیلمز کشی
مغیبات — پوشگان شہودات مقابلیدر
مفارق — پرگندہ و جدا و مسند المفرق آیرلمش
نسخہ المفارق آیرلمق
مفت — چلیلہ و رایگان بلا بدل ہرنسنہ یی آلمق
مفتی — وخرچہ فتوی و خرچہ گر مفتی حاکم شرع
مفرد — یکہ الفرد یالکز الفرید یالکز نسخہ امثالی اولمیہ
مفسد — جابنیر و جلویز و جابیز صمان آتندہ صو
ویرامز ایلچی کمسنہ
مفردات دفتری — آوارجہ
مفقود — یافہ الفقد الفقدان برنسنہ یتمک
بلور سز اولمق
مفلس — خشتنبر اول فضول درکہ شرو تیدن
آور دشینہ و بوری ترت سگی دیلیر اولہ
و دخی کند و سنی محتاج گوستورن مال اشکے
زنگین کمسنہ و خستہ و بی نوا و شنگ و لیتک
گلک خسپ الفقیر محتاج
مفلس ہے — آب در جگر ندارد
مفلوج — خرتنج فلج الرجل فہو مفلوج
مفلوک — مشہد بور
مفہوم — ہمرافتہ و آفتہ آلش معناسنہ
مقابل — ہمتراز و ریارم المقابلہ یوزہ یوز
اولمق و مواجہہ اولمق
مقابل ہونا — ہمتراز و شدن المتارضۃ المقابلہ

یوزہ یوزاولمق
مقابلہ - برابرش قارشو قارشو یہ معناسنہ
مقابلہ کے لیئے طلب کرنا - برگ سبز فرستادن
وگل فرستادن وگل پچشمی فرستادن
مقالہ - گوش المقال الکلام سوز وسوبلیک
مقام - گاژ وگاژہ وکال و بوم طورغہ جق
موضع القیام معناسنہ
مقام کرنا سفر میں - لنگ یعنی سلادہ بر یرہ طورمق
مقبرہ - ستودان گورخانہ ودخمہ واستودان
وفلخم وفلخمہ
مقبول - پذیرہ وپذیرا قبول ولش سنہ
مقبول بندہ - وہمنش ومنشو برگزیدہ
اللهی یوزتلمش کشی لر
مقتدا - پیشوا و سرگردہ و پیشرو الامام اویلان
کیمسہ مقتدی و متبوع گبے
مقتدی - پس رو التبع اویان کیمسہ
مقتول - دپہ لمش یاری گبے
مقدار - تایہ وآروی و نہج القدر ہر نسنہ
نک مقداری و مبلغی
مقدار گناہ - ہر کز رایں القصاص القود
الجنایة صوچ وگناہ
مقدمہ - پیشرو وایہ
مقدمہ جذام - باد شنام و باد شکام باد رنام
وباد رواہ و باد شفام و باد شکام و باد شنام
مقراض - گاز ودوکار قطع ایدہ جک آلت

مقربان بارگاہ الہی - ہمتوتاس
مقرب فرشتے - کروبیان ملائکة المقربین الکروبین
مقر ومعترف - خستو وہستو اقرار ایدیجی کمسنہ
مقروض - ناشک بورجلی معناسنہ
مقصد - وایا ووایت ووایہ المرام المقصود ومطلب
مقطع - ستایشگاہ
مقعد - شستن موضع قعود کہ اوتوراق یری
مقناطیس - آہن ربا وچکبک
مقنعہ - شامہ ودرپوشنہ ودرپوشہ و
ربوشہ ودریوسہ باشلی ورتوسی جار معناسنہ
دانک گبے
مقیش - مقیش مقیش گرسازندہ آن
مکابرہ - تنگ بلور کن عناد ومخالفت ایتمک
مکابرہ کرنا - رویا روئی کردن المعاندہ
اونکولکا ایتمک
مکا - مشت جمع الکف یومرق وتوقاد
مکار - پرکار وکربز وسالوس و لنگر یاد بان
ضد لنگر دوبارہ جی
مکاری کرنا - کنبوریند المکر والخدعة الاحمق دوبارہ ایتمک
ومکر وحیلہ ایتمک
مکافات - شیان الجزا عوض
مکا مارنا - یومروغنی دو کمک وتوقاد اورمق
کف غنچہ کردن گبے
مکان - جلینا و کال وکاژ وخرو مکان
سراب دوا ازآبادی را یولاخ گوشہ اسسر

وشنلکنہ واوتسز وصوسنزیر معناسنہ در
مکتب خانہ۔ مکتب گاہ و دبستان و دبیرستان
الکتّاب مکتب
مکتبہ۔ یک بیوک سپد کوچکنہ سپد و بیوکنہ
سلہ دیرلر بروندہ گیبی
مکتوب۔ ترسل شول مکتوب لری کہ بربریلہ
یاپیشمش و غلاانلرہ اوقومق ایچون ویررلر
مکدر۔ تیرہ التکدر بولانق اولمق الکدرۃ
بولانقلق
مکر۔ بند و ترفند وریو وسالوس و شالہنگ
و دستان و نخش و بہر ثوت ولاش ماش
و تغند و گرس و گریشہ گرییدن مصدر رو
رنگ الخدعۃ الدامق
مکرر۔ شایگان التکرر تکرار اولمق
مکروہ چیز۔ شجست بتیرہ الکرہ اکراہ ایتمک
مکروہ صحبت۔ انگلی درترکی نیز مستعمل
مکرنا۔ از گفتہ خود برگردیدن التناکر
بلمزلنمک تجاہل گیبی
مکڑا کر چلنا۔ خرامیدن صالنمق
مکڑا۔ دیوپا المحدرنق اورمجک عنکبوت گیبی
مکڑی۔ کلاش و تارتنگ و تنندہ و تنند
و تندو و کارتن و کارتنہ و مگس گیر زجال
العنکبات اورمجک
مکڑی کا گھر۔ کرو و کرتینہ اورمجک آغی
مکوک۔ تنندگیبی جولہہ آلتیدر

مکوہ۔ روس و بارج انگردہ و رو باہ تریک
و سگ انگور و انچہ در غلاف مجوعروس در پردہ
گویند بترکی اتیزم گویند الفناۃ دلکو اوزمی
مکہا۔ خر مگس الشعرا بایت سنگی
مکہ صمانی۔ اذخر
مکھڑا۔ روی المحیا یوز
مکھن۔ مسکہ الزبدۃ قیمق
مکھی۔ مگس و مگس انگبین رامنج و مشنج مگس
و کلیز زنبور الذباب قارہ سکک النحل بال آروسی
مکھی۔ مگس بندوق بترکی قراول
مکھی ہانکنا۔ مگس راندنا الذب دفع ایتمک
مکیک۔ جولہہ لرک ماکو دیدکلری آلت ماکو
مگدر۔ میل گیری
مگر۔ و ہن لکن للاستدراک التحقیق
مگرمچھ۔ نہنگ و تساح التمساح نہنگ
مگری۔ پرچک
ملا۔ موبد بیلان کمسنہ
ملاح۔ کشتیبان الصراری کمجی ملاح گیبی
ملاحی۔ مزد ملاح
ملاپ۔ آشتی الصلح بارشمق
ملاپ کرانا۔ صلح دادن و آشتی دادن الاصلاح
ضد الافساد
ملاپ کرنا۔ آشتی کردن و صلح کردن و آوردن
المسالمۃ صلح ایدشمک مصالحہ گیبی
ملاپ ہونا۔ صلح افتادن صلح اولمق

ملاطفہ - ترسل یا پشمش مکتوب لری کہ اوغلاظلر
اوقومق ایچون دیزرار ہندوستانده معلومدر
ملاقات کرنا - برخوردن ملاقی شدن ملاقات
کردن وبرہم خوردن واخوردن وبرخوردن
التلقیہ اوشمق
ملال - تاسہ اندوه الملال فتور وضعف
ملامت - ہجا اللام رسوا ایلمق ایتمک
ملانا - پیوستن اولاشمق وقاوشدرمق و
ملامت کرنا - نکوہیدن مذمت ایتمک
ملانا - قرشمق قارشدرمق قاتمق آشوردن
ملاہوا - گمخت قارشمش نسنہ لری
ملائی - سرشیر وسرجغرات بترکی قیماق و
قیماغ وچرابہ وچپک وشمروشمہ الدوایہ سود
اوزرنده یا شوربا اوزرنده بتن یوفقاجق قیمق
ملائی پڑنا - سرشیر بستن شیر
ملائم زبان - زبان گندمی طاتلودل
ملتفا - سوده نقش المسیح شول درہم کہ نقشی و
سکہ سی اولمیہ
ملانا - آمیختن وآشوردن وآمیختن لپیریدن
المزج قارشدرمق مشبع گبے
ملانا ساز کا - کوک کردن
ملتان - نیمتن گبے بیلہ لباسدرزمیون
دا ایچلک وعجم کوملکی وسلاح آیہ سی وکوتہ کوسدے
اثوابہ شاملدر
ملجا - صنعجق یر

ملجانا - باہم آمیختہ شدن الالتباک مختلط اولمق
ملحد - بشم و بولحی زد بوبحذر
ملصق ہونا - دوسیدن ودوسانیدن
چسپانیدن الصق واللصوق یاپشمق اولاشمق
ملفوف - نورد اللف دورنک دورلمش
نسنہ مکتوب گبی
ملک - کشور واکالممالکت منا سنہ
ملک - خواستہ وآن
ملکوت - روان کرد وگی آباد جبروت
ملکہ - ورزیش
ملگجا رنگ - پشام وپشیام قرامتق رنگلی
ملمع - روپوش وزرکوفت یالدزلش
ملمع کرنا - اندودن یالدزلمق
ململ - سمینہ وگیمیا ورییاز وتریو و
تنزیب جامہ کوچک کہ زیرقبا پوشند بترکی
ارخالق گوینده الشف انجہ ثوبدر کہ ماورا سے
گورینور
ملنا - دوچار شدن ودوچار زدن و
درخوردن القا گورمک یتشمک الالقاء بری
برانی گورمک
ملنا - بدست آمدن ویافتن بولمق
ملنا - درآغوش گرفتن العناق معانقہ اللدینی
بری برینہ بوینہ طولایوب قوجشمق الوصلہ
اولاشمق
ملنا - آمیختن اختلاط قارشمق

ملنا — مالیدن و برماسیدن و برمچیدن الفرک ال سورمک وال ایلہ یوقلق

ملنسار — یادیان ضدلنگر یلکن نہیبی

ملنگ — چیپ چپلاق قالان فقرالر

ملول ہونا — ستوہ کشتم العاجز یورغون معناسنہ

ملوث — پلیس بتر کی

ملونی — آمیزش غلہ وغیرہ المزج قارشدرمق وقارشیق

ملونی — آمیزش الغش قارشیق ولمق

ملہ — کالبوت وخرہ وپادام الملواح طوزاق یاپشدہ قوشقلری بک وبراق

ملہٹی — بیخ مہک اصل السوس ترکیدہ بیان ومیان دیرلر سوس معناسنہ

ملہٹیہ — ولوکیہ خطمی کوچک ویشلن نباتدر ملوخیا گبی

ملیدہ — مالیدہ وچنگال وچنگالی وچنگال خوست وچنگال خوش وشنگال وپشنزدہ وپشنزہ وانگشتو الحلیس الحیسۃ بچور

ملی ہوی چیز — ماسور وماشور الخلط قارشمش نسنہ وبری برینہ قاتلمش نسنہ

ممانعت — دورباش آلارغہ معناسنہ

ممانی — زن خالو مادرہ

ممتاز — سرآمد اولو معناسنہ

ممتنع — زاور

ممتنع الوجود — زاور قتاش

ممکن — ناور وناوران ممکنات

مملکت — درپہلوی ماہ خوانند ماہ بصرہ ماہ کوفہ نہاوند البلد شہر وبیوک کوئی

ممولا — دمسیچہ ومرغ فاطمہ وسریچہ وسنگانہ وکراک وترندکی دخترصوفی الصعوہ یوندقوشی الوصعۃ قبیرا یاخود صقصقن قوشی وقرجان وپیغمبر قوشی یاخود وطواط نوعندندر بعضلر اسکتی وبعضلر قرقوشی وبعضلر چپلوق ترند معناسنہ دیرلر

ممہ سی اغر شقلنمش — ناربستان

من — دل القلب یورک فواد گبی

من — مہرۂ مار ومار مہرہ ومہرہ جان دارو

من — نام وزن ونیم من رالتر ترکیجہ بطمان

منارہ — میل وسرغن وجوترہ

مناسب — پساوند النسبت تعلق واتصال

منافق — آبلوک ایکی یوزلو دلہ گبی

منانا — خوشنود کردن الارضاء خوشنود ایتمک

مناؤ — بقال تپنک معناسنہ وشنگ گبی

منبر — افراز بفارسی

منت — زاری وسپاس وہمن التضرع زارلق ایتمک

منتخب — پسندہ وگزیدہ وگزین وگزینہ ووشش وسرہ الانتخاب یورتلمک واختیار ایتمک الاختیار اورندلک الاصطفاء یورتلمک واختیار ایتمک

منتار — سمار وغ اکارس گبی

منت رکھنا — منت باداشتن ونهادن و
برداشتن نشستن کشیدن پذیرفتن وسپاس
الامتنان انعام واحسان ایتمک ومنت قومق معناسنه
منتر — افسون وفسون وجادو وشوَیست و
شوَیت وشوَنست بترکی ارباق وکننده را
جوزن وافسون خوان وجادو وجادوگر و
لبلاب الرقیة دعا وافسون السحر جاذولق ایتمک
منتر پڑهنا — فسائیدن وفسانیدن افسون
کردن السحر جاذولق ایتمک
منتظر — نگران وپرم الانتظار الترقب الترصد
یول گوزلمک ومنتظر اولمق یول بکلمک
منجم — ستاره شناس وستاره شمر وکننده اوگنرا
وهودل هند ورصدگاه جاے ضبط حرکات
افلاک وکواکب
منجن — السنون شول نسنه که آنو کله اغزه
مسواک ایدرلر
منجنیق — تلکن وتلکن وکلکم
منجهلا — فرزند میانه الاوسط اورته
منجهولا — میانه چیز الوسط اورته
منجیرا — سرنج وسنج ترکیده زیل دیرلر
منچنی — چمچاخ اگری معناسنه
منحوس — مرخشه ویسار النحس شوم یرامز نسنه
منڈا — مندک ومنده الکساد کچهمکسادلق اولمق
وقیمتسز اولمق الکسید کچهمز وقیمتسز وبرنسنه نک
کمی والچاغی

مندرج — آموده اینجو دیزیسی جواهر دیزیسی
ومندرج معناسنه
مندر — دوشک برخوابه نچه بران خواب کفنند
مندرس — پژمرده وچیپنت وچیغوت وچیپان
الدریس اسکی قفتان
مندل — قپوطر قازی دربسکلگیه
مندیل — دستار وپژو فه پیشگیر معناسنه که
طعام وقتنده اوکلرینه طوترلر ودستمال که
ال سیلر ومطلقا بزپاره سنه دیرلر
منڈا — الاجم بوینوز سز قیون
منڈوا — برم العریش چرک
منڈهنا — خام کردن وبخام کشیدن
منڈی — الجمار بوینوزی اولمیان قیون
منڈی — تیلو وجوبه ترکیده آ استه دیرلر
منڈی مسجد — مسجدی انکره الاجم یاجیسی
اولمیان او
منڈیر — سرلاده قور معناسنه
منزل — غوشادیورد معناسنه وبریوردن
آخریورده کوچکه کوس کوفتن دیرلر
منزه — جم آری معناسنه
منشور — کشادنامه وفرمان
منشی — پیناغ ودودیرمایزیجی معناسنه
منصب سی گرنا — زیبیدن ودوشمک
منصوبه گتوردی — حسب دلخواه کارموافق
آمدن ونقش درست نشستن بنسوبه گیی

مِنطقہ — چنبر چرخ
منظورِ خاطر — پیشِ نہاد
مَنع — ضد اعطا معناسنہ
منع کرنا — بژگم
منغور — قسمے از پول کوچک رائج منغز گبے
منفعل ہونا — گوجنمک شکستن گیبے گیر ولک و آلیقومق
منقطع ہونا — گسستن الانقطاع کسلمک
منقور — پلیسا پشیزہ گبے
منقی — مویز وکشمش وبیج قوری اوزم
منکا — مہرہ گردن وگرہ وغ ماز ان مازہ مہرہ پشت واستوی الفقرۃ اوکرغہ کمیکی فقار گبے
منکر — مقبل انکار ایدیجی
منکشہ — بنفشہ فرفیر گبے ومنکشہ گوکی و سوسن گوکی بیج آن
منکنہ — چرخ شیرہ برآوردن از نیشکر وانگور وحوضیکہ دران شیرۂ انگور برآرند تکنہ داوزم صالی دیرلر شپار گبے
منگل — بہرام و ترک فلک و ترک معربد و نیز روز سہ شنبہ المریخ سہ شنبہ ۔ سمار خامسدہ بریلدز آد بر الجبار سہ شنبہ صالی گون معناسنہ
منگنی — کنغالہ الخطبۃ نکاح حلنق ایچون عورت استمک دوکورلک دوکوراولمق کنغالہ گبے
منگیتر — نامزد نشانلی وبا وقلی قز
منمنا — دانہ سیاہ وتلخ کہ درگندم باشد گرگزہ

النر داں کوبجر قرہ جہ توخم کہ بغدای ایچندہ چوق اولور
منمنکش — سرشف گبے دانہ ہیچو خردل کہ تلخ روغن ازآن گیرند و زرد و سرخ گل دارد
منوش — وچتلنبک جبۃ الخضرا کہ نانکش ورون وبن باشد دانہ ایست مغز دار کہ خورند
منہ — دہن و دہان الفم آغز
منہ — روئے وچہرہ الوجہ یوز
منہ بولا بھائی — برادر خواندہ
منہ بولی ما — مادر یرہ
منہ برا بنانا — روئے ترش و تلخ کردن و چہرہ درہم کشیدن العبوس الکالح قاتی یوزلو
منہ بھرائی — بلگفد وبلگفدہ وبلکفد وپارہ البرطلۃ زہرلک وکلیسا بخوری
منہ بھرائی دینا — دہن کسے بستن برشوت وریک
منہ پر تھوکنا — تف زدن برروئے کسے و تف انداختن و انگندن البزق توکرمق بسق دبصق گبے
منہ پھٹ — دہن دریدہ ودہان دریدہ دلی اچلمش کشفے
منہ پھیرنا — روگردانیدن وبرگاشتن الصدالاعراض یوز دوندرمک
منہ پیٹنا — ہردو دست برروئے خود زدن صکت وجہہا ضربت
منہ تک بھرنا — تاگلو پرکردن الملار طولدرمق

منہہ تھتھانا ۔ لب بفتح انداختن الکلمح قاتی یوزلک
ویوز پورترمق تیموک گبی
منہہ چہٹالنا ۔ باندک چیزے ناشتا شکستن
منہہ چرانا ۔ روئے نمانیدن الاختلاج
اویکونمک
منہہ دکھائی ۔ رونمای یوز گورلکی
منہدی ۔ یرنا وآران الحنا قنہ
منہہ زم کرنا ۔ صدرمق شکستن گہے عسکری
بوزمق ومنہزم ایلک
منہہ سے بات لینا ۔ سخن از دہن کسے گرفتن
منہہ کہولنا ۔ دہن کشادن وباز کردن
ووا کردن الفغر آچمق
منہہ کے بل گرنا ۔ برروئے افتادن
الانکباب یوزاوستنہ دوشمک
منہہ لپیٹنا ۔ روبجامہ پیچیدن اللف
دورملک اللفع
منہہ میں پانی بھرآنا ۔ آب کشادن دہان وآب
در دہان آمدن وآب از دہان رفتن وآب
بدہان گردیدن التحلب بیمز یکیندن غرنیک
صوی آقمق
منہہ مین مارنا ۔ برروئے کسے زدن یوز
اوستنہ اورمق
منہہ نوچ لینا ۔ بناخن خراشیدن روئے
کسے الخدش الخدش قاشیمق وطرمق
منی ۔ تخم

موا بادل ۔ ابر مردہ ونگر معناسنہ
مواجہہ ۔ روواروئی پیشانی یوزہ یوزلمق
ویوز بیوزا وتورمق ذنگل معناسنہ
مواخذہ ۔ گرفت وباز خواست
مواسات ۔ تیمناک مدارا و تلطف ایتمک
موافق ۔ گیرا وسازوار وپیشک الوفق
موافق اولمق اویغون وودوزنلو
موافقت ۔ نوا و سازگاری وسازوارے
اویغونلق ودوزنلک خوش کچنک و دیرلک
موافقت کرنا ۔ ساختن الوفق دوزنک
موافق کرنا سازکے تارکا ۔ کوک کردن ساز
موباف ۔ گروس موئے پیچہ وموی باف
زنان گروس پیچہ قیلیک طولاشقلغی
موبولی ما ۔ مادر خواندہ وماریرہ
موت ۔ مرگ وزمان اولوم معناسنہ
موالید ثلثہ ۔ سہ شاخ وسہ فرزند وسہ گوہر
کہ بربستہ وبررستہ وجنبندہ باشد
موت ۔ پیشاب وشاشہ وگمیز البول سدک
موت آنا ۔ آمدن مرگ مجی الموت والاجل ینیشمک
اولمک وقتی گیلمک
موت جانور وکی ۔ موت طوار قرقنیدہ
موت کا برتن ۔ گمیزدان وبولدان المبولۃ
ایچینہ بول ایتدکلری قاب
موت مارنا ۔ آب تاختن ایشمک
موت کا کھانا ۔ انچہ در مرگ پزند

موتنا — پیشاب کردن وشاشیدن ومیزیدن وگمیز کردن البول الشیاک

موتہا — بیچ گیاہے خوشبو

موتی — دُر کلان ودُر یتیم وکوچک را مروارید وکسی رچ گویند وآشنا گوہر گرانمایہ الدرة انجو

موتیا بند — آب مروارید وآب گوہر وتمر دقارہ صو وگوزہ صوانجمک

موتی بیدھنا — سُفتن یعنی انجو یہ دیلمک

موٹا — تناور وفربہ وتنومند ودُفز کی وشیون وگُلفت ولگری وہنگفت آبافت جامہ سفت السمین سمز یا غلو کمسہ

موٹاہونٹ — لفچ لفچن مردلب بزرگ قالین دودوغہ

موٹی — زن فربہ وطوف الخدلاء قوللدی و بالدرری اتلو ویغون اولان عورت

موٹھہ — ماش ہندی الکرسنہ بورجق کونش داریسی معناسنہ

موٹھہ — دستہ الحس یای طوتماغی قبضہ قوس گیبی

موثر — نوثرندہ اثرایدیجی

موثر — ہنایش اثر ویرلمش نسنہ

موج — لپہ ودیسمہ وخیزاب وآب خیز و اشترک وتیرہ وکوبہ وموج کلان راگولاک وکوہہ گویند طالعہ وتلاز ومعناسنہ

موجب — باکرو بایونیستی ضروری العدم سبب وعلت معناسنہ

موج مارنا — ترتند وکرنہ تلاز واورمق

موجود — آتین وپدیدار الحضور حاضر لق پرادشر

موجود حقیقی — راست بود انجنمک

موچ — چپ شدن پا ایاغی اگری اولنو

موچنہ — موی چینہ وآہن موکن وگاز المنقاش المنتاش المنماص قبل بولاجق کجورک

موچنہ سے نکالنا — بوئے چینہ موے برآوردن النتش قیل یولمق

موچہہ — بروت السبلت بیق

موچی — کفش دوز وچینہ دوز وموزہ دوز موزہ دکجی

موحد — یگانہ گوئے

موذیات — خراستر وشند بار جانور کہ جانور دیگر را بخورد

مور — فیسا الصرارخ الطاؤس تکری قوشی وآلا قوش وگلین قوشی

مورت — ایبک وبت پرست شمن باشد الصنم پوت

مورچا — مورچال ومورچل مترس معناسنہ دد

مورچال — چتر طاوس زدن رسن بازان باشد کہ ہر دو دست استادہ پا بہا سوئے پشت خم دادہ راہ روند

مورچہل — مگس ران المذبہ بلیپازہ

موُرچه - مورچانه و موریانه و مورانه الصدر
تیموُرپاسی
موُرچالگنا - زنگ و زنگار گرفتن و زنگ
بستن و زنگار افتادن و زنگ خوردن
الطبع پاسلنمق
موُرچه لگا ہوا - زنگ و زنگار بسته و
زنگار خورده و زنگار گرفته پاسلنمش تیموری
موُرچه پی کرنا - مورچه پی زدن
موُرخ - بازگیر و کردار گزار
موُرد - درختی سبز برگ در غایت
موُرکهه - کالیوه و گول بوتن و شاشقین معناسنه
موُری - رہگذر آب شلکک صو یولی معناسنه
موُڑ - درگشت الثنی ہر نسنه نک دوره کسی
موُڑ - سر الرأس باش
موُڑنا - خمانیدن و خم دادن العطف اکلمک
موُزک - زبیب الجبل قره چه جبه درموزک گیبی
موُزور گهوڑا - باشی سر خشک عنان گیبی
موُزون - هنجام و اندام پراشیق معناسنه
موُزون کپڑا - سوخته
موُزه - دراز را چکمه گویند الخف ایچ
ادک الموزج ادک
موُساکهی - مرزنگوش المرزنجوش
مرجانکوشک معناسنه در
موُسل - کوبه هاون دیبک اللری
موُسم - آمد و هنگام وارده

موُسنا - دزدیدن السرق و غوبلق ایتمک
موُسیقار - نایلوس و نایلوش مشقال
دیدکلری سازدر
موُشتیلق - مژده بها و مژدگانی
غغیازی گیبی
موُشلدی - شیپوی گیبی نخرستنا خواب
موُشولق - بخستن غلطیط کردن در خواب گیبی
موُصلق - چشمه لوله سنه دینور نایژه گیبی
موُشکدوانی کرنا - فتنه انگیزی کردن و
موُشکدوانی کردن فتنه سیه قندرمق
موُصوف - فرورزیده او کلمش کسنه
موُصوف ہونا کسی صفت سی - زا سیدن
موُشموع - بهشته
موُطاف - شهلنک گیبی ایپ بوکلی ریسمانتان شید
موُقوف - پیشکش سنک و تیغ مهر کردن
معطل کردن و بیکار نمودن و مهر کردن
موقوف کردن مهر شدن موقوف شدن
موُل - بہا و ارز القیمة دکری
موُلد - زاد بوم
موُل لینا - خریدن الشراء صاتون آلمق
موُلی - ترب الفجل تورب و طورب
موُگری - کلوخ کوب ... دقنق ...
موُم - الشمع موم — مقوم بنامه - بنامه ...
موُم بیار طولمی - ...
اکامه وزه ... [illegible]

موميائی - خون جين

مونچهه - بروت بترکی مُیغ در ایران سبل خوانند الشارب بیق

مونچهه پرتاؤ دینا - بروت مالیدن

مونڈنا - تراشیدن موے سر و سُتُردن
و اُستُردن اُسبت باش یولیماک

مونڈن - تراشیدن موے الحلق یلوک

مونڈها - شانه دوش الکتف و موز

مونگ - بنوماش و کرِ نَسَه و مُشنگ گونه
ازآن بورچق معناسنه الجمص دمک حبوبا تدنلر
فارسیده ماش دیرلر

مونگا - خُرُوهک و بُسَّد المرجان ترکیده
دخی مرجان دیرلر

مونگیا - شمعی گونه از رنگ

مونگے کی جڑ - بیخ مرجان

مؤید - کاووس

مهابت - بیموری و شکوه الاجلال التعظیم اتیک

مهاسا - زرخ و شرخ و آژخ و آترخ الثؤلول سکل

مهاجن - هند ولرندن بر بلوک ربا زرگانلق
ایدرلر

مهار - پچنبوره الخطام یولار

مهاط - یکھال گیبے

مهاوت - پیلبان

مهتابی - و مهتاب آتشباز و مهتابی آتشباز
نام آتشبازی

مهتر - کاسه نواز نقارچی

مهتمم - جاؤنگو مهتمم مصارف اکل شرب فقرا
وکیلخرجی معناسنه

مهتون - سپید ریش و میره وده خداو
کجیر و کلانترده الفرناس کویلو زیسنه و
ترک ولوسنه دیرلر

مهچه - و دم القلب عامل طبع که روح
حیوانیدر

مهرسلیمانی - و چرخ فلک بیان هادیچی
زردک صحرائی شقاقل گیبے

مهره - پر اسپ که در پایهاے اسپ مشهور
جایت عرن گیبے

مهندی - حنا الیرنا قنا حنا گیبے

مهندی - حنا بندان و حنابندی کیمین
حنا بولاشمق و قنتنده یاپرلر

مهندی چهڑانا - حنا کشادن

مهندی کا پهول - گل حنا الفغو الفاغیه
حنا چچکی

مهندی لگانا - حنا دادن و نهادن و
گذاشتن و بستن و مالیدن و حنا بستن
بزنان و مالیدن بمردان لا اختضاب یاقق

مهر - کابین دست و پیمان انچه معجل باشد
الصداق عورتلرک مهری ترکیده قالین دیرلر

مهر - و مُوُر د آل تمغا مهر سرخ فرمان
و جره غان مهر و طغراے آن الختام مهر

مهرا - له اپریش اجزا انسنه سی الاضمحلال

مہرآنا — رسم المہر مہر اورمقاک اجرتی کہ اہل
دفاتر آرلر
مہربانی — و دلنوازی و نوازش و تحسین
مہربانی کنندہ الشفقة اسرکمک ترحم معناسنہ
مہرکرنا — مہر زدن نہادن کردن الختم
مہر اورمق
مہرہ — المصقلة صیقل ایدہ جک آلت
مہرہ — مہرہ شطرنج الفص یوزک قاشی
مہرہ — گاو زن غرزہ طاشی
مہری — راہ گزر آب و موری المسل صو
آقدیغی یر صو یولی و کنک تعبیر اولنان
لولہ یہ دہ موری دیر
مہک — بوی خوش و خوشبو العرف قوقو
مہکنا — دمیدن خوشبو الفوح قوقو قوصباح
یری اغارمق
مہلت — زمان وعدہ ویرمک و تعلیق و
تاخیر ایتمک
مہلا — زنانہ المخنث یومشق پوشت کیمسہ
مہلت دینا — زمان دادن التمہیل مہلت
ویرمک امہال ایتمک
مہمان — و میزبان مہمان کنندہ ایرمان
طفیلی الضیف قونوق الضیفن و الضیفان قونوغیلہ
بیلہ کلان کشی ترکیدہ اکدی و اوبونی قوا اصطلاحہ خنزدہ
طال قاوق دیرلر
مہمانی — و پیشکش و لفظ اقامت نیز آرند

و سور و باز اج آنچہ بطور پیشکش مہمان پیش آرند
النزل شول طعام کہ ضیف ایچون و مسافر ایچون
یر اقلنمش حاضر و مہیا اولہ
مہمل — از ہان و از ہن و منجام و خنک و
لوک ہیگی ہیچکارہ از توابع باشد
مہمیز — اسپ انگیز و مخیز عامہ ماہمیز دیرلر
مہنا — گرفتہ الطعن القدح والقادح کشی
نک اصلنہ و نسبنہ طعن ایدیجی
مہنگ طاشی — محک زرین گھی کسوٹی معناسنہ
مہنگی — خشک سال القحط قزلق
مہنگی چیز — گران بہا الغالی بہالو نسنہ
مہوا — کلچکان
مہیا — خبیر و خبیرہ و اسغدہ و اسغدیدن
یر اقلنمش و حاضر معناسنہ
مہیا کرنا — سیجیدن اسغدیدن یر اقلنمق
حاضر لمق معناسنہ
مہیب — گرزہ و کخ مہیب صورت کہ بچگان
را بدان ترسانند برای متنفر بچگان ہم
گویند بو تو معناسنہ
مہین — باریک و تنک الدقیق انجہ معناسنہ
الرقیق یوفقہ یعنی جامہ باریک
مہینا — ماہ الشہر آئی
مہینا — ماہوارہ و ماہیانہ و مواجب
المشاہرة آئی ایلہ ویریلن اجرت و علوفہ
و آئی ایلہ اجرتہ طوتلمق نسکہ گوندہ اولانہ

میادمه ویل ایله اولانه معاومه دیرلر
میال — تیر بام و دار بام و نورده باشت
الجذع او اورتو سینکا غاجنه دیرلر کرش و
آوتون آغاجی وطبان اخشاب بنا لرزه ایکی یانه را
میاؤن — مؤکد نیک سسی معناسنه
میان — و بیان اصل السوس غلوفیر باگبی
میان گوکی — اصل السوس
میان — و نیام در لغت کاٹھی آورده القراب
قلیچ و بچاق قینی
میانه قد — الربعة اورته بویلو کیمسه
میانی — شاخه شلوار خشتک و خشتچه چاپوک معناسنه
میتھی — شنبلیت و شنبلید و کارتنه و شملید
و شملیز الحلبة بوسے و بوی تخمی تخم آن
میٹھا — جامه که در هند باقند شیرین باف
میٹھا — میوه شیرین میان نارنگ و لیمون
بفارسی بگره وی و بکرای پورتقال معناسنه
میٹھا تیل — روغن کنجد الحل سوسم یاغی
میٹھے چانول — برنج شاله ترکیده زرده دیرلر
میٹھی نیند — شکر خواب
میچو — سماکار گبی خادم میخانه
میخ — گر میخ میخ هر دو سر طویله که اسپان
را بدان بندند الوتد میخ و قازق قاقمق و
قاقد قاری توقمغه میتده دیرلر
میخ بنانا — میخ تراشیدن النحت یونمق و اوممق
میخ ٹھوکنا — میخ کوفتن و زدن و کردن
الوتد قازق قاقمق
میخچو — میخ کوب بترکی تخماق تو قماق کوب
یانزه المزربة طوقمق قاقمق
میخ گاڑنا — میخ زدن و کردن الوتد قازق
میخوش — حلاوت و حموضت بینده بطعم لطیف
میدان — اسپرس و اسپرز و اسپریز اسپر اسفند
و اسفرسپ و اسپرسپ آسریس و آسپریس
و گرتنگ لر دو ها لگاه و گرند و گوراب المضمار
میدان یعنے آت یارشدیراجق یر دآت
اوینادهجق یر المیدان آچوق واسع کیکیه
میدان قلم — خانه کلک و خانه قلم السن
دش وسن القلم موضع السری منه
میده — الحواری اغر لمش طعام الدریک
زیاده اق اون بیده معناسنه
میراث — مرده ریگ و مرده ریگ و زادوان
میراث یافتن و نفع یافتن الورث ارث الوراثة
میرزا — در ایران ابر شاهزادگان و سادات
و درین روزگار بر بزرگان و رئیس پسران
اطلاق کنند و در هند میرزایان محرران دفتر
شاهی را گویند الامیر بویرق ایدیجی
میراثه قونمق — گاو زادن سگبے و الله دولت
اوجی گیرمک تازه رطوبت پیدا ایتمک
میرزی — تن زیب نیم جامه بترکی ترکمان
ارخالق گویند باشرلکی و [illegible] معناسنه
میرعاشقان — و بیک بورکی و بستان گوزلی

گل بستان افروز است صریا گیے

میر فرش - سنگ قالین و سنگ سراچہ شول
طاش کہ فرش را وستنہ قویرلر تا کہ روزگارلن اوجمز

میر محلہ - کلانتر و سفید ریش و گلو کلانتر بازار را
نیز گویند محلہ اختیاری و بازار باشی

میر منزل - المفرط

میری - میر آنکہ در کارہا برہمہ سبقت برد المفرط متقدم

میرے ذمہ - بر ذمہ من و بر سر من بر من
فی ذمتی و علیّ بنم حمایتمدہ در و بنم عہدہ مدہ در

میسر - سامان شد میسر شد

میشا اور دونی - و یاغلی جام چو بیکہ ہیچو مشعل
بر فروزد ہالہ گیے

میکائیل - تشتر

میل - چرک دریم و شوخ تکلیخ الوسخ کیر درن گیے

میل - گرایش الرغبۃ توجہ اتمک و برتسنیی
ویلمک ارادہ گیے

میل - مانند و ہم جنس المثل نظیر و دنکدش

میلا - چرکن و شوخگین و شوخکن و ریمن کیرلو
و پاسلو

میلا کچیلا - ہولشک مردم و چپل چیزہا باشد
الوسخ کیرلو کمسنہ

میل خورا - چرک بردار و چرک تالا اوکن
بولانق و رنگی سیاہ مائل اولان

میل چاندی اور لوہے کا - ریم تبورکہ و کموشک پاسے

مینا - شار و شارک

مین کی وس سے راضی نہیں اور جدا بھی نہیں کر سکتا
دست شکستہ و بال گردن

مین پھل - بار درختی است قوز گبی بر اغاجک
یمشی در عربیہ جوز القی و جوز الرقع دیرلر

مین تمسی اپنی جان دریغ نہیں کرتا - جان
در میان بولکدہ جان میداندہ در

مینڈ - مرز و پلون و پاوان

مینڈک - غوک و غنجرش و چغر و کلا و کلار
الضفدع قوربغہ

مینڈکی - کوچک غوک و قوربغہ دیشیسی

مینڈھا - میش نر و بکل الکبش قوچ

مینڈھا - آبخیز و لپہ و اشترک و کلان را
کولاک و کوہہ موج خوانند الموج تلاز

مینگنی - پشک و پچشک و پشکل البعرۃ دوہ
و قیون فشقی

مینھہ - باران و کاخہ و متار و نمینہ باران
بیوقت المطر یغمور

مینھہ برسنا - باران باریدن التمطر یغمور یاغمق

میوہ - بار و بر و شایہ و ور کار و ابرہ و
میوہ نورس باشتین و میوہ بی گل جغالہ
و چغالہ میوہ نارسیدہ الثمرۃ یمش

میوہ فروش - الفاکہانی یمش صاتجی

باب نون

نا - صرف نفی است بر فاعل مفعول آید نابالغ و نامسموع و لفظ بی بر مصادر و اسمای جامد آید بی علم و بی شعور و بی زور و چند جا بر خلاف آن چون نامرد و ناهنجار و ناانصاف و ناتوان و ناامید و ناسپاس و ناامن و ناکام مگر لفظ ناقبول و جهی ندارد که قبول بارش مقبول در استعمال پارسی است چون سلامت بارش سالم و لفظ ناقوت بارش بی قوت و نایاب و نادان بثبوت نمیرسد مگر آنکه دان مخفف دانا یا بارش داننده باشد پس میتوان که لفظ نابران داخل شده باشد و نظیر این لفظ ناساز است ماولایوق و وگل و سز

ناآزموده - ناتجربه کار الغز گورمش بون کشی

ناآهل - کنندرو کنندر رایش گورمش

نابالغ - نارسیده ایرشمامش کال بولمش

ناپاک - ناویژه

ناپسند - وینج یوزسز معناسنه

ناپنا - پیمودن و پیمانه کردن و به پیمانه زدن به پیمانه باشد و گز کردن و بگز پیمودن بگز باشد و وجب کردن بدست باشد الکیل الذرع او لچمک الشبر قار شلق

ناتا - خویشی الرحم القرابة یقینلق و خصملق

ناتراشیده - مرد درشت ناهموار و غلشاک

ناتی - پسر دختر نبیره و نواسه و نبس و نبسه الحفده و لد الولد قیز او غلو و طرون

ناتیوالی - نزدیکان و خویشان اولی الارحام و ذوی القربی قرابتلو کمسه لر

ناٹا - کوتاه بالا الحنبل قصه بویلو کمسه

ناج - دانهای خوردنی بتر کی آشلیق الغله بغدائی

ناچ - پاکوبی و پای بازی بتر کی کار غنچشک و گز بازی الرقص

ناچنا - رقص کردن و دست افشاندن و پای کوفتن و پای بازی کردن و رقص زدن و رقص افگندن و وشتن و رقصیدن و پنجره ضره رقصی و بر نوعنه جوزه دیر الزفن رقص ایتمک

ناحق - بیهوده حقسز

ناخدا - راموز کمی رئیسی و قپودان

ناخن - تراشه ناخن و ناخن گرفته در صفت آن و شوال و شغل و سپل سم شتر و ناخن سپل و ناخن پال و رم اطراف ناخن الظفر طرناق القلامة طرناق کسندیسی

ناخن سے موں ہہ نوچنا - خشیدن طرملامق

ناخن کا زخم - خراش و خراش و خراشیدن

ناخن کاٹنا - ناخن چیدن و تراشیدن و بریدن و گرفتن التقلیم طرناق کسمک

ناخن گڑانا - ناخن فرو بردن و فرو کردن الانشاب طرناق باترمق

ناخنہ۔ ناخنہ و ناخنک دیدہ الظفرۃ اریہ چق
وایت دیرسکی
ناخنہ۔ زخمہ و شکافۃ المضراب تازنہ
ناخوش۔ رنج یوزسز
ناخوش ہونا۔ گلیدن رضاسز اولمق
نادان۔ نبراک و بیصال معناسنہ
نادرست۔ گلیتورہ چترہ و صاجیمہ صبیان
نادر۔ تشنیع ما فی العجب کلکسق نہ کہ گورن تعجب ایدرلر
نار۔ مکول و مکوہ ماکو الوشیعۃ المنیج یکیک
نارپستان۔ برالناہد محمہ سی اغز شقانش عربیدہ
کاعبہ دیرلر
ناردنگ۔ می پختہ گبی عقیدۃ العنب پکمز و
دوشاب در
نارلق۔ باغچہ انار نار کند گیبی
ناریل کا پانی۔ آب نارجیل تازہ
نارو۔ رشتہ و پیو
ناریل۔ نارگیل و بادنج و رانج النارجیل
ہندوستان قوزی
ناز۔ کرشمہ و خم و چم و خنج و شن و برزم و
غنج و غنجارہ و غنجارۃ الدلالۃ نازلنمقہ و شیوہ غلق
اتیمکہ دیرلر
نازہ۔ نازۃ الاحلیل ذکر دلکی
نازاٹھانا۔ ناز برداشتن و ناز کشیدن معشوق
ارکک نازلنمقی ایلہ صبر ایتمک
ناز سے چلنا۔ نجمیدن خرامیدن و خمیدن

گرازیدن و کرازیدن التدلل نازلمق
نازنین پوش۔ سایہ پرور معناسنہ
ناز کرنا۔ ناز کردن و نازیدن لادلال نازلنمق
نازک۔ بحرو د الدقیق انجہ نسنہ
نازک مزاجی کرنا۔ نزاکت کردن نازلنمق
نازیبا۔ فرنج و برنج
ناس۔ النشق بورنہ نسنہ قویمق و قوللق شم گیبی
ناسپال۔ پوست انار قشر الرمان نار قابکی
ناسپاس۔ ناشکر
ناسدانی۔ المسعط ایچنہ توخلو نسنہ قویدقلری قوطی
ناسور۔ ریش روان
ناشتا۔ و نہاری و چاشت و ناشتہ بار
الغدار قوشلق یمک طعام صفرالق و قہوہ آلتی
ناشتا کرنا۔ چاشت دادن و چاشت
خورانیدن صفرالق ایتدرمک
ناشتا کرنا۔ چاشت خوردن و ناشتا
شکستن و خوردن و نہاری کردن التغذیہ
صباح طعامی ییمک صفرالق ایتمک
ناشکر۔ دنہ گرفتہ الکفور حقی ستر ایدیجی
ناصیہ۔ بشک و چنچہ شول شعرکہ آلن
اوزرینہ مائل ولہ
ناطق۔ فرگویا و تززبان و گویا سویلیجی
ناعاقبت اندیش۔ نافرجام عاقبت
گورمین کمسنہ کہ عقلسز اولہ ناغہ۔ وید انک
ناف۔ ثرغارۃ السرۃ گوبک

ناف ٹلنا ۔ ناف افتادن و پیچیدن گوبک تغن

ناقہ ۔ خریدار گیرشول نسنہ لری کہ صاتون الیجیلر چابک آلولر

ناف کاٹنا ۔ ناف بریدن گوبک کسمک

نافہ ۔ کاوہ نافہ مشک باشد

ناقص ۔ نیشں و آہنہ النقص اکسک

ناقل ۔ گیوز و مخابنہ سوزی نقل ایدیجی معناسنہ

ناقوس ۔ مولوقانہ زرک چالدقاری بوینوز و نصاری بوری و ترمپیتہ

ناقل ۔ آنکہ از موم صورتہا بسازد

ناک ۔ بینی و خرگ الانف بورن المنخر بورن دلیکی و بورن ایچی

ناکارہ ۔ بلایہ

ناکا ۔ دربند الثغر دربند

ناکا ۔ نہنگ التمساح نہنگ

ناکا ۔ چشم سوزن و چشمہ سوزن و ثقبۃ السم ایکنہ دلوکی

ناک بہون چڑہانا ۔ چین برابرو افگندن المط چلمک

ناک پاک کرنا ۔ بینی افشاندن النثر بورون ایچندہ اولان نسنہ یی طشرہ چقارمق و صاچمق

ناک رگڑنا ۔ بینی بر زمین مالیدن الارغام طپراغہ اولشدرمق

ناک سکوڑنا ۔ بینی درہم کشیدن الشمخ و الشموخ شمخ الرجل بانفہ تکبر

ناک کا پردہ ۔ منخر گ بینی المنخر بورن دلیکی و بورن ایچی

ناک ملنا ۔ بینی کسے مالیدن کیمسنہ نک بورونہ اوومق

ناگ ۔ مار سیاہ الاسود بیوک قرہ ییلان

ناگاہ ۔ و ناگاج و ناگرفت و ہوازی الفجاۃ براو غور دان و بردن دفعہ معناسنہ و آنسزین بغتۃ معناسنہ

ناَل ۔ ناف السرہ اوغلان کوباکن کسمک

نال ۔ ناکو و ملوک ملیک معناسنہ

نالا ۔ ٹورنیار معناسنہ

نالائق ۔ ناکس و ٹسند رلیاقتسز وادبسز کیمسنہ

نالہ ۔ آواز گریہ نوائیدن مصدر ایکلتی معناسنہ البکا ، اغلامق صوتلہ اولان وغیرہ

نالی ۔ کاریز بز غست صو آرقی یر التندہ اولان صو یولی کہ کریز تعبیر اولنور ترکیدہ آوغون دیرلر الخدۃ چقور حفرہ گیبے

نامبارک ۔ خشک پی النحس شوم یرامز واو غور سز و دوز طپان

نامبردہ ۔ مشارالیہ

ناتمناہی ۔ ناحجز انجام الی غیر النہایۃ تمسز و دوکنمز

نام دہرنا ۔ آہو گرفتن القدح طعن ایتمک

نامرادی ۔ بز نامی امید سزلق معناسنہ

نامرد ۔ بددل الجبان قورقوق کیمسنہ

نامرد ۔ العنین ذکری قوامہ کلیوب جماعہ قادر اولمیان ار

نامردی - بددلی و بخرزکا الجبن قورقو اولمق
نام رکھنا - نام نہادن نامیدن التسمیہ آد قومق
نامزد کرنا - گسیل کردن
نامزد لڑکی - یادقلی و نشانلی قز
نامعقول - دوغست عقلسز ادبسز کیمسنہ
نام و تاریخ - کہ در انجام کتاب درج کنند
بفارسی دستینہ
ناموس - شہرم و وقار و صاحب سر و الجمع نوامیس
نامہ اعمال - انگارہ
ناتا - نیا الجد ابا لاب و ابا الام دده معناسنہ
نان بائی - طباخ
ناند - تغار سفالین المرکن الاجانۃ
ناند ہنا - آغازیدن الابتدا ارشمک
نانہال - خویشی مادری اناسی جانبک
قرابتلو کیمسہ لر
نانہ - نعنا معناسنہ عربیدہ نعناع دیرلر
نانی - مادر یادر الجدۃ ام الام
ناؤ - کشتی و کوچک را سنبک و کرد و سندل
گویند السفینۃ گمی
ناؤ کنارہ پر لگانا - کشتی بساحل آوردن
و رسانیدن و بردن الارفا طوتمق ارفاء
السفینۃ اخادہا گمی لیمانہ کتورمک
ناؤ کہینا - کشتی راندن گمی سورمک
ناہاری - قہوہ التی و صفر الق
نائی - سرتراش و آئینہ دار و سر خوسئے حجام و موسی تراش

وگر الحلاق صاچ یولیان کشی بربہ معناسنہ
نائب اوستاد کشتی - کہنہ سوار
نائچہ - موشکر اغنجی
نائکہ - لغبان
نبات - تبرزد القند شکر لوبت شکری معناسنہ
نباتات - ازرور النبات اوت
نبڑجانا - نیست شدن و باقی نماندن چیزی
النفد دو کنمک فانی اولمق
نبض - جنبیدن رگ
نبض دیکہنا - دست بر نبض نہادن
نبق - بیر حمال بگہے
نبہ - ونیچہ کیف چوبگہے
نت - ہمیشہ و ہموارہ و مدام الدوم و
الدوام ثابت و ساکن اولمق
نتہہ - حلقہ بینی
نتہنی - بزدن عموما و حلقہ بینی شتر خصوصا
نتیجہ - افشرہ و افشردہ صفندی معناسنہ
نٹ - ریسمان باز و غازی و دار باز و
رسن باز پند بازی ریسمان بازی جانباز
معناسنہ در کہ ایپ اوزرہ اوینار
نثار - پرواز فرمان شاہ و شکر ریزہ سر داماد
و عروس نثار: نثار صاچی معناسنہ
نثر - سرواد و سرودا صطلاحندہ شول بازوچہ
دیرلر کہ خلاف کلام منظوم اوله
نجاست - وژن مردارلق معناسنہ

نجاق — تبرزین یا پالتہ سی وکو ندرہ
مزارعہ کو جک ناجخ گبے
نجس — ثریژ مردار نسنہ
نجومی — اختر شناس و اختر شمر و اختر شمار
و آسمان زند
نچانا — برقص آوردن و رقصانیدن الترقیص
رقص اتیمک و اوینیاق
نچوڑ — افشردہ و افشرہ العصارۃ ہر نسنہ نک
سقندیسی الخلاصۃ ہر نسنہ نک گزیدہ سی و اوپولتمی
نچوڑنا — افشردن و فشردن و شپلیدن و
پیچیدن و تنخ و تنجیدن العصر سقمق
نچویا — پائے کوب و پائے باز او نیان کمسنہ
نچھاور — شاباش و نثار صاحی معنا سنہ
نچھاور — گل طلا و نقرہ و نثرہ کلا طلا و
نقرہ کہ بر سر بادشاہ و داماد ریزند صاحی معناسنہ
نحس — مرخشہ یرامز نسنہ
نحوست — شومی و نامبارکی و بدیمن شوملق
ویرامز یلدز لو اولمق
نخاس — بازار بردہ و ستور فروختن
النخاس قول و جاریہ آو بصاتجی
نخرہ — غربیلہ حرکات زنان وقت خاص
و مطلق شیوہ دلربائی راکرشمہ و ناز و کرشمہ
سنج و کرشمہ پرداز و نازنین و نازگر صفت
آن الغنج ناز و شیوہ کہ محبوبلر ایدرلر
نخوت — باد کبر و عظمت

ندامت — او کنج و پشیمانی
ندا سا — برناس و فرناس و خواب آلودہ و
خوابناک النعوس امزغانجی
ندکلو — جسقدر گنج گاو معنا سندہ در
ندن اوتری — و نیچون چون گبے
ندی — جوئے ارغاب و ارغا و ارغا و
کلان باشد رود و رود بار جائے رودخانہ
بسیار فرغن و فراگن جوئے نو جاری کردہ
فرغر خشک رود جا ہا آب ماندہ کر جوئے
آدم و آب کندہ الجدول صو آقن آرق
النہر ارماق
نذر — نذر داشتنا نذرت علی نفسی وجبتہ
نذرانہ — پیشکش و نوا الہدیۃ عطیۃ
نذیر — ترسیر قور قتیدیجی
نر — گشن الفحل ہر جانور ک ارککی و آیغر
نرا — بی آمیزش و سرہ و یکبدار یا پایۃ البحت
محض اوریور تلنش صافی نسنہ
نراس — ناامیدی القنط و القنوط و القناطۃ
نومید اولمق
نرالا — شگفت العجب طکسق نسنہ
نرانا — خشار و خشارہ کردن
نرخ — آخش ارز السعر نرخ
نرخرا — گذرگاہ دم نائے گلو القصب
مخارج النفس
نرخرا — مجرائے طعام و شراب در بی سند

قازیسی کاگزنک الفرمی البلعوم بوغازک
طعام گیده جک یولی
نرخ کرنا - ارزیدن التسعیر نرخ ویرمک
نرد - مہرہ باچیدن وزدن وباختن
مستعمل ونرد باز صفت آن النرد شیر نرد و
دید کلری لعب طوله معناسنه
نرسنگہا - کرنای الصور بوینوز قرن گبی
نرکچور - زرنباد
نرگل - درمالوه گوندلا گوینده لخ ودوخ
البردی قوغه لق
نرگس - ہموزان النرجس نرگس
نرم - شل نرم وسست وتشن نرم
افزنده وتسو وتسود وتشو نرم وساده و
هموار ولخشان اللین واللینه یومشقلق یوموشق
نرم زمین - بتر کی چیل
نرمی کام مین - گیاشخن ملایمتله ایش گورمک
ومصلحت بجهرمک
نرمی کرنا معامله مین - سیقوس السماحت
جوانمردلک
نرہیو - فرست عمانا دونماند یعنی یوق
اولسه وفنا اولسه
نری - ساق جو وگندم یعنی ارپه بغدا
بالدیری که قصب الزرع اوله
نرتی - نائی گلو الحنجرة بوغاز حلقوم
نری - پوست دباغت داده البادری

نزولی - خانه نزول یعنی کاروان سرا که
اونسنز آورده انیر لر
نزگب - زلف وکاکل لچک معناسنده
نزہت - سرور زینت وطراوت
نزیل - قونق ضیف گبی
نس - رگ العرق طمر
نسب - نژاد صوی معناسنه
نسبت - ہمکر تعلق
نسخ - فرہنگسار یوزمق وابطال ایتمک و
ازاله ایتمک
نسخه - کتاب وکاغذ ادویه نوشته
نسر طائر ونسر واقع - کرکسان گردون النسر
جنوبده بر نورلو یلدوز در نسر الواقع دیرلر
وجانب غربده بریسی اکا نسر طائر دیرلر
نسکا - نتوانست ونیارست ویارستن سکتا
الاستطاعه قادر اولق وطاعت معناسنده
نسنه - چیز پر موته گبی
نسوت - نام دو اثر بد معناسنه
نسیه - پسادست وپره سی معناسنه
نشا - السکر سرخوشلق
نشاسته - النشا نشاسته
نشاط - کامگ سپرخی شادلق سرور
نشال - [illegible]
نشان - مرخو ... العلامه نشان
نشان پا - الاثر اثر معناسنه

نشان بردار - علمدار بترکی توغلوق وباے
توغ منصب علم برداری بیرقلو کیمسنه معناسنه
اللواء سنجاق والعلم نشان - نشان پا - الاثر ایز
نشانه - آماج و وکلگ و تموک الیرجاس
الغرض الهدف پوته وطبله و پوطه
نشانه سے دور گرنا - تیر مدن یعنی نشاندن
آیرق اوق دوشمک
نشانه کرنا - درفشی یعنی کشی کندی جانی بلین
الناس علم ایلک معناسنه
نشانی - یادگار نال معناسنه کی گبی
نشانی - انچه برائے تصدیق سخن رسانندہ
همراه کنند العلامة نشان
نشانی - داغ قصار و داغ گازران
علم القصار جیسے چھیلی نشانی
نشتر - آدرو گزار و دُرُوش و نیشو و نیسوبا
وکلک المبضع نیشتر میزرع گبی
نشیب - انش کہ یوقش مقابلیدر شند گبی
نشے والا - تر دماغ و سرخوش و نیم مست
و سرخوش باز تر دماغ باز سیه مست باز
خراب السکران سرخوش
نصاب - زکات واجب وله حق مقدار
مال واسم فرس قلیج و بچاق صاپی ونصاب
السکین مقبضه
نصر لنعمه - گنا شغر وست و پا
نصر نسق - گنا پڑنا بهرک و شنگ گبی

نصیب - بهره و رسد و فرخ البخت حظ
نصیحت - اندرز و پند او کت معناسنه
نصیحت نه سننے والا - اگنده گوش سوزی
اصلمز اولان کشی
نطفه - زه ما الرجل یقال لها المنی
نطق - گرویز
نطس - شومیز
نطس ایلک - شومیزیدن ترلایی یورک
کھیت جوتنا
نظر - نگاه مهور و مهور گوزیکت باقمق
نظاره - دیدار گورمق و باقمق
نظر سے غائب ہونا - ورنم نهادن یعنی
گوزندن غائب اولق
نظر طوقنمه - وگوزدگمه چشم زخم
نظر کسی پر ڈالنا - دانچیدن بر نسنه یه گوز
دیکوب طورمق و دقتله نظر ایلمک
نظر لگا - چشم خورده العائن گوزی دکن کشی
گوزی دکنه معین دیرلر
نظر لگانا - چشم کردن و چشم زخم رسانیدن
یعنی گوز دکمک
نظر لگنا - چشم زخم رسیدن و چشم رسیدن
گوز دکمک
نظر و نسے گرنا - از نظر افتادن گوزدن دوشمک
واعتبار سز اولمق
نظر هایا - چشم شور و شور چشم و دیده شور و نظر

شور و چشم زخم رسان العائن گوزی دکن کشی

نظم — سرواد و سرود

تنظم — دہنا و دیزیک معناسنہ

تنظیر — ہمبر ندید ہر نسنہ نک مشلی

نعرہ — خروش و ترخار ودہا ز رو و دہاز و شخل و شخول و شخیل شخلیدن و شخولیدن و شخیلیدن مصدر زش غار الصیحۃ چاغرمق شماطہ معناسنہ حیقرمق و صیحہ اورمق و خشملہ اگرمق

نعل — طوارا یاغنہ ایتدکلری یصی تیمور

نعل — سنگ زور آزمائی و سنگ زور

نعل — چوب گنارہ کہ کشتی گیران بر دوش گردانند

نعل — انچہ در زیر کفش جستہ بزنند

نعل باندہنا — نعل بستن طوارا یاغنہ نعل اورمق

نعلبند — النعال نعلبند

نعم — آری و بلی و نیہم بترکی اوت

نعمت — ہیزم و رستی و دیۃ و ترفت خوش درگلوی اولمق نعوذ باللہ — برگس و

نغمہ — نوا و چہ صوت و صدا

نفاق — ریواس و ریاس ایکی یوزلکسو

نفرت — آزیغ النفور طاغیلوب قاچمق و اورکمک

نفریہ — خوشہ کوچک کہ با خوشہ انگور پیوستہ باشد کوخک گبی

نفس — گوگرد زرد عروس گیبی

نفس — دم و زہشت ننگ رنگ نفس بستہ النفس جان و روح حلوق دیو و آلمق

نفس امارہ — دیوانسی

نفس کل — مانیستار و رروان بند و جہن

نفس ناطقہ — اسپہبد خورہ اسفہید خورہ و تہمورس نفس ناطقہ فلکی

نفس مطمئنہ — خاک

نفس ملہمہ — آب

نفط — معرب نفت یاغی موصل و یارندہ بیکاردن صوایلہ چیقر

نقع — آمرغ و سود و فنج و خفنج و رنگسدہ گرد فائدہ واصی

نفقہ عیال — ہزینہ

نفیری — شیپور نفیر و نائے رومی المزمار و دوس

نفیس — سرہ و عیبدار را پایہ گویند نوا

نقاب — روبند و زر ایو یوزا اورتو و پشمق

نقارہ — کوس و ردمین خم و روینہ خم و دمامہ و تبیرہ و شندف کاس نقارہ بزرگ الطبل طاول

نقارچی — نوبت زن و نوبت نواز و نوبتی نقارہ چالان کہ مہتر دہنور

نقارخانہ — نوبت خانہ کاسہ گاہ

نقال — گیور

نقاشی — چہرہ کشائی و مصوری نقش ایلیچی کمسنہ

نقاہت — درہ واخ و سستگی زحمتیکہ آدم را در غایت ضعف پیدا آید و آن تیش مل

باشد کہ بانگ جنبش حرکت بہم رسد الناقہ
مرضادن صحت ابولوب تمام افاقت اوزرینہ اولیان
نقب - نقم و نسج و سیج و جرکرد و دلک لغم
نقب زن - نقب زننده و شگاونہ قرہ خرسز
و تعبی و بیریار یچی
نقد - دستادست طرنقی دیبنده و یرک
نقد الوقت - شہر روابجے
نقرہ گھوڑا - جرمہ قیر معناسنہ
نقش ناتمام - انگارہ اکسک معناسنہ
نقش - نگار
نقش کرنا - زرمودن و طرازیدن نقش ایتمک
نقش کندہ کرنا - کندہ کاری اغاج یا طاش
اوستنہ نقش ایتمک
نقشہ - بیرنگ و انگارہ و گزار و نیرنگ
التصویر صورت ایتمک
نقشہ اوتارنا - طرح برداشتن التمثیل
تصویر ایتمک بکزتمک تشبیہ گیتمے
نقصان - زیان و گزند
نقطہ - تیل و رنگ و و کتہ و نجک و دنگ
نقل - گزک
نقل - لب چراہ و لب چرہ و گاگا جرز سخن
نقل - نقل ماتم
نقل لینا - نقل برداشتن النسخ نقل ایتمک
نقلیں کرنا - خنبانیدن و الوچانیدن و
نوسرا و یکو نکمیلہ یکلمہ مق

نقیب - چاووش و چارک بیارچی و
چارزدن منادی کردن
نقیض - دشمیر و خشیج و اخشیج الضد و الضدید مخالف
نقیہ - جنگلوک و جنگلوک الضعف قوتسزلک
نکالنا - بیرون کردن و ظاہر کردن
الاخراج چیقارمق
نکبت - پلاسک و سک
نکتاب - کشکاب و کشکینہ و آشجو و مزو
اربہ چوربسی
نکتہ - خردہ النکتہ مثل النقطہ
نکٹا - بینی بریدہ الاجدع بورنی کسک
نکچھنی - گیاہیکہ شنیدن ش شنوسہ آرد
براو نکار دید رکہ فوقمقدن اقسرق گلر
نکسیر - خون بینی الرعاف بورندن چیقان قان
نکسیر پھوٹنا - برآمدن خون از بینی رعف
یرعف اذا خرج من انفہ دم
نکلنا - برون و بیرون آمدن و ظاہر شدن
و برآمدن الخروج چیقمق
نکما - مرد نابکار آمد و ہیچکارہ الکل آغرلق
و یورغونلق ہیچ و یلپاق معناسنہ
نکمی چیز - پایہ اول سنہ کہ ایشلمش اولہ
نکھ - ناخن و یوناخن پریان الاظفار
برطیلسد رسیاہ ہر پارہ سی طرناخہ مشابہ اولور
نکھ - ابریشم و خز الابریسم ابریشم
نکیل - برس الخشاش بروندرق

نکیلا - نوکدار یمانلی نسنه

نگ - نگین و نگینه الفص یوزک قاشی

نگ جڑنا - نگین بر انگشتر و در انگشتر نشاندن وزردن

نگلنا - اوباریدن و نواریدن و بگشتن البلع یوتمق

نگندسے بھرنا - نگندن یعنے سیرک دکمک

نگندہ لک و تکلانک

نگہبان - چاندار و جانه دار گوروب گوزدیجی صقلایجی

نلی - نی میان تہی و انچه جولاهگان ریسمان بران پیچیده در ماکوکنند باشوره باشد القصبة قامش پاره سی وجولاهلر که مصره دیدکلری انچه قامش

نیتا - هوشیار الصحو

نمده - نگین و نمدمال و نمد ساز و ساکیزه و بیاکیز و شاکند و کیز اللبد کچه که یوکدان ایدرلر

نمش علیتی - مرضے ہیجھ بہق و برص کما البون معناسند

نمک - سخ الملح توز الملیح توزلو نسنه

نمک چکھنا - چاشنه و چاشنی کردن الذوق طاتمق

نمک حرامی کرنا - نمک خوردن و نمکدان شکستن نان و نمکدان شکستن یعنی باوفا ... تمک

نمکسار - النوفلة طوزلق مملحه معناسنه

نمک سنگ - بچشت طوز در

نملنک - ونمد چلک نمدار شدن نمیدن گیجہ

نمو - گوال گوالیدن اوزامق و زیاده اولمق واگین بیومک

نمودنی - سنپوت و سنابات گوره جک ه گوستوره جک نسنه

نمو کرنا - گوالیدن و بالیدن النمو اوزامق و بیومک

نموداری - و ہنگامه بندی

نمونه - انموذج او زنک هر نسنه نک ... که چاشنی دیجی دیرلر

نمونه کپڑے کا - مسطوره شایسته کبی

ننار - ننا

ننگا - برہنه و لچ و لوت و رت و ورشت و تالاج و خوشت برهنه با دزنا دالعری العریان چیلاق

ننگا کرنا - برہنه کردن عریان کردن جامه از تن کسے برآوردن کشیدن چیلاق ایتمک

ننگا ہونا - جامه از تن برآوردن و برہنه شدن العریه چیلاق اولمق

ننگلانا - فروخورانیدن چیزے یوتمق

ننگلنا - فروبردن و فروخوردن و اوباریدن و اوباشتن اللقف الازدراد یوتمق

ننگ - شنار کہب و کہب عار و عیب

ننگی - زن برہنه العریانة چیلاق قاری

ننگے پاؤں - برہنه پا الحفی الحفیة یالین ایاق یوریک نعتے ... گلور

ننگی تلوار - شمشیر آهیخته و شمشیر برهنه المسلول یالنق

قلیچ کہ غلاف ندارد چیقش اوله
ننگے سر - برہنہ سر الحسر عریان باشلی آچلش کشے
ننھی - کوچکتر و خرد تر صغری و صغیرہ کچورکسنہ
و کچورک قیز
ننی - لوری کہ بدان بچگان را خواباند نگرہ
و نانو گبے
نوارٹہ - نوار بترکی قور
نوازنا - نواختن الرحم اسر گمک
نواسہ - پسر دختر و نبیرہ و نبسہ و نوا السبط
کشی نک اوغلندن و قزندن حاصل اولان اولاد
طرون معناسنہ
نوالہ - گراس و لپ اللقمۃ بر یودم طعام
نوالہ - انچہ بفقیر دہند بترکی بخارا جور جرک
نوالہ پہلنسا - غلول
نو ایجاد - پدید آرد الایجاد وار ایتمک الاحداث
صکرہ دن ایجاد ایلمک
نوبت - باد ادن و گذاشتن و رسیدن
نوبت - نقارہ و نوبت زدن نواختن مصدر
نوبت - بنا بہ الکرۃ بر کرہ دیک مرۃ معناسنہ
نوبر - طرفندہ نیا پہل بہندے
نوتیرہ - نہ سبزہ ابشم اور بہ سندن بر در نور در
نوج - مباد و مبادا ژکس و رگس و برگست
لایکون ولا یقدر اللہ اولمسہ اللہ تعالی المسہ
اللہ تعالی ایتمسہ
نوجوان - برنا و برناک و نوچہ و نہ نکل و
نکل الیفاع یوجہ یوکسک و غلام یافع دلی قانلو
و تازہ یکیت
نوچنا - برکندن چیزے شخولیدن بناخن
کندن و شخودن بدندان ریش کردن و زندیدن
گوشت از استخوان نہش معناسنہ النتف یولمق
و دیشک طرملامق معناسنہ
نوحہ - مویہ و شیون غرنگ شومار منند
نوحہ گر آغلیجی معناسنہ النوح ساغوسغق
و فریاد اید وب اوازہ ایلہ اغلامق
نو دولت - یکے زنگین اولان کشی
نو دہا - نواجستہ یکے یاپلان بانچہ سی
نوحہ کرنا - نوحہ کردن و شیون و مویدن
النیاحۃ صاغو صاغمق
نوحہ گر - مویہ گر النائحۃ صاغوصغان نعورت
نور - خرہ خواہ بوا و معدولہ و شمسا و گذرمین
و کیا خروہ انچہ بشاہان رسد اید کلوق ضیا ر کہبے
نورا - ساخن النورۃ خرزمہ کہ کرحیان و
زر نیخدان اید رلر و آہچی
نورا لگانا - نورہ نہادن و مالیدن و کردن
و کشیدن و دار و کشیدن التنور کرجلہ زرنیخ
خلط اید وب استعمال ایتمک
نورانی - آذرنگ فرمند آیدنلوکسنہ
نورالانوار - شید ستان ابداً ملغکسیدیری معناسنہ
نوروز - اول فروردین و شب نوروز را
فرسافہ و فرسافۃ النیروز یازگونی

نوردیدن ۔ دورنگ

نوری قوشی ۔ مینا شارگی

نوروزاوتی ۔ نوش گیاگبی تریاق کو ہیدر

نوشادر ۔ النوشیخ اوج درلواولورقیزل و

صاروالتون گبی

نوع ۔ سرده گونه یاک درباییش دربایتگان

انواع النوع الصنف چشت ودرلو

نوک ۔ ثرنه السنان یلمان

نوکری ۔ روزگار خدمت معناسنه

نونی ۔ نره کودک وغلانلرک کچورک سکی معناسنه

نه ۔ ناخن الظفر طرناق

نہار ۔ ناہار ناشتا ناشتا ب لریق الجوع

نہار موںہہ ۔ ناشتا ناشکسته شول کشی که صباحلن

ہیچ بیمہ صفرا اورزه طورمش اوله فکالریق معناسنه

نہاری ۔ ونہار وناشتا وپیش خورد وپیش

دندان وچاشت آب چرا الغدار قوشلق طعامی

نہاری کہانا ۔ ناشتا شکستن وخوردن ونہار

کردن التغذیة غذالنمق وصباح طعامنی ییمک

نہاری والا ۔ نہاری پز قوشلق طعامی صاتان

نہالی ۔ نہالین ونہالین ونہال الحشیة

ایچی طولمش دوشک ونہالی

نہانا ۔ غسل کردن وتن ویرا وردن الاغتسال

غسل ایتمک الغسل یونمق

نہائی ۔ سندان العلاة اورس

نہایت طلب تنگ کرنا ۔ تکاس وتکییس

نہایتن طلب ایتمک معناسنه

نہایت کو پہنچانا ۔ اسیری نہایة ایرشمک

نہایت لذت جماع کو پہنچنا ۔ یوخه

نہتا ۔ الاغرل سلاحسز کسنه

نہتنا ۔ خراش ناخن التظفیر درطرنقلق

نہر ۔ جوئے کیفر لبیاب رود نہر بزرگ و

زروغ رودخانه ونہرار ماق آرق وچایے

نہرنی ۔ ناخن چین وناخن گیر وناخن

پیرائے طرنق بچاغی وچاقی

نہضت ۔ پراشش کوچک معناسنه

نہ قوتلی ۔ ونه مودلی تکوبلی له معناسنه

نہلانا ۔ غسل دادن الغسل ہر نسنه یی صوایله یومق

نہورا ۔ منت نہادن احسان منت قویمق

نہیں ۔ نه وفی ونیست ما ولا ولیس کل یوق

نیا ۔ کشتیبان الملاح گبی

نیابت ۔ پیشیلدشتی

نیا ۔ نوالجدید یکی نسنه

نیا پہل ۔ نوباده ونوبر ونورس تراہی

وتروندالباکورة ترفنده نسنه

نیا پہل کرنا ۔ نوبر کردن

نیاریا ۔ خاک شوئے وخاک بیز وریگ شوئے

نیام ۔ میان تیغ القراب قلج دیجاق قنی

نیاؤ ۔ دادالانصاف عدل ایتمک و

برنسنه یی برنجه ایتمک

نیا ہونا ۔ نوبودن ومیدن یکی اولمق

نیچ - الرذل اصلسز کیمسه
نیچا - پست وته وفرود ونشیب وزیر و
پائین تحت معناسنه یعنی آلتنده واشاغه
نیچے اوپر رکھنا - غرئیدن بری بری
اوزرینه بیغمق واستف ایلمک ومطلق وزیرک
نیزه - رسنو ادوزسین ودلام وژوپین
بیغال دورباش دوشاخه سواری شاهان
الرایة علم وسنجاق
نیش - کلک وبشک النات آرودشلری
نیفه - الحجزة قوشاق یری مقعد الازار
گیبی اوچقورادی معناسنه در
نیک بخت - هرات السعد ایلک
ومبارکلک بین گبی
نیک خو - ساویزا ایو طبیعتلو کیمسه
نیک سیرت - آدوه ایو عادتلو کمسنه
نیک روش - پیمان ایو طریقتلو کمسنه
نیک کام - یارنامه فیروزنین الخیرة ایلک
وهرنسنه نک ایولکی
نیک نامی - نیوسرب یارنامه ایولک لریله
آدی شهور اولمق
نیل - جتود برکسنه کندوسندن امور حسنه
صادر اولدیغیچون مسرور اولمق
نیل - سدوس چویت صققندیسی
نیلا - کبود نیلگون الازرق گوگ وماوی رنگنه در
نیلا تهوتها - زاک سبز وتوتیای سبز الزاج

نیل کنٹھہ - سبزک ونیله زاغ وکاسکینه وتیرغ
الشقراق اخیل قوشی وآری قوشی
نیل کے پتّے - برگ نیل الوسمة چویت یپراغی
نیلوفر - ونیلپر ونیلفر ونیلوپل ونیلوفل و
لیلوپل ولیلوپر ولیلوپرک اللینوفر نیلوفر
چچکی نوفر معناسنه
نیمه استین - سلخ وکاتبی شمر زاغ ملتان
ویلمه وزیبون ویلک وعجم کوملکی در
نیم پختہ نان وطعام - تاتاری پشمش دینور
ونیم برشت تخم را رفدان گوبیند گواثره گیبی
نین - چشم ودیده العین گوز
نیند - خواب وگونیان الهجود اویقو نوم گیبی
نیند جانا - خواب از چشم پریدن وخواب از چشم
جستن ورمیدن السهر السهو اویقو قاچق اولمق
نیند جانا - بدخواب سهر سهرا فهو ساهر سهران
نین متی - شول قاری که هر برلا قمردی او سکنن
گوز باقشی آقدرسه
نیو - رگ وکدواده وکدواد وپای بست
وپاخیره شستگانی الاس والاساس دیوار تملی
نیولا - راسو السرعوب آس
نیولا - هزار چشمه السرطان برمرضدر
نی نہر - فرغن شول ارماقی که یکی باتلیش صوا قدرلمش اولیه

باب واو

واجب - کرد وره رایینه وهرآینه الوجب لازم اولمق

واجب الوجود - گرور فرتاش و بایسته هستی
و شایسته هستی لازم اولان ذاتی و وامیله ازلیله
ابدیله که حق تعالی شانه و عظم جلاله و برهانه در
وار - حمله الصولة السطوة حمله ایلمک
وار - رها کردن زخم الطعن ادرمق
وارسق - و قمچی قصن قلیچ نیچه گبی و قصه تفکه و
قره بنا یه وپشتو دیرلر
وارن - برخی الصدقة ثواب ایچون فقرا یه
اولان عطیه
وارنا - صدقه کردن التصدق صدقه دیرمک
واروش - محوطه که گرد خانه حصار کشند برهیونایکی
واری جانا - بلا گردان شدن و بلا چین
شدن و صدقه شدن التفدیه کیسه یه کابن
فدا اولمین دیمک
واصل بحق - نرسی مقرب بارگاه حق
اولان کمسه لری
واقعه نویس - شده بند
واقعی - راستین الحق گرچیک طوغری نسنه
واله - اهوار و شیفته سمه معناسنه
والی - رنگ حاکم معناسنه
وان کلی - و مصر کلی و پیغمبرچچکی سمن معناسنه
واه واه - وه وه واخ آنت زهی و خه خه
اینت تره زه په په خوش خوشا نده زهی
په بارک الله و بخ بخ ایوایو
واهی - سخن بارد و بیهوده المختل فاسد یرامز

سوز الهرز کلام فاسد
واهیات - کلمکل و کلکل که اشغا قلق نوکوزه لک
و هرزه گویلق
وبا - مرگی و مرگامرگ و مرگ عام ستوران
رائحوت الوبا که طاعون دخی دیرلر اولوم معناسنه
وبر - ونگ و ونگ لو برة برکوچرک کدی
گبی حیوان و حبه جانور در آطه طوشانی معناسنه
وجد کرنا - حال کردن و سماع کردن ....
وجیه تناسب الاعضا - بویلو بوسلو
وحشت - نور پژمانی الوحش ورکمک
وحشت کهاکر بهاگنا - توریدن و تولیدن الوحش
اورکوب قاچمق
وحوش - دام و دد ابک ضد دو
وحی - فرتاب و پرتاب
وداع کرنا - پدرود و الوداع کوچ ایتمق
بری بر یله اسنلشمک الوداع و وداعلشمق
ودیقه - و قوان چچکی بوی بادران عربیده
شوبلادینور بر تراسک گبی
ورب - اوریب قاچاق و قایقاج
ترکناندہ گبی
وردی - شعار القوم فی الحرب علامتهم
عسکر اور یا سی
ورع - تجیوادعفت یعنی حرامدن پرهیز
ایتملردن صاقنمق
ورغلانا - بد غلانیدن و آغالیدن الاغوا

آنه درمق ویولدن چیقرمق التحریف الدایوب
برنسنه یه قندرمق التحریض قندرمق و توپرمق
ورق - من اوراق الشجر والکتاب
ورق - پروازه و پروازه گر سازنده تنگه
الغشار صاچی
ورق داغ - هندسه گوشه پیشانی اوراق
و پاورق کلمه پایان صفحه که در هندسه رکانجا انند
ورم - آماس سام شیشمک مصدر شیش و
قباریق معناسنه
ورم کلنخن - ورخس
وزن - هنگ طارتمق و مقدار معناسنه
وزن شعر - دم
وزیر - دستور و کاردار و کاردان مشیر
وصدر اعظم
وسط - میانه و فرهنگاخ اورطه معناسنه
وسواس - خودک و خدوک و گشن
وسمه - کتم چویت بیراغلری
وشق - رودک گبی جانوریکه از چرمش
پوستین سازند
وشنه - نمتنک گبی آلوبالو
وصل کرنا - برازیدن فرازه و فرازیدن
وکرو الوصل والشمق اوصلشدرمق
وصلی - چسپانده و کاغذ چسپانده
وصیت - اندرز پند الوصایه وصیت
ایتمک توصیه گبی

وضو - آبدست و آبدست آلمق آبدست کردن
وضو کا لوٹا - آبدستان ابریق و کوکوم مطهره
وطن - نهر و زانیج
وطن اختیار کرنا - وطن بستن و گرفتن و کردن
و ساختن و داشتن الایطان وطن طوتمق
وظیفه - راستاد و رستاو و رستاد هرگون
و هر ای ایچون تقدیر اییدکلری نسنه د و همدن
یا طعامدن یا غیریدن
وعده خلاف - مخالف الوعد
وعده کرنا - وعده کردن نمودن داشتن
دادن الوعد وعده ایتمک
وقار - زیر یو حلیم اولمق و آغر اولمق
وقت - هنگام و گسک و زمان چاغ معناسنه
وقت تاکنا - هنگام جستن الانتهاز فرصت
طلب ایتمک
وقت سر صاغا نقلی لغمور - باران بیوقت نمینه گبی
وقر - سنگ الوقر طارتی و آغرلق
وقف - مخوریا
وقف کی زمین - رستمه
ولایت - الکا و لکا تحکم و نصرت و سلطان
اولکه معناسنه
ولنسه - فرشی پشم دار خرسک گبی نسخ معناسنه
وه - گوشتون ایشان و اوشان و آنها
دور کمن یار شرا و هوا و آول و شو و شول
وهان - آنجا ثم و هناک اورده اوراده و تنده

وہم — سمرا وظن وبدگمان کری گجبی

وہم کرنا — نہاریدن ونہازیدن التوہم غلطہ وہم ایتمک

وہی — آسمان اتیا ہا انجق اودر

وہ ہوتا — آلستی

ویحک — ویک وریک الویح کلمہ رحمتدر والویل کلمہ عذاب در

ویرا — بطرح فروختن مال بر رعایا و آن مال را طرح ومال طرحی گویند

ویران — بیابات وبیقق معناسنہ

ویران ہونا — ریہیدن و ویران شدن وافتادن بیقلمق و دوشمک وچوکک

ویران کرنا — ریہانیدن التخریب خراب ایتمک بیقمق وخراب ایلمک

ڈیوڑھ — حاکم وشحنہ ولایت وسردار ضابطہ کنارنگ وسرایک گجبی

باب ہائی ہوز

ہا — کلمہ حث وتحریض وتنبیہ

ہاتھ — دست وید مین آرش وارش مقدار یکدست چیز وگلوج دست وپاسی انگشت بیدیہ بیاسہ بارہ ده الیدال الذراع ازشون کہ انوکلہ بزوغبری انشدا وچپر ده تی ذراع یدوقول معناسندہ گلور

ہتھا پائی — باہم دست بازی کردن بطرح اگر باشد دست بازی است بری بزنیہ سلہ وسدرمہ وتوقات ایلہ چاتا چات اور شمق وبہ بریلہ اللری اوزارمق معناسنہ

ہاتھ اوٹھا لینا — دست از چیزے برکشیدن وبرداشتن رفع الید ایلی قالدرمق ایلی چیقارمق

ہاتھ بھرا — دست آلودہ ایلی بیلاشق کیمسنہ ید ومن اللحم غمرة ومن الشحم زہمة ومن السمک صمرة ومن الزیت قنمة ومن البیض زہمة ومن الدہن زنخة ومن الخل خمطة ومن العسل لزجة ومن الفاکہة لزقة ومن الزعفران ردعة ومن الطین ردغة ومن الحدید سہکة ومن القذر طفر ومن البول وشلة ومن الوسخ درنة ومن العمل مجلة

ہاتھ باندھ کر کھڑا ہونا ادب سے — کشش ادبلہ قالقمق

ہاتھ پاؤن ٹوٹنا — فنجیدن وفنجیا و کشن بہزہ وکہنزہ التمطی گرنمک و اسنمک

ہاتھ پاؤن مارنا — دست وپا زدن وکردن الجہاد جان چکدرمک

ہاتھ پہیلانا — دست کشیدہ کردن الاستکفاف ال آچمق ودلنجیلک ایتمک

ہاتھ جہلائی — رہ افتادن اوشغتی ایلہ آلمق

ہاتھ چلانا — دست بازیدن بسط الید ال اوزاتمق

ہاتھ چھڑا لینا — دست خود از دست دیگر

برکشیدن النزع چکمک

ہاتہہ دراز کرنا — یاختن و یازدن یازیدن و دست دراز کردن برائیشہ ایلی اوزاتمق

ہاتہہ قبضہ پر رکہنا — دست بہ شمشیر بردن الاخلاء قلیچ چقارمق یاپچون الی اوزاتمق

ہاتہہ کی چکلی — دستاس ال دگرمنی

ہاتہہ کی روٹی — نانیکہ کف زدہ پختہ باشند

ہاتہہ کی لکڑی — غبارہ و غبازہ و غبازہ و سہ العصا رو کنک

ہاتہہ مروڑنا — دست برتافتن الحنو اگمک

ہاتہہ ملنا — دست مالیدن ایلی سورمک

ہاتون پر ٹیک دیکر اوٹہنا — تکیہ بر دستہا کردہ برخاستن العجن اذا نہض معتمداً علی الارض

ہاتونکے بل کہڑا ہونا — چستر زدن یعنو اللر اوزرینہ طوروب ایا غلرہ بوقاری اتیمک

ہاتون ہاتہہ — دست بدست و دستادست یداً بیداً الیلہ

ہاتہی — پیل و بزرگ جثہ و مہیب را کنج و کنجر و نگر و تا گویند

ہاتہی دانت — پیلستہ العاج فیل دیشی

ہاٹ — بازار السوق بازار یری

ہار — گریوارہ الوشاح العقد بوغموق کہ بوینہ طاقد قلری قلادہ دیر

ہارل ہارل ہورہنا — متواتر شب روز در راہ رفتن بی قیام گشش گیبے

ہارنا — درباختن باختن

ہار ہار صولومق — تیز تیز نفس زدن ہانپنا بہندی رخیدن گیبے

ہاضمہ — آتش

ہالاط — و پالار مار رسن ہائے کندہ جہاز بہندی رسّا ساز و گیبے

ہالج — زعرور میوہ کوہیدر آنچ گیبے

ہالون — دانہ باشد الحرف یوزرلک اوتنک تخمی حب الرشاد گبی

ہالہ — خرمن آفتاب و خرمن ماہ و خرگہ ماہ و خرگاہ ماہ و شاد ورد و شاہ تورد و شابود الطفاوہ گونش دائرہ سی و آئی آغلی

ہالہ پڑنا — ہالہ بستن و افتادن آئی اغلی اولمق

ہانپنا — دم گسستن و دم برافتادن پچخیدن و رخیدن دمہ البہر صلومق و ہار ہار صولومق

ہانڈی — دیگ گلین و دیگ افراز دان انچہ دران افراز دیگ نہند و تویدپاتیل بزرگ سرگشادہ مسین البرمۃ چولمک و الصیدان طاش چولمک

ہانس — آخرہ و چنبر گردن الترقوہ بیون حلقہ سنک لکی

ہانس — حلقہ طلا و نقرہ کہ در گردن کنند الطوق بوغموق

ہانکا — نرگہ حلقة المنصوب دائرہ اولسی معناسنہ
ہانکنا — راندن السوق سورمک‌ یورتمک
ہاں ہاں — کخ کخ قہقہ قہقہ معناسنہ
ہاو — وقماش خاو بنہ پریدن گبی
ہاورہ — بیہودہ معبارسے گذشت گبی
ہاولی — ویغلق رومال دست صاف کردن دست پاک گبی
ہاون — دار وکوب و یانہ وکاپیانہ و یاودر دستہ ہاون وکو جکسہ را بتری اوغور جیہ گویند جواز وجوازہ ہاون چوبین و سنگین و آلہ روغن گرفتن و شیرہ کشیدن چو غن المہراس دیبک
ہاوچ — زردک گاجر
ہاوید — جہاز شتر کہ بمنزلہ پالان آن باشد ہودہ گبی
ہائی ہائی — چکی چکی التادہ اوج دیمک
ہتوڑا — گزینہ طوقمق معناسنہ وخایسک ومیتک وچکش وکوبن مریع باشہ چکیج معناسنہ الفطیس بیوک چکوج مطرقہ گبی
ہتوڑی — خایسک وچکش المطرقہ چکوج
ہتیار — ساز جنگ وجانہ وگدر وگدرک ودستیار السلاح الات جنگ
ہتیار بند — تسلیح الرجل السلحشور معناسنہ
ہتیلی — کف دست وتہیک الراحۃ الایاسی
ہتنی — پیل مادہ العیثوم فیلک دیشیسی
ہتھیا — فیل باران
ہٹانا — فروشاندن الطرد ایراق ایتمک و سورب ردایتمک
ہٹ کرنا — استبدا دکردن وبہ سر استبداد آمدن الاستبداد استقلال اولمق الاصرار بدائم اوررزینہ اولمق
ہٹ دہرمی — کج پلاسی
ہٹنا — فاتوریدن فاتولیدن دور ترشدن وبیک سو رفتن البعد اراقلق ایراق اولمق و وبر طرفہ آچلوب گتمک صاوشمق
ہجو — جرشفت ننگ نامہ ذم ایتمک یرمک وعیبن سویلمک
ہجوم — انبوہ وفوز وخرا انبار
ہجوم کرنا — شنیدن التزاحم غلبہ لک ہجوم ایلمک
ہچکی — ہچکہ وہکہ وہکاک وزغنگ وسکیلہ و نغکہ واسکرک وسچک وشچک وہچکہ ہاک الفواق انچقرق
ہچکی لگنا — گریہ در گلو گرہ شدن وخنیہ گریستن الباقہ عند البکا عارض اولان انچقرق
ہدف — نشانہ تیر وتموک وتموکہ دفک یوطہ وطبلہ معناسنہ
ہدہد — ہدہدک وہدک وپوپک ولوجہ پوپو وپوپش وپوپو مرغ سلیمان وشانہ سرایبک قوشی وچاوش
ہڈی — استخوان وورکتاالعظم کمک
ہذیان — غاب وہرزہ تبید لاقشار صاحبہ صیان

ہرا - سبز الخضر یشل
ہراس - ترس و بیم بالفظ داشتن افتادن
اوکنمق مستعمل نفی ان بلفظ نامی آید الروع قورقو
ہراگھانس - فرنزد چایر و چمن
ہراول - پیش آہنگ ایلری قراول طلیعۃ الجیش
و مقدمۃ الجیش چرقہ جی معناسنہ
ہرجائی - یلکن مذہبی
ہرج مرج - قارش مورشق قارشقلق
غار و غور سے گیے
ہرحال و تقدیر - بہر نیرو بہر تقدیر
نیچل ولسون معناسنہ
ہرروز پہنیکے کپڑے - بادروزہ گوندہ لک
ہرزہ گوئی کرنا - ژاژ خائی و گزاف لا ئیدن
لبیدن الہزل صاچمہ و ہرزہ سویلمک
ہرک - وطنبورہ اتکی کہونٹی طنبور کی خرک گیے
ہرکارہ - جاسوس بترکی تیلچی الجاسوس ساعی
آرایجی و جوستلایجی کیمسہ
ہرکیسہ - وہر کیسیدہ کرا معناسنہ
ہرگ - وفلحان گشت شیار دیدہ شیار گیے
ہرگ - منڈوا انچہ بران شاخہائے انگور
دوانند واصعہ چار داغ و کر دیٹے چتال
اغاج نیز گویند جفت و پرم گیے
ہرگز - ہنیز از لا و حاشا معناسنہ
ہرہر - کلمہ ہنود وقت جنگ بارش خدا خدا
الہرہرہ حکایۃ صوت الہندی فی الحرب

ہرن - آہوالریم جیران
ہرنا - آہوے نر الظبی گیک وشیلسنہ ظبیہ دیرلر
ہرنا - حنا - نرین و نرین کوہہ بترکی تحتہ
القربوس اکرک اوک قاشی وارد قاشی ایکیسنہ
قربوسین دیرلر
ہرنکلو - ہرنقدر ہرچند اگرچند گیے
ہرنوٹا - آہو برہ الغزال الطلا گیک یوزاغوسی
ہرنی - مادہ آہو الظبیہ گیک دیشی
ہریاول - مرغزار و سبزہ زار چایر و چمن
ہریسہ - رلیس کشکک معناسنہ
ہڑ - ہلیلہ زرد و ہلیلہ سیاہ الاہلیلج
ہڑبڑانا - دست و پا گم کردن و دست و پاچہ
شدن الاضطراب جان چکدرمک و دیرمک
ہڑپھوڑن - در کردن استخوانہا از تعب
راہ و کار انحلاج کشینک کمکلری اغریق ایلشملکدن
و یا یوریمکدن و یا تعبدن
ہڑپی - یصدیق دیوبہ و تپنگی
ہڑتال - الزرنیخ قیزل وصار والتون
گبی و بریسی قرہ اولور
ہڑتال - دربندان یعنی حکام ظلمندن
توکانلری قاپوقپامق
ہڑدنگا - ہرتنگا
ہڑکایاکتا - قدوز کوپک قراسبون معناسندہ در
ہزار - الالف بیک
ہزار برس تک جیتا رہ - تا ہزار سال زندہ باد

عش الف سنۃ یعنی دیر یلک یوین سن بیک یاشہ

ہزار ڈنڈ کرنیوالا — آنکہ ہر روز ہزار بار تخنہ شلنگ نماید

ہزار رنگ بدلنا — ہزار رنگ بر آمدن

ہزارہ — صد برگ

ہزل — گولگ خورطہ معناسنہ

ہزیمت — بوزغونلق شکست گیپے

ہزیمت کہاکہ بہاگنا — کالیدن الہزیمت عسکر صنق وعسکر بوزلمق وانہزام بولمق

ہش ہش — دوہ چوکمک صوتی

ہشت وشت — بری برینہ سلہ وسدرمہ وتوقات ایلہ چاتا چات اورمق

ہضم — گوارش الہضم سکریک

ہضم ہونا — گواریدن الہضم سکریک الانہضام سکمک ہضم اولمق لازم وسکریک وہضم ایتمک متعدی گوارد گیپے

ہفتہ — شفودہ وعفودہ ہفتہ گوندی

ہفتہ دوست — رجل طرف تیز طیوب ابعہ صاحبی

ہطل — ودانہ چوبیکہ بدان سقف خانہ پوشند تخت

ہکا بکا — از ہوش رفتہ وہوش باختہ و سراسیمہ وکالیوہ وکالیو البہتہ سمہ وونبک معناسنہ

ہکبہ — وخوریج وجوال وخرجی باردان گیپے

ہکلا — زبان گرفتہ وشکستہ زبان وزبان شکستہ وگنگلاج وہاکرہ وہاکلہ وگجہ الالکن اغرد یلیلو الارت دیلی پلتک کیمسہ کہ سوزی تمام افادہ ایدہ مزیہ یی معناسنہ

ہکلانا — زبان گرفتہ شدن العجمۃ طوتغون سویلمک اللکنۃ پلتکلک

ہگا سا — براز گرفتہ الحاقن الذی بہ بول شدید

ہگمارنا — برپاییچہ ریدن وبشلوار ریدن التغوط غائط ایتمک

ہگنا — ریدن التغوط غائط ایتمک

ہگنہیٹی — جائیکہ مردم درانجا ریند

ہگوڑا — آنکہ بسیار رید

ہل — آماج وقلبہ آہن جفت استرش الماں صبان دموری

ہلاک — آذرنگ وپارسی وآذرنگ ہوش الہلک الہلکۃ والہلاک یوغ اولمق ودوشمک

ہلانا — جنبانیدن بالانیدن التحریک دپرتمک

ہلا ہلا کے بہرنا — جنبانیدن آوندتا غلہ دران بسیار گنجد الدعدعۃ ایچکی زیادہ اوسون دیو دپرادوب چپریک وطولدرمق

ہل چلانا — شیار کردن وشیار ریدن وشومیز ریدن ترلائی سوروب نطس ایلمک وزمین شیار کردہ شد کار وشدیار وشومیز کردہ باشد کہ فلجان وبنرگ باشد ہتر کی الکرب یری سوری

ہلدی — زردچوب وزرد چوبہ وہرد اصابع الصفر وعروق الصبغ زردہ چاوہ وصاری اغاج

ہلڑ — ہزاہز الغزا ہز فتنہ کہ آندن ہزیمت حاصل الدی

ہلکا ۔ خفیف وہم سبک وضیع الخفیف یکی
الطیاش الطائش خفیف یینجک عجول کیمسہ
ہلکارنا ۔ برانگیختن سگ برشکار واغالیدن
التحریش الدایوب برنسنہ یہ قیندرمک
ہل کے بیل ۔ بند جفت صغری کہ ترلا سور
ایچون وارایہ وقاکلی سقولہ سی چکمک ایچون
ایلیشی بربیوندرغہ قوشارلر
ہلکی چیز ۔ وترام ہیچی نستہ
ہلکی نوک ۔ گاوآہن صبان دموری معناسنہ
ہلکی اکڑی ۔ سیخ صبان اوقی معناسنہ
ہل کی ہوئی زمین ۔ شدیار فلحان ہرگ معناسنہ
ہلنا ۔ جنبیدن وتوبیدن وتوایبدن [illegible]
المید دپرنمک ودترنمک
ہلندوز ۔ نباتے ازگونہ ایباس کربا گیبے
ہلیک ۔ وباپچی آثہ ندکارا
ہلیلہ ۔ وہلیلہ الا ہلیلج
ہمامی ۔ البلج ہما قوشی
ہمتا ۔ ہمال المثال النظیر وتکدش
ہمت ۔ غیش
ہمج ۔ ویلپاق وشاشقین نہ بون آید ندان
گیبے آدم نادان واحمق
ہمجولی ۔ ہمزاد وہمزولی باشد اش معناسنہ
ہمراز ۔ رازدار البطانہ سرداش
ہمراہ ۔ وہمیا الصاحب یولداش
ہمرنگ ۔ جورہ

ہمزلف ۔ بجاق سلف گیبے
ہمسر ۔ ہمدست وہم اورد وہمتا الکفو تنکداش
ہمسن ۔ ہمزاد باشد آش معناسنہ
ہمسنون مین بیٹھنا ۔ درہمسالان نشستن
المصاحبۃ یولداشلق
ہمسی سیکھا ہمسے کہو ۔ ازمن گرفتہ بما
می فروشد وازمن شنیدہ بنا فت من میگزارد
ہمشہر ۔ برتش شہرتاش معناسنہ
ہمکلام ۔ ہمداستان المکالمۃ سویلشک
ہمکنا ۔ حملہ کردن الکر الحملۃ
ہمنام ۔ السمی آداش
ہموزن ۔ ہمسنگ التسویۃ برابرلق
ہمیانی ۔ ولمیان طغارجق
ہمیشہ ۔ پاوادہ وترآک وتوتاش وہرگز
وہرینہ الدوم والدوامۃ ثابت ساکن اولمق
ہمیل ۔ امربیل برپوسیپوس گیبے
ہنابوسی ۔ بیل میوہ باشد طراشیت
ہندباصلۃ سی ۔ وقیورجق صلۃ سی کبی
ہندبائی بقل دروبلخیہ راصلۃ دیر ایہندبا
ہنڈانا ۔ برخرنشاندن وشہرگردان
کردن التشہیر شہر تلواتمک یعنی خلقہ بللو
ایتمک وآشکارہ ایتمک
ہنڈولا ۔ گہوارہ وبانوج المہد بشک
ہنڈی ۔ سفتہ السفتجۃ سفتہ
ہنڈیا ۔ دیگ گلین کوچک البرمۃ چولک

ہنڈی کرنا - سفتہ کردن سفتہ ایتمک

ہنر و کمال - شیوہ

ہنسراج - پرسیاوشان و پرسیاوشن

ہنسلی - آخر و چنبر گردن الترقوۃ بیون حلقہ سنگ کمکی

ہنسلی - طوق گلو الطوق بوغموق وقیتان

ہنسلی پہننا - طوق بر گردن نہادن و بگردن کشیدن و کردن وافگندن در آوردن آویختن التطویق بوینہ طوق ایتمک

ہنسنا - خندیدن و خندہ کردن وزدن و آستین از دہن برداشتن دا باہاتن الضحک گولمک

ہنس مکھہ - خندہ رو خندان البسّامۃ گولر یوزلو ولمق

ہنسوڑ - خوش طبع لغو ولطیفہ ایلجی کیمسہ

ہنسی - خندہ شنینا المزاح لغو ولطیفہ ایلمک

ہنسی میں جڑا کہنا - ستم ظریفی و ستم ظریف صفت

ہنسیا - داس و کوچک رداسگالہ وداسغالہ و جاخسوک و جاغسوک المنجل المحصد المصرم اوراق

ہنہنانا - شیہہ و شنبہ کردن الصہیل ات آوازی کشنمہ و کشردی معناسنہ

ہو - گرینگ کو شجیدک سسی

ہوا - باد وزیکا واوغا وبنا دروزگار معناسنہ و ہوائے تیرہ را مزگہ سیلیلی و بولانق یل باد فرور دین مغربی ہواباطی معناسنہ

وباد بہین باد صبا پوریاز معناسنہ باد گرد باد میان شمال وصبا الریح یل و جنوب طرفندا ولان کرتہ سندن ہو یلیدنہ لدوزخ

ہوا - گوک ایلہ یرکلاراسی معناسنہ

ہوّا - گج الضبغطی بوجو

ہوابندی - گرہ بباد زدن شباتسر نسنہ لریلہ طیانمق

ہواجنوبی - باد برین لدوس معناسنہ

ہوا چلنا - وزیدن الہبوب یل اسمک

ہوا دار مکان - پرواریازلق اوطہ

ہوا ندگی - زکام الضناک زکام مضنوک

ہوا کا اثر ہونا - ہوایافتن طبیعتندہ یل اثر ایتمک

ہواسی بایلا - سرسیریدہ دینور دیوانہ گبی

ہوافشنگی - تیر ہوائے

ہوکھانا - و ہوا ہو جانا ہواگرفتن و ہوائی شدن و پرواز کردن اوچوق معناسنہ

ہوا کھانا - باد گرفتن کسب باد کردن وکسب ہوا کردن الترویح یلپازہ ایلہ یل ایتمک

ہوام - خسندہ حشرات الارض

ہوا و ہوس - ریشہ و کام و کام وریشہ مراد و مقصد و ہوا ہوس و ہوس الطمع حریص اولمق فہو طمع وطامع

ہوائی - تیر چرخ و تیر تخش ودودخ

تیر ہوائی یو آتش بازی ہوا فشنگی سماسنه

ہوائی روزن - بادگیر الکوه او دیوار نه
ایتدکلری دلک

ہوائے مختلف - بادراغه

ہوہو - گت و مت بعینه مص متمثل معناسنه در

ہوپہ چوپہ - وہ ہوا چواخر دل صحرآکر کھلائی گیے

ہوتے ہوتے - آہستہ آہستہ رفتہ رفتہ
التدریج آز آز ایش ورزینه اولمق یاوش یاوش معناسنه

ہوده - الہودج محفه

ہورله - غله شکل مرجیک او کوزه بیدر لر کاو

ہوسطه - سپاہی رنگروٹ که تعلیم آموخته باشد

ہوس - آرزوے نفس و ہوا و ختیه ہم در
فارسی آرزند

ہوش - لیس و ہوش و الفطانة زیرککلک الادراک
بیلشمک و اکلمق

ہوش رپم - برقایتقدر رسد وآیران قایتشدیرمق
اکشیدرلر کمسک گیے

ہوشمند - لیز یر الفطین زیرک

ہوش میں آنا - بخود آمدن الصحو ایحالق اولمق

ہوشیار - زیرک و فرزانه آژیر و آژیریدن
خبردار کردن آریش بجاره الفطن زیرک

ہوشیاره ہوا - مالید گوش اکلدی معناسنه

ہوشیاری - ہشیار بیادادو یا لقلق معناسنه
الفطانه زیرکلک

ہوطوز - مقنعه سرخاره گیے

ہوغ - والاہچق وقولوبه وصلاج
کریچه وچپرگیے

ہول - ترس و بیم با خوردن وافتادن
نشستن الفزع قورقو

ہولا - دلمل و دُرمل وگرگن و کوکن فیرفیرقویق اوتمه

ہول دل - تپیدن دل افتادن مضطرب
اولمق ودیرنمک

ہولے ہولے چلنا - آہستہ آہستہ رفتن
قدم کشیدن ویاکشیدن ویاچیدن یا بچه
وآہستہ یوریمک

ہومور دمق - وہرلدمق ودیہ قرلمق کیلی
وگرگر گیے بُربُرلاما

ہونا - شدن بودن گردیدن کردن الکون اولمق

ہونٹھ - لب لنج ہوا سپیده لب کم خون
خشک و گندم گون الشفة طوداق

ہونٹھ چبانا - لب از خشم گزیدن التعضیض
مبالغة ابله طوداق ایصرمق

ہونٹھ سوکھنا - خشک لب وکہیده لب یا که لب
یسلیج الاعلم یاری طوداقلو

ہونٹھل - کفین البرطام طوداغی قالک دم

ہوک - خوشه میوه آونده گیے

ہونڈار - کفتار ییه جی جانور لرندن بیر جیوان در
که انسانه دیر

ہی - است و ہسن ہنرکی وار و دیر درجای
اثبات لازمی ہردو فراہم زند مثلا الله تعالی

بزیسی یالکز وار در و محمد صلی الله علیه وسلم
گرچک طوغری پیغامبر وار در
هیهات – یاز ند شکل معناسنه
هیبت – غرم اولوق عظمت واجلال معناسنه
هیجه طرا – آختنه المجبوب ینشش واکدیج
هیچه کتمک – درغورگی مویز شدن گیپ
بی میل برگشتن
هیرا – الماس
هید وست – بازی که تیغها آهیخته باهم پیشیا
پیش امیر نمایند انقلیس دف چالوپ لرلامق
واصناعت لهوایله بکلره استقبال ایتمک
هیز – بزدل مرد ترسان الجبان قورقوق کیمسه
هیزن – ستون بزرگ پالار گیپ
هیضه – تخمه
هیضه کرنا – هیضه زدن وامتلا زدن الهیضة
تیز تیز قوسمق
هیکل – حمایل
هینگ – انگوزه الحلتیت قاسنی نسه سی بالدرغان صمغیدر
هینگ کا درخت – درخت انگزه الانجدان
قاسنی اغاجی که پوسته حلتیت دیرلر
هیولا – نیرنگ پذیرا

باب یائی تحتانی

یابس – قوری خوش گیپ
یات وبراغی – ساز وسامان اسپ نعل زده گیپ

یاتیق – اغزی طار وبوینی قصه بردوغ
تنگ گیپ
یاد – غیر وبیگانه مرد بیتیان گیپ
یاد – وستغوم وویر وبرم ویاد باگردن
آمدن رفتن دادن آوردن داشتن
بیاد بودن مستعمل التذکر اکمق
یاد کاتا گا – یاد بودیادگار ویادگار نشان
ویادگاری یادآور التذکار تکرار ذکر ایتمک
یاد کرنا گزرے غم کا – اندمه کچش آلامه
یکیدن تذکر ایتمک
یادگار – یادگاری
یادوست – صدائے قلندران
یار – زمین سیلاب کنده کالار گیپ
یار – همنشین وهم نشست وهم صحبت
الصاحب یولداش
یار – یوصمه ویوصم اوباش گیپ دانی و
عیاش کیمسه
یارپوز – نعناع ونعابجن گیپ پودنه بستانی
وبری اولور
یارلق – سینه بند بچگان زنان باز رند
یارمه – وبلغور ولیا دلیده گیپ
یاره صو ... اوزتقله آزتمق زخم کا پانی
چراگر نشینج کرنا هو گیپ
یاریم – نصف نیم
یازه یوزه تخته سی – لوح مشق اطفال که

تختی گویند تخت نشینان خاک معنا سنده در
یازلق - ویازاوطه سی خانه تابستانه بحکم گبی
یاس - ناامیدی
یاسمن - سخلات وسیال بر نازک چیچکدر
یاش - رطب وتر وتازه گبی
یاش - سن وسال زادگبی
یاشداش - همزاد گبی همسن وهمسال
یاغ اوردکی - زیچک رودہ قیمہ برنج پرکردہ
یاغ باغر - جرغند گبی گونہ ازان باشد کہ قیمہ
وبرنج در رودہ پرکردہ بدارند
یاغچی - تیلی افشرہ گر
یاغچی مشکنہ سی - یاغچی چرخنہ دینور کرا وش گبی
یاغخانہ زنبیلی - ٹوکرا کوبین گبی
یاغر - وجا وزخم پشت ستور انگار گبی
یاغرین - دوش وکتف هو یہ گبی
یاغز - چہرہ کہ لون سیاہ مایل در وقرہ یاغز بهر
اللون کمیسہ سیہ چہرہ معنا سنہ وشبدیز سیاہ آت
کہ یاغز در دینز گبی
یاغز طوری - رخش گبی سیاہ ایلہ طوری
اورطہ سی رنگلو آت
یاغ صرمشغی - کشوث افر هنج
یاغلو - وسموز اولمق چربیدن
یاغلی باللی اولمق - باهم شیر وشکر بودن
یاقشق - ویراشق زیب وزینت فر گبی
یاقشقسز بی اسلوب اندام برنج گبی

یاقشقلک - گلغند گبی ناتراشیدگی و
ناهموارگی
یاقہ اوینتسی - پارچہ کہ از گریبان برون
آورند عربیدہ قوارہ دیرلر کریج گبی
یاقشقلو - واندالو ویز کلو واو یغون
خوب وزیبا ونازندہ
یاقشمق - ویراشمق وموافق ومناسب
گلمک موافق بودن وموافقت کردن
یاقوت - یاکند وبهران وبهرام شبچراغ
یاقی - داغ کی گبی
یاکلتک - وبیلچہ بردک گبی چلیتان
یالتقلنجی - چاپلوسی کنندہ چاپلوس گبی
یالدقلنمق - طمع کردن وچاپلوسی نمودن
یالقدی - قنبج کوپک ارکک استدی
وکدی قنردی وکورکدی ودیشی حیوان
طلب اولمق وکوسنک وفحلا آلیفہ دیرلر
وکیلہ ولمق آبستن شدن گشن گبی
یالک - زبانہ آتش وراغ گبی
یالکزلق - توحد باخویش گبی
یالک یوزلو - دلی قنلی جوان سادہ
روی گوشاسپ گبی
یالپلش - وبیلنمش وباصلش پنج و
پهن شدہ شهریدہ گبی
یامہ - پینہ غاز گبی
یان - پهلو ونزد

یان باقشی گلک وطوقشمق - صدمه افتادن
کوب گبی
یانجق - وکسه وکیسم یاگهر گهوڑیکی کیسم گبے
یاندیق اوقی - جاور دگبے بیاض تیکنلکدره
عربیده نعام دیرلر
یانش - سوزش سوجش گبے
یانق یانق - مادر آب وآتش گبے آنکه زار گرید
ویانق یانق اغلمق نار افشاندن گبی کوزدن
قان روان ایلمک
یانقو - گونج هند کے بڑه وال ٹروا کے چنگ گبے
یان کیسجی - طرار گره بر گبے
یانمق - سوختن سوخ گبے
یانی قره وقبرجق - وآتش کوشکی نار فارسی علتی
یاوریلی قپو - وقوردلی قپو یادگانه وبیناس
ولنگا گبے در کلان که در میانش در کوچک ساخته باشند
یاوز - وکسکین تند وتیز تجا گبے
یاوسی - نگس برابر کوچک ملخ که بر گیاه ماند
وچرنده را اذیت وهر ناچی گبے
یاوقلی قز - نامزد ودست سوزه گبے ودختر
نامزد کرده
یایق - ریئی بستو وجنغ وکوبه گیبے
یایلاق - وقیشلاق چهاونی سپاه ولشکر کوچ
کردن معنا سنده
یایلنج - دستنبو که شمامه معروف در کوچک قاون
طرزنده اولور خرچکوک گبے

یایلم - واوتلاق طوار راوتلایجق یر چراگاه یاده گبے
یایمق - دهی بلونا چک گبے
یاین بالغی - گونه از ماهی در نیل مصر باشد
سلور گبے
یایوان - ویول وآچق فراخ وفراز گبے
یبا - افشون گبے پخته غله بها ددادن
یبان آصپوری - قرطم بری طرپغان گبے
یبان پراصه‌سی - ویبان گندناسی وایت
سیه کی فراسیون گبے گندنا ی کوهی
یبان ترفیل - انده قوقودر کرمان گبے
دواے کلف باشد
یبان صرمساغی - وآطه صوغانی ثوم الحیة
یبان ناری - گلنار که میوه ندارد غنم گبے
یبان هاوجی - گندگیاه گبے بیخ شقاقل باشد
یبانی کمیونی - کمون بری غیظل گبے
یپرک - زیاده سیلا سکی چپغت گبے
یپاغی کوله - پشم باز کرده خیده گبے
یپالق - گونه از چیغه چغتو گبے
یپرک - واسکی اثواب بار وزه گبے
یپرکش - اسکیمش اشنمش واشته گبے کهنه
وفرسوده وضائع شده
یتاق - جامه خواب تختدار گبے
یتر - ویتشور کفایت ایدر بس گبے
یتشه جک - ویترکه کفاف کافی گبے
یتک - گمشده ضال گی

یتیمک - وغائب اولمق ویدیدن

یتیم - پدر مرده ومادر مرده

یخ - وجنس البرد صغوق

یخسول - فقیر زنده گیے

یخسول اوغانی - وہمیل لبلاب گیے عشق پیچہ

یخنی - سفیدابا

یدک آت - اسپ کوتل بالا گیے

یدیگر - بنات النعش ستاره چار آخر گیے

یدیلر - بر مرتبه در قرقلر گیے کہ یته بر مرتبه در

وبشلر واوچلر دخی واردر ہفت تنان گیے

یراسه قوشی - سہ پرواز گیے مرغ عیسے دخی دینور چمگادڑ

یراشق - واوبغون فراخور

یراشمق - موافق وچسپان گلمک موافق ہونا

سازیدن گیے

یراشیق اولمق - زیبا شدن اندام گیے

یرالماسی - وطوملان ترفاس گیے سماروغ

متار نوعندندر ہیکل دینور

یراق - دیرانمش یراغ وسلاح وآلات جنگ

سان گیے

یرامز - وکوتی بدوردی

یرپلامودی - ویرپلیدی وقصه جوق محمود

گیاہی تلخ کادریوسس طوفریوس گیے

یرتشمق - درشتی کردن باکسے کسود گیے

یرچامی - وخرب طوتن باشلار وکمافیطوس گیے

یرساقزی - ہندبای بری نوعندندر علت گیے

یرقان - زردی وکاخره وکاخنه صاریلق علتے

یری یوردی - وبلورسز آشوغ وبزشی گیے

یساغ - توره گیے قاعده

یساقچی - سراہنگ

یساول - چاوش

یشلک - سبزی

یشم - سنگ یشب

یشمق - نقاب روبند گیے یوزاورتسی

یصدغاج - رفیده کہ بدان نان در تنور

چسپانند پرسم گیے

یصدق - ویونه وتیینگی انچہ بر پشت ستور

نهند زیربالان تا زخم نیابد پشماگند پٹہر یا

یکنے - تیو

یغرق - تحرک کننده کہ بران چوب ترا

یغرین کورکی - استخوان کتف در شانه

یغلق - ومقرمه ودرک دستمال رومال

یغمور - ملیده بشنزه گیے

یغمور جه گییک - گاو کوہی نوعندندر

بقر الوحش ترکیده صغن وگییک دیرلر صغن

باره سنگہا بر نوعنه چوبه دیرلر وبر نوعنه

طاغ اوکوزی گوزن گیے

یغناق - جمعیت انسان روستاق گیے

یقااوپونتسی - پارچه کہ از گریبان پیرہن

در زبان برآرند قواره گیے

یقین - آور ودرست وواخ وباور

یک - آستین بادبان گیبی
یکا - ولچه طرف و سو و فرا گیبی
یکان - همشیرزاده و برادرزاده
یکدلی - آزرم
یکدین - پلغده گیبی ایکدین که تخم مرغ فاسد شده باشد
یکرنمه - خدوک گیبی ندامتیکه از افعال ناملایم بدل رسد و کراهیت
یکره - آتلق پوق کوله سی غندش گیبی
یکشاق - و بوش بوغاز اغده گیبی فراخ دهن و چوق سوز اوزان کشی
یکشا قلق - کالک گیبی و گوزه لک و هرزه گویلق
یک صغمق - آستین برچیدن برایشه مهیا اولوب حاضرلنمق
یکلر - جن پری گیبی
یکلشلق - خطا و غلطی که در کتابت باشد غلط گبی
یکلش یازی - تحریر غلط کش گیبی
یکیجه - بالغ نونشانده نواجسته گیبی
یکین - غالب چیراب گیبی
یکیلنمک - میدن گبی دیکی اولمق تجدد معناسنه
یگانگت - وحشت
یگانه عصر - خدیو و خدیو روزافندی معناسنه
یل - باد هوا
یل اسمک - وزیدن باد بزیدن گیبی
یلاق - آبدان سنگ سوین گیبی

یلامق - لیشتن ولیسیدن ولوع معناسنه در ساخیدن گیبی
یلان چیقاران اوتی - هزار اسپر گیبی دواسی آست
یلپاق - و هیچ سفله مشرب بچل گیبی
یلپیک - خاریدن کام سرت گیبی
یلپیک علتی - مرض ضیق النفس سخج گیبی صولوغان علتی دخی دیرلر
یلتاق - متملق نرم بر گیبی لاابالی معناسنه
یلتا قلنمه - دیلوارمه لابه یلتاقلنمق لابیدن لاو و سرخاریدن گیبی تملق و تبصبص ایلمک گیبی
یلداق کمسنه - چاپلوس که کوپک گبی یلداقلنور انشقیه
یلداقانجی - چاپلوس
یلداقلنمق - کرشیدن گیبی لابه کردن
یلدزآقدی - ویلدزآقمه تیر شهاب ثخانه گیبی
یلگک - پریشان گیبی
یلکن بنه پیلی - هر جایی کمسه بادبان گیبی
یلکن - و بوق بوجاب چیز بر دوکی جانور در دوک ساچیسی
یلکن یر - بادخن گیبی رهگذر باد که یل دوغراغی اولان موضع در
یلمان - نوک نیزه و خنجر و غیره تک گبی یلمانی و قلیچک اوجی سرتیغ گیبی
یلمشک - و یاپشقان چسپنده چیز سخت گبی
یلمک - وپیورمق لگاپوسی گبی
یلمک - پوییدن پوسی گیبی
یلوارمق - تضرع کردن نیایش گیبی

یلوپ یپورمق - پک ولک گبی تک پوی معناسنه
یلوه قوشی - سمانی که بآواز رعد هلاک شود
یلیله - وقوشنه قوشنه وسکردی سکردی و
یوی یوی سرعتله گیدوب گلمکدر
یم - طواره ویپلان اریه بهندی دانه
گوینده علیق گبی
یماندرمق - ووصل ایتمک ویاپشدرمق چسپیدن
گبی چسپان کردن
یمانمق - ومیل ایلمک وبه طرفه اغمق چسپیدن جهکنا
یمش - میوه
یمشان - هالج نوعندندر زعرور معناسنه تمشک گبی
یملک - آخور اسپ تهان بهندی
یملمک - دانه خورانیدن پرنده بچه را غر گبی
یموردله - انڈا آستینه گبی
یموردله کزدرلمش قاورمه - گوشتابه تخم برنج بخته
ینا شدرمق - یاپشدرمق ملنا وصل کرنا بستن گبی
دوسانیدن چسپانیدن چیز بچیز یا خود را باکسی
ینا شمق - یاپشمق چفسیدن
ینقو - نوف گونج
ینکج - سرطان پنچپا گبی
یوا - آشیانه گهونسلا
یوارلق - مدور گرده گلنبه گبی گلوله هرچیز
یوارلق توپه - پک گبی گیند
یوارلق طاشلر - مدور سنگها که از سر کوه فرو
ریزد فندیره گبی

یوارلنمق - غلطیدن گال گبی
یوارلغی - گلوله وغله کمان
یواشه - لواشه ڈوهٹی
یوتشمق - رام ومطیع ایتماک فسانیدن گبی
یوتقنمق - منقبض اولمق وایکلنماک وگوجمک
دندان بکام فرو بردن گبی
یوتقونمق - نگلنا زیاده معناسنده
یوتسوال ورغان - صرمشقا وتیدر عشقه
معناسنه چابوب گبی
یورد - منزل کوس فرو کوفتن بر یوردن
آخر یوردده کوچمک
یورطو - عید کفار خرداد گبی
یورغان - شادیچه لحاف
یورغورلمش - وقاتیلمش آغشته معناسنه
غشته گبی
یورغون - درمانده وپریشان وعاجز
وملول استوه گبی
یورغه - راهوار اسپ وار گبی
یورغه یورلیشلی - رهوار چارگامه
یورک - وکوکل دل
یورک اوینامق - خفقان شدن
یورک اوینانمه - خفقان علتی سکسکے
یورک یورندیسی - پیچش ویورک بروسی
وبغرسق بهرندیسی کناک معناسنه
یورک کلندرک - واستعوادپرک وجبار

یوز ولیق — عاجز و فرو ماندہ قالمق سختن گیبے

یوز — رنگ غبرا فی ہفت رنگ گیبے

یوز رلک تخمی — اسپند

یوز قزارمق — رنگ آوردن خجیل ولیق و خجالتلہ طارلمق

یوز کچ — شناور آشنا گیبے

یوز گورلکی — رونمائے روئے نما گیبے

یوز لشمک — یوز یوزہ اولمق تبغ شدن مواجہہ

یوزہ چیقمق — چہرہ شدن مقابل و مواجہہ

یوزہ یاپشمق — ویوزہ آتلمق بر روئی دویدن گیبے در میان سخن گرم عنان شدن وحدت وشدت ایتمک

یوز یصدیغی — گل تکیہ کردہ گیبے

یوزی گوزی سرکہ صاتیور — یوز پور تروب اکشے چہرہ گوستورمک سرکہ فروختن گیبے

یوشان — درمہ کوہی صاری یوشان و صاری پلپین اقسام آن افیلون گیبے

یوصمہ — زندا و باش ولوند

یوصون — کاہی برغست گیبے

یوطان — سر لطم کظیم

یوغورمق — سرشتن

یوغرت اشی — ویوزجہ آش توغہ دوغبا گیبے

یوفقہ — نان باریک لواش گیبے

یوقاری قالدرمق — ویوکسلتمک افراختن

یوقریغی — بالائین برین گیبے

یوقری آغمق — دامیدن سگیے اوپر چڑھنا

یوقش — ویوقری چوز گیبے وضرب کریوہ و عقبہ پژہ گیبے

یوکرک — سکر دیجی دوندہ پویا گیبے

یوکسلتمک — یوقری قالدرمق افراختن گیبے

یوکسوک — انگشتر مانندے از استخوان کہ در انگشت کردہ تیر اندازند

یوکلک — ویتاق وطہ سی توشکخانہ

یوک یاب قونجق یر — بارگاہ کہ جائے اسباب نہادن باشد و چادر قوریلان یرہ خیمہ گاہ دیرلر گاہ گیبے

یولار — زمام افسار گیبے

یولات — برنہادر رزن گیبے

یولداش — رفیق وشریک انشار گیبے

یول طاقمی — سامان سفر ساز گیبے

یولمق — واشدن صاو شمق دفع کردن گیبے

یولونمک — تراش ایتمک ویونمق ستردن یورومک نیز استردن گیبے

یولنمق — خفتیدن غلطیدن گیبے

یومروغنی دوکمک — توقادورمق کہ غنجہ کردن گیبے مکّا گھونسا مارنا

یومشتق — نرم کردن

یومق — یایقوق شستن رونتن گیبے

یومق — ویوارلق طوپ گلولہ زوالہ گیبے و اتمک باشی مخصوص زوالہ باشد فرزدق گیبے

یومیہ — روزانہ و روزیانہ و روزینہ

الشا هرة ایلکشه وظیفه و علوفه	یهیر ـ قاتی برک محکم طاشن و سراب
یونجه ـ سپست گبی بنبات درفصه معنا سنده	ییان ـ پیاده راجل
یوندقوشی ـ دیشیر قوشی دهوبن چڑیا دسی گبی	ییولکه ـ گویکه درخنده برخسار یافته تنکه گبی
یونقه ـ چهیتی باد پره گبی و تلاش و یونتی و قازنتی تراشه گبی	ییق ـ ویران ییات گبی
یونلمک ـ توجه کردن میل نمودن پیکار گبی	ییلان ایکوکی ـ سانپ کی کینچلی شقشقا گبی
یونمق ـ ستردن	ییلان باشی ـ واکرک باشی راس الافعی
یونولمدق ـ ناتراشیده	ییلان کندی قوینده ـ مار در پیراهن گبی اسجنده اولان دشمن در
یوق پوش ـ زاد بود گبی سازه وسامان	ییلان یصدیغی ـ قلباق ییراغی آذان الفیل
یوه ـ وقوللق وکوسن آشیان	ییلانه آغوویرن ـ سالا مندراگبی نیولا گربا شد
یویوب آرتمق شست وشوی معنا شوی گبی	ییلغج ـ شمامه دستنبو گبی کچیری
یه ـ این وام امروز امسال گوشن بدابو	ییلمش شراب ـ شراب کهنه جمهوری گبی
یهان ـ اینجا هنا بورده	ییتی ویه جک ـ خواره گبی خوردنی ورزق
یه بهی برا احمق هی ـ این هم عبدالاغی است عجب خرگیت	ییلنی ـ سبک
یهود ـ تیداک و پشته مسلم شان	ییو ـ واولو قلنمش نالی قمرهی که برشبت ستودن افتد مازن گبی
یهودی ـ تیداکی	

اسپری شد لادن ترکی بدهاز لرگر داور داد ربرید سن استوده ناشناس بوزمرده هم رجب سنه ۱۳۱۵ هجری قدسی روز دوشنبه الحمد لله اولاً وآخراً والصلوة والسلام علی رسوله خیر خلقه محمد صلی الله علیه وسلم ظاهراً وباطناً وعلی آله واصحابه وازواجه واتباعه سلاماً دائماً

قطعه تاریخ از احقر بندگان محمد اکبر خان

یسا خوب نا در عجیب و غریب	شده لادن ترکی طبع نکو
صدا داد هاتف چو شد فکر سال	بگو ـ نسخه لاثانی ـ تاریخ او
	۱۳۱۵ھ

راقم محمد اکبر خان

۱۳۱۵ھ